

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי

לשנת 2022

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח תקופתי לשנת 2022

תיאור עסקי החברה	פרק 1
דוח הדירקטוריון	פרק 2
דוחות כספיים	פרק 3
פרטים נוספים על החברה	פרק 4
נספחים	פרק 5

הראל חברה לביטוח בע"מ

חברי הדירקטוריון

מישל סיבוני - יו"ר הדירקטוריון

יאיר המבורגר

יואב מנור

בן המבורגר

ליאורה קבורס הדר

אלי דפס

אודי ניסן (דירקטור בלתי תלוי)

מירי לנט שריר (דירקטורית בלתי תלויה)

מישל דהן (דירקטור בלתי תלוי)

יוני טל (דירקטור בלתי תלוי)

דבורה ויזל (דירקטורית בלתי תלויה)

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 1

תיאור עסקי החברה

תיאור עסקי החברה

- דוח זה ערוך בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון ("הממונה").
- פרק זה מהווה חלק בלתי נפרד של הדוח התקופתי ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.
- פרק זה בדוח התקופתי, העוסק בתיאור החברה, התפתחותה, עסקיה ותחומי פעילותה, כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה מעריכה"; "החברה סבורה"; "צפוי/ה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים. מידע צופה פני עתיד המופיע בדוח זה מתייחס אך ורק למועד בו הוא נכתב. החברה אינה מתחייבת לעדכן או לשנות מידע זה ככל שמידע נוסף או שונה בקשר למידע כאמור יגיע לידיעתה.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח זה לגבי מוצרי הביטוח הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאי מוצרי הביטוח המחייבים את המבטחים מקבוצת החברה הם רק אלה המפורטים בחוזי הביטוח (פוליסות) הרלוונטיים שנכרתו על ידיהם. בהתאם לכך, התיאור המובא בדוח זה לא ישמש לצרכי פרשנות חוזי הביטוח ולא יהווה מקור להסתמכות כלשהי לגבי תנאי הביטוח.
- להסרת ספק מובהר, כי התיאור המובא בדוח לגבי תנאי מוצרי הפנסיה והגמל השונים הינו תיאור תמציתי לצרכי הדוח בלבד, וכי תנאיהם המחייבים הם כנקבע בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-2005 והתקנות שהותקנו על פיו ובתקנוני קרנות הפנסיה וקופות הגמל.

תוכן עניינים מקוצר לפרק - תיאור עסקי החברה

<u>עמוד</u>	<u>הנושא</u>
1-1	מבוא
1-4	1. חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה
1-12	2. חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה
1-12	2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
1-30	2.2 תחום ביטוח בריאות
1-35	2.3 תחום ביטוח כללי
1-50	3. חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות הקבוצה
1-85	4. חלק ד' - משטר תאגידי

תוכן עניינים מפורט

1	מבוא לפרק 1 לדוח התקופתי.....	1
4	1 חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה.....	4
4	1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה.....	4
4	1.1.1 תרשים מבנה החזקות.....	4
4	1.1.2 השינויים המהותיים שחלו במבנה החזקות בקבוצה בשנת 2022.....	4
4	1.1.3 התאגדות החברה וצורת ההתאגדות.....	4
5	1.1.4 מבנה השליטה של החברה.....	5
5	1.1.5 תיאור תמציתי של מאפייני הפעילות.....	5
6	1.1.6 נקודות עיקריות בהתפתחות ההיסטורית של החברה.....	6
6	1.1.7 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה בשנת 2022.....	6
7	1.1.8 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה לאחר תקופת הדוח.....	7
9	1.2 תחומי הפעילות של החברה והחברות הבנות שלה.....	9
9	1.2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.....	9
9	1.2.2 תחום ביטוח בריאות.....	9
10	1.2.3 תחום ביטוח כללי.....	10
11	1.2.4 פעילויות נוספות של החברה.....	11
11	1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה.....	11
11	1.4 חלוקת דיבידנדים.....	11
12	2 חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה.....	12
12	2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.....	12
12	2.1.1 מוצרים ושירותים.....	12
26	2.1.2 תחרות.....	26
28	2.1.3 לקוחות.....	28
30	2.2 תחום ביטוח בריאות.....	30
30	2.2.1 מוצרים ושירותים.....	30
31	2.2.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות.....	31
32	2.2.3 תחרות.....	32
33	2.2.4 לקוחות.....	33
35	2.3 תחום ביטוח כללי.....	35
35	2.3.1 מוצרים ושירותים.....	35
42	2.3.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות.....	42
43	2.3.3 תחרות.....	43

46	2.3.4	לקוחות	3
50	3.1	חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות החברה	
50	3.1	מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה	
51	3.1.1	בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
51	3.1.2	בתחום ביטוח בריאות	
52	3.1.3	בתחום ביטוח כללי	
52	3.1.4	תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים שפורסמו עד למועד פרסום הדוח	
52	3.1.5	כללי	
55	3.1.6	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
57	3.1.7	תחום ביטוח בריאות	
58	3.1.8	תחום ביטוח כללי	
59	3.2	חסמי כניסה ויציאה	
59	3.2.1	חסמי כניסה	
60	3.2.2	חסמי היציאה	
60	3.3	גורמי הצלחה קריטיים	
60	3.3.1	גורמי הצלחה כלליים	
61	3.3.2	גורמי הצלחה ספציפיים לזרוע הביטוח והחיסכון ארוך הטווח	
61	3.3.3	גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוחי בריאות	
61	3.3.4	גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוח כללי	
62	3.4	השקעות	
62	3.4.1	מדיניות ניהול ההשקעות	
64	3.5	ביטוח משנה	
64	3.5.1	הסבר כללי לגבי סוגי הסכמי ביטוח המשנה	
65	3.5.2	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
65	3.5.3	ביטוח בריאות	
66	3.5.4	ביטוח כללי	
67	3.5.5	שינויים בהסדרי ביטוח משנה	
67	3.5.6	מדיניות החשיפה למבטחי משנה	
68	3.5.7	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
68	3.5.8	ביטוח בריאות	
69	3.5.9	ביטוח כללי	
69	3.5.10	חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה	
70	3.5.11	פרטים נוספים	
70	3.5.12	תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי במיליוני ש"ח ⁽¹⁾	

71	הון אנושי	3.6
72	תנאי ההתקשרות עם העובדים	3.6.1
72	מידע אודות דירקטורים ונושאי משרה	3.6.2
73	קוד אתי לעובדי הקבוצה	3.6.3
73	שיווק והפצה	3.7
73	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.7.1
74	ביטוח בריאות	3.7.2
75	ביטוח כללי	3.7.3
76	שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה שפורסמו במהלך תקופת הדוח	3.7.4
76	הסוכנויות העיקריות שבשליטת החברה	3.7.5
76	תלות בגורם שיווק	3.7.6
77	ספקים ונותני שירותים	3.8
77	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.8.1
77	ביטוח בריאות	3.8.2
77	ביטוח כללי	3.8.3
78	שירותי מחשוב ותוכנה	3.8.4
78	תלות בספקים	3.8.5
78	רכוש קבוע	3.9
78	משרדים ונכסי מקרקעין	3.9.1
78	מערכות המיכון וניהול המידע	3.9.2
79	עונתיות	3.10
79	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.10.1
79	ביטוח בריאות	3.10.2
79	ביטוח כללי	3.10.3
81	נכסים בלתי מוחשיים	3.11
82	גורמי סיכון	3.12
82	טבלת גורמי הסיכון	3.12.1
83	התמודדות עם סיכון הסייבר	3.12.2
84	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	3.13
84	יעדים ואסטרטגיה עסקית	3.14
85	חלק ד' - משטר תאגידי	4
85	דירקטורים בלתי תלויים	4.1
85	מבקר פנים	4.2
85	פרטי מבקר הפנים ותאריך תחילת כהונתו	4.2.1

85	תכנית הביקורת	4.2.2
85	התקנים המקצועיים	4.2.3
85	היקף העסקה	4.2.4
86	תגמול	4.2.5
86	גישה למידע	4.2.6
86	דין וחשבון המבקר הפנימי	4.2.7
86	הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי	4.2.8
86	רואה חשבון מבקר	4.3
86	פרטי רואה חשבון מבקר	4.3.1
87	גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר	4.3.2
87	גילוי בדבר שלב היישום וההטמעה של תקן IFRS 17, חוזי ביטוח ("התקן")	4.3.3
87	יישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II	4.4
88	אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	4.5
88	בקורות ונהלים לגבי הגילוי	4.5.1
88	בקרה פנימית על דיווח כספי	4.5.2

מבוא לפרק 1 לדוח התקופתי

פרק 1 זה לדוח התקופתי, כולל את תיאור עסקי החברה ליום 31 בדצמבר 2022 ואת התפתחות עסקיה, כפי שחלו במהלך שנת 2022 ("תקופת הדוח"). הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל - 1970 ובהתאם להוראות הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון על-פי סעיף 42 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.

לעניין החזקה במניות של חברות הקבוצה הנזכרות בדוח זה, נתוני החזקות בחברה כלשהי כוללים את כל ההחזקות באותה חברה, לרבות באמצעות חברות בנות בבעלות מלאה של החברה המחזיקה. אחוזי ההחזקה מוצגים במספרים מעוגלים לאחוז השלם הקרוב, אלא אם צוין אחרת.

מהותיות המידע הכלול בפרק זה בדוח התקופתי, ובכלל זה תיאור עסקאות מהותיות, נבחנה מנקודת ראותה של החברה, כאשר במקרים מסוימים הורחב התיאור, על מנת ליתן תמונה מקיפה של הנושא.

הגדרות

לנוחות הקורא מובאים להלן המונחים או הקיצורים הבאים, להם בפרק זה המשמעות המובאת לצידם, אלא אם כן נאמר אחרת.

אגרות חוב ממשלתיות צמודות למדד אשר המדינה מנפיקה לחברות הביטוח (אג"ח "חץ") ולקרנות הפנסיה (אג"ח "מירון" ואג"ח "ערד"), בריבית ולתקופה קבועים מראש.	"אג"ח מיועדות"
מבטח או חברה מנהלת.	"גוף מוסדי"
הסכום הכולל של פרמיה ודמים שמשלם מבטח למבטח על-פי חוזה ביטוח (פוליסה) שאינו חוזה השקעה.	"דמי ביטוח"
הסכומים שמפקיד עמית (או שמפקידים עברו) בקרן פנסיה או בקופת גמל.	"דמי גמולים"
סכומים הכלולים בדמי הביטוח המיועדים לכיסוי הוצאות המבטח (לדוגמא: דמי רישום).	"דמים"
דקלה סוכנות לביטוח בע"מ.	"דקלה"
הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון, כמשמעותו בחוק הפיקוח.	"הממונה"
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ וחברות הבת שלה.	"הקבוצה" או "קבוצת הראל"
הראל 60+ בע"מ.	"הראל 60+"
הראל חברה לביטוח בע"מ.	"הראל ביטוח" או "החברה"
הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.	"הראל הנפקות"
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.	"הראל השקעות"
הראל פנסיה וגמל בע"מ.	"הראל פנסיה וגמל"
חברה שעיסוקה ניהול קופות גמל או קרנות פנסיה ואשר קיבלה רישיון לכך מאת הממונה, בהתאם לסעיף 4 לחוק קופות גמל.	"חברה מנהלת"
חוק החברות, התשנ"ט - 1999.	"חוק החברות"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.	"חוק הפיקוח"

חוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.	"חוק ניירות ערך"
חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005.	"חוק קופות גמל"
תהליך אישור הצעת הביטוח וקביעת הפרמיה, בהתאם להנחות אקטואריות, לנתונים המפורטים בהצעת הביטוח ולמידע נוסף שברשות המבטח.	"חיתום"
לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ.	"לעתיד"
נכסים הכוללים את נכסי קופות הגמל וקרנות הפנסיה, למעט קרנות ותיקות, נכסים המוחזקים על-ידי מבטח לכיסוי התחייבויות תלויות תשואה בביטוח חיים, נכסים המוחזקים על-ידי מבטח לכיסוי התחייבויות לפי תכניות ביטוח חיים המעניקות למבוטח תשואה מובטחת ושהמבטח אינו זכאי בשלהם או בשל חלק מהם לאגרות חוב מיועדות.	"נכסי החיסכון לטווח ארוך"
כמשמעם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985.	"ענפי ביטוח"
פקודת מס הכנסה [נוסח חדש].	"פקודת מס הכנסה"
מבוטחים פרטיים יחידים או לקוחות עסקיים קטנים, עימם מתקשרת חברת הביטוח על בסיס פרטי.	"פרט"
דמי ביטוח לרבות דמים.	"פרמיה"
פרמיה המתייחסת לשנת הדוח.	"פרמיה שהורווחה"
הסכומים שנצברו לזכות העמיתים בקופת הגמל, בקרן הפנסיה או בפוליסה לביטוח חיים עם רכיב כלשהו של חיסכון.	"צבירה"
קבוצת אנשים (הקשורים בדרך כלל במקום עבודה משותף, או בהשתייכות לארגון כלשהו או ביחסי ספק-לקוח עם תאגיד או ארגון כלשהו), עימם מתקשרת חברת הביטוח בהסכם אחד על פיו מבוטחים או זכאים להיות מבוטחים, כל המשתייכים לקבוצה (ולא בהתקשרויות פרטניות עם יחיד הקבוצה).	"קולקטיב"(על הטייתו)
תכנית ביטוח שאושרה כקופת גמל לתגמולים, לפיצויים או לקצבה, הן לפי חוק קופות הגמל והן לפי תקנות קופות הגמל.	"קופת ביטוח"
קופת גמל כמשמעותה בחוק קופות גמל שאינה קרן פנסיה.	"קופת גמל"
קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ.	"קחצ"ק"
קרן פנסיה שאושרה לראשונה לפני 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה ותיקה"
קרן פנסיה שאושרה לראשונה החל מיום 1 בינואר 1995.	"קרן פנסיה חדשה"
קופת גמל לקצבה כמשמעותה בחוק קופות גמל, אשר אינה קופת ביטוח.	"קרן פנסיה"
החלק מתוך עסקת הביטוח שאינו מכוסה בביטוח משנה.	"שייר"
סכומים שיש לשלם בקרות מקרה ביטוח על פי תנאי הפוליסה.	"תגמולי ביטוח"
תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב - 2012.	"תקנות ההשקעה"

תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד - 1964.
אי.אם.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ.

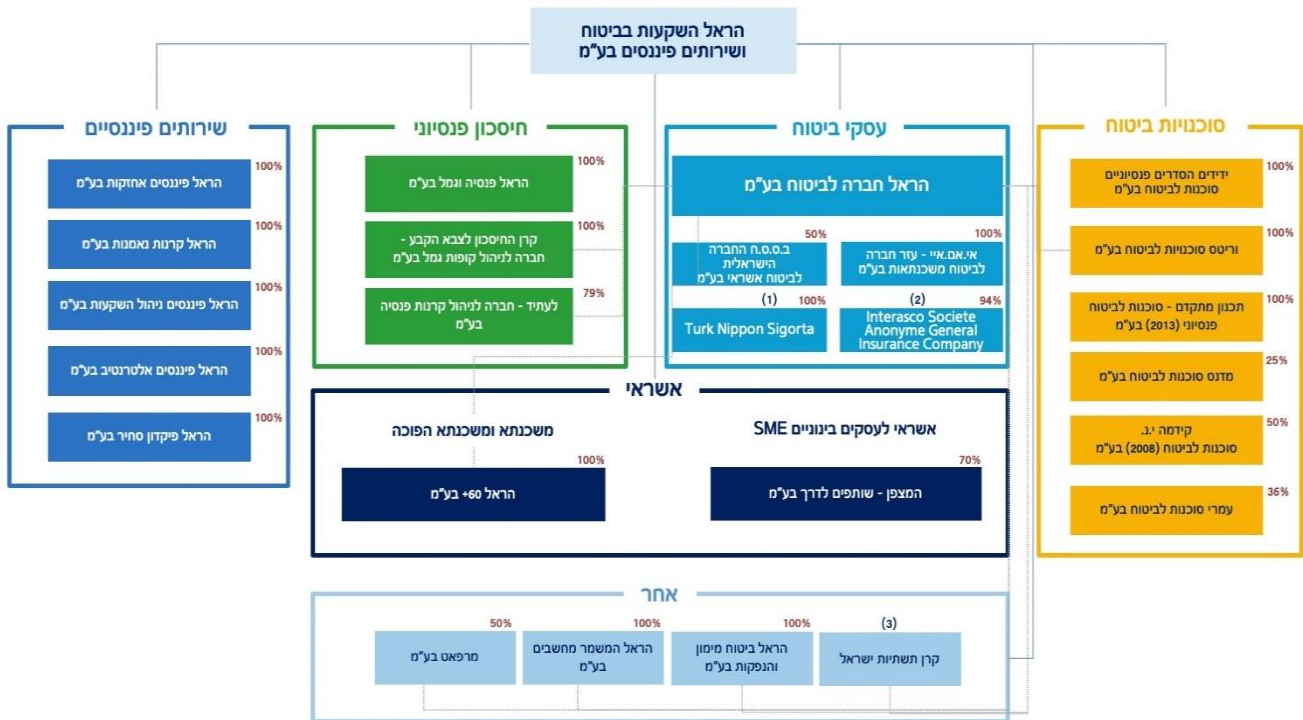
"תקנות קופות הגמל"
"EMI"

1 חלק א' - פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1 פעילות החברה ותיאור התפתחות עסקיה

1.1.1 תרשים מבנה החזקות

להלן תרשים סכמטי של ההחזקות העיקריות של חברת האם - הראל השקעות, נכון למועד עריכת הדוח. רשימה מלאה של החברות הבנות והחברות הקשורות של החברה לתאריך הדוח מפורטת בפרק הרביעי לדוח התקופתי (פרטים נוספים על החברה), תחת תקנה 11 לתקנות דוחות תקופתיים ומיידיים.

הערות:

- (1) חברת ביטוח בטורקיה.
- (2) חברת ביטוח ביוון.
- (3) ארבע קרנות: בקרן תשתיות לישראל I ובקרן תשתיות לישראל II הראל ביטוח הינה בעלת חלק מהמניות בשותף הכללי, בקרן תשתיות III ובקרן תשתיות IV הראל השקעות הינה בעלת חלק מהמניות בשותף הכללי.

1.1.2 השינויים המהותיים שחלו במבנה ההחזקות בקבוצה בשנת 2022

לא בוצעו שינויים מהותיים במבנה האחזקות בשנת 2022.¹

1.1.3 התאגדות החברה וצורת ההתאגדות

¹ בוצע שינוי באופן ההצגה הסכמטי של חלק מחברות הקבוצה.

החברה התאגדה בישראל בשנת 1933. החברה הינה חברה פרטית בשליטה מלאה של הראל השקעות.

1.1.4 מבנה השליטה של החברה

החברה הינה בבעלות מלאה (100%) של הראל השקעות, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב. נכון למועד הדוח, יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור, (בסעיף זה להלן: "בעלי המניות והשולטים הסופיים בחברה") מחזיקים בחברה בעיקר באמצעות ג.י.י. ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת ("השותפות ג.י.י."), שהינה שותפות בשליטתם ובבעלותם המלאה, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.י. בעלי המניות והשולטים הסופיים בחברה מחזיקים בכ- 47.63% מזכויות ההצבעה בחברה ובכ- 47.63% מהון המניות המונפק של הראל השקעות.

1.1.5 תיאור תמציתי של מאפייני הפעילות

נכון למועד הדוח, עיקר פעילותה של החברה הוא בעסקי הביטוח השונים והחיסכון ארוך הטווח, וזאת בתחומים הבאים: תחום ביטוח חיים, תחום ביטוחי בריאות, תחום הביטוח הכללי (הכולל: ביטוחי רכב רכוש, ביטוחי רכב חובה, ענפי חבויות אחרים וענפי רכוש אחרים).

פעילות הביטוח נעשית ע"י החברה עצמה ובאמצעות חברה אחות- EMI.

הפעילות בתחום חיסכון ארוך הטווח נעשית הן באמצעות החברה, באמצעות החברה האחות- הראל פנסיה וגמל והן באמצעות החברות הבנות: קחצ"ק, שהינה חברה המנהלת קרן השתלמות; ולעתיד, שהינה חברה המנהלת קרן פנסיה ותיקה.

הפעילות בתחום האשראי, נעשית באמצעות החברה הבת - הראל +60 העוסקת בתחום מתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה" שהינה הלוואה הניתנת ללווים שהינם בני 60 ומעלה, בשעבוד דירת מגורים; בתחום ערבויות חוק מכר; וכן במסגרת מתן ערבויות פיננסיות ושירותי תפעול לתיקי משכנתאות המבוטחים על ידי צדדים שלישיים באמצעות החברה ובאמצעות EMI. נכון ליום 31 בדצמבר 2022, תחום אשראי לא מהווה מגזר פעילות בדוחות הכספיים. בהתאם, הנכסים, ההתחייבויות ותוצאות פעילות תחום האשראי נכללים במגזרי הפעילות השונים של החברה לפי העניין.

הראל ביטוח הינה חלק מקבוצה הפעילה כ- 90 שנים בתחום הביטוח. בהתאם לדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2022, הקבוצה הינה קבוצת הביטוח הראשונה בגודלה בישראל בהיקף פרמיות, עם נתח שוק של כ- 23.6%. בתחום הבריאות הקבוצה היא הקבוצה הגדולה והמובילה בשוק, עם נתח שוק של כ- 38.6%. בתחום ביטוח כללי הקבוצה הינה קבוצת הביטוח הראשונה בגודלה, עם נתח שוק של כ- 16.4% ובהיקף הפרמיות בביטוח חיים הקבוצה הינה השלישית בגודלה, עם נתח שוק של כ- 20.9%. בתחום ניהול קרנות פנסיה חדשות, נכון ליום 30 בספטמבר 2022, לקבוצה נתח שוק של כ- 17.8%. בתחום ניהול קופות גמל, נכון ליום 30 בספטמבר 2022, לקבוצה נתח שוק של כ- 8.5%.

להלן נתונים בדבר היקף הנכסים המנוהלים בקבוצה (במיליארדי ש"ח):

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
116.9	111.7	ביטוח (כולל נכסים תלויי תשואה)
1.5	1.3	קרנות פנסיה
6.3	5.7	קופות גמל
124.7	118.7	סה"כ

1.1.6 נקודות עיקריות בהתפתחות ההיסטורית של החברה

החברה (בשמה הקודם שלוח חברה לביטוח בע"מ) התאגדה בישראל בשנת 1933, כחברה פרטית לפי פקודת החברות, והחלה את פעילותה כחברת ביטוח בתחום ביטוח הבריאות.

בשנת 1984 רכשה הראל השקעות את מלוא הבעלות על הראל ביטוח (בשמה דאז שלוח חברה לביטוח בע"מ) ("שלוח"). במועד רכישה זה עסקה שלוח בביטוח בריאות ובביטוח חיים; בשנת 1985 רכשה שלוח 50% מתיק ביטוח החיים של ירדניה חברה לביטוח בע"מ; בשנת 1989 רכשה הראל השקעות 82% ממניות סהר חברה ישראלית לביטוח בע"מ ("סהר") ובמהלך השנים רכשה הראל השקעות את יתרת מניות סהר; בשנת 1993 רכשה הראל השקעות, באמצעות מור-הר השקעות בע"מ את השליטה בדקלה חברה לביטוח בע"מ (בשנת 2011 הועברה השליטה בדקלה מהראל השקעות לחברה); בשנת 1999 רכשה הראל השקעות את השליטה בציון החזקות בע"מ, שהחזיקה בכל מניות ציון חברה לביטוח בע"מ ("ציון"); במהלך השנים, בעקבות מיזוגים ושינויים מבניים, עסקי הראל הראשונה, סהר וציון רוכזו בשלוח, שלימים שינתה את שמה להראל ביטוח.

בשנת 2010 רכשה הראל ביטוח את מלוא האחזקה ב-EMI. בשנת 2021 בוצע בקבוצה שינוי מבני, במסגרתו מלוא האחזקה ב-EMI הועברה לבעלות הראל השקעות.

בשנת 2013 הראל ביטוח רכשה את פעילות ביטוח החיים וביטוחי הבריאות של אליהו חברה לביטוח בע"מ. בשנת 2016 מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה חברה לביטוח בע"מ לתוך הראל ביטוח, ודקלה קיבלה רישיון סוכנות לביטוח.

בדצמבר 2021 הועברה הפעילות הביטוחית של שירביט חברה לביטוח בע"מ ("שירביטי") להראל ביטוח.

1.1.7 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה בשנת 2022

1.1.7.1 התפתחויות מהותיות בתחומי הפעילות השונים של החברה

לעניין התפתחויות מהותיות בתחומי הפעילות השונים של החברה, ראו סעיפים 2.1.1.2, 2.2.2 ו-2.3.2 להלן.

1.1.7.2 דירוג החברה ע"י חברת הדירוג "מידרוג"

לעניין אשרור דירוג החברה ע"י חברת הדירוג מידרוג - ראו באור 24 בדוחות הכספיים.

1.1.7.3 עדכון פרמיית אי נזילות

לעניין עדכון פרמיית אי נזילות - ראו סעיף 3.1.6.2.5 להלן וכן באור 3 לדוחות הכספיים.

1.1.7.4 סיום כהונה של היועצת המשפטית ומינוי יועץ משפטי

הגב' נטלי משען-זכאי, אשר כיהנה כמשנה למנכ"ל החברה וכיועצת המשפטית הראשית של קבוצת הראל וכן כיו"ר הדירקטוריון של חברות הגמל והפנסיה של הקבוצה, סיימה בסוף חודש מאי 2022 את תפקידה בקבוצת הראל בתום שמונה שנות כהונה.

עו"ד גלעד שפירא מונה כמשנה למנכ"ל החברה וכיועץ המשפטי הראשי של קבוצת הראל, החל מיום 1 ביוני 2022.

- 1.1.7.5 חוזר בדבר עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה לעניין השפעת חוזר בדבר עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה על החברה ("החוזר") - ראו באור 35 בדוחות הכספיים.
- לפרטים נוספים ראו דיווח מיידי של החברה מיום 3 ביולי 2022, אסמכתא: 2022-01-069369.
- 1.1.7.6 פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ח') של הראל הנפקות לעניין פדיון מוקדם מלא לאגרות החוב (סדרה ח') שהונפקו על ידי הראל הנפקות - ראו באור 24 בדוחות הכספיים.
- 1.1.7.7 אישור התקשרות בפוליסת ביטוח אחרית דירקטורים ונושאי משרה לעניין אישור התקשרות בפוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה - ראו באור 36 בדוחות הכספיים.
- 1.1.7.8 דוח יחס כושר פירעון כלכלי של הראל ביטוח ביום 28 בנובמבר 2022 פרסמה הראל ביטוח דוח יחס כושר פירעון כלכלי ליום 30 ביוני 2022. לפרטים נוספים, ראו דיווח מיידי של החברה מיום 28 בנובמבר 2022 (אסמכתא: 2022-01-143011) וכן סעיף 5 בדוח דירקטוריון.
- 1.1.7.9 התקשרות בעסקה עם קרובו של בעל שליטה לעניין התקשרות בעסקה עם קרובו של בעל שליטה - ראו באור 36 בדוחות הכספיים.
- 1.1.7.10 חלוקת דיבידנד לעניין החלטות מהימים 27 בינואר 2022, 22 ביוני 2022 ו- 28 בדצמבר 2022 על חלוקת דיבידנדים בסך 250 מיליוני ש"ח, 420 מיליוני ש"ח ו- 900 מיליוני ש"ח בהתאמה, אשר אושרו בתקופת הדוח - ראו באור 15 לדוחות הכספיים.
- 1.1.7.11 אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י "מעלות" לעניין אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י מעלות, ראו באור 24 לדוחות הכספיים.
- 1.1.8 נקודות עיקריות בהתפתחות החברה לאחר תקופת הדוח
- 1.1.8.1 הנפקת אגרות חוב (סדרה יט') באמצעות החברה הבת - הראל הנפקות לעניין הנפקת אגרות חוב (סדרה יט') באמצעות הראל הנפקות, ראו באור 24 לדוחות הכספיים.
- 1.1.8.2 אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י "מדרוג" לעניין אשרור דירוג הראל ביטוח ע"י "מדרוג" ראו באור 24 לדוחות הכספיים.

1.1.9 מבנה פעילות החברה

א. חטיבת חיסכון ארוך טווח, הכוללת את האגפים הבאים:

1. אגף מעסיקים.
2. אגף פרט.
3. אגף תפעול (פנסיה וגמל).
4. אגף תביעות ומימוש זכויות.
5. אגף מטה החטיבה.
6. אגף קשרי מערכות מידע.

ב. חטיבת ביטוחי בריאות וחיים, הכוללת את האגפים הבאים:

1. אגף ביטוח בריאות ושיניים קיבוצי.
2. אגף ביטוח בריאות פרט, חו"ל, עובדים זרים ותיירים.
3. אגף ביטוח חיים².
4. אגף תביעות בריאות וחו"ל.
5. אגף תביעות סיעוד חיים, תאונות אישיות ואובדן כושר עבודה.
6. אגף ארגון ושיטות.
7. מחוזות.

ג. חטיבת ביטוח כללי, הכוללת את הפעילויות הבאות:

1. ביטוח כללי פרט, מטה ופיתוח עסקי.
2. ביטוח כללי עסקי.
3. אקטואריה ביטוח כללי.
4. תעשיה, סיכונים מיוחדים וביטוח ימי.
5. ביטוח משנה בתחום הביטוח הכללי.
6. תביעות רכב חובה ורכוש.
7. תביעות חבויות ורכוש.
8. דקלה.
9. פעילות שירביט.

ד. חטיבת שיווק סוכנים, הכוללת את פעילות המכירה בערוצי ההפצה של החברה.

ה. חטיבת ישירים ושת"פים, הכוללת את הפעילויות הבאות:

1. מטה, פיתוח עסקי ושיתופי פעולה
2. אגף משווקים פנסיוניים
3. אגף סטנדרד
4. אגף שיווק בנקים

² במהלך שנת 2021 בוצעו שינויים ארגוניים בחברה במסגרתם, בין היתר, אגף ביטוח חיים אשר פעל תחת חטיבת חיסכון ארוך טווח הועבר לניהול ארגוני תחת חטיבת הבריאות, אשר נקראת כיום חטיבת הבריאות והחיים בהראל ביטוח. במסגרת הצגת תחומי פעילות החברה בדוח זה, תחום ביטוח החיים ימשיך להיות מוצג תחת מגזר חיסכון ארוך טווח.

- ו. חטיבת הדיגיטל והשירות, הכוללת את הפעילויות הבאות:
  1. מטה, דיגיטל ושירות.
  2. אסטרטגיה, פרסום ושיווק.
  3. מדיה וחווית לקוח.
  4. שירות הלקוחות.
  5. פניות הציבור.
- ז. חטיבת השקעות, כוללת את ניהול ההשקעות בתחומי הביטוח וחיסכון ארוך הטווח וניהול השקעות כספי הנוסטרו.
- ח. חטיבת כספים ומשאבים.
- ט. חטיבת אקטואריה.
- י. חטיבת משאבי אנוש.
- יא. החטיבה המשפטית.
- יב. החטיבה הטכנולוגית - הראל המשמר מחשבים בע"מ ("הראל המשמר מחשבים") - אחראית על מתן שירותי המיכון השונים לחטיבות השונות.

פעילויות אחרות נוספות של החברה:

- א. הראל 60 + עוסקת במתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה".

1.2 תחומי הפעילות של החברה והחברות הבנות שלה

החברה והחברות הבנות שלה פועלות בתחומי הביטוח, הגמל והפנסיה, כמפורט להלן:

1.2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח³

הפעילות בתחום ביטוח חיים נעשית על ידי החברה עצמה. הפעילות בתחום הפנסיה נעשית על ידי החברה הבת - לעתיד, המנהלת קרן פנסיה ותיקה. הפעילות בתחום קופות הגמל נעשית ע"י החברה הבת – קחצ"ק, המנהלת קרן השתלמות למשרתי צבא הקבע וגמלאי צה"ל.

פוליסות ביטוח חיים מיועדות בעיקרן לטווח ארוך ומבטיחות תגמולי ביטוח במות המבוטח או בעת הגיעו לגיל הקבוע בפוליסה או במועד מוקדם יותר בהתאם לתנאי הפוליסה. הפוליסות יכולות לכלול חסכון, סיכון מוות בלבד או שילוב ביניהם, ויכול שיתווספו לפוליסות מרכיבים ("ריידרים") לכיסוי סיכונים נוספים, בעיקר אובדן כושר עבודה ומחלה. חלק מפוליסות ביטוח החיים הכוללות מרכיב חיסכון מוכרות כקופות ביטוח על פי הוראות הדין וזכאיות להטבות מס הקבועות בד"ן לקופות גמל.

בנוסף, נכללות בתחום זה פוליסות המוצעות כפוליסות לקולקטיבים, שעיקרן ביטוח סיכון מפני מוות וביטוח מפני אובדן כושר עבודה ללא חיסכון ולתקופה קצרה וכן פוליסות המכסות סיכון נכות, אובדן כושר עבודה ומחלה קשה.

בנוסף לפוליסות ביטוח חיים הכוללות מרכיב חיסכון, מנהלות החברות הבנות של החברה קרן פנסיה וותיקה וקרן השתלמות.

1.2.2 תחום ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של החברה בענפי הביטוח: מחלות, אשפוז ותאונות

³ ראה ה"ש 1 לעיל.

אישיות. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח כאמור מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שנייים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים.

פעילות הראל ביטוח בתחום מתן שירותי תפעול עבור שירותי בריאות כללית לתכנית השב"ן מבוצעת באגף דקלה בחטיבת ביטוח כללי.

1.2.3 תחום ביטוח כללי

תחום זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

1.2.3.1 רכב רכוש

כולל את פעילות החברה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי, המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

בתת-תחום זה נכללות גם פוליסות ביטוח לרכב שמשקלו עד 3.5 טון. פוליסות אלו הינן בהתאם לתנאי פוליסה תקנית שנקבעה בהוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ("הפוליסה התקנית"). ביום 3 ביוני 2021 פורסמו הוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי) (תיקון), התשפ"א – 2021 ("התיקון"), במסגרתן תוקנו תקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשע"ב – 2021, אשר נכנסו לתוקף בתחילת 2022 והחל מהמועד כאמור מדובר בהוראות.

עוד בתת תחום זה נכללות, גם פוליסות ביטוח לכלי רכב למעט רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (מלגזות, משאיות, מוניות, אוטובוסים, טרקטורים וכדומה). פוליסות עבור כלי רכב כאמור אינן כפופות לתנאי הפוליסה התקנית, אלא לתנאי והיקף כיסויי פוליסות ביטוח הנקבעות על ידי חברות הביטוח ובכפוף לאישור הממונה את תנאי הפוליסות.

1.2.3.2 רכב חובה

כולל את הפעילות בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל - 1970 ("רכב חובה" ו- "פקודת ביטוח רכב מנועי", בהתאמה), המכסה נזקי גוף של בעל הרכב, כל הנוסעים ברכב והולכי רגל שנפגעו מהרכב, כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה - 1975 ("חוק הפלת"ד"). ביטוח זה, כשמו כן הוא, הינו חובה על כל בעל רכב והנהג בו, וזאת על פי פקודת ביטוח רכב מנועי.

תנאי הכיסוי הביטוחי הם בהתאם לנוסח שנקבע בהוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) התש"ע - 2010.

1.2.3.3 ענפי חבויות אחרים

כולל את פעילות החברה במכירת פוליסות המכסות את חבותו החוקית של המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסויי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח חבות מוצר, ביטוח חבות מעבידים לכיסויי חבות המבוטח כלפי עובדיו.

1.2.3.4 ענפי רכוש ואחרים

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בכל ענפי הרכוש (למעט רכב רכוש) המפורטים בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985.

בתת תחום פעילות זה כלולים, בין היתר, ביטוח מקיף לדירות, וכן פעילותה של הראל ביטוח בענף ביטוח השקעות של רוכשי דירות. בנוסף, ביטוח בתי עסק (SMB) וביטוח אש מורחב ואובדן תוצאתי לעסקים בסדר גודל בינוני וגדול.

1.2.4 פעילויות נוספות של החברה

משכנתא ו"משכנתא הפוכה"

בשנת 2020 הוקמה חברת הראל +60, שהינה חברה בת בבעלות מלאה של החברה. הראל +60 עוסקת במתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה", אשר ניתנות ללווים שהינם בני 60 שנה ומעלה, בשעבוד דירת מגורים.

1.3 השקעות בהון החברה ועסקאות במניותיה

בשנתיים האחרונות ועד למועד פרסום הדוח לא בוצעו השקעות בהון החברה.

לפירוט אודות מבנה השליטה של החברה – ראו סעיף 1.1.4 לעיל.

1.4 חלוקת דיבידנדים

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 28 בפברואר 2021, אישר דירקטוריון החברה, מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה, הראל ביטוח תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל ביטוח וזאת כל עוד הראל ביטוח תעמוד ביעדים מינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2 (יחס כושר פירעון מינימאלי נקבע על 135% בהתחשב בהוראות הפריסה ועל 105% ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה).

יובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה על פי שיקול דעתו הבלעדי. הדירקטוריון יהיה רשאי החליט לחלק בפועל שיעורים שונים (גבוהים או נמוכים יותר) של דיבידנד או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר עפ"י חוק החברות, ולהתניות הפיננסיות שתיטול על עצמה החברה בעתיד (ככל שתיטול), לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלוונטיים ומידת הזדקקותה של החברה למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעה עתידית, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

הדירקטוריון יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת הדיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות חלוקת הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה האם - הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל השקעות. חלוקת הדיבידנד על ידי הראל השקעות עשויה להיות מושפעת, בין היתר, מהיכולת של הראל ביטוח לחלק דיבידנד בפועל.

לעניין דיבידנדים אשר אושרו בתקופת הדוח - ראו באור 15 ג' לדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים אודות החלטת הראל ביטוח לעניין מדיניות ניהול ההון - ראו באור 15 ג' לדוחות הכספיים.

2 חלק ב' - תיאור ומידע על תחומי הפעילות של החברה

2.1 תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח⁴

2.1.1 מוצרים ושירותים

2.1.1.1 כללי

הפעילות בתחום ביטוח חיים נעשית על ידי החברה עצמה. הפעילות בתחום הפנסיה נעשית על ידי החברה הבת - לעתיד, המנהלת קרן פנסיה ותיקה. הפעילות בתחום קופות הגמל מתבצעת בחברה הבת – קחצ"ק, המנהלת קרן השתלמות למשרתי צבא הקבע ולגמלאי צה"ל.

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח עוסק בעיקר בחיסכון לתקופת הפרישה לגמלאות ובכיסוי לסיכונים שונים. המוצרים השונים במסגרת תחום זה כוללים שילובים של חיסכון וכיסויים ביטוחיים לסיכונים שונים כגון מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ומחלות קשות.

המוצרים בתחום פעילות זה מיועדים לשכירים, לעצמאים וללקוחות הרוכשים כיסויים באופן פרטי (ללא קשר לעיסוקם). הפקדות שכירים או עצמאים, בחלק מן המוצרים, מזכות אותם בהטבות מיסוי בשלושה מישורים: במועד ההפקדה זיכוי/ ניכוי מס, פטור ממס על רווחים בעת צבירת הכספים והטבות מיסוי בקבלת הכספים. קיימות גם הטבות מס במקרים מסוימים בגין הפקדות פרט.

בהתאם להוראות הדין, קיימת הפרדה מלאה בין נכסיה והתחייבויותיה של החברה המנהלת את קרן הפנסיה הוותיקה- או את קרן ההשתלמות, לבין נכסי העמיתים הצבורים בהן וכן הפרדה בין נכסי המבטח לבין כספי המבוטחים בביטוח חיים תלוי תשואה. נכסי העמיתים בקרן הפנסיה הוותיקה ובקרן ההשתלמות אינם נכללים בדוחות הכספיים של החברה המנהלת וכן לא נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה.

2.1.1.2 מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח עובר שינויים מקיפים, וזאת לאור שינויים במדיניות הממשלתית בתחום שהביאו לחקיקת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה - 2005, חוק קופות הגמל, חוק ייעוץ ושיווק פנסיוני ותיקון חוק הפיקוח ("חקיקת בכר", שנכנסו לתוקפם בחודש נובמבר 2005), וכן התקנת שורה ארוכה של תקנות והוראות של הממונה שנועדו, בין היתר, לעודד חיסכון לקצבה, להגביר את התחרות והשקיפות בשוק החיסכון הפנסיוני, להפחית את שיעור דמי הניהול ולהגביר את מעורבות הלקוחות בבחירת החיסכון הפנסיוני שלהם.

בנוסף, בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן הדרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול החוסכים, גורמי ההפצה והגופים המוסדיים האחרים.

⁴ ראו ה"ש 1 לעיל.

עידוד החיסכון לקצבה

בבסיס מדיניות רשות שוק ההון בשנים האחרונות עומדת השאיפה לעידוד חיסכון קצבתי בקרב כלל האוכלוסייה, על מנת להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה והגברת התחרות בתחום הפעילות, לרבות בדרך של צמצום ההבדלים בין המוצרים ומתן אפשרות לניוד כספי החיסכון הפנסיוני בין המוצרים.

שינויים אלה באו לידי ביטוי בשינוי מבנה המוצרים שהיו קיימים בתחום ובשינויים בהטבות המיסוי הניתנות לחוסכים לטווח ארוך, לרבות השינוי במסגרת תיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל, תוך העדפת החוסכים במסלול קצבה וקביעת חובה למשיכת הכספים בדרך של תשלום קצבה, ככל שהקצבה העומדת לחוסך הינה עד סכום הקצבה המזערי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני לטווח ארוך. במסגרת זו אף הושאו הטבות המס בין מוצרים אלה בכל הנוגע לכספים שהופקדו עבור עמיתים החל מיום 1 בינואר 2008.

עד לאותו מועד, המוצרים השונים בתחום נחלקו לשני אפיקים עיקריים: אפיק המבטיח תשלומי קצבה ("פנסיה") ואפיק המבטיח תשלום הוני, תוך מתן אפשרות לשילוב אפיקים אלה. בתיקון האמור בוטלה החלוקה בין אפיק הוני ואפיק קצבתי ביחס לכספים שיופקדו החל מינואר 2008, כאשר כספים אלה ניתנים למשיכה כרובד ראשון (סכום קצבה מזערי) רק בדרך של קצבה. משיכת הכספים שנצברו מעבר לסכום הדרוש לתשלום הקצבה המזערית תעשה בדרך של היוון קצבה או בדרך של תשלום קצבה, בהתאם להחלטת העמית או המבוטח.

הגברת התחרות והשקיפות בתחום

בשנים האחרונות פורסמו הוראות שונות שתכליתן הגברת אפשרות ניוד הכספים בין המוצרים השונים וביצוע התאמות בין המוצרים השונים (קופות גמל, קרנות פנסיה וקופות ביטוח), לרבות בנושאי הכיסויים הביטוחיים הנמכרים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני והחלת מודל אחיד של גביית דמי ניהול, תוך הפחתת שיעור דמי הניהול המרביים שניתן לגבות בקופות הגמל ובקופות הביטוח.

בנוסף, פורסמו הוראות שתכליתן להקל על המבוטח או העמית להשוות בין מוצרים שונים על ידי יצירת אחידות בין המוצרים המשווקים על ידי הגופים המוסדיים, כגון: הוראות הממונה לעניין זכויות וחובות עמיתים בתקנון קרן פנסיה חדשה מקיפה, במסגרתן נקבע נוסח תקנון מחייב לקרן הפנסיה וכן קווים מנחים לעניין תכנית לביטוח מפני אובדן כושר עבודה. בנוסף נקבעו הוראות הנוגעות לבחירת קרן פנסיה ברירת מחדל אשר נועדו, בין היתר, להגביר את התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני, כפי שיתואר בהרחבה להלן.

התיקון האמור בנושא קווים מנחים לאובדן כושר עבודה, אשר כתוצאה ממנו לא ניתן להבטיח לכל מועמד מצטרף כיסוי של 75% מהשכר בקופות ביטוח במסגרת ההפקדות הפנסיוניות מחזקת את המגמה הקיימת בשנים האחרונות של מעבר לחיסכון בקרנות פנסיה מקיפות על חשבון קופות ביטוח.

עוד כחלק מהגברת התחרות והשקיפות ניתן למנות את הרפורמה בנושא ההוצאות הישירות בשל ביצוע עסקאות:

גופים מוסדיים רשאים לגבות מנכסי החיסכון לטווח ארוך, הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות בנכסים כאמור, כפי שקבע שר האוצר (באישור ועדת הכספים של הכנסת). בהתאם לסמכויות אלו, הותקנו בשנת 2008 תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות

גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח – 2008 ("תקנות הוצאות ישירות"), במסגרתן נקבע אילו הוצאות ישירות ניתן לגבות בשל ביצוע עסקאות בנכסי החיסכון לטווח ארוך. בשנת 2014 נקבעה בתקנות הוצאות ישירות תקרה להיקף ההוצאות הנובעות מהשקעה בקרנות השקעה, קרנות מחקות, מנהלי תיקים של נכסים לא סחירים, לרבות מתן אשראי ומתן משכנתא, בכפוף לתנאים שפורטו בתקנות. התקרה שנקבעה הינה בשיעור של 0.25% מסך כל השווי המשוער של החיסכון לטווח ארוך והיא נקבעה כהוראת שעה, אשר הוארכה מעת לעת.

החל משנת 2014 החל הממונה לבחון את יישומה של מגבלת ההוצאות הישירות בקרב המשקיעים המוסדיים ואף מינה ועדה מייעצת לבחינת ההוצאות כאמור ("ועדת יפה").

בהמשך למסקנות והמלצות ועדת יפה, פורסם ביום 30 באוקטובר 2022 תיקון לתקנות הוצאות ישירות, במסגרתו הוארכה הוראת השעה המתירה לגבות הוצאות ישירות מסוימות עד שיעור של 0.25% מסך הנכסים הצבורים וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2022. בנוסף, נקבע כי החל מיום 1 בינואר 2023, שיעור ההוצאות הישירות המירבי מסוג "עמלת ניהול חיצוני" שבאפשרותו של משקיע מוסדי לגבות בכל שנה קלנדרית, ייקבע על ידי המשקיע המוסדי עבור כל מסלול השקעה בניהול, ופורסם באתר האינטרנט שלו. כמו כן, נקבע כי הוצאות מסוג "עמלת ניהול חיצוני" והוצאות הנובעות ממתן משכנתא יתווספו באופן קבוע לרשימת ההוצאות המוגדרות כהוצאות ישירות על פי התקנות וכן נקבעו אשכולות מסלולי השקעה שסוגי ההוצאות הישירות הניתנים לגבייה במסגרתם יהיו מצומצמים יותר (מסלולי השקעה סחירים ועוקבי מדדים) וכי במסלולי השקעה שנגבים בהם דמי ניהול משתנים לא תתאפשר גביית הוצאות ישירות מאף סוג. כמו כן, במסגרת התיקון לתקנות הוצאות ישירות נקבע, כי גוף מוסדי יידע אדם המעוניין להצטרף לקופת גמל, כי בנוסף לדמי הניהול, ייגבו הוצאות ישירות, וכן את שיעור ההוצאות הישירות שנגבו בשנה החולפת מנכסי הקופה ואת העלות הכוללת הצפויה שבה יישא אדם באותה שנה בשל דמי ניהול והוצאות ישירות ("העלות השנתית הצפויה"). כמו כן, נקבע שבכל מקום בו קיימת חובה על פי דין להציג לעמית או למבוטח את דמי הניהול, תוצג לו גם העלות השנתית הצפויה.

עוד במטרה להגביר את התחרות בענף החיסכון הפנסיוני, פרסם הממונה ביום 20 בדצמבר 2022 חוזר שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל- תיקון. החוזר עדכן והרחיב את מסלולי ההשקעה המתמחים שגוף מוסדי רשאי לנהל עבור קופות גמל ופוליסות ביטוח חיים שאינן קופות ביטוח, תוך יישום המלצות ועדת יפה, בין היתר, לעניין ההוצאות הישירות שניתן לגבות בכל אחד מאשכולות המסלולים.

לפרטים נוספים אודות הרפורמה בנושא ההוצאות הישירות בשל ביצוע עסקאות והצגת העלות השנתית הצפויה ראו סעיף 3.1.7.1.1 להלן.

הפחתת דמי הניהול

בשנים האחרונות נכנסו לתוקף מספר הוראות חקיקה אשר נועדו, בין היתר, להפחית את דמי הניהול המשולמים על ידי המבוטחים והעמיתים במסגרת מוצרי החיסכון הפנסיוני.

ביצוע פעולות באופן דיגיטלי

בהמשך להקמת המסלקה הפנסיונית, בהתאם להוראות הממונה וכחלק ממדיניות החברה, בוצעו בשנים האחרונות שורה של שינויים אשר מאפשרים ביצוע פעולות דיגיטליות מול לקוחות החברה, גורמי ההפצה שלה וכן מול גופים מוסדיים אחרים. במסגרת זו הוסדרו בין היתר תהליכי ההצטרפות למוצרים הפנסיוניים השונים, מוסדו תהליכי גבייה וניוד אוטומטיים, הוסדרו תהליכי משלוח דיווחים באופן דיגיטלי למבוטחים ולעמיתים והוקמה תשתית לנטילת הלוואות באופן דיגיטלי.

להערכת החברה, תהליכים אלה צפויים להמשיך להתעצם בשנים הקרובות ולהתרחב לביצוע פעולות נוספות במסגרת תחום הפעילות, דבר אשר צפוי להביא לשיפור השירות ללקוח ולהתייעלות תפעולית.

התפתחות מוצרי חסכון

מלבד מוצרים המיועדים לגיל פרישה, כולל תחום הפעילות גם מוצרים המיועדים לחיסכון לטווח בינוני או לחיסכון פרטי. בשנים האחרונות חל גידול בהיקף הכספים המנוהלים במוצרים אלה ובמגוון המוצרים המשמשים למטרה זו.

בכלל מוצרים אלה ניתן למנות את קרן ההשתלמות אשר מקנה הטבות מס שונות אשר לאחר תקופת חיסכון של 6 שנים ניתן להנות מהטבות מס במשיכה; חווי השקעה אשר מהווים מוצר חיסכון הוני המשמש מוצר תחליפי למוצרי החיסכון בבנקים, קרנות נאמנות ותיקי השקעות מנוהלים; הפקדות לקופת גמל לקצבה על ידי יחידים, אשר בהתאם לתיקון 190 לפקודת מס הכנסה משנת 2012, רשאים להפקיד כספים בקופת גמל לקצבה במעמד של עמית עצמאי לצורך קבלת קצבה ולמשוך כספים אלה בהתקיים תנאים מסוימים במשיכה הונית; קופות גמל להשקעה - מוצר חסכון המיועד לתשלום סכום הון ליחידים ואשר לחילופין ניתן החל מגיל 60 לקבל מהכספים שנצברו בו תשלומי קצבה פטורים מתשלום מס.

ביטוח חיים

2.1.1.3

כללי

תחום ביטוח החיים כולל תכניות לסיכונים שונים (כגון, למקרה מוות), תכניות ביטוח לחיסכון לתקופת פרישה ותוכניות המשלבות ריזרים לכיסוי סיכונים נוספים (ריסק למקרה מוות, נכות, אובדן כושר עבודה, מחלות קשות ועוד). כמו כן, תחום זה כולל פוליסות פרט בעלות מרכיב חיסכון בלבד, המהוות חווי השקעה (להבדיל מחווי ביטוח).

בפוליסות הכוללות מרכיב חסכון, מבוטח המגיע לתום תקופת הביטוח זכאי בהתאם לתנאים שנקבעו בפוליסה, לסכומים שנצברו ברכיב החיסכון שבפוליסה. בתנאי הפוליסה נקבע האם הסכומים ישולמו כתשלום הוני חד פעמי, כתשלומי קצבה למשך כל חי המבוטח, או שילוב של תשלום הוני עם תשלומי קצבה.

באירוע ביטוחי המתרחש לפני תום תקופת הביטוח (מקרה מוות או אירוע ביטוחי אחר המכוסה בפוליסה) משולמים למבוטח, למוטבים או לשאירים (בהתאם למקרה הביטוח) תגמולי ביטוח, בהתאם להיקף הכיסוי שנרכש ובמקרה פטירה גם סכום החסכון שנצבר בפוליסה, ככל שנצבר.

ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים הנכללים בתחום ביטוח חיים

(א) ביטוח חיים מקיף - כל סוגי ביטוח חיים הכוללים חיסכון, עם סיכון או בלעדיו, לרבות תשלום פיצויים וכן ביטוח גימלה.

(ב) ביטוח חיים - סיכון בלבד.

(ג) ביטוח חיים קבוצתי הדדי.

מבנה הרווחיות בתחום

הרווחיות בביטוח חיים נובעת, בעיקר, מהמרכיבים הבאים, בקיזוז ההוצאות המיוחסות לתחום הפעילות: (א) המרווח בין התשואה המתקבלת בתיק השקעות ביטוח חיים מבטיח תשואה לבין התשואה המובטחת למבוטחים; (ב) דמי ניהול מפרמיה ודמי ניהול מצבירה בפוליסות הכוללות חיסכון, לרבות דמי ניהול קבועים ומשתנים (משתנים כשיעור מתשואה ריאלית מצטברת חיובית בלבד בפוליסות תלויות תשואה ששווקו עד לסוף דצמבר 2003) (ג) המרווח בין הפרמיה הנגבית בפוליסות ביטוח חיים המיועדת לכיסוי סיכונים (מוות ואחרים) לבין תשלום תגמולי הביטוח מכח פוליסות אלה. המרווח מושפע, בין היתר, מהתעריפים הנגבים ומשיעורי התמותה (לגבי סיכון מוות), מתוחלת החיים (לגבי תשלומי קצבה), מעלויות ביטוח משנה ומשיעורי תחלואה; (ד) רווחי השקעות בתיק הנוסטרו.

לשימור של הפוליסות הקיימות חשיבות לרמת הרווחיות של חברת הביטוח לאורך זמן.

רווחיות ביטוח החיים המדווחת על ידי חברות הביטוח בדוחות הכספיים, מושפעת גם מכללי חשבונאות לעניין הכרה בהכנסות, דחיית הוצאות ושיערוך נכסים, וכן מקביעת עתודות אקטואריות ומשינויים בהנחות אקטואריות.

מידע אודות המוצרים השונים המנוהלים בקבוצה בתחום ביטוח חיים

פוליסות הביטוח נחלקות לשני סוגים: פוליסות המוכרות כקופת גמל (קופות ביטוח) עפ"י חוק קופות גמל (ביטוחי מנהלים או תגמולים לעצמאים) ופוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל והמכונות פוליסות פרט.

סוג הפוליסה	תיאור המוצר	מרכיבי הפרמיה העיקריים	אג"ח מיועדות	דמי ניהול
א. פוליסות הכוללות רכיב חיסכון (בין אם מוכרות כקופות גמל ובין אם לאו)				
א1. פוליסות מבטיחות תשואה שנמכרו עד דצמבר 1990				
פוליסות "מעורב" מבטיחות תשואה	סכום הביטוח מוגדר מראש בפוליסה, הינו צמוד למדד וישולם במקרה מות המבוטח או בתום תקופת הביטוח. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.	מרכיב חיסכון, מרכיב ריסק (לכיסוי מקרה מוות) וביטוחים נלווים עבור המבוטח, ככל שנרכשו.	ההתחייבות לתשואה מובטחת גובתה בחלקה באגרות חוב מיועדות שהנפיקה מדינת ישראל לחברות הביטוח.	אין דמי ניהול.
פוליסות "גמלא" מבטיחות תשואה	סכום הגמלא החדשי שישולם בתום תקופת הביטוח קבוע מראש בפוליסה וצמוד למדד. בתום תקופת הביטוח סכום החיסכון משולם כקצבה. לפני תום תקופת הביטוח ישולם במקרה פטירה סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בפוליסה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			
פוליסות "עדיף" מבטיחות תשואה	פוליסות מבטיחות תשואה, ששיעורה קבוע בפוליסה. הפוליסות הגדירו את היחס בין חלק החיסכון לחלק שהוקצה לסיכון והוצאות, בהתאם לבחירת המבוטח. הפרמיה מוצמדת למדד או בשיעורים מהשכר המבוטח של העובד. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כקצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			

סוג הפוליסה	תיאור המוצר	מרכיבי הפרמיה העיקריים	אג"ח מיועדות	דמי ניהול
א2. פוליסות משתתפות ברווחי השקעה שנמכרו בין השנים 1991-2003				
פוליסות "מעורב" משתתפות ברווחים	החיסכון העתידי נקבע על פי תוצאות ההשקעה בפועל. במקרה פטירת המבוטח, לפני תום תקופת הביטוח ישולם סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה. הפרמיה התקופתית קבועה בפוליסה וצמודה למדד ועשויה להיות מושפעת גם מתוצאות ההשקעה. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.	מרכיב חיסכון, מרכיב ריסק (לכיסוי מקרה מוות) וביטוחים נלווים עבור המבוטח, ככל שנרכשו.	אין זכאות לאג"ח מיועדות לגבי פוליסות ששוקו החל משנת 1992. ⁽¹⁾	דמי הניהול נקבעו בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב - 1981. ⁽²⁾ בתכניות ביטוח שאושרו עד שנת 2003 נגבים דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים מצבירת החיסכון, בהתאם לתשואות הריאליות שהושגו.
פוליסות "גמלא" משתתפות ברווחים	החיסכון העתידי נקבע על פי תוצאות ההשקעה בפועל. במקרה פטירת המבוטח, לפני תום תקופת הביטוח ישולם סכום ביטוח חד פעמי בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה. הפרמיה התקופתית קבועה בפוליסה וצמודה למדד ועשויה להיות מושפעת גם מתוצאות ההשקעה. סכום החיסכון מיועד לתשלום כקצבה בתום תקופת הביטוח. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			
פוליסות "עדיף" משתתפות ברווחים	הפוליסות הגדירו את היחס בין חלק החיסכון לבין החלק שהוקצה לסיכון מפני מקרה מוות והוצאות, בהתאם לבחירת המבוטח. הפרמיה צמודה למדד או בשיעורים מהשכר המבוטח של העובד. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כקצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו שוקו הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.			

(1) בשנת 1991 תקרת השיעור המירבי המותר לרכישת אגרות חוב מיועדות עמדה על 40%.

(2) בהתאם למגוון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר התחיקתי, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 1991 - 2003 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי ההשקעה הריאליים שנצברו.

סוג הפליסה	תיאור המוצר	מרכיבי הפרמיה העיקריים	אג"ח מיועדות	דמי ניהול
א3. פוליסות תלויות תשואה הנמכרות החל מינואר 2004				
פוליסות הכוללות מסלולי השקעה	פוליסות בעלות רכיב חיסכון (המציעות מספר מסלולי השקעה לבחירה), במסגרתן ניתן לרכוש כיסויים ביטוחיים מפני מקרה מוות ו/או אובדן כושר עבודה. סכום החיסכון משולם כתשלום הוני או כקצבה או כתשלום הוני משולב עם תשלומי קצבה. פוליסות אלו משווקות הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל. קיימת חובת הפרדה בין מרכיבי החיסכון, הריסק ודמי הניהול מהפרמיה.	מרכיב ריסק, מרכיב חיסכון ודמי ניהול. בפוליסות המוכרות בקופות גמל, ניתן לרכוש ביטוח ריסק ו/או אובדן כושר עבודה בשיעור של עד 35% מההפקדה לתגמולים.	אין.	פוליסות שהופקו עד שנת 2012 (כולל) - עד 2% מהצבירה או שיעור נמוך יותר (בין 0% ל- 13%). פוליסות שהופקו במהלך שנת 2013 - עד 1.1% מהצבירה ו- 4% מהפקדות שוטפות. החל משנת 2014 - עד 1.05% מהצבירה ו- 4% מהפקדות שוטפות.
ב. פוליסות שאינן כוללות חיסכון				
ריסק טהור למקרה מוות - פרט	פוליסות המשווקות ליחידים או כפוליסות קבוצתיות ומבטיחות כיסוי ביטוחי במקרה של מוות מכל סיבה שהיא (כולל פוליסות ריסק להבטחת תשלום משכנתא). פוליסות אלו נמכרות לעיתים כמוצר משלים למרכיב הפנסיוני ולפוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאיים, לרבות בתשלום מתוך רכיב התגמולים בפוליסה.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.	אין דמי ניהול.
ביטוח אובדן כושר עבודה	פוליסות הנמכרות כפוליסות עצמאיות או כרכיב ביטוחי נלווה (ריידר) לפוליסת ביטוח חיים או כפוליסות קבוצתיות. הפוליסות מבטיחות תשלום חודשי במקרה של אובדן כושר עבודה חלקי או מלא עקב תאונה או מחלה. פוליסות אלו נמכרות לעיתים כמוצר משלים למרכיב הפנסיוני ולפוליסות ביטוח המנהלים ותגמולים לעצמאיים, לרבות בתשלום מתוך רכיב התגמולים בפוליסה.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.	אין דמי ניהול.

ג. פוליסות הכוללות חיטון בלבד			
חזי השקעה ("פוליסות מגוון/מור")	פוליסות לחיטון טהור, המציעות מספר מסלולי השקעה לבחירה. ניתן לבצע הפקדה באופן שוטף ו/או חד פעמי. פוליסות אלו משווקות הן כקופות גמל והן כפוליסות שאינן מוכרות כקופות גמל.	מרכיב חיטון בלבד.	אין.
בפוליסות מגוון או מור פרט - עד 2% לשנה מהצבירה. ביתר הפוליסות - לרבות הפוליסות המוכרות כקופת גמל - בדומה לדמי הניהול הנגבים בפוליסות הכוללות מסלולי השקעה (ראו סעיף א.3 בטבלה זו לעיל).			
ד. פוליסות קבוצתיות			
פוליסות קבוצתיות	פוליסות המשווקות לקבוצות אוכלוסייה מוגדרות בהסכם לתקופה קצובה ומאפשרות ביטוח לכלל חברי הקבוצה. הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.
אין דמי ניהול.			
ה. אחר			
ביטוח מחלות קשות	נמכר כפוליסות פרט או כרכיב ביטוחי נלווה לפוליסות פרט אחרות המבטיחות למבוטח פיצוי במקרה של גילוי מחלה קשה המוגדרת בפוליסה. הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.
אין דמי ניהול.			
פוליסות "חוסן"	הפוליסות נמכרות כפוליסות עצמאיות או כרכיב ביטוחי נלווה (ריידר), ומבטחות מפני נכות מוחלטת ממחלה ו/או תאונה. הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל.	מרכיב סיכון בלבד בגין הכיסויים הכלולים בה.	לא רלוונטי.
אין דמי ניהול.			
"ריידרים"	מוצרי ביטוח אחרים, המוצעים כמוצר "נלווה" לפוליסות בתחום ביטוח החיים, כגון: כיסויים בגין "מוות מתאונה" ו"נכות מתאונה" (שהינם כיסויים נוספים למקרה מוות או נכות צמיתה מתאונה). הפוליסות אינן מוכרות כקופת גמל.	מרכיב סיכון בגין הכיסויים הכלולים בה או בריידר הרלוונטי.	לא רלוונטי.
אין דמי ניהול.			

* כאשר מדובר בדמי ניהול מצבירה, הנתון מתייחס לדמי ניהול שנתיים.

** משמעות ההכרה בפוליסה כקופת גמל הינה, בין היתר, הטבות מס הניתנות לעמיתים בקופות הגמל.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בשווקים ובתמהיל המוצרים בתחום ביטוח חיים.

מוצרים חדשים

במרץ 2022 נוספו לפוליסת "מטריה ביטוחית" הרחבות אשר ניתן לרכוש לכיסויים הביטוחיים המוצעים בפוליסה כהשלמה לכיסוי הנכות בקרן פנסיה (כיסוי למקרה אובדן כושר עבודה על פי הגדרת עיסוק ספציפי, כיסוי לאובדן כושר עבודה בתקופת האכשרה בקרן הפנסיה וכיסוי לביטול קיזוז ביטוח לאומי על ידי קרן הפנסיה). ההרחבות המוצעות לכיסויים המצוינים לעיל הן:

- תשלום תגמולי ביטוח ושחרור מפרמיות ומהפקדות עבור חלק מתקופת ההמתנה – מי שרכש הרחבה זו ומצוי באובדן כושר עבודה יקבל בחודש הרביעי פיצוי נוסף בגובה הפיצוי ששולם בגין החודש הרביעי וכך גם לגבי החודש החמישי. כמו כן ישולמו ההפקדות לקרן הפנסיה והפרמיה לפוליסת המטריה בתקופת תשלום הפיצוי החודשי.
- תשלום תוספת לפיצוי החודשי הנרכש בפוליסת המטריה במקרה של מצב סיעודי - במקרה של אובדן כושר עבודה מוחלט וגם מצב סיעודי, תינתן תוספת לפיצוי החודשי בשיעור של 33.33% משיעור הפיצוי החודשי שנרכש בפוליסת המטריה.
- הגדלת תגמולי ביטוח בתקופת אובדן כושר העבודה - במקרה של זכאות לקבלת תגמולי ביטוח בעקבות אובדן כושר עבודה, השכר המבוטח שעל פיו נקבע סכום הפיצוי החודשי יגדל בכל שנה, החל ממועד קרות מקרה הביטוח, ב-1% או ב-2% בהתאם לבחירת המבוטח.

קרנות פנסיה 2.1.1.4

כללי

תחום קרנות הפנסיה כולל קרנות פנסיה חדשות מקיפות, קרנות פנסיה חדשות כלליות וקרנות פנסיה ותיקות. החברה, באמצעות החברה הבת - לעתיד, מנהלת קרן פנסיה ותיקה בלבד.

קרן פנסיה משלמת לעמיתיה קצבת זקנה חודשית בעת פרישתם מעבודה או קצבה במקרה של נכות וכן משלמת קצבה לשארים במקרה של מות העמית או פנסיונר הזקנה, בהתאם לתקנונה.

קרן פנסיה פועלת באמצעות מנגנון של ביטוח הדדי בין העמיתים. ההנחות האקטואריות המהוות בסיס לזכויות העמיתים נבחנות מעת לעת. אם חל בהן שינוי, זכויות העמיתים משתנות והם נושאים במשותף בכל עודף או גרעון אקטוארי של הקרן.

היחסים בין קרן הפנסיה לבין עמיתיה מוסדרים בתקנון המעגן את הכללים לקביעת הזכאות לתשלום, שיעור התשלום וכללים המסדירים את החברות בקרן. כאשר החברה נדרשת או מבקשת לערוך שינויים בתקנון, היא מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות וחובות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה. במקרה של אירוע מזכה, הזכויות יקבעו בהתאם להוראות תקנון הקרן שבתוקף במועד האירוע.

קרן פנסיה ותיקה

החברה מנהלת קרן פנסיה ותיקה באמצעות החברה הבת - לעתיד. הקרן אינה רשאית לצרף עמיתים חדשים החל מחודש אפריל 1995. פעילות החברה המנהלת את הקרן הותיקה מתרכזת במתן שרות וטיפול בלקוחות הקיימים.

נכון להיום, קרנות הפנסיה הותיקות זכאיות לאג"ח ממשלתיות מיועדות הנושאות ריבית ריאלית בשיעור של 4.8% כאשר קרן הפנסיה משקיעה בכל עת 30% משווי נכסיה באג"ח אלה. יתרת נכסי הקרנות הוותיקות מושקעת בהשקעות אחרות בהתאם לתקנות ההשקעה.

בדומה לקרנות הפנסיה החדשות, גם מנגנון האג"ח המיועדות בקרנות הפנסיה הוותיקות, התחלף ביום 1 באוקטובר 2022 במנגנון תשואת יעד מצטברת בשיעור של 5.15%. המנגנון האמור הינו בהתאם לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי תקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022) אשר פורסם ביום 15 בנובמבר 2021, לפיו, המדינה תעמיד התחייבות הפרשית לכל קרן פנסיה ובתום חמש שנים מיום העמדת התחייבות ההפרשים תחושב התשואה עבור כל קרן. במידה ותשואת הנכסים תהיה נמוכה מתשואת היעד המצטברת שנקבעה, המדינה תעביר לקרן הפנסיה את ההפרש בין תשואת היעד המצטברת לבין תשואת הנכסים שהתקבלה. במידה ותשואת הנכסים תהיה גבוהה מתשואת היעד המצטברת, ההפרש יועבר לקרן ייעודית.

מסלולי הביטוח בקרן הפנסיה הותיקה

עמית בקרן הפנסיה הותיקה יכול לבחור במסלול יסוד המקנה זכות לקבלת פנסיית זקנה בלבד, ללא כיסוי ביטוחי לפנסיית נכות ופנסיית שאירי מבוטח, או במסלול פנסיה מקיפה, שהינו מסלול המקנה זכות לקבלת פנסיית זקנה, נכות ושארים.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות מתחום פעילות קרנות הפנסיה נובעת מהמרווח בין דמי הניהול שהן גובות (מדמי הגמולים ומהצבירה) לבין הוצאות התפעול.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שווקו מוצרים חדשים.

קופות גמל 2.1.1.5

כללי

החברה באמצעות החברה הבת - קחצ"ק מנהלת קופת גמל מסוג קרן השתלמות המיועדת לאנשי צבא הקבע.

ככלל, קרנות ההשתלמות מיועדות לשכירים ולעצמאיים.

קרנות ההשתלמות מוגדרות הן כמוצר פנסיוני (בחוק השיווק והייעוץ הפנסיוני) והן כנכס פיננסי (בחוק ייעוץ השקעות). הפקדה בקרן ההשתלמות מקנה הטבות מס שונות וניתן למשוך ממנה את היתרה הצבורה לאחר תקופת חיסכון של 6 שנים וליהנות מהטבות מס במשיכה.

הביקוש לקרנות ההשתלמות מושפע מגורמים כמו הטבות המס, הסדרי עבודה במשק, גובה השכר הממוצע במשק וגובה תקרת ההפקדה הזוכה להטבת מס בקרן ההשתלמות.

מבנה הרווחיות בתחום

רווחיות החברות המנהלות קרנות השתלמות נובעת מהמרווח בין דמי הניהול הנגבים מהעמיתים לבין הוצאות התפעול והשיווק של קרנות השתלמות.

תקנון הקופה

היחסים שבין החברה לעמיתים מעוגנים בתקנון, ובכפוף להוראות הדין החלות על היחסים שבין החברה לבין העמיתים. כאשר נדרשים שינויים בתקנון, החברה מתאימה את התקנון וכפועל יוצא מכך את זכויות העמיתים, וכל זאת בכפוף לאישור הממונה.

תחליפיות

התחליפיות בין מוצרי תחום הפעילות של קרנות השתלמות למוצרים פיננסיים אחרים, כגון פיקדונות, או מוצרי חיסכון והשקעה לטווח בינוני קיימת אולם ברמה נמוכה, שכן מוצרים אלו אינם כוללים בדרך כלל את הטבות המס שהינו רכיב מהותי שקיים בקרנות השתלמות.

מגמות ושינויים בתחום הפעילות

תחום קרנות השתלמות מתאפיין בחוסכים לטווח הבינוני ובמובן זה מושפע רק באופן חלקי מהשינויים המקיפים שהתרחשו בתחום חיסכון ארוך טווח בשנים האחרונות. ההשפעה באה לידי ביטוי בעיקר בהגברת המודעות של הלקוחות והמעורבות שלהם בבחירת המוצרים וכן בהגברת התחרות, לרבות בדרך של ניווד בין קרנות השתלמות וכן צמצום ניגודי העניינים בן המעסיק לעובדים העמיתים בקופות הגמל. בנוסף, בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן הדרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטאלי ומקוון מול החוסכים, המעסיקים והגופים המוסדיים האחרים.

בחודש אוקטובר 2008 נכנסו לתוקף תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, שמטרתן לאפשר לצרכן לנייד בכל עת את החיסכון הפנסיוני שלו בין מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכך להביא להגברת התחרות. במסגרת ההסדרה האמורה התאפשר גם ניווד בין קרנות השתלמות וניוד מקרנות השתלמות לקופות גמל לקצבה בתנאים מסוימים.

קחצ"ק תשמש כקרן ברירת מחדל של עמיתי ארגון "חבר"

החל מיום 1 בינואר 2023 ובהמשך להזמנה של חבר משרתי הקבע והגמלאים בע"מ ("חבר"), לקבלת הצעות לרכישת החברה המנהלת על סך נכסיה וניהולה השוטף, קחצ"ק תשמש כקרן השתלמות ברירת מחדל של עמיתי חבר וזאת לתקופה של חמש שנים מהמועד כאמור.

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה המנוהלות ע"י החברות הבנות של החברה (נכון ליום 31.12.2022) (במיליוני ש"ח):

סך הכל	השתלמות	קרנות פנסיה ותיקות	
7,031	5,723	1,308	נכסים מנוהלים
546	530	16	דמי גמולים
(71)	(58)	(13)	צבירה נטו
-	0.29%	0.66%	שיעור דמי ניהול מנכסים

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה אשר נוהלו בקבוצה (נכון ליום 31.12.2021) (במיליוני ש"ח):

סך הכל	השתלמות	קרנות פנסיה ותיקות	
7,810	6,333	1,477	נכסים מנוהלים
562	543	19	דמי גמולים
(258)	(246)	(12)	צבירה נטו
-	0.29%	7%	שיעור דמי ניהול מנכסים

להלן פרטים על קופות הגמל וקרנות הפנסיה אשר נוהלו בקבוצה בקבוצה⁵ (נכון ליום 31.12.2020) (במיליוני ש"ח):

סך הכל	אחר	השתלמות	קופת גמל לתגמולים ופיצויים	קרנות פנסיה חדשות		קרנות פנסיה ותיקות	
				משלימות	מקיפות		
7,065	-	5,766	-	-	-	1,299	נכסים מנוהלים
3,401	-	939	235	74	2,135	18	דמי גמולים
983	(9)	(336)	(389)	59	1,661	(3)	צבירה נטו
-	0.64%	0.58%	0.57%	0.33%	0.19%	0.66%	שיעור דמי ניהול מנכסים
-	-	-	0.34%	1.18%	1.91%	-	שיעור דמי ניהול מהפקדות

⁵ הטבלה כוללת גם פרטים לגבי קרנות פנסיה חדשות וקופות גמל לתגמולים ופיצויים אשר נוהלו תחת הראל פנסיה וגמל. ביום 1 באפריל 2020 נכס לתוקף שינוי מבני בקבוצה, במסגרתו הועברו מלוא החזקותיה של החברה בהראל פנסיה וגמל להראל השקעות ולכן הנתונים ליום 31.12.2021 אינם כוללים מידע אודות המוצרים כאמור.

2.1.2 תחרות

כללי:

תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח מאופיין בתחרות חריפה בין המוצרים השונים במסגרת תחום הפעילות ובין היצרנים השונים (חברות הביטוח ובתי השקעות).

מאחר שפוליסות חוזי השקעה וקופות גמל להשקעה הינן תחליפיות למוצרים פיננסיים שונים (תכניות חיסכון, פיקדונות בנקאיים, קרנות נאמנות וכיוצא"ב), התחרות הינה גם מול היצרנים והמשווקים של המוצרים הפיננסיים השונים.

רמת התחרות בשוק מושפעת בשנים האחרונות ממדיניות רגולטורית להגדלת התחרות, הפחתת דמי הניהול, הגברת השקיפות, אפשרויות הניוד והעדפת המוצרים הקצבתיים ומהרפורמות שחלו בתחום הפעילות בשנים האחרונות. לעניין זה ראו גם סעיף 2.1.1.2.

התחרות במוצרים השונים באה לידי ביטוי, בין היתר, בשיעור דמי הניהול במוצרים השונים, במגוון מסלולי ההשקעה, בתשואה המושגת ביחס לרמת החיסכון ובאיכות השירות ללקוחות ולסוכנים.

השיטות העיקריות להתמודדות עם התחרות בתחום הפעילות הינן בעיקר: יצירת סינרגיה בין הפעילויות של הקבוצה, שמירה על רמת שירות גבוהה ללקוח לרבות מתן שירותים דיגיטליים, שימור לקוחות, שכלול מערך השיווק וההפצה, התייעלות תפעולית וטכנולוגית, ניצול יתרונות לגודל וכיוצא"ב.

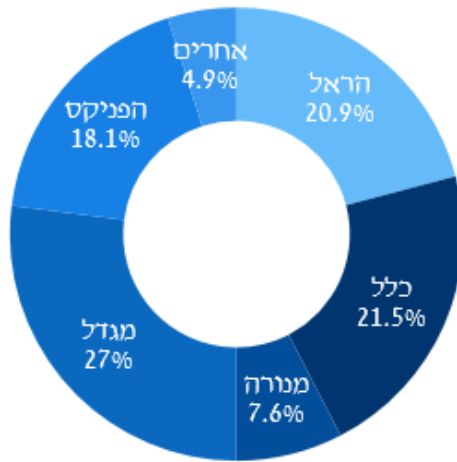
ביטוח חיים:

בהתאם לפרסומי משרד האוצר, סך הנכסים בפוליסות המשתתפות ברווחים בשוק ביטוח חיים ליום 31 בדצמבר 2022 הינו 439 מיליארדי ש"ח, לעומת 467 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021, המהווים קיטון של כ- 6%.

רוב הפרמיות בענף ביטוח החיים בישראל משולמות בעיקר לחמש קבוצות הביטוח הגדולות (מגדל, הראל, כלל, הפניקס, ומנורה) ועל כן, בתחום זה קבוצת הראל מתחרה מול יתר חברות הביטוח. באשר למוצרי ביטוח החיים המשלבים חיסכון לטווח ארוך, התחרות הינה גם מול קופות הגמל וקרנות הפנסיה, המציעות מוצרים תחליפיים או תחליפיים באופן חלקי למוצרים אלה. בפוליסות חוזי ההשקעה מתחרה הקבוצה מול חברות הביטוח האחרות ובתי השקעות, המציעים מוצרים דומים.

הקבוצה הינה השלישית בגודלה בסך הפרמיות שנגבו בענפי ביטוח חיים בשנת 2022 (בהתאם לנתונים שפורסמו ומתייחסים לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022), כאשר על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח בישראל ליום 30 בספטמבר 2022, עמד חלקה בסך כל הפרמיות בתחום על 20.9%. התגברות התחרות בענפי ביטוח החיים נובעת ממודעות גוברת של הלקוחות, מהגברת המעורבות של יועצי ביטוח וכן מהתחליפיות, בעיקר של מוצרי הפנסיה.

להלן תרשים חלוקת נתחי שוק ביטוח החיים בין חברות הביטוח (בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי 2022):

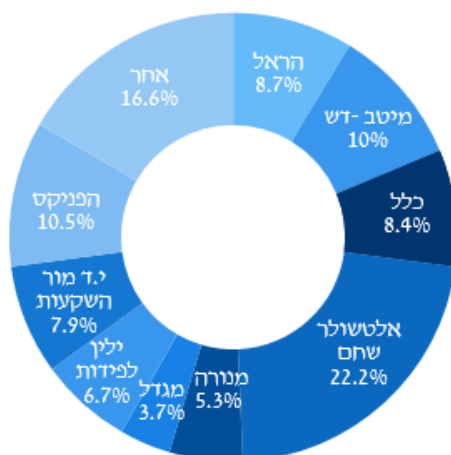
ניהול קרנות השתלמות:

קרן ההשתלמות המנוהלת על ידי קחצ"ק מתחרה בקרנות השתלמות המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח ובתי השקעות.

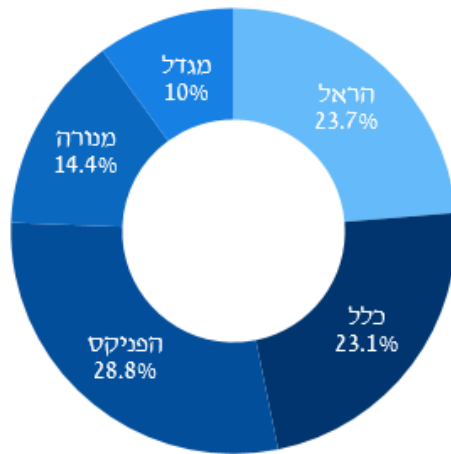
בהתאם לפרסומי משרד האוצר, סך הנכסים בקופות הגמל נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו בכ- 648 מיליארדי ש"ח (מתוכם כ- 304 מיליארדי ש"ח בקרנות השתלמות), בהשוואה לכ- 688 מיליארדי ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021 (מתוכם כ- 321 מיליארדי ש"ח בקרנות השתלמות).

הצבירה נטו בשוק קופות הגמל בתקופת הדוח הייתה חיובית והסתכמה בכ- 25,085 מיליוני ש"ח, הצבירה נטו בקופות הגמל שבבעלות חברות הביטוח הייתה חיובית והסתכמה בכ- 27,968 מיליוני ש"ח. המתחרים העיקריים בשוק קופות הגמל הינם: אלטשולר שחם, מיטב דש, ילין לפידות, כלל - גמל, אקסלנס (הפניקס), מנורה, מגדל ומור בית השקעות.

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות הגמל (כולל קרנות השתלמות) המנוהלות על-ידי החברות המנוהלות העיקריות הפועלות בתחום (נכון ליום 31 בדצמבר 2022, בהתאם לנתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

להלן תרשים התפלגות נכסי קופות גמל (כולל קרנות השתלמות) המנוהלות על ידי קבוצות הביטוח (נכון ליום 31 בדצמבר 2022, בהתבסס על נתונים המפורסמים באתר משרד האוצר):

ההתמודדות עם התחרות בתחום פעילות החיסכון ארוך הטווח נעשית במספר אופנים:

- 2.1.2.1 פעילות הפצה ושיווק, גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות.
- 2.1.2.2 פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים ועדכון הלקוחות בדבר מגוון המוצרים המשווקים על-ידי הקבוצה בתחום החיסכון ארוך הטווח.
- 2.1.2.3 סינרגיה בין חברות הקבוצה - אפשרות מתן פתרונות משולבים ללקוחות, בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח וכן צירוף מוצרים ביטוחיים נלווים.
- 2.1.2.4 יעילות תפעולית.
- 2.1.2.5 שילוב אמצעים דיגיטליים מתקדמים לצורך מתן שירות מותאם ומיטבי ללקוחות ולסוכנים.
- 2.1.2.6 שמירה על רמת שירות גבוהה ללקוח.
- 2.1.2.7 שיפור המוצרים הקיימים לרבות פתיחת מסלולי השקעה בהתאם לדרישות השוק (מסלולים סולידיים, מניתיים וכו').

הגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום החיסכון ארוך הטווח הינם בעיקר: המוניטין וגודלה של הקבוצה, הניסיון בתחום הפעילות, התשואות המושגות בתיקי הלקוחות, החוסן הפיננסי ורמת השירות ללקוחות ולסוכנים.

2.1.3 לקוחות

להלן התפלגות הכנסות מפרמיות בענפי ביטוח חיים בתקופה המדווחת:

פרמיות ברוטו

באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
48%	51%	48%	2,909	3,022	3,115	מעסיקים
						מבוטחים פרטיים
						ועצמאיים (ביטוח פרט)
50%	47%	50%	3,057	2,721	3,276	קולקטיבים
2%	2%	2%	150	144	113	
100%	100%	100%	6,116	5,887	6,504	סה"כ

שיעור הפדיונות מעתודות ביטוח החיים הממוצעת הוא 4.3% בשנת 2022 בדומה לשנת 2021 ו-3.6% בשנת 2020.

להלן התפלגות דמי גמולים שנתקבלו בקרנות פנסיה ובקופות גמל (במיליוני ש"ח):

קופות גמל			קרנות פנסיה			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
1,030	533	519	2,153	14	11	תקבולים באמצעות מעבידים
145	10	11	72	5	5	תקבולים אחרים
1,175	543	530	2,225	19	16	סה"כ

סעיף 2.1 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

2.2 תחום ביטוח בריאות**2.2.1 מוצרים ושירותים****2.2.1.1 כללי**

הענף המרכזי בתחום הבריאות הינו ענף מחלות ואשפוז ותאונות אישיות. הכיסוי הביטוחי הוא שיפוי או פיצוי למבוטח בגין הוצאות רפואיות במקרים של פגיעה בבריאותו כתוצאה ממחלה או תאונה, וכן כנובע ממצב סיעודי או צורך בטיפולי שיניים. הפוליסות בתחום כוללות גם פוליסות עבור נסיעות לחו"ל, ביטוח עובדים זרים וביטוח תיירים.

בישראל קיימים מספר רבדים המקנים כיסוי עבור שירותי בריאות. הרובד הראשון הינו סל הבריאות הבסיסי ("סל הבריאות"), אשר נקבע בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994 ("חוק הבריאות"). כל תושב במדינת ישראל זכאי לקבלו באמצעות אחת מקופות החולים. הרובד השני הינו שירותי בריאות נוספים שאינם כלולים בסל הבריאות ("שב"ן"). הרובד השלישי הינו שירותי בריאות הנרכשים מחברות הביטוח. כיסויי הרובד השלישי יכולים להיות תחליפיים ו/או משלימים לשירותי הבריאות על פי חוק הבריאות (סל הבריאות או השב"ן) ו/או כיסויים חדשים שאינם נכללים בסל הבריאות או בשב"ן.

תחום ביטוח בריאות מושפע משינויים בהיקף הכיסויים הניתנים על ידי קופות החולים לרבות בתכניות השב"ן שלהן, במדיניות הממשלתית בתחום הבריאות, בהתפתחויות טכנולוגיות וכן שינויים רגולטורים מקיפים.

להלן פרטים על מגוון סוגי הפוליסות בתחום זה.

ביטוח סיעודי:

ביטוח זה (פרט או קולקטיב) מבטיח בעיקרו תשלום חודשי בהיות המבוטח במצב סיעודי, בהתאם להגדרה הקבועה לכך בפוליסה ולאחר תקופת המתנה הקבועה בפוליסה.

בהתייחס לפוליסות סיעוד פרט, בהתאם להחלטת הראל ביטוח, בשל תנאי פוליסות הסיעוד הקיימות, אשר בפועל מגלמות בתעריף שלהן הבטחת תשואה, שאין ביכולתה להתחייב עליה לתקופות ארוכות בתנאי השוק הקיימים, ועקב העובדה שמבטחי המשנה שפעלו בתחום הודיעו על הפסקת פעילותם בתחום, הוחלט על הפסקת מכירת פוליסות סיעוד פרט חדשות החל מיום 30 באוקטובר 2019.

בהתייחס לפוליסות הסיעוד הקבוצתיות, בהתאם להסכם שנחתם בין הראל לביטוח לשירותי בריאות כללית ("כללית"), החל מיום 1 בינואר 2019 הראל ביטוח מבטחת את חברי הכללית בביטוח סיעודי קבוצתי ("תכנית סיעודי מושלם פלוס"). תוקף ההסכם בין הצדדים הינו עד ליום 31.12.2023.

הראל ביטוח מבטחת מספר קולקטיבים נוספים בביטוח סיעודי.

ביטוחי בריאות אחרים:

- ביטוח הוצאות רפואיות
  - פוליסות המעניקות למבוטח, בין היתר, כיסוי לניתוחים (בארץ ובחו"ל), השתלות, טיפולים מיוחדים בחו"ל, תרופות אשר אינן מכוסות במסגרת סל הבריאות ושירותים אמבולטוריים.
- ביטוח שיניים
  - פוליסות המעניקות כיסוי לטיפולי השיניים הבאים, כולם או חלקם: טיפולים משמרים, טיפולי חניכיים, טיפולים ליישור שיניים, טיפולים לשיקום הפה (כולל שתלים) ועוד.
- ביטוח נסיעות לחו"ל

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי ביטוחי בעת נסיעה לחו"ל. פוליסת הביטוח מכסה, בין היתר, הוצאות רפואיות של המבוטח והטסה רפואית לישראל. כמו כן, קיים כיסוי לאיתור וחילוץ וחבות צד ג' - אשר ניתנים להסרה על ידי המבוטח. בנוסף, ניתן לכלול בפוליסה כיסויים נלווים כגון: כבודה, כיסוי לפגיעה בפעילות ספורט אתגרי, כיסוי בגין הוצאות מיוחדות כגון ביטול או קיצור נסיעה בשל נסיבות רפואיות ועוד. כמו כן, לחברה תכנית ביטוח לשיפוי הוצאות לנסיעה או טיסה לחו"ל במקרה של ביטול על ידי הלקוח (מכל סיבה), ששיווקה הופסק עם התפרצות מגיפת הקורונה בעולם.

- ביטוח עובדים זרים ותיירים
- פוליסות שנרכשות על ידי מעבידים של עובדים זרים בישראל (בהתאם לחובה המוטלת על המעבידים על-פי דין) או על ידי תיירים, ומעניקות למבוטח ביטוח בריאות הכולל עלויות אשפוז, טיפולים אמבולטוריים ותרופות.
- ביטוח מחלות קשות
- פוליסות המעניקות למבוטח פיצוי במקרה של גילוי אחת מהמחלות על פי רשימה קבועה מראש.
- תאונות אישיות
- פוליסות המעניקות למבוטח, בין היתר, פיצוי בגין מקרה מוות מתאונה ונכות מתאונה.

כתבי שירות

מסמך נלווה לפוליסת ביטוח הכולל תנאים למתן שירות למבוטח על ידי ספק שירות.

מוצרים תחליפיים

חלק מהכיסויים המוצעים בתחום פעילות ביטוחי הבריאות ישנם תחליפים מסוימים המסופקים על-ידי קופות החולים, הן במסגרת סל הבריאות הבסיסי והן במסגרת תכניות השב"ן. שינויים בסל הבריאות הבסיסי או בשב"ן עשויים להשפיע על גודלו של השוק הרלוונטי, כמו גם על הכיסויים המוצעים בתחום הפעילות וכן על ההוצאות לסילוק תביעות.

מגמות ושינויים בתחום הפעילות 2.2.2

ביטוח סיעודי

במהלך שנת 2017 ובהתאם לחוזר שפרסם הממונה, החל מיום 31 בדצמבר 2017 לא ניתן להאריך ביטוחים סיעודיים קבוצתיים במתכונת שהיתה קיימת עד לאותו מועד, אלא במתכונת שונה לחלוטין שפורטה בחוזר. בהתאם לכך, מרבית הפוליסות הקבוצתיות בהן היתה קשורה החברה עד תום שנת 2017, הסתיימו. בהתאם לאמור, נכון למועד דוח זה, החברה מבטחת בפוליסות סיעוד קבוצתיות את חברי הכללית, כאמור בסעיף 2.2.1.1 וכן מספר קולקטיבים בודדים נוספים בלבד.

ביטוחי בריאות אחרים

ביום 28 במרץ 2022 פרסם הממונה חוזר שעניינו עריכת תכנית לביטוח בריאות. מטרת הוראות החוזר האמור, בין היתר, הגדרת פוליסת בריאות בסיסית אחידה שרק לאחר רכישתה, ניתן יהיה להמשיך ולרכוש מוצרי בריאות נוספים. ביום 20 בספטמבר 2022, פורסם חוזר נוסף המבהיר ומתקן חלק מההוראות שנקבעו, וכן דוחה את יום התחילה שנקבע ליישום החוזר ליום 1 בפברואר 2023 ("הרפורמה בביטוחי הבריאות"). לפרטים נוספים אודות הרפורמה בביטוחי בריאות ראו סעיף 3.1.8.2.1 להלן.

תאונות אישיות

בהמשך ובהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד - שער 6 חלק 3 פרקים 2, 3 ו-4 – ביטוח תאונות אישיות, שפורסם על ידי הממונה ביום 7 ביוני 2020 (להלן: "חוזר תאונות אישיות"), במסגרתו נקבעו הוראות שונות, בין היתר, לעניין הכיסויים שיכללו ברובד הבסיסי של הביטוח וכן נקבעה הגדרה אחידה ל"תאונה", ערכה החברה שינויים בכיסוי לתאונות אישיות והגישה לאישור האוצר מוצר מותאם

להוראות החוזר כאמור. החל מחודש מאי 2021, מועד כניסתו של חוזר תאונות אישיות לתוקף, לא שוקק על ידי החברה מוצר ביטוח תאונות אישיות. מוצר תאונות אישיות המותאם למתכונת חוזר תאונות אישיות משוקק על ידי החברה מתחילת שנת 2022.

פיתוח תהליכים דיגיטליים

בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן מואץ לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול המבוטחים והסוכנים, תוך פיתוח ערוצי מכירה, תפעול ושירות דיגיטליים מתקדמים. הטמעת התהליכים הדיגיטליים בתחום הפעילות התעצמה במיוחד במהלך תקופת הדוח לאור אתגרי מגיפת הקורונה.

כמו כן, במהלך תקופת הדוח הרחיבה החברה את הפעילות באפליקציית "הראל חו"ל", המהווה פלטפורמה דיגיטלית לביצוע פעולות במסגרת פוליסת נסיעות לחו"ל, במסגרתה ניתן להגיש תביעות, לבצע פעולות בפוליסה ולקבל מידע שימושי על שירותים רפואיים בחו"ל.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשוקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשוקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה. יחד עם זאת, קיימת השפעה על היקפי המכירות של החברה בהתייחס לשיווק פוליסות לביטוח תאונות אישיות בהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד בעניין ביטוח תאונות אישיות ולמוצר המותאם להוראות החוזר. כמו כן, תיתכן השפעה על תהליך הצירוף ומבנה המוצרים בהתאם להוראות הרפורמה בביטוחי בריאות, ראו סעיף 3.1.8.2.1.

מוצרים חדשים

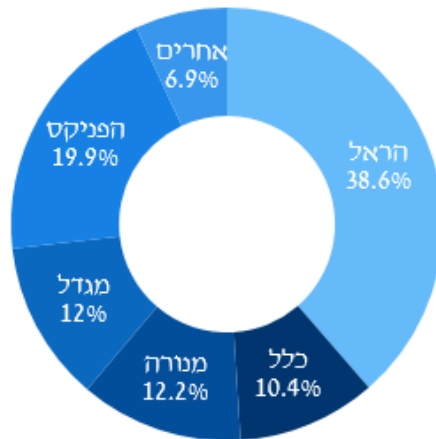
במהלך תקופת הדוח הושק מוצר ביטוח תאונות אישיות חדש, מותאם להוראות הרגולטוריות העדכניות.

תחרות 2.2.3

החברה הינה חברת הביטוח הגדולה והמובילה בתחום ביטוח בריאות בישראל וחלקה, לפי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח ליום 30 בספטמבר 2022, הינו כ- 38.6% משוק ביטוח הבריאות בישראל. המתחרים העיקריים של החברה בביטוחי הבריאות הם: הפניקס, כלל, מגדל ומנורה וכן גם תכניות השב"ן של קופות החולים וטיפולי שיניים הניתנים על ידי קופות החולים.

החברה עוסקת בתחום ביטוח בריאות כ- 90 שנים, והינה בעלת ידע וניסיון רב בתחום. על מנת לבצע חיתום איכותי, תמחור ופיתוח כסויים ומוצרים בעלי יתרון יחסי, עושה החברה שימוש מושכל, בין היתר, במאגרי המידע, בהם נצברו נתונים במשך עשרות שנים של ניסיון תביעות. בנוסף, לחברה מערך הסכמים נרחב עם ספקי שירות רפואיים ומוסדות רפואיים בעולם, שמהווה מענה שירותי בעל יתרון יחסי מול המתחרים, במיוחד בטיפולים רפואיים מורכבים הדורשים טיפול רפואי בחו"ל או הבאת ספקי שירות מחו"ל. כתוצאה מכך, מצליחה החברה לשמור לאורך זמן על הובלה בתחום ועל רווחיות נאותה, למרות התחרות ההולכת וגוברת בתחום.

להלן תרשים חלוקת שוק ביטוח הבריאות בין חברות הביטוח (בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022):

ההתמודדות עם התחרות בתחום הבריאות נעשית במספר אופנים:

2.2.3.1 פיתוח מוצרים ושירותים חדשים ו/או שיפור המוצרים הקיימים, על-ידי זיהוי צרכים מהותיים ללקוח, אשר אינם ניתנים (או ניתנים באופן חלקי) ברובד הציבורי, ויצירת מענה לצרכים אלו.

2.2.3.2 חיזוק המוניטין רב השנים של החברה בתחום.

2.2.3.3 מערך הסכמים נרחב עם ספקי שירות רפואיים ומוסדות רפואיים בעולם.

2.2.3.4 שיפור מתמיד ושמירה על מקצוענות השירות ללקוח במהלך תקופת הביטוח ובזמן תביעה.

2.2.3.5 פעילות לשימור לקוחות בתיק הקיים.

2.2.3.6 יעילות תפעולית.

2.2.3.7 פעילות הפצה ושיווק, הפעלת מבצעי קידום מכירות, גיוס סוכנים חדשים ומתן תמריצי מכירות.

הגורמים העיקריים המשפיעים על מעמדה התחרותי של החברה בתחום הבריאות הינם בעיקר: המוניטין הטוב של החברה וגודלה של הקבוצה, הניסיון המצטבר והרחב בתחום הבריאות ורמת השירות הגבוהה ללקוחות ולסוכנים.

2.2.4 לקוחות

להלן התפלגות הכנסות מפרמיות ברוטו בענף ביטוח סיעודי:

פרמיות ברוטו

באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
34%	33%	31%	757	763	786	מבוטחים פרטיים
66%	67%	69%	1,463	1,577	1,756	קולקטיבים
100%	100%	100%	2,220	2,340	2,542	סה"כ

להלן התפלגות הכנסות מפרמיות ברוטו בענפי ביטוח בריאות אחרים:

פרמיות ברוטו

באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
62%	62%	63%	1,675	1,888	2,142	מבוטחים פרטיים
38%	38%	37%	1,038	1,141	1,238	קולקטיבים
100%	100%	100%	2,713	3,029	3,380	סה"כ

שיעור הביטולים, במונחי פרמיות, מהפוליסות בתוקף לראשית השנה בביטוח סיעודי (פוליסות פרט) הוא 3.3% בשנת 2022, 3.1% בשנת 2021 ו-4.2% בשנת 2020.

שיעור הביטולים, במונחי פרמיות, מפוליסות הפרט לטווח ארוך שבתוקף לראשית השנה בענפי ביטוח בריאות אחרים, הוא 9% בשנת 2022, 9.3% בשנת 2021 ו-15.1% בשנת 2020.

לחברה אין לקוח בתחום פעילות ביטוח בריאות שהפרמיות הנגבות ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסותיה הכולל בדוחות הכספיים המאוחדים.

סעיף 2.2 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

2.3 תחום ביטוח כללי

2.3.1 מוצרים ושירותים

כללי

תחום זה כולל ביטוח רכב רכוש, רכב חובה, ענפי חבויות אחרים, ענפי רכוש ואחרים וענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא.

בנוסף, במסגרת חלק מפוליסות הביטוח בתחום הביטוח הכללי נכלל, במסגרת חריגי הפוליסה, חריג מגיפה והחל משנת 2023 נכלל גם חריג סנקציות שמשמעו פטור מחבות ככל שההכרה בכיסוי הביטוחי/תשלום תגמולי הביטוח חושפת את המבטח לעיצום, איסור או הגבלה מכל סוג שהוא מכח חוקים ותקנות בינלאומיים, בהתאם להיתר רשות שוק ההון.

2.3.1.1 רכב רכוש

המוצרים בתת תחום פעילות זה הם פוליסות המעניקות כיסוי לנזקים הנגרמים לכלי הרכב המבטוח בעיקר עקב תאונה או גניבה וכן כיסוי לאחריות בעל הרכב לנזקים הנגרמים לרכוש של צדדים שלישיים על-ידי כלי הרכב המבטוח. בנוסף, מתאפשרת הרחבת הפוליסות בכיסויים נלווים משלימים כגון: הגנה משפטית, מתן פיצוי מוגדל לרכב שגילו עד 24 חודשים, כיסוי לנזקי שמשות - ללא השתתפות עצמית, רכב חלופי למקרה של תאונה או גניבה, גרירה ושירותי דרך, ביטול השתתפות עצמית על בסיס סף פיצוי וכן כיסוי לאביזרים לא סטנדרטים נוספים.

את תת תחום ביטוח רכב רכוש ניתן לחלק לשני תתי תחומים: ביטוח לנזקי רכוש לצד ג' (ביטוח המכסה את חבותו של בעל הרכב/נהג הרכב, במקרה והרכב המבטוח גרם לנזק לרכושו של צד שלישי) וביטוח הידוע כ"ביטוח מקיף" המכסה גם את הנזקים הנגרמים לרכב המבטוח (למשל, עקב תאונה או גניבה) וגם את נזקי הרכוש הנגרמים לצד שלישי.

ביטוח רכב רכוש מתחלק לשתי קבוצות עיקריות על פי סוגי הרכב:

(א) ביטוח כלי רכב פרטיים ומסחריים עד 3.5 טון - בהתאם לפוליסה התקנית שנקבעה בהוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986, והמבטח רשאי לסטות מתנאי הפוליסה התקנית רק אם השינוי מטיב עם המבטוח, או לחילופין אם מדובר בצי רכב. תנאי הפוליסה התקנית מאפשרים למבטוח רכישת חבילות כיסויים באופן מודולארי כמפורט לעיל.

(ב) ביטוח כלי רכב למעט רכב פרטי ומסחרי עד 3.5 טון (מלגזות, משאיות, מוניות, אוטובוסים, טרקטורים וכדומה). פוליסות עבור כלי רכב כאמור אינן כפופות לתנאי הפוליסה התקנית, אלא תנאי והיקף כיסויי פוליסת ביטוח כלי הרכב כאמור נקבעים על ידי חברות הביטוח ובכפוף לאישור הממונה את תנאי הפוליסות.

דמי הביטוח בגין ביטוחי רכב רכוש נקבעים, בין היתר, בהתחשב בחיתום, על בסיס מאפייני הרכב (דגם ושנת ייצור), מאפייני הרשאים לנהוג בו (גיל, ותק רישיון וניסיון התביעות) ובהתאם למכלול הכיסויים הנרכשים. נוסחת חישוב הפרמיות, המהווה בסיס לקביעת הפרמיה, מבוססת על מודל אקטוארי ומאושרת על ידי הממונה.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשוקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשוקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

רכב חובה 2.3.1.2

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח שחובה על כל בעל כלי רכב או הנוהג בו לרוכשו לפי דרישות פקודת ביטוח רכב מנועי כאמור בסעיף 1.2.3.2 לעיל. אי קיום חובה זו מהווה עבירה פלילית. תנאי הכיסוי הביטוחי הם בהתאם לנוסח פוליסה תקנית שנקבעה בהוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) התש"ע-2010. על כן, לא קיים מגוון של מוצרים בתחום זה. ביום 16 במרץ 2021 פורסמו הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי) (תיקון), התשפ"א-2021 ("ההוראות"), במסגרתן תוקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), תש"ע-2010 ("ההוראות העיקריות") כך ששונן ל"הוראות". השינוי כאמור בתוקף מיום 16 במאי 2021.

הכיסוי הביטוחי בביטוח רכב חובה מבוסס על הוראות חוק הפלתי"ד אשר קובע אחריות מוחלטת, דהיינו, הנפגעים בתאונת דרכים זכאים לקבלת פיצויים ממבטח הרכב, בהתאם להיקף הפיצוי הקבוע בחוק הפלתי"ד, ללא צורך בהוכחת האשם של מי מהמעורבים בתאונת הדרכים. אחריות מוחלטת זו כפופה לחריגים מסוימים הקבועים בחוק הפלתי"ד, לפיהם תישלל הזכאות לפיצוי על-פי החוק. סכום הפיצוי מוגבל בראשי נזק מסוימים.

הפוליסה התקנית קובעת, כי חבות המבטח היא לפי הוראות סעיף 3 לפקודת ביטוח רכב מנועי, ומכסה כל חבות שהמבוטח עשוי לחוב לפי חוק הפלתי"ד, חבות אחרת שהמבוטח עשוי לחוב בשל נזק גוף שנגרם לאדם על-ידי השימוש ברכב מנועי או עקב השימוש בו ונזקי גוף שנגרמו למבוטח בתאונת דרכים.

על פי הוראות צו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבטחים), תשס"א - 2001, במקרה של תאונה מעורבת בין רכב המוגדר כרכב "קל" (שמשקלו פחות מ-4 טון) עם רכב המוגדר כרכב "כבד" (שמשקלו מעל 4 טון, למעט אוטובוס), המבטח של הרכב ה"קל" זכאי להשבה של מחצית מסכום התביעה מהמבטח של הרכב "הכבד" או הרכב האחר. בהתאם לתיקון מס' 20 לחוק הפלתי"ד, במקרה של תאונת דרכים בה היו מעורבים אופנוע אחד או יותר וכלי רכב אחד או יותר שאינו אופנוע, ישלמו המבטחים של הרכב האחר למבטחים של האופנועים 75% מהפיצויים על נזקי גוף שהמבטחים של האופנוע חייבים בתשלום עקב התאונה.

התביעות בתת תחום רכב חובה מתאפיינות ב"זנב ארוך" (long tail), דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד תשלום התביעה. מכאן, שבנוסף לתוצאה החיתומית של תחום הפעילות, להכנסות מהשקעות או להפסדי השקעות יש השפעה ניכרת על הרווחיות הכוללת בתחום זה.

בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פול" (המאגר הישראלי לביטוח רכב). לעניין זה, ה"פול" פועל כחברת ביטוח לכל דבר ותעריפיו נקבעים על-ידי הממונה. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פול", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פול", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה.

בהתאם לתקנון הפול, חלקן של חברות הביטוח בפול נקבע בהתאם לדמי הביטוח שנגבו על ידן בכל שנה. חלקה הסופי של הראל ביטוח בפול לשנת 2021 הינו 14.35% (כולל שירביט) וחלקה הזמני של הראל ביטוח לשנת 2022 (הכולל גם את חלקה הזמני של שירביט) הינו 14.06%. חישוב סופי לשנת 2022 יערך לאחר פרסום הדוחות הכספיים השנתיים לשנה זו.

החל משנת 2010 הועברה האחריות לטיפול בנפגעי תאונות דרכים לקופות החולים. לצורך מימון אספקת השירותים הרפואיים לנפגעי תאונות דרכים הניתנים בידי קופות החולים, מבטח מעביר לקרן לפיצויי נפגעי תאונות דרכים ("הקרן"), מידי חודש, שיעור של 9.4% מדמי הביטוח שגבה המבטח בחודש הקודם בעד כל פוליסות ביטוח החובה שהוציא. הקרן תעביר למוסד לביטוח לאומי את הסכומים כאמור, שיעבירם לקופות החולים.

במסגרת רפורמה בשנת 2016 בתחום ביטוח רכב חובה, שמטרתה, בהתאם לחוזר הממונה, להגביר את התחרות, השתנו תעריפי הביטוח השירוי (הפול) ועודכנו תעריפי הביטוח לרכבים פרטיים

ומסחריים עד 3.5 טון בהתאם למשתנים ומקדמים שונים, וזאת בניגוד למצב הקודם בו היה תעריף אחיד, ללא דיפרנציאציה לפי סוג רכב. לאור העובדה כי בחלק מהמשתנים תעריף הפול נמוך מתעריף חברות הביטוח באותו מועד, משמעות ההוראה היא הכנסת מתחרה נוסף לתחום פעילות זה.

עוד נקבע כי תעריף הסיכון יבוסס לכל מבוטח בהתאם לכל המשתנים שנקבעו על ידי הממונה וזאת בניגוד לעבר, בו חברת הביטוח יכלה לבחור באילו משתנים היא תשתמש. כך למשל, בין יתר המשתנים, יבוסס התעריף על מין הנהג, גיל הנהג בחתך רחב של קטגוריות, מספר שנות רישיון, מערכות הגנה שונות ברכב וכו'.

עוד נקבע כי חברת הביטוח יכולה לכלול תנאי לפיו יעודכנו דמי הביטוח בדיעבד, בדרך של החזר פרמיה, דבר שיהווה הטבה לציבור המבוטחים.

הואיל ובמסגרת הרפורמה, נקבעו תעריפי סיכון טהורים נמוכים מהתעריפים הקיימים נכון למועד פרסום הרפורמה, במסגרת הרפורמה נשחקה הרווחיות בביטוח רכב מנועי.

כמו כן, במסגרת הרפורמה, נקבע כי החל משנת 2017, לא ניתן יהיה לתת מחיר שונה לקולקטיבים, אלא רק בהתאם לסיכון המחושב כאמור לעיל.

ביום 18 בינואר 2018 פורסם תזכיר חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2019) התשע"ח-2018, במסגרתו שונה מנגנון ההתחשבות בין המוסד לביטוח לאומי ("מל"ל") לבין חברות הביטוח לגבי תאונות דרכים, כך שבוטלה זכות השיבוב הקיימת למל"ל בגין תאונות דרכים, וייקבע הסדר התחשבות כולל במסגרתו יועבר מדי שנה למל"ל סכום קבוע מחברות הביטוח. שר האוצר יקבע בתקנות הוראות לעניין הסכום שיועבר למל"ל. ביחס לתאונות דרכים שהתרחשו בין התאריכים 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה מצד המל"ל עד ליום 1 בינואר 2019, קבע שר האוצר בתקנות, סכום חד פעמי כולל שישלמו חברות הביטוח למל"ל בגין התביעות או הדרישות כאמור, את אופן פריסתו, ואת הסכום שעל כל חברת ביטוח לשלם מתוך הסכום האמור. בסוף דצמבר 2021 שילמה החברה למל"ל סכום של כ- 140 מיליוני ש"ח.

החל משנת 2023 יועבר תשלום יחסי מפרמיית הביטוח בביטוח חובה בגובה של 10% למל"ל כאלטרנטיבה לתביעות שיבוב של המל"ל כנגד חברות הביטוח. החל משנת 2025 יועבר סך של 10.95% מפרמיית הביטוח ברכב חובה כאלטרנטיבה לתביעות שיבוב של המל"ל כנגד חברות הביטוח. לפרטים נוספים ראו באור 35ה'ד' בדוחות הכספיים.

החל מינואר 2023, הרף המקסימלי של שיעור הדמים שגובה חברת הביטוח מדמי הביטוח נטו בביטוח רכב חובה יעודכן מ-16.25% ל-18%.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

מוצרים חדשים

לאור העובדה שמדובר בפוליסה תקנית המוכתבת על ידי הפיקוח, ולא ניתן לסטות ממנה, בתת תחום פעילות זה לא קיימים מוצרים חדשים.

ענפי חבויות אחרים

2.3.1.3

במסגרת ביטוח חבויות (הידוע גם כביטוח אחריות), הראל ביטוח מכסה את חבותו החוקית של המבוטח עקב רשלנותו בגין נזקים אשר עשויים להיגרם לצד שלישי כלשהו. הפוליסות בתחום זה מכסות את חבות המבוטח לנזקים של צדדים שלישיים, כגון: אחריות דירקטורים ונושאי משרה, אחריות מקצועית, חבות מוצר, חבות עקב אירוע סייבר ועוד. בנוסף, ביטוח חבות מעבידים לכיסוי חבות המבוטח כלפי עובדיו.

ביטוחים בענפי חבויות אחרים (בדומה לביטוח רכב חובה, שגם הוא סוג של ביטוח חבויות) מאופיינים כביטוחים בעלי "זנב תביעות ארוך" (long tail), קרי הודעה על מקרה ביטוח עשויה להיות מוגשת שנים רבות לאחר האירוע והשלמת סילוק תביעה עשוי להימשך מספר שנים לאחר קבלת ההודעה על מקרה הביטוח. לעניין זה קובע סעיף 70 לחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, כי "ביטוח אחריות, התביעה לתגמולי ביטוח אינה מתיישנת כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי נגד המבוטח".

לאור העובדה, כי התביעות בתת תחום החבויות מתאפיינות ב"זנב ארוך", הרי שבנוסף לרווח החיתומי של תחום הפעילות, להכנסות מהשקעות או להפסדי השקעות יש השפעה ניכרת על הרווחיות הכוללת בתחום זה.

הכיסויים הביטוחיים הכלולים בתחום:

ביטוח אחריות מקצועית

פוליסות אחריות מקצועית מעניקות לבעלי מקצועות שונים כדוגמת יועצי השקעות, מנהלי תיקים, עורכי דין, מהנדסים, אדריכלים, רואי חשבון וחברות בתחום ה-IT כיסוי ביטוחי מפני תביעות שיוגשו נגדם בגין נזקים הנגרמים לצד שלישי, כתוצאה מרשלנות מקצועית. כיום, פוליסות אלה משווקות לא רק לבעלי מקצועות הבעלי הסמכה כלשהי, אלא גם לבתי עסק שונים, המבקשים הגנה ביטוחית מפני תביעות מסוג זה. ניתן לרכוש פוליסה זו כמוצר העומד בפני עצמו, או כחלק ממערך ביטוח עסקי, כאשר במקרים רבים הפוליסה משולבת עם חבות המוצר.

פוליסות אחריות מקצועית רפואית, מעניקות לבעלי מקצועות הרפואה כיסוי ביטוחי בגין הפרת חובה מקצועית אשר מקורה במעשה רשלנות, טעות או השמטה שעשה המבוטח בתום לב בהיותו עוסק במקצוע הרפואי ואשר גרם לנזק לצד שלישי.

ביטוח ניסויים קליניים

פוליסות ביטוח ניסויים קליניים מעניקות כיסוי עבור ניסוי קליני המאושר על-ידי ועדת הלסינקי (ועדת הלסינקי העליונה לניסויים רפואיים בבני-אדם (מחקר גנטי)), בהתאם לנוהלי משרד הבריאות. הפוליסה מעניקה כיסוי במקרה של תביעת נזיקין של המשתתפים בניסוי או של צד שלישי.

ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסות המעניקות כיסוי לנושאי משרה (לרבות דירקטורים) בגין חבותם עקב מעשה או מחדל, שלא כדיון, שביצעו בעת היותם נושאי משרה. בדרך כלל הפוליסה מכסה את אחריות נושא המשרה על פי חוק החברות והוראות חוק אחרות הקובעות חובות זהירות וחובות נאמנות שונות של נושאי משרה.

ביטוח אחריות למוצרים פגומים (ביטוח אחריות מוצר)

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי ביטוחי בגין חבותו החוקית עקב נזק הנגרם לגוף או לרכוש של צד שלישי (לרבות אבדן גרר שהוא תוצאה של הנזק לרכוש), כתוצאה ממוצרים שיוצרו, שווקו, הורכבו, תוקנו או טופלו על ידי המבוטח לאחר שהמוצר יצא מחזקתו. האחריות המכוסה בפוליסות ביטוח אחריות מוצר הינה בדרך כלל אחריות מכוח חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980 ומכוח פקודת הנזיקין [נוסח חדש], ("פקודת הנזיקין"). ניתן לרכוש פוליסה זו כמוצר העומד בפני עצמו, או כחלק ממערך ביטוח עסקי, כאשר במקרים רבים הפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מקצועית.

ביטוח סייבר

פוליסות המכסות נזק שנגרם למבוטח בגין אירוע סייבר (כהגדרתו בפוליסה), כגון: הוצאות לניהול אירועי סייבר, הוצאות שחזור נתונים, אבדן הכנסות עקב השבתת פעילות וכד'. כמו כן, הפוליסה

מכסה גם את חבות המבוטח עקב תביעות שיוגשו כנגדו על ידי צד שלישי כלשהו. ניתן לרכוש כיסוי זה גם כהרחבה לפוליסה קיימת (כגון: פוליסת בית עסק, פוליסת משרד, פוליסת אש וכד').

ביטוח חבות צד שלישי וביטוח חבות מעבידים

פוליסות המעניקות למבוטח כשיפוי בגין הסכומים אשר המבוטח יהיה חייב לשלם לצד שלישי בתור פיצויים על פי דין, כתוצאה מאירוע בלתי צפוי שגרם לנזק כגון: נזק גופני, מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי או נזק לרכוש של הצד השלישי (לרבות נזק לגרר). האחריות המכוסה בביטוח אחריות כלפי צד שלישי, הינה בדרך כלל, אחריות מכח פקודת הנזיקין.

פוליסות שנמכרות למעבידים, בדרך כלל כחלק ממערך ביטוח עסקי או כפרק נפרד בביטוח דירה. פוליסות אלו מעניקות כיסוי למבוטח מפני תביעות נזיקיות כנגד מעביד בגין נזקי גוף (תאונה או מחלה), שנגרמו לעובדו תוך כדי ועקב עבודתו אצל המבוטח (המעביד). כלל, הפוליסה מכסה את אחריות המעביד על פי פקודת הנזיקין מעל לסכום הפיצוי הניתן על ידי המוסד לביטוח לאומי.

ביטוח צד שלישי וביטוח חבות מעבידים לרב ירכשו כחלק מפוליסות ביטוח דירה, או במסגרת מערך ביטוח עסקי ו/או ביטוח עבודות קבלניות יחד עם כיסויים אחרים, אך בתחום הביטוח העסקי ניתן לרכוש ביטוחים אלו גם בנפרד, כמוצר העומד בפני עצמו.

מוצרים תחליפיים

המוצרים השונים בתת תחום חבויות אחרים הינם ייעודיים וייחודיים לחברות ביטוח ואינם ניתנים להחלפה באופן מושלם על-ידי מוצרים שאינם ביטוחיים. עם זאת, ניתן להקטין את הצורך בכיסויים ביטוחיים על-ידי נקיטה באמצעים לניהול והקטנת הסיכון. כמו כן, בחלק מענפי הפעילות בתחום זה ניתן לצמצם את הצורך בכיסויים ביטוחיים באמצעות מנגנוני שיפוי ופטור או באמצעות קרנות עצמאיות שמנהלים עסקים שונים.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

מוצרים חדשים

במהלך תקופת הדוח לא שוקו מוצרים חדשים.

ענפי רכוש ואחרים

2.3.1.4

ביטוח רכוש כולל מגוון רחב של כיסויים ביטוחיים לגבי נזקים לרכוש (למעט כלי רכב) כגון אובדן ו/או נזק פיזי לרכוש, הפסד כספי תוצאתי הנובע מהנזק לרכוש, ביטוח מקיף לדירות, ביטוח מבנה אגב משכנתא, ביטוח השקעות של רוכשי דירות, ביטוח ציוד הנדסי ועבודות בניה, ביטוח מטענים בהעברה ועוד.

הכיסויים הביטוחיים בתחום זה מיועדים ללקוחות פרטיים וללקוחות עסקיים.

הכיסויים הביטוחיים העיקריים בתת תחום זה הינם בענפי ביטוח אש ורכוש וביטוח מקיף לדירות, כולל ביטוח מבנה אגב משכנתא.

הפוליסות, בהתאם לתנאים הספציפיים המפורטים בפוליסות השונות, מעניקות כיסוי לרכוש המבוטח מפני אובדן או נזק, אשר עלולים להיגרם כתוצאה מסיכונים שונים ובהם: אש, פריצה ושוך, נזקי מים, נזקי טבע, רעידות אדמה ועוד. הפוליסות נועדו ליתן כיסוי לכינון רכוש המבוטח באמצעות מתן שיפוי בגין הנזקים הפיזיים שיגרמו לו ובחלק מהפוליסות גם שיפוי המבוטח בגין אובדן רווחים הנובע מהנזק שנגרם לעסק (ככל שנרכש כיסוי לכך). נזקי טבע קטסטרופליים ורעידות אדמה מתאפיינים בשכיחות נמוכה בישראל, אולם בקרות מקרה הביטוח היקף הנזק עלול להיות גדול ביותר. לעומת נזקים אלו, נזקי אש, מים ופריצה מתאפיינים בשכיחות גבוהה יותר, אולם באופן יחסי בחומרה נמוכה יותר. הפרמיה עבור פוליסות אלו נקבעת בדרך כלל כשיעור

מסכום הביטוח, כאשר השיעור המדויק נקבע בהתאם לסוגי הפעילות של העסק או הרכוש האחר, סכומי הביטוח, היקף הכיסוי המוענק, שיעור או סכום ההשתתפות העצמית, ניסיון התביעות של המבוטח, סוג ואיכות המיגונים, אמצעי הביטוח ועוד.

נת תחום ביטוח רכוש ואחרים מעניק למבוטח כיסוי מפני נזק לרכוש או אובדן של רכוש שבבעלותו או שיש לו זיקה אליו (לדוגמה: רכוש בשמירה או רכוש משועבד). ביטוח זה מכסה את הנזקים הישירים לרכוש, אך יכול לכסות גם נזקים תוצאתיים לנזק או לאובדן, כגון הפסד רווחים. הרכוש המבוטח יכול להיות דירה, בית עסק, מפעל, מחסן, סחורה בהעברה (ימית, אווירית, או יבשתית) ועוד. ביטוח רכוש ואחרים עשוי להתאפיין במקרים רבים בסכומי ביטוח גבוהים. בחלק מהביטוחים הללו נדרש המבוטח לכסות את החשיפה שלו באמצעות ביטוח משנה פקולטטיבי שעלותו משפיעה באופן ניכר על סכומי הפרמיות הנגבות מהמבוטחים (על אחת כמה וכמה כשמדובר בכיסוי לנזקים קטסטרופאליים שעלולים לגרום נזק למספר רב של מבוטחים בלתי תלויים, כגון נזקי טבע, כדוגמת רעידת אדמה ושיטפונות).

הכיסויים הביטוחיים הכלולים בתחום הינם:

ביטוח אש

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי ביטוחי במקרה בו נגרם למבוטח נזק כתוצאה מהסיכונים הידועים כסיכוני "אש מורחב". המבוטח יכול לרכוש כיסויים נלווים לפוליסה כגון ביטוח מפני פריצה, נזקי טבע, רעידת אדמה וביטוח מפני אובדן רווחים שיגרם לו כתוצאה מהתרחשות אירוע ביטוחי כאמור ועוד.

ביטוח מקיף לדירות

פוליסות שמיועדות ומשווקות בעיקרן למגזר הפרטי ומכסות סיכונים שונים הקשורים בדירתו של המבוטח, כיסוי למבנה הדירה ו/או לתכולתה, כאשר ניתן לרכוש כיסוי לשני הרכיבים או לאחד מהם. תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986, קובעות תנאי מינימום לגבי פוליסות מבנה ופוליסות תכולה ("הפוליסה התקנית לדירות"). על פי התקנות הנ"ל, הפוליסה התקנית לדירות כוללת, בין השאר, כיסוי לסיכונים הבאים: אש, ברק, שיטפון, התפוצצות, סערה, רעידת אדמה ופריצה (שני הכיסויים האחרונים הינם אופציונליים וניתנים לויתור מצד המבוטח). מעבר לתנאי המינימום יכול המבוטח לרכוש כיסויים נוספים, כגון: כיסוי מפני נזקי מים, חבות כלפי צד ג', חבות מעבידים ותוספת פיצוי שווי מבנה בגין נזק כתוצאה מרעידת אדמה.

ביטוח טרור

פוליסה שמעניקה כיסוי ביטוחי בגין אבדן או נזק פיזי לרכוש המבוטח, עקב אירוע טרור (מעשה שבגיננו התקבל אישור משטרת ישראל/ משרד הבטחון/ מנהל מס רכוש, בהתאם לחוק מס רכוש וקרן הפיצויים, ואשר בוצע לצורך קידום יעדים פוליטיים/ לצורך קידום ההתקוממות הידועה כ"אינתיפאדה" או שבוצעו ע"י רשות חוקית לצורך מניעת פעולות כאמור). הפוליסה מעניקה פיצוי מעבר לפיצוי הניתן בהתאם לחוק מס רכוש. כמו כן, ניתן להרחיב את הפוליסה כך שתכלול גם כיסוי לאבדן רווחים עקב נזק פיזי כתוצאה מאירוע טרור (ניתן להרחיב את הכיסוי גם לנזק כתוצאה מאירוע מלחמה, אך כיסוי מלחמה פחות שכיח).

ביטוח מקיף לבתי עסק/ למשרדים

פוליסות שמעניקות כיסוי ביטוחי רחב לבתי עסק ומשרדים קטנים ובינוניים. פוליסות אלו נמכרות בדרך כלל כמכלול של פרקים שכל פרק מעניק למבוטח כיסוי ביטוחי כנגד סיכון או קבוצת סיכונים מסוימים (ישיר או תוצאתי). מדובר בפוליסה מודולארית, בה המבוטח יכול לבחור לעצמו אילו פרקים לרכוש, בהתאם לאופיו של בית העסק, הסיכונים להם חשוף בית העסק וכן רמת הסיכון לה מוכן בעל העסק להיות חשוף.

ביטוח כספים ונאמנות עובדים

פוליסה המכסה אבדן או נזק פיזי לכספים של העסק המבוטח (מזומנים, שטרות, המחאות וכד'). הכספים מכוסים בעת המצאם בחצרי המבוטח או בעת העברתם ממקום למקום מחוץ לחצרי המבוטח.

פוליסת נאמנות עובדים מכסה נזק כספי ישיר אשר נגרם לעסק המבוטח כתוצאה ממעילה של עובד אשר בוצעה מתוך כוונה לגרום לעסק נזק או להשיג למועל ו/או לאחרים טובות הנאה.

ביטוח מטענים בהובלה וחבות המוביל

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי בגין סיכונים שונים בהעברת רכוש (בדרך היס, האוויר או היבשה). הכיסויים המרכזיים הנרכשים על ידי מבוטחים הרוכשים פוליסות אלו הינם מפני נזקים הנגרמים לרכוש כתוצאה מטביעת כלי שיט, התרסקות המטוס המוביל, אש, התנגשות, התהפכות, פריצה, פריקה וטעינה.

ביטוח ציוד אלקטרוני

פוליסות המעניקות למבוטח כיסוי על בסיס "כל הסיכונים" (למעט חריגים) מפני אובדן או נזק פיזי הנגרם לציוד אלקטרוני לרבות אמצעי אגירת מידע חיצוניים, הכוללות בין היתר גם כיסוי להוצאות שיחזור מידע שאבד וכן להוצאות תפעול נוספות עקב הנזק הפיזי לציוד האלקטרוני שניזוק. כיסוי זה בד"כ שיורי ומשלים את הכיסוי הניתן בפוליסת הרכוש, אך ניתן לשווק אותו גם כמוצר העומד בפני עצמו.

ביטוח עבודות קבלניות

פוליסות על בסיס "כל הסיכונים" המעניקות למבוטח כיסוי מפני נזק פיזי בלתי צפוי לעבודות הפרויקט המבוטח בפרויקטים של בנייה/ הקמה, כגון: הקמת תשתיות, מבנים, שיפוצים והתקנות למיניהן וכד'. כמו כן, פוליסות אלו כוללות פרקי כיסוי נוספים, לעניין חבות המבוטח בגין נזק פיזי שייגרם לגוף או רכוש צד שלישי כלשהו במסגרת ביצוע העבודות וכן לעניין כיסוי חבות המבוטח כמעביד בגין נזק גוף או מחלת מקצוע שייגרמו לעובדים המועסקים בביצוע העבודות, תוך כדי ועקב העבודות. פוליסות אלו משווקות ליזמים, קבלנים וקבלני משנה.

ביטוח חקלאי וביטוח נזקי טבע בחקלאות

פוליסות המעניקות כיסוי מקיף למשק חקלאי או לאגודה חקלאית מפני נזק פיזי בלתי צפוי מראש לרכוש המבוטח (למעט חלק מגידולים חקלאיים). הפוליסות נמכרות לבעלי משקים חקלאיים או לאגודות חקלאיות. הפוליסה מודולארית והמבוטח יכול לבחור אילו כיסויים לרכוש, בהתאם לאופי המשק, הסיכונים להם חשוף המשק ורמת הסיכון אליה מעוניין להיות חשוף.

ביטוח ציוד מכני הנדסי

פוליסות המכסות נזק תאונתי מכל סוג שהוא (למעט חריגים המצוינים בפוליסה) לציוד מכני הנדסי. הכיסויים האפשריים כוללים נזקי טבע, רעידת אדמה ושבר מכני. ניתן להרחיב את הכיסוי לכיסוי נזק לרכוש צד ג' ונזקי גוף מסוימים שאינם מכוסים בפלט"ד.

ביטוח שבר מכני

פוליסות המעניקות כיסוי מפני אובדן או נזק פיזי פתאומי הנגרם לציוד ומכונות כתוצאה משבר מכני. המבוטח יכול גם לרכוש כיסוי נלווה מפני אובדן רווחים שיגרם לו כתוצאה מהתרחשות אירוע ביטוחי כאמור וכן כיסוי לקלקול סחורה בקירור כתוצאה משבר מכני.

ביטוח השקעות של רוכשי דירות

פוליסות המיועדות לרוכשי דירות כנדרש לפי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), תשל"ה-1974.

מוצרים תחליפיים

המוצרים השונים בתת תחום רכוש ואחרים הינם ייעודיים וייחודיים לחברות ביטוח ובדרך כלל אינם ניתנים להחלפה על-ידי מוצרים שאינם ביטוחיים. עם זאת, ניתן להקטין את הצורך בכיסויים ביטוחיים על-ידי נקיטה באמצעים לניהול והקטנת הסיכון. כמו כן, לגבי חלק מהסיכונים בתחום זה ניתן לצמצם את הצורך בכיסויים ביטוחיים באמצעות מנגנונים של קרן עצמית לכיסוי נזקים או קפטיב. כמו כן, במסגרת מס רכוש ניתן לקבל כיסוי עבור נזקי טבע, מלחמה וכדו', בכפוף למגבלות ולתנאים הקבועים בחוק מס רכוש וקרן פיצויים, תשכ"א-1961.

עם זאת, בענף ביטוח השקעות של רוכשי דירות, קיימים מוצרים תחליפיים המסופקים על ידי הבנקים.

שינויים מהותיים צפויים של החברה בשווקים ובתמהיל המוצרים

לא צפויים שינויים מהותיים בחלקה של החברה בשווקים העיקריים ביחס למוצרים ולשירותים בתחום פעילות זה.

בענף ביטוח עבודות קבלניות נעשו במהלך תקופת הדוח מספר עדכונים לתעריפים ולהשתתפויות העצמיות במטרה לשפר את הרווחיות בענף.

בענף ביטוח השקעות של רוכשי דירות, במהלך תקופת הדוח הגדילה החברה את היקף פעילותה בענף זה ובנתח השוק שלה. עם זאת, לא צפוי כי שינוי זה ישפיע באופן משמעותי על היקף ההכנסות של הראל ביטוח בענף זה.

מוצרים חדשים

בתקופת הדוח לא שווקו מוצרים חדשים.

מגמות ושינויים בתחום הפעילות 2.3.2

פיתוח תהליכים דיגיטליים

בשנים האחרונות תחום הפעילות מתאים את עצמו באופן הדרגתי לביצוע תהליכים באופן דיגיטלי ומקוון מול המבוטחים והסוכנים, תוך פיתוח כלים מתקדמים להצטרפות לביטוח, חידוש ביטוח קיים, טיפול בתביעות ושירות שוטף.

במסגרת פוליסת ביטוח המקיף והחובה המאושרת לשיווק, משווקת החברה את פוליסת "הראל סוויץ'". הראל סוויץ' היא פוליסה ייחודית לביטוח מקיף וחובה לרכב פרטי או מסחרי עד 3.5 טון המחייבת שימוש באפליקציה, בה התשלום החודשי לביטוח המקיף נקבע בהתאם לפרמית בסיס בתוספת תמחור בהתאם למספר הקילומטרים שנסע הרכב מדי חודש בחודשו (הקילומטראז' החודשי).

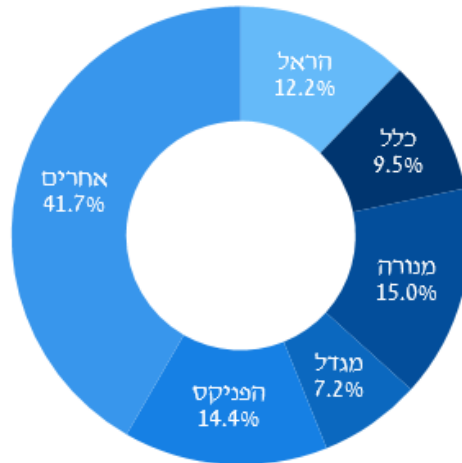
הפוליסה מתאימה לנהגים שהיקף שימושם ברכב מועט ומושתתת על פרמיית בסיס עם תוספת פרמיה בגין כל ק"מ נסועה. מרחק הנסועה נמדד על ידי רכיב GPS המותקן ברכב ובהתאם מתבצע החיוב חודש בחודשו.

2.3.3 תחרות

2.3.3.1 רכב רכוש

מרבית חברות הביטוח בישראל עוסקות בתת תחום ביטוח רכב רכוש. חלקה של הראל ביטוח בתחום זה מגיע ל- 12.2% (על פי נתוני הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2022), מול נתח שוק של 11.2% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן תרשים חלוקת שוק לתת תחום פעילות רכב רכוש, בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022:

פוליסות ביטוח רכב רכוש עד 3.5 טון כפופות לפוליסה התקנית ומאושרות על-ידי הממונה, כך שאין שונות משמעותית בין הפוליסות של החברות השונות. בנוסף לכך, קיימת זמינות גבוהה של מידע השוואתי לגבי תעריפים ותנאים אחרים. לאור זאת, קיימת רגישות גדולה בתחום זה למחיר המוצר (הפרמיות) והתחרות בתחום זה ערה ביותר.

המתחרים העיקריים של החברה בתחום זה הינם: מנורה, שומרה, הפניקס, מגדל, כלל, איילון, ביטוח ישיר ו-AIG.

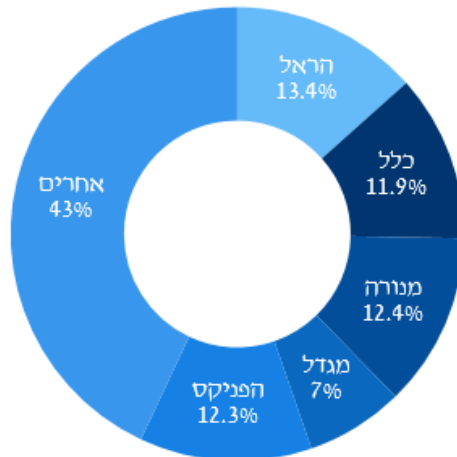
האמצעים בהם נוקטת החברה להתמודדות עם התחרות הינם:

- (א) התייעלות תפעולית, שיפור שיטות העבודה ושימוש באמצעים דיגיטליים וטכנולוגיים.
- (ב) רמת שירות גבוהה ללקוחות.
- (ג) שיפור החיתום, התמחור וביצוע החישובים האקטואריים.
- (ד) שיפור שיטות העבודה, כגון: הפקת פוליסות במשרדי הסוכנים וביצוע פעולות התייעלות שונות בסילוק התביעות.
- (ה) איכות וזמינות השירות בשלב רכישת הביטוח והגשת תביעות.
- (ו) פעילות שיטתית לשדרוג השירותים תוך בחינת צרכי הלקוח, בחינת היעילות ובחינת המקצועיות בטיפול בלקוחות.
- (ז) מבצעי שיווק בקרב הסוכנים לעידוד הצטרפותם של מבוטחים חדשים ולהגדלת שיעורי החידושים.
- (ח) מבצעים שיווקיים ללקוחות - מתן הטבות שונות ללקוחות, התואמות את אופי המוצר, ומתן הנחות בפרמיה.

רכב חובה 2.3.3.2

מרבית חברות הביטוח בישראל עוסקות בתת תחום ביטוח רכב חובה. חלקה של הראל ביטוח בתחום זה מגיע ל- 13.4% (על פי נתוני הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2022).

להלן תרשים חלוקת שוק לתת תחום רכב חובה. הנתונים הינם על-פי הנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022:

הכיסוי הביטוחי בתת תחום הפעילות הינו אחיד. קיימת זמינות גבוהה של מידע אודות התעריפים והתנאים, לרבות פרסום של המידע באתר האינטרנט של הממונה. לאור זאת, קיימת רגישות רבה למחיר ולתנאי התשלום. השוונות בתעריפים בין המבטחים השונים בתחום פעילות זה והמודעות הגוברת בקרב הציבור להפרשי המחירים, מביאה מבטחים או סוכנים הפועלים מטעם, להחלטה בדבר פיצול ביטוח הרכב כך שביטוח רכב החובה יעשה בחברה אחת בעוד שביטוח רכב הרכוש יעשה בחברה אחרת.

ההבדלים בין חברות הביטוח באים לידי ביטוי גם ברמת השירות, בעיקר בשלב סילוק התביעות.

הראל ביטוח בעלת מוניטין של חברה עם חוסן פיננסי, ניסיון מוכח, יושר, הוגנות ומקצועיות בסילוק תביעות. להראל ביטוח ערוצי שיווק מגוונים ומותאמים לציבור הלקוחות. שילוב של כל הפרמטרים לעיל מאפשר להראל ביטוח להתמודד בהצלחה, למרות התחרות החריפה שהתפתחה בשנים האחרונות בישראל בתת תחום פעילות זה.

גורם נוסף המשפיע על בחירת המבטח, הינו סוכן הביטוח.

המתחרים העיקריים של החברה בתחום זה הינם: מנורה, שומרה, מגדל, כלל, הפניקס, איילון, ביטוח ישיר ו-AIG ושלמה ביטוח.

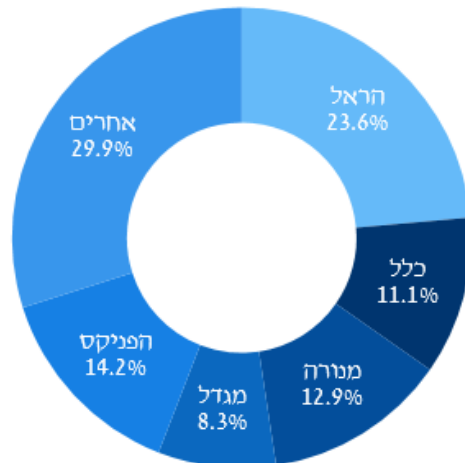
השיטות העיקריות להתמודדות עם התחרות הינן:

- (א) התייעלות תפעולית, שיפור שיטות העבודה ושימוש באמצעים דיגיטליים וטכנולוגיים.
- (ב) שיפור הסכמים עם נותני שירותים בקשר עם סילוק תביעות.
- (ג) שיפור שיטות התמחור והתבססות על מסד נתונים רחב לשם קביעת הפרמיות.
- (ד) שיווק ממוקד למבטחים בעלי מאפייני סיכון נמוכים מהממוצע.
- (ה) זמינות המערכות התפעוליות של הראל ביטוח והפקת תעודות ביטוח חובה בזמן אמת לרבות במשרדי הסוכנים.
- (ו) מבצעי שיווק בקרב הסוכנים.

2.3.3.3 ענפי חבויות אחרים

מרבית חברות הביטוח בישראל עוסקות בתת תחום ביטוח חבויות אחרים. חלקה של הראל ביטוח בשוק בתת תחום זה הינו כ- 23.6% (על-פי נתוני הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2022).

להלן תרשים חלוקת שוק לתת תחום פעילות ביטוח חבויות, בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022:

התחרות בתת תחום פעילות זה מושפעת במידה רבה מהתחרות הכללית במתן כיסוי ביטוחי עבור חבילות הביטוחים העסקיים, שכן חלק ניכר מהכיסויים בתחום פעילות זה נמכרים במסגרת סל כיסויים ביטוחיים ללקוחות עסקיים.

המתחרים העיקריים של החברה בתחום זה הינם: מנורה, מגדל, כלל, הפניקס, איילון, הכשרה ו-AIG.

השיטות להתמודדות עם התחרות הינן עמידה בסטנדרטים מקצועיים ושירותיים גבוהים ויכולת להתאים חבילות כיסוי ביטוחי, בהתאם לצרכים הייחודיים של לקוחות עסקיים ספציפיים. כמו כן, ליכולת להתקשר בחוזי ביטוח משנה לפוליסות המוצעות, יש השפעה ניכרת על היכולת להתחרות באופן אפקטיבי בתת תחום פעילות זה.

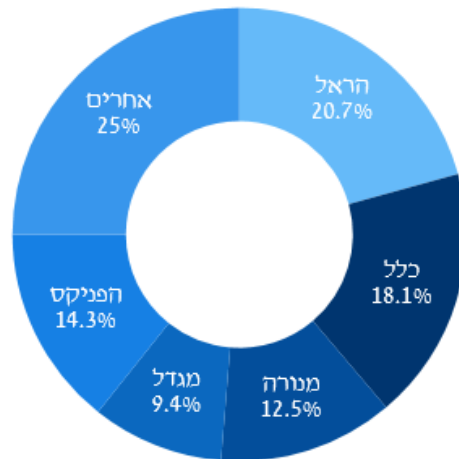
בענף האחריות המקצועית, להראל ביטוח ניסיון ייחודי שהעניק לה מובילות בפוליסות אחריות מקצועית רפואית.

יצוין, כי איגודים מקצועיים שונים (כגון לשכת רו"ח, לשכת עו"ד, איגוד המהנדסים וכדומה) עורכים מעת לעת מכרזים בקרב חברות הביטוח הפעילות בתחום לקבלת הצעות לרכישת ביטוח אחריות מקצועית על-ידי חברי האיגוד המקצועי הרלוונטי. חברי האיגוד אינם מחויבים לרכוש ביטוח מהחברות הזוכות במכרז. אך, למכרזים אלה יש השפעה על התחרות בענף ביטוח האחריות המקצועית.

2.3.3.4 ענפי רכוש ואחרים

מרבית חברות הביטוח עוסקות בביטוח רכוש ואחרים. על-פי נתוני איגוד חברות הביטוח, המבוססים על הדוחות של הרבעון השלישי של שנת 2022, מגיע חלקה של הראל ביטוח בביטוחים אלה לכדי 20.7% מהשוק. המוצרים העיקריים בתת תחום זה הם ביטוחי אש ומקיף דירות.

להלן תרשים חלוקת שוק בתת תחום פעילות ביטוח רכוש ואחרים, בהתאם לנתונים שפורסמו לסוף הרבעון השלישי של שנת 2022:

הפוליסות בביטוח מקיף דירות כפופות לתנאי הפוליסה התקנית לדירות ומאושרות על-ידי הממונה. לאור זאת, אין שונות גבוהה בין המוצרים בחברות השונות המתחרות בענף. לכן, קיימת רגישות גבוהה למחיר המוצר (פרמיה) ולתנאים המטיבים העודפים על תנאי הפוליסה התקנית לדירות.

המתחרים העיקריים של החברה בתחום זה הינם: מנורה, שומרה, מגדל, כלל, הפניקס, איילון, ביטוח ישיר ו-AIG.

השיטות העיקריות להתמודדות עם התחרות הינן התייעלות תפעולית, שיפור מתמיד של התמחור והאקטואריה, מתן דגש לשיפור איכות השירות ללקוחות והתקשרויות עם סוכנויות הביטוח של בנקים למשכנתאות.

2.3.4 לקוחות

2.3.4.1 רכב רכוש

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
72%	73%	80%	623	692	955	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
28%	27%	20%	248	261	234	קולקטיבים ומפעלים גדולים
100%	100%	100%	871	953	1,189	סה"כ

2.3.4.1.1 אין לקוח בתת תחום זה שהפרמיות ממנו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות המאוחדים.

2.3.4.1.2 שיעור החידושים בתחום פעילות רכב רכוש, במונחי פרמיות, בשנת 2022 מהפוליסות שהיו בתוקף בשנת 2021 הינו 59.6%, לעומת שיעור חידושים של 62.8% בשנת 2021 ו- 64.2% בשנת 2020 (ביחס לשנת 2020 וביחס לשנת 2019, בהתאמה).

להלן נתונים בדבר פרמיות ששולמו בתקופת הדוח, לפי מספר שנות ותק, בתחום פעילות רכב רכוש:

שיעור מסך ההכנסות	פרמיות במיליוני ש"ח	מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
38.9%	462	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
23.6%	281	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
12.7%	151	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
24.8%	295	למעלה משלוש שנות ותק
100%	1,189	סה"כ פרמיה בשנת 2022

2.3.4.1.3 שיעור פלח משותף של לקוחות בתת תחום רכב רכוש המבוטחים בחברה גם בתחום רכב חובה היה בשנת 2022 כ- 89%, לעומת כ- 86% בשנת 2021 וכ- 87% בשנת 2020.

2.3.4.1.4 ותק הלקוחות בתת תחום רכב רכוש במונחי מחזור הפרמיות הינם כלהלן: שנת ביטוח ראשונה (חדשות) – 38.9%, שנת ותק אחת – 23.6%, שתי שנות ותק – 12.7%, שלוש שנות ותק ויותר – 24.8%.

2.3.4.1.5 ביום 4 באוקטובר 2021 נמסר לשירביט על זכייתה במכרז שפרסם החש"ל בכ-33% מהיקף ביטוחי רכב רכוש ורכב חובה של עובדי מדינה לשנת 2022. לתוצאות המכרז כאמור לא היתה השפעה מהותית על תוצאות הפעילות של הראל ביטוח.

2.3.4.2 רכב חובה

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
62%	65%	71%	348	400	602	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
38%	35%	29%	214	220	241	קולקטיבים ומפעלים גדולים
100%	100%	100%	562	620	843	סה"כ

2.3.4.2.1 אין לקוח בתת תחום ביטוח רכב חובה שהפרמיות ממנו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות המאוחדים.

2.3.4.2.2 שיעור החידושים בתחום פעילות רכב חובה, במונחי פרמיות, בשנת 2022 מהפוליסות שהיו בתוקף בשנת 2021 הינו 66.6%, לעומת שיעור חידושים של 69.3% בשנת 2021 (ביחס לשנת 2020) ולעומת שיעור חידושים של 65.8% בשנת 2020 (ביחס לשנת 2019).

להלן נתונים בדבר פרמיות ששולמו בתקופת הדוח, לפי מספר שנות ותק, בתחום פעילות רכב חובה:

שיעור מסך ההכנסות	פרמיות במיליוני ש"ח	מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
36.7%	309	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
19.5%	164	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
10.7%	91	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
33.1%	279	למעלה משלוש שנות ותק
100%	843	סה"כ פרמיה בשנת 2022

2.3.4.2.3 שיעור פלח משותף של לקוחות בתת תחום רכב חובה, המבוטחים בחברה גם בתחום רכב רכוש היה בשנת 2022 כ- 73.3%, לעומת כ- 69.7% בשנת 2021 וכ- 71.3% בשנת 2020.

2.3.4.2.4 ותק הלקוחות בתת תחום רכב חובה במונחי מחזור הפרמיות (למעט חלק הראל ביטוח ב"פוליס") הינם כדלהלן: שנת ביטוח ראשונה (חדשות) – 36.7%, שנת ותק אחת – 19.5%, שתי שנות ותק – 10.7%, שלוש שנות ותק ויותר – 33.1%.

2.3.4.3 ענפי חבויות אחרים

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות						
באחוזים			במיליוני ש"ח			
2020	2021	2022	2020	2021	2022	
56%	59%	58%	487	588	614	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
44%	41%	42%	383	413	449	קולקטיבים ומפעלים גדולים
100%	100%	100%	870	1,001	1,063	סה"כ

2.3.4.4 בתת תחום ביטוח חבויות אחרים קיימים מספר לקוחות גדולים, אולם אין לקוח שהפרמיות הנגבות ממנו או באמצעותו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות הכספיים המאוחדים. חלק מהותי מהפרמיה מקורו במספר מצומצם של לקוחות. אובדן הפרמיות מלקוחות אלו לא ישפיע בצורה מהותית על הרווחיות בתחום הפעילות.

2.3.4.5 ענפי רכוש ואחרים

להלן התפלגות הכנסות פרמיות ברוטו:

פרמיות					
באחוזים			במיליוני ש"ח		
2020	2021	2022	2020	2021	2022
72%	69%	69%	737	773	908
28%	31%	31%	289	346	402
100%	100%	100%	1,026	1,119	1,310

2.3.4.5.1 אין בתת תחום ביטוח רכוש ואחרים תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום הפעילות.

2.3.4.5.2 אין לקוח שהפרמיות הנגבות ממנו מהוות 10% או יותר מסך כל הפרמיות בדוחות המאוחדים.

2.3.4.5.3 שיעור החידושים בפוליסות מקיף דירות (ללא ביטוחי מבנה אגב משכנתא שנמכרו באמצעות בנקים למשכנתאות), במונחי פרמיות, בשנת 2022 מהפוליסות שהיו בתוקף בשנת 2021 הינו 90.2%, לעומת שיעור חידושים של 88.6% בשנת 2021 (ביחס לשנת 2020) ולעומת שיעור חידושים של 85.5% בשנת 2020 (ביחס לשנת 2019).

להלן נתונים בדבר פרמיות ששולמו בתקופת הדוח, לפי מספר שנות ותק, בפוליסות מקיף דירות (ללא ביטוחי מבנה אגב משכנתא שנמכרו באמצעות בנקים למשכנתאות):

שיעור מסך ההכנסות	פרמיות במיליוני ש"ח	מספר שנות ביטוח (שנות ותק)
16.4%	53	שנת ביטוח ראשונה (ללא ותק)
13.7%	44	שנת ביטוח שניה (שנת ותק אחת)
11.2%	36	שנת ביטוח שלישית (שתי שנות ותק)
58.7%	189	למעלה משלוש שנות ותק
100%	322	סה"כ פרמיה בשנת 2022

2.3.4.5.4 ותק הלקוחות בפוליסות מקיף דירות (ללא ביטוחי מבנה אגב משכנתא שנמכרו באמצעות בנקים למשכנתאות) במונחי מחזור פרמיות הינם כלהלן: שנת ביטוח ראשונה (חדשות) – 16.4%, שנת ותק אחת – 13.7%, שתי שנות ותק – 11.2%, שלוש שנות ותק ויותר – 58.7%.

סעיף 2.3 זה, על תתי סעיפיו, בדבר מבנה תחום הפעילות ושינויים בו, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה בתחום (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחום הפעילות (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

3 חלק ג' - מידע ברמת כלל פעילות החברה

3.1 מגבלות ופיקוח החלים על פעילות החברה

3.1.1 תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים המשפיעים באופן מהותי על כלל פעילות החברה.

יובהר, כי ההסדרים וההוראות הנזכרים להלן אינם מהווים רשימה ממצה. קיימות הוראות דין רבות נוספות המסדירות את דרך פעולתה של הקבוצה והחברות הבנות שלה.

(א) חוק ניירות ערך - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והנחיות רשות ניירות ערך.

(ב) חוק החברות - לרבות התקנות שהותקנו על פיו.

(ג) חוק הפיקוח - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו והחוזרים שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק הפיקוח.

(ד) חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981.

(ה) חוק השקעות משותפות בנאמנות.

(ו) חוק ייעוץ השקעות.

(ז) חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 - לרבות הצווים שפורסמו מכוחו (בעיקר צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטחים, סוכני ביטוח וחברות מנהלות, למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ז-2017).

(ח) חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981.

(ט) החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, תשע"ד-2013 ("חוק הריכוזיות").

חוק הריכוזיות פורסם בחודש דצמבר 2013, בהתבסס על המלצות הוועדה להגברת התחרותיות במשק. מטרת הוראות החוק הינן להפחית את המבנה הריכוזי הקיים במשק הישראלי ולהגביר את התחרות הענפית באמצעות מספר מישורי פעולה, שנועדו, בין היתר: להסדיר את חלוקת נכסי הציבור באופן שימנע פגיעה בתחרות ויפחית את הריכוזיות הכלל-משקית; להגביל את פעולתן של קבוצות עסקיות הבנויות בצורת 'פירמידה'; להביא להפרדה בין מי ששולט בנכס ריאלי משמעותי לבין מי ששולט בנכס פיננסי משמעותי.

בהתאם, במסגרת חוק הריכוזיות מבנה החזקות פירמידאלי הוגבל לשתי שכבות בלבד, וכן נקבעו מגבלות היוצרות הפרדה בין גופים פיננסיים משמעותיים לבין תאגידים ריאליים משמעותיים. במסגרת מגבלות אלה, נקבע כי השולט או המחזיק ב-5% בתאגיד ריאלי משמעותי אינו יכול להמשיך ולשלוט בגוף פיננסי משמעותי או להחזיק ביותר מ-10% בו. בגוף ללא גרעין שליטה שיעור החזקה לא יהיה יותר מ-5%.

בנוסף, נקבע כי גוף פיננסי משמעותי, תאגיד ריאלי משמעותי ומי שמשתייך לקבוצת מחזיקים הכוללת את אחד מהם, יוגדרו במסגרת חוק הריכוזיות כ- 'גורם ריכוזי'. הוועדה לצמצום הריכוזיות ("הוועדה") מפרסמת באתר משרד האוצר וברשומות רשימות של הגורמים הריכוזיים במשק וכן רשימות נפרדות של תאגידים ריאליים משמעותיים וגופים פיננסיים משמעותיים. במסגרת הרשימות שפורסמו בשנת 2022 נכללות גם מספר חברות בקבוצת הראל, לרבות החברה.

בחודש ספטמבר 2022 פורסם דוח הצוות לבחינת יישום הוראות פרק ד' לחוק הריכוזיות, שעניינו הפרדה בין תאגידים ריאליים משמעותיים ובין גופים פיננסיים משמעותיים. במסגרת הדוח המליצה הוועדה לעדכן את רשימת הגופים הפיננסיים בחוק הריכוזיות ולהגדיר גם תאגיד הנפקה של מבטח כגוף פיננסי שיש להחיל לגביו את המגבלות לעניין ההפרדה בין גוף פיננסי לתאגיד ריאלי משמעותי. נכון למועד פרסום הדוח, טרם פורסמה הוראה מחייבת באשר לסיווג כאמור ולכן אין באפשרות החברה להעריך את השלכות המלצת הוועדה.

(י) תיקון פקודת מס' הכנסה (מס' 227), תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פטקא), התשע"ו-2016, תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019.

בשנת 2014 נחתם הסכם בין ישראל לבין ארצות הברית לשיפור ציות מס בינלאומי ויישום ה-FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) ("הסכם ה-FATCA"). בשנת 2015 פרסם הממונה הוראות להיערכות ליישום הסכם זה.

ביולי 2016 נכנס לתוקף חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227), התשע"ו-2016 ("תיקון 227"), אשר עיגן את ההסדרים העיקריים ליישום של הסכם ה-FATCA במסגרת הדין הישראלי ואשר קבע את ההסדרים העיקריים ליישום הסכמי חילופי מידע נוספים שיחתמו בעתיד, המבוססים על תקן שפרסם ארגון ה-OECD לצורך חילופי מידע אוטומטיים בין מדינות שלהן חשבונות פיננסיים של תושבי חוץ.

בהמשך, באוגוסט 2016 נכנסו לתוקף תקנות מס הכנסה (יישום הסכם פטקא), התשע"ו-2016 ("התקנות"). התקנות חלות על חשבונות מסוגים מסוימים ובהתאם להן, בין היתר, גוף פיננסי מחויב לערוך זיהוי של בעלי החשבונות שבתחולה ולהעביר מידע על חשבונות ברי דיווח לרשות המיסים לצורך העברת המידע לארצות הברית.

אי-ציות לתקנות עלול להוביל להכרזה על הגוף הפיננסי כגוף שאינו מציית וכן לגרור הטלת סנקציות משמעותיות.

ביולי 2014 פרסם ה-OECD תקן אחיד לאיסוף ולחילופי מידע אוטומטיים על ידי מוסדות פיננסיים לגבי חשבונות פיננסיים של לקוחות שהם תושבים זרים במדינת פעילותם.

בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח לבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), המסדירות את יישום האמנה המולטיטלרלית לחילופי מידע אוטומטיים CRS (Common Reporting Standard), על פיהן, בין היתר, גוף מוסדי מחויב לערוך זיהוי של בעלי חשבונות שבתחולת התקנות ולהעביר מידע על חשבונות ברי דיווח לרשות המיסים לצורך העברת המידע למדינה הרלוונטית.

ביולי 2019 פורסמה טיוטת תקנות מס הכנסה (סגירת חשבונות מעבר לפי הסכם פטקא), התשע"ט-2019, במסגרתה מוצעות הוראות להליך סגירת חשבון מעבר, כהגדרתו בתקנות, במקרים בהם לא התקבל המידע הנדרש לצורך זיהוי בעל החשבון.

3.1.2 בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

(א) חוק קופות גמל - לרבות התקנות שהותקנו מכוחו וההנחיות שמפרסם הממונה מכוח סמכותו על פי חוק קופות גמל.

(ב) חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), תשס"ה-2005. תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964.

3.1.3 בתחום ביטוח בריאות

(א) חוק בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 - החוק קובע כי כל אזרח ישראלי זכאי לקבל מקופת החולים בה הוא רשום, את מלוא שירותי הבריאות שכלולים בסל שירותי הבריאות. שירותי הבריאות הכלולים בסל יינתנו בישראל, למעט מקרים חריגים בהם עשוי המבוטח לקבל מימון לשירותים רפואיים בחו"ל. בתיקון לחוק משנת 1998 נקבע, כי קופות החולים רשאיות להציע למבוטחייהן תכנית שב"ן.

(ב) הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לפוליסת בריאות בסיסית), תשפ"ג-2022.

(ג) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל), תשפ"ג-2022.

(ד) הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), תשס"ט-2009.

(ה) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח) (הוראות לעניין מצב רפואי קודם), תשס"ד-2004.

(ו) הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופות חולים), תשע"ו-2015.

3.1.4 בתחום ביטוח כללי

רכב חובה ורכב רכוש

(א) הוראות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 - ראו סעיף 2.3.1.1(א) לעיל.

(ב) חוק הפלת"ד ותקנות מכוחו - ראו סעיף 0 לעיל.

(ג) פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970. תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004.

(ד) הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010 - ראו סעיף 0 לעיל.

ענפי רכוש ואחרים

(א) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 - ראו סעיף 2.3.1.4 לעיל.

(ב) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח מבנה אגב הלוואה לדירור), התשע"ב-2012 - ראו סעיף 3.7.3.4 לעיל.

3.1.5 תמצית ההסדרים החוקיים והוראות הדין העיקריים שפורסמו עד למועד פרסום הדוח.

3.1.6 כללי

3.1.6.1 הוראות דין

עובר למועד פרסום הדוח התפרסמו הצעות להחלטות ממשלה וכן תזכיר חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג 2023, הכוללים, בין היתר הצעות לביצוע שינויים בחלק מתחומי הפעילות של הקבוצה. בשלב זה אין ביכולת החברה להעריך האם ההצעות והתזכיר כאמור תתקבלנה כחקיקה מחייבת.

3.1.6.1.1 ביום 23 במרץ 2023 פורסמה הצעת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023, פרק ט"ו- תיווך בביטוח וחיסכון פנסיוני, במסגרתה מוצע לתקן מספר הוראות חוק, ולקבוע, בין היתר: הוראת השעה, האוסרת על גופים מוסדיים ובעלי השליטה בהם, לרכוש סוכנות ביטוח בשיעור בגובה 20% ומעלה או לקבל היתר שליטה כאמור, וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2024; הוראות המחייבות סוכני ביטוח וחברות ביטוח לשקף ללקוח את סכום העמלה המשולמת בגין התיווך בביטוח; הוראות המחייבות גופים מוסדיים לשלם לסוכנים עמלה אחידה בעבור קבוצות מוצרים שיוגדרו בידי הממונה כמוצרים תחליפיים; הוראות המאפשרות לבנקים קטנים (עד 10% משווי נכסי כלל הבנקים) לשלוט בסוכן תאגיד בענף ביטוח כללי; הוראות האוסרות על גוף מוסדי להפלות בין בעלי רישיון שעמם יש לו הסכם התקשרות, וכן אוסרות על גוף מוסדי לסרב להתקשר עם יועץ פנסיוני בהסכם לביצוע עסקה בעבור לקוח, או לסיים התקשרות בהסכם כאמור, אם הסירוב הינו בלתי סביר בהתאם לחזקות המוגדרות.

3.1.6.1.2 ביום 18 באוגוסט 2022 פורסם תזכיר חוק חוזה ביטוח (תיקון מס'...)(חובת מבטח לשלם תגמולי ביטוח ועיצום כספי), התשפ"ב-2022, במסגרתו מוצע לתקן את חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981 ואת חוק הפיקוח, ולהקנות לממונה סמכות להטיל על מבטח עיצום כספי

במידה והמבטח לא שילם תגמולי ביטוח במועדים ובסכומים הנדרשים בדין או בחוזה הביטוח, אם מצא כי אי התשלום כאמור לא היה מוצדק בנסיבות העניין.

3.1.6.1.3 ביום 22 ביוני 2022 פורסמה הצעת חוק חוזה הביטוח (תיקון מס' 12) (ריבית מיוחדת והתיישנות), התשפ"ב-2022, אשר הונחה על שולחן הכנסת לקריאה ראשונה, במסגרתה מוצע לאפשר גם לממונה, במסגרת בירור תלונה, לחייב מבטחים בתשלום ריבית מיוחדת במידה ומצא כי לא שולמו תגמולי ביטוח שאינם שנויים במחלוקת בתום לב. בנוסף, במקרים בהם הוגשה תלונה לבירור הממונה, מוצע להאריך את תקופת ההתיישנות של תביעה לתגמולי ביטוח לתקופה של עד שנה מיום הגשת התלונה, אך עד לא יותר מארבע שנים ממועד תחילת מניין תקופת ההתיישנות. לעניין ביטוח חיים, ביטוח מפני מחלות ואשפוז וביטוח סיעודי, עד לא יותר משש שנים ממועד תחילת מניין תקופת ההתיישנות.

3.1.6.2 חוזרים

3.1.6.2.1 עד למועד פרסום הדוח פורסמו מספר הוראות רגולציה בעניין אופן אימוץ תקן החשבונאות הבינלאומי מספר 17 (IFRS) בישראל ("התקן"), כמפורט להלן:

ביום 21 במרץ 2023 פורסם חוזר המתקן את הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה, וקובע הנחיות לגבי אופן ביצוע התאמת התחייבויות הביטוח לביצוע ההקצאות של אגרות חוב ממשלתיות מיועדות מסוג ח"ץ, וזאת לאחר יישום התקן. העקרונות העומדים בבסיס ההנחיות כאמור הינם: יצירת מתודולוגיה אחידה ככל הניתן לצורך ביצוע ההקצאה, אשר תהיה מבוססת על ההנחיות והשיטות הרלוונטיות לדוחות הכספיים באמצעות ביצוע התאמות שיאפשר את הבטחת תשואה על חלק מההתחייבויות כלפי המבוטחים גם לאחר השינויים החזויים בדוחות הכספיים, וכן נטרול השפעות של השקעות חלופיות בקביעת הסכום המלא של זכאות לערך נקוב של אג"ח חץ.

ביום 23 במאי 2022 פורסם נוסח סופי ומחייב של מפת הדרכים לאימוץ התקן בדבר חוזה ביטוח, הקובע את לוחות הזמנים והצעדים להיערכות חברות הביטוח לקראת יישום התקן בישראל ביום 1 בינואר 2024, לרבות דרישה לדווח דוחות פרופורמה עיקריים, אשר יכללו, לכל הפחות, גילוי על תוצאות החברה ומצבה הכספי הערוכים בהתאם לתקנים IFRS 17 ו-IFRS 9 ("התקנים"), בדוחות הכספיים לרבעון השני של שנת 2023 ולשנת 2023. ביום 14 בדצמבר 2022 פורסם עדכון שני למפת הדרכים, במסגרתו בוצעו תיקונים ועדכונים נוספים בנוגע למפת הדרכים לאימוץ התקן, ובפרט בנוגע לדרישות הגילוי על השפעות התקנים בדוחות הכספיים לשנת 2023: בדוח הכספי החל מהרבעון השני של שנת 2023 יינתן גילוי כמותי וולונטרי להשפעות הצפויות של יישום כל אחד מהתקנים, ובדוח הכספי השנתי של שנת 2023 יינתן גילוי לסעיפי הדוח על המצב הכספי (מאזן פרו-פורמה) ליום 31 בינואר 2023.

כמו כן, 23 במאי 2022 וביום 14 בדצמבר 2022, פורסמו מספר טיוטות בנושאים נוספים הנוגעים ליישום התקן:

טיוטה שביעית המעדכנת את הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידה - נספח סוגיות מקצועיות ביישום התקן, ומציעה, בין היתר, לעדכן מספר הבהרות שניתנו בטיטות הקודמות בעניין גבולות חוזה בפוליסות בריאות וחיים ובעניין התאמת סיכון עבור סיכון לא פיננסי; טיוטה רביעית לקובץ שאלות ותשובות ליישום התקן בישראל, המעדכנת מספר עמדות ופרשנויות לא מחייבות של רשות שוק ההון בנושאים הנובעים מיישום תקנים IFRS 17 ו-IFRS 9; טיוטה שלישית המעדכנת את הוראות החוזר המאוחד לעניין דין וחשבון לציבור, המציעה לקבוע הוראות בדבר הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים השנתיים של חברות ביטוח החל ממועד יישום התקן; טיוטה המעדכנת את הוראות החוזר המאוחד לעניין דיווחים לממונה, המציעה להתאים את המידע הנדרש בטפסי הדיווח לרשות לשינויים הצפויים בעקבות יישום התקנים; טיוטה המעדכנת את הוראות החוזר המאוחד לעניין דין וחשבון לציבור, המציעה לקבוע הוראות בדבר הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים הרבעוניים של חברות ביטוח החל ממועד יישום

התקן.

- 3.1.6.2.2 ביום 9 בפברואר 2023 פורסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד – הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת הערכת עתודות ביטוח בביטוח כללי, במסגרתו מובהר כיצד ניתן להתחשב באופן שיערוך הנכסים בעת הערכת עתודות הביטוח בביטוח כללי.
- 3.1.6.2.3 ביום 19 בספטמבר 2022 פורסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין אקטואר ראשי ואקטואר ממונה, הקובע כי חברת ביטוח תמנה אקטואר אשר יעמוד בראש מערך האקטואריה בחברה, יכהן כחבר הנהלה ויהיה כפוף למנכ"ל. בנוסף, החוזר מפרט את תפקידי האקטואר הראשי ותפקידי האקטואר הממונה בכל הקשור ליישום הוראות תקן חשבונאות בינלאומי מספר 17 (IFRS) והוראות הסולבנסי, וכן קובע את הדיווחים שיוגשו על ידם לממונה, לדירקטוריון ולמנכ"ל החברה.
- 3.1.6.2.4 ביום 13 באפריל 2022 פורסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין ניהול נכסי השקעה (אג"ח מיועדות), במסגרתו, בין היתר, נקבעו הוראות בעניין סלי השקעה. בכלל זה, הובהר כי לצד מסלולי השקעה, גם השקעות המתבצעות במסגרת אפיק מובטח תשואה יכולות להיות מנוהלות בסלי השקעה; ניתנה אפשרות להעביר ניירות ערך לסל סחיר במקרים מסוימים; נקבע כי סל השקעה לניהול סיכוני השקעה במט"ח ייחשב, בתנאים מסוימים, כסל סחיר; ניתנה אפשרות לנהל את כספי האפיק מובטח התשואה באמצעות סל השקעה המיועד לטובת כספים אלו; נקבע כי ניתן יהיה להחזיק בכל סל נייר ערך ממשלתי מסוג אג"ח הנפדה תוך שנה המשמש כבטוחה לנכסי הסל; הותר להחזיק במזומנים ובשווה מזומנים במסלול השקעה מתמחה מחקה מדד בשיעור שלא יעלה על 40% גם בבנק שפועל מחוץ לישראל ובלבד שהבנק מדורג בדירוג AA- לפחות; נקבע כי השקעה של גוף מוסדי או קבוצת משקיעים בתאגיד נדל"ן, כהגדרתו בחוזר המאוחד, בשיעור שבין 20% ל- 49% מסוג מסוים של אמצעי שליטה, תתאפשר רק בתאגיד נדל"ן שאמצעי השליטה בו לא סחירים.
- 3.1.6.2.5 ביום 17 בפברואר 2022 פורסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - פרמיית אי נזילות, במסגרתו נקבעה שיטת אמידה מעודכנת של פרמיית אי הנזילות שתשמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה. השיטה כאמור תתבסס, בשינויים מסוימים, על מתודולוגיית החישוב של רכיב ה-Volatility Adjustment הנהוגה כיום במסגרת משטר כושר פירעון כלכלי (Solvency II) ותחליף את שיטת "QIS5" בה נעשה שימוש עד עתה.
- 3.1.6.2.6 ביום 5 בינואר 2022 פורסמו מכתב עקרונות ותיקון לחוזר המאוחד שעניינם יישום הערכה עצמית של סיכונים וכושר פירעון של חברת ביטוח (ORSA), במסגרתם נקבע, כי חברת ביטוח תדווח לממונה אודות הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון (ORSA) אחת לשנה, במהלך חודש ינואר. היישום צפוי להיות הדרגתי, ותחילתו ביום 1 בינואר 2023 עם השלמות ביום 1 בינואר 2024.
- 3.1.6.2.7 ביום 2 בינואר 2022 פורסם תיקון למספר חוזרים שעניינם בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות הציבור; שירות ללקוחות גופים מוסדיים; צירוף לביטוח; והסדרת אופן התנהלותם של הגופים המפוקחים במסגרת בירור תלונות ציבור, שבמסגרתם הוסדר אופן השירות שיינתן לאזרחים ותיקים (בני 67 ומעלה) על ידי הגוף המוסדי או הגורם המשוק, לפי העניין. כמו כן, לעניין צירוף לביטוח, נוספו הוראות לכלל המועמדים, לרבות הוספת סעיף השוואה וביטול של פוליסה מקורית בענפי הביטוח הכללי ותיקון נספח רשימת הנוהגים שאין לעשות בהן שימוש בעת הצירוף לביטוח. ביום 29 ביוני 2022 פורסמו תיקונים נוספים לחוזר צירוף לביטוח וחוזר שירות ללקוחות גופים מוסדיים, במסגרתם, בין היתר, בוצעו מספר הבהרות ותיקונים נוספים בנוגע לאופן השירות שיינתן לאזרחים ותיקים, וכן נקבעה בחוזר צירוף לביטוח הוראת שעה למתן הקלות בשיווק תכניות ביטוח בריאות וביטוח כללי המוגבלים בזמן ונרכשים ללא שיווק יזום. ביום 28 בספטמבר 2022 פורסם תיקון נוסף לחוזר צירוף, ובו תיקונים נלווים נוספים.

	3.1.6.3	טיוטת חוזר
ביום 18 בספטמבר 2022 פורסמה טיוטה שנייה לתיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין ניהול נכסי השקעה, המציעה לרכז הוראות שנקבעו בטיטות נפרדות בנוגע לניהול נכסי השקעה עבור מבטח המיישם את התקן והוראות בעניין כללי השקעות נכסי חברת ביטוח כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה. בנוסף, מוצע לקבוע תיקונים נוספים להוראות כאמור, ובהם שחברת ביטוח תחזיק בנכסים כנגד התחייבויותיה, בהיקף שאינו חורג באופן מהותי מערך ההתחייבות וכן מוצע לעדכן את שיעורי ההשקעה המקסימליים שחברת ביטוח רשאית להשקיע בתאגידים, בחברות ביטוח אחרות ובאמצעים קשורים.	3.1.6.3.1	
	3.1.6.4	הנחיות והבהרות
ביום 28 בנובמבר 2022 פורסמה עמדת הממונה בעניין עקרונות להכרה בעסקאות מורכבות ומהותיות שמהותן שיפור יחס כושר פירעון כלכלי, המבהירות את הקווים המנחים להכרה בעסקאות כאמור לצורך יישום נאות של הוראות משטר כושר פירעון כלכלי.	3.1.6.4.1	
ביום 31 בינואר 2022 פורסמה להערות הציבור עמדת ממונה שעניינה גיבוש מדיניות רצויה בנושא ועדת השקעות עמיתים: תפקידי הוועדה וחובותיה, הרכבה ודרכי מינויה, במסגרתה פורטו השינויים הנדרשים בהגדרת מטרותיה, תפקידיה ופעילותה של ועדת השקעות עמיתים, ובהם מיקוד תפקידי הוועדה כגורם מפקח ולא מעורב.	3.1.6.4.2	
ביום 9 בינואר 2022 פורסם נייר מדיניות שעניינו השקעה בתאגידי אינשורטק ובתאגידי השקעה בתחום טכנולוגיה פיננסית חדשנית, במסגרתו פורטו קווים מנחים ותנאים למתן אישור הממונה לבקשת הגוף המוסדי לפי תקנה 33(ב) לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012, להשקעה בתאגידי המבצעים השקעות במיזמי אינשורטק ותאגידי שמטרתם ביצוע השקעות במיזמי טכנולוגיה פיננסית חדשנית.	3.1.6.4.3	
	3.1.7	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
	3.1.7.1	הוראות דין
ביום 26 במרץ 2023, פורסמו טיוטות המתקנות את תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 ואת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, במסגרתן מוצע להגביל את ההפקדות לקופת ביטוח כך שאלו יתאפשרו רק ביחס לסכומים העולים על תקרת ההפקדה לקרן הפנסיה המקיפה. הטיוטות כאמור מוצעות בהתאם להחלטת הממשלה מיום 24 בפברואר 2023, אשר פורסמה במסגרת התכנית הכלכלית לשנים 2023 ו-2024.	3.1.7.1.1	
ביום 30 באוקטובר 2022 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופת גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות) (תיקון), התשפ"ג-2022, במסגרתן, בין היתר, נקבע שיש להאריך עד ליום 31 בדצמבר 2022 את ההסדר הקיים בנוגע למגבלת ההוצאות הישירות, המעוגן בהוראת השעה שנקבעה בסעיף 3א לתקנות אלה, וזאת במקום הוראת השעה שתוקפה הסתיים ביום 6 באפריל 2022. בנוסף, נקבע כי החל מיום 1 בינואר 2023, השיעור המרבי של ההוצאות הישירות שבאפשרותו של משקיע מוסדי לגבות בכל שנה קלנדרית, יקבע על ידי המשקיע המוסדי עבור כל מסלול השקעה בניהולו, ויפורסם באתר האינטרנט שלו. כמו כן, נקבע כי הוצאות מסוג "עמלת ניהול חיצונית" והוצאות ממתן משכנתא יתווספו באופן קבוע (ולא כהוראת שעה) לרשימת ההוצאות המוגדרות כהוצאות ישירות ע"פ התקנות וכן נקבעו מסלולי השקעה שסוגי ההוצאות הישירות הניתנים לגבייה במסגרתם יהיו מצומצמים יותר. בנוסף, נקבע כי גוף מוסדי יידע אדם המעוניין להצטרף לקופת גמל, כי בנוסף לדמי הניהול, ייגבו הוצאות ישירות וכן את שיעור ההוצאות הישירות שנגבו בשנה החולפת בנכסי הקופה	3.1.7.1.2	

ואת העלות הכוללת הצפויה אותה יישא אדם בשנה הצפויה בשל דמי ניהול והוצאות ישירות. הגוף המוסדי ידווח לעמית את שיעור ההוצאות הישירות שנגבו מנכסי הקופה, סוגי ההוצאות ואת העלות השנתית הצפויה במסגרת הדיווחים שנשלחים לעמיתים והכל באופן ובתנאים שיוורה הממונה. לצד זאת, בכל מקום בו קיימת חובה על פי דין להציג לעמית את דמי הניהול, תוצג לו גם העלות השנתית הצפויה. התקנות פורסמו בהמשך להמלצות ועדת יפה מיום 29 באוקטובר 2021, אשר מונתה על ידי הממונה לצורך בחינת ההוצאות הישירות.

ביום 21 במרץ 2023 פורסם חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין ניהול נכסי השקעה (פרסום מגבלת עלות ניהול חיצוני במסגרת הצהרה מראש של משקיע מוסדי על מדיניות ההשקעה שלו, הקמת סל השקעה עוקב מדדים ודיווחים לוועדת השקעות אודות דמי ניהול משתנים שנגבו), הקובע, בין היתר, פורמט אחיד לפיו יפורסם שיעור מגבלת עמלת הניהול החיצוני באתר האינטרנט של המשקיע המוסדי. ביום 1 במרץ 2023 פורסמה טיוטה שניה בעניין אופן הצגת העלות השנתית הצפויה לעמית או למבוטח, המציעה לקבוע את התחשיב לפיו ייקבע שיעור העלות השנתית הצפויה.

ביום 22 בנובמבר 2022, פורסמה טיוטה שמטרתה קביעת הוראות בנוגע לאופן הצגת העלות השנתית הצפויה.

ביום 24 במאי 2022 פורסמו תקנות שמטרתן ביצוע התאמות ותיקונים בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012, בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (זקיפת תשואה בקרן פנסיה חדשה מקיפה), התשע"ז-2017 ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008, וזאת לצורך יישומו של חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנות התקציב 2021 ו-2022), התשפ"ב - 2021 פרק ג': הבטחת היציבות בתשואות קרנות הפנסיה אשר פורסם ביום 15 בנובמבר 2021. במסגרת החוק כאמור נקבע, בין היתר, כי מנגנון אגרות החוב המיועדות לקרנות הפנסיה החדשות ולקרנות הפנסיה הוותיקות יוחלף במנגנון חדש של הבטחה להשלמת תשואה ("אפיק השקעה מובטח תשואה"). לאור פרסומו של החוק בוצעו תיקונים במספר תקנות וחוזרים נוספים לצורך התאמתם למנגנון החדש שנקבע, ובהם, בין היתר, פורסם ביום 21 בספטמבר 2022 מכתב מרשות שוק ההון למנהלי השקעות ראשיים בגופים מוסדיים, המפרט את השיקולים באמצעותם משקיע מוסדי ירכוש ניירות ערך סחירים עבור אפיק השקעה מובטח תשואה.

3.1.7.1.3

ביום 6 באפריל 2022 פורסמו הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי), התשפ"ב-2022, במסגרתן תוקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי), תשס"ז-2006 ונקבעו הוראות נוספות לעניין תכניות לביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי. בין היתר, נקבעה חובה לקבל את הסכמת המבוטח לצירוף לביטוח הקבוצתי ולהעלאת הפרמיה וכן הוגבלו תנאי פוליסת ההמשך המוצעת בסיום הביטוח הקבוצתי, לרבות הפרמיה שניתן לגבות בגינה.

3.1.7.1.4

ביום 24 בינואר 2022 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול) (תיקון), התשפ"ב-2021 הקובעות תקרת דמי ניהול בשיעור שלא יעלה על 0.3% לשנה שישולמו על ידי מקבלי קצבה בפוליסות ביטוח שימכרו לאחר ה-1 בפברואר 2022 ועל ידי מקבלי קצבה מקרן פנסיה מקיפה או כללית, שיחלו לקבל קצבה החל מיום 1 בפברואר 2022.

3.1.7.1.5

חוזרים 3.1.7.2

ביום 28 בספטמבר 2022 פורסם חוזר שעניינו מסלולי השקעה בקופות גמל, הקובע כללים לעניין מסלולי השקעה שגוף מוסדי רשאי לנהל בקופות גמל ובפוליסות ביטוח חיים שאינן קופות ביטוח שבניהולו. בין היתר, נקבעה רשימה של מסלולי השקעה מתמחים שניתן לנהל במוצרי חיסכון, ובכלל זה מסלולי השקעה בניהול אקטיבי ודמי ניהול משתנים ומסלולי

3.1.7.2.1

השקעה המנוהלים בהתאם להלכה הדתית או בתחומי קיימות וסביבה. בנוסף, גופים המוסדיים יחויבו להציע מסלול השקעה משולב סחיר ומסלול השקעה עוקב מדדים גמיש, וכן תקופת ההשקעה במסלול השקעה כספי תוגבל לתקופה של עד שנתיים, לאחריה הכספים יועברו למסלול השקעה אחר או שישארו במסלול הכספי, בהתאם לבחירת העמית.

ביום 20 בדצמבר 2022 פורסם חוזר מתקן, הדוחה את כניסתן לתוקף של הוראות החוזר כאמור, ליום 1 בינואר 2024, למעט ההוראות המחייבות ניהול מסלול השקעה משולב סחיר ומסלול השקעה עוקב מדדים, ולמעט ההוראות המאפשרות לגוף מוסדי להקים מסלולי השקעה קיימות וסביבתי, אשר יחולו מיום 1 בינואר 2023.

3.1.7.2.2 ביום 28 בספטמבר 2022 פורסם חוזר שעניינו קופת גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד, הקובע כי מסלול ברירת המחלל שייבחר עבור ילדים המצטרפים לקופת הגמל מיום 1 בדצמבר 2022 ואילך, אשר הוריהם לא בחרו עבורם מסלול השקעה, יהיה מסלול השקעה לחוסכים המעדיפים סיכון מוגבר (וזאת במקום מסלול לחוסכים המעדיפים סיכון מועט).

3.1.7.2.3 ביום 30 ביוני 2022 פרסם הממונה חוזר שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבות – עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה, במסגרתו עודכנו הנחות ברירת המחלל שעל בסיסן ייחשבו חברות הביטוח את מקדמי הקצבה שבמועד הפרישה בפוליסת ביטוח חיים ואת ההתחייבויות בגין פוליסות חיים, וקרנות הפנסיה וקופות גמל מרכזיות לקצבה ייחשבו את המאזן האקטוארי של הקרנות שבניהולן לצורך קביעת מקדמי הקצבה הכלולים בתקנוניהן.

3.1.7.2.4 ביום 30 במרץ 2022 פורסם חוזר שעניינו תיקון חוזר נוהל איתור עמיתים ומוטבים, במסגרתו נדחה בשנתיים יישום חובת הדיווח לאפטרופוס הכללי בדבר קיומם של כספים של עמיתים שלקשר עמם נותק ושל עמיתים שנפטרו, כך שהדיווח יועבר בתחילת הרבעון שלאחר הרבעון שבו עברו 11 שנים מהמועד שבו נותק הקשר עם העמית, ובלבד שהעמית הגיע לגיל 70, או בתחילת הרבעון שלאחר הרבעון שבו עברו 11 שנים מהמועד שבו נודע לגוף המוסדי כי נפטר העמית, ולא התקיים התנאי המפסיק כהגדרתו בחוזר ובתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), תשע"ב-2012.

3.1.8 תחום ביטוח בריאות

3.1.8.1 הוראת דין

ביום 23 במרץ 2023 פורסמה הצעת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023, פרק י"ט: בריאות, במסגרתה מוצע להוסיף לחוק הפיקוח פרק העוסק במצבים בהם אדם זכאי לכיסוי ביטוחי בשל ניתוח בישראל, הן מכוח פוליסת ביטוח ניתוחים "מהשקל הראשון" (בסעיף זה: "פוליסת "השקל הראשון") והן מכוח תכנית שב"ן של קופת החולים. במסגרת הפרק כאמור נקבע, בין היתר, כי חברת ביטוח תעביר לקופת החולים תשלום בשל ניתוחים פרטיים בישראל, אשר בוצעו ומומנו באמצעות תכנית שב"ן של קופת החולים, וזאת אם האדם שביצע את הניתוח מבוטח בפוליסת "השקל הראשון" הכוללת כיסוי לניתוח, ואם הרופא שביצע את הניתוח נמצא בהסדר עם חברת הביטוח. הסכום שיועבר על ידי חברת הביטוח יהיה מחיר הניתוח לפי תעריפון משרד הבריאות או מחיר הניתוח שיקבע שר האוצר בצו (לאחר המלצת הממונה ובהסכמת שר הבריאות, בהתאם למנגנון המוצע בהצעת החוק), לפי הנמוך מביניהם, ולאחר ניכוי ההשתתפות העצמית שהמבוטח שילם בגין הניתוח. בנוסף, מוצע לקבוע כי חברת ביטוח תעביר את מבוטחיה המבוטחים בפוליסת "השקל הראשון" מסוג פרט, לפוליסת ביטוח ניתוחים משלים שב"ן. העברה כאמור תבצע החל מיום 15 בדצמבר 2023 בעת מועד החידוש הראשון הפוליסה. המבוטח יהיה רשאי להישאר בפוליסת "השקל הראשון" או לחזור לפוליסה, בתוך שנה ממועד ההעברה.

3.1.8.2 חוזרים

בתקופת הדוח פורסמו מספר הוראות כחלק מרפורמה מקיפה בביטוחי בריאות (בסעיף זה: "הרפורמה"), כמפורט להלן:

3.1.8.2.1 ביום 28 במרץ 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראות החוזר המאוחד – שער 6 חלק 3 פרקים 1, 2, 3, 4 ו-6 "עריכת תכנית לביטוח בריאות", במסגרתו נקבעו הוראות הכוללות מבנה חדש לביטוחי הבריאות שעיקרון, בין היתר, הגדרת פוליסת בריאות בסיסית אחידה, אשר רק לאחר רכישתה, באותה החברה או בחברה אחרת, ניתן יהיה לרכוש כיסויי בריאות נוספים והרחבות, אשר הוגדרו אף הם בחוזר. בנוסף, נקבעו הוראות לעניין אופן השיווק של פוליסת בריאות פרט והצגת הפרמיה למועמד; איסור מכירת כפל ביטוח בפוליסות פרט מסוג שיפוי; ואפשרות למתן הנחה למבוטח ביחס לדמי הביטוח, רק בשיעור קבוע ולתקופה של עשר שנים לפחות.

ביום 20 בספטמבר 2022 וביום 7 בפברואר 2023 פורסמו חוזרים נוספים באותו נושא, המבהירים ומתקנים חלק מההוראות שנקבעו, וכן דוחים את יום התחילה שנקבע ליישום הרפורמה, ליום 1 במאי 2023.

3.1.8.2.2 לצורך יישום ההוראות כאמור, ביום 3 באוקטובר 2022 פורסמו הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לפוליסת בריאות בסיסית), התשפ"ב-2021, הקובעות תנאים אחידים בפוליסת הבריאות הבסיסית, אשר תורכב משלוש פוליסות אחידות: פוליסת השתלות וטיפולים מיוחדים בחו"ל, פוליסת תרופות מחוץ לסל ופוליסת ניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בחו"ל. בנוסף, נקבע כי מבטח יהיה רשאי לשנות את נוסח התנאים המוצעים באישור הממונה.

באותו מועד פורסמו גם הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאים בחוזה ביטוח לניתוחים וטיפולים מחליפי ניתוח בישראל) (תיקון), התשפ"ב-2022, הקובעות, בין היתר, כי חברת ביטוח רשאית להוציא פוליסה שתכלול הרחבה לפוליסת ניתוחים.

ביום 8 בפברואר 2023 פורסמו תיקונים להוראות הפיקוח כאמור, ובהם, בין היתר, דחיית מועד התחילה של ההוראות ליום 1 במאי 2023.

3.1.8.2.3 ביום 20 בספטמבר 2022 פורסם תיקון לחוזר הנהגת כתבי שירות ואופן שיווקם, הקובע, בין היתר, כי החובה לפיה חברת ביטוח נדרשת להציע למבוטח בחירה בין ספקי שירות, תחול גם ביחס לביטוח מפני תאונות אישיות וביטוח מפני מחלות ואשפוז. בנוסף, נקבע חריג לחובה כאמור, לפיו חברת ביטוח רשאית לשווק כתבי שירות על ידי ספק שירות אחד בלבד, בכפוף לאישור הממונה ולאחר שהציגה בפניו עמדה לפיה באפשרותה להתקשר רק עם ספק שירות יחיד.

ביום 7 בפברואר 2023 פורסם חוזר הדוחה את מועד התחילה של התיקונים כאמור ליום 1 במאי 2023.

3.1.8.2.4 ביום 20 בספטמבר 2022 פורסם חוזר שעניינו עדכון תעריפים בפוליסות בריאות מתעדכנות, הקובעות בין היתר, תנאים לפיהם יוכלו חברות ביטוח לעדכן את הפרמיה בתכניות ביטוח הוצאות רפואיות פרט, שישווקו לאחר מועד התחילה של החוזר הסופי, מבלי שתחול החובה להודיע על כך מראש לממונה. בנוסף, נקבע כי חברות ביטוח רשאיות להציע למבוטחים להפחית את גובה עליית הפרמיה באמצעות הגדלת ההשתתפות העצמית או הפחתת כיסוי, בכפוף לאישור הממונה.

3.1.9 תחום ביטוח כללי

3.1.9.1 הוראת דין

ביום 23 במרץ 2023 פורסמה הצעת חוק התוכנית הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2023 ו-2024), התשפ"ג-2023, פרק כה': שונות, במסגרתה מוצע לתקן

את חוק רישוי שירותים ומקצועות בענף הרכב, התשע"ו-2016, ולקבוע מדד להערכת עלות התחזוקה השוטפת של כלי רכב, אשר יתבסס על נתונים של עלויות מוצרי תעבורה שהותקנו ברכב ושירותי תחזוקה לרכב שבוצעו בפועל (במקום ע"פ מחירי המחירון המפורסמים ע"י יבואני חלקי החילוף). נתונים כאמור ייקבעו על ידי משרד התחבורה, לאחר התייעצות עם הממונה ועם הממונה על התחרות. בנוסף, מוצע כי המדד כאמור יפורסם באתר האינטרנט של משרד התחבורה ויתעדכן עד ליום 1 בינואר בכל שנה. משווקי הרכב יחויבו להפנות למדד בכל פרסומת לרכב שתיעשה על ידם.

3.2 חסמי כניסה ויציאה

3.2.1 חסמי כניסה

חסמי הכניסה המרכזיים הקיימים: קבלת היתרים או רישיונות על פי חוק הפיקוח ו/או חוק קופות הגמל ו/או חוק השקעות משותפות בנאמנות ו/או חוק ייעוץ השקעות, לפי העניין, ועמידה בדרישות ההון העצמי המינימלי שנקבעו בדין.

3.2.1.1 היתרים ורישיונות

לממונה שיקול דעת רחב לגבי מתן רישיון מבטח, סוכן תאגיד או חברה מנהלת ו/או היתר שליטה במבטח או בחברה מנהלת. בין יתר השיקולים למתן רישיון מבטח, סוכן תאגיד, היתר החזקה והיתר שליטה מביא הממונה בחשבון מגוון רחב של שיקולים ובהם, בין היתר, הצגת תכניות הפעולה של המבקש, התאמת נושאי המשרה לתפקידם, האמצעים הכספיים, הניסיון והרקע העסקי של הגורמים המבקשים את הרישיון או ההיתרים, התחרות בשוק ההון, המדיניות הכלכלית של הממשלה, הסדרים לעניין ביטוח משנה, צוות העובדים וכו'.

בנוסף לאמור, בהתאם לסעיף 32(ג) לחוק הפיקוח נקבע איסור על החזקה מהותית בתחום החיסכון ארוך הטווח. החזקה מהותית הוגדרה כהחזקת נתח שוק העולה על 15% מסך נכסי החיסכון לטווח הארוך.

לעניין מבנה השליטה בחברה - ראו סעיף 1.1.4.

בעלי השליטה בחברה מחזיקים היתר שליטה מאת הממונה בגין שליטתם בגופים המוסדיים ובסוכני התאגיד השונים בקבוצה. היתר השליטה קובע מגבלות על שעבוד אמצעי שליטה בחברה או בחברות שבשרשרת השליטה, מגבלות על העברת אמצעי שליטה ועל שמירת גרעין השליטה כשהוא נקי וחופשי וכן התחייבות של החברה להשלמת הון של גופים מוסדיים שבשליטת החברה. לפרטים אודות ההתחייבות כאמור - ראו באור 15' לדוחות הכספיים.

3.2.1.2 הון עצמי

דרישות ההון הרגולטוריות מחברות מבטחות, במיוחד בתחומי הפעילות ארוכי הטווח וכן ההון הרגולטורי הכלכלי הנדרש במשטר סולבנסי, מהווים חסם כניסה משמעותי לפעילות בתחומי הביטוח השונים בהם פועלת החברה. לעניין דרישות ההון מחברות שהינן מבטח - ראו באור 15' לדוחות הכספיים.

3.2.1.3 מומחיות וניסיון

הפעילות בתחומי הפעילות של החברה מחייבת ידע מקצועי, ניסיון והיכרות עם השווקים, לרבות שוק ביטוחי המשנה. ידע ספציפי נדרש בעיקר באקטואריה ובניהול סיכונים. לניסיון חשיבות מיוחדת בקביעת תעריפים ובחיתום של עסקים חדשים.

3.2.1.4 נפח פעילות

הפעילות בתחומי העיסוק של החברה כרוכה בהוצאות קבועות מרובות, וזאת בעיקר על מנת לעמוד בדרישות הרגולטוריות הרבות. לפיכך, נדרש היקף פעילות גדול, על מנת שניתן יהיה לכסות את ההוצאות הקבועות המרובות.

3.2.1.5 מגבלה על נתח שוק בתחום החיסכון ארוך הטווח

בהתאם לחוזר שפורסם ביום 1 בינואר 2023, אדם לא יהיה רשאי להחזיק (החזקה כמשמעותה בסעיף 32 (ג) לחוק הפיקוח) יותר מ- 254.71 מיליארדי ש"ח מסך שווי כלל נכסי החיסכון לטווח ארוך. סכום זה כולל את סך שווי נכסי החיסכון לטווח ארוך המנוהלים בידי אותו אדם ובידי כל הגופים המוסדיים שבשליטתו. לעניין השולט יחד עם אחרים, ייוחס כל שווי הנכסים כאמור לכל אחד ואחד מהשולטים בנפרד.

3.2.2 חסמי היציאה

3.2.2.1 **תחום הביטוח** - חסמי היציאה העיקריים הקיימים בתחומי הביטוח הינם סילוק כל ההתחייבויות הביטוחיות. פירוק או חיסול של עסקי ביטוח של מבטח כפופים לפיקוחו של הממונה אשר רשאי להורות למבטח לפעול בדרך מסוימת בחיסול העסקים או לפנות לבית המשפט בבקשה למתן צו שהפירוק יהיה בפיקוח בית המשפט ולגבי חברות ביטוח בחו"ל - לאישור הרגולטור הרלוונטי בכל אחת מן המדינות בהן פועלות חברות הביטוח בחו"ל. בעסקי ביטוח החיים וכן בעסקי ביטוח כללי בענפים המאופיינים בזנב תביעות ארוך, הפסקת הפעילות כרוכה בהסדר להמשך הטיפול במימוש כל זכויות המבוטחים או העמיתים.

3.2.2.2 **קרנות פנסיה וקופות גמל** - חסם היציאה העיקרי מניהול קרנות פנסיה וניהול קופות גמל הינו אישור הממונה להעברת ניהול הקרנות וקופות הגמל לניהול חברות מנהלות אחרות, לרבות מיזוג, פיצול, הפסקת ניהול או פירוק מרצון.

3.3 גורמי הצלחה קריטיים

את הגורמים הקריטיים להצלחת פעילות החברה ניתן לחלק לגורמים כלליים המשפיעים על כלל תחומי הפעילות של החברה ולגורמים בעלי השפעה ייחודית על תחומי פעילות ספציפיים של החברה. בשנים האחרונות, אחד מגורמי הצלחה המרכזיים הינו היכולת לפתח כלים דיגיטליים ומבוססי דאטא.

3.3.1 גורמי הצלחה כלליים

3.3.1.1 שינויים במצב המשק, שוק ההון ורמת התעסוקה.

3.3.1.2 שינויים רגולטוריים, לרבות פיקוח על מחירים - ראו סעיף 3.1.

3.3.1.3 רמת התחרות בתחומי הפעילות של הקבוצה - ראו סעיפים 2.1.2, 2.2.3 ו-2.3.3.

3.3.1.4 התקשרויות עם מבטחי משנה.

3.3.1.5 הצלחה בשימור תיק הלקוחות.

3.3.1.6 איכות ניהול ההשקעות.

3.3.1.7 איכות ניהול סיכונים.

3.3.1.8 איכות המחשוב והטכנולוגיה.

3.3.1.9 פיתוח כלים טכנולוגיים שירותיים ללקוחות ולסוכנים.

- 3.3.1.10 שילוב אמצעים דיגיטליים מתקדמים לצורך ייעול תהליכים.
- 3.3.1.11 הצלחת ערוצי ההפצה, לרבות הצלחת ערוצי ההפצה בהגברת ביקושים ויצירת שווקים חדשים - ראו סעיף 3.7.
- 3.3.1.12 איכות השירות ללקוחות (מבוטחים, עמיתים ולקוחות אחרים).
- 3.3.1.13 איכות השירות לסוכנים.
- 3.3.1.14 יצירת פתרונות משולבים והתאמת מוצרים חדשים לביקושים משתנים בשוק.
- 3.3.1.15 שימור ופיתוח רמת ההון האנושי.
- 3.3.1.16 יעילות מערכי התפעול והשיווק.
- 3.3.2 גורמי הצלחה ספציפיים לזרוע הביטוח והחיסכון ארוך הטווח
- 3.3.2.1 רמת דמי הניהול הנגבים בפועל.
- 3.3.2.2 שיטות החיתום.
- 3.3.2.3 תמחור מוצרים.
- 3.3.2.4 מספר התביעות ואירועי קטסטרופה.
- 3.3.2.5 פרסום ומיתוג.
- 3.3.2.6 יעילות השירות ללקוח.
- 3.3.2.7 הסכמים עם ספקי שירותים.
- 3.3.2.8 שינויים בתוחלת החיים.
- 3.3.2.9 הטבות מס עבור מוצרי החיסכון ארוך הטווח השונים.
- 3.3.2.10 איכות השקעות נכסי המבוטחים והעמיתים.
- 3.3.3 גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוחי בריאות
- 3.3.3.1 איכות השירות ללקוחות ולסוכנים.
- 3.3.3.2 הסכמים עם ספקי שירותים איכותיים בארץ ובחו"ל.
- 3.3.3.3 פיתוח מוצרים חדשים המספקים מענה לצרכים משתנים בשוק.
- 3.3.3.4 מחירי השירותים הרפואיים.
- 3.3.3.5 מהימנות ויעילות הליכי החיתום.
- 3.3.4 גורמי הצלחה ספציפיים לתחום ביטוח כללי
- 3.3.4.1 חיתום ראוי ביחס לסוג הסיכון.
- 3.3.4.2 תמהיל הלקוחות.
- 3.3.4.3 מהימנות נתוני החיתום.

- 3.3.4.4 עלות התפעול והשיווק.
- 3.3.4.5 איכות ניהול ההשקעות.
- 3.3.4.6 יעילות ניהול התביעות ועלות סילוקן.
- 3.3.4.7 היקף ההונאות ומניעתן.

3.4 השקעות

דירקטוריון החברה מתווה את מדיניותה הכללית של החברה בנושאים שונים ובכלל זה פועלת ועדת השקעות שמונתה על ידי הדירקטוריון. דירקטוריון של כל חברה בקבוצה, שהינה גוף מוסדי, מתווה את מדיניות ההשקעה בתחומי פעילותה. ועדות ההשקעה שפועלות בחברות הביטוח בקבוצה ובחברות המנהלות של קרנות פנסיה ושל קופות גמל, הן שקובעות את מדיניות ההשקעה הספציפית של כל אחד מהגופים בקבוצה.

פעילות ניהול ההשקעות מבוצעת, בין היתר, בחטיבת ההשקעות של החברה, המרכזת את פעילות ההשקעה עבור חברות הביטוח, קרנות הפנסיה וקופות הגמל המנוהלות תחת הראל השקעות.

היקף הנכסים המנוהלים (במיליוני ש"ח) ליום 31 בדצמבר 2022⁽¹⁾:

הגוף המוסדי/ החברה הבת	כספי נוסטרו	כספי עמיתים/ לקוחות (התחייבויות תלויות תשואה ונכסי קופות גמל וקרנות פנסיה)	סה"כ נכסים מנוהלים
הראל ביטוח	33,817	77,848	111,665
קחצ"ק	15	5,723	5,738
לעתיד	15	1,308	1,323
אחר	15	-	15
סה"כ	33,862	84,879	118,741

⁽¹⁾ הטבלה מתארת חברות מהותיות בלבד, אשר עיקר עיסוקן הוא ניהול כספים.

3.4.1 מדיניות ניהול ההשקעות

ביום 10 בינואר 2022 אישר דירקטוריון החברה את מדיניות ההשקעה של החברה לתקופת הדוח, וביום 16 בינואר 2023 אושרה מדיניות ההשקעה של החברה לשנת 2023.

בהתאם לחוזר הממונה מיום 26 ביולי 2009 שעניינו הצהרה מראש של גוף מוסדי על מדיניות ההשקעה שלו, מפרסמת החברה באתר האינטרנט שלה מידע ביחס למדיניות ההשקעה של החברות הבנות המנהלות קופות גמל, קרנות פנסיה והתחייבויות תלויות תשואה (לגבי חברות ביטוח), בכתובות שלהלן:

(א) הראל ביטוח:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel/investor-relations/Pages/investment-policy.aspx>

(ב) לעתיד:

<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/pension/funds/Pages/atidit/investment-policy.aspx#2021>

(ג) קחצ"ק:

<https://www.harel-group.co.il/long-term-savings/study-funds/plans/regular-army/Pages/investment-policy.aspx>

קבוצת הראל, באמצעות הגופים המוסדיים שבשליטתה (ביניהן הראל ביטוח והחברות הבנות שלה) הינה אחד מהמשקיעים המוסדיים הגדולים במשק הישראלי ומשכך הינה בעלת השפעה על המשק הישראלי ושוק ההון המקומי. לפיכך ובהתאם להכרה הגוברת בעולם ובישראל בפרט, בקשר לחשיבותן של "השקעות אחראיות", החליטה הקבוצה ובכלל זה הראל ביטוח, לכלול כחלק ממדיניות ניהול ההשקעות שלהשיקולים בנושאי סביבה, חברה וממשל תאגידי נאות (שיקולי ESG⁶).

3.5 ביטוח משנה

ביטוח משנה הינו אמצעי שנועד לגדר את סיכונה של חברת הביטוח. באמצעות ביטוח משנה חולקת חברת הביטוח את סיכונה עם חברות ביטוח משנה, ובכך מקטינה את חשיפתה.

מטרות נוספות לרכישת ביטוח משנה הינן מינוף היקף ההתחייבויות הביטוחיות אשר חברת הביטוח רשאית לקחת על עצמה, לאור המגבלות באשר להונה העצמי וכן רכישת ידע ביטוחי ואקטוארי המבוסס על ניסיון והיקף פעילות נרחב של מבטחי המשנה בכל העולם.

באמצעות החוזים לביטוח משנה, החברה מפזרת את הסיכונים ומעבירה למבטחי המשנה חלק מהסיכון הביטוחי אותו היא נוטלת (באופן שמבטחי המשנה מתחייבים לשלם לה את חלקם בנזק בו היא תחוב כלפי המבוטח), תמורת השתתפות בחלק של הפרמיה אותה היא גובה מהמבוטח, וזאת בכפוף להסכמים שנחתמים מראש.

ההגנות הנרכשות בחברה הינן כנגד שני סוגים עיקריים של סיכונים - סיכוני קטסטרופה וסיכונים בודדים. תכנית ביטוח המשנה של הראל ביטוח מאושרת מדי שנה על-ידי דירקטוריון הראל ביטוח ומדווחת לממונה.

3.5.1 הסבר כללי לגבי סוגי הסכמי ביטוח המשנה

הסכם ביטוח משנה חוזי Treaty (חוזים) - הסכם שנתי או רב שנתי עם מספר מבטחי משנה, בו מתחייבים מבטחי המשנה להשתתף בסיכונים, בדרך כלל, בענף מסוים. קיימים מספר סוגי הסכמי ביטוח משנה:

חוזים יחסיים מסוג Quota Share (מיכסה) - הסכם ביטוח משנה יחסי, לפיו מבטחי המשנה המשתתפים בחוזה זה מקבלים על עצמם חלק קבוע מהסיכון בכל הביטוחים מסוג מסוים שהמבטח הישיר קיבל על עצמו. מבטחי המשנה מקבלים חלק יחסי מהפרמיה נטו שמקבל המבטח הישיר, והם מתחלקים בתשלום תגמולי הביטוח וההוצאות בקרות מקרי הביטוח, בהתאם לאותו יחס שנקבע בהסכם ביטוח המשנה.

חוזים יחסיים מסוג Surplus (עודפים) - הסכם ביטוח משנה, לפיו המבטח הישיר נושא בסיכון הביטוחי עד לסכום מסוים שנקבע (ברובד ראשון - שייר), או לחילופין בחוזה Quota Share בו נושא המבטח הישיר בסיכון עד לסכום שנקבע ומבטח המשנה נושא בסיכון מעל רובד זה לפי ידות (כפולות), עד לקיבולת שנקבעה בהסכם ביטוח המשנה.

חוזים לא יחסיים מסוג Excess of Loss (עודף הפסדים) - הסכם ביטוח משנה בלתי יחסי, שבמסגרתו נקבע הנזק המקסימאלי שהמבטח הישיר יישא בענף מסוים, ומעבר לסכום זה יישא מבטח המשנה בנזק, וזאת תמורת פרמיית ביטוח משנה מוסכמת מראש. בחוזי Excess of Loss המבטח משלם כל תביעה עד לסכום שנקבע בהסכם (שייר) ומבטח המשנה נושא בעלויות שמעבר לסכום שנקבע. המבטח הישיר יכול לרכוש את ביטוחי ה- Excess of Loss גם עבור המשתתפים בחוזה מיכסה וחוזה עודפים המעוניינים בכך.

הסכם פקולטטיבי Facultative (בררני) - הסכם ביטוח משנה לגבי ביטוחים ועסקים מיוחדים (בדרך כלל של לקוחות עסקיים גדולים או הכרוכים בסיכונים מיוחדים), אשר בהם גבולות האחריות חורגים מהסכומים של ההסכם החוזי, או שמסיבות אחרות אין אפשרות או רצון לערוך אותו במסגרת של ההסכם החוזי, נרכש ביטוח משנה נפרד פרטני לעסק המכונה ביטוח פקולטטיבי.

חוזים יחסיים: חוזים אלו קיימים בתחום ביטוח רכוש אחר (תעשייה, בתי עסק, דירות ועוד), תחום ביטוח חיים (לרבות אובדן כושר עבודה) וכן בתחום ביטוח הבריאות (מחלות ואשפוז, סיעוד ותאונות אישיות). בחוזים אלה משתפת הקבוצה את מבטחי המשנה בחלק יחסי מסיכון הביטוח אותו היא נוטלת, וזאת מכל סכום חבות שהוא באופן יחסי (Quota Share ו/או Surplus) מעבר לשייר.

חוזים בלתי יחסיים: חוזים אלו קיימים בתחום ביטוח חבויות (צד ג', חבות מעבידים, אחריות מקצועית ועוד), בתחום ביטוח רכב חובה וכיסוי רעידת אדמה בתחום ביטוח רכוש אחר. בחוזים אלה החברה מגינה על עצמה בביטוח משנה מעל סכום נזק שקבעה לעצמה (שייר).

הפרמיה המשולמת למבטח המשנה אינה יחסית לסיכון בו הוא נושא אלא מחושבת על פי תעריף שנקבע ומחושב על פי מחזור הפרמיות ו/או מספר כלי הרכב ו/או סכומי הביטוח שמוגנים ע"י החוזה. כמו כן, בנוסף לביטוחי המשנה הרגילים, ישנו ביטוח משנה המהווה הגנה על השייר בפני מקרי קטסטרופות, בעיקר במקרה של נזקים מצטברים באירוע אחד בסכומים גדולים, כדוגמת נזקי רעידת אדמה בתחום ביטוח רכוש אחר, נזקי טבע אחרים ותאונות מרובות נפגעים. ביטוחי משנה אלה נעשים, במידת הצורך, בנוסף לביטוחי המשנה היחסיים.

בנוסף, לעיתים מתקשרת החברה בהסכמים פקולטיביים, אשר הינם הסכמים לביטוח משנה לגבי פוליסות קונקרטיות בגין עסקים/אתרים קונקרטיים, או מבוטחים ספציפיים, אשר בשל היקף הכיסוי הביטוחי המבוקש על ידי הלקוח ו/או מורכבותו ו/או סכומי הביטוח לסיכון, לא ניתן או שחברות הביטוח בקבוצה אינן מעוניינות להכלילם במסגרת החוזים היחסיים והבלתי יחסיים של החברה. בהסכמים פקולטיביים, מבטח המשנה מחליט בצורה פרטנית, לגבי כל עסק אם הוא מעוניין להשתתף בסיכון, ובאלו אחוזי השתתפות. במקרים מסוימים ניתנת ללקוח הזכות לדעת מיהם מבטחי המשנה של החברה ואף לפנות ישירות למבטח המשנה בהתקיים תנאים מסוימים (Cut-Through Provision).

לגבי הסכמי ביטוח המשנה שהינם מסוג Quota Share (מיכסה) ו-Surplus (עודפים), שיעור העמלות המתקבלות בקשר עם חוזה הביטוח כאמור, הינן מתוך הפרמיה נטו ורובן על בסיס Flat. לגבי הסכמי ביטוח המשנה שהינם מסוג Excess of Loss, לא משולמות להראל ביטוח עמלות. לגבי ההסכמים הפקולטיביים, הראל ביטוח מקבלת ממבטחי המשנה עמלה, כפי שזו נקבעת במו"מ פרטני המתקיים לגבי כל עסקה, מול כל אחד ממבטחי המשנה.

3.5.2 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

החברה רוכשת ביטוחי משנה בגין מרכיב הסיכון בפוליסות ביטוח חיים (סיכוני מוות, מחלות קשות, נכות, ואובדן כושר עבודה). בתחום פעילות זה, ביטוחי המשנה של החברה הינם מהסוגים הבאים: (א) חוזה מסגרת (treaty) מסוג עודפים יחסיים (Surplus); (ב) חוזים מסוג יחסי (Quota Share); (ג) חוזים בלתי יחסיים למקרי קטסטרופות (Aggregate Excess of Loss).

החברה מתקשרת בחוזים עם מבטחי משנה לכיסוי מקרי קטסטרופות. חוזים אלה באים להגן על החברה במקרה של נזקים מצטברים באירוע אחד בסכומים גדולים, כדוגמת תאונות מרובות נפגעים, וזאת כדי להגן על סה"כ שייר החברה.

בנוסף לחוזים המתוארים לעיל, הקבוצה מתקשרת בהסכמי ביטוח משנה פרטניים - הסכמים פקולטיביים (בדרך כלל של סכומי ביטוח גבוהים או הכרוכים בסיכונים מיוחדים).

בחוזים היחסיים ובחוזי העודפים היחסיים, העמלות להן זכאית הקבוצה הן משני סוגים: עמלות בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat) (ולעיתים עמלה מוגדלת בשנה הראשונה) ועמלות שנקבעות כשיעור מרווחי עסקי ביטוח המשנה.

3.5.3 ביטוח בריאות

החברה רוכשת ביטוחי משנה בגין מרכיב הסיכון בפוליסות ביטוח בריאות. בתחום פעילות זה, ביטוחי המשנה של החברה הינם מהסוגים הבאים: (א) חוזים מסוג יחסי (Quota Share); (ב) חוזים בלתי יחסיים למקרי קטסטרופות (Aggregate Excess of Loss).

החברה מתקשרת בחוזים עם מבטחי משנה לכיסוי מקרי קטסטרופות. חוזים אלה באים להגן על החברה במקרה של נזקים מצטברים באירוע אחד בסכומים גדולים, כדוגמת תאונות מרובות נפגעים, וזאת כדי להגן על סה"כ שייר החברה.

בחוזים היחסיים, העמלות להן זכאית הקבוצה הן משני סוגים: עמלות בשיעורים מתוך פרמיות המשנה (flat) (ולעיתים עמלה מוגדלת בשנה הראשונה) ועמלות שנקבעות כשיעור מרווחי עסקי ביטוח המשנה.

החברה רכשה ביטוח משנה שמטרתו לספק הגנה חלקית מפני תרחיש ביטולים המוניים.

3.5.4 ביטוח כללי

3.5.4.1 רכב רכוש

חוזי ביטוח המשנה שנערכו בתת תחום זה מעניקים להראל ביטוח הגנה בפני אירועי קטסטרופה והם חוזים בלתי יחסיים (Excess of Loss). בנוסף, יש להראל ביטוח הסכם ביטוח משנה יחסי (Quota Share) על-פיו משתתפים מבטחי המשנה בביטוחי רכב רכוש מקיף בעלי ערך גבוה ובכללם מכוניות יוקרה, משאיות ואוטובוסים.

בחוזים הבלתי יחסיים לא משולמות להראל ביטוח עמלות. בחוזים היחסיים העמלות להן זכאית הראל ביטוח הינן בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat).

בנוסף, ביום 1 בדצמבר 2021 הועברה הפעילות הביטוחית של שירביט להראל ביטוח. לשירביט קיים חוזה ביטוח משנה יחסי בתת תחום זה (CASCO QS) המקנה לחברה שיעור עמלה משתנה מהפרמיה המועברת למבטחי המשנה, בהתאם לרווחיות וחווה זה היה בתוקף עד לסוף שנת 2022 בלבד. שייר החברה וחלקם של מבטחי המשנה מוגנים בחוזה "Excess of Loss".

3.5.4.2 רכב חובה

הסכמי ביטוח המשנה בתת תחום פעילות זה הינם מסוג חוזים בלתי יחסיים (Excess of Loss). בחוזה מסוג זה נקבע סכום הנזק המרבי שהמבטח הישיר יישא בו בכל תביעה או אירוע אחד (שייר) ומבטח המשנה יישא בעלויות שמעבר לסכום שנקבע בהסכם וזאת עד לסכום המקסימלי שנקבע ובתמורה לפרמיית ביטוח משנה מוסכמת מראש.

בחוזים הבלתי יחסיים לא משולמות להראל ביטוח עמלות.

בנוסף, ביום 1 בדצמבר 2021 הועברה הפעילות הביטוחית של שירביט להראל ביטוח. לשירביט קיים חוזה ביטוח משנה יחסי בתת תחום זה (MBI QS) המקנה לחברה שיעור עמלה קבועה מהפרמיה המועברת למבטחי המשנה וחווה זה היה בתוקף עד לסוף שנת 2022 בלבד. שייר החברה וחלקם של מבטחי המשנה מוגנים בחוזה "Excess of Loss".

3.5.4.3 ענפי חבויות אחרים

מרבית ביטוחי המשנה עבור תחום פעילות זה הינם הסכמים פקולטטיביים לגבי עסקים ספציפיים (לרוב אצל לקוחות גדולים) ובאופן פרטני, וזאת על בסיס יחסי (Quota Share) ו/או בלתי יחסי (Excess of Loss). חוזי ביטוח המשנה של הראל ביטוח בתת תחום פעילות זה הינם מסוג חוזים בלתי יחסיים (Excess of Loss). בחוזה מסוג זה נקבע סכום הנזק המרבי שהמבטח הישיר יישא בו בכל תביעה או אירוע אחד (שייר) ומבטח המשנה יישא בעלויות שמעבר לסכום שנקבע בהסכם, וזאת עד לסכום המקסימלי שנקבע ובתמורה לפרמיית ביטוח משנה מוסכמת מראש.

בחוזים הבלתי יחסיים לא משולמות להראל ביטוח עמלות.

3.5.4.4 ענפי רכוש ואחרים

הסכמי ביטוח משנה של הראל ביטוח בתת תחום פעילות זה הינם מסוג חוזים יחסיים (Quota Share), וחוזי עודפים יחסיים (Surplus). בנוסף, מתקשרת הראל ביטוח בתחום זה בהסכמים פקולטטיביים עם מבטחי המשנה. במרבית המקרים ההתקשרויות הפקולטטיביות הינן על בסיס יחסי (Quota Share). עם זאת, קיימים מספר עסקים שההתקשרויות הפקולטטיביות הינה על בסיס לא יחסי (Excess of Loss).

בחוזים היחסיים רוב העמלות להן זכאית הראל ביטוח הינן בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat). בהתייחס להסכם ה-Surety Business, העמלות להן זכאית הראל ביטוח הינן בשיעורים מתוך פרמיות המשנה נטו (flat) וכן משולמת להראל ביטוח עמלת רווח ממבטחי המשנה, המחושבת בסוף כל שנה קלנדרית.

- 3.5.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה
בתקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה בתחום ביטוח כללי, חיים וחיסכון ארוך טווח.
- 3.5.6 שינויים בהסדרי ביטוח משנה לאחר תקופת הדוח
- 3.5.6.1 לאחר תקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה בתחום ביטוח כללי.
- 3.5.6.2 לאחר תקופת הדוח לא חלו שינויים מהותיים בהסדרי ביטוח משנה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ובתחום הבריאות.
- 3.5.7 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

כללי

בהתאם להוראות חוזר "דירקטוריון גוף מוסדי", דירקטוריון החברה נדרש לקבוע מדיניות ביטוח משנה, לרבות קביעת מסגרת החשיפה המרבית למבטח משנה בודד ולקבוצת מבטחי משנה בעלי זיקה כלכלית. בנוסף, חוזר ביטוח 2003/17 בנושא ניהול החשיפה למבטחי משנה קובע הוראות והנחיות בדבר אופן ניהול החשיפה למבטחי משנה, דרישה לקביעת מדיניות ותקרות חשיפה למבטחי משנה, וכן קביעת הוראות דיווח לממונה. לאור זאת, מדיניות החשיפה למבטחי משנה והיערכות החברה לניהול ולבקרת החשיפות מאושרת מידי שנה על-ידי דירקטוריון החברה.

מדיניות החשיפה של חברות הביטוח בקבוצה למבטחי משנה מבוססת על פיזור הסיכונים בקרב מספר גדול של מבטחי משנה בעלי חוסן כלכלי ודירוג גבוה, באופן ששיעור ההשתתפות של כל מבטח משנה בסיכון המועבר למבטחי משנה לא יהיה גדול. מדיניות זו מיושמת בעיקר לגבי ענפים בהם החשיפה המועברת הינה לסיכונים מהותיים. החברה מבצעת מעקב מתמיד אחר דירוג מבטחי המשנה ואחר נתונים נוספים המצביעים על חוסנם הכלכלי של מבטחי המשנה.

נחיצות ביטוח המשנה, הן לביטוחי פרט והן לביטוחי קולקטיבים, נקבעת על-ידי הנהלת החברה בהתבסס על תיאבון הסיכון הנגזר מהפרמטרים הבאים: הסתברות תביעה אחת גדולה; הסתברות להצטברות של מספר תביעות לסכום גבוה הנובע ממקרה אחד; מקרים בהם קיים חשש לשינוי במגמת התביעות; מוצרים בהם קיימת תנודתיות אפשרית גבוהה; ענף או מוצר שהניסיון הביטוחי שהצטבר לגביו אינו מספק; ובעת כניסה לתחום פעילות חדש או לסוג כסויים חדש, בטרם קיים בידי החברה די ניסיון להעריך ברמת מובהקות מספקת את הכיסוי הביטוחי.

על-מנת להקטין את הסיכון הכרוך בחשיפה למבטחי המשנה, פועלת החברה בהתאם לעקרונות הבאים:

א. איתנות פיננסית - החברה בוחנת את רמת איתנותו הפיננסית של מבטח המשנה, כפי שזו באה לידי ביטוי בדירוג האשראי ומיישמת את המדיניות הבאה:

- ככלל, החברה תתקשר עם מבטחי משנה בדירוג (A-) ומעלה בלבד.
- במקרים בהם נדרש ביטוח משנה לתחום פעילות מסוים, בהתאם לתהליך שתואר, אולם לא קיימים מבטחי משנה בדירוג הנדרש להתקשרות בגין פעילות זו, יתאפשר לחברה להתקשר עם מבטח משנה בדירוג נמוך מ (A-), וזאת בכפוף לאישור בכתב ממנהל חטיבת ביטוח כללי ולקבלת חוות דעת של מנהלת הסיכונים.
- החשיפה הכוללת למבטחי משנה בדירוג נמוך מ (A-) מוגבלת ל- 8% מההון העצמי של הראל ביטוח. כיום, מיעוט של מבטחי המשנה מדורגים בדירוג הנמוך מדירוג (A-), אולם היקף הכיסויים החוזיים הניתנים על ידם הינו נמוך יחסית ולטווח קצר.
- במקרים בהם במהלך ההתקשרות קיימת ירידה בדירוג מבטח המשנה, הגורמת לחריגה פאסיבית מהתנאים שפורטו, מועלה הנושא לדיון בהנהלת החברה לצורך בחינת ההתקשרות.
- מדיניות הפיזור מופעלת גם לגבי חשיפה לסיכונים רעידת אדמה. בהקשר זה נקבעו מגבלות נוספות ברמת סך חשיפה לאירוע נזק על בסיס MPL למבטח משנה בודד. שוקללה התחשבות

- בדירוג המבטח ומזה נגזרה מגבלה לשיעור החשיפה מולו מסך החשיפה לאירוע רעידת אדמה.
- ב. פיזור החשיפה - פיזור הסיכונים בקרב מספר מבטחי משנה בעלי חוסן כלכלי, באופן ששיעור החשיפה הכוללת לכל מבטח משנה בסיכון המועבר לא יהיה גדול, ככל שניתן. לצורך כך נקבע, כי למעט במקרים מיוחדים שאישר הדירקטוריון, מדיניות החברה תהייה כדלקמן:
- פיזור ברמת פרמיות - סך הפרמיות המשולמות למבטח משנה יחיד במהלך השנה, לא יעלה על 20% מסך הפרמיות המשולמות למבטחי משנה.
  - פיזור ברמת חשיפה למבטח משנה בודד - נקבעו מגבלות בהתחשב באיתנות הפיננסית של המבטח, כפי שזו באה לידי ביטוי בדירוג המפורסם על-ידי חברות דירוג בינ"ל (כדוגמת S&P ו-AM BEST) וכיחס מההון העצמי המוכר של הראל ביטוח.
  - ברמת חשיפה לקבוצת מבטחי משנה - נקבעה מגבלת חשיפה לקבוצה ברמה שלא תעלה על 15% מההון המוכר של הראל ביטוח.
- ג. התקשרות לראשונה עם מבטח משנה - מבוססת על הפוטנציאל העסקי הגלום בשיתוף הפעולה, מומחיותו של מבטח המשנה בתחום הביטוח הרלוונטי, היקף פעילותו הרלבנטיים בארץ ובחו"ל ובחינת איתנותו הפיננסית ועמידתו במגבלת הדירוג (A-) כאמור לעיל. בהתקיים תנאים מסוימים שהוגדרו במדיניות החברה, תידרש גם חוות דעת של אגף ניהול סיכונים, טרום ההתקשרות.
- ד. ניהול חשיפת האשראי למבטחי משנה בהתאם לנהלי החברה - החברה מבצעת מעקב אחרי יתרות והתחייבויות מבטח המשנה אל מול החברה, ובמידת הצורך מבוצעת הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק, על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב. במקרה בו סבורה החברה כי קיים חשש לחדלות פירעון מצד מבטח המשנה, חלקו של אותו מבטח משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון.

3.5.8 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

- 3.5.8.1 בשנת 2022, היקף פרמיות ביטוח המשנה בביטוח חיים הוא כ- 3.3% מהפרמיה ברוטו.
- 3.5.8.1.1 בחוזים יחסיים מסוג מכסה (Quota Share) לא קיימות מגבלות או תקרות כיסוי לגבי השתתפות של מבטח המשנה בתביעות מהותיות בתקופה המדווחת.
- 3.5.8.1.2 בחוזים מסוג חוזים בלתי יחסיים למקרי קטסטרופה, הקבוצה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בתקופות המדווחות ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.
- 3.5.8.1.3 לקבוצה מספר מבטחי משנה, שחלקם בפרמיות ביטוח המשנה בביטוח חיים מהווה 10% או יותר, כמפורט להלן:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיות למבטח המשנה (מיליוני ש"ח)	אחוז מכלל הפרמיות למבטחי המשנה
Swiss Re	AA-	121	59%
Munich Reinsurance	AA-	39	19%

3.5.9 ביטוח בריאות

- 3.5.9.1 בשנת 2022, היקף פרמיות ביטוח המשנה בביטוח בריאות הוא כ- 6% מהפרמיה ברוטו.
- 3.5.9.2 בחוזים יחסיים מסוג מכסה (Quota Share) קיימות מגבלות או תקרות כיסוי לגבי השתתפות של מבטח המשנה בתביעות באופן לא מהותי.

3.5.9.3 בחוזים מסוג בלתי יחסי למקרי קטסטרופה, הקבוצה לא הגיעה לתקרות שנקבעו בתקופות המדווחות ואין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.

3.5.9.4 לחברה מספר מבטחי משנה, שחלקם הפרמיות ביטוח המשנה בביטוח בריאות מהווה 10% או יותר, כמפורט להלן:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיות למבטח המשנה (מיליוני ש"ח)	אחוז מכלל הפרמיות למבטחי המשנה
Scor	+A	201	60%
Swiss Re	-AA	75	22%

3.5.10 ביטוח כללי

3.5.10.1 בשנת 2022, היקף פרמיות ביטוח המשנה בביטוח כללי הוא כ- 37% מהפרמיה ברוטו.

3.5.10.2 לקבוצה מבטח משנה, שחלקו בפרמיות ביטוח המשנה בביטוח כללי מהווה 10% או יותר, כמפורט להלן:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P נכון למועד פרסום הדוח	פרמיות למבטח המשנה (מיליוני ש"ח)	אחוז מכלל הפרמיות למבטחי המשנה
Zurich Insurance Co	AA	477	29%

3.5.10.3 בתת תחומי הפעילות רכב רכוש, רכב חובה וענפי חבויות אחרים: הראל ביטוח לא הגיעה לתקרות שנקבעו בהסכמי ביטוח המשנה בתקופה המדווחת וגם אין לה תביעות תלויות בהיקף המתקרב למגבלות שנקבעו.

3.5.10.4 ענפי רכוש ואחרים:

(א) בחוזה אש (חוזה יחסי משולב מסוג מכסה Quota Share ועודפים יחסי מסוג Surplus) יש מגבלת חשיפה לכיסוי רעידת אדמה לסכום מרבי בסך של 65 מיליארדי דולר ארה"ב ותוספת כיסוי של 10% נוספים לסך הנ"ל וזאת באופן אוטומטי, בכפוף לדיווח למבטחי המשנה בהתאם. כמו כן, יש מגבלה לכיסוי באירוע רעידת אדמה בודד בסכום המהווה 5% מהחשיפה המצוינת לעיל.

(ב) בחוזה לסיכוני טרור הקשורים ברכוש (חוזה יחסי משולב מסוג מכסה Quota Share וחוזה עודפים יחסי מסוג Surplus) קיימת מגבלת תקרה של 100 מיליוני דולר לאירוע ו-120 מיליוני דולר לשנה.

3.5.11 חשיפת מבטחי המשנה לרעידת אדמה

מדיניות החברה לפיזור הסיכונים בין מספר גדול של מבטחי משנה בענפים בהם החשיפה המועברת למבטחי משנה הינה מהותית, כשכלל מבטח משנה שיעור השתתפות נמוך יחסית בסיכון, חלה גם על סיכוני רעידות אדמה. שיעור ה-Maximum Probable Loss (המייצג את ההערכה בדבר מקסימום הנזק העלול להיגרם מאירוע של רעידת אדמה) ("MPL"), הממוצע הינו כ- 2.63% לפני השתתפות עצמית. בהחלטותיה לגבי סכומי הכיסויים בביטוחי המשנה לגבי נזקי קטסטרופה, החברה הסתמכה על תוצאות ניתוח סיכונים שנעשה עבורה מספר פעמים בעבר על-ידי חברת (Risk Management Services Air Worldwide), שהינה חברה בינלאומית בעלת ניסיון בהערכת סיכוני רעידות אדמה וחברת Air Worldwide Corporation שאף היא חברה בינלאומית בעלת ניסיון בנושא זה. התוכנה של Air Worldwide Corporation נרכשה ע"י החברה והערכות החברה מתבססות גם על תוצאות ניתוח הסיכונים שנעשה

באופן עצמאי ע"י המחלקה האקטוארית של החברה לפי מודל זה.

חשיפת מבטחי משנה לסיכוני רעידת אדמה: כאמור לעיל, מדיניות החברה בנושא ביטוח משנה היא פיזור הסיכונים בין כמה שיותר מבטחי משנה עם אחוזי השתתפות נמוכים. מדיניות זו מופעלת גם לגבי חשיפתם של מבטחי משנה לסיכוני רעידת אדמה. מבטחי המשנה משתתפים בסיכוני רעידת אדמה באופן יחסי ולא יחסי כדלקמן: חוזה יחסי לרכוש (חוזה יחסי משולב מסוג מכסה Quota ועודפים יחסי מסוג Surplus הכולל גם במסגרת הרכוש כיסוי לסיכוני רעידת אדמה באותו שיעור) ובנוסף, התקשרויות על בסיס פקולטטיבי לעסקי רכוש (בעיקר התקשרויות על בסיס יחסי), הכוללות גם כיסוי לסיכוני רעידת אדמה באופן יחסי ובאותו שיעור של השתתפות בסיכוני הרכוש. כמו כן, החברה רוכשת חוזה לא יחסי מסוג Excess of Loss לסיכוני רעידת אדמה רכוש בלבד המגן על שייר החברה. דירוגם של הרוב המכריע של מבטחי המשנה בסיכוני רעידת אדמה הם A- ומעלה, לפי דירוג של S&P ו-A.M.BEST. בחישוב ה-MPL שהחברה משתמשת, שהוא כאמור לעיל במוצק כ- 2.63% לפני השתתפות עצמית. סכומי הביטוח בחשיפה של מבטחי המשנה היחסיים ברעידת אדמה נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הוא 16,097 מיליוני ש"ח והלא יחסי הוא 2,059 מיליוני ש"ח. כל מבטח משנה מחשב לעצמו את ה-MPL ומבסס את הערכתו על הכלים המקצועיים שעומדים לרשותו וכן באמצעות חברות המתמחות בהערכת סיכוני רעידות האדמה בעולם. למבטח המשנה Zurich שוויץ, המדרג AA- יש חשיפה לסיכון רעידת אדמה, במונחי MPL, בשיעור של 28.9% מסך החשיפה לרעידת אדמה בחישוב MPL.

3.5.12 פרטים נוספים

לפרטים נוספים בדבר ביטוח משנה - ראו באור 35 לדוחות הכספיים.

3.5.13 תוצאות ביטוח המשנה בביטוח כללי במיליוני ש"ח⁽¹⁾:

תתי תחומי פעילות:					בשנת 2022 (במיליוני ש"ח)
סה"כ	ענפי חבויות אחרים	ענפי רכוש ואחרים	רכב רכוש	רכב חובה	
1,616	435	1,011	55	115	סה"כ פרמיות ⁽²⁾
392	115	295	(17)	(1)	רווח (הפסד) ⁽³⁾
תתי תחומי פעילות:					בשנת 2021 (במיליוני ש"ח)
סה"כ	ענפי חבויות אחרים	ענפי רכוש ואחרים	רכב רכוש	רכב חובה	
1,331	412	881	19	19	סה"כ פרמיות
150	(151)	305	(4)	-	רווח (הפסד)
תתי תחומי פעילות:					בשנת 2020 (במיליוני ש"ח)
סה"כ	ענפי חבויות אחרים	ענפי רכוש ואחרים	רכב רכוש	רכב חובה	
1,166	343	803	13	7	סה"כ פרמיות
177	(7)	170	1	13	רווח (הפסד)

⁽¹⁾ תוצאות ביטוח משנה מחושבות כאמור בבאור 35 לח' לדוחות הכספיים. הנתונים מחושבים בעיקר על-פי פרמיות ביטוח משנה, בניכוי חלק מבטחי המשנה בתביעות (כולל עתודות). בהתאם לכך, לא נלקחו בחישוב תוצאות פעילות מבטחי המשנה הכנסותיהם מהשקעות, המהוות רכיב משמעותי מאוד בתוצאה הסופית של פעילותם ובמיוחד בענפי החבויות, שבהם קיימות רזרבות בסכומים מהותיים והתביעות מתאפיינות בזנב ארוך.

⁽²⁾ הגידול בפרמיות ביטוח משנה בשנת 2022, נובע בעיקר מרכישת הפעילות הביטוחית של שירביט ומגידול בפעילות בענפי רכוש ואחרים.

⁽³⁾ הגידול ברווח מבטחי המשנה בשנת 2022 למול שנה קודמת נובע בעיקר מענפי החבויות (אחריות מקצועית וצד ג).

תוצאות פעילות מבטחי המשנה בתחום החבויות נובעות, ברובן, מענף ביטוח אחריות מקצועית ובמיוחד ביטוח אחריות מקצועית רפואית. רווחי מבטחי המשנה נבעו בעיקר מכיסוי רעידת אדמה, הן כביטוח קטסטרופה והן כרכיב בביטוחי רכוש ואחרים.

2020	2021	2022	תת תחום רכוש ואחרים (מיליוני ש"ח)
507	565	668	פרמיה בגין ביטוח משנה יחסי
24	19	16	פרמיה בגין ביטוח משנה לא יחסי
272	297	327	פרמיה בגין רעידת אדמה
803	881	1,011	סה"כ

3.6 הון אנושי

הנהלת החברה מאמינה, כי עובדיה הינם הנכס האסטרטגי העיקרי שלה. למרות גודלה של החברה, הנהלת החברה עושה כל שביכולתה על מנת להקנות בקרב עובדיה אוירה של חברה משפחתית. החברה משקיעה רבות בהון האנושי שלה ודואגת ליצירת בית חם לעובדיה.

לפירוט אודות המבנה הפעילות של החברה - ראו סעיף 1.1.9 לעיל.

מצבת עובדי החברה:

נכון ליום 31 בדצמבר 2022, בחברה ובחברות הבנות שלה הועסקו 4,014 עובדים בכ- 3,618 משרות. בחברה מועסקים עובדים העוסקים בתחום פעילות ספציפי ועובדים המעניקים שירותים ליותר מאשר תחום פעילות אחד. כך, למשל, עובדי חטיבת הכספים מעניקים שירותים ליותר מאשר תחום פעילות אחד.

מצבת עובדי החברה, ליום 31 בדצמבר 2022, הינה כדלקמן:

מספר עובדים	חברה / חטיבה / אגף
	הראל ביטוח
77	הנהלה/מטה/אחרים
23	חטיבת אקטואריה
624	חטיבת ביטוח כללי
979	חטיבת בריאות וחיים
84	חטיבת השקעות
396	חטיבת חסכון ארוך טווח
378	חטיבת כספים ומשאבים
30	חטיבת שיווק סוכנים
73	חטיבת משאבי אנוש
26	חטיבה משפטית
594	חטיבת ישירים ושת"פ
331	חטיבת הדיגיטל והשרות
3,615	סה"כ הראל ביטוח (כולל הראל פנסיה וגמל)
334	הראל המשמר מחשבים
65	סוכנויות ביטוח בשליטה
4,014	סה"כ

מצבת עובדי החברה, ליום 31 בדצמבר 2021, הייתה כדלקמן:

מספר עובדים	חברה / חטיבה / אגף
	הראל ביטוח
82	הנהלה/מטה/אחרים
23	חטיבת אקטואריה
559	חטיבת ביטוח כללי
1,006	חטיבת בריאות וחיים
85	חטיבת השקעות
377	חטיבת חיסכון ארוך טווח
364	חטיבת כספים ומשאבים
31	חטיבת שיווק סוכנים
56	חטיבת משאבי אנוש
25	חטיבה משפטית
583	חטיבת ישרים ושת"פ
378	חטיבה הדיגיטל והשרות
3,570	סה"כ הראל ביטוח (כולל הראל פנסיה וגמל)
339	הראל המשמר מחשבים
5	EMI
57	סוכנויות ביטוח בשליטה
3,971	סה"כ

3.6.1 תנאי ההתקשרות עם העובדים

כל עובדי החברה מועסקים בהסדרים או בחוזים אישיים ולא בהסכמי עבודה קיבוציים. משכורתו ותנאי העסקתו של כל עובד נקבעים בהסכם ההעסקה האישי שלו. התגמול על-פי הסכמי ההעסקה הינו, בעיקרו, על בסיס משכורת קבועה ובתפקידי השיווק והשימור קיים, לעיתים, רכיב של תגמול על בסיס הצלחה. בהתאם להסכמי ההעסקה, העובדים זכאים לביטוח פנסיוני, במסלול שנבחר על ידם (ביטוח, קרן פנסיה, שילוב של ביטוח ופנסיה וכיוצא"ב). בנוסף, מרבית העובדים זכאים לכך שהחברה תפריש עבורם לקרן השתלמות. תקופת ההודעה המוקדמת בפטורים או התפטרות אינה עולה בדרך כלל על 30 ימים, אולם ביחס להנהלה הבכירה נקבעה תקופת הודעה מוקדמת ארוכה יותר.

הסכם העבודה האישי קובע, בין היתר, את מספר ימי החופשה להם זכאי כל עובד (בכל מקרה, מספר הימים אינו פחות מהמינימום הקבוע בחוק). העובדים זכאים לתנאים סוציאליים נוספים, בהתאם לחוק הישראלי: דמי הבראה וחופשת מחלה.

עובדים בכירים זכאים לשכר בסיס בתוספת תנאים נלווים כגון רכב צמוד, החזר הוצאות, אש"ל וכד', ובנוסף זכאים לבונוס שנתי, בהתאם למדיניות שאושרה על ידי דירקטוריון החברה. בנוגע לתגמול נושאי משרה בכירה ולנושאי משרה שעוסקים בתחום ניהול ההשקעות - ראו פירוט להלן.

בנוסף לתנאים המפורטים לעיל, עובדי החברה נהנים ממספר הטבות נוספות: (1) ביטוח בריאות קולקטיבי לעובדי הקבוצה, ללא תשלום פרמיה (העובד משלם רק את המס בגין שווי ההטבה); (2) אפשרות לצרף לביטוח הבריאות הקולקטיבי את בני משפחתו של העובד; (3) ביטוח שיניים קולקטיבי לעובדי החברה (לעובד ובני משפחתו) במימון העובד; (4) דמי ניהול מופחתים בקרן הפנסיה בהראל (לעובד ובני משפחתו).

3.6.2 מידע אודות דירקטורים ונושאי משרה

לפרטים אודות שינויים במצבת נושאי המשרה שאירעו במהלך תקופת הדוח ראו סעיף 1.1.7.4 לעיל וכן

סעיף 4.1 להלן.

למידע אודות דירקטורים ונושאי משרה ראו תקנות 26 ו-26א בפרק הרביעי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

לעניין מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה - ראו תקנה 21 (א)(1) בפרק הרביעי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה. בנוסף, החברה מפרסמת באתר האינטרנט שלה מידע בנושא, בכתובת הבאה:

<https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/investor-relations/Pages/remuneration-policy.aspx>

למידע אודות תגמולים לנושאי משרה - ראו תקנה 21 בפרק הרביעי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

למידע אודות שיפוי וביטוח - ראו תקנה 22 בפרק הרביעי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

למידע אודות תנאי כהונה והעסקה של בעלי שליטה - ראו תקנה 21 בפרק הרביעי לדוח התקופתי - פרטים נוספים על החברה.

הדרכות לעובדים

הראל ביטוח מפעילה עבור החברות בקבוצה מערך הדרכה המקיים תכניות הדרכה חוצות ארגון לצד פתרונות למידה מותאמים לצרכי היחידות העסקיות. מדי שנה נקבעת על-ידי הראל ביטוח תכנית הדרכה שנתית, הנגזרת מתכניות העבודה ומן היעדים העסקיים שהתוותה הנהלת החברה. תכנית זו כוללת פעילויות למידה לפיתוח העובדים בתחומים, כגון: היכרות עם מוצרים חדשים, הוראות רגולטוריות בתחומים השונים, התמצאות בתהליכי עבודה חדשים/משתנים, הדרכות לשימוש במערכות ליבה, סדנאות לשיפור מיומנויות הנדרשות לביצוע התפקיד, סדנאות לפיתוח מנהלים וכד'. בנוסף מבוצע פיתוח כלים להכשרה ולחניכת עובדים חדשים, הכוללים לומדות וקורסים להגברת אוריינטציה עם הארגון.

במקביל לפעילויות ההדרכה הנגזרות מצרכים עסקיים כאמור, מקיימת החברה פעילויות רוחב המוצעות לעובדים לטובת העשרה ולפיתוח אישי. כמו כן, הראל ביטוח מקיימת שיתופי פעולה עם מכללות ועם מוסדות אקדמיים לצורך הכשרת עובדים במסגרת קורסים והשתלמויות בתחום הביטוח וכן לימודי BA בביטוח. בנוסף, מוצעים לעובדים קורסי העשרה ופיתוח בשיתוף עם אוניברסיטת רייכמן.

בעקבות משבר הקורונה העולמי, הותאם מערך הלמידה הארגוני לשם מתן מענה מהיר לאתגרים החדשים. בתוך כך נערכו המרות של הכשרות פרונטליות למרחב הווירטואלי, התקיימו סדנאות להכשרת עובדים ומנהלים ללמידה ולהדרכה און ליין והוגברו פתרונות למידה דיגיטליים המאפשרים למידה מרחוק. כמו כן, נערכה התאמה בתכנים ובשיטות ההדרכה של תכניות ארגוניות לפיתוח אישי.

3.6.3 קוד אתי לעובדי הקבוצה

הנהלת הקבוצה דוגלת בתרבות עסקית נאותה של עובדיה ומנהליה (כולל דירקטורים) במסגרת מילוי תפקידם בחברה. בהתאם לכך אימצה החברה קוד אתי. כל עובד המתקבל לחברה מאשר בחתימתו, כי קרא את הקוד האתי וכי הוא מתחייב לפעול לפיו.

3.7 שיווק והפצה

3.7.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

ההפצה והשיווק של מוצרי הביטוח והחיסכון ארוך הטווח נעשים בעיקר באמצעות סוכנים וסוכנויות ובאמצעות מכירה ישירה ללקוחות, בין היתר, באמצעים דיגיטליים. בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה פעילות ההפצה מתבצעת גם באמצעות מערך הייעוץ הפנסיוני בבנקים השונים עמם חתומות החברות המנהלות על הסכמי הפצה. למעט מספר סוכנויות, החברה אינה מחזיקה בבעלות על הסוכנויות העוסקות בשיווק מוצרי הקבוצה. לקבוצה פריסה ארצית רחבה באמצעות מערך מקצועי ומיומן של אלפי סוכנים, הפועלים באמצעות המחוזות והסניפים של הקבוצה ומעניקים שירות אישי ברמה הגבוהה ביותר לכל אחד מלקוחותיה. הקבוצה רואה במערך סוכני הביטוח נכס אסטרטגי, אשר מהווה

חלק בלתי נפרד מפעילותה.

3.7.1.1 ביטוח חיים

הקבוצה פועלת באמצעות כחמשת אלפים סוכני ביטוח.

לחברה הסכמי שיווק עם סוכנויות ביטוח בנקאיות למכירת ביטוח חיים למשכנתא.

לחברה אין סוכן ששיעור מכירותיו החדשות בענף ביטוח חיים בשנת 2022 עולה על 10% מסך המכירות בתחום חיסכון ארוך טווח.

שיעור העמלות שמשולמות לסוכנים נקבע בהסכמים הפרטניים שנחתמים עם הסוכנים.

החברה משלמת עמלות שוטפות לאורך חיי הפוליסה. על חשבון עמלות אלו משולמות, במקרים מסוימים, מקדמות לתקופות שונות. מקדמות שאינן עומדות בכללים מסוימים שנקבעו בחוזר הממונה, הינן "נכס לא מוכר", המביא להגדלת סכום ההון העצמי המינימלי הנדרש. בנוסף, החברה משלמת לסוכניה עמלות אשר נקבעות בהתאם להיקף המכירות של פוליסות חדשות. כמו כן, החברה עורכת מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים הסוכנים הטבות בכסף או בשווה כסף. חלק מעמלות אלו נרשם כהוצאות רכישה נדחות.

בשנת 2022 שיעור סך העמלות בביטוח חיים הוא 12.4% מסך הפרמיות בתחום, לעומת שיעור של 12.6% בשנת 2021 ושיעור של 11.5% בשנת 2020.

השיעור הממוצע של העמלה מהפרמיה המשוננת החדשה שנמכרה בשנת 2022 הינו כ- 42.1% לעומת שיעור של כ- 39.2% בשנת 2021 ושיעור של כ- 41.3% מהפרמיה המשוננת החדשה שנמכרה בשנת 2020.

3.7.1.2 קרן פנסיה ותיקה

לקרן הפנסיה הוותיקה אותה מנהלת לעתיד אין פעולות שיווק או הפצה מאחר שהקרן סגורה לעמיתים חדשים כאמור בסעיף 2.1.1.4.

3.7.1.3 קרן השתלמות

קרן ההשתלמות המנוהלת ע"י קחצ"ק – חברה בת של החברה משווקת על ידי פעילות ישירה.

3.7.2 ביטוח בריאות

ההפצה והשיווק של פוליסות הפרט בתחום ביטוח בריאות נעשית ברובה באמצעות סוכני וסוכנויות הביטוח המוכרים את מוצרי החברה, בין היתר, באמצעים דיגיטליים. הביטוחים הקבוצתיים נמכרים באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח ובאופן ישיר מול הארגונים הרלוונטיים.

בביטוח סיעודי, הראל קשורה בהסכם עם שירותי בריאות כללית בדבר שיווק ביטוח סיעודי לחברי שירותי בריאות כללית, במסגרת פוליסה קבוצתית המכונה "סיעודי מושלם פלוס". דקלה מעניקה להראל ביטוח שירותים בתחום שיווק הפוליסות, בקשר עם פוליסת "סיעודי מושלם פלוס".

שיעורי העמלות שמשולמות על-ידי חברות הקבוצה לסוכנים עבור מכירת פוליסות נקבעים בהסכמים הפרטניים שנחתמים עם הסוכנים.

תשלום עמלות בביטוחי בריאות מתפרס לאורך חיי הפוליסה, אלא אם נקבע הסדר אחר. על חשבון עמלות אלו משולמות, במקרים מסוימים, מקדמות לתקופות שונות. כמו כן, החברות בקבוצה עורכות מעת לעת מבצעי שיווק במסגרתם מקבלים הסוכנים, בכפוף לעמידה ביעדים, תשלום כספי או הטבות בשווה כסף. חלק מעמלות אלו נרשם כהוצאות רכישה נדחות.

בשנת 2022 שיעור העמלות הממוצע מהפרמיות בתחום ביטוחי הבריאות עמד על כ- 12.4% מסך הפרמיה, לעומת שיעור של כ- 13% בשנת 2021 ושיעור של 14.6% בשנת 2020.

3.7.3 ביטוח כללי

3.7.3.1 רכב רכוש

הראל ביטוח משווקת את מוצריה בתת תחום זה בעיקר באמצעות סוכני ביטוח וסוכנויות ביטוח וכן באמצעים דיגיטליים. מרבית סוכני הביטוח האלמנטרי של הראל ביטוח פעילים בתת תחום רכב רכוש. כן פועלת הראל ביטוח לשיווק בתחום זה תוך שימוש במוטג "UPGRADE", סוויץ' ושירביט מבית הראל חברה לביטוח.

הפוליסות המוצעות במסלול זה הינן למבוטחים בעלי מאפייני נהיגה מסוימים שעל פי ניסיונה של הראל ביטוח מוגדרים כבעלי סיכון ביטוחי נמוך מהממוצע ולהם ניתן להציע מחיר אטרקטיבי יותר וכן כיסויים רחבים יותר. הפוליסות במסלול זה נמכרות באמצעות מוקד טלפוני שדרכו ניתן לקבל הצעות ביטוח ובמידת הצורך מופקות פוליסות לאחר ביצוע חיתום מקצועי. הפניית הלקוחות למוקד נעשית על ידי סוכני הראל ביטוח ועל ידי אמצעי הפרסום השונים.

בנוסף, נמכרות פוליסות ביטוח רכב רכוש בעסקאות ישירות מול מספר מצומצם של לקוחות עסקיים המעוניינים בהתקשרות ישירה ללא גורם מתווך, לרבות מכח מכרזים.

בגין תיווך בעסקאות לביטוח רכב רכוש, משולמות לסוכני הביטוח עמלות בכסף ו/או בשווה כסף. העמלה נקבעת, בעיקרה, כאחוז מהפרמיות ובחלקה מותנית בהיקף הפעילות ו/או הרווחיות של הביטוחים שנעשו בתיווך הסוכן.

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום רכב רכוש הסתכם בשנת 2022 בכ- 14.8%, לעומת כ- 15.8% בשנת 2021 וכ- 15.3% בשנת 2020.

אין להראל ביטוח סוכן ביטוח שהיקף פעילותו בתתי תחום ביטוח רכב רכוש וביטוח רכב חובה עולה על 10% מהיקף פעילותה בתחום.

3.7.3.2 רכב חובה

הראל ביטוח משווקת את מוצריה בתת תחום זה בעיקר באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח וכן באמצעים דיגיטליים, באופן הזהה לשיווק המוצרים בתחום רכב רכוש (לפרטים לגבי אופן שיווק המוצרים באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח - ראו סעיף 3.7.3.1 לעיל).

שיווק של ביטוחי רכב חובה לקבוצות גדולות נעשה בדרך כלל באמצעות השתתפות במכרז שמפרסמים גופים מאוגדים (למשל: החשכ"ל עבור עובדי המדינה).

העמלות לסוכני הביטוח עבור מכירת פוליסות ביטוח רכב חובה נקבעות, בעיקר, כשיעור מהפרמיה. בשל המורכבות של ביטוח זה, הראל ביטוח אינה נוהגת לשלם עמלות רווח בתחום זה, אולם במקרים מסוימים משלמת עמלות היקף, בגין נפח פעילות גדול במיוחד.

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום רכב חובה הסתכם בשנת 2022 בכ- 4.5% לעומת שיעור של כ- 4.8% בשנת 2021 ושיעור של כ- 4.9% בשנת 2020.

אין סוכן ביטוח שהיקף פעילותו בהראל ביטוח בתתי התחומים ביטוח רכב חובה וביטוח רכב רכוש עולה על 10% מהיקף הפעילות בתחום זה.

3.7.3.3 ענפי חבויות אחרים

הראל ביטוח משווקת את מוצריה בתת תחום ענפי חבויות אחרים באמצעות סוכני הביטוח ובאופן ישיר, בין היתר, בהשתתפות במכרזים שמפרסמים גופים עסקיים וכן באמצעים דיגיטליים. הפעילות הישירה הינה בעיקרה בפוליסות עבור עסקים גדולים במיוחד. להראל ביטוח מחוז נפרד המוגדר כמחוז תעשייה וכן מחלקה ייעודית לביטוח סיכונים מיוחדים, המתמחה במתן פתרונות ביטוחיים עבור עסקים גדולים ומורכבים במיוחד מבחינת היקף וסוג הכיסויים הנדרשים על ידי הלקוח או יועציו וכן למצבים של מתן פתרונות לעסקים שלהם פריסה רב לאומית וזאת, בין היתר,

באמצעות שיתופי פעולה עם מבטחי משנה וכן מבטחים זרים אותם מייצגת הקבוצה בישראל, ובכללם חברת ZURICH השוויצרית.

עמלות הסוכנים משולמות בכסף ו/או בשווה כסף. העמלות לסוכנים מושפעות לעיתים משיעור הדמים המתווסף לפוליסה וכן, לעיתים, מרווחיות התיק של הסוכן.

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום חבויות אחרים הסתכם בשנת 2022 בכ- 11.7%, לעומת כ- 11.2% בשנת 2021 וכ- 11.3% בשנת 2020.

כ- 27.2% מסך הפרמיות בתת תחום ענפי חבויות אחרים משווק באמצעות סוכנות אחת, שהינה חברה כלולה של החברה. אובדן הפרמיות המשווקות באמצעות סוכנות זו לא ישפיע מהותית על רווחיות תחום זה.

3.7.3.4 ענפי רכוש ואחרים

הראל ביטוח משווקת את מוצריה בתת תחום זה באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח ובאופן ישיר, בין היתר, באמצעות השתתפות במכרזים עסקיים וכן באמצעים דיגיטליים. הפעילות הישירה הינה בעיקרה מול לקוחות עסקיים גדולים שבהם מערך הביטוחים הינו בדרך כלל מורכב יותר. להראל ביטוח מחוז נפרד המוגדר כמחוז תעשייה וכן מחלקה ייעודית לביטוח סיכונים מיוחדים המתמחה במתן פתרונות ביטוחיים עבור עסקים גדולים ומורכבים במיוחד, מבחינת היקף וסוג הכיסויים הנדרשים על ידי הלקוח או יועציו וכן למצבים של מתן פתרונות לעסקים שלהם פריסה רב לאומית, וזאת, בין היתר, באמצעות שיתופי פעולה עם מבטחי משנה וכן מבטחים זרים אותם מייצגת הקבוצה בישראל, ובכללם חברת ZURICH השוויצרית. פוליסות ביטוח מבנה אגב משכנתא נמכרות ברובן אצל הבנקים למשכנתאות, באמצעות סוכנויות ביטוח ייעודיות אשר קשורות בהסכמים עם הראל ביטוח, ומיעוטן באמצעות סוכני הביטוח. העמלה לסוכנים עבור התיווך בעסקאות ביטוח בתת תחום ענפי ביטוח רכוש ואחרים נקבעת, בעיקרה, כשיעור מהפרמיה נטו ובחלקה מותנית בהיקף המכירות של הסוכן. בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דמי עמילות מרביים בביטוח מבנה אגב הלוואה לדירה), התשע"ב-2012, החל מיום 1 בינואר 2013 נקבעה מגבלה של 20% (כולל מע"מ) מדמי הביטוח שגבה המבטח מהמבוטח, על דמי העמילות עבור תיווך בפוליסות ביטוח מבנה אגב הלוואה לדירה. בשנת 2021 הוקטן שיעור דמי העמילות כאמור ל-15% (כולל מע"מ).

שיעור העמלות הממוצע בתת תחום ענפי רכוש ואחרים הסתכם בשנת 2022 בכ- 13.3%. שיעור העמלות בביטוחי אובדן רכוש אחר עסקי (ללא ענף הדירות לרבות משכנתאות) הוא כ- 11.8% מהפרמיות ושיעור העמלות בענף מקיף דירות, לרבות משכנתאות הוא 16.6% מסך הפרמיות של ענף זה, לעומת שיעור של כ- 17.4% אשתקד וכ- 18.7% בשנת 2020.

3.7.4 שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה שפורסמו במהלך תקופת הדוח

לא חלו שינויים מהותיים בדינים המתייחסים לערוצי ההפצה במהלך תקופת הדוח.

3.7.5 הסוכנויות העיקריות שבשליטת החברה

הסוכנויות העיקריות שבשליטת החברה הינן: וריטס סוכנויות לביטוח בע"מ הפועלות בכל תחומי הפעילות שבהם פועלת החברה; ותכנון מתקדם – סוכנות לביטוח פנסיוני (2013) בע"מ, הפועלת בתחומי החסכון ארוך הטווח.

3.7.6 תלות בגורם שיווק

בכל אחד מתחומי פעילותה אין לקבוצה תלות בגורם שיווק כלשהו, באופן שאובדנו עלול להשפיע השפעה מהותית לרעה על אחד מתחומי הפעילות או עלול לגרום לחברה תוספת עלות מהותית כתוצאה מהצורך להחליפם.

3.8 ספקים ונותני שירותים

3.8.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

החברה קשורה במספר רב של הסכמים עם ספקים בקשר עם תחום פעילות זה. ההתקשרויות העיקריות הינן עם ספקים בתחומי תשלומי הקצבאות וספקים בתחום תפעול קופות הגמל המרכזיות.

לחברה אין תלות במי מספקי השירותים. לגבי מרבית השירותים להם זקוקה החברה בתחום הפעילות, החברה קשורה בהסכמים עם מספר ספקים, באופן שמאפשר לה גמישות תפעולית. קיומם של ספקים תחליפיים זמינים עבור מרבית השירותים המנויים לעיל מונעת תלות של החברה בספק זה או אחר.

3.8.2 ביטוח בריאות

בתחום ביטוחי בריאות החברה קשורה במספר רב של הסכמים עם ספקים בקשר עם הכיסויים הנכללים בפוליסות בתחום פעילות זה. ההתקשרויות העיקריות הינן עם בתי חולים פרטיים, רופאים ונותני שירות רפואי וכן עם ספקי כתיבי שירות.

לחברה אין תלות במי מספקי השירותים. לגבי מרבית השירותים להם זקוקה החברה בתחום הפעילות, החברה קשורה בהסכמים עם מספר ספקים, באופן שמאפשר לה גמישות תפעולית. קיומם של ספקים תחליפיים זמינים עבור מרבית השירותים המנויים לעיל מונעת תלות של החברה בספק זה או אחר.

3.8.3 ביטוח כללי

3.8.3.1 רכב רכוש

ההתקשרויות העיקריות הינן עם ספקי שירותי תיקון לכלי רכב, ספקי חלקי חילוף וספקים של כתיבי שירות.

לא קיימת להראל ביטוח תלות בספקי השירות כאמור, שכן קיימים ספקים נוספים שאיתם ניתן להתקשר בלוח זמנים סביר, בהתחשב במהות ההתקשרויות השונות, הגם שהראל ביטוח קשורה מראש, במרבית המקרים, עם יותר מספק שירות אחד. לאור התחרות הקיימת בין ספקי השירותים כאמור, לשינוי בזהות ספק זה או אחר לא צפויה להיות השפעה שלילית על תוצאות הפעילות בתת תחום רכב רכוש.

3.8.3.2 רכב חובה

על מנת לייעל את הליך סילוק התביעות בביטוח חובה, תוך ניצול גודלה היחסי ורצונה לתת שירות איכותי ומקצועי, וכן להפחית את ההוצאות הכרוכות בסילוק התביעות ובמקביל לשלם את הפיצויים הנאותים, קשורה הראל ביטוח בהסכמים עם ספקים הכוללים בין היתר עורכי דין, רופאים וחוקרים פרטיים.

להראל ביטוח לא קיימת תלות בספק מסוים וזאת בזכות התקשרותה עם מגוון ספקים בפריסה ארצית רחבה.

3.8.3.3 ענפי חבויות אחרים

על מנת לייעל את הליך סילוק התביעות בתת תחום ביטוחי חבויות, התקשרה הראל ביטוח בהסכמים עם שורה ארוכה של ספקים, הכוללים, בין היתר, עורכי דין, שמאים, מוסדות רפואיים, חוקרים פרטיים ועוד. הטיפול בתביעות בגין פוליסות אחריות מקצועית רפואית נעשה בעיקרו באמצעות חברת MCI, שהינה בשליטה מלאה של מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (בה מחזיקה החברה כ-25%) וכן על ידי חברת VECTIS שהינה בבעלות משותפת של הראל (5%) ומבטחת המשנה Swiss Re. להראל ביטוח תלות מסוימת ב-MCI, יחד עם זאת להראל ביטוח ידע וניסיון מספקים לשם נטילת הטיפול בתביעות אלו בעצמה, בלוח זמנים קצר יחסית. לא צפויה להיות השפעה שלילית על

תוצאות הפעילות של תת התחום עקב שינוי בהתקשרויות עם ספקי שירות אלה או אחרים, וזאת בשל קיומם של ספקים נוספים שאיתם ניתן להתקשר בלוח זמנים סביר ובעלויות דומות (וזאת לאור התחרות הקיימת בין הספקים השונים בתחומים הרלוונטיים).

3.8.3.4 ענפי רכוש ואחרים

במסגרת ביטוח דירות, הראל ביטוח משווקת הרחבות שונות לפוליסה התקנית, באמצעות הסכמי שירותים עם ספקים שונים. הראל ביטוח חתמה על הסכמים עם ספקים ונותני שירות, בין היתר, בתחומים הבאים: שרברים וחברות מוקד ניהול תביעות בנוזקי מים.

לא קיימת להראל ביטוח תלות בספקי השירות בסעיף זה, שכן קיימים ספקים נוספים שאיתם ניתן להתקשר בלוח זמנים סביר בהתחשב במהות ההתקשרויות השונות. לאור התחרות שקיימת בין ספקי השירותים כאמור, לשינוי בזהות ספק זה או אחר לא צפויה להיות השפעה שלילית על תוצאות הפעילות בתת תחום הרכוש האחר, לרבות בענף הדירות והמשכנתאות.

להלן מידע אודות ספקים ונותני שירותים נוספים:

3.8.4 שירותי מחשוב ותוכנה

שירותי מחשוב ותוכנה מסופקים לרוב חברות הקבוצה על ידי הראל המשמר מחשבים, חברה בת בבעלות מלאה של הראל השקעות, האחראית על מתן שרותי המיכון השונים, אשר מפעילה במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה לצורך שרותי המחשוב אותם היא מספקת לחברות הקבוצה.

3.8.5 תלות בספקים

למעט תלות מסוימת ב-MCI ובחברה המשותפת בתת תחום ענפי חבויות ואחרים (ראו סעיף 3.8.3.3), אין לחברה תלות במי מספקיהן, ולגבי כל אחד מהם באפשרות הקבוצה למצוא ספקים או פתרונות חלופיים מבלי שתיווצר לה תוספת עלות משמעותית.

3.9 רכוש קבוע

3.9.1 משרדים ונכסי מקרקעין

משרדיה הראשיים של קבוצת הראל ממוקמים ב"בית הראל" וב"בית המ.א.ה.", הנמצאים במתחם הבורסה על גבול רמת-גן תל-אביב. כמו כן לקבוצה משרדים (בנכסי מקרקעין אשר בבעלותה ובעלות חברות בנות בבעלות מלאה שלה) ב"בית הראל" בירושלים, בתל-אביב, בחיפה, בפתח-תקווה (שם גם ממוקם מרכז לוגיסטי של חברות הביטוח בקבוצה), ובמקומות נוספים ברחבי הארץ.

מעבר למשרדים כאמור, לקבוצה נכסי נדל"ן נוספים באזורים שונים בארץ. כמו כן, הקבוצה הינה בעלת כ-55% מהזכויות במתחם בשטח כולל של 120,000 מ"ר באזור רוטשילד, אשר מתוכננים להיבנות בו מתחמים למגורים, משרדים ומסחר.

יתרת העלות המופחתת של נכסי המקרקעין המשמשים את חברות הקבוצה, למועד הדוח הינה כ-1,178 מיליוני ש"ח לעומת כ-1,193 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022. כמו כן שוכרות חברות הקבוצה חניות בסביבת בית הראל ושטחי משרדים בערים שונות בישראל.

לפרטים נוספים אודות רכוש קבוע ראו באור 7 לדוחות הכספיים.

3.9.2 מערכות המיכון וניהול המידע

ההראל המשמר מחשבים שהינה חברה בבעלות מלאה של הראל השקעות, אחראית על מתן שרותי המיכון השונים לרוב חברות הקבוצה, והיא אשר מפעילה במידת הצורך, ספקים וחברות תוכנה לצורך שרותי המחשוב אותם היא מספקת לחברות הקבוצה. בשנים האחרונות, עוסקת הראל המשמר מחשבים באופן אינטנסיבי ביישום התכנית האסטרטגית של החברה. לפרטים אודות היעדים

והאסטרטגייה העסקית של הקבוצה - ראו סעיף 8 לפרק השני לדוח התקופתי (דוח הדירקטוריון).

הקבוצה רואה חשיבות רבה ביכולת הטכנולוגית שלה, כך שתוכל לתמוך ביעדי הקבוצה, והיא שמה לעצמה מטרה להוביל את השימוש במערכות מתקדמות בתחומי פעילותה השונים. בהמשך לאמור, הקבוצה השקיעה בתקופת הדוח במוצרים וכלים טכנולוגיים שיאפשרו לקבוצה לפתח יכולות עסקיות חדשות הקשורים לעולמות דיגיטליים וחדשניים (כמו: SALESFORCE, תשתית CLOUD ועוד). כמו כן הקבוצה ממשיכה להשקיע רבות בתשתיות הטכנולוגיה והסייבר, כל זאת, לצד שדרוג מערכות הליבה המהוות את אבני הבסיס ליישום היכולות המתקדמות שלה.

לפרטים אודות התמודדות החברה עם סיכון הסייבר- ראו סעיף 3.12.2 להלן.

השקעות הקבוצה בציוד מחשוב ותוכנה בשנת 2022 היו כ- 329 מיליוני ש"ח לעומת כ- 298 מיליוני ש"ח בשנת 2021.

לפרטים נוספים אודות השקעות הקבוצה בציוד מחשוב ותוכנה - ראו באור 5 בדוחות הכספיים

3.10 עונתיות

אין השפעה מהותית לעונתיות על הרווחיות באף אחד מתחומי הפעילות של החברה. עם זאת, להשפעות עונתיות לא מהותיות בתחומי הפעילות השונים ראו את הפירוט להלן:

3.10.1 ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח לקראת סוף שנה קלנדרית ניכרת עליה בקצב המכירות עקב רכישת מוצרים המקנים הטבות מס והפקדות במוצרים אלו.

3.10.2 ביטוח בריאות

ככלל, בביטוח בריאות קיימת עלייה עונתית בכמות הפוליסות הנמכרות ליוצאים לחו"ל בתקופות הקיץ ובחופשות החגים. עם זאת, במהלך תקופת הדוח לא התאפיין תחום זה בעונתיות בשל מגיפת הקורונה.

3.10.3 ביטוח כללי

3.10.3.1 מחזור הפרמיות בתחומי הביטוח הכללי גדול יותר בתחילת כל שנה קלנדרית, עקב חידוש מספר רב של חוזי ביטוח שנתיים בתחילת השנה. לעונתיות זו אין השפעה על הרווחיות, מאחר שהיא מווסתת על ידי השינויים בעתודה לסיכונים שטרם חלפו.

3.10.3.2 בביטוחי רכב חובה ורכוש ישנה עלייה בהיקף התביעות בחודשי החורף, כתוצאה מריבוי תאונות הדרכים ומנזקי מזג האוויר.

3.10.3.3 בביטוח רכוש אחר ישנה עלייה בהיקף התביעות בחודשי החורף כתוצאה מפגעי מזג האוויר.

להלן התפלגות פרמיה שהורווחה בענפי הביטוח, דמי ניהול מקופות גמל וקרנות פנסיה לפי רבעונים בשלוש השנים האחרונות (במיליוני ש"ח):

שנת 2022 (מיליוני ש"ח)				תחום פעילות
רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	
				ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
1,465	1,543	1,496	2,000	ביטוח חיים
6	5	7	6	קופות גמל וקרנות פנסיה
1,527	1,538	1,456	1,407	בריאות
210	201	187	183	רכב חובה
311	290	282	273	רכב רכוש
335	325	306	297	ענפי חבויות אחרים
271	261	250	260	ענפי רכוש ואחרים

שנת 2021 (מיליוני ש"ח)				תחום פעילות
רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	
				ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
1,517	1,412	1,512	1,446	ביטוח חיים
10	5	4	6	קופות גמל וקרנות פנסיה
1,399	1,368	1,315	1,282	בריאות
177	150	132	132	רכב חובה
264	238	230	210	רכב רכוש
258	238	235	227	ענפי חבויות אחרים
294	282	257	255	ענפי רכוש ואחרים
-	-	1	2	ביטוח משכנתאות

שנת 2020 (מיליוני ש"ח)				תחום פעילות
רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	
				ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
1,667	1,476	1,259	1,714	ביטוח חיים
6	6	5	144	קופות גמל וקרנות פנסיה
1,261	1,232	1,213	1,247	בריאות
131	134	137	157	רכב חובה
220	221	210	210	רכב רכוש
254	242	241	242	ענפי חבויות אחרים
257	245	240	241	ענפי רכוש ואחרים
2	3	1	3	ביטוח משכנתאות

3.11 נכסים בלתי מוחשיים**סימני מסחר/ לוגו**

בבעלות חברות הקבוצה סימן מסחר על הלוגו של הקבוצה וכן על הלוגו עם השם: "הראל ביטוח ופיננסים", הרשום ברשם סימני המסחר. כמו כן הראל מפעילה מספר מותגים, רשומים ולא רשומים, הנהנים מהמוניטין שיצרה הקבוצה לאורך השנים בשוק הביטוח והפיננסים, כגון "UPGRADE", "הראל סוויץ", "הראל ביטוח ופיננסים בשביל השקט הנפשי שלך", ועוד.

מאגרי מידע

הקבוצה מנהלת מאגרי מידע חיוניים לניהול עסקי החברה על פי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א 1981.

תוכנות וכתובות דומיין

חברות הקבוצה משתמשות לצורכי פעילותן בתוכנות בבעלות חברות הקבוצה ו/או תוכנות שרישיונותיהן נרכשו עבור השימוש בהן. בנוסף, החברה מפתחת באמצעות עובדיה ובאמצעות ספקים שונים תוכנות לשימוש עצמי, בהן יש לה זכויות יוצרים.

כתובת הדומיין של אתר האינטרנט של קבוצת הראל, נמצא בבעלות הקבוצה.

רישיונות

בידי הקבוצה רישיונות והיתרים לפעול כמבטח, חברה מנהלת וסוכן תאגיד, לפי העניין בהתאם להוראות כל דין.

לפרטים אודות נכסים בלתי מוחשיים - ראו באור 5 לדוחות הכספיים.

3.12 גורמי סיכון

3.12.1 טבלת גורמי הסיכון

בטבלה שלהלן מוצגים גורמי הסיכון של הקבוצה על פי טיבם ועל פי השפעתם האפשרית, לדעת הנהלת הקבוצה, על עסקי הקבוצה:

מידת ההשפעה של גורם הסיכון על החברה			גורמי הסיכון	סוג הסיכון
השפעה קטנה	השפעה בינונית	השפעה גדולה		
		✓	האטה כלכלית בישראל	סיכונים מקרו
			סיכונים שוק:	
		✓	• סיכון ריבית	
		✓	• סיכון מרווח אשראי	
	✓		• סיכון אינפלציה	
	✓		• סיכון שערי חליפין	
		✓	• סיכון מחירי מניות	
	✓		• סיכון מחירי נכסים אחרים	
	✓		סיכונים אשראי	
		✓	שימור התיק	
		✓	אריכות חיים לרבות מימוש גמלא	
		✓	תחלואה	
		✓	סיכונים אסטרטגיים, כולל שינויים בסביבת התחרות, ברמת שימור תיק, בטעמי הציבור ואיומי חדשנות טכנולוגית	
	✓		שינויים לרעה בשוקי מבטחי משנה בעולם	

			סיכוני קטסטרופות:	
	✓		• מגפה	
	✓		• טרור או מלחמה	
	✓		• רעידת אדמה או אסון טבע גדול אחר בישראל	
		✓	שינויים רגולטורים	
		✓	תקדימים משפטיים	
	✓		סיכונים תפעוליים	סיכונים מיוחדים לחברה
		✓	סיכוני סייבר ואבטחת מידע	
		✓	סיכוני טכנולוגיות מידע	
	✓		סיכון מיקור חוץ	
	✓		סיכוני נזילות	
	✓		אי התאמה בין נכסים והתחייבויות	
		✓	תובענות ייצוגיות והליכים משפטיים מהותיים	
	✓		סיכוני ציות	
	✓		סיכון מוניטין	

ייחוס מידת השפעת גורמי הסיכון לעיל לקבוצה מבוסס על הערכה סובייקטיבית איכותית של הנהלת הקבוצה בהתחשב בהיקף ובמאפייני פעילותה נכון לתאריך דוח זה. מידת ההשפעה של כל אחד מגורמי הסיכון לעיל עשויה להיות מושפעת משינויים העשויים לחול במאפייני פעילות הקבוצה או בתנאי השוק לאחר תאריך דוח זה.

לפרטים נוספים בדבר ניהול סיכונים ראו באור 35 לדוחות הכספיים.

3.12.2 התמודדות עם סיכון הסייבר

תפיסת ההגנה של הקבוצה והחברות הבנות שלה בניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע בנויה על שלוש שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות. בנוסף להיערכות תפעולית, הראל השקעות רכשה כיסוי ביטוחי קבוצתי כנגד פשעי מחשב, בכלל אירועי סייבר.

הקבוצה והחברות הבנות שלה פועלות בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים בנושא: "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים", אשר מגדיר עקרונות לניהול סיכוני סייבר בגוף מוסדי ומחייב גוף כאמור לנהל סיכונים אלו. בהתייחס לסיכונים אלו ובהתאמה לחוזר כאמור, דירקטוריון הראל ביטוח וכן הדירקטוריונים של

החברות הבנות שלה אשר מהווים גוף מוסדי, אימצו ואישרו מדיניות בנושא וכן מבצעים סקר תקופתי על חשיפות הקבוצה לסיכוני סייבר.

קבוצת הראל מקצה משאבים רבים לניהול סיכוני סייבר. קיימת תכנית עבודה שנתית ורב שנתית בתחום הסייבר ומבוצע מעקב אחר ביצוע בפועל.

כמו כן, הקבוצה מפעילה כלי סייבר שונים ומבצעת תהליכי בדיקות ובקרה נרחבים על מנת להקטין את סיכוני הסייבר.

הקבוצה מפעילה מערך הגנת סייבר ייעודי תוך הסתייעות בשירותי מיקור חוץ ומומחים בתחום אבטחת מידע. לקבוצה מוקד סייבר ייעודי הפועל במתכונת 24/7 לטיפול באירועי סייבר.

בקבוצת הראל פועלת ועדת היגוי סייבר רוחבית אשר מתכנסת לפחות אחת לרבעון. תפקידיה של הוועדה כוללים, בין היתר: ביצוע מעקב אחרי יישום תכנית העבודה בתחום ניהול סיכוני סייבר; דיון בתוצאות הערכת סיכונים ובתכנית להפחתתם, דיון בסיכונים אפשריים בהפעלת שימוש במערכות מבוססות ענן; תחקור והפקת לקחים לגבי כל אירוע סייבר משמעותי; העברת דיווחים לדירקטוריון, לכל הפחות אחת לשנה, על פעילותה, מסקנותיה והמלצותיה בנושאים שהוסמכה לעסוק בהם.

דירקטוריון הקבוצה מפקח על ניהול סיכוני הסייבר ומקבל עדכונים מוועדת ההיגוי כאמור ומבעלי התפקידים הרלוונטיים בקבוצה.

הקבוצה הגדירה מנהל ייעודי, אשר לו מומחיות וניסיון מוכחים בתפקיד ניהולי בתחום הגנת הסייבר. מנהל הגנת הסייבר כפוף לחבר הנהלה.

כמו כן, מבקרת הפנים של הקבוצה מבצעת ביקורות בהתאם לתכנית העבודה הרב שנתית בהתייחס להיבטים שונים של הגנת סייבר, כגון: ביקורת על חשיפות לסייבר במערכות ענן, סקרים ומבדקי חדירה, הרשאות, סיסמאות ועוד.

לצד מדיניות הגנת הסייבר, לקבוצה נהלים מקיפים לניהול תהליכי הסייבר בתחומים שונים כגון: ניהול אירועי סייבר, ביצוע סקרים ומבדקי חדירה, דרישות אבטחת מידע בתהליכי משאבי אנוש וכודמה.

3.13 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

הסכם שיתוף פעולה עם עמותת 8200 ו-AWS ישראל – תכנית החדשנות GUTS

מתוך מטרה לספק שירות ויכולות טכנולוגיות מיטביות עבור לקוחות וסוכני הקבוצה, קבוצת הראל הקימה בשנת 2022 תכנית עסקית - טכנולוגית, בשיתוף פעולה עם AWS ישראל (ענקית הענן מבית אמזון) ועמותת בוגרי 8200.

בתכנית משתתפים וישתתפו סטארטאפים ישראלים המפתחים פתרונות טכנולוגיים לעולמות הביטוח, פיננסים, בריאות ויעילות תפעולית בעולם התאגידים. הסטארטאפים כאמור יהנו, בין היתר, מגישה למומחים בתחומים שונים הרלוונטיים לפעילותם, לרבות בנושאי טכנולוגיה ואבטחת מידע, גישה לתשתיות, כלים ומוצרים טכנולוגיים מתקדמים וכן סביבת עבודה משרדית במתחם ייעודי שהוקם על ידי הקבוצה בבית מ.א.ה ברמת גן.

בנוסף, במסגרת התכנית הקבוצה תבחן הטמעת פתרונות טכנולוגיים של אילו מהסטארטאפים המשתתפים בתכנית.

3.14 יעדים ואסטרטגיה עסקית

לפרטים אודות היעדים והאסטרטגיה העסקית של הקבוצה - ראו סעיף 6 לפרק השני לדוח התקופתי (דוח הדירקטוריון).

4 חלק ד' - משטר תאגידי

4.1 דירקטורים בלתי תלויים

הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בחברה, נכון למועד פרסום הדוח הינם: מר אודי ניסן, הגב' מירי לנט שריר, מר יוני טל, מר מישל דהן והגב' דבורה ויזל.

לפרטים אודות הדירקטורים הבלתי תלויים של החברה - ראו תקנה 26 בפרק הרביעי לדוח התקופתי (פרטים נוספים על החברה).

שינויים בכהונת הדירקטורים הבלתי תלויים בחברה במהלך שנת 2022 ועד למועד פרסום הדוח

ביום 31 במרץ 2022 מר אפרים דרור סיים 9 שנות כהונה כדירקטור בלתי תלוי בחברה. הגב' דבורה ויזל מונתה כדירקטורית בלתי תלויה בחברה, החל מיום 1 באוקטובר 2022.

4.2 מבקר פנים

4.2.1 פרטי מבקר הפנים ותאריך תחילת כהונתו

בדצמבר 2013 מונתה רו"ח אסנת מנור זיסמן, על ידי דירקטוריון הראל השקעות וכהונתה החלה ביום 1 בפברואר 2014.

המבקר הפנימי עומד בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות ובהוראות סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, תשנ"ב-1992.

המבקר הפנימי הינו עובד הראל ביטוח אשר מכהן כמבקר פנים גם בהראל השקעות. עבודת הביקורת הפנימית מבוצעת באמצעות עובדי מערך הביקורת הפנימית של החברה וכן באמצעות שירותים הניתנים במיקור חוץ. הממונה הארגוני על מבקר הפנים הינו יו"ר דירקטוריון החברה.

בחברות אחרות בקבוצה מכהנים מבקרי פנים נוספים. כך, למשל, בחברות המנהלות - הראל פנסיה וגמל, קחצ"ק ובלעתיד מכהן כמבקר פנים רו"ח שי לוטרבך, כאשר חלק מהביקורת בחברות אלו מבוצעות על-ידי עובדי מערך הביקורת הפנימית בחברה.

בחלק מהחברות הבנות כהונת המבקרים הפנימיים מתחייבת מהוראות הדין החלות על אותן חברות, אף שאינן חברות ציבוריות. כך, למשל, חברות ביטוח וחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, מחויבות במינוי מבקר פנים ובכהונה של ועדת ביקורת, אשר דנה בדוחות של מבקר הפנים. לפיכך, המבקרים הפנימיים שמכהנים במרבית החברות הבנות של החברה, פועלים בהתאם ובכפוף להחלטות של ועדות הביקורת של אותן חברות בנות.

4.2.2 תכנית הביקורת

תכנית הביקורת היא תכנית שנתית, הנגזרת מתוכנית ביקורת רב שנתית. סבב הביקורת נשוא התכנית הרב שנתית נועד ליצור מצב בו במהלך של ארבע שנים מבוקרים כל הנושאים הרלבנטיים לפעילותה של החברה. תוכן תכנית העבודה נקבע, בין היתר, בהתבסס על סקר מוקדם וממצאיו באשר לבקורות הקיימות בתהליכים ובהתבסס על שינויים רגולטוריים.

4.2.3 התקנים המקצועיים

התקנים המקצועיים המקובלים על פיהם עורך המבקר הפנימי את עבודת הביקורת כאמור בסעיף 4(ב) לחוק הביקורת הפנימית הם כפי שנקבעו על ידי הלשכה הבינלאומית של המבקרים הפנימיים (IIA) ואומצו על ידי לשכת המבקרים הפנימיים - IIA ישראל.

4.2.4 היקף העסקה

היקף הביקורת הפנימית נקבע בתחילת השנה במסגרת אישור תכנית הביקורת. בשנת 2022 בוצעו בחברה 29,325 שעות ביקורת (בשנת 2021 בוצעו 30,390 שעות ביקורת). היקף שעות הביקורת נקבע על בסיס תכנית ארבע שנתית שבמסגרתה אמורים להיות מבוקרים כל הנושאים הנוגעים לפעילותה של

החברה ושל החברות הבנות, כאמור לעיל. בהתאם לתכנית הרב שנתית נקבעת תכנית הביקורת השנתית ובהתאם נקבע היקף השעות הנדרשות לצורך ביצועה.
להלן נתונים אודות היקף שעות הביקורת בחברה ובחברות מוחזקות:

שעות שהושקעו	החברה
24,450	הראל ביטוח
4,875	החברות המנהלות*
29,325	סה"כ

* הראל פנסיה וגמל, קחצ"ק ולעתיד.

4.2.5 תגמול

מבקר הפנים הינו עובד הראל ביטוח.

שכרו של מבקר הפנים הינו שכר שנקבע בהסכם העסקה של מבקר הפנים, באופן שמונע חשש לפגיעה בשיקול הדעת המקצועי של מבקר הפנים או לפגיעה באי תלותו.

4.2.6 גישה למידע

למבקר הפנימי הוצגו כל המסמכים הרלוונטיים אשר נדרשו, לרבות גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של החברה ולכל מידע אחר ולרבות לנתונים כספיים.

4.2.7 דין וחשבון המבקר הפנימי

כל דוחות המבקר הפנימי בחברה הוגשו בכתב. כל דוח הוגש לשרשרת המבוקרים עד מנכ"ל ויו"ר ועדת הביקורת של הדירקטוריון של החברה המבוקרת. בגין כל דוח התקיימה ישיבה של ועדת הביקורת עם המבוקרים באשר לממצאים וכן הוגשה תגובת המבוקרים בכתב.

בסך הכל הוגשו לחברה בתקופת הדוח 77 דוחות ביקורת, והדיון בכולם התקיים בוועדת הביקורת שהתכנסה בסמוך למועד הגשתם.

4.2.8 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

לדעת הדירקטוריון היקף עבודת הביקורת הפנימית, רציפות פעילותו ותכנית העבודה של המבקר הינם מספקים בנסיבות העניין ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בחברה.

4.3 רואה חשבון מבקר

4.3.1 פרטי רואה חשבון מבקר

4.3.1.1 שם: משרד סומך חייקין KPMG

תאריך תחילת כהונתו: שנת 1999

4.3.1.2 שם השותף המטפל בחברה

גב' חגית קרן, רו"ח (מיום 1.9.2019 ועד ליום 31.12.2022).

מר טל זהרני, רו"ח (החל מיום 1.1.2023).

4.3.2 גילוי בדבר שכר רואה חשבון מבקר

להלן פירוט שכר רואי החשבון (לא כולל מע"מ), עבור שירותים שניתנו על ידם בשנים 2021-2022:

שנת 2022

שכר טרחה (באלפי ש"ח) ללא מע"מ				
סה"כ	שירותי מס מיוחדים	אחר	שירותי ביקורת	
8,339	761	3,845	*3,733	הראל ביטוח
172	-	-	172	חברות אחרות
8,510	761	3,845	3,905	סה"כ

שנת 2021

שכר טרחה (באלפי ש"ח) ללא מע"מ				
סה"כ	שירותי מס מיוחדים	אחר	שירותי ביקורת	
4,440	404	623	*3,335	הראל ביטוח
157	-	-	157	חברות אחרות
4,519	404	623	3,492	סה"כ

* הסכום כולל ביקורת בגין סולבנסי.

4.3.3 גילוי בדבר שלב היישום וההטמעה של תקן IFRS 17, חוזי ביטוח ("התקן")

במהלך חודש מרץ 2020 התקשרה החברה עם Ernst & Young קנדה כיועץ חיצוני אשר ילווה את החברה במהלך שלב היישום וההטמעה של התקן. שלב זה צפוי להימשך עד למועד התחילה של התקן ביום 1 בינואר 2024. במסגרת שלב זה עתידה החברה, בסיועו של היועץ החיצוני כאמור לעיל, לעבור, בין היתר, באופן פרטני על כל אחד ממוצריה ולבחור באופן סופי את המדיניות החשבונאית שלה ביחס לסוגיות מרכזיות בתקן ולהטמיע אותם במערכת, לבצע התאמות נדרשות בכל הקשור לחשבונות ולספר הראשי, וכן לבצע בחינה של המערכת לרבות ריצה במקביל.

4.4 יישום משטר כושר פירעון כלכלי של חברת ביטוח מבוסס Solvency II

על הראל ביטוח חל משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II וזאת בהתאם להוראות יישום שפורסמו בחודש יוני 2017 ועודכנו בחודש אוקטובר 2020 ("הוראות משטר כושר פירעון כלכלי"). ביום 28 בנובמבר 2022 פרסמה החברה את דוח יחס כושר הפירעון של החברה בגין נתוני 30 ביוני 2022. הדוח חושב ונערך בהתאם להוראות הממונה בעניין כושר פירעון כלכלי ואושר על ידי דירקטוריון הראל ביטוח.

לפרטים בדבר תוצאות החישובים שפורסמו במהלך שנת הדוח, ראה סעיף 5 לדוח הדירקטוריון.

הראל ביטוח צפויה לחשב ולפרסם את יחס כושר הפירעון הכלכלי ליום 31 בדצמבר 2022 יחד עם פרסום דוחות הכספיים של הראל ביטוח ליום 31 במרץ 2023.

לפרטים בדבר מדיניות ניהול ההון ויעד יחס כושר פירעון מינימלי שנקבעו על ידי דירקטוריון הראל ביטוח ראה סעיף 5 לדוח דירקטוריון וביאור 15 לדוחות הכספיים.

4.5 אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי של גוף מוסדי:

4.5.1 בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הגוף המוסדי, בשיתוף המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל הגוף המוסדי וסמנכ"ל הכספים הסיקו כי לתום תקופה זו הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הגוף המוסדי הינן אפקטיביות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהגוף המוסדי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח שקבע הממונה על שוק ההון ביטוח וחסכון ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

4.5.2 בקרה פנימית על דיווח כספי

במהלך התקופה המכוסה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2022 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הגוף המוסדי על דיווח כספי.

ניר כהן
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

30 במרץ 2023

הצהרה (certification)

אני הח"מ, ניר כהן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לשנת 2022 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁷ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי של חברת הביטוח; וכן-
  - (א) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - (ב) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
  - (ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
  - (ד) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן-
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - (ה) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
  - (ו) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

ניר כהן
מנהל כללי

30 במרץ 2023

⁷ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

הצהרה (certification)

אני הח"מ, אריק פרץ, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") לשנת 2022 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של חברת הביטוח למועדים ולתקופות המכוסים בדוח.
4. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי¹ ולבקרה הפנימית על דיווח כספי¹ של חברת הביטוח; וכן-
  - (ז) קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לחברת הביטוח, לרבות חברות מאוחדות שלה, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בחברת הביטוח ובאותן חברות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
  - (ח) קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי, או פיקוחנו על קביעת בקרה פנימית על דיווח כספי, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח בינלאומיים (IFRS) ולהוראות הממונה על שוק ההון;
  - (ט) הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של חברת הביטוח והצגנו את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן-
  - (י) גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי; וכן-
5. אני ואחרים בחברת הביטוח המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של חברת הביטוח, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
  - (יא) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתה של חברת הביטוח לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן-
  - (יב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

אריק פרץ
משנה למנכ"ל
ומנהל חטיבת כספים ומשאבים

30 במרץ 2023

¹ כהגדרתם בהוראות חוזר גופים מוסדיים לעניין בקרה פנימית על דיווח כספי – הצהרות, דוחות וגילויים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר הבקרה הפנימית על דיווח כספי

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "חברת הביטוח") אחראית לקביעתה וקיומה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי. מערכת הבקרה הפנימית של חברת הביטוח תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של חברת הביטוח לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) והוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של בטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת חברת הביטוח בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2022, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2022, הבקרה הפנימית של חברת הביטוח על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

_____ (חתימה)	מישל סיבוני	יו"ר הדירקטוריון:
_____ (חתימה)	ניר כהן	מנכ"ל:
_____ (חתימה)	אריק פרץ	משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת כספים ומשאבים:

30 במרץ 2023

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 2

דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

2-3	תיאור החברה	1
2-4	מצב כספי ותוצאות הפעולות, נזילות ומקורות מימון	2
2-17	היבטי אחריות תאגידית	3
2-18	ממשל תאגידי	4
2-19	גילוי בנושא יחס כושר פירעון כלכלי	5
2-22	יעדים ואסטרטגיה עסקית	6

הראל חברה לביטוח בע"מ

דוח הדירקטוריון לשנת 2022

דוח הדירקטוריון בפרק זה של הדוח התקופתי כולל גם מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. מידע צופה פני עתיד הינו מידע בלתי וודאי לגבי העתיד, המבוסס על אינפורמציה שקיימת בחברה במועד הדוח וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה, נכון למועד הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או המשתמעות ממידע זה. במקרים מסוימים, ניתן לזהות קטעים המכילים מידע צופה פני עתיד על-ידי הופעת מילים כגון: "החברה/הקבוצה מעריכה", "החברה/הקבוצה סבורה", "צפויה" וכדו', אך ייתכן, כי הופעת מידע צופה פני עתיד יופיע גם בניסוחים אחרים.

דוח הדירקטוריון ליום 31 בדצמבר 2022, מבטא את השינויים העיקריים במצב עסקי הראל חברה לביטוח ("הראל ביטוח" או "החברה") בשנת 2022. דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי, על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

1 תיאור החברה

1.1 כללי

הראל ביטוח הינה חברה פרטית, בשליטה מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ ("הראל השקעות"). הראל השקעות הינה חברה ציבורית, שמנייתיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב, החל משנת 1982. פעילותה של הראל השקעות, באמצעות חברות שבשליטתה, בשוק הביטוח והחיסכון ארוך הטווח וכן בשירותים פיננסיים ושוק ההון ("הקבוצה").

פעילות הביטוח נעשית ע"י החברה ובאמצעות חברה אחות, אי.אם.אי - עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ (בשליטה מלאה) ("EMI").

הפעילות בתחום חיסכון ארוך הטווח נעשית הן באמצעות החברה, באמצעות חברה אחות – הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל") והן באמצעות חברות בנות, שהינן חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה, כדלקמן: קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (בשליטה מלאה) ("קחצ"ק") המנהלת קרן השתלמות המיועדת למשרתי קבע וגמלאי צה"ל; לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ (בשליטה בשיעור 79%), המנהלת קרן פנסיה ותיקה ("לעתיד").

הפעילות בתחום האשראי נעשית באמצעות החברה הבת - הראל +60 בע"מ ("הראל +60") העוסקת במתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה" שהינה הלוואה הניתנת ללווים בני 60 ומעלה, בשעבוד דירת מגורים; וכן במסגרת פעילות מימון נדל"ן יזמי לרבות ערבות מכר של החברה; וכן במסגרת מתן ערבות פיננסית ושירותי תפעול לתיקי משכנתאות המבוטחים על ידי צדדים שלישיים באמצעות החברה ו-EMI.

נכון ליום 31 בדצמבר 2022, תחום האשראי לא מהווה מגזר פעילות בדוחות הכספיים. בהתאם, הנכסים, ההתחייבויות ותוצאות פעילות תחום האשראי נכללים במגזרי הפעילות השונים של החברה כדלהלן: פעילות הראל +60 נכללת במסגרת מגזר "ביטוח בריאות"; פעילות מתן ערבות חוק מכר נכללת במסגרת מגזר "ביטוח כללי"; ואילו יתר הפעילויות של תחום האשראי, לרבות מימון נדל"ן יזמי, נכללות במסגרת מגזר "לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר".

1.2 בעלי המניות בחברה

הראל השקעות מחזיקה במלוא הון המניות של החברה. בעלי המניות העיקריים בהראל השקעות הינם משפחת המבורגר - יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור (בסעיף זה: "בעלי המניות") המחזיקים בכ- 47.63% מזכויות ההצבעה ומהון המניות המונפק של הראל השקעות.

ההחזקה של בעלי המניות בהראל השקעות הינה בעיקר באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת בשליטתם ובבעלותם המלאה של בעלי המניות, בה הם מחזיקים כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה ("השותפות ג.י.ן") וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.ן.

2 מצב כספי ותוצאות הפעולות, נזילות ומקורות מימון

2.1 שינויים עיקריים אודות עסקי התאגיד

לעניין עסקאות מהותיות ושינויים נוספים שחלו בתקופת הדוח - ראו סעיף 1.1.7 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

לעניין שינויים שאירעו לאחר תקופת הדוח - ראו סעיף 1.1.8 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

2.2 תכנית אסטרטגית רב שנתית בקבוצה

בחודש אוגוסט 2022 התקשרה החברה עם תאגיד יעוץ אסטרטגי בינלאומי מוביל.

על בסיס בחינה ועבודה משותפת של החברה תאגיד הייעוץ כאמור, דירקטוריון החברה החליט בחודש פברואר 2023 על אימוץ תכנית אסטרטגית רב שנתית בשם "הראל 2030".

אסטרטגיית "הראל 2030" מתמקדת בשלושה נדבכים מרכזיים בפעילות הקבוצה: 1. דיוק ביצועי ליבת העסק בתחום הביטוח; 2. זיקה ללקוח - חיזוק ושיפור מנועי ההפצה בתחום הביטוח; ו-3. גיוון מקורות הרווח של הקבוצה. לפרטים נוספים ראו סעיף 6 להלן.

2.3 מדיניות חלוקת דיבידנד וחלוקה בפועל

ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה החברה תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים שלה וזאת כל עוד החברה תעמוד ביעדים מינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2 (יחס כושר פירעון מינימאלי נקבע על 135% בהתחשב בהוראות הפריסה ועל 105% ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה).

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון החברה האם - הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל השקעות. חלוקת הדיבידנד על ידי הראל השקעות עשויה להיות מושפעת, בין היתר, מהיכולת של החברה לחלק דיבידנד בפועל.

לפרטים אודות דיבידנדים שאושרו בתקופת הדוח - ראו באור 15 ג בדוחות הכספיים.

2.4 התפתחויות בסביבה המקרו כלכלית של הקבוצה

תוצאות הפעילות של הקבוצה מושפעות באופן מהותי מהתשואות המושגות בשוק ההון ומהמצב הכלכלי, הפוליטי והביטחוני בארץ ובעולם. להלן התייחסות לגורמים המרכזיים בסביבה המקרו-כלכלית, אשר משפיעים על פעילות הקבוצה:

2.4.1 כללי

בשנת 2022 נרשמה עלייה חדה באינפלציה העולמית לאור זעזועי היצע גלובליים ושיבושים בשרשראות הייצור העולמיות, שהוחרפו בשל המלחמה באוקראינה. העלייה באינפלציה כאמור, התרחשה לצד עלייה בביקושים של משקי הבית עקב הסרת מרבית מגבלות הקורונה במדינות המפותחות.

כתוצאה מכך במרבית המדינות האינפלציה עלתה משמעותית על יעדי הבנקים המרכזיים, ולכן במרבית העולם החל הידוק מוניטרי מהיר, בהובלת ארה"ב. דבר זה גרר הפסדי הון משמעותיים בשוקי האג"ח הגלובליים, לצד הפסדים משמעותיים גם במרבית שוקי המניות הגלובליים.

הסרת הגבלות הקורונה במדינות המפותחות תרמה לצמיחת התוצר העולמי בשנת 2022, אך היא הייתה כמחצית הקצב שנרשם בשנת 2021.

2.4.2 התפתחויות במשק הישראלי

על פי האומדנים הראשוניים הצמיחה ב-2022 עמדה על 6.4% (לעומת 8.6% בשנת 2021). שיעור האבטלה הממוצע ירד ל-3.8% בשנת 2022 (לעומת 5% בשנת 2021) זאת למרות עלייה בשיעור ההשתתפות. לראשונה מזה עשורים נרשם עודף תקציבי כאחוז מהתוצר.

2.4.3 שוק המניות

שנת 2022 הייתה השנה הגרועה ביותר במרבית שוקי המניות הגלובליים מאז שנת 2008. זאת על רקע האינפלציה הגבוהה, עליות הריבית המהירות בעולם בהובלת ארה"ב, העלייה החדה בתשואות אג"ח, ההאטה בסיין, המלחמה באוקראינה ואי-הוודאות הכלכלית. בסיכום שנתי מדד MSCI העולמי ירד ב-18% והמדד המקביל של השווקים המתעוררים ירד ב-20%. מדד הנאסד"ק בארה"ב בלט לשלילה כאשר איבד כשליש מערכו. בישראל מדד ת"א 125 ירד ב-12%.

2.4.4 שוק איגרות החוב

בשנת 2022 נרשמו הפסדים משמעותיים בשוקי האג"ח, כאשר האינפלציה הגבוהה ועליית הריבית החדה, תרמו להפסדי הון משמעותיים במרבית מדדי האג"ח בישראל ובעולם. בסיכום שנת 2022 מדד האג"ח הכללי ירד ב-8%, כאשר מדד אג"ח הממשלתיות ירד ב-9% ומדד אג"ח הקונצרניות ירד ב-6%.

2.4.5 קרנות נאמנות

בסיכום שנת 2022 קרנות הנאמנות רשמו גיוסי נטו של כ-5.8 מיליארדי ש"ח, בשל גיוס שיא של כ-32 מיליארדי ש"ח בקרנות הכספיות, רובו במחצית השנייה של השנה. הגיוסים הללו פיצו על פדיונות במרבית הקרנות בהתמחויות האחרות, כאשר בלטו לשלילה קרנות הנאמנות המתמחות באג"ח שפדו כ-25 מיליארדי ש"ח בשנת 2022.

2.4.6 קרנות סל

בסיכום 2022 קרנות הסל רשמו גיוסים נטו של כ-2.6 מיליארדי ש"ח. בהובלת גיוס של 5.5 מיליארדי ש"ח בקרנות המתמחות במניות בישראל אשר פיצו על פדיונות נטו במרבית הקרנות בהתמחויות האחרות.

2.4.7 שוק המט"ח

בסיכום שנתי בשנת 2022 השקל נחלש ב-7% מול סל המטבעות של בנק ישראל, כאשר ירידות חדות בשוקי המניות ועלייה מהירה בריביות הבנקים המרכזיים בהובלת ארה"ב תרמו לכך. בסיכום שנתי השקל פוחת ב-14% מול הדולר שהתחזק משמעותית בעולם, ב-7% מול האירו וב-1% מול הפאונד.

2.4.8 אינפלציה

במהלך שנת 2022 האינפלציה עלתה לרמה הגבוהה ביותר מאז 2008. כל הסעיפים הראשיים של מדד המחירים לצרכן עלו מלבד הלבשה-והנעלה. סעיפי הדיור, התחבורה והמזון היו התורמים העיקריים לעלייה באינפלציה בשנת 2022. על פי המדד הידוע האחרון שפורסם בסוף הרבעון הרביעי של 2022 (מדד נובמבר), מדד המחירים לצרכן עלה ב-0.8% במהלך הרבעון וב-5.3% בשנים-עשר החודשים האחרונים.

2.4.9 ריבית בנק ישראל

החל מחודש אפריל 2022, בנק ישראל העלה את הריבית שש פעמים ברציפות, פעמיים מתוך זה בשיעור חד של 0.75%. כך בסוף 2022 הריבית עמדה על 3.25%, הרמה הגבוהה ביותר מאז 2011.

2.4.10 אירועים לאחר תאריך הדוח

בחודשיים הראשונים של 2023 בנק ישראל העלה את הריבית פעמיים ברציפות ל-4.25%, הרמה הגבוהה ביותר מאז 2008.

ברבעון הראשון של שנת 2023, הממשלה החלה לקדם הליך של רפורמה במערכת המשפט. נכון למועד פרסום הדוח, קיימת בישראל אי וודאות ביחס להשלכות השונות הצפויות של שינויי החקיקה המקודמים כאמור לעיל, ואשר על פי גורמים שונים עשויה להיות להם, בין היתר, השפעות שליליות על איתנות המשק והכלכלה בישראל, לרבות היקף ההשקעות בישראל, ערך המטבע המקומי ודירוג האשראי של ישראל. בשלב זה, לא ניתן להעריך מה יהיו מרכיבי הרפורמה המשפטית, אם וככל שתחוקק. נכון למועד פרסום הדוח, אין ביכולתה של החברה לאמוד את היקף ההשפעות כאמור על פעילותה של החברה, ככל שיהיו.

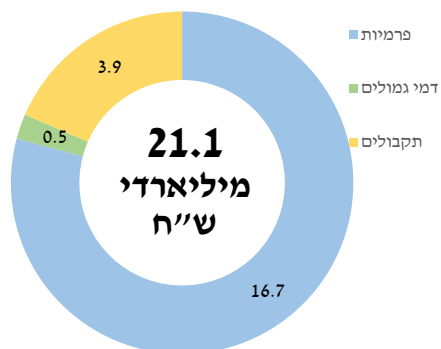
ענף הבנקאות בעולם

במהלך חודש מרץ 2023 נסגרו על ידי הרגולטור בארה"ב בנק סיליקון ואלי (SVB) ובנק סיגניצ'ר (Signature). הממשל בארה"ב אישר שכל הפיקדונות בבנקים שנסגרו יהיו מכוסים תחת ביטוח הפיקדונות אך גברו החששות מאי יציבות של בנקים נוספים בארה"ב. כמו כן, האירוע הגביר את החששות מיציבות הבנק הבינלאומי Credit-Swiss, דבר שהוביל למכירתו המהירה למתחרה UBS בתיווך הרגולטור השוויצרי. הבנק המרכזי בארה"ב הכריז על קו אשראי לבנקים המסחריים לצד קו אשראי

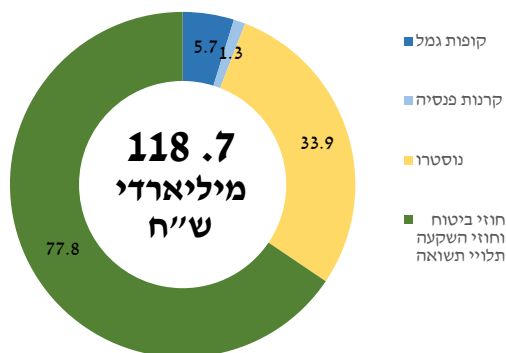
דולרי בינלאומי בשילוב הבנקים המרכזיים הגדולים, כדי לספק נזילות דולרית למקרה שתידרש. נכון למועד פרסום הדוח, אין ביכולתה של החברה להעריך את ההשלכות הפוטנציאליות של האירועים כאמור על פעילותה של החברה, ככל שיהיו.

2.5 תמצית נתונים מהדוחות הכספיים המאוחדים של הראל ביטוח

נתוני פרמיות שהורווחו ברוטו, דמי גמולים ותקבולים בגין חוזי השקעה:

נכסים מנוהלים בקבוצה:

סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל וקרנות הפנסיה אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה ותקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף הפרמיות, אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. בתקופת הדוח הסתכמו התקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות חוזי השקעה בסך של כ-3.9 מיליארדי ש"ח בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

2.5.1 רווח (הפסד) כולל לפי מגזרים (מיליוני ש"ח):

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		שינוי ב- %	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		הערות	
	2020	2021		2022	2021		
							מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
396	312	(39)	-	725	(813)	א	ביטוח חיים
5	(1)	1	-	3	3	ב	פנסייה
7	1	1	-	2	-	ב	גמל
408	312	(37)	-	730	(810)		סך הכל מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
						ג	מגזר ביטוח כללי
85	(28)	(4)	(65)	(72)	(25)		רכב חובה
84	(38)	(44)	-	(65)	(257)		רכב רכוש
89	35	26	(13)	114	99		ענפי רכוש ואחרים
18	15	6	-	64	172		ענפי חבויות אחרים
53	-	-	-	25	-		ביטוח משכנתאות
329	(16)	(16)	-	66	(11)		סך הכל מגזר ביטוח כללי
56	239	425	52	512	778	ד	מגזר ביטוח בריאות
167	167	(70)	-	440	(415)		לא מיוחס למגזרי פעילות
960	702	302	-	1,748	(458)		סך הכל לפני מס
298	213	86	-	525	(205)		הוצאות מס (הטבת מס)
662	489	216	-	1,223	(253)		סך הכל רווח (הפסד) כולל לאחר מס
12%	34%	19%		22%	(5%)		תשואה להון עצמי במונחים שנתיים

תוצאות פעילות הקבוצה מושפעות במידה ניכרת משינויים בשוקי ההון, המשפיעים על הנכסים הפיננסיים של הקבוצה וכנגזרת גם על המרווח הפיננסי ועל דמי הניהול הנגבים בניהול נכסי העמיתים של פוליסות משתתפות ברווחים. בנוסף, תוצאות הקבוצה מושפעות בין היתר, גם משינויי ריבית, משינויים ורפורמות רגולטוריות, ומעדכוני ומחקרים אקטואריים.

התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי, הושפעו בהשוואה לתקופה המקבילה ולרבעון המקביל אשתקד, מירידות בשוקי ההון אשר קוזזו מעליית הריבית שהביאה לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות.

ליתר פירוט בקשר עם השפעות מיוחדות על הרווח הכולל ראו סעיף 2.5.2.

א. ביטוח חיים - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו בעיקר מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל, ומאי גביית דמי ניהול משתנים בשל תשואות ריאליות שליליות של הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה.

ההכנסות מדמי ניהול הסתכמו בתקופת הדוח וברבעון הרביעי בסך של כ-513 מיליוני ש"ח וכ-125 מיליוני ש"ח, בהתאמה, לעומת סך של כ-916 מיליוני ש"ח וכ-290 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה וברבעון המקביל אשתקד, בהתאמה. עיקר הקיטון בדמי הניהול נובע מאי גביית דמי ניהול משתנים בתקופת הדוח וברבעון הרביעי, לעומת דמי ניהול משתנים שנגבו בתקופה המקבילה וברבעון המקביל אשתקד בסך של כ-416 מיליוני ש"ח וכ-159 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

בהתאם למנגנון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר התחיקתי, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 1991-2003 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי השקעה שנצברו. נכון ליום 31 בדצמבר 2022, אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם

בסך של כ-415 מיליוני ש"ח. יצוין כי, סמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים, אומדן דמי הניהול שלא יגבו כאמור הסתכם בסך של כ-438 מיליוני ש"ח.

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מיישום חוזר בדבר עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה, מעדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודות לגמלה ואובדן כושר עבודה, ומעדכון מחקר בקשר עם גיל פרישה ושיעור מימוש גמלה. ההשפעה הכוללת של האמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (א)-(ג).

כמו כן, התוצאות בתקופת הדוח בענף מחלות קשות הושפעו מעדכון קצב התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי. השפעת האמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (ח).

ב. פנסיה וגמל - התוצאות הושפעו מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל.

ג. ביטוח כללי -

ביום 30 בנובמבר 2021, עם התקיימות כל התנאים המתלים הרלוונטיים, הושלמה העסקה במסגרתה רכשה החברה את פעילותה הביטוחית של שירביט. החל ממועד השלמת העסקה, עברו כלל לקוחות שירביט להיות לקוחות החברה. הפעילות הביטוחית של שירביט נכללה בדוחות הכספיים המאוחדים החל מיום 1 בדצמבר 2021 ותרומתה לתוצאות הקבוצה בתקופת המקבילה וברבעון המקביל אשתקד, הינה זניחה.

1. ענף רכב חובה וענפי חבויות - התוצאות הושפעו מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל.

התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו מעלייה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, אשר הביאו לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות.

כמו כן, ברבעון השני עדכנה החברה את נוהל ההקצאה של הנכסים הלא סחירים. בהתאם לנוהל המעודכן, החברה יכולה לבצע העברות מעת לעת, ובהתאם לצורך, בין הנכסים המיוחסים למגזרים השונים באופן שיביא לניצול מרבי של השווי העודף, בכפוף למגבלת הנכסים. בעקבות זאת, נרשם בתקופת הדוח קיטון בהתחייבויות הביטוחיות כתוצאה מתוספת עודף שווי הוגן של נכסים לא סחירים אשר הוקצו בעבר למגזר ביטוח בריאות וכעת מוקצים למגזר ביטוח כללי.

כמו כן, במהלך תקופת הדוח, ועם צבירת הניסיון ביישום מודל ה"נוהג המיטבי", עודכן אופן יישום המודל כך שעתודות הבסיס נמדדות בהתאם ל"נוהג המיטבי" ועודכנו ההנחות במודל האקטוארי לרבות בקשר עם הבאה בחשבון של היעדר מתאם מלא בין הענפים השונים, כפי שמתאפשר בעמדת הממונה בדבר "נוהג מיטבי". העדכונים האמורים הביאו לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות.

לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (ט).

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד הושפעו מירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים. השפעה זו קוזה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון נוסחת חישוב פרמיית אי הנזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון. ההשפעה הכוללת של האמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות (החוזר יושם ברבעון הרביעי אשתקד). לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (ט).

ענף רכב חובה - התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד הושפעו מהרעה חיתומית בשל התפתחות שלילית בתביעות.

ענפי חבויות - התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד הושפעו מהרעה חיתומית בשל גידול בעלות התביעות וגידול בכמות התביעות שדווחו בגין שנים קודמות.

2. ענף רכב רכוש, ענפי רכוש ואחרים - התוצאות הושפעו מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל.

ענף רכב רכוש - התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו בעיקר מגידול בשכוחות התביעות ומעלייה בעלות התביעה הממוצעת אשר הביאו לרישום פרמיה בחסר. התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד הושפעו מקיטון בפרמיה הממוצעת ומגידול בשכוחות התביעות אשר הביאו לרישום פרמיה בחסר. החברה פועלת לשיפור התוצאות החיתומיות בענף רכב רכוש.

ד. מגזר בריאות - התוצאות הושפעו מתשואות שוק ההון כפי שתואר לעיל.

1. ענף סיעוד פרט - תוצאות ענף זה, מושפעות בין היתר, משינוי בעתודת ה-LAT. השינוי בעתודת ה-LAT נובע, בין היתר, משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון, משינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, ומשינויים אחרים.

התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מעלייה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון אשר הביאה לאיפוס עתודת ה-LAT ברבעון הראשון, מבלי שיהיה צורך להשתמש בעודף שווי הוגן של הנכסים הלא סחירים המוקצים לענף סיעוד פרט.

בנוסף, לאור העלייה המתמשכת והמשמעותית בריבית, ולאור הציפיות להמשך מגמת העלייה, עודכן בתקופת הדוח וברבעון הרביעי שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת פעילים. השפעת האמור הביאה לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות. כמו כן, בתקופת הדוח עודכן שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה לתביעות בתשלום (עודכן ברבעון השני), אשר הביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות.

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו מעדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שיעורי הביטולים, התחלואה והתמותה בענף סיעוד פרט. השפעת האמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות.

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד, הושפעו משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון, משינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, ומשינויים אחרים. השפעה זו קוזה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון נוסחת חישוב פרמיית אי הנזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון. ההשפעה הכוללת של האמור הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (ד) ו-(ה).

2. ענף בריאות - התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מהרעה חיתומית בפוליסות קבוצתיות בעיקר בשל עלייה בכמות התביעות בכיסויי תרופות ואמבולטורי. ההרעה החיתומית קוזה בחלקה משיפור ברווח החיתומי בענף נסיעות לחו"ל ושינויים.

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו מעדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שיעור הביטולים ותחלואה בפוליסות בריאות פרט.

לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (ז).

כמו כן, התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מיישום חוזר בדבר עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (א).

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד הושפעו מהשלמת מחקר בקשר עם עלות התביעות בענף בריאות פרט. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (ז). כמו כן, התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד הושפעו מהרעה חיתומית בשל עלייה בכמות התביעות בכיסוי ניתוחים ותרופות.

בנוסף, התוצאות בתקופת הדוח בענף סיעוד פרט ובענף בריאות פרט הושפעו מעדכון קצב התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי. השפעת האמור הביאה לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות. לפירוט נוסף ראו סעיף 2.5.2 (ח).

2.5.2 השפעות מיוחדות על הרווח (ההפסד) הכולל בתקופת הדוח (מיליוני ש"ח):

הערות	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		שינוי	
	2021	2022	2021	2022		
הרווח (ההפסד) הכולל לתקופה כפי שפורסם בדוח הכספי	662	489	216	(1,476)	1,223	(253)
מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח						
א יישום חוזר בעניין עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי	-	-	-	(279)	-	(279)
ב עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודות לגמלה ואובדן כושר עבודה	(61)	-	-	227	-	227
ג עדכון מחקר בקשר עם שיעור פרישה ושיעור מימוש גמלה	217	-	(51)	(51)	-	(51)
ח עדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי	-	-	-	(23)	-	(23)
מגזר ביטוח בריאות						
ד בדיקת נאורות העתודות (LAT) - סיעוד פרט	(181)	59	-	921	(157)	764
ה עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת פעילים ועתודת תביעות בתשלום - סיעוד פרט	-	-	763	778	-	778
ו עדכון הנחות בעקבות מחקרים - סיעוד	(57)	-	(358)	(358)	-	(358)
ז עדכון הנחות בעקבות מחקרים - בריאות פרט	(30)	-	28	(272)	300	28
ח עדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי	-	-	-	178	-	178
א יישום חוזר בעניין עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי	-	-	-	(12)	-	(12)
מגזר ביטוח כללי						
ט השפעות ריבית	45	(37)	91	726	(202)	524
ט עדכונים אקטואריים	-	-	-	75	-	75
י השפעת החלטת בית המשפט העליון באשר לשיעור ההיוון	80	-	-	-	-	-
סה"כ השפעות, לפני מס	13	22	473	1,910	(59)	1,851
השפעת המס	4	8	162	652	(19)	633
סה"כ השפעות, לאחר מס	9	14	311	1,258	(40)	1,218
סה"כ רווח (הפסד) כולל בנטרול ההשפעות המיוחדות	653	475	(95)	(2,734)	1,263	(1,471)

א. התוצאות בתקופת הדוח הושפעו מיישום חוזר ביטוח שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה" ("החוזר"). בעקבות יישום החוזר, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח בסך של כ-279 מיליוני ש"ח לפני מס (גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-80 מיליוני ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-134 מיליוני ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 שאינו תלוי תשואה בסך של כ-20 מיליוני ש"ח, וגידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 תלוי תשואה בסך של כ-45 מיליוני ש"ח) וגידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח בריאות בסך של כ-12 מיליוני ש"ח לפני מס (עודכן ברבעון השני).

ב. בתקופת הדוח נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-222 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום והעתודה המשלימה לגמלה (קיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-27 מיליוני ש"ח, קיטון

בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-154 מיליוני ש"ח, וקיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 שאינו תלוי תשואה בסך של כ-41 מיליוני ש"ח (עודכן ברבעון השני).

בנוסף, בתקופת הדוח נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-5 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודות לתביעות אובדן כושר עבודה בתשלום (עודכן ברבעון השני).

בשנת 2020 נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-61 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודות גמלאות בתשלום ובשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה המשלימה לגמלה (קיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 שאינו תלוי תשואה בסך של כ-134 מיליוני ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-145 מיליוני ש"ח, וגידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-50 מיליוני ש"ח).

ג. בתקופת הדוח וברבעון הרביעי נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-51 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון מחקר בקשר עם גיל פרישה ושיעור מימוש גמלה (גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-65 מיליוני ש"ח, וקיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-14 מיליוני ש"ח).

בשנת 2020 נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-217 מיליוני ש"ח לפני מס, כתוצאה מהשלמת מחקר לגבי גיל פרישה ומימוש קצבה בשילוב מודל תלוי גיל.

ד. מגזר בריאות, ענף סיעוד פרט - כפי שתואר לעיל, התוצאות הושפעו משינוי בעתודת ה-LAT.

השינוי בעתודת ה-LAT בתקופת הדוח הושפע מעלייה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון אשר הביאה לאיפוס העתודה ברבעון הראשון, מבלי שיהיה צורך להשתמש בעודף שווי הוגן של נכסים לא סחירים אשר מוקצים לענף סיעוד פרט. בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד, השינוי בעתודת ה-LAT הושפע מירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים. השפעה זו קווצה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון נוסחת חישוב פרמיית אי הנזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון, ליתר פירוט ראו באור ג'1(ז) בדוחות הכספיים.

השינוי בעתודת ה-LAT בשנת 2020, הושפע משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים. השפעה זו קווצה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון ומיישום חוזר לעניין אופן הקצאת הנכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב עתודות ה-LAT וממחקרים אקטואריים.

ראו פירוט בטבלה להלן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2020	2021	2022	2021	2022
181	(59)	-	157	(764)	
898	813	-	936	(764)	
(549)	(863)	-	(863)	-	
(76)	-	-	-	-	

גידול (קיטון) בעתודת ה-LAT והשפעות ריבית
 השינוי בעתודה כולל בין היתר, את ההשפעות שלהלן:
 שינויים בעקום הריבית ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים
 השפעת יישום חוזרים
 מחקרים (ראו סעיף ו' להלן)

ה. לאור העלייה המתמשכת והמשמעותית בריבית, ולאור הציפיות להמשך מגמת העלייה, עודכן בתקופת הדוח וברבעון הרביעי שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת פעילים בענף סיעוד פרט. בעקבות זאת,

נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-763 מיליוני ש"ח לפני מס. כמו כן, בתקופת הדוח נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-15 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה לתביעות בתשלום בענף סיעוד פרט (עודכן ברבעון השני).

1. השפעת עדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שעורי הביטולים, התחלואה והתמותה בענף סיעוד הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי בסך של כ-358 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-351 מיליוני ש"ח בסיעוד פרט, וסך של כ-7 מיליוני ש"ח בסיעוד קבוצתי).

בשנת 2020 בוצע מחקר בנוגע לשיעור הביטולים בענף סיעוד פרט. בשל המחקר האמור, נרשם גידול בעתודת פעילים בסך כ-57 מיליוני ש"ח לפני מס ומנגד נרשם קיטון בעתודת ה-LAT בסך של כ-76 מיליוני ש"ח לפני מס (ראו סעיף ד' לעיל). ההשפעה הכוללת של האמור הינה קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-19 מיליוני ש"ח לפני מס.

2. השפעת עדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שיעור הביטולים ותחלואה בענף בריאות פרט הביאה לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי בסך של כ-28 מיליוני ש"ח לפני מס.

בתקופת המקבילה אשתקד הושלם מחקר בקשר עם עלות התביעות בענף בריאות פרט. השפעת האמור הביאה לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-300 מיליוני ש"ח לפני מס.

בשנת 2020 נערך עדכון הנחות בעקבות מחקר שביצעה החברה בקשר עם שיעור הביטולים בענף בריאות פרט. בשל המחקר האמור, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-30 מיליוני ש"ח לפני מס.

ח. בתקופת הדוח עודכן קצב התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי. השפעת האמור הביאה לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-155 מיליוני ש"ח לפני מס (ענף סיעוד פרט - קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-120 מיליוני ש"ח, ענף בריאות פרט - קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-58 מיליוני ש"ח, ענף מחלות קשות - גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-23 מיליוני ש"ח).

ט. מגזר ביטוח כללי, ענף רכב חובה וענפי חבויות - התוצאות בתקופת הדוח וברבעון הרביעי הושפעו מעלייה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים.

לאור העלייה החדה של עקום הריבית והעובדה שבעקבותיה אין לחברה עתודת LAT בסיעוד (ראו גם סעיף 2.5.2 (ד) לעיל), עדכנה החברה ברבעון השני את נוהל ההקצאה של הנכסים הלא סחירים. בהתאם לנוהל המעודכן, החברה יכולה לבצע העברות מעת לעת, ובהתאם לצורך, בין הנכסים המיוחסים למגזרים השונים, באופן שיביא לניצול מרבי של השווי העודף, בכפוף למגבלת הנכסים. בנוסף, בתקופת הדוח ועם צבירת הניסיון ביישום מודל ה"נוהג המיטבי", עודכן אופן יישום המודל כך שעתודות הבסיס נמדדות בהתאם ל"נוהג המיטבי" ועודכנו ההנחות במודל האקטוארי לרבות בקשר עם הבאה בחשבון של היעדר מתאם מלא בין הענפים השונים, כפי שמתאפשר בעמדת הממונה בדבר "נוהג מיטבי". האמור הביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות.

בעקבות העדכונים האמורים, נרשם בתקופת הדוח (ברבעון השני), קיטון נטו בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-75 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-7 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה, סך של כ-13 מיליוני ש"ח בענף רכב רכוש, וסך של כ-55 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים). מתוך סכום זה, סך של כ-84 מיליוני ש"ח לפני מס נובע מתוספת עודף שווי הוגן של נכסים לא סחירים אשר הוקצו בעבר למגזר ביטוח בריאות וכעת מוקצים למגזר ביטוח כללי.

התוצאות בתקופה המקבילה אשתקד וברבעון המקביל אשתקד, הושפעו מירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים. השפעה זו קווצה בחלקה כתוצאה מיישום חוזר לעניין עדכון נוסחת חישוב פרמיית אי הנזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון. ליתר פירוט ראו באור 3/ג(1) (ז) בדוחות הכספיים.

שנת 2020 הושפעה משינויים של עקום הריבית חסרת הסיכון, משינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, ומיישום חוזר לעניין עדכון שיעור פרמיית אי הנזילות המתווספת לעקום הריבית חסרת הסיכון.

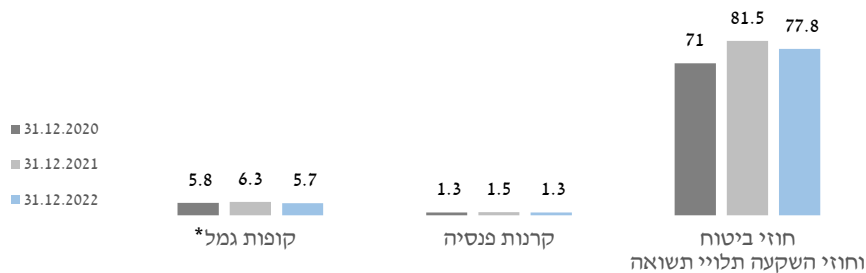
ראו פירוט בטבלה להלן בפילוח לפי ענפים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022	2021	2022	
(45)	37	(91)	202	(599)	גידול (קיטון) בהתחייבויות הביטוחיות
					השפעות ריבית:
					שינויים של עקום הריבית ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים:
(5)	34	(35)	111	(218)	רכב חובה
-	63	(56)	151	(306)	חבויות
					השפעת יישום חוזרים:
(14)	(21)	-	(21)	-	רכב חובה
(26)	(39)	-	(39)	-	חבויות
(45)	37	(91)	202	(524)	סה"כ השפעות ריבית
					עדכונים אקטוארים:
-	-	-	-	(7)	רכב חובה
-	-	-	-	(55)	חבויות
-	-	-	-	(13)	רכב רכוש
-	-	-	-	(75)	סה"כ עדכונים אקטוארים

תוצאות שנת 2020 הושפעו מהחלטת בית המשפט העליון באשר לשיעור ריבית ההיוון שתחול על המוסד לביטוח לאומי בתביעות שיבוב. בעקבות החלטת בית המשפט, נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-80 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-65 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וסך של כ-15 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים).

2.6 פרטים עיקריים נוספים והשפעות עיקריות נוספות לפי מגזרים

2.6.1 נכסים מנוהלים עבור מבוטחים ועמיתים בקבוצה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (מיליארדי ש"ח):

סך הנכסים המנוהלים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה, אינם נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה * קרנות השתלמות

2.6.2 נתוני דמי גמולים (מיליארדי ש"ח) :

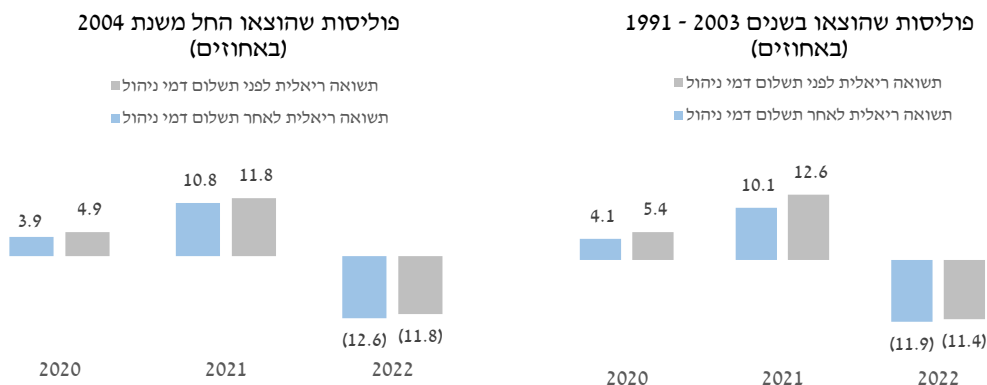
דמי הגמולים של קופות הגמל וקרנות הפנסיה אינם נכללים בדוחות המאוחדים של החברה * נמוך מ- 0.1 מיליארדי ש"ח

2.6.3 ביטוח חיים :

שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת בתקופת הדוח הסתכם בכ-4.3% בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת ברבעון הרביעי הסתכם בכ-4.3% לעומת כ-4.4% ברבעון המקביל אשתקד.

פוליסות תלויות תשואה :

אומדן סכום רווחי (הפסדי) ההשקעות ודמי הניהול, הנכללים בדוחות רווח והפסד המאוחדים, אשר נזקפו לזכות או לחובת המבוטחים בפוליסות תלויות תשואה והמחושבים בהתאם להנחיות שקבע הממונה, על בסיס התשואה והיתרות הרבעוניות של עתודות הביטוח הממוצעות, הנו כדלקמן (מיליוני ש"ח) :

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
1,870	7,860	(5,937)
599	916	513

רווחים (הפסדים) לאחר דמי ניהול
סך דמי ניהול

2.6.4 קרנות פנסיה :

ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה, הסתכמו בתקופת הדוח בסך של כ-7 מיליוני ש"ח בדומה לתקופה המקבילה אשתקד.

ההכנסות מדמי ניהול שנגבו מקרנות הפנסיה המנוהלות בקבוצה, הסתכמו ברבעון הרביעי בסך של כ-1 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-2 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.6.5 קופות גמל:

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו בתקופת הדוח בסך של כ-17 מיליוני ש"ח, לעומת סך של כ-18 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההכנסות מדמי ניהול, שנגבו מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה, הסתכמו ברבעון הרביעי בסך של כ-5 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ-8 מיליוני ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

2.6.6 ביטוח בריאות:

החברה הינה המבטחת בפוליסת הסיעוד הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית. בנוסף לפוליסות הסיעוד הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית, החברה מבטחת בביטוח סיעודי מספר קולקטיבים נוספים.

2.6.7 ביטוח כללי:

לפרטים אודות נתונים כספיים נוספים אודות מגזר ביטוח כללי, בפירוט לענפי ראו באור 4ב' לדוחות הכספיים. לפרטים אודות שינוי מנגנון ההתחשבות בין המוסד לביטוח לאומי לבין חברות הביטוח לגבי תאונות דרכים ראו באור 35 לדוחות הכספיים.

להלן השינוי בכמות הפוליסות במונחי חשיפה:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2020	2021	2022	
	4%	14%	26%	רכב חובה
	10%	13%	15%	רכב רכוש
	2%	10%	12%	ענפי רכוש ואחרים
	(4%)	5%	9%	ענפי חבויות אחרים

כמות הפוליסות במונחי חשיפה - פעילות ביטוח כללי מאופיינת בפוליסות לתקופה של עד שנה. לאור אופיין של הפוליסות, הכמות מהווה מכפלה של מספר הפוליסות בתקופת הפוליסה במהלך השנה. משמע, אם בוצע חיתום לפוליסה לתקופה הקצרה משנה, היא מוכפלת בחלק היחסי של התקופה, כך שפוליסה לחצי שנה מהווה חצי יחידה.

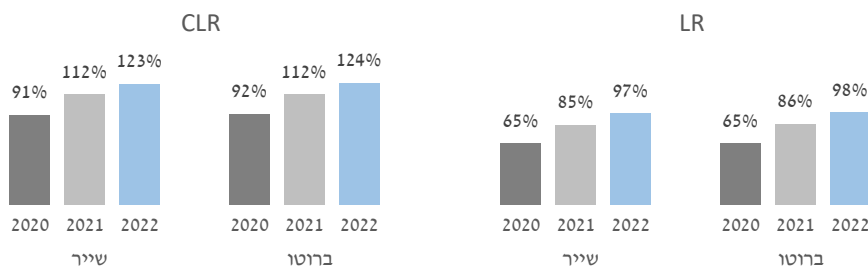
2.6.7.1 רכב חובה

לפירוט נוסף בנוגע לתוצאות רכב חובה ראו סעיפים 2.5.1 ו-2.5.2 לעיל.

מאחר שבעל רכב חייב לבטח את רכבו בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, בעלי רכב (בדרך כלל אופנועים) שנדחו על-ידי חברות הביטוח רשאים לרכוש ביטוח באמצעות ה"פול" (המאגר הישראלי לביטוח רכב) אשר פועל כחברת ביטוח לכל דבר. כל חברות הביטוח הפועלות בתחום ביטוח רכב חובה שותפות ב"פול", וכל אחת נושאת בהפסדי ה"פול", על-פי חלקה היחסי בשוק ביטוח רכב חובה בשנה שחלפה. במכתב מאת מנכ"ל ה"פול" נקבע חלקה הזמני של הראל ביטוח בדמי הביטוח נטו לשנת 2022 בשיעור של 14.06% (מול 14.35% שמהווה את חלקה הסופי של החברה לשנת 2021).

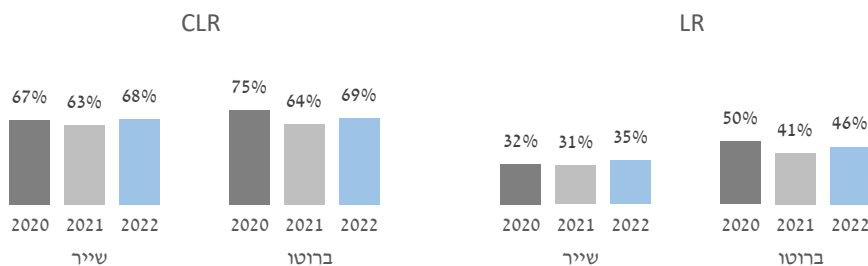
2.6.7.2 רכב רכוש

לפירוט נוסף בנוגע לתוצאות ענף רכב רכוש ראו סעיף 2.5.1 ו-2.5.2 לעיל.
 שיעור ה-Loss Ratio ו-Combined Loss Ratio בביטוח רכב רכוש:

2.6.7.3 ענפי רכוש ואחרים

לפירוט נוסף בנוגע לתוצאות ענף רכוש ואחרים ראו סעיף 2.5.1 לעיל.
 שיעור ה-Loss Ratio ו-Combined Loss Ratio בענפי רכוש ואחרים:

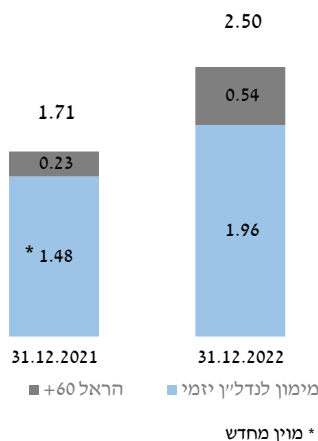

2.6.7.4 ענפי חבויות אחרים

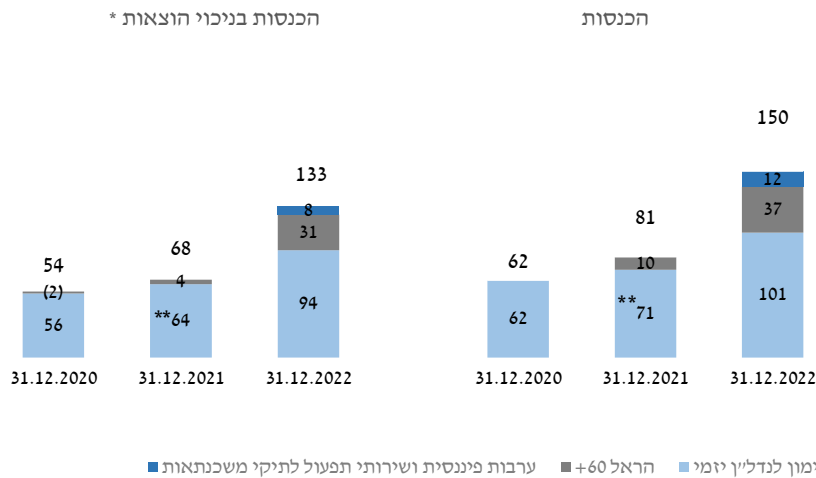
לפירוט בנוגע לתוצאות ענפי חבויות אחרים ראו סעיפים 2.5.1 ו-2.5.2 לעיל.

2.6.8 תחום אשראי

גודל תיק האשראי (מיליארדי ש"ח):

היקף ההכנסות וההכנסות בניכוי הוצאות לתקופה בתחום האשראי (מיליוני ש"ח):

* הכנסות בניכוי הוצאות במימון לנדל"ן יזמי ובהראל +60 מחושבות כהכנסות בניכוי הוצאות תפעוליות ואינן כוללות את עלויות המימון של הפעילויות האמורות
 ** מוין מחדש

נכון ליום 31 בדצמבר 2022, תחום האשראי לא מהווה מגזר פעילות בדוחות הכספיים. בהתאם, הנכסים, ההתחייבויות ותוצאות פעילות תחום האשראי נכללים במגזרי הפעילות השונים של החברה ראו גם סעיף 1.1 לעיל

2.7 נזילות ומקורות מימון

2.7.1 תזרים מזומנים

סך תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת הסתכם בתקופת הדוח בכ-1,748 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בכ-371 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות מימון הסתכמו בכ-556 מיליוני ש"ח. השפעת התנודות בשער החליפין על יתרת המזומנים הסתכמה בסך שלילי של כ-157 מיליוני ש"ח. התוצאה של כל הפעילות הני"ל מתבטאת בעלייה ביתרות המזומנים בסך של כ-664 מיליוני ש"ח.

2.7.2 נזילות ומימון הפעילות

ככלל, החברה והחברות הבנות שלה מממנות את פעילותן השוטפת ממקורותיהן העצמאיים.

3 היבטי אחריות תאגידית

3.1 אחריות תאגידית

דירקטוריון החברה, ההנהלה ועובדי הקבוצה רואים באחריות תאגידית נדבך מרכזי בתפיסת הניהול וערכי הליבה של הקבוצה ומייחסים חשיבות רבה להטמעתה בכל רובד של עשייה, זאת מתוך ההכרה בכוחו של שילוב בין ערכים וניהול תקין ואתי להצלחה ומובילות עסקית תוך יצירת ערך לכל בעלי העניין.

כביטוי לכך, בשנת 2022 דורגה הקבוצה בפעם השמינית ברציפות בדירוג "פלטנה פלוס" - הדירוג הגבוה ביותר בדירוג 'מעלה', המדרג 150 מהחברות הגדולות במשק בהיבטים של אחריות תאגידית.

קבוצת הראל מפרסמת דוח אחריות תאגידית דו-שנתי אשר ערוך בהתאם תקן GRI הבינלאומי המהווה את התקן המוביל בעולם לדיווחי אחריות תאגידית והמתאר את הנושאים המהותיים בתחומי השפעה של התאגידים על הסביבה ועל החברה. פרסום הדוח כאמור מבטא את המחויבות המתמשכת של דירקטוריון והנהלת הקבוצה לקידום תפיסת עולם הדוגלת בשילוב בין ניהול עסקי לאחריות תאגידית ומאפשר לקבוצה להציג בשקיפות ובאופן מהימן וכוללני את פעילותה. דוח אחריות תאגידית מפורסם באתר האינטרנט של החברה.

3.2 מעורבות בקהילה - חסויות, תרומה לקהילה והתנדבות עובדים

בשנת 2022 המשיכה החברה בהרחבת פעילות התרומה לקהילה ובהעמקת הקשרים עם ארגונים הפועלים למען הקהילה והחברה במגוון תחומים, כאשר כמחצית מעובדי הקבוצה עסקו במהלך השנה בפעילות התנדבותית, בהתאם למדיניות קבוצת הראל:

3.2.1 שותפויות אסטרטגיות ארוכות טווח המבוססות על תרומה כספית ומעורבות עובדים. במסגרת זו התקיימו שיתופי פעולה שונים ובהם: שת"פ להצלת חיים עם ארגון "איחוד הצלה", שת"פ לחלוקת מזון ולקידום חינוך ילדים ונוער עם עמותות "לקט ישראל", "נבט" "לשובע", "פתחון לב", "העמותה לקידום החינוך", עמותת "שיעור אחר", ארגון "אור שלום", פעילות למען חיילים הכוללת אימוץ שני גדודי הובלה של צה"ל במסגרת פרויקט "אמץ לוחם" של יחד למען החייל וכן תמיכה בבתי ספר ומועדוניות של ילדים ממעמד סוציאקונומי נמוך - שיתופי פעולה אלו מעמיקים משנה לשנה.

3.2.2 תרומות הקבוצה לעמותות ולארגונים לטובת הקהילה בשנת 2022 הסתכמו בכ-11.5 מיליוני ש"ח. זאת מול כ-10.7 מיליוני ש"ח וכ-9.5 מיליוני ש"ח בשנים 2021 ו-2020, בהתאמה. מתוך הסכומים כאמור, כ-6.8 מיליוני ש"ח, כ-7.5 מיליוני ש"ח וכ-7.1 מיליוני ש"ח, בהתאמה, נתרמו באמצעות "קרן מ.א.ה." (על שם מרגוט וארנסט המבורגר ז"ל), שהינה חברה לתועלת הציבור שקיבלה את אישור רשויות המס לקבל תרומות מגופים שונים ולחלקן בין גופים נזקקים בהתאם לשיקול דעת הנהלת קרן מ.א.ה., שחבריה הינם בעלי עניין בחברה.

3.2.3 מדיניות התרומות של הנהלת קבוצת הראל והנהלת קרן מ.א.ה הינה מערכתית - הוליסטית. במסגרת המדיניות כאמור, הקבוצה דוגלת במתן סיוע למספר רב של עמותות במגוון תחומים. במהלך השנים קבוצת הראל תרמה למעל 300 עמותות וארגונים שונים מכל רחבי הארץ. תחומי הפעילות העיקריים של העמותות להם תורמת קבוצת הראל הינם: מוסדות השכלה גבוהה, מוסדות לחינוך מיוחד, מוסדות תרבות ואומנות, מוסדות הפועלים לצמצום פערים בחברה הישראלית, מוסדות לעזרה רפואית לנזקקים, מוסדות תמיכה לאנשים עם מוגבלויות וצרכים מיוחדים וכן מוסדות לטיפול בהתמכרויות. בנוסף, תורמת הקבוצה לארגון "איחוד הצלה" שהינו גוף התנדבותי להצלת חיים ומתן עזרה ראשונה וכן לתנועת מכבי העולמית הפועלת למען העמקת הזהות הציונית בקרב יהדות התפוצות.

3.2.4 בשנת 2022 הסתכמו התרומות בשווה כסף, המבטאות שעות התנדבות של עובדי החברה על חשבון שעות עבודה, תרומת שימוש באמצעי החברה לטובת פעילות של עמותות שונות ומסירת ציוד לעובדי החברה או לעמותות, לסך של כ-800 אלפי ש"ח.

3.2.5 בשנה זו המשיכה הקבוצה לשלב עמותות אשר מספקות תעסוקה מותאמת לאנשים עם מוגבלות באירועי חברה וברכש (לדוגמה: "אופק לבן", "ציפור הנפש", "אנד&גיו").

4 ממשל תאגידי

4.1 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית

בהתאם להוראות חוזר "דירקטוריון גוף מוסדי" לפחות מחצית מהדירקטורים הבלתי תלויים בחברה יהיו בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. לפרטים אודות הדירקטורים המכהנים בחברה שהדירקטוריון הכיר בהם כבעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית ראו תקנה 26 בפרק הרביעי בדוח התקופתי - "פרטים נוספים על החברה".

4.2 דירקטורים בלתי תלויים

לפרטים אודות דירקטורים בלתי תלויים בחברה ראו תקנה 26 בפרק הרביעי בדוח התקופתי - "פרטים נוספים על החברה".

4.3 מבקר פנימי

לפרטים אודות מבקר הפנים בחברה ראו סעיף 4.2 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

4.4 רואה חשבון מבקר

לפרטים אודות רואה חשבון מבקר של החברה ראו סעיף 4.3 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

4.5 שינויים מהותיים במצבת נושאי המשרה הבכירה

לפרטים אודות שינויים מהותיים במצבת נושאי המשרה הבכירה ראו סעיף 1.1.7.5 בפרק הראשון בדוח התקופתי - "תיאור עסקי החברה".

4.6 גילוי אודות סיכוני סייבר

לפרטים אודות היערכות החברה לסיכוני סייבר ראו באור 35' לדוחות הכספיים.

5 גילוי בנושא יחס כושר פירעון כלכלי**הוראות לעניין יישום משטר כושר פירעון כלכלי:**

על הראל ביטוח חל משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II וזאת בהתאם להוראות יישום שפורסמו בחודש יוני 2017 ועודכנו בחודש אוקטובר 2020 ("הוראות משטר כושר פירעון כלכלי").

הוראות משטר כושר פירעון כלכלי כוללות הוראות מעבר המאפשרות פריסה עד שנת 2032 של הגידול בעתודות בגין מוצרי ביטוח ארוכי טווח אשר נמכרו בעבר. בהתאם להוראות המעבר, חברת ביטוח רשאית, לאחר שקיבלה אישור הממונה, לכלול בחישוב עתודות הביטוח בתקופת הפריסה ניכוי מעתודת הביטוח ("הניכוי"). הניכוי מחושב, בהתאם להנחיות במכתב עקרונות הניכוי והוא מופחת החל משיעור של 100% בחישוב עתודות הביטוח ליום 31 בדצמבר 2019 ועד לשיעור של 0% בחישוב עתודות הביטוח ליום 31 בדצמבר 2032. ביום 21 בנובמבר 2022 התקבל אישור הממונה לחישוב מחדש של הניכוי, המבוצע לפחות אחת לשנתיים. הניכוי חושב מחדש ליום 30 ביוני 2022 לאור ההשפעה המהותית של עליית הריבית במחצית הראשונה של שנת 2022. בנוסף, בתקופת המעבר מחושבת דרישת הון מוקטנת, שתלך ותגדל באופן הדרגתי עד לסוף שנת 2023, על סוגים מסוימים של השקעות וכן מגבלת הכרה מקסימלית גבוהה יותר עבור הון רובד 2.

ביום 28 בנובמבר 2022 פרסמה הראל ביטוח את דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני 30 ביוני 2022 באתר האינטרנט שלה (כתובת האתר: <https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel/investor-relations/Pages/repayment-ability.aspx>).

עודף ההון של הראל ביטוח ליום 30 ביוני 2022, בהתאם להוראות המעבר הינו בסך של כ-7,433 מיליוני ש"ח וללא התחשבות בהוראות המעבר הינו בסך של כ-3,396 מיליוני ש"ח. החישוב שערכה הראל ביטוח ליום 30 ביוני 2022 לא בוקר ולא נסקר על ידי רואי החשבון המבקרים.

יצוין כי למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים, כגון שינויים בריבית, שינויים ברווחי השקעות, עדכוני הנחות אקטואריות ושינויים הקשורים בפעילות הראל ביטוח.

חישובי ההון הכלכלי הקיים וההון הנדרש מבוססים על תחזיות והנחות הנשענות, בעיקרן על ניסיון העבר, אשר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות.

קביעת האומדן המיטבי התבססה על תחזיות, הערכות ואומדנים לאירועים עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינם בשליטתה של החברה, ויש לראות בהם כ - "מידע צופה עתיד" כהגדרתו בסעיף 32א לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. יתכן כי תחזיות, הערכות ואומדנים אלו, כולם או חלקם, לא יתממשו או שיתממשו באופן שונה מכפי שהונח בחישוב דוח כושר פירעון, ולפיכך התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מכפי שנחזה.

יחס כושר פירעון כלכלי וסף הון:

להלן נתונים אודות יחס כושר פירעון וסף הון (MCR) ליום 30 ביוני 2022 בהתאם להוראות משטר כושר פירעון כלכלי. יחס כושר פירעון כלכלי מחושב בהתאם להוראות מעבר, במסגרתן נקבעה תקופת פריסה.

א. יחס כושר פירעון כלכלי

ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 30 ביוני 2022	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח		
17,873	16,694	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון
10,236	9,261	הון נדרש לכושר פירעון
7,637	7,433	עודף
175%	180%	יחס כושר פירעון כלכלי

השפעת פעולות הוניות מהותיות שהתרחשו בתקופה שבין תאריך החישוב לתאריך פרסום דוח יחס כושר פירעון:

-	-	פדיון הון
17,873	16,694	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון
7,637	7,433	עודף הון
175%	180%	יחס כושר פירעון כלכלי

מצב ההון של הראל ביטוח מושפע מההתפתחות העסקית השוטפת של הראל ביטוח, שינויים במשתני שוק, עדכון הנחות דמוגרפיות ותפעוליות, עדכוני מודל שוטפים, עדכון הנחיות רגולטוריות ופעולות הוניות. למידע בדבר שינויים עיקריים שחלו במחצית הראשונה של שנת 2022 לעומת מספרי השוואה ראו סעיף 2 בדוח יחס כושר פירעון כלכלי.

נתונים אלה בדבר יחס כושר הפירעון, בהתחשב בפעולות ההוניות, כפי שפורטו לעיל, אינם כוללים את השפעת הפעילות העסקית של הראל ביטוח לאחר 30 ביוני 2022, שינויים בתמהיל ובגודל ההשקעות וההתחייבויות הביטוחיות, חלוקת דיבידנדים וגיוס חוב, עדכון הנחות אקטואריות, השפעות אקסוגניות ושינויים רגולטוריים המשפיעים על הסביבה העסקית.

מאז 30 ביוני 2022 ועד בסמוך למועד פרסום הדוח נמשכה מגמת העלייה של עקום הריבית חסרת הסיכון. יצוין כי, מידת ההשפעה של השינויים של עקום הריבית על עודפי ההון ועל יחס כושר הפירעון הכלכלי של הראל ביטוח תלויה, בין היתר, בפרמטרים שונים, לרבות מאפייני ההתחייבויות הביטוחיות, המח"מ הרלבנטי והריבית הרלבנטית לכל אחת מסוגי ההתחייבויות ואופן המדידה שלהן.

לתוצאות מבחני רגישות של יחס כושר פירעון כלכלי ביחס לגורמי סיכון שונים, לרבות רגישות לריבית, ראו סעיף 9 בדוח יחס כושר פירעון כלכלי של הראל ביטוח ליום 31 בדצמבר 2021.

ב. סף הון (MCR)

ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 30 ביוני 2022	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח		
2,735	2,771	סף הון (MCR)
13,302	12,618	הון עצמי לעניין סף הון

ג. מגבלות על חלוקת דיבידנד

בהתאם למכתב שפרסם הממונה בחודש אוקטובר 2017 ("המכתב"), חברת ביטוח תהיה רשאית לחלק דיבידנד רק אם לאחר ביצוע החלוקה יש לחברה יחס כושר פירעון לפי משטר כושר פירעון כלכלי בשיעור של לפחות 100%, כשהוא מחושב ללא התחשבות בהוראות המעבר ובכפוף ליעד יחס כושר פירעון שקבע דירקטוריון החברה. היחס האמור יחושב ללא ההקלה שניתנה בגין הפרש מקורי המיוחס לרכישת פעילות של קופות גמל וחברות מנהלות.

מדיניות הראל ביטוח היא להחזיק בסיס הון איתן להבטחת כושר הפירעון שלה ויכולתה לעמוד בהתחייבויותיה למבוטחים, לשמר את יכולתה להמשיך את פעילותה העסקית וכדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה. הראל ביטוח כפופה לדרישות ההון והרגולציה הנקבעת לעניין חלוקת דיבידנד.

ביום 30 בנובמבר 2020 אישר דירקטוריון הראל ביטוח את עדכון התכנית לניהול הון ונקבעו בשלב זה, כללי סף לחלוקת דיבידנד, הכוללים יחס כושר פירעון כלכלי מינימאלי, בהתחשב בהוראות הפריסה, בשיעור של 135% ויחס כושר פירעון מינימאלי, ללא התחשבות בהוראות בתקופת הפריסה בשיעור של 105%. ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים שלה. בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון הראל ביטוח מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל ביטוח תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של הראל ביטוח וזאת כל עוד הראל ביטוח תעמוד ביעדים המינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2. כללי הסף נועדו לאפשר להראל ביטוח התמודדות עם משברים מבלי לפגוע מהותית בפעילותה ובעמידתה בדרישות ההון החלות עלייה. עם זאת, אין באמור כדי להבטיח שהראל ביטוח תעמוד בכללי הסף שנקבעו בכל עת.

ד. יחס כושר פירעון ללא יישום הוראות המעבר לתקופת הפריסה וללא התאמת תרחיש מניות

להלן נתונים על יחס כושר פירעון כלכלי של הראל ביטוח, כשהוא מחושב ללא הוראות המעבר ועל יעד יחס כושר פירעון שקבע דירקטוריון הראל ביטוח בהתייחס ליחס כושר הפירעון המחושב ללא התחשבות בהוראות בתקופת הפריסה ובהתאמת תרחיש מניות, כנדרש במכתב. יחס זה עומד ביחס כושר הפירעון הנדרש על פי המכתב.

ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 30 ביוני 2022	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
מיליוני ש"ח		
14,336	14,141	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון
12,308	10,745	הון נדרש לכושר פירעון (SCR)
2,028	3,396	עודף הון
116%	132%	יחס כושר פירעון (באחוזים)

השפעת פעולות הוניות מהותיות שהתרחשו בתקופה שבין תאריך החישוב לתאריך פרסום דוח יחס כושר פירעון:

-	-	גיוס (פדיון) מכשירי הון
14,336	14,141	הון עצמי לעניין הון נדרש לכושר פירעון
2,028	3,396	עודף הון
116%	132%	יחס כושר פירעון (באחוזים)
סטאטוס ההון לאחר פעולות הוניות ביחס ליעד הדירקטוריון:		
105%	105%	יעד יחס כושר הפירעון הכלכלי של הדירקטוריון
1,412	2,859	עודף הון ביחס ליעד (במיליוני ש"ח)

ה. הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA)

ביום 5 בינואר 2022 פרסם הממונה תיקון להוראות החוזר המאוחד שעניינו "דיווח לממונה על שוק ההון - הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA)" ("התיקון"). בתיקון נקבע כי חברת ביטוח תדווח לממונה אודות הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון (ORSA) אחת לשנה, בחודש ינואר. בהתאם לתיקון, הראל ביטוח תספק לממונה דיווח שיכלול את סיכום התוצאות, מצב עסקי וקשרי גומלין, חשיפה לסיכון, הערכת כושר פירעון ודרישת הון, הערכה צופה פני עתיד ותרחישים וניתוחי רגישויות. תחילתו של החוזר ביום 1 בינואר 2023. הראל ביטוח דיווחה לממונה את מסמך ה- ORSA בינואר 2023 בהתאם להנחיות.

6 יעדים ואסטרטגיה עסקית

סעיף 6 זה להלן בדבר יעדים ואסטרטגיה עסקית, כולל גם תחזיות, הערכות, אומדנים ומידע אחר המתייחסים לאירועים ועניינים עתידיים, שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתה של החברה בלבד (מידע צופה פני עתיד). העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס למידע זה הינם עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי של החברה ועסקיה (כגון היקפי מכירות ושיעורי רווחיות, כוח אדם, התקשרויות עסקיות ועוד), עובדות ונתונים בנוגע למצב הנוכחי בארץ ובעולם של תחומי הפעילות בהם פועלת החברה (כגון התפתחויות כלכליות ענפיות, סביבה רגולטורית, מתחרים, התפתחויות טכנולוגיות, שוק מבטחי המשנה ועוד), ועובדות ונתונים מקרו כלכליים (כגון מצב כלכלי בישראל ובעולם, שיעורי תשואה בשוקי ההון, התפתחויות מדיניות וחברתיות ועוד), והכל כפי שידועים לחברה במועד דוח זה. המידע צופה פני עתיד הכלול בסעיף זה לעיל מבוסס במידה מהותית, בנוסף לאינפורמציה הקיימת בחברה, על ציפיות והערכות נוכחיות של החברה לגבי התפתחויות עתידיות בכל אחד מהפרמטרים האמורים, ועל השתלבותן של ההתפתחויות כאמור אלה באלה. אין לחברה כל ודאות כי ציפיותיה והערכותיה אכן יתממשו, ותוצאות הפעילות של החברה עלולות להיות שונות באופן מהותי מהתוצאות המוערכות או המשתמעות מהאמור לעיל, בין היתר עקב שינוי בכל אחד מהגורמים דלעיל.

6.1 הסביבה העסקית והרגולטורית המתגרת, דורשת, להערכת החברה, התאמה של ההתנהלות והאסטרטגיה העסקית של החברה, וזאת על מנת להמשיך לשמור על מעמדה בשוק ועל מגמת הצמיחה המרשימה שהציגה בשנים האחרונות. החברה תעשה כל מאמץ על מנת להמשיך ולהיות בתחומי פעילותה השונים גוף מוביל ודומיננטי, תוך שמירה על ערכי החברה המתבטאים בסיסמא "אש להבה":

אמינות, שרות לקוח, הון אנושי, בית חם והובלה.

6.2 המצב העסקי, הכלכלי והחברתי בארץ כמו גם סביבת הריבית השוררת בשוקי ההון בארץ ובח"ל, מכתבים לקבוצה צורך בחשיבה מתמדת ובהתאמת האסטרטגיה העסקית למצבים המשתנים.

6.3 האסטרטגיה של החברה הינה צמיחה בפעילותה הביטוחית הן מתוך הרחבת מכירות ללקוחות חדשים והן מתוך מכירות נוספות ללקוחותיה הקיימים של הקבוצה (מעל 4 מיליון לקוחות), וכן הרחבת סל המוצרים של החברה, תוך דגש על פעילויות המותאמות לצורכי הלקוחות - כגון מוצרי ביטוח ייחודיים ומוצרי חסכון מתקדמים.

6.4 קבוצת הראל גיבשה אסטרטגיה חדשה, הנקראת "הראל 2030", לפיה על מנת לתמוך בהגדלת הרווח של הקבוצה, הרי שלצד המשך השקעה בפיתוח עסקי ובבניית תשתיות טכנולוגיות, תשתיות דיגיטל ותשתיות דאטה, נדרש להשקיע בשלושה נדבכים מרכזיים:

6.4.1 **דיוק ביצועי ליבת העסק בתחום הביטוח** - דיוק ושיפור חוויית הלקוח בכל נקודות המגע, לרבות תהליכי חיתום, תמחור, ניהול התביעות ושירות הלקוחות, והכל באמצעות הוספה ושיפור של כלים מיכוניים ואוטומציה מוגברת בסביבת העבודה בחברה ובכלים הניתנים לסוכני הביטוח הפועלים עם הקבוצה.

6.4.2 **זיקה ללקוח** - על ידי חיזוק ושיפור מנועי ההפצה בתחום הביטוח, מקסום ערוצי ההפצה באמצעות עבודה לפי מאפייני לקוח, בדגש על שיתוף סוכני הביטוח הפועלים עם הקבוצה, להטמעת כלים שיאפשרו סגמנטציה ופרסונליזציה והגברת פעילות Cross – sale, לצד המשך מינוף הזיקה ללקוחות הקיימים, שיפור השירות לסוכן וללקוח והגדלת כמות המוצרים של הלקוחות בהראל.

6.4.3 **גיוון מקורות הרווח של הקבוצה** - התרחבות מחוץ לליבת עסקי הביטוח על ידי הרחבת פעילויות קיימות ואיתור הזדמנויות עסקיות בעסקים המניבים תזרים יציב, לרבות בתחומי האשראי והפיננסים.

6.5 הקבוצה צופה כי יישום התכנית האסטרטגית במרכיבי ליבת עסקי הביטוח והזיקה ללקוח יביא לשיפור פרמנטי ברווח בהיקף של מאות מיליוני ש"ח, וזאת בנוסף על השיפור שינבע מגיוון מקורות הרווח. השיפור כאמור, ישתקף ברווח מדורג על פני מספר שנים ועד למימוש מלא בשנת 2027.

6.6 לצד כל אלה, הראל קיבלה החלטה אסטרטגית להשקיע משאבים בחדשנות ולצורך כך הראל הקימה בשנת 2022 תכנית עסקית – טכנולוגית, בשיתוף פעולה עם AWS ישראל (ענקית הענן מבית אמזון) ועמותת בוגרי

8200. בתכנית משתתפים וישתתפו סטארטאפים ישראלים המפתחים פתרונות טכנולוגיים לעולמות הביטוח, פיננסים, בריאות ויעילות תפעולית בעולם התאגידי. הסטארטאפים כאמור יהנו, בין היתר, מגישה למומחים בתחומים שונים הרלוונטיים לפעילותם, לרבות בנושאי טכנולוגיה ואבטחת מידע, גישה לתשתיות, כלים ומוצרים טכנולוגיים מתקדמים וכן סביבת עבודה משרדית במתחם ייעודי שהוקם על ידי הקבוצה בבית מ.א.ה ברמת גן. בנוסף, במסגרת התכנית, הקבוצה תבחן הטמעת פתרונות טכנולוגיים של אילו מהסטארטאפים המשתתפים בתכנית.

6.7 הקבוצה מאמינה, כי מעמדה בשוק הביטוח והחיסכון ארוך הטווח כמו גם בשוק השירותים הפיננסיים הושג רבות בשל השירות הייחודי שהיא מעניקה ללקוחותיה וסוכניה. הקבוצה תמשיך להקפיד על שירות ייחודי ללקוחות ולסוכנים, תוך הסתכלות ארוכת טווח על טובת הלקוח ומתוך אמונה ששירות שמבוטח צריך לקבל בעת תביעה בנוסף לתשלום סכום התביעה, גם סיוע וליווי בשעת המשבר. יישום האסטרטגיה החדשה של הקבוצה יעמיק את הקשרים ארוכי הטווח של הקבוצה עם לקוחותיה ויאפשרו לקבוצה להעניק שירות מותאם לכל לקוח. קשרים אלו הם שימשיכו להעניק לקבוצה את היציבות ואת מנועי הצמיחה באמצעות שיווק כלל מוצרי הקבוצה ללקוחות הנאמנים של הקבוצה.

6.8 החברה פועלת להטמעת הפיתוחים הטכנולוגיים העדכניים ביותר, הן לצורך שיפור השירות ללקוחות ולסוכנים והן לצורך הגברת אבטחת המידע אודות לקוחותיה והגנה על זכויותיהם.

6.9 החברה תמשיך במדיניות ניהול יעיל של ההון הרגולטורי שנדרש מהחברה, ובכלל זה בבחינת עסקאות תביא בחשבון את התשואה המצופה על ההון הנדרש בגין העסקאות. הקבוצה תנסה להתרכז בהשקעות אטרקטיביות, שאינן מושפעות משוק ההון, כמו תשתיות נדל"ן בארץ ובחו"ל והשקעות בחברות ריאליות מרוויחות.

6.10 החברה תמשיך ותפעל באופן מתמיד לשיפור והגברת הבקורות וניהול הסיכונים השונים, לשם צמצום החשיפות הכרוכות בפעילות הקבוצה. כמו כן, הקבוצה תמשיך להקפיד על עמידה בהוראות הרגולציה, ולשם כך תשקוד על המשך הטמעת תכניות האכיפה.

6.11 לצד פיתוח הפעילות העסקית, החברה תמשיך בפעילותה העקבית בתחום המעורבות החברתית ועזרה לקהילה - המשך מתן תרומות כספיות והמשך שילוב עובדי החברה בפעילויות חברתיות שבהן החברה תחליט להיות מעורבת.

6.12 קבוצת הראל מתאפיינת בהיותה בית חם לציבור עובדיה, ולמרות גודלה היא מצליחה לשמר את האווירה המשפחתית הייחודית ששוררת בה. הנהלת הקבוצה תמשיך ותשקוד באמצעים שונים לשמר את המאפיינים הייחודיים הללו, מתוך הכרה שהמשאב האנושי האיכותי שלה, מהווה את אחד מהיתרונות המובהקים של הקבוצה והינו חיוני להמשך הצלחתה.

הדירקטוריון מביע תודתו לעובדי וסוכני החברה עבור הישגי החברה

ניר כהן
מנכ"ל

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 3

דוחות כספיים

תוכן העניינים

עמוד

3-1 דין וחשבון רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות

דוחות כספיים מאוחדים

3-5 דוחות על המצב הכספי מאוחדים

3-7 דוחות רווח והפסד מאוחדים

3-8 דוחות על הרווח הכולל מאוחדים

3-9 דוחות על השינויים בהון מאוחדים

3-10 דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים

3-13 באורים לדוחות הכספיים המאוחדים

נספחים לדוחות הכספיים

3-215 נספח א' - תמצית נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה

3-238 נספח ב' – מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל חברה לביטוח בע"מ

ביקרנו את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי המצורפים של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021 ואת הדוחות המאוחדים על רווח או הפסד, הרווח הכולל, השינויים בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה והחברות המאוחדות שלה לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021 ואת תוצאות פעולותיהן, השינויים בהון ותזרימי המזומנים שלהן לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 38א לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

ענייני מפתח בביקורת

ענייני מפתח בביקורת המפורטים להלן הם העניינים אשר תוקשרו, או שנדרש היה לתקשרם, לדירקטוריון החברה ואשר, לפי שיקול דעתנו המקצועי, היו משמעותיים ביותר בביקורת הדוחות הכספיים המאוחדים לתקופה השוטפת. עניינים אלה כוללים, בין היתר, כל עניין אשר: (1) מתייחס, או עשוי להתייחס, לסעיפים או לגילויים מהותיים בדוחות הכספיים המאוחדים וכן (2) שיקול דעתנו לגביהם היה מאתגר, סובייקטיבי או מורכב במיוחד. לעניינים אלה ניתן מענה במסגרת ביקורתנו וגיבוש חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם. התקשור של עניינים אלה להלן אינו משנה את חוות דעתנו על הדוחות הכספיים המאוחדים בכללותם ואין אנו נותנים באמצעות חוות דעת נפרדת על עניינים אלה או על הסעיפים או הגילויים שאליהם הם מתייחסים.

מדידה של התחייבויות בגין חוזה ביטוח בביטוח כללי:

מדוע העניין נקבע כעניין מפתח בביקורת

הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2022 כוללים התחייבויות מהותיות בגין חוזה ביטוח כללי בסך 10,590 מיליוני ש"ח, כמתואר בבאור 18 לדוחות הכספיים המאוחדים.

כמתואר בבאורים 2.ג3 ו-4.ה34. לדוחות הכספיים המאוחדים, התחייבויות אלה נמדדות בהתאם לעלות המשוערת ליישוב תביעות הביטוח וכוללות את העלות הצפויה של התביעות שאירעו ודווחו, תביעות שאירעו אך טרם דווחו או דווחו בחסר (IBNR) ו- (IBNER), הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, הפרשה לפרמיה בחסר והוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות.

מדידת התחייבויות בגין חוזה ביטוח כללי מבוססת בעיקרה על אומדנים אקטואריים. ההערכה האקטוארית מבוססת על אומדנים סטטיסטיים הכוללים מרכיב של אי וודאות. האומדנים הסטטיסטיים מבוססים על הנחות שונות, אשר לא בהכרח תתממשנה. ההנחות שנעשה בהן שימוש בתחזית האקטוארית משפיעות על מדידת הפרשה. עלות התביעות בפועל עשויה להיות גבוהה או נמוכה יותר מהאומדנים הסטטיסטיים.

בחלק מענפי הביטוח אי הוודאות המובנית גבוהה יותר, במיוחד בתביעות רכב חובה וחבויות המתאפיינות ב"זנב ארוך", בהן לעיתים, חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה. בבאור 18 לדוחות הכספיים המאוחדים מוצגת התפתחות הערכת התחייבויות בענפי רכב חובה וחבויות.

בשל אי הוודאות המובנית באומדנים המשמשים לצורך מדידת התחייבויות בגין חוזה ביטוח כללי, קבענו כי המדידה של התחייבויות בגין חוזה ביטוח כללי הינה עניין מפתח בביקורת.

המענה שניתן לעניין המפתח בביקורת

- נהלי הביקורת העיקריים שביצענו לגבי בחינת המדידה של התחייבויות בגין חווי ביטוח כללי כללו את הנהלים הבאים:
- בחנו את התכנון והיישום של בקורות פנימיות הקשורות לתהליך המדידה של התחייבויות בגין חווי ביטוח כללי ובצענו נהלים לבדיקת האפקטיביות של אותן בקורות פנימיות לרבות, הבקורות בסביבת מערכות המידע המשמשות לעיבוד הנתונים ואת זרימת המידע לצרכי דיווח כספי.
  - בחנו כי מתודולוגיית מדידת התחייבויות בגין חווי ביטוח כללי מיושמת בהתאם לדרישות של IFRS 4 בדבר "חווי ביטוח" ובהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
  - בחנו, תוך הסתייעות במומחי אקטואריה מטעמנו, על בסיס מדגמי ובהתבסס על הערכת הסיכונים שלנו, את סבירות ההנחות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס במודלים שיושמו לצורך מדידת התחייבויות בגין חווי ביטוח כללי.
  - יישמנו נהלים אנליטיים במטרה לזהות ולנתח שינויים מהותיים חריגים.

בנוסף, הערכנו את נאותות הגילויים העיקריים בדוחות הכספיים המאוחדים אודות התחייבויות בגין חווי ביטוח כללי.

מדידה של התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות: מדוע העניין נקבע כעניין מפתח בביקורת

הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2022 כוללים התחייבויות מהותיות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות שאינם תלויי תשואה בסך 19,785 מיליוני ש"ח, והתחייבויות מהותיות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות תלויי תשואה בסך 57,141 מיליוני ש"ח, כמתואר בבאורים 16 ו-17 לדוחות הכספיים המאוחדים.

כמתואר בבאורים 33 ו-35ה.1. לדוחות הכספיים המאוחדים, ההתחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות תלויי תשואה ושאיים תלויי תשואה נמדדות בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (תקנות וחוזרים), תקני דיווח כספי בינלאומיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות בגין חווי ביטוח חיים נמדדות, בין היתר, על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה בחברה בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

חלק משמעותי מהעתודות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות מבוסס על אומדנים אקטואריים ועל הנחות שונות, ולפיכך מדידת העתודות כרוכה באי וודאות מובנית. עתודות אלה כוללות בעיקרן:

- עתודה משלימה לגמלאות.
- עתודת LAT (בדיקת נאותות ההתחייבויות – Liability Adequacy Test).
- עתודה בגין גמלה בתשלום ותביעות מתמשכות בתשלום בביטוח סיעודי ואכ"ע (אבדן כושר עבודה).

ההנחות העיקריות המשמשות בתהליך המדידה של ההתחייבויות לעיל כוללות הנחות בקשר לביטולים, הוצאות תפעול, תשואה, שיעורי ריבית, פרמיות אי נזילות, תמותה, נכות, שיעורי מימוש גמלה ותחלואה. ההנחות נקבעות על ידי האקטואר הממונה בחברה מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים.

בשל אי הודאות המובנית באומדנים המשמשים לצורך מדידת התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות, קבענו כי המדידה של התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות הינה עניין מפתח בביקורת.

המענה שניתן לעניין המפתח בביקורת

- נהלי הביקורת העיקריים שביצענו לגבי בחינת המדידה של התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות כללו את הנהלים הבאים:
- בחנו את התכנון והיישום של בקורות פנימיות הקשורות לתהליך המדידה של התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות ובצענו נהלים לבדיקת האפקטיביות של אותן בקורות פנימיות לרבות, הבקורות העיקריות בסביבת מערכות המידע המשמשות לעיבוד הנתונים ואת זרימת המידע לצורכי דיווח כספי.
  - בחנו כי מתודולוגיית מדידת התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות מיושמת בהתאם לדרישות של IFRS 4 בדבר "חווי ביטוח" ובהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון.
  - בחנו, תוך הסתייעות במומחי אקטואריה מטעמנו, על בסיס מדגמי ובהתבסס על הערכת הסיכונים שלנו, את סבירות ההנחות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס במודלים שיושמו לצורך מדידת התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות.
  - יישמנו נהלים אנליטיים במטרה לזהות ולנתח שינויים מהותיים חריגים.
  - בחנו, תוך הסתייעות במומחי אקטואריה מטעמנו, על בסיס מדגמי ובהתבסס על הערכת הסיכונים שלנו, מחקרים מהותיים שבוצעו על-ידי החברה במהלך תקופת הדיווח ואת יישומם בחישוב העתודות.

בנוסף, הערכנו את נאותות הגילויים העיקריים אודות התחייבויות בגין חווי ביטוח חיים ובריאות בדוחות הכספיים המאוחדים.

מדידת שווי הוגן של השקעות לא סחירות:

מדוע העניין נקבע כעניין מפתח בביקורת

כמתואר בראורים 12, 13 ו-9 לדוחות הכספיים המאוחדים, יתרת ההשקעות שאינן סחירות ויתרת הנדל"ן להשקעה ליום 31 בדצמבר 2022, מסתכמות ל 44,351 מיליוני ש"ח ו- 4,353 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד, נקבעים באמצעות הוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי הריבית ששימשו להוון נקבעות על ידי חברת מרווח הוגן בע"מ.

השווי ההוגן של השקעות במניות שאינן סחירות מבוסס בעיקרו על הערכות שווי חיצוניות, ובקרנות השקעה וגידור מבוסס בעיקרו על השווי ההוגן של נכסי הבסיס או הערכות שווי. טכניקות הערכות שווי הן סובייקטיביות באופיין ומשלבות הנחות שונות ושימוש באומדנים המשפיעים באופן משמעותי על השווי ההוגן.

השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה מבוסס על הערכות שווי שבוצעו על ידי מעריכי שווי חיצוניים, אשר כוללות אומדנים והנחות כגון מחירי שכירות משוערים ושיעורי הוון.

בחלק מההשקעות הלא סחירות, בפרט אלו המסווגות לרמה 3 במדרג השווי ההוגן בהתאם ל- IFRS 13, כגון מניות שאינן סחירות, קרנות השקעה ונדל"ן להשקעה, אי הוודאות המובנית במדידת השווי ההוגן גבוהה, מאחר ומדידה זו כוללת נתונים אשר אינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

לשינויים באומדנים, בהנחות או בהערכות בהם נעשה שימוש במסגרת הערכות השווי עשויה להיות השפעה משמעותית על קביעת השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים.

בנוסף, למדידת השווי ההוגן השפעה על הקצאת הפער שבין הערך בספרים לבין השווי ההוגן של הנכסים שאינם נמדדים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן ("UGL"), לצורך חישוב בדיקת נאותות העתודה ("LAT").

בשל אי הוודאות המובנית ביחס לאומדנים, ההנחות וההערכות כאמור לעיל, קבענו כי מדידת השווי ההוגן של ההשקעות הלא סחירות הינה עניין מפתח בביקורת.

המענה שניתן לעניין המפתח בביקורת

נהלי הביקורת העיקריים שביצענו לגבי בחינת מדידת השווי ההוגן של השקעות לא סחירות כללו את הנהלים הבאים:

- בחנו את התכנון והיישום של בקורות פנימיות הקשורות לתהליך קביעת השווי ההוגן של השקעות לא סחירות וביצענו נהלים לבדיקת האפקטיביות של אותן בקורות פנימיות לרבות, בקורות לגבי נאותות הנתונים וההנחות ששימשו בהערכות השווי וסבירות הערכות השווי.
- בחנו את המתודולוגיה למדידת השווי ההוגן של השקעות לא סחירות המיושמת על ידי החברה.
- ערכנו בירורים מול אנשי הכספים וגורמים באגף ההשקעות בחברה לצורך השגת הבנה ביחס לעסקאות, התפתחויות, ושערוכים מהותיים לתקופה וכן לגבי שינויים מהותיים, ככל שחלו, בנתונים, בהנחות ובמודלים בהשוואה לאלו ששימשו בשנה הקודמת.
- עבור הערכות שווי מסוימות, בחנו תוך הסתייעות במומחים מטעמנו את סבירות האומדנים וההנחות העיקריות בבסיס הערכות השווי.
- ביצענו בחינה מדגמית של השווי ההוגן של השקעות שאינן סחירות בדוחות הכספיים המאוחדים אל מול הערכות השווי שקיבלה החברה ממומחים חיצוניים, אל מול ציטוטי חברת מרווח הוגן בע"מ ואל מול הדוחות הכספיים ודיווחי קרנות ההשקעה לפי העניין.
- ביצענו בחינה מדגמית של מסד הנתונים ששימש לצורך קבלת ציטוט מחברת מרווח הוגן בע"מ אל מול הסכמי הלוואות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2022, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO והדוח שלנו מיום 30 במרץ 2023 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של החברה.

סומך חייקין
רואי חשבון

30 במרץ 2023

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של הראל חברה לביטוח בע"מ

בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הראל חברה לביטוח בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד: "החברה") ליום 31 בדצמבר 2022, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן: "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קוימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981. בקרה פנימית על דיווח כספי של חברה שהיא גוף מוסדי כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי החברה (לרבות הוצאתם מרשותה); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981, ושקבלת כספים והוצאות כספים של החברה נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון והנהלה של החברה; ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי החברה, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, החברה קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2022, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 והדוח שלנו, מיום 30 במרס 2023, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים בהתבסס על ביקורתנו וכן הפניית תשומת לב לאמור בבאור 38א לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה להתחייבויות תלויות.

סומך חייקין
רואי חשבון

30 במרס 2023

2021	2022		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באור	
			נכסים
1,060	1,149	5	נכסים בלתי מוחשיים
-	1	33	נכסי מסים נדחים
2,316	2,423	6	הוצאות רכישה נדחות
1,346	1,310	7	רכוש קבוע
1,151	1,337	8	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,963	2,060	9	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
2,163	2,293	9	נדל"ן להשקעה אחר
5,148	4,992		נכסי ביטוח משנה
-	88	33	נכסי מסים שוטפים
1,171	3,115	10	חייבים ויתרות חובה
1,373	1,435	11	פרמיה לגבייה
73,850	67,420	12	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
			השקעות פיננסיות אחרות:
12,732	10,020	ד13	נכסי חוב סחירים
12,321	13,544	ה13	נכסי חוב שאינם סחירים
1,635	1,497	ח13	מניות
3,194	3,736	ט13	אחרות
29,882	28,797		סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
5,012	6,450	א14	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,209	1,435	ב14	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
128,644	124,305		סך כל הנכסים
81,548	77,848	12	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

2021	2022	באור	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
		15	הון והתחייבויות
			הון
869	869		הון מניות ופרמיה על מניות
1,538	593		קרנות הון
3,624	2,768		עודפים
6,031	4,230		סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה
4	4		זכויות שאינן מקנות שליטה
6,035	4,234		סך כל ההון
			התחייבויות
30,430	30,543	16	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
80,532	76,267	17	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
1,202	695	33	התחייבויות מסים נדחים
264	224	22	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
20	13	33	התחייבויות מסים שוטפים
4,599	5,546	23	זכאים ויתרות זכות
5,562	6,783	24	התחייבויות פיננסיות
122,609	120,071		סך כל ההתחייבויות
128,644	124,305		סך כל ההון וההתחייבויות

שלומית זק"ש אנגל
מנהלת הכספים

אריק פרץ
משנה למנכ"ל ומנהל
חטיבת כספים ומשאבים

ניר כהן
מנהל כללי

מישל סיבוני
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות: 30 במרץ 2023

2020	2021	2022		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באור	
14,460	14,833	16,674		פרמיות שהורווחו ברוטו
1,585	1,780	2,153		פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
12,875	13,053	14,521	25	פרמיות שהורווחו בשייר
3,644	11,758	(4,134)	26	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
765	947	544	27	הכנסות מדמי ניהול
275	312	367	28	הכנסות מעמלות
-	10	37		הכנסות אחרות
17,559	26,080	11,335		סך כל ההכנסות
14,533	22,732	7,814		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
1,253	1,468	1,577		חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
13,280	21,264	6,237	29	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, בשייר
2,468	2,453	2,747	30	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
894	925	971	31	הוצאות הנהלה וכלליות
2	-	10	35	הוצאות אחרות
157	261	436	32	הוצאות מימון, נטו
16,801	24,903	10,401		סך כל ההוצאות
*-	138	64	8	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
758	1,315	998		רווח לפני מסים על ההכנסה
221	382	308	33	מסים על ההכנסה
537	933	690		רווח לשנה
				מיוחס ל:
536	932	690		בעלים של החברה
1	1	*-		זכויות שאינן מקנות שליטה
537	933	690		רווח לשנה
5.15	8.94	6.62	34	רווח למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה (בש"ח)

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
537	933	690	רווח לשנה
			פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
358	847	(1,538)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(294)	(439)	(173)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
148	49	75	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(46)	(53)	122	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
(79)	(153)	563	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה
12	18	(34)	הטבת מס (מסים על ההכנסה) בגין פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
99	269	(985)	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לשנה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
34	29	21	קרבן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
2	-	37	מדידה מחדש של תוכנית הטבה מוגדרת
(10)	(8)	(16)	מסים על ההכנסה בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
26	21	42	סך רווח כולל אחר לשנה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
125	290	(943)	סך רווח (הפסד) כולל אחר לשנה
662	1,223	(253)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
			מיוחס ל:
661	1,222	(253)	בעלים של החברה
1	1	*-	זכויות שאינן מקנות שליטה
662	1,223	(253)	רווח (הפסד) כולל לשנה

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

מיוחס לבעלי המניות של החברה**								
סך כל ההון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	יתרת עודפים	קרן הון בגין שערך רכוש קבוע	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן הון בגין עסקאות עם בעלי שליטה	קרן הון בגין נכסים זמינים למכירה	הון מניות ופרמיה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,035	4	6,031	3,624	316	(132)	45	1,309	869
690	*-	690	690	-	-	-	-	-
(943)	*-	(943)	24	18	88	-	(1,073)	-
(253)	-	(253)	714	18	88	-	(1,073)	-
-	*-	-	-	-	-	-	-	-
22	-	22	-	-	-	22	-	-
(1,570)	-	(1,570)	(1,570)	-	-	-	-	-
4,234	4	4,230	2,768	334	(44)	67	236	869
5,324	4	5,320	3,207	295	(97)	41	1,005	869
933	1	932	932	-	-	-	-	-
290	*-	290	-	21	(35)	-	304	-
1,223	1	1,222	932	21	(35)	-	304	-
(515)	-	(515)	(515)	-	-	-	-	-
(1)	(1)	-	-	-	-	-	-	-
4	-	4	-	-	-	4	-	-
6,035	4	6,031	3,624	316	(132)	45	1,309	869
5,492	3	5,489	3,505	270	(63)	36	872	869
537	*1	536	536	-	-	-	-	-
125	*-	125	1	25	(34)	-	133	-
662	*1	661	537	25	(34)	-	133	-
(835)	-	(835)	(835)	-	-	-	-	-
5	-	5	-	-	-	5	-	-
5,324	4	5,320	3,207	295	(97)	41	1,005	869

יתרה ליום 1 בינואר 2022
 סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 רווח לשנה
 סך רווח (הפסד) כולל אחר
 סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
 דיבידנד לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
 תשלום מבוסס מניות
 דיבידנדים שהוכרוזו
 יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
 יתרה ליום 1 בינואר 2021
 סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 רווח לשנה
 סך רווח (הפסד) כולל אחר
 סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
 חלוקת מניות הראל פנסיה וגמל בע"מ
 כדיבידנד בעין להראל השקעות
 דיבידנד לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
 תשלום מבוסס מניות
 יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
 יתרה ליום 1 בינואר 2020
 סך הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 רווח לשנה
 סך רווח (הפסד) כולל אחר
 סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
 עסקאות עם בעלים שנזקפו ישירות להון
 חלוקת מניות הראל פנסיה וגמל בע"מ
 כדיבידנד בעין להראל השקעות
 מיזוג חברת סטנדרד לתוך החברה
 יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
 * קטן מ-1 מיליוני ש"ח
 ** לפרטים נוספים ראו באור 15

2020	2021	2022		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	נספח	
				תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
1,307	1,912	2,126	א	לפני מסים על ההכנסה
(224)	(368)	(378)		מסים ששולמו
1,083	1,544	1,748		מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת
				תזרימי מזומנים מפעילות השקעה
		(9)		השלמת תמורה בגין רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה בשנת 2021
(35)	(42)	-	ב	מזומנים שנגרעו בשל הנפת חברה מאוחדת
3	(92)	-	ג	רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה
(39)	(46)	(33)		השקעה ברכוש קבוע
(300)	(293)	(329)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים, נטו
(28)	(60)	(185)		השקעה בחברות מוחזקות
69	45	77		תמורה מממוש השקעה בחברה כלולה המטופלת לפי שיטת השווי המאזני
102	45	108		דיבידנד וריבית מחברות מוחזקות
-	2	-		תמורה מממוש רכוש קבוע
(228)	(441)	(371)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
				תזרימי מזומנים מפעילות מימון
395	684	-		תמורת הנפקת כתבי התחייבות, נטו
(247)	(468)	(235)		פירעון כתבי התחייבויות נדחים והלוואות מתאגידים בנקאיים
(31)	(31)	(31)		פירעון התחייבויות חכירה
-	(1)	-		דיבידנד לזכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	(290)		דיבידנדים ששולמו במזומן*
117	184	(556)		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון
262	117	(157)		השפעת התנדדות בשער החליפין על יתרות המזומנים ושווי מזומנים
1,234	1,404	664		עליה נטו במזומנים ושווי מזומנים
4,583	5,817	7,221	ד	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
5,817	7,221	7,885	ה	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

* בנוסף, בתקופת הדוח חילקה החברה דיבידנד בניירות ערך בסך של 380 מיליוני ש"ח, לפרטים נוספים ראו באור 15.

דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (המשך)

2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נספח א' - תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (1), (2), (3)
537	933	690	<u>רווח לשנה</u>
			פריטים שאינם כרוכים בתזרימי מזומנים:
-	(138)	(64)	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
(2,115)	(8,131)	7,440	הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
			<u>הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות</u>
(11)	(284)	(371)	נכסי חוב סחירים
123	(187)	(462)	נכסי חוב שאינם סחירים
(115)	(292)	(141)	מניות
(405)	(603)	421	השקעות אחרות
(117)	(196)	1,705	שינוי בהתחייבויות פיננסיות
14	(125)	(83)	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
17	(172)	(115)	שינוי בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה אחר
			<u>פחת והפחותות</u>
105	109	110	רכוש קבוע
153	189	240	נכסים בלתי מוחשיים
297	1,283	113	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
3,296	10,685	(4,265)	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
(71)	(324)	156	שינוי בנכסי ביטוח משנה
(15)	(108)	(107)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
-	4	22	הוצאות שכר בגין תשלום מבוסס מניות
221	382	308	הוצאות מסים על ההכנסה
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים:
			<u>השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה</u>
(47)	(36)	(14)	רכישת נדל"ן להשקעה
(1,058)	(976)	(1,445)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
			<u>השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה אחר</u>
(16)	(15)	(20)	רכישת נדל"ן להשקעה
-	-	5	תמורה ממכירת נדל"ן להשקעה
420	(533)	(276)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
67	(45)	(62)	פרמיות לגבייה
(333)	(81)	(1,721)	חייבים ויתרות חובה
373	535	65	זכאים ויתרות זכות
(13)	38	(3)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
770	979	1,436	סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
1,307	1,912	2,126	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת לפני מסים על הכנסה

(1) תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת כוללים רכישות ומכירות נטו של השקעות פיננסיות, הנובעים מהפעילות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.
 (2) במסגרת הפעילות השוטפת הוצגה ריבית שהתקבלה בסכום של 1,444 מיליוני ש"ח (לשנת 2021 ולשנת 2020 סכום של 1,563 ו-1,573 מיליוני ש"ח בהתאמה) וריבית ששולמה בסכום של 92 מיליוני ש"ח (לשנת 2021 ולשנת 2020 סכום של 151 ו-159 מיליוני ש"ח בהתאמה).
 (3) במסגרת הפעילות השוטפת הוצג דיבידנד שהתקבל מהשקעות פיננסיות אחרות בסכום של 620 מיליוני ש"ח (לשנת 2021 ולשנת 2020 סכום של 727 ו-225 מיליוני ש"ח בהתאמה).

דוחות על תזרימי המזומנים מאוחדים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר (המשך)

2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נספח ב' - מזומנים שנגרעו בשל הנפת חברה מאוחדת
544	20	-	נכסים בלתי מוחשיים
249	-	-	הוצאות רכישה נדחות
-	1	-	השקעות במוחזקות
-	25	-	נדל"ן להשקעה אחר
90	1	-	חייבים ויתרות חובה
194	669	-	השקעות פיננסיות אחרות
2	-	-	נכסים אחרים
-	(219)	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
(128)	(16)	-	התחייבויות בגין מסים נדחים
(151)	(5)	-	זכאים ויתרות זכות
-	(3)	-	התחייבויות מסים שוטפים
800	473	-	נכסים בניכוי התחייבויות של החברה שהונפה
(835)	(515)	-	דיבידנד בעין
(35)	(42)	-	
2020	2021	2022	מזומנים שנגרעו בשל הנפת חברה מאוחדת
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נספח ג' - רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה
			נכסים והתחייבויות של החברה המאוחדת ליום הרכישה
-	(56)	-	מונטיין שנוצר ברכישה
-	(69)	-	עודף עלות - נכס בלתי מוחשי בגין קשרי לקוחות - שנוצר ברכישה
-	(15)	-	עודף עלות - נכס בלתי מוחשי בגין מותג - שנוצר ברכישה
(11)	(10)	-	נכסים בלתי מוחשיים אחרים
(1)	-	-	הוצאות רכישה נדחות
-	(3)	-	נכסי מסים נדחים
(1)	(3)	-	רכוש קבוע
-	(5)	-	נדל"ן להשקעה אחר
-	(608)	-	נכסי ביטוח משנה
(1)	(55)	-	חייבים ויתרות חובה
(2)	-	-	נכסי מסים שוטפים
-	(85)	-	פרמיה לגביה
-	(595)	-	השקעות פיננסיות אחרות
5	-	-	קרן הון בגין עסקאות עם בעל שליטה שנוצרה ברכישה
-	1,098	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
2	-	-	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
12	305	-	זכאים ויתרות זכות
3	(101)	-	
-	9	-	מזומנים שנוספו (שנגרעו) בשל רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה
-	9	-	מתוכם שולמו במהלך חודש פברואר 2022 בגין התאמת התמורה
3	(92)	-	סך הכל מזומנים שנוספו (שנגרעו) בשל רכישת חברה מאוחדת שאוחדה לראשונה
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
			נספח ד' - יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
2,897	3,452	5,012	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,686	2,365	2,209	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
4,583	5,817	7,221	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
			נספח ה' - יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה
3,452	5,012	6,450	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,365	2,209	1,435	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
5,817	7,221	7,885	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

באור 1 – כללי

א. הישות המדווחת

הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברה תושבת ישראל אשר התאגדה בישראל וכתובתה הרשמית היא רחוב אבא הלל סילבר 3, רמת גן. הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2022, כוללים את אלה של החברה ושל החברות הבנות שלה (להלן: "הקבוצה") וכן את זכויות הקבוצה בחברות כלולות ובישויות בשליטה משותפת. החברה הינה בבעלות מלאה של הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "החברה האם"). מניות החברה האם רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ.

החברה עורכת את דוחותיה בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) וכן בהתאם לדרישות הגילוי אשר נקבעו על ידי הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981.

כמפורט בבאור 3 יט להלן, בהתאם למפת הדרכים לאימוץ תקן חשבונאות בינלאומי מספר 17 (IFRS) – חוזי ביטוח מחודש דצמבר 2022 (להלן: "מפת הדרכים"), מועד היישום לראשונה של תקן חשבונאות בינלאומי מספר 17 (IFRS) על ידי חברות הביטוח בישראל יידחה ויהיה החל מיום 1 בינואר 2024 (וזאת במקום מועד היישום לראשונה שנקבע בתקן עצמו – 1 בינואר 2023).

לאור זאת, החל מיום 1 בינואר 2023 דוחותיה הכספיים של החברה לא יצייתו לתקני ה-IFRS אלא יהיו ערוכים בהתאם להוראות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:

הראל השקעות/ החברה האם	-	הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.
דקלה	-	דקלה חברה לביטוח בע"מ, אשר החל מיום 1 בינואר 2016 בוטל רישיון המבטח שלה, התקבל רישיון לעסוק בתיווך בביטוח ובמקביל שונה שמה החל מיום 1 בינואר 2016 ל"דקלה סוכנות לביטוח כללי בע"מ". בחודש ספטמבר 2016 שינתה החברה את שמה ל"דקלה סוכנות לביטוח בע"מ".
דקלה סוכנות	-	דקלה סוכנות לביטוח בע"מ.
הראל הנפקות	-	הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ.
הראל +60	-	חברה בבעלות מלאה של החברה, העוסקת במתן הלוואות מסוג משכנתא, לרבות "משכנתא הפוכה" שהינה הלוואה הניתנת ללווים בני 60 ומעלה, בשעבוד דירת מגורים.
הקבוצה	-	החברה והחברות המוחזקות שלה.
החברה	-	הראל חברה לביטוח בע"מ.
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה	-	עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים, ביטוח כללי וביטוח בריאות.
הסדרים משותפים	-	הסדרים בהם לקבוצה שליטה משותפת אשר הושגה על ידי הסכם חוזי הדורש הסכמה פה אחד לגבי הפעילויות שמשפיעות באופן משמעותי על התשואות של ההסדר.
חברה כלולה	-	חברה, למעט חברה מאוחדת ולרבות שותפות או עסקה משותפת, שהשקעת החברה בה כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס השווי המאזני.
חברה מאוחדת/בת	-	חברה, לרבות שותפות, שדוחותיה מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות החברה.
חברה מוחזקת	-	חברה מאוחדת או חברה כלולה.
חוזי ביטוח	-	חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.

באור 1 - כללי (המשך)

ב. הגדרות (המשך)

חוזי השקעה	- פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח.
חוזים תלויי תשואה	- חוזי ביטוח וחוזי השקעה בהם התחייבויות המבטח, בשל מרכיב החיסכון או הסיכון שבהן, צמודות ברובן לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה), בנכסים עבור חוזים תלויי תשואה.
חוק הפיקוח נכסי ביטוח משנה	- חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981, על תיקונו. - חלקם של מבטחי המשנה בעתודות הביטוח ובתביעות התלויות.
נכסים עבור חוזים תלויי תשואה	- הנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה.
פרמיות	- פרמיות לרבות דמים.
פרמיות שהורווחו	- פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.
צדדים קשורים	- כמשמעותם בתקן חשבונאות בינלאומי (2009) 24 בדבר צדדים קשורים.
בעלי עניין	- כמשמעותם בפסקה (1) להגדרת "בעל עניין" בתאגיד בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968.
מרווח הוגן	- חברת מרווח הוגן בע"מ, המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית היוון לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.
תקנות כללי השקעה	- תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב 2012.
EMI	- אי.אמ.איי עזר חברה לביטוח משכנתאות בע"מ.

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים**א. הצהרה על עמידה בתקני דיווח כספי בינלאומיים**

הדוחות הכספיים המאוחדים נערכו על ידי הקבוצה בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן: "IFRS") ובהתאם לדרישות הגילוי אשר נקבעו על ידי הממונה, בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. הדוחות הכספיים המאוחדים אושרו לפרסום על ידי דירקטוריון החברה ביום 30 במרץ 2023.

ב. מטבע פעילות ומטבע הצגה

הדוחות הכספיים המאוחדים מוצגים בש"ח, שהינו מטבע הפעילות של החברה, ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת. השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועלת החברה.

ג. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים נערכו על בסיס העלות ההיסטורית למעט הנכסים וההתחייבויות הבאים:

- מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד;
- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר;
- נדל"ן להשקעה הנמדד לפי שווי הוגן;
- קבוצת הרכוש הקבוע המתייחסת לקרקע ובנייני משרדים הנמדדים לפי שווי הוגן (מודל הערכה מחדש);
- השקעות בחברות כלולות ועסקאות משותפות הנמדדות לפי שיטת השווי המאזני;
- נכסי והתחייבויות מסים נדחים;
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים;
- נכסי ביטוח משנה;
- התחייבויות ביטוחיות;
- הפרשות;
- התחייבויות בגין ערבויות פיננסיות.

למידע נוסף בדבר אופן המדידה של נכסים והתחייבויות אלו ראו באור 3, בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית.

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם ל-IFRS ובהתאם לחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו על פיו, נדרשת הנהלת החברה להשתמש בשיקול דעת בהערכת, אומדנים והנחות לרבות הנחות ואומדנים אקטואריים (להלן: "אומדנים"), אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל סכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שההוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה, בין היתר, עקב שינויים רגולטוריים שפורסמו או צפויים להתפרסם בתחומי הביטוח, הפנסיה והגמל ואשר קיימת אי וודאות באשר לאופן התאמתם והשלכותיהם. האומדנים העיקריים הכלולים בדוחות הכספיים מבוססים, בין היתר, על הערכות אקטואריות וכן על הערכות שווי חיצוניות.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים ואקטואריים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הקבוצה, נדרשת הנהלת החברה להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת החברה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות, לרבות ציפיות לעתיד, ככל שניתנות להערכה, בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת. בהקשר זה ראו באור 3 לעניין; עדכון שיעורי הריבית המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות, וכן ראו באור 35 לעניין השפעות עדכונים ומחקרים אקטואריים בביטוח חיים, ביטוח בריאות וביטוח כללי והשפעות יישום חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה".

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

להלן מידע בדבר האומדנים הקריטיים של החברה ואשר קיים סיכון משמעותי ששינוי מהותי בהם, בפרט נוכח השינויים הרגולטוריים כאמור, עשוי לשנות באופן מהותי את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים במהלך השנה הכספית הבאה:

- התחייבויות בגין חוזי ביטוח - התחייבויות אלה מבוססות על שיטות הערכה אקטואריות ועל הערכות בדבר משתנים דמוגרפיים וכלכליים. ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נגזרות בעיקר מניסיון העבר ומבוססות על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. שינוי בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח (ראו באור 35).
- תביעות משפטיות - כנגד הקבוצה תלויות ועומדות תביעות משפטיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו כנגד החברה וחברות מוחזקות שלה, הסתמכו החברות על חוות דעת יועצה המשפטיים. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. יודגש כי, תוצאות התביעות שתקבענה בבתי המשפט עלולות להיות שונות מההערכות האמורות (ראו באור 38).
- השקעות במניות ובמכשירי חוב - השווי ההוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים נקבע תוך התייחסות למחיר המכירה המצוטט שלהן (Quoted closing bid price) בסגירת המסחר, למועד המדידה. לגבי השקעות הנסחרות בשוק מעבר לדלפק (OTC), הקבוצה מקבלת ציטוטי מחירים מחברות תמחור מוכרות. בגין השקעות שאין להן שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע על ידי מעריכי שווי חיצוניים באמצעות שימוש בטכניקות הערכה. נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצורכי באור בלבד, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון וציטוטי המחירים נקבעים על ידי חברה המספקת אותם לגופים מוסדיים (ראו באור 13). השווי ההוגן של קרנות השקעה מתבסס על פי ערך נכסי נקי (NAV) אשר מדווח מהקרנות על פי רוב אחת לרבעון. דיווחי הקרן נסקרים ומאושרים על ידי מנהל ההשקעות.
- ירידת ערך נכסים לא פיננסיים - הקבוצה בוחנת בכל תאריך דיווח אם אירעו אירועים או חלו שינויים בנסיבות המצביעים על כך שחלה ירידת ערך באחד או יותר מהנכסים הלא פיננסיים. בהתקיים סממנים לירידת ערך, נערכת בחינה באם הסכום שבו מוצגת ההשקעה בנכס ניתן להשבה מתוך תזרימי המזומנים המהווים הצפויים מאותו נכס, ובמידת הצורך נרשמת הפרשה לירידת ערך עד גובה הסכום שהינו בר השבה. היוון תזרימי המזומנים מחושב לפי שיעור היוון המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתייחסים לנכס. קביעת האומדנים של תזרימי המזומנים מתבססת על ניסיון העבר של נכס זה או נכסים דומים, ועל הערכת הקבוצה לגבי התנאים הכלכליים שישררו במהלך יתרת אורך החיים השימושיים של הנכס. שינויים בהערכת הקבוצה כאמור, עשויים להוביל לשינויים מהותיים בערכים בספרים של הנכסים ובתוצאות הפעילות (ראו באור 5).
- קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות – ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים וסיעוד ובביטוח בריאות נבדקת מדי שנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה, תחלואה ומשתנים נוספים (ראו באור ג3). בחינה באם חלה ירידת ערך של הוצאות הרכישה הנדחות בגין חוזים לניהול נכסים מבוצעת מדי שנה (ראו באור ג3).
- קביעת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה - נדל"ן להשקעה מוצג לפי השווי ההוגן לתאריך הדוח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. השווי ההוגן נקבע על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות הנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך כאשר מידע זה זמין (ראו באור 9).
- קביעת השווי ההוגן של נדל"ן לשימוש עצמי - נדל"ן לשימוש עצמי מוצג לפי השווי ההוגן לתאריך הדוח כאשר שינויים בשווי ההוגן מעבר לעלות בניכוי פחת נזקפים לקרן הערכה מחדש. השווי ההוגן נקבע על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות שמבוצעות באופן סדיר על מנת לוודא שהיתרה בדוחות הכספיים אינה שונה באופן מהותי מהערך שהיה נקבע לפי השווי ההוגן בתאריך הדוח. הערכות השווי הכלכליות כוללות הנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מנכסים דומים ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך משולבות, לרבות, גישת ההשוואה והיוון דמי שכירות ראויים מנכסים דומים (ראו באור 7).

באור 2 - בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

ד. שימוש באומדנים ושיקול דעת (המשך)

קביעת שווי הוגן

לצורך עריכת הדוחות הכספיים, נדרשת הקבוצה לקבוע את השווי ההוגן של נכסים והתחייבויות מסוימים. שווי הוגן הוא המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם להעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. מדידת שווי הוגן מבוססת על ההנחה כי העסקה מתרחשת בשוק העיקרי של הנכס או ההתחייבות, או בהיעדר שוק עיקרי, בשוק הכדאי ביותר (most advantageous). הקבוצה משתמשת בטכניקות הערכה שהן מתאימות לנסיבות ושקיימים מספיק נתונים שניתנים להשגה כדי למדוד שווי הוגן, תוך מקסום השימוש בנתונים רלוונטיים שניתנים לצפייה ומזעור השימוש בנתונים שאינם ניתנים לצפייה.

מידע נוסף אודות ההנחות ששימשו בקביעת שווי הוגן נכלל בבאורים הבאים:

- באור 5, בדבר נכסים בלתי מוחשיים;
- באור 7, בדבר רכוש קבוע;
- באור 9, בדבר נדל"ן להשקעה;
- באור 12, בדבר נכסים עבור חוזים תלויי תשואה;
- באור 13, בדבר השקעות פיננסיות אחרות;
- באור 24, בדבר התחייבויות פיננסיות.

בקביעת השווי ההוגן של נכס או התחייבות, משתמשת הקבוצה בנתונים נצפים מהשוק ככל שניתן. מדידות שווי הוגן מחולקות לשלוש רמות במדרג השווי ההוגן בהתבסס על הנתונים ששימשו בהערכה, כדלקמן:

- רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.
- רמה 2: נתונים נצפים מהשוק, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3: נתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ה. מיון מחדש

בחלק מסעיפי הדוחות הכספיים ובחלק מהבאורים בוצעו מיונים מחדש לא מהותיים של מספרי השוואה. למיונים מחדש כאמור לא הייתה השפעה על ההון ו/או על הרווח והפסד ו/או על הרווח הכולל של החברה.

ו. פרטים על השינויים בממד ובשער החליפין היציג של הדולר של ארה"ב

שער חליפין יציג של הדולר בארה"ב	מדד המחירים לצרכן		לשנה שהסתיימה ביום
	מדד ידוע	מדד בגין	
%	%	%	
13.15	5.28	5.26	31 בדצמבר 2022
(3.27)	2.40	2.80	31 בדצמבר 2021
(6.97)	(0.60)	(0.69)	31 בדצמבר 2020

ז. תקופת המחזור התפעולי ומבנה הדיווח

פעילות הקבוצה, הכוללת בעיקר פעילות מוסדות כספיים, אינה מאופיינת במחזור תפעולי הניתן לזיהוי בבירור ובעיקרה עולה על שנה, במיוחד בהתייחס לעסקי ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח ולעסקי ביטוח כללי, לגביהם תקופת הדיווח נמשכת זמן רב לאחר תקופת הכיסוי הביטוחי.

הדוחות המאוחדים על המצב הכספי הוצגו לפי סדר נזילות, ללא חלוקה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, התואמת את תקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 1, מספקת לדעת החברה מידע מהימן ורלוונטי יותר, בשל האמור לעיל, והינה בהתאם להנחיות הממונה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית

כללי המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמו בעקביות לכל התקופות המוצגות בדוחות כספיים מאוחדים אלה על ידי ישויות הקבוצה

א. בסיס האיחוד**1. צירופי עסקים**

הקבוצה מיישמת לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (Acquisition method).

מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת. שליטה מתקיימת כאשר הקבוצה חשופה, או בעלת זכויות לתשואות משתנות ממערבותה בנרכשת ויש לה את היכולת להשפיע על תשואות אלה באמצעות כוח ההשפעה שלה בנרכשת. בבחינת שליטה נלקחות בחשבון זכויות ממשיות המוחזקות על ידי הקבוצה ועל ידי אחרים.

הקבוצה מכירה במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכות הוננית בנרכשת שהחזקה קודם לכן על ידי הקבוצה, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ולהתחייבויות שניטלו.

עלויות הקשורות לרכישה שהתהוו לרוכשת בגין צירוף עסקים, כגון: עמלות למתווכים, עמלות ייעוץ, עמלות משפטיות, הערכת שווי ועמלות אחרות בגין שירותים מקצועיים או שירותי ייעוץ, למעט אלו הקשורות בהנפקת מכשירי חוב או הון בקשר עם צירוף העסקים, מוכרות כהוצאות בתקופה שבה השירותים מתקבלים.

2. חברות בנות

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על ידי החברה. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום אובדן השליטה. המדיניות החשבונאית של חברות בנות שונתה במידת הצורך על מנת להתאימה למדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הקבוצה.

הדוחות הכספיים של קרנות הפנסיה, קופות הגמל, קרנות הנאמנות, קרנות הסל ותיקי ההשקעות המנוהלים בקבוצה לא אוחדו מכיוון שלחברה אין חלק בנכסיהם ובהתחייבויותיהם.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס האיחוד (המשך)

3. השקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לקבוצה השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה או שליטה משותפת. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית. בבחינת קיומה של השפעה מהותית, מובאות בחשבון זכויות הצבעה פוטנציאליות, הניתנות למימוש או להמרה באופן מיידי למניות החברה המוחזקת. עסקאות משותפות הינן הסדרים משותפים בהם לקבוצה יש זכויות לנכסים נטו של ההסדר.

השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות מטופלות בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרות לראשונה לפי עלותן. עלות ההשקעה כוללת עלויות עסקה.

כאשר החברה משיגה השפעה מהותית או שליטה משותפת בעסקה משותפת לראשונה בהשקעה שטופלה כנכס פיננסי זמין למכירה עד למועד השגת ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, רווח כולל אחר שנצבר בגין ההשקעה מועבר לרווח והפסד באותו מועד.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את חלקה של הקבוצה בהכנסות ובהוצאות ברווח והפסד וברווח כולל אחר של חברות מוחזקות, המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, לאחר תיאומים הנדרשים כדי להתאים את המדיניות החשבונאית לזו של הקבוצה מהיום בו מתקיימת ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת ועד ליום שבו לא מתקיימת עוד ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת. כאשר חלקה של הקבוצה בהפסדים עולה על ערך הזכויות של הקבוצה בישות המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני, הערך בספרים של אותן זכויות, כולל השקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת, מופחת לאפס. במקרים בהם חלקה של הקבוצה בהשקעה לזמן ארוך המהווה חלק מההשקעה במוחזקת שונה מחלקה בהון המוחזקת, הקבוצה ממשיכה להכיר בחלקה בהפסדי המוחזקת, לאחר איפוס ההשקעה ההוגית, בהתאם לשיעור זכאותה הכלכלית בהשקעה לזמן ארוך, לאחר איפוס הזכויות כאמור. הקבוצה אינה מכירה בהפסדים נוספים של החברה המוחזקת, אלא אם לקבוצה יש מחויבות לתמיכה בישות המוחזקת או אם שילמה סכומים בעבורה.

4. זכויות שאינן מקנות שליטה

זכויות שאינן מקנות שליטה הן ההון בחברה בת שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לחברה האם.

מדידת זכויות שאינן מקנות שליטה במועד צירוף העסקים

זכויות שאינן מקנות שליטה, שהינן מכשירים המקנים זכות בעלות בהווה והמעניקים למחזיק בהן חלק בנכסים נטו במקרה של פירוק (לדוגמה: מניות רגילות), נמדדות במועד צירוף העסקים בשווי הוגן או לפי חלקן היחסי בנכסים והתחייבויות המזוהים של הנרכשת, על בסיס כל עסקה בנפרד.

הקצאת רווח או הפסד ורווח כולל אחר בין בעלי המניות

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלים של החברה ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח או ההפסד והרווח הכולל האחר מיוחס לבעלים של החברה ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה, תוך שימור שליטה

עסקאות עם זכויות שאינן מקנות שליטה תוך שימור שליטה, מטופלות כעסקאות הוגיות. כל הפרש בין התמורה ששולמה או התקבלה לבין השינוי בזכויות שאינן מקנות שליטה נקף לחלק הבעלים של החברה ישירות לקרן הון.

הסכום שבו מתואמות הזכויות שאינן מקנות שליטה מחושב כלהלן:

בעלייה בשיעור ההחזקה, לפי החלק היחסי הנרכש מיתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה בדוחות הכספיים המאוחדים ערב העסקה.

בירידה בשיעור ההחזקה, לפי חלקם היחסי שמומש של הבעלים של החברה הבת בנכסים נטו של החברה הבת, לרבות מוניטין.

כמו כן, בעת שינויים בשיעור ההחזקה בחברה בת, תוך שימור שליטה, החברה מייחסת מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של החברה לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס האיחוד (המשך)

5. אובדן השפעה מהותית או שליטה משותפת

הקבוצה מפסיקה ליישם את שיטת השווי המאזני החל מאותו מועד בו איבדה את ההשפעה המהותית בחברה הכלולה או את השליטה המשותפת בעסקה המשותפת ומטפלת בהשקעה הנותרת כנכס פיננסי או חברה כלולה, לפי העניין.

במועד אובדן ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה מודדת בשווי הוגן השקעה כלשהי שנותרה לה בחברה הכלולה או בעסקה המשותפת לשעבר. החברה מכירה ברווח או הפסד במסגרת סעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון בכל הפרש בין השווי ההוגן של השקעה כלשהי שנותרה ותמורה כלשהי ממימוש של חלק מההשקעה בחברה הכלולה או בעסקה המשותפת לבין הערך בספרים של ההשקעה במועד זה.

הסכומים שהוכרו בהון דרך רווח כולל אחר בהתייחס לאותה חברה כלולה או עסקה משותפת מסווגים מחדש לרווח הפסד או לעודפים, באותו אופן שהיה נדרש אילו החברה הכלולה או העסקה המשותפת הייתה מממשת בעצמה את הנכסים או ההתחייבויות המתחייבים.

כאשר הקבוצה מאבדת השפעה מהותית ומשיגה שליטה משותפת בעסקה משותפת או להיפך, השינוי מטופל כמתואר בסעיף 7 להלן.

6. צירופי עסקים תחת אותה שליטה

רכישת זכויות בעסקים שבשליטת בעל המניות השולט בקבוצה, טופלה לפי גישת הערכים בספרים כאילו בוצעה הרכישה ביום בו הושגה השליטה לראשונה על ידי בעל השליטה בקבוצה.

הנכסים וההתחייבויות שנרכשו מוצגים לפי הערכים כפי שהוצגו קודם לכן בדוחות הכספיים המאוחדים של בעל השליטה בקבוצה. רכיבי ההון של הקבוצה הוצגו מחדש מיום השגת השליטה לראשונה על ידי בעל השליטה בקבוצה כך שרכיבי ההון של הישות הנרכשת נוספו לאותם רכיבי הון הקיימים בקבוצה, למעט הון המניות של הישות הנרכשת אשר נזקף לפרמיה. כל הפרש בין המזומן ששולם עבור הרכישה לבין ערכי הנכסים וההתחייבויות שנרכשו ביום השגת השליטה מוכר ישירות בהון.

7. שינוי בשיעורי החזקה בחברות המטופלות בשיטת השווי המאזני תוך שימור השפעה מהותית או שליטה משותפת, לרבות מעבר בין השפעה מהותית לשליטה משותפת ולהיפך

בעת עלייה בשיעור החזקה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה מיישמת את שיטת הרכישה רק בגין אחוזי החזקה הנוספים בעוד שהחזקה הקודמת נותרת ללא שינוי.

בעת ירידה בשיעור החזקה בחברה המטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני תוך שימור ההשפעה המהותית או השליטה המשותפת, הקבוצה גורעת חלק יחסי מהשקעתה ומכירה ברווח או הפסד מהמכירה, במסגרת סעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון בדוח רווח והפסד. עלות הזכויות שנמכרו לצורך חישוב הרווח או ההפסד מהמכירה נקבעת לפי ממוצע משוקלל.

8. פעילות משותפת

כאשר לקבוצה יש זכויות לנכסים ומחויבויות להתחייבויות המיוחסות להסדרים משותפים היא מכירה בנכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות של הפעילות המשותפת בהתאם לזכויותיה בפריטים אלו, כולל חלקה בפריטים המוחזקים או שהתהוו במשותף. רווחים או הפסדים מעסקאות עם פעילויות משותפות מוכרות רק בגובה חלקם של הצדדים האחרים בפעילות המשותפת. כאשר עסקאות אלה מספקות ראיה לירידת ערך, של אותם נכסים, הפסדים אלה מוכרים במלואם על ידי הקבוצה.

9. עסקאות שבוטלו באיחוד

יתרות הדדיות בקבוצה והכנסות והוצאות שטרם מומשו, הנובעות מעסקאות בינחברתיות, בוטלו במסגרת הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים. רווחים שטרם מומשו הנובעים מעסקאות עם חברות כלולות ועם עסקאות משותפות, בוטלו כנגד ההשקעה לפי זכויות הקבוצה בהשקעות אלו. הפסדים שטרם מומשו בוטלו באותו אופן לפיו בוטלו רווחים שטרם מומשו, כל עוד לא הייתה ראיה לירידת ערך.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. מטבע חוץ

1. עסקאות במטבע חוץ

עסקאות במטבע חוץ מתורגמות למטבעות הפעילות הרלוונטיים של חברות הקבוצה לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקאות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ במועד הדיווח, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום. הפרשי שער בגין הפריטים הכספיים הינם ההפרש שבין העלות המופחתת במטבע הפעילות לתחילת השנה, כשהיא מתואמת לריבית האפקטיבית ולתשלומים במשך השנה לבין העלות המופחתת במטבע חוץ מתורגמת לפי שער החליפין לסוף השנה. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. פריטים לא כספיים הנקובים במטבע חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

הפרשי שער הנובעים מתרגום למטבע הפעילות מוכרים בדרך כלל ברווח והפסד, פרט להפרשים אשר מוכרים ברווח כולל אחר, הנובעים מתרגום של מכשירים פיננסיים הוניים המסווגים כזמינים למכירה (למעט במקרה של ירידת ערך ואז הפרשי התרגום שהוכרו ברווח כולל אחר מסווגים מחדש לרווח והפסד).

2. פעילות חוץ

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לש"ח לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדוח. ההכנסות וההוצאות של פעילויות החוץ, תורגמו לש"ח לפי שערי החליפין שבתוקף במועדי העסקאות. הכנסות והוצאות של פעילות חוץ בכלכלה היפר-אינפלציונית מתורגמות לש"ח לפי שער החליפין למועד הדיווח. לפני עריכת תרגום הדוחות הכספיים של פעילות חוץ בכלכלה היפר-אינפלציונית, הוצגו מחדש הדוחות הכספיים לשנה השוטפת בכדי לשקף את השינויים בכוח הקניה של המטבע המקומי. ההצגה מחדש נערכה על בסיס מדד המחירים לצרכן המתאים למועד הדיווח.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון בקרן תרגום של פעילויות חוץ.

כאשר פעילות חוץ היא חברה בת שאינה בבעלות מלאה של הקבוצה החלק היחסי של הפרשי השער בגין פעילות החוץ מוקצה לזכויות שאינן מקנות שליטה.

דוחותיה הכספיים של פעילות חוץ שאינה מוחזקת במישרין, מתורגמים לש"ח לפי שיטת האיחוד בשלבים, לפיה הדוחות הכספיים של פעילות החוץ מתורגמים תחילה למטבע הפעילות של חברת האם הישירה ולאחר מכן מתורגמים למטבע הפעילות של החברה האם הסופית. לפיכך, בעת מימוש פעילות החוץ שאינה מוחזקת במישרין, הקבוצה מסווגת מחדש לרווח והפסד את הסכום המצטבר בקרן התרגום בגובה הסכום שהיה נוצר, לו פעילות החוץ הייתה מתורגמת ישירות לש"ח.

בעת מימוש של פעילות חוץ המביא לאובדן שליטה, השפעה מהותית או שליטה משותפת הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילויות החוץ מוין מחדש לדוח רווח והפסד, כחלק מהרווח או ההפסד ממימוש ההשקעה.

ככלל, הפרשי שער בגין הלוואות שנתקבלו או הועמדו לפעילויות חוץ, לרבות פעילויות חוץ שהינן חברות בנות, מוכרים ברווח והפסד בדוחות המאוחדים.

כאשר סילוקן של הלוואות שנתקבלו או שהועמדו לפעילות חוץ אינו מתוכנן ואינו צפוי בעתיד הנראה לעין, רווחים והפסדים מהפרשי שער הנובעים מפריטים כספיים אלה נכללים כחלק מההשקעה בפעילות החוץ, נטו, מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון כחלק מקרן תרגום.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח

IFRS 4 הון בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט טרם מועד המעבר לתקינה הבינלאומית (IFRS) לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפיק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן לגבי חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש.

להלן תמצית המדיניות החשבונאית של הקבוצה בקשר לחוזי ביטוח:

1. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד

א. הכרה בהכנסה ראו באור 3 לב להלן.

ב. עתודות ענפי ביטוח חיים:

עתודות הביטוח מחושבות בהתאם להוראות הממונה (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, מין המבוטח, ותק הכיסויים, תקופת הביטוח, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

עתודות ביטוח חיים, עתודות ביטוח סיעוד, חלקם של מבטחי המשנה בהן, והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים על פוליסות שהונפקו עד ליום 31 בדצמבר 1998, נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח חיים וביטוח בריאות בחברה, מר יונתן ברודי F.I.L.A.A. האקטואר האמור הינו נושא משרה בחברה.

עתודות מגזר ביטוח חיים הצמודות למדד וההשקעות כנגד עתודות אלו, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך הדוח (המדד בגין חודש נובמבר). עתודות ביטוח חיים בקשר לפוליסות שלפי תנאייהן צמודות הצמדה חצי שנתית, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד בגין חודש יוני או חודש דצמבר, לפי העניין.

ג. הנחיות הממונה בדבר התחייבויות לתשלום קצבה:

הממונה פרסם מעת לעת חוזרים בדבר חישוב התחייבויות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים, במסגרתם נקבעו הוראות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב השיפור בתוחלת החיים המצריך מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח המאפשרות קבלת קצבה והשלמתן באופן ראוי.

לפרטים נוספים ראו באור 35.

ד. הוצאות רכישה נדחות בגין חוזי ביטוח חיים וביטוח סיעוד:

הוצאות הרכישה הנדחות (להלן: "DAC") בגין פוליסות ביטוח חיים ופוליסות סיעוד כוללות הוצאות ישירות של עמלות לסוכנים, לרבות פרסים ומענקים וכן הוצאות הנובעות מהפקת פוליסות חדשות, לרבות הוצאות לבדיקות רפואיות, חיתום, שיווק והוצאות הנהלה וכלליות. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו, נמחק במועד הביטול.

האקטואר הממונה בודק מדי שנה את ברות השבת ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי ה-DAC, בגין הפוליסות שנמכרו החל משנת 1999, צפויות ליצור הכנסות עתידיות שיכסו את יתרת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות. הבדיקה נערכת במקובץ ברמת כל מוצרי הפרט ולכל שנות החיתום ביחד. ההנחות המשמשות לבדיקה זו כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על ידי אקטואר של החברה מדי שנה על פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד (המשך)

ה. הוצאות רכישה נדחות בגין חוזים לניהול נכסים :

הוצאות רכישה תוספתיות כגון: עמלות לסוכנים, מפקחי רכישה ומשווקים, המיוחסות במישרין לרכישת חוזים לניהול נכסים של קרנות פנסיה וקופות גמל, מהוונות כנכס הוצאות רכישה נדחות (DAC) אם ניתן לזהותן בנפרד ולמדוד אותן באופן מהימן ואם השבתן, באמצעות דמי ניהול, צפויה. ה-DAC מופחת על פני התקופה המשוערת לקבלת ההכנסות מדמי הניהול, לרבות התחשבות בביטולים. תקופת ההפחתה נבחנת מידי שנה לפחות.

יתרת ה-DAC שנצברה עד ליום 31 בדצמבר 2017 נבחנת מידי שנה לירידת ערך תוך השוואה בין סך התזרים המהוון הצפוי מהתיק בכללותו ליתרת ה-DAC למועד הדיווח. יתרת ה-DAC שנצברה מיום 1 בינואר 2018 נבחנת מדי שנה לירידת ערך בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי IFRS 15 תוך השוואה בין סך התזרים הלא מהוון הצפוי ליתרת ה-DAC למועד הדיווח. הבחינה מתבצעת על בסיס קיבוץ עסקאות שבוצעו בתיווך סוכנים בנפרד מעסקאות שבוצעו בידי משווקים שכירים של החברה, ביחס לכל שנת עסקים (תפוקה) בנפרד פר עסק וסוכן לתפוקה החל משנת 2018. במידת הצורך מוכר הפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד.

ו. בדיקת נאותות העתודות (Liability Adequacy Test) :

הקבוצה עורכת באופן שוטף בדיקה לגבי הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וביטוח סיעוד (LAT). במידה שהבדיקה מעלה כי הפרמיות המתקבלות אינן מספיקות לכיסוי התביעות הצפויות בניכוי העתודות הביטוחיות למועד החישוב, נרשמת הפרשה מיוחדת בגין החוסר. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. במקרה של פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת תוכנית הביטוח בפוליסה לרבות הנספחים הרלוונטים לאותה פוליסה. במקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד. הבדיקה נעשית בנפרד לפי החלוקה הבאה: (א) תיק ביטוח כללי; (ב) תיק ביטוח בריאות; (ג) תיק ביטוח חיים, למעט סיעוד; (ד) תיק ביטוח סיעוד; וזאת בהתאם לקבוצות פוליסות כפי שהוגדרו על ידי הממונה בחוזר ביטוח 5-1-2020 שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – בדיקת נאותות העתודות (LAT) מיום 29 במרץ 2020.

הפרמטרים וההנחות המשמשים לבדיקות הנ"ל כוללים הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול ועמלות, תשואה מנכסים, שיעורי ריבית, פרמיות אי נזילות, תמותה, שיעורי מימוש גמלה ותחלואה, ובהתחשב בעודף השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים בהשוואה לערכם בספרים, ההנחות נקבעות על ידי האקטואר מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות נעשות הבדיקות לגבי הלימות העתודות בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיבים.

עדכון פרמיית אי נזילות:

ביום 7 ביוני 2020 פורסם חוזר בדבר "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – פרמיית אי נזילות" (להלן: "החוזר"), אשר קובע כי ניתן להוסיף לריבית חסרת סיכון המשמשת בחישוב בדיקת נאותות העתודות, פרמיית אי נזילות בשיעורים שונים. החוזר קובע שיעור פרטני לפרמיית אי נזילות שישמש בעת חישוב בדיקת נאותות העתודות עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויים. על פי החוזר ניתן יהיה להוסיף לריבית חסרת סיכון, פרמיית אי נזילות בשיעור 80% הן להנחת תשואה והן להנחת ריבית היוון, עבור פוליסות ביטוח סיעודי פרט, ביטוח רכב חובה וביטוחי חבויים. החוזר יושם לראשונה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020 כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 8. בעקבות יישום החוזר, הקטינה החברה בשנת 2020 את ההתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט ובמגזר ביטוח כללי בסך של כ-393 מיליוני ש"ח לפני מס וכ-40 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-14 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וכ-26 מיליוני ש"ח בענפי חבויים אחרים), בהתאמה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד (המשך)

ו. בדיקת נאותות העתודות (Liability Adequacy Test): (המשך)

עדכון פרמיית אי נזילות: (המשך)

ביום 17 בפברואר 2022 פורסם חוזר בדבר "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – פרמיית אי נזילות" (להלן: "החוזר"), אשר עדכן את נוסחת חישוב פרמיית אי הנזילות. בהתאם לחוזר, בחישוב פרמיית אי הנזילות יש להשתמש במתודולוגית החישוב של הרכיב ה-Volatility Adjustment הנהוגה כיום במסגרת משטר כושר פירעון כלכלי (Solvency II). הראל השקעות יישמה את הוראות החוזר בחישוב ה-LAT בדוחותיה הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021 כשינוי באומדן חשבונאי בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 8. בעקבות יישום החוזר, הקטינה החברה בשנת 2021 את ההתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט ובמגזר ביטוח כללי בסך של כ-863 מיליוני ש"ח לפני מס וכ-60 מיליוני ש"ח לפני מס (כ-21 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה וכ-39 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים), בהתאמה.

עדכון הוראות החוזר לעניין "אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT) (להלן: "החוזר"):

ביום 10 ביוני 2020 פורסם החוזר, שעניינו לספק הבהרות באשר לאופן היישום של ההוראות בנוגע לזכאותה של חברת ביטוח להתייחס לפער שבין העלות המופחתת ולבין השווי ההוגן של נכסים שאינם רשומים בדוח על המצב הכספי בשווי הוגן (להלן: "UGL"), למעט אגרות חוב מיועדות, בעת בדיקת נאותות העתודה. בהתאם לחוזר, רשאית חברת ביטוח להקצות נכסים להתחייבויות השונות בהתאם לעקרונות הבאים: (1) בנכסים שקיימים לגביהם מגבלות חיצוניות (רגולטוריות) או פנימיות (ניהוליות), תבוצע הקצאה של הנכסים להתחייבויות מסוימות על בסיס מגבלות אלו; (2) בנכסים אחרים שאין לגביהם מגבלות ברורות כאמור, ניתן להקצות אותם על פי נוהל הקצאה מתועד שתקבע החברה לעניין זה. החוזר מבהיר כי ניתן לבצע שינויים מהותיים בנוהל, ובלבד שלא יתבצעו בתדירות גבוהה, למשל בתדירות העולה על אחת לשנתיים. בחוזר הובהר גם, כי ניתן לקבוע שהקצאת הנכסים תבוצע כפונקציה של סכום ה-LAT (לפני ה-UGL) ובלבד שסכום הנכסים לא יעלה על סכום ההתחייבויות הרלוונטיות (נוהל הקצאה כאמור עשוי להביא לניצול מרבי של השווי העודף, בכפוף למגבלת הנכסים).

החוזר יושם לראשונה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2020 כשינוי באומדן חשבונאי בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 8. בהתאם להוראות החוזר, אישר הדירקטוריון של החברה את מדיניות ההקצאה של החברה. בעקבות יישום החוזר, נכסים שיוחסו בעבר למגזר ביטוח חיים ושבגינם קיים עודף שווי הוגן מעל ערכם בספרים, מיוחסים כעת לענף סיעוד פרט. בעקבות יישום החוזר, הקטינה החברה בשנת 2020 את ההתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט בסך של כ-156 מיליוני ש"ח לפני מס.

לעניין עדכון שבצעה החברה ברבעון השני של שנת 2022 בנוהל ההקצאה של הנכסים הלא סחירים, ראו באור 35ה4.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד (המשך)

ז. השפעות שינויים בריבית ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, והשפעות יישום חוזר לעניין עדכון פרמיית אי נזילות, על ההתחייבויות הביטוחיות מפורטות להלן:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	227
-	227
(936)	764
-	778
863	-
(73)	1,542
(262)	524
60	-
(202)	524
(275)	2,293
(181)	1,509

ביטוח חיים - קיטון (גידול) בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות:

עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודות לגמלה ואובדן כושר עבודה (1)

סך הכל ביטוח חיים

ביטוח בריאות - קיטון (גידול) בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות:

בדיקת נאותות העתודות (LAT) - סיעוד פרט (3)

עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת פעילים ועתודת תביעות בתשלום - סיעוד פרט (1)

השפעות יישום חוזר לעניין עדכון פרמיית אי נזילות (2)

סך הכל ביטוח בריאות

ביטוח כללי - קיטון (גידול) בהתחייבויות הביטוחיות בעקבות:

השפעות ריבית (3)

השפעות יישום חוזר לעניין עדכון פרמיית אי נזילות (2)

סך הכל ביטוח כללי

סך הכל השפעות על הרווח והרווח הכולל לפני מס

סך הכל השפעות על הרווח והרווח הכולל לאחר מס

(1) עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודות לגמלה ואובדן כושר עבודה:

בתקופת הדוח נרשם קיטון בהתחייבות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים בסך של כ-222 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת גמלאות בתשלום והעתודה המשלימה לגמלה (קיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות רכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-27 מיליוני ש"ח, קיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-154 מיליוני ש"ח, וקיטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 שאינו תלוי תשואה בסך של כ-41 מיליוני ש"ח) (עודכן ברבעון השני).

בנוסף, בתקופת הדוח נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים בסך של כ-5 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודות לתביעות אובדן כושר עבודה בתשלום (עודכן ברבעון השני).

עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת פעילים ועתודת תביעות בתשלום – סיעוד פרט:

לאור העלייה המתמשכת והמשמעותית בריבית, ולאור הציפיות להמשך מגמת העלייה, עודכן בתקופת הדוח וברבעון הרביעי שיעור הריבית המשמש בחישוב עתודת פעילים בענף סיעוד פרט. בעקבות זאת, נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-763 מיליוני ש"ח לפני מס. כמו כן, בתקופת הדוח נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-15 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון שיעור הריבית המשמש בחישוב העתודה לתביעות בתשלום בענף סיעוד פרט (עודכן ברבעון השני).

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד (המשך)

ז. השפעות שינויים בריבית ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, והשפעות יישום חוזר לעניין עדכון פרמיית אי נזילות, על ההתחייבויות הביטוחיות מפורטות להלן: (המשך)

(2) השפעת יישום חוזר לעניין עדכון פרמיית אי נזילות:

בדבר השפעות יישום חוזר לעניין עדכון פרמיית אי נזילות בשנת 2021 - ראו סעיף ו' לעיל.

(3) השפעות ריבית ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים:

ביטוח בריאות:

בתקופת הדוח, בשל עליה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון אופסה ברבעון הראשון עתודות ה-LAT בענף סיעוד פרט, מבלי שיהיה צורך להשתמש בעודף שווי הוגן של נכסים לא סחירים אשר מוקצים לענף סיעוד פרט. השפעת האמור הינה קיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-764 מיליוני ש"ח לפני מס.

בשנת 2021, בשל ירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות בענף סיעוד פרט בסך של כ-936 מיליוני ש"ח לפני מס.

ביטוח כללי:

בתקופת הדוח, בשל עליה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, נרשם קיטון בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-524 מיליוני ש"ח לפני מס.

בשנת 2021, בשל ירידה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ושינויים בפער בין השווי ההוגן של הנכסים הלא סחירים לערכם בספרים, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-262 מיליוני ש"ח לפני מס.

להלן טבלה המתייחסת לפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים אשר שימש לקיזוז העתודות במסגרת בדיקת נאותות העתודות בביטוח בריאות וביטוח כללי. עיקר הפער הינו בגין נכסי חוב לא סחירים:

ליום 31 בדצמבר

2021		2022	
ביטוח כללי	בריאות	ביטוח כללי	בריאות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
140	840	112	169
140	840	112	-
-	-	-	169

סך עודף השווי *

סכום הקיזוז במסגרת בדיקת נאותות העתודות

יתרת השווי ההוגן שטרם קוזז

* לא כולל עודף שווי בסך של כ-1,186 מיליוני ש"ח בגין אג"ח מיועדות (ליום 31 בדצמבר 2021 - לא כולל עודף שווי בסך של כ-2,244 מיליוני ש"ח וכ-100 מיליוני ש"ח בגין אג"ח מיועדות ובגין מגזר ההון, בהתאמה)

ח. תביעות תלויות כוללות בעיקר הפרשות לתביעות תלויות עבור מקרי מוות בפוליסות פרט ובעסקי ביטוח חיים קבוצתי, על בסיס ההודעות שנתקבלו בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח.

ט. ההפרשות לתשלומי גמלאות והפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה וביטוח סיעודי, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), נכללות במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

1. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וביטוח סיעוד (המשך)

י. הפרשה בגין השתתפות ברווחים שנצברה לזכות בעלי הפוליסה בביטוח חיים קבוצתי ובביטוח סיעודי קבוצתי נכללת בסעיף "זכאים ויתרות זכות".

יא. חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. תשלומי פדיונות, מוות ותום תקופה, בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, דמי ניהול, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

יב. הצגת התחייבויות ביטוחיות בהתאם לחשיפה פיננסית:

בהתאם להנחיית הממונה, ההתחייבויות הביטוחיות המפורטות להלן מוצגות בהתאם לחשיפה הפיננסית הנובעת מהן:

1. תוכנית לביטוח סיעודי קבוצתי שבה מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח.

2. חלק מההתחייבות בתוכנית מסוג סיעוד שבה מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח.

3. חלק מההתחייבויות בתוכנית מסוג אובדן כושר עבודה אשר בהן החשיפה הפיננסית אינה מוטלת על המבטח.

יג. להתחייבויות הביטוחיות בגין עסקת רכישה תיק ביטוח החיים והבריאות של חברת הביטוח אליהו יוחס הפרש מקורי בגין רווחיות עתידית הגלומה בנכסים ובהתחייבויות שנרכשו. הפרש מקורי זה מופחת בהתאם לתקופת ההנאה הכלכלית.

2. ביטוח כללי וביטוח בריאות למעט סיעוד

א. הכרה בהכנסה - ראו באור 3יב להלן.

ב. הסעיפים שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח ברוטו ובשייר כוללים, בין היתר, תשלומים ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו ותלויות שאירעו בשנת הדוח, תשלומים ועדכון ההפרשה לתביעות התלויות שנרשמה בשנים קודמות וכן מרכיב הוצאות הנהלה וכלליות בגין ישוב התביעות.

ג. הפרשה להוצאות עקיפות ליישוב תביעות תלויות:

הפרשות לתביעות תלויות הכלולות בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כוללות הפרשות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות.

ד. התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

העתודה לסיכונים שטרם חלפו והתביעות התלויות הכלולות בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, חלקם של מבטחי משנה בהם, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי ובביטוח בריאות, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקוניהן, הנחיות הממונה ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים.

ה. בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח נכללות ההתחייבויות הביטוחיות הבאות:

1. התחייבות לסיכונים שטרם חלפו המהווה יתרת פרמיה שטרם הורווחה (Unearned Premium Reserve), לתום תקופת הדוח. התחייבות זו אינה מחושבת בדרך אקטוארית ואינה תלויה בהנחות כלשהן. התחייבות זו משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך הדוח ומחושבת על בסיס יומי.

2. הפרשה לפרמיה בחסר (ככל שהיא נדרשת), בענפי רכב רכוש, רכב חובה מקיף דירות ובריאות, שהינה הפרשה בגין הפסד צפוי המחושבת בשייר, על פי הערכה אקטוארית (Premium Deficiency).

3. התחייבות הביטוח בביטוח בריאות המחושבת בעיקרה על פי הערכות אקטואריות.

4. תביעות תלויות, ראו סעיף ו להלן.

השינוי בהתחייבות לסיכונים שטרם חלפו נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף פרמיות שהורווחו. השינוי ביתר ההתחייבויות הביטוחיות נכלל בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

2. ביטוח כללי וביטוח בריאות למעט סיעוד (המשך)

ו. תביעות תלויות :

התביעות התלויות בדוחות הכספיים מחושבות לפי השיטות, כמפורט להלן :

1. תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי הענפים המפורטים בסעיף 2 להלן. החישוב האקטוארי בביטוח כללי בחברה, בוצע על-ידי האקטואר הממונה בביטוח כללי, מר גיפרי כהן F.I.A, F.I.L.A.A. החישוב האקטוארי בביטוח בריאות, בחברה בוצע על ידי האקטואר הממונה בביטוח בריאות, מר יונתן ברודי F.I.L.A.A. האקטוארים האמורים הינם נושאי משרה בחברה.
2. תביעות תלויות בענפי ביטוח שאינם סטטיסטיים כגון : קבלנים, נזקי טבע ואחרים נכללו על פי הערכה פרטנית של התביעות על ידי מומחי הקבוצה המטפלים בתביעות, בהתבסס בין היתר על חוות דעת שנתקבלו ממומחים חיצוניים. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק התביעות, והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים. כמו כן ההערכות כוללות הפרשות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR) על פי ניסיון הקבוצה.

ז. עקרונות הנוהג המיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי :

החל מיום 31 בדצמבר 2015, הראל השקעות יישמה את עמדת הממונה בהקשר לנוהג המיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי. עמדת הממונה כאמור מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים :

1. עקרון הזהירות לפיו "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" פירושה כי קיים סיכוי סביר למדי ("fairly likely") כי ההתחייבות הביטוחית בשייר שנקבעה תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. לגבי תביעות תלויות בענפי חובה וחבויות, הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של 75% לפחות. יחד עם זאת, ככל שיש מגבלות בניתוח הסטטיסטי, יפעיל האקטואר שיקול דעת ויתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות. במסגרת זו יש להתייחס לסיכון הרנדומלי ולסיכון הסיסטמי.
2. הראל השקעות בוחנת את נאותות העתודות בביטוח כללי על פי עקרונות הנוהג המיטבי המפורטים לעיל. כחלק מההערכה הראל השקעות מהוונת את תשלומי התביעות העתידיים לפי עקום ריבית חסר סיכון תוך התאמתו לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות הביטוחיות ובהתחשב באופן שיערוך הנכסים העומדים כנגד התחייבויות אלו.
3. קיבוץ – לצורך חישוב מרווחים בגין חוסר וודאות בענפים סטטיסטיים (כהגדרתם בעמדת הממונה), יש להתייחס לכל ענף בנפרד, אך ניתן לקבץ את הסיכונים מכל שנות החיתום (או נזק) בענף. בענפים שאינם סטטיסטיים, ניתן להתייחס לכולם כמקשה אחת.
4. קביעת גובה התחייבויות ביטוחיות בגין פוליסות שנמכרו בפרקי זמן הסמוכים לתאריך הדוח ולסיכונים לאחר תאריך הדוח.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. חוזי ביטוח (המשך)

2. ביטוח כללי וביטוח בריאות למעט סיעוד (המשך)

ז. עקרונות הנהג המיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי: (המשך)

החברה בוחנת את נאותות ההתחייבויות בביטוח כללי על פי עקרונות הנהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח בביטוח כללי. לעניין עדכון יישום מודל הנהג המיטבי בתקופת הדוח, ראו גם באור 35ה4.

ח. שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

ט. הוצאות רכישה נדחות:

1. הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים וחלק מהוצאות הנהלה וכלליות בקשר להפקת פוליסות, המתייחס לדמי ביטוח שטרם הורווחו, בשייר עצמי. הוצאות הרכישה מחושבות לפי הנמוך מבין שיעורי ההוצאות בפועל או שיעורים שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מדמי הביטוח שטרם הורווחו, לכל ענף בנפרד.

2. הוצאות רכישה נדחות בביטוח מפני מחלות ואשפוז כוללות הוצאות הנובעות מהפקת פוליסות חדשות לזמן ארוך לרבות הוצאות לבדיקות רפואיות, עמלות חיתום ושיווק והוצאות הנהלה וכלליות.

3. הוצאות הרכישה הנדחות מופחתות בשיעורים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר משש שנים. הוצאות הרכישה הנדחות המתייחסות לפוליסות שבוטלו נמחקות במועד הביטול.

4. בהתאם להוראות הממונה, האקטואר הממונה בודק מדי שנה את ברות ההשבה של ה-DAC. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שהעתודה בניכוי ה-DAC מספיקה, ושהפוליסות צפויות לייצר הכנסות עתידיות שיכסו את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות. בדיקת ברות ההשבה לשנת הדוח העלתה כי סך ההכנסות העתידיות, מפוליסות ביטוח מפני מחלות ואשפוז שבגינן שולמו הוצאות הרכישה הנדחות, מכסות את יתרת ההוצאות הנדחות למועד הדיווח.

5. חלק מבטחי המשנה בהוצאות הרכישה הנדחות סווג לסעיף "זכאים ויתרות זכות".

י. עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב שליד איגוד חברות הביטוח בישראל (להלן: "הפול"), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום נכללים לפי חשבונות המתקבלים עד לתאריך הדוח בתוספת הפרשות לפי העניין, והכל בהתאם לשיעור השתתפות הקבוצה בהם.

יא. בסעיף פרמיות שהורווחו ברוטו כלולים כל הסכומים ששולמו על-ידי הלווים בקשר עם פוליסת ביטוח נכס באמצעות בנק למשכנתאות. הסכומים המשתלמים לבנק למשכנתאות בשל הוצאות נכללו בסעיף עמלות והוצאות מכירה ורכישה אחרות.

יב. הפרשה בגין השתתפות ברווחים שנצברה לזכות בעלי הפוליסה בביטוח בריאות קבוצתי, נרשמת על בסיס ההסכמים שבתוקף ונכללת בסעיף זכאים ויתרות זכות, התנועה בה מנוכה מהפרמיות.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. הפרשה לחובות מסופקים

1. בגין פרמיות לגביה, הלוואות וחייבים אחרים - הפרשה נקבעת באופן ספציפי בגין חובות שלדעת ההנהלה גבייתם מוטלת בספק.
2. בגין חובות מבטחי משנה שלדעת הנהלת החברה גבייתם מוטלת בספק, נקבעת הפרשה לחובות מסופקים על בסיס הערכות סיכון פרטניות. בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות ובעתודות הביטוח הנכללים בסעיף נכסי ביטוח משנה, מתחשבת הקבוצה בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. חלקם של מבטחי המשנה שבקשיים (ככל שישנם), מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כאשר מבטחי משנה נקלעים לקשיים, הם עשויים להעלות טיעונים שונים הנוגעים להכרה בחוב. במקרים אלו מתחשבת הקבוצה בנכונות מבטחי המשנה להגיע להסכמי "חתך" (Cut off). ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי הקבוצה אינה משחררת אותה מהתחייבויותיה כלפי המבוטחים לפי פוליסות הביטוח.

ה. מכשירים פיננסיים

1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

הכרה לראשונה בנכסים פיננסיים

הקבוצה מכירה לראשונה בהלוואות וחייבים ובפיקדונות במועד היווצרותם. יתר הנכסים הפיננסיים הנרכשים בדרך הרגילה (Regular way purchase), לרבות נכסים אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח או הפסד, מוכרים לראשונה במועד בו התחייבה הקבוצה לקנות או למכור את הנכס. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים השקעות במניות ובמכשירי חוב, פרמיה לגביה וחייבים אחרים ומזומנים ושווי מזומנים.

גריעת נכסים פיננסיים

נכסים פיננסיים נגרעים כאשר הזכויות החוזיות של הקבוצה לתזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי פוקעות, או כאשר הקבוצה מעבירה את הזכויות לקבל את תזרימי המזומנים הנובעים מהנכס הפיננסי בעסקה בה כל הסיכונים וההטבות מהבעלות על הנכס הפיננסי עוברים למעשה.

כל זכות בנכסים פיננסיים שהועברו אשר נוצרה או נשמרה על ידי הקבוצה מוכרת בנפרד כנכס או התחייבות.

מכירות נכסים פיננסיים הנעשות בדרך הרגילה (Regular way sale), מוכרות במועד בו התחייבה הקבוצה למכור את הנכס.

לעניין קיזוז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות ראו סעיף 2 להלן.

סיווג נכסים פיננסיים לקבוצות והטיפול החשבונאי בכל קבוצה

הקבוצה מסווגת נכסים פיננסיים בקבוצות כלהלן:

נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

נכס פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הוא מוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה הראשונית בו. נכסים פיננסיים מיועדים לשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הקבוצה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בהתבסס על שוויים הוגן, בהתאם לאופן שבו תיעדה הקבוצה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה. אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית, או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משובץ. עלויות העסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. נכסים פיננסיים אלה נמדדים לפי שווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לרווח והפסד.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם סחירים בשוק פעיל. נכסים אלו מוכרים לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות וחייבים נמדדים בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית ובניכוי הפסדים מירידת ערך.

הלוואות וחייבים כוללים מזומנים ושווי מזומנים, פרמיה לגביה, חייבים אחרים והשקעות באגרות חוב לא סחירות.

מזומנים ושווי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר כאשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד שלושה חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואשר אינן מוגבלות בשעבוד.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. מכשירים פיננסיים (המשך)

1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)השקעות המוחזקות לפדיון

כאשר לקבוצה יש כוונה מפורשת ויכולת להחזיק מכשירי חוב עד למועד פדיונם, מכשירי החוב מסווגים כמוחזקים לפדיון. השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לראשונה בשווי הוגן בתוספת עלויות עסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לפי עלות מופחתת בשיטת הריבית האפקטיבית, בניכוי הפסדים מירידת ערך.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים אשר יועדו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה או אשר לא סווגו לאף אחת מהקטגוריות האחרות.

השקעות הקבוצה במניות וכן במכשירי חוב מסוימים, מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד ההכרה לראשונה נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. בתקופות עוקבות נמדדות השקעות אלה לפי שווי הוגן, כאשר השינויים בהן, פרט להפסדים מירידת ערך, לרווחים או הפסדים הנובעים משינויים בשער החליפין ולצבירת הריבית האפקטיבית של מכשירי חוב המסווגים כזמינים למכירה, נזקפים ישירות לרווח כולל אחר ומוצגים בקרן הון בגין נכסים פיננסיים המסווגים זמינים למכירה. דיבידנד המתקבל בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה נזקף לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום. כאשר ההשקעה נגרעת, הרווחים או ההפסדים שנצברו בקרן ההון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מועברים לרווח והפסד.

בדבר אופן ההכרה בהפסדים מירידת ערך ברווח והפסד בגין קטגוריית נכסים זו, ראו באור 3ט בדבר ירידת ערך.

2. התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים

לקבוצה התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים כדלקמן: הלוואות ואשראי מתאגידים בנקאיים ומנותני אשראי אחרים, מכשירי חוב סחירים ושאנים סחירים, ספקים וזכאים אחרים, וערבויות פיננסיות.

הכרה לראשונה בהתחייבויות פיננסיות

הקבוצה מכירה לראשונה במכשירי חוב שהונפקו במועד היווצרותם. יתר ההתחייבויות הפיננסיות מוכרות לראשונה במועד קשירת העסקה (Trade date) בו הקבוצה הופכת לצד לתנאים החוזיים של המכשיר.

התחייבויות פיננסיות (למעט התחייבויות פיננסיות אשר יועדו לשווי הוגן דרך רווח או הפסד) מוכרות לראשונה בשווי הוגן בתוספת כל עלויות העסקה הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה לראשונה, התחייבויות פיננסיות, למעט ערבויות פיננסיות, נמדדות בעלות מופחתת בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית. התחייבויות פיננסיות מיועדות לשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הקבוצה מנהלת התחייבויות אלה וביצועיהן מוערכים בהתבסס על שוויין ההוגן, וזאת בהתאם לאופן שבו תיעדה הקבוצה את ניהול הסיכונים, אם הייעוד נועד למנוע חוסר עקביות חשבונאית, או אם מדובר במכשיר משולב הכולל נגזר משובץ. באשר למדידה העוקבת של ערבויות פיננסיות ראו סעיף 6 להלן.

עלויות עסקה המיוחסות באופן ישיר להנפקה צפויה של מכשיר אשר יסווג כהתחייבות פיננסית, מוכרות כנכס במסגרת סעיף הוצאות נדחות בדוח על המצב הכספי. עלויות עסקה אלו מנוכות מההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה לראשונה בה, או מופחתות כהוצאות מימון בדוח רווח והפסד כאשר ההנפקה אינה צפויה עוד להתקיים.

גריעת התחייבויות פיננסיות

התחייבויות פיננסיות נגרעות כאשר מחויבות הקבוצה, כמפורט בהסכם, פוקעת או כאשר היא סולקה או בוטלה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ה. מכשירים פיננסיים (המשך)****2. התחייבויות פיננסיות שאינן נגזרים (המשך)****שינוי תנאים של מכשירי חוב**

החלפת מכשירי חוב, בעלי תנאים שונים באופן מהותי, בין לווה לבין מלווה קיימים מטופלת כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה בשווי הוגן. כמו כן, שינוי משמעותי בתנאים של התחייבות פיננסית קיימת או של חלק ממנה, מטופל כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה.

במקרים כאמור כל ההפרש בין העלות המופחתת של ההתחייבות הפיננסית המקורית לבין השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית החדשה מוכר ברווח והפסד בסעיף הכנסות או הוצאות מימון.

התנאים שונים באופן מהותי אם הערך הנוכחי המהווה של תזרימי המזומנים לפי התנאים החדשים, כולל עמלות כלשהן ששולמו, בניכוי עמלות כלשהן שהתקבלו ומהווה באמצעות שיעור הריבית האפקטיבי המקורי, הינו שונה לפחות בעשרה אחוזים מהערך הנוכחי המהווה של תזרימי המזומנים הנותרים של ההתחייבות הפיננסית המקורית.

בנוסף למבחן הכמותי כאמור, הקבוצה בוחנת, בין היתר, האם חלו שינויים גם בפרמטרים כלכליים שונים הגלומים במכשירי החוב המוחלפים, לפיכך, ככלל, החלפות של מכשירי חוב צמודים למדד במכשירים שאינם צמודים למדד נחשבות כהחלפות בעלות תנאים שונים באופן מהותי גם אם אינן מקיימות את המבחן הכמותי שבוצע לעיל.

קיצוץ מכשירים פיננסיים

נכס פיננסי והתחייבות פיננסית מקוזזים והסכומים מוצגים בנטו בדוח על המצב הכספי כאשר לקבוצה קיימת באופן מיידי (Currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו וכן כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

3. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים מוכרים לראשונה בשווי הוגן. עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה לראשונה, נמדדים הנגזרים בשווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים מיידית לרווח והפסד, כהכנסות או הוצאות מימון. בנוסף ראו סעיף 5 להלן.

4. נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיות צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערך בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית או ירידת המדד בפועל.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. מכשירים פיננסיים (המשך)

5. הקבוצה קיבלה החלטות לייעוד נכסים כדלקמן:

נכסים הכלולים בתיקי השקעה של חוזים תלויי תשואה

נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים (כולל השקעות בחברות כלולות), יועדו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן מקטינה באופן משמעותי חוסר עקביות חשבונאית של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים, כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטיות) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

נכסים לא סחירים (לא כולל מניות) העומדים כנגד תיק סיעוד קבוצתי תלוי תשואה סווגו לקטגוריית הלוואות וחייבים.

נכסים שאינם סחירים הנכללים בתיקי השקעות כנגד חוזים שאינם תלויי תשואה (נוסטרו)

נכסים אלו, הכוללים אג"ח מיועדות (הסכמי ח"צ), אג"ח לא סחיר אחר, תעודות מסחריות, פיקדונות בבנקים והלוואות ויתרות חובה לקבל, נכללו בדוח על המצב הכספי במסגרת נכסי חוב שאינם סחירים. נכסים אלו סווגו לקטגוריית הלוואות וחייבים.

מניות שאינן סחירות מסווגות כנכסים פיננסיים זמינים למכירה. לגבי נגזרים או נגזרים משובצים - ראו להלן.

נכסים סחירים הנכללים בתיקי השקעות כנגד חוזים שאינם תלויי תשואה (נוסטרו) שאינם כוללים נגזרים משובצים או נגזרים (לרבות קרנות השקעה)

הנכסים הסחירים העומדים כנגד התחייבויות מבטיחות תשואה שהופקו משנת 2004 סווגו עד ליום 31 בדצמבר 2013 לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד. בשנת 2014 בהתאם לבחינה שערכה החברה, הוחלט לכלול את נכסי התיק במסגרת תיק הנכסים הכולל העומד כנגד חוזים שאינם תלויי תשואה. נכסים שסווגו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד ימשיכו להיות מטופלים באותו אופן עד למימושם, נכסים חדשים נכללו במסגרת תיק הנוסטרו הכולל וטופלו כזמינים למכירה. לשינוי כאמור לא הייתה השפעה על התוצאות הכספיות של הקבוצה.

נגזרים ונכסים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד.

מוחזק לפדיון

נכסים אלו כוללים אגרות חוב סחירות צמודות מדד המוחזקות במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה. נכסים אלו סווגו לקטגוריית "מוחזק לפדיון" מהנימוקים הבאים: בכוונת וביכולת החברה להחזיק בנכסים אלו עד למועד פדיונם הסופי. כמו כן, עומדים נכסים אלו כנגד התחייבויות ביטוחיות שבמרביתן הינן צמודות מדד. סיווג הנכסים לקטגוריה זו יוצר התאמה חשבונאית ברגישות לשינויים במדד המחירים לצרכן בין הנכסים להתחייבויות שכנגדן הם עומדים.

6. ערבויות פיננסיות

עסקאות במסגרתן מעניקה החברה ערבות לתיקי משכנתאות שהועמדו על ידי מוסדות פיננסיים ומבוטחים על ידי חברת ביטוח משנה זרה, מטופלות כעסקאות למתן ערבות פיננסית. במועד ההכרה לראשונה, ערבות פיננסית מוכרת לפי שוויה ההוגן. בתקופות עוקבות ערבות פיננסית נמדדת לפי הסכום הגבוה מבין הסכום שמוכר בהתאם להוראות IAS 39 לבין ההתחייבות שהוכרה לראשונה לאחר שהופחתה בהתאם להוראות IFRS 15. כל עדכון של התחייבות בהתאם לאמור נזקף לרווח והפסד.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ה. מכשירים פיננסיים (המשך)****7. הון מניות****מניות רגילות**

מניות רגילות מסווגות כהון. עלויות תוספתיות המתייחסות ישירות להנפקת מניות רגילות וכתבי אופציה למניות בניכוי השפעת המס, מוצגות כהפחתה מההון.

מניות באוצר

כאשר הון מניות שהוכר בהון נרכש מחדש על ידי הקבוצה, סכום התמורה ששולם, הכולל עלויות ישירות בניכוי השפעת המס, מנוכה מההון. המניות שנרכשו מחדש מסווגות כמניות באוצר. כאשר מניות באוצר נמכרות או מונפקות מחדש, סכום התמורה שהתקבלה מוכר כגידול בהון והעודף שנובע מהעסקה נזקף ליתרת הפרמיה, ואילו חוסר שנובע מהעסקה מוקטן מיתרת הפרמיה, ככל שקיימת.

ו. רכוש קבוע**1. הכרה ומדידה**

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מצטברים מירידת ערך, למעט נדל"ן בשימוש עצמי, המוצג לפי שווי הוגן, כאשר השינויים בשווי ההוגן נרשמים בהון במסגרת סעיף קרן הערכה מחדש ונזקפים לרווח כולל אחר.

העלות של הרכוש הקבוע כוללת הוצאות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר עבודה ישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לכך שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה. עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

פריט רכוש קבוע שנרכש תמורת פריט לא כספי אחר במסגרת עסקה בעלת מהות מסחרית, מוכר לראשונה לפי שווי הוגן. כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים (רכיבים משמעותיים) של הרכוש הקבוע. רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע נקבע לפי השוואת התמורה נטו מגריעת הנכס לערכו בספרים, ומוכר נטו בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח רווח והפסד.

עלייה בערכו של נכס נדל"ן לשימוש עצמי כתוצאה מהערכה מחדש, מוכרת ברווח או הפסד עד לסכום שבו היא מבטלת ירידה כתוצאה מהערכה מחדש של אותו נכס, שהוכרה קודם לכן ברווח או הפסד. כל עלייה נוספת לאחר מכן נזקפת לקרן הערכה מחדש. בעת ביצוע הערכה מחדש, פחת שנצבר במועד הערכה מחדש מבוטל מול הערך בספרים ברוטו של הנכס, והסכום נטו מוצג מחדש לפי הסכום המשוערך של הנכס. קרן הערכה מחדש מועברת ישירות לעודפים כאשר הנכס נגרע, אך לא לפני כן.

2. סיווג מחדש לסעיף נדל"ן להשקעה

כאשר קיימות ראיות לשינוי בשימוש בנדל"ן, משימוש על ידי הבעלים לנדל"ן להשקעה, אשר נמדד לפי שווי הוגן, הנכס נמדד מחדש לפי שווי הוגן ומסווג כנדל"ן להשקעה. כל רווח שנוצר מהמדידה מחדש נזקף לרווח כולל אחר ומוצג בקרן שערך בהון, אלא אם הרווח מבטל הפסד קודם מירידת ערך של הנדל"ן, ובמקרה זה הרווח נזקף תחילה לדוח רווח והפסד. כל הפסד נזקף ישירות לרווח והפסד.

3. עלויות עוקבות

עלויות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרות כחלק מהערך בספרים של אותו רכוש קבוע אם צפוי כי ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בהן תזרום אל תוך הקבוצה וכי עלותן ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של חלק מפריט רכוש קבוע שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. רכוש קבוע (המשך)

4. פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר-פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השייר של הנכס.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים על מנת שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח רווח והפסד (אלא אם נכלל בערך בספרים של נכס אחר) לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זו משקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בצורה הטובה ביותר. קרקעות בבעלות אינן מופחתות.

שיעור ההפחתה, המתבסס על אומדן אורך החיים השימושי לתקופה השוטפת ולתקופות ההשוואתיות, הינו כדלקמן:

• בניינים	2% - 4%
• רהוט וציוד משרדי	6%-20%
• מחשבים וציוד היקפי	14%-33%
• שיפורים במושכר	10%-25%
• כלי רכב	15%

שיפורים במושכר מופחתים לפי שיטת הקו הישר על פני תקופת השכירות (לרבות תקופת האופציה להארכה שבידי הקבוצה שבכוונתה לממשה), או בהתאם לתקופת החיים השימושיים המשוערת של הנכסים, לפי הקצר שבהם.

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנה ומותאמים בעת הצורך.

ז. נכסים בלתי מוחשיים

1. עודפי עלות, המתייחסים לדמי ניהול עתידיים כפי שהיו צפויים להתקבל מופחתים בהתאם לתקופה החזויה לקבלת דמי ניהול, המשקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס.
2. עלויות פיתוח תוכנה לשימוש עצמי מהוונות לאחר ששלב התכנון המקדמי הושלם וצפוי שהפרייקט יושלם והתוכנה תשמש לביצוע המטרות שיועדו לה. ההיוון מופסק במועד בו התוכנה הושלמה מהותית והיא מוכנה לשימושה המיועד. עלויות כאמור מופחתות בקו ישר על פני תקופת צריכת ההטבות הכלכליות הצפויה.
3. עלויות הטמעה של הסדרי מחשוב ענן מהוונות לנכס ככל שהנכס עומד בהגדרת נכס בלתי מוחשי, ובפרט ככל שהקבוצה שולטת בנכס. ככל שהחברה אינה מכירה בנכס בלתי מוחשי, בוחנת החברה האם השירותים שהתקבלו מובחנים משירות מחשוב הענן. ככל שהשירותים שהחברה מקבלת הינם מובחנים משירותי מחשוב הענן או מסופקים על ידי ספק צד שלישי שאינו ספק מחשוב הענן, מכירה הקבוצה בהוצאה עם אספקת שירותי הטמעה. ככל שהשירותים אינם מובחנים, עלויות הטמעה מוכרות כהוצאה בקצב צריכת שירותי מחשוב הענן.
4. מוניטין ומותג שהוכרו במסגרת רכישה של חברות בנות או רכישה של פעילות, נכללים במסגרת סעיף נכסים בלתי מוחשיים. בתקופות עוקבות מוניטין ומותג נמדדים לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. מוניטין ומותג אינם מופחתים באופן שיטתי, אלא נבחנים מידי שנה לירידת ערך. באשר ליתר הנכסים הבלתי מוחשיים, האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח ומותאמים בעת הצורך.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הוא נדל"ן (קרקע או מבנה - או חלק ממבנה - או שניהם) המוחזק (על ידי הקבוצה כבעלים או על-ידי חוכר בחכירה מימונית) לצורך הפקת הכנסות שכירות או לשם עליית ערך הונית או שניהם, ושלא לצורך שימוש או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות. בתקופות עוקבות הנדל"ן להשקעה נמדד לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נוקפים לדוח רווח והפסד.

הקבוצה מודדת את הנדל"ן להשקעה שלה לפי מודל השווי ההוגן ולפיכך, מודדת את הנדל"ן בהקמה שלה כלהלן:

1. לפי שווי הוגן, כאשר ניתן לאמוד באופן מהימן את השווי ההוגן של נדל"ן בהקמה; ו-
  2. כאשר לא ניתן למדוד את השווי ההוגן באופן מהימן, לפי עלות בתקופת ההקמה עד למועד המוקדם מבין מועד סיום ההקמה והמועד בו ניתן למדוד את שווי ההוגן באופן מהימן.
- במעבר מנדל"ן להשקעה, הנמדד לפי שווי הוגן, לרכוש קבוע (נדל"ן בשימוש הבעלים), מתקבע השווי ההוגן למועד זה כעלות הרכוש הקבוע, לצורך הטיפול החשבונאי העוקב.
- כאשר נדל"ן להשקעה שסווג בעבר כפריט רכוש קבוע נמכר, קרן ההערכה מחדש, הנכללת בהון בהתייחס לנדל"ן להשקעה, מועברת ישירות לעודפים.

ט. ירידת ערך

1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים

ירידת ערך של נכס פיננסי שאינו מוצג בשווי הוגן דרך רווח והפסד נבחנת כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית לכך שאירוע הפסד התרחש לאחר מועד ההכרה לראשונה בנכס אשר השפיע באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים של הנכס הניתן לאמידה מהימנה.

ראייה אובייקטיבית לכך שחלה ירידת ערך של נכסים פיננסיים עשויה לכלול הפרת חוזה על ידי חייב, ארגון מחדש של סכום המגיע לקבוצה בתנאים אשר הקבוצה לא הייתה שוקלת במקרים אחרים, קיום סממנים לכך שחייב או מנפיק חוב יפשוט רגל, שינויים שליליים בסטאטוס התשלומים של לווים, היעלמות שוק פעיל עבור נייר ערך או שינויים בסביבה הכלכלית שמעידים על חדלות פירעון של מנפיקי חוב ומידע נצפה שמצביע על כך שקיימת ירידה הניתנת למדידה בתזרימי מזומנים צפוי מקבוצה של נכסים פיננסיים.

ראיות לירידת ערך נכסים פיננסיים זמינים למכירה

בבחינת ירידת ערך של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, נבחן גם הפער שבין השווי ההוגן של הנכס לעלותו המקורית, תוך התייחסות לסטיית התקן של שער המכשיר, למשך הזמן בו השווי ההוגן של הנכס נמוך מעלותו המקורית ולשינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועלת החברה שהנפיקה את המכשיר, בנוסף ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן מתחת לעלות המקורית הינה ראייה אובייקטיבית לירידת ערך.

בהתאם למדיניות הקבוצה, ירידת ערך של למעלה מ- 20% מתחת לעלות המקורית של המכשיר, או ירידת ערך מתחת לעלות המקורית הנמשכת למעלה מתשעה חודשים, נחשבת ירידה משמעותית או מתמשכת בהתאמה.

ראיות לירידת ערך של מכשיר חוב

הקבוצה בוחנת ראיות לירידת ערך של נכסים פיננסיים הן ברמת הנכס הבודד והן ברמה קולקטיבית.

עבור נכסים פיננסיים מהותיים, נבחן הצורך בירידת ערך על בסיס כל נכס בנפרד. בנוסף, עבור נכסים פיננסיים מהותיים אשר בגינם לא זוהתה ירידת ערך ספציפית, נבחן הצורך בירידת ערך באופן קולקטיבי, במטרה לאתר ירידת ערך שהתרחשה וטרם זוהתה. לגבי יתר הנכסים הפיננסיים, נבחן הצורך בירידת ערך באופן קולקטיבי, לפי קבוצות בעלות מאפייני סיכוני אשראי דומים.

טיפול בהפסדים מירידת ערך של נכסים פיננסיים

הפסד מירידת ערך של נכס פיננסי, הנמדד לפי עלות מופחתת, מחושב כהפרש בין ערך הנכס בספרים לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, מהוון בשיעור הריבית האפקטיבית המקורית.

הפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים בעלות מופחתת נוקפים לדוח רווח והפסד ומוצגים כהפרשה להפסד כנגד יתרת הנכסים. הכנסת ריבית בגין נכסים שערכם נפגם מוכרת באמצעות שימוש בשיעור הריבית ששימש להיוון תזרימי המזומנים העתידיים לצורך מדידת ההפסד מירידת ערך. הפסדים מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה מוכרים על ידי העברת ההפסד המצטבר שנוקף לקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה, לרווח והפסד. ההפסד המצטבר אשר מסווג מהרווח הכולל האחר לרווח והפסד הינו ההפרש בין עלות הרכישה בניכוי החזרי קרן והפחתות, לבין השווי ההוגן הנוכחי בניכוי ירידות ערך אשר הוכרו בעבר דרך רווח והפסד. כל ירידת ערך נוספת מוכרת ברווח והפסד. שינויים בהפרשה לירידת ערך כתוצאה מיישום שיטת הריבית האפקטיבית מוצגים כמרכיב של רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ט. ירידת ערך (המשך)****1. נכסים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)****ביטול הפסד מירידת ערך**

הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן ליחסו באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך (כגון פירעון על ידי החייב). ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים הנמדדים לפי עלות מופחתת ובגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, נזקף לרווח והפסד. בנוסף, בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי חוב, במידה ולא קיימת עוד ראייה אובייקטיבית לירידת ערך, ההפסד מירידת ערך מבוטל במלואו ונזקף לרווח והפסד וההפרש המצטבר הנוכחי (ההפרש שבין השווי ההוגן והעלות) מוכר בהון ברווח כולל אחר.

ביטול הפסד מירידת ערך בגין נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהינם מכשירי הון, נזקף ישירות לרווח הכולל האחר.

2. נכסים שאינם פיננסיים**עיתוי בחינת ירידת הערך**

הערך בספרים של הנכסים הלא פיננסיים של הקבוצה, שאינם הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה ונכסי מס נדחים, נבדק בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת ערך. באם קיימים סימנים, כאמור, מחושב אומדן סכום בר ההשבה של הנכס.

מידי שנה בתאריך קבוע עבור כל יחידה מניבת מזומנים הכוללת מוניטין או נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר או שאינם זמינים לשימוש, מבצעת הקבוצה הערכה של הסכום בר ההשבה, או באופן תכוף יותר, אם קיימים סימנים לירידת ערך.

קביעת יחידות מניבות מזומנים

למטרת בחינת ירידת ערך, הנכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינם בלתי תלויים בעיקרם בנכסים אחרים ובקבוצות אחרות (להלן: "יחידה מניבת מזומנים").

מדדת סכום בר השבה

הסכום בר ההשבה של נכס או של יחידה מניבת מזומנים הינו הגבוה מבין שווי שימוש לבין שווי הוגן, בניכוי עלויות מימוש. בקביעת שווי השימוש, מהוות הקבוצה את תזרימי המזומנים העתידיים החזויים לפי שיעור היוון לפני מסים, המשקף את הערכות משתתפי השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתייחסים לנכס או ליחידה מניבה מזומנים בגינם לא הותאמו תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לנבוע מהנכס או מהיחידה מניבת המזומנים.

הקצאת מוניטין ליחידות מניבות מזומנים

יחידות מניבות מזומנים אליהן הוקצה מוניטין מקובצות כך שהרמה בה נבחנת ירידת ערך של מוניטין משקפת את הרמה הנמוכה ביותר בה המוניטין נתון למעקב למטרת דיווח פנימי, אך בכל מקרה אינה גדולה ממגזר פעילות (לפני קיבוץ מגזרים דומים). מוניטין שנרכש במסגרת צירוף עסקים מוקצה למטרת בחינת ירידת ערך ליחידות מניבות מזומנים, לרבות אלו הקיימות בקבוצה גם ערב צירוף העסקים, אשר צפויות להניב הטבות מהסינרגיה של הצירוף.

הכרה בהפסד מירידת ערך

הפסדים מירידת ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של הנכס או של יחידה מניבת מזומנים עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקפים לרווח והפסד. לגבי יחידות מניבות מזומנים הכוללות מוניטין, הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של היחידה מניבת מזומנים, לאחר גילום יתרת המוניטין, עולה על הסכום בר ההשבה שלה. הפסדים מירידת ערך שהוכרו לגבי יחידות מניבות מזומנים, מוקצים תחילה להפחתת הערך בספרים של מוניטין שיוחס ליחידות אלה ולאחר מכן להפחתת הערך בספרים של הנכסים האחרים ביחידה מניבת המזומנים, באופן יחסי.

ביטול הפסד מירידת ערך

הפסד מירידת ערך מוניטין אינו מבוטל. באשר לנכסים אחרים, הפסדים מירידת ערך שהוכרו בתקופות קודמות נבדקים מחדש בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים לכך שההפסדים קטנו או לא קיימים עוד. הפסד מירידת ערך מבוטל אם חל שינוי באומדנים ששימשו לקביעת הסכום בר ההשבה, אך ורק במידה שהערך בספרים של הנכס, אחרי ביטול ההפסד מירידת ערך, אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת ערך.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**ט. ירידת ערך (המשך)****3. השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות**

הקבוצה קובעת, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, באם יש צורך להכיר בהפסד בגין ירידת ערך של ההשקעה בחברות כלולות או בעסקאות משותפות. הקבוצה קובעת בכל תאריך דיווח אם קיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על ירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. במידה ויש צורך בכך, מוכר הפסד מירידת ערך, בסכום ההפרש בין הסכום בר ההשבה של ההשקעה בחברה הכלולה לבין עלותה בספרים. ההפסד מירידת ערך נזקף לדוח רווח והפסד בסעיף חלק החברה ברווחי (הפסדי) החברות המוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני.

מוניטין המהווה חלק מחשבון השקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת אינו מוכר כנכס בנפרד ולכן אינו נבחן בנפרד בבחינת ירידת ערך. במידה וקיימת ראייה אובייקטיבית המצביעה על כך שיתכן שנפגם ערכה של ההשקעה, הקבוצה מבצעת הערכה של סכום בר ההשבה של ההשקעה שהינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו שלה.

בקביעת שווי שימוש של השקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת הקבוצה אומדת את חלקה בערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, אשר חזוי שיופקו על ידי החברה הכלולה או העסקה המשותפת, כולל תזרימי המזומנים מהפעילויות של החברה הכלולה או העסקה המשותפת והתמורה ממימושה הסופי של ההשקעה, או אומדת את הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים אשר חזוי כי ינבעו מדיבידנדים שיתקבלו ומהמימוש הסופי.

הפסד מירידת ערך מוכר כאשר הערך בספרים של ההשקעה, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקף לסעיף חלק החברה בריווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני. הפסד מירידת ערך אינו מוקצה לנכס כלשהו, לרבות למוניטין המהווה חלק מחשבון ההשקעה בחברה כלולה או בעסקה משותפת.

הפסד מירידת ערך יבוטל אם ורק אם חלו שינויים באומדנים ששימשו בקביעת הסכום בר ההשבה של ההשקעה מהמועד בו הוכר לאחרונה ההפסד מירידת ערך. הערך בספרים של ההשקעה, אחרי ביטול ההפסד מירידת ערך, לא יעלה על הערך בספרים של ההשקעה שהיה נקבע לפי שיטת השווי המאזני אילולא הוכר הפסד מירידת ערך.

י. הטבות לעובדים**1. הטבות לאחר סיום העסקה**

בקבוצה קיימות מספר תוכניות הטבה לאחר העסקה. התוכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות לחברות ביטוח וקרנות פנסיה, והן מסווגות כתוכניות הפקדה מוגדרת וכן כתוכניות הטבה מוגדרת.

תוכניות להפקדה מוגדרת

תוכנית להפקדה מוגדרת הינה תוכנית לאחר סיום העסקה שלפיה הקבוצה משלמת תשלומים קבועים לישות נפרדת מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים. מחויבויות הקבוצה להפקיד בתוכנית הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד בתקופות שבמהלכן סיפקו העובדים שירותים קשורים. התחייבויות להפקיד בתוכנית הפקדה מוגדרת אשר עומדות לתשלום תוך יותר מ- 12 חודשים מתום התקופה בה העובדים סיפקו את השירות, מוכרות לפי ערכן הנוכחי.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**י. הטבות לעובדים (המשך)****1. הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)****תוכניות להטבה מוגדרת**

תוכנית להטבה מוגדרת הינה תוכנית הטבה לאחר סיום העסקה שאינה תוכנית להפקדה מוגדרת. מחויבות נטו של הקבוצה, המתייחסת לתוכנית הטבה מוגדרת בגין הטבות לאחר סיום העסקה, מחושבת לגבי כל תוכנית בנפרד על ידי אומדן הסכום העתידי של ההטבה שתגיע לעובד בתמורה לשירותיו, בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הטבה זו מוצגת לפי ערך נוכחי בניכוי השווי ההוגן של נכסי התוכנית. הקבוצה קובעת את הריבית נטו על ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת על ידי הכפלת ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת בשיעור ההיוון ששימש למדידת המחויבות בגין הטבה מוגדרת, כפי ששיניהם נקבעו בתחילת תקופת הדיווח השנתית.

שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה שהמטבע שלהן הינו שקל ומועד פירעונן דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישובים נערכים מידי שנה על ידי אקטואר מוסמך לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה.

כמו כן כאשר קיימת חובה, במסגרת דרישת הפקדה מזערית, לתשלום סכומים נוספים ביחס לשירותים שניתנו בעבר, מכירה הקבוצה במחויבות נוספת (הגדלת התחייבות נטו או הקטנת נכס נטו), במידה בה סכומים כאמור לא יהיו זמינים כהטבה כלכלית בצורה של החזר מהתוכנית או הקטנה בהפקדות עתידיות.

מדידה מחדש של ההתחייבות (הנכס), נטו בגין הטבה מוגדרת כוללת רווחים והפסדים אקטואריים, תשואה על נכסי תוכנית (למעט ריבית), וכן שינוי כלשהו בהשפעה על תקרת הנכסים (ככל שרלוונטי, למעט ריבית). מדידות מחדש נזקפות מיידית, דרך רווח כולל אחר ישירות לעודפים. עלויות ריבית בגין מחויבויות להטבה מוגדרת והכנסות ריבית בגין נכסי התוכנית שזקפו לרווח והפסד, מוצגות בסעיף שכר עבודה במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות.

כאשר חל שיפור או צמצום בהטבות שמעניקה הקבוצה לעובדים, אותו חלק מההטבות המוגדלות המתייחס לשירותי עבר של העובדים או הרווח/ההפסד מהצמצום מוכרים מיידית ברווח/הפסד כאשר מתרחש התיקון/הצמצום של התוכנית.

הקבוצה מכירה ברווח או בהפסד מסילוק תוכנית להטבה מוגדרת כאשר הסילוק מתרחש. רווחים או הפסדים כאמור הינם ההפרש בין החלק המסולק מתוך הערך הנוכחי של המחויבות להטבה מוגדרת במועד הסילוק לבין מחיר הסילוק לרבות נכסי התוכנית שהועברו.

לקבוצה קיימות פוליסות ביטוחי מנהלים אשר הוצאו לפני שנת 2004 ולפי תנאי הפוליסות יתרת הרווח הריאלי שהצטבר על רכיב הפיצויים תשולם לעובד במועד פרישתו. בגין פוליסות כאמור, נכסי התוכנית כוללים הן את יתרת רכיב הפיצויים והן את יתרת הרווח הריאלי שהצטבר (במידה שהצטבר) על הפקדות לפיצויים עד למועד הדיווח ומוצגים בשווי הוגן.

נכסי תוכנית אלה משמשים לתוכנית הטבה מוגדרת הכוללת שני רכיבי התחייבות: רכיב תוכנית הטבה מוגדרת בגין הפיצויים, המחושבת באופן אקטוארי כאמור לעיל, ורכיב נוסף שהינו המחויבות לתשלום של יתרת הרווח הריאלי שהצטבר (במידה שהצטבר) במועד פרישת העובד. רכיב זה נמדד בגובה יתרת הרווח הריאלי שהצטבר בפועל למועד הדיווח.

הקבוצה מקזזת נכס המתייחס לתוכנית הטבה אחת מול התחייבות המתייחסת לתוכנית אחרת רק כאשר יש זכות הניתנת לאכיפה משפטית להשתמש בעודף התוכנית האחת כדי לסלק מחויבות בגין התוכנית האחרת, וכן יש כוונה לסלק את המחויבות על בסיס נטו או לממש את העודף בתוכנית אחת ולסלק את המחויבות שלה בגין התוכנית האחרת בו זמנית.

פוליסות ביטוח בגין סיום יחסי עובד-מעביד, שהונפקו על ידי צד קשור, אינן מהוות נכסי תוכנית ומקוזזות מההתחייבויות בגין חוזי ביטוח.

2. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

המחויבות נטו של הקבוצה בגין הטבות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתוכניות הטבה לאחר סיום העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהוון לערכו הנוכחי ומנוכה ממנו השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון נקבע בהתאם למועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה שהמטבע שלהן הינו שקל ומועד פירעונן דומה לתנאי המחויבויות של הקבוצה. החישוב נעשה לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים ישירות לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**י. הטבות לעובדים (המשך)****3. הטבות בגין פיטורין**

פיצויי פיטורין לעובדים מוכרים כהוצאה כאשר הקבוצה התחייבה באופן מובהק, ללא אפשרות ממשית לביטול, לפיטורי עובדים, לפני הגיעם למועד הפרישה המקובל על פי תוכנית פורמאלית מפורטת. הטבות הניתנות לעובדים בפרישה מרצון נזקפות כהוצאה כאשר הקבוצה הציעה לעובדים תוכנית המעודדת פרישה מרצון, צפוי שההצעה תתקבל וניתן לאמוד באופן מהימן את מספר הנענים להצעה. אם ההטבות עומדות לתשלום לאחר יותר מ-12 חודשים מסוף תקופת הדיווח, הן מהוונות לערכן הנוכחי. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב קונצרניות צמודות באיכות גבוהה שהמטבע שלהן הינו שקל ושמועד פירעון דומה לתנאי המחויבות של הקבוצה.

4. הטבות עובדים לטווח קצר

מחויבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר נמדדות על בסיס לא מהוון, וההוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס או במקרה של היעדרויות שאינן נצברות (כמו חופשת לידה) – בעת היעדרות בפועל.

הפרשה בגין הטבות לעובדים לטווח קצר בגין בונוס במזומן או תוכנית השתתפות ברווחים, מוכרת בסכום הצפוי להיות משולם כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד בעבר וניתן לאמוד באופן מהימן את המחויבות.

הטבות לעובדים בגין מענק אי תחרות מוכרות לאורך תקופת אי התחרות.

סיווג הטבות לעובדים לצרכי מדידה, כהטבות לטווח קצר או כהטבות אחרות לטווח ארוך נקבע בהתאם לתחזית החברה לסילוק המלא של ההטבות.

5. עסקאות תשלום מבוסס מניות

השווי ההוגן במועד ההענקה של מענקי תשלום מבוסס מניות לעובדים נזקף כהוצאת שכר במקביל לגידול בהון על פני התקופה בה מושגת זכאות בלתי מותנית למענקים. הסכום שנזקף כהוצאה בגין מענקי תשלום מבוסס מניות, המותנים בתנאי הבשלה שהינם תנאי שירות מותאם על מנת לשקף את מספר המענקים אשר צפויים להבשיל. עבור מענקי תשלום מבוסס מניות המותנים בתנאי הבשלה שהינם תנאי ביצוע המהווים תנאי שוק, הקבוצה מביאה בחשבון תנאים אלו באמידת השווי ההוגן של המכשירים ההוניים המוענקים, ולכן הקבוצה מכירה בהוצאה בגין מענקים אלו ללא קשר להתקיימותם של תנאים אלה.

בעסקאות בהן מעניקה חברת האם לעובדי החברה זכויות למכשיריה ההוניים, מטפלת הקבוצה בהענקה כעסקת תשלום מבוסס מניות המסולקת במכשירים הוניים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יא. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחויבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי יידרש תזרים שלילי של הטבות כלכליות לסילוק המחויבות. ההפרשות נקבעות על ידי היוון תזרימי המזומנים העתידיים בשיעור ריבית לפני מס, המשקף את הערכות השוק השוטפות לערך הזמן של הכסף ואת הסיכונים הספציפיים להתחייבות וללא שקלול סיכון האשראי של החברה. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן וסכום התיאום מוכר כהוצאות מימון.

תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד אותה באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

יב. הכרה בהכנסות

1. פרמיות

- א. פרמיות בביטוח חיים וסיעוד, לרבות פרמיות חיסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה מוכרות בעיקרן כהכנסות בהגיע מועד גבייתן. ביטולים מוכרים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי הקבוצה עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות ברווחים למבוטחים מנוכה מהפרמיות.
- ב. פרמיות בביטוח כללי מוכרות בעיקרן כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. דמי הביטוח מתייחסים בעיקרם לתקופת ביטוח של שנה.

חלק מדמי הביטוח בענפי ביטוח מחלות ואשפוז ונסיעות לחו"ל מוכר כהכנסה על בסיס חודשי או יומי.

דמי הביטוח בענף רכב חובה מוכרים כהכנסה בעת פירעון דמי הביטוח הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה. דמי ביטוח מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך הדוח או דמי ביטוח המתייחסים לתקופה העולה על שנה מהפקת הפוליסה וכן פרמיות ביטוח חיים שנתקבלו בטרם הגיע מועד גבייתן, מוצגים בדוח על המצב הכספי בסעיף זכאים ויתרות זכות.

ההכנסות מדמי ביטוח לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות ובניכוי הפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ולאחר ניכוי או תוספת סך השינויים בפרמיה שטרם הורווחה, נרשמים בדוח רווח והפסד בסעיף פרמיות שהורווחו, ברוטו.

השתתפות ברווחים בביטוח קבוצתי, מנוכה מדמי הביטוח.

2. דמי ניהול, עמלות ושירותים פיננסיים אחרים

- א. דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים על פי תנאי החוזים ובהתאם להנחיות הממונה על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של בעלי הפוליסות. דמי ניהול בשל חוזי ביטוח וחוזי השקעה שנמכרים החל מ-1 בינואר 2004, הינם דמי ניהול קבועים בלבד. דמי ניהול בשל חוזי ביטוח שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר 2003 כוללים דמי ניהול קבועים ומשתנים. דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה-1 בינואר ועד ה-31 בדצמבר) שנוקף לפוליסה בניכוי דמי הניהול הקבועים שנגבו מאותה פוליסה. ניתן לגבות דמי ניהול משתנים רק מתשואה ריאלית חיובית ובניכוי הפסדים ריאליים שנצברו בשנים הקודמות.

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שנגבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצעה בגינה הקטנה של דמי הניהול במהלך השנה השוטפת, תנוכה, לצורך חישוב דמי הניהול מתשואה חיובית בשנה העוקבת (ראו גם באור 27).

דמי ניהול בגין תביעות והפעלת תוכניות ביטוח עבור שירותי בריאות כללית, מחושבים בהתאם להסכמים שנחתמו ונקבעו כשיעור מסך הנכסים והרווחיות הנובעת מהנכסים העומדים כנגד התחייבות התוכנית.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יב. הכרה בהכנסות (המשך)

2. דמי ניהול, עמלות ושירותים פיננסיים אחרים (המשך)

- א. הכנסות מדמי ניהול קרנות פנסיה וקופות גמל מחושבות בשיעור מערך נכסיהן לתום כל חודש ואו מסך דמי הגמולים שנגבו על ידם מדי חודש ומוכרות כהכנסה על בסיס צבירה.
- ב. דמי ניהול מחברות כלולות הינם בגין שירותים שניתנו.
- ג. דמי ניהול (מקרנות נאמנות, מתיקי השקעות ועוד), הכנסות מייעוץ, מוכרות כהכנסה על בסיס מצטבר בהתאם למועד מתן השירות או ביצוע הפעולות.
- ד. דמי הצלחה מבוססי תשואה תקופתית נרשמים כהכנסה בתום התקופה.
- ה. הכנסות מעמלות ביטוח כללי בסוכנויות ביטוח נזקפות בעת התהוותן.
- ו. הכנסות מעמלות ביטוח חיים נזקפות על בסיס מועדי הזכאות לתשלום העמלות על פי ההסכמים עם חברות הביטוח, בניכוי הפרשות להחזרי עמלות עקב ביטולים צפויים של פוליסות ביטוח.
- ז. הכנסות מעמלות מביטוח משנה בביטוח כללי, חיים ובריאות נזקפות בעת התהוותן.
- ח. הכנסות משירותי תפעול לתיקי משכנתאות המבוטחים על ידי צדדים שלישיים מוכרות לאורך תקופת השירות.

יג. רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו (לרבות נכסים פיננסיים זמינים למכירה), הכנסות מדיבידנדים, רווחים (הפסדים) ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, שערך נדליין להשקעה, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, רווחים (הפסדים) מהפרשי שער בגין נכסים ורווחים (הפסדים) מממוש השקעות הנמדדות בעלות מופחתת המחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בקרות אירוע המכירה. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום. באם מתקבל הדיבידנד בגין מניות סחירות, מכירה החברה בהכנסות מדיבידנד ביום האקס.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית על הלוואות שנתקבלו, רווחים והפסדים מהפרשי שער בגין התחייבויות ושינויים בגין ערך הזמן בגין הפרשות. עלויות האשראי נזקפות לדוח רווח והפסד.

בדוחות על תזרימי מזומנים, ריבית שהתקבלה ושולמה ודיבידנדים שהתקבלו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת. דיבידנדים ששולמו מוצגים במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות מימון.

יד. עלויות והוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות מסווגות לסעיף תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה והוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות לעלויות רכישה מסווגות לסעיף "עמלות והוצאות רכישה אחרות". הסווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של הקבוצה המבוססים על הוצאות ישירות שנזקפו והוצאות עקיפות שהועמדו.

טו. הוצאת מסים על הכנסה

הוצאת מסים על הכנסה כוללת מסים שוטפים ונדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד או ברווח כולל אחר או ישירות בהון במידה והמס נובע מפריטים אשר מוכרים ברווח כולל אחר או ישירות בהון, אלא אם המס נובע מצירוף עסקים.

מסים שוטפים

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוקים שנחקקו או נחקקו למעשה למועד הדיווח, וכולל שינויים בתשלומי המס המתחייבים לשנים קודמות.

קיצוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים שוטפים במידה וקיימת זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיצוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, וכן קיימת כוונה לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)**טו. הוצאות מסים על הכנסה (המשך)****עמדות מס לא וודאיות**

הפרשה בגין עמדות מס לא וודאיות, לרבות הוצאות מס וריבית נוספות, מוכרת כאשר יותר צפוי מאשר לא כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחויבות.

מסים נדחים

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. הקבוצה לא מכירה במסים נדחים לגבי הפרשים הזמניים הבאים: ההכרה לראשונה במוניטין, ההכרה לראשונה בנכסים ובהתחייבויות בעסקה שאינה מהווה צירוף עסקים ושאינה משפיעה על הרווח החשבונאי ועל הרווח לצרכי מס, וכן הפרשים הנובעים מהשקעה בחברות בנות, בהסדרים משותפים ובחברות כלולות, במידה והקבוצה שולטת במועד היפוך הפרש וכן, צפוי שהם לא יתהפכו בעתיד הנראה לעין בין אם בדרך של מימוש השקעה ובין אם בדרך של חלוקת דיבידנדים בגין השקעה.

המדידה של מסים נדחים משקפת את השלכות המס שינבעו מהאופן בו הקבוצה צופה, בתום תקופת הדיווח, להשיב או לסלק את הערך בספרים של נכסים והתחייבויות. עבור נדל"ן להשקעה הנמדד תוך שימוש במודל השווי ההוגן, קיימת הנחה הניתנת להפרכה שהערך בספרים של הנדל"ן להשקעה יושב באמצעות מכירה.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה למועד הדיווח.

נכס מס נדחה מוכר בספרים בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי, כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל אותם. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל תאריך דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות תתממשנה, הם מופחתים.

קיצוץ נכסי והתחייבויות מסים נדחים

הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבות מסים נדחים במידה וקיימת זכות משפטית הניתנת לאכיפה לקיצוץ נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה, או בחברות שונות, אשר בכוונתן לסלק נכסי והתחייבות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים השוטפים מיושבים בו זמנית. מס נדחה בגין עסקאות בינחברתיות בדוח המאוחד מוכר לפי שיעור המס החל על החברה הרוכשת.

טז. עסקאות עם בעל שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

יז. רווח למניה

הקבוצה מציגה נתוני רווח בסיסי ומדולל למניה לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של החברה במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך השנה, לאחר התאמה בגין מניות באוצר. הרווח המדולל למניה נקבע על ידי התאמת הרווח או ההפסד, המתייחס לבעלי המניות הרגילות של החברה והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין מניות באוצר ובגין ההשפעה של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות ככל שהן מדללות.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. חכירות

הקבוצה מטפלת בחוזה כחוזה חכירה כאשר בהתאם לתנאי החוזה מועברת זכות שלטון בשימוש בנכס מזוהה לתקופת זמן בתמורה לתשלום. בעת ההערכה האם הסדר מעביר את הזכות שלטון בשימוש בנכס מזוהה, הקבוצה מעריכה האם לאורך תקופת החכירה יש לה את הזכות להשיג למעשה את כל ההטבות הכלכליות משימוש בנכס המזוהה, וכך אם יש לה את הזכות לכוון את השימוש בנכס המזוהה. עבור חוזה חכירה הכוללים רכיבים שאינם רכיבי חכירה, כגון שירותים או תחזוקה, הקשורים לרכיב חכירה, הקבוצה בחרה לטפל בחוזה כרכיב חכירה אחד ללא הפרדת הרכיבים.

בעת ההכרה לראשונה הקבוצה מכירה בהתחייבות בסכום הערך הנוכחי של תשלומי החכירה העתידיים (תשלומים אלו אינם כוללים תשלומי חכירה משתנים מסוימים), ובמקביל מכירה הקבוצה בנכס זכות שימוש בגובה ההתחייבות בגין חכירה, מותאם בגין תשלומי חכירה ששולמו מראש או שנצברו, ובתוספת עלויות ישירות שהתהוו בחכירה. מכיוון ששיעור הריבית הגלום בחכירה לא ניתן לקביעה בנקל, נעשה שימוש בשיעור הריבית התוספתי של החוכר.

לאחר ההכרה לראשונה, מטופל נכס זכות השימוש בהתאם למודל העלות ומופחת על פני אורך חייו השימושיים או תקופת החכירה, כמוקדם מבניהם. הפחת מחושב על בסיס קו ישר כדלקמן:

- כלי רכב: 2-5 שנים.

- מבנים: 2-10 שנים.

כאשר מתקיימים סימנים לירידת ערך, בוחנת הקבוצה ירידת ערך לנכס זכות השימוש בהתאם להוראות IAS 36.

הקבוצה בחרה ליישם את ההקלה הפרקטית לפיה חכירות לטווח קצר של עד שנה ו/או חכירות בהן נכס הבסיס הוא בעל ערך נמוך, מטופלות באופן בו דמי החכירה נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה, ללא הכרה בנכס ו/או התחייבות בדוח על המצב הכספי.

נכסים המוחכרים לאחרים על ידי הקבוצה:

חכירות שבהן הקבוצה מחכירה נכסים לאחרים, אשר אינן מעבירות למעשה את כל הסיכונים וההטבות הנלווים לבעלות על נכס הבסיס, מסווגות כחכירות תפעוליות. הקבוצה מכירה בתשלומי חכירה מחכירות תפעוליות בהכנסה על בסיס קו ישר לאורך תקופת החכירה.

עלויות ישירות ראשוניות שהתהוו בהשגת חכירות תפעוליות מתוספות לערך בספרים של נכס הבסיס, ומוכרות כהוצאה לאורך תקופת החכירה לפי אותו בסיס כמו ההכנסה מחכירה.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו

1. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 9, מכשירים פיננסיים (להלן: "התקן" או "IFRS 9")

התקן מחליף את ההוראות הקיימות היום ב-39 IAS מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. התקן כולל הוראות מעודכנות בעיקר לגבי הסווג והמדידה העוקבת של נכסים פיננסיים. התקן קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים ימדדו בשווי הוגן. לגבי השקעות במכשירי חוב קובע התקן כי אופן הסיווג שלהם ייעשה על בסיס הקריטריונים של המודל העסקי של החברה לניהול הנכסים הפיננסיים ושל מאפיינים תזרימי המזומנים החוזי של הנכס הפיננסי. קבוצות המדידה ואופן המדידה של השקעות במכשירי חוב בתקופות עוקבות הן:

- עלות מופחתת- רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים: (א) הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החזויים הנובעים מהם; וכן (ב) התנאים החוזיים של מכשיר החוב מספקים זכאות במועדים מוגדרים לתזרימי מזומנים שהם רק תשלומי קרן וריבית בגין סכום הקרן שטרם נפרעה.
- שווי הוגן דרך רווח כולל אחר- רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים: (א) הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו מושגת הן על ידי גביית תזרימי מזומנים חזויים והן על ידי מכירת נכסים פיננסיים; וכן (ב) התנאים החוזיים של מכשיר החוב מספקים זכאות במועדים מוגדרים לתזרימי מזומנים שהם רק תשלומי קרן וריבית בגין סכום הקרן שטרם נפרעה.
- שווי הוגן דרך רווח או הפסד – קבוצת שייר (כאשר לא ניתן לסווג לשתי הקטגוריות האחרות) וכן ניתן ליעד לקטגוריה זו השקעות במכשירי חוב אם הייעוד מבטל או מקטין משמעותית חוסר הקבלה חשבונאית (accounting mismatch).

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד או בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר, על פי בחירת החברה לגבי כל מכשיר ומכשיר. מכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר ימדדו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

כמו כן, התקן כולל מודל חדש להכרה בהפסדי אשראי צפויים (expected credit loss) עבור נכסי החוב הפיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

לתקן צפויה להיות השפעה מהותית והוא מחייב, בין היתר, היערכות בתחום מערכות מידע ואגף הכספים.

התקן נכנס לתוקף מיום 1 בינואר 2018. עם זאת, בהתאם לתיקון ל-4 IFRS, חברה שעוסקת בהנפקת חוזי ביטוח (בהתאם לקריטריונים שהוגדרו) רשאית לדחות את אימוץ התקן ליום 1 בינואר 2023 וזאת על מנת לאפשר לחברות הביטוח ליישם את מכלול השינויים הנובעים מהתקן ומתקן 17 IFRS, חוזי ביטוח, במקביל. הקבוצה עומדת בקריטריונים האמורים. עם זאת, כאמור בבאור 3 יט(2) להלן, לאור פרסום טיוטת מפת הדרכים העדכנית על ידי רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון, מועד היישום לראשונה העדכני הצפוי של התקן הינו 1 בינואר 2024.

בכוונת החברה לסווג השקעות בנכסים פיננסיים, הן במכשירי חוב והן במכשירים הוניים, העומדים כנגד התחייבויות בגין חוזי הביטוח, לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד. באשר להשלכות אחרות של התקן, לרבות בכל הקשור לאופן הסיווג של נכסים פיננסיים העומדים כנגד הון והתחייבויות אחרות, הקבוצה החלה, אך טרם סיימה, את בחינת ההשלכות של אימוץ התקן על דוחותיה הכספיים.

2. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח (להלן: "התקן" או "IFRS 17")

תקן זה התפרסם בחודש מאי 2017 ומועד היישום לראשונה שלו הינו 1 בינואר 2023. עם זאת, כמפורט להלן, בהתאם למפת דרכים עדכנית ליישום התקן שפורסמה על ידי רשות שוק ההון ביטוח וחיסכון (להלן: "הרשות"), מועד היישום לראשונה של התקן בישראל יהיה החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2024. בהתאם, מועד המעבר לתקן יחול ביום 1 בינואר 2023.

התקן קובע עקרונות להכרה, מדידה, הצגה וגילוי בקשר לחוזי ביטוח (כולל חוזי ביטוח משנה) ומחליף את ההוראות הקיימות בנושא. התקן החדש צפוי לגרום לשינויים משמעותיים בדיווח הכספי של חברות ביטוח והוא מחייב היערכות משמעותית בתחום מערכות המידע ואגף הכספים.

באור 3 - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. תקנים חדשים ופרשנויות שטרם אומצו (המשך)

2. תקן דיווח כספי בינלאומי IFRS 17, חוזי ביטוח (להלן: "התקן" או "IFRS 17") (המשך)

בהתאם לתקן ישות תכיר ותמודד קבוצות של חוזי ביטוח בהתאם לערך נוכחי מותאם לסיכון של תזרימי המזומנים העתידיים מהחוזים אשר מתייחס לכל המידע הזמין על תזרימי המזומנים באופן עקבי עם נתונים הנצפים בשוק, בתוספת/בניכוי הסכום המייצג את הרווח שטרם מומש מקבוצת החוזים (מרווח השירות החוזי). הכנסות בגין חוזי ביטוח, לכל תקופת דיווח, נגזרות משינויים בהתחייבות בגין כיסוי עתידי המתייחסים לרכיבים השונים של התמורה לה זכאי המבטח בגין החוזה, כגון: עלויות רכישת חוזי ביטוח, התאמת הסיכון, ייחוס מרווח השירות החוזי לתקופה, צפי תביעות והוצאות לתקופה. יחד עם זאת, ניתן ליישם מודל מדידה פשוט יותר לגבי חוזים עם תקופת כיסוי ביטוחי של עד שנה או כאשר לא צפוי שהתחייבות תהיה שונה מהותית מיישום המודל הכללי. לפי המודל הפשוט, הסכום המיוחס לשירותים שטרם סופקו יימדד על ידי הקצאת הפרמיה על פני תקופת הכיסוי.

יש ליישם את התקן למפרע, כאשר במקרים בהם יישום למפרע אינו מעשי, ניתן לבחור באחת משתי הגישות הבאות: יישום למפרע עם הקלות מסוימות או יישום גישת השווי ההוגן.

ביום 14 בדצמבר 2022, פרסמה הרשות "מפת דרכים לאימוץ תקן חשבונאות בינלאומי מספר 17 (IFRS) - חוזי ביטוח- עדכון שני" (להלן: "מפת הדרכים"), במסגרתה נקבע כי מועד היישום הראשונה של התקן בישראל יהיה החל מהתקופות הרבעוניות והשנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2024. עם זאת, כבר בשנת 2023, במסגרת הדוחות הכספיים, החל מהרבעון השני של שנת 2023, יכללו החברות, באור ייעודי על השפעות אימוץ IFRS 17 ו-IFRS 9 אשר יכלול הן מידע כמותי והן מידע איכותי משלים, כמפורט להלן: בדוחות הכספיים הרבעוניים, החל מהרבעון השני של שנת 2023, חברת ביטוח רשאית לתת גילוי כמותי להשפעות הצפויות של יישום כל אחד מהתקנים, IFRS 17 ו-IFRS 9, במועד המעבר ו/או במועד היישום, ככל שהמידע הכמותי ניתן למדידה באופן מהימן; בדוח הכספי של שנת 2023 חברה ביטוח נדרשת לתת גילוי לסעיפי הדוח על המצב הכספי (מאזן פרו-פורמה) ליום 1 בינואר 2023 (דהיינו, נתוני יתרות פתיחה למועד המעבר), לרבות גילוי לגובה מרווח השירות החוזי (CSM) עבור כל אחד ממגזרי הפעילות בנפרד וגילוי ליתרת ההפרשה להפסדי אשראי, בהתאם למתכונת הגילוי שנקבעה במפת הדרכים. בנוסף, על חברת הביטוח להפעיל שיקול דעת בקביעת המידע האיכותי המשלים שייכלל בבאור הייעודי על השפעות אימוץ IFRS 17 ו-IFRS 9.

בנוסף, מפרטת מפת הדרכים את צעדי ההיערכות שנותרו ולוחות זמנים מרכזיים מעודכנים שלדעת הרשות, נדרש לנקוט במטרה להבטיח את היערכותן של חברות הביטוח בישראל ליישום איכותי של התקן, בין היתר, בנוגע לדיווחים ולדירקטוריון ולממונה אודות מצב התקדמות היערכות חברת הביטוח ליישום התקן, ניהול הפרויקט, התאמת מערכות המידע, יישום ובדיקת נאותות של בקורות, השלמת גיבוש המדיניות החשבונאית והיערכות לדיווחים השונים הנדרשים, והיערכות לביקורת של רואי החשבון המבקרים.

הקבוצה בוחנת את ההשלכות של אימוץ התקן על דוחותיה הכספיים ונערכת ליישומן בלוחות הזמנים האמורים. כחלק מההיערכות האמורה, הקבוצה נמצאת בתהליך יישום והטמעה של מערכת ממוחשבת מתוצרת SAP לניהול חשבונאי של הנחיות IFRS 17 וכן נמצאת בתהליך בחינה של מגוון ההשלכות של אימוצו על דוחותיה הכספיים, לרבות בחינה ומיפוי של הבקורות הנדרשות.

3. תיקון ל- IAS 1, הצגת דוחות כספיים: גילוי למדיניות החשבונאית (להלן: "התיקון")

בהתאם לתיקון, חברות נדרשות לתת גילוי למדיניות החשבונאית המהותית שלהן חלף הדרישה להצגת המדיניות החשבונאית המשמעותית שלהן. בהתאם לתיקון, מידע על המדיניות החשבונאית הינו מהותי אם, כאשר הוא נלקח בחשבון יחד עם מידע אחר הניתן בדוחות הכספיים, ניתן לצפות באופן סביר כי הוא ישפיע על החלטות שמשמשות הדוחות הכספיים מקבלים בהתבסס על אותם דוחות. התיקון אף מבהיר שמידע על המדיניות החשבונאית עשוי להיות מהותי אם בלעדיו, תימנע ממשמשי הדוחות הכספיים האפשרות להבין מידע מהותי אחר בדוחות הכספיים. בנוסף, התיקון מבהיר כי אין צורך בגילוי מידע על מדיניות חשבונאית שאינה מהותית.

התיקון ייושם לגבי תקופות דיווח המתחילות ב- 1 בינואר 2023, עם אפשרות ליישום מוקדם.

הקבוצה בוחנת את השלכות התיקון על דוחותיה הכספיים ללא כוונה ליישום מוקדם.

באור 4 - מגזרי פעילות

באור מגזרי פעילות כולל מספר מגזרים המהווים יחידות עסקיות אסטרטגיות של הקבוצה. יחידות עסקיות אלה כוללות מגוון מוצרים ומנוהלות בנפרד לצורך הקצאת משאבים והערכת ביצועים. המוצרים בבסיס כל מגזר דומים בעיקרם לעניין מהותם, אופן הפצתם, תמהיל הלקוחות, מהות הסביבה המפקחת וכן במאפיינים כלכליים ודמוגרפים ארוכי טווח הנגזרים מחשיפה בעלת מאפיינים דומים לסיכונים ביטוחיים. כמו כן, לתוצאות תיק ההשקעות המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות עשויה להיות השפעה ניכרת על הרווחיות.

ביצועי המגזר נמדדים בהתבסס על רווחי המגזר לפני מסים על ההכנסה. תוצאות עסקאות בינחברתיות מבוטלות במסגרת ההתאמות לצורך עריכת הדוחות הכספיים המאוחדים. יצוין כי לא נותרת יתרת חו"ז במסגרת העברות של נכסים שחירים בין המגזרים השונים, ככל שמתבצעות העברות כאמור.

הקבוצה פועלת במגזרים הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפי ביטוחי החיים וכן את פעילות הקבוצה בניהול קרנות פנסיה וקופות גמל.

2. מגזר ביטוח בריאות

תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בענפים מחלות ואשפוז, תאונות אישיות, סיעוד, עובדים זרים, נסיעות לחו"ל ושיניים. הפוליסות הנמכרות במסגרת ענפי ביטוח אלה מכסות את מגוון הנזקים הנגרמים למבוטח כתוצאה ממחלות ו/או מתאונות, לרבות מצב סיעודי וטיפול שיניים. פוליסות ביטוחי בריאות מוצעות הן לפרטים והן לקולקטיבים. בנוסף תוצאות פעילות הראל +60 נכללות במסגרת מגזר זה.

3. מגזר ביטוח כללי

מגזר זה מורכב מחמישה תתי תחומים:

רכב רכוש: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח בענף ביטוח רכב מנועי (להלן: "רכב רכוש"), המכסות נזקים הנגרמים לבעל רכב כתוצאה מתאונה ו/או גניבה ו/או את חבות בעל הרכב או הנהג לנזק רכוש שנגרם לצד שלישי בתאונה.

רכב חובה: כולל את פעילות הקבוצה בענף ביטוח לפי דרישת פקודת ביטוח רכב מנועי (נוסח חדש), התש"ל-1970 (להלן: "רכב חובה"), המכסה נזקי גוף כתוצאה משימוש ברכב מנועי בהתאם לחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

ענפי חבויות אחרים: כולל את פעילות הקבוצה במכירת פוליסות המכסות את חבות המבוטח כלפי צד שלישי (למעט כיסוי חבויות בתחום רכב חובה כמתואר לעיל). במסגרת זו נכללים, בין היתר, ענפי הביטוח הבאים: ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח אחריות מקצועית, ביטוח אחריות לדירקטורים ולנושאי משרה וביטוח מפני אחריות למוצרים פגומים.

ענפי רכוש ואחרים: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית של הקבוצה בכל ענפי הרכוש למעט רכב רכוש (כגון: מתן ערבות חוק מכונית, דירות וכדומה).

עסקי ביטוח משכנתאות: תחום זה כולל את הפעילות הביטוחית בענף ביטוח אשראי למגורים המובטח במשכנתא (כענף בודד - MONOLINE). ביטוח זה נועד לתת שיפוי בגין הנזק הנגרם כתוצאה מאי פירעון של הלואות שניתנו כנגד שעבוד במשכון ראשון של נכס נדל"ן יחיד למגורים בלבד ולאחר מימוש הנכס המשמש כבטוחה להלוואות כאמור.

4. לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר

פעילויות אשר לא יוחסו למגזרי פעילות כוללות בעיקר פעילויות של סוכנויות ביטוח, פעילויות שונות בתחום האשראי לרבות מימון נדל"ן יזמי, וכן את פעילות ההון בחברות הביטוח המאוחדות.

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח

ליום 31 בדצמבר 2022					
סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר*	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,149	1,000	143	4	2	נכסים
2,423	-	326	839	1,258	נכסים בלתי מוחשיים
1,337	290	645	-	402	הוצאות רכישה נדחות
2,060	-	-	116	1,944	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
2,293	491	455	-	1,347	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
67,420	-	-	4,527	62,893	נדל"ן להשקעה אחר
					השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
10,020	2,689	1,517	2,125	3,689	השקעות פיננסיות אחרות
13,544	1,619	3,926	3,424	4,575	נכסי חוב סחירים
1,497	489	424	250	334	נכסי חוב שאינם סחירים
3,736	1,122	1,046	577	991	מניות
28,797	5,919	6,913	6,376	9,589	אחרות
4,992	-	3,136	1,593	263	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
1,435	-	736	523	176	נכסי ביטוח משנה
6,450	-	-	460	5,990	פרמיה לגבייה
1,435	299	542	-	594	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
4,514	2,121	903	90	1,400	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
124,305	10,120	13,799	14,528	85,858	נכסים אחרים
77,848	-	-	5,412	72,436	סך כל הנכסים
					סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
30,543	-	10,590	7,467	12,486	התחייבויות
76,267	-	-	5,192	71,075	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
6,783	5,475	105	68	1,135	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
6,478	2,144	2,071	969	1,294	התחייבויות פיננסיות
120,071	7,619	12,766	13,696	85,990	התחייבויות אחרות
					סך כל ההתחייבויות

* מרבית הנכסים המוצגים מוחזקים כנגד ההון העצמי של הגופים המוסדיים בקבוצה. סך הנכסים וההתחייבויות של פעילות סוכנויות הביטוח הינו זניח

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022					
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים והיסכון ארוך טוח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
16,674	-	-	4,242	5,928	6,504
2,153	-	-	1,588	352	213
14,521	-	-	2,654	5,576	6,291
(4,134)	-	*442	181	(46)	(4,711)
544	-	3	-	4	537
367	(24)	**35	281	19	56
37	-	8	-	-	29
11,335	(24)	488	3,116	5,553	2,202
7,814	-	-	2,992	3,440	1,382
1,577	-	-	915	526	136
6,237	-	-	2,077	2,914	1,246
2,747	(24)	***5	862	1,000	904
971	-	****89	75	355	452
10	-	-	10	-	-
436	-	261	70	82	23
10,401	(24)	355	3,094	4,351	2,625
64	-	56	14	(1)	(5)
998	-	189	36	1,201	(428)
(1,456)	-	(604)	(47)	(423)	(382)
(458)	-	****(415)	(11)	778	(810)

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
 הכנסות אחרות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה
 ** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-24 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה
 *** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה
 **** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-29 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה
 ***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-0.8 מיליוני ש"ח

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ מיליוני ש"ח	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר* מיליוני ש"ח	ביטוח כללי		ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
		מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,060	906	150	2	2	
2,316	-	275	871	1,170	
1,151	264	492	-	395	
1,963	-	-	**111	**1,852	
2,163	791	440	-	932	
73,850	-	-	**5,257	**68,593	
12,732	3,173	3,325	2,421	3,813	
12,321	1,474	2,590	3,198	5,059	
1,635	886	444	152	153	
3,194	1,094	776	506	818	
29,882	6,627	7,135	6,277	9,843	
5,148	-	3,522	1,372	254	
1,373	-	709	471	193	
5,012	-	-	**362	**4,650	
2,209	793	500	-	916	
2,517	1,185	502	51	779	
128,644	10,566	13,725	14,774	89,579	
81,548	-	-	** 5,965	** 75,583	
30,430	-	10,794	7,683	11,953	
80,532	-	-	5,786	74,746	
5,562	5,496	3	2	61	
6,085	2,016	1,944	910	1,215	
122,609	7,512	12,741	14,381	87,975	

נכסים
 נכסים בלתי מוחשיים
 הוצאות רכישה נדחות
 השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
 נדליין להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
 נדליין להשקעה אחר
 השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
השקעות פיננסיות אחרות
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים
 מניות
 אחרות
סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
 נכסי ביטוח משנה
 פרמיה לגבייה
 מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
 מזומנים ושווי מזומנים אחרים
 נכסים אחרים
סך כל הנכסים
סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
התחייבויות
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
 התחייבויות פיננסיות
 התחייבויות אחרות
סך כל ההתחייבויות

* מרבית הנכסים המוצגים מוחזקים כנגד ההון העצמי של הגופים המוסדיים בקבוצה. סך הנכסים וההתחייבויות של פעילות סוכנויות הביטוח הינו זניח.

** מוין מחדש

א. מידע אודות מגזרים בני דווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	התאמות וקיצוץ	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14,833	-	-	3,582	5,364	5,887
1,780	-	-	1,286	307	187
13,053	-	-	2,296	5,057	5,700
11,758	-	*542	512	1,097	9,607
947	-	2	-	4	941
312	(23)	**34	243	19	39
10	-	-	-	-	10
26,080	(23)	578	3,051	6,177	16,297
22,732	-	-	3,233	4,966	14,533
1,468	-	-	892	453	123
21,264	-	-	2,341	4,513	14,410
2,453	(23)	***3	750	917	806
925	-	****129	54	315	427
261	-	213	(11)	45	14
24,903	(23)	345	3,134	5,790	15,657
138	-	57	40	21	20
1,315	-	290	(43)	408	660
433	-	150	109	104	70
1,748	-	****440	66	512	730

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
 הכנסות אחרות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה
 ** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-23 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה
 *** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה
 **** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-30 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה
 ***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-0.3 מיליוני ש"ח

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

א. מידע אודות מגזרים בני דוח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות ואחר		ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
		מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14,460	-	-	3,391	4,953	6,116
1,585	-	-	1,104	315	166
12,875	-	-	2,287	4,638	5,950
3,644	-	*157	203	364	2,920
765	-	3	-	2	760
275	(19)	**29	215	16	34
17,559	(19)	189	2,705	5,020	9,664
14,533	-	-	2,305	4,191	8,037
1,253	-	-	712	434	107
13,280	-	-	1,593	3,757	7,930
2,468	(19)	***4	708	904	871
894	-	****80	53	296	465
2	-	***-	-	-	2
157	-	160	(23)	14	6
16,801	(19)	244	2,331	4,971	9,274
-	-	32	(22)	(7)	(3)
758	-	(23)	352	42	387
202	-	190	(23)	14	21
960	-	*****167	329	56	408

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות אחרות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

* סך הרווחים מהשקעות הינם בגין הנכסים העומדים כנגד ההון של הגופים המוסדיים בקבוצה
 ** הכנסות מעמלות כוללות עמלות המשולמות לסוכנויות ביטוח בבעלות הקבוצה. כ-19 מיליוני ש"ח מתוכן הינן עמלות המשולמות לסוכנויות אלו מגופים מוסדיים בקבוצה
 *** בגין פעילות סוכנויות הביטוח שהינן בבעלות מלאה של הקבוצה
 **** מתוך סך הוצאות הנהלה וכלליות, סכום של כ-22 מיליוני ש"ח הינו בגין הוצאות של פעילות סוכנויות ביטוח של הקבוצה
 ***** סך הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה בגין פעילות סוכנויות הביטוח של הקבוצה הסתכם לכ-2 מיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
843	1,189	1,310	1,063	4,405
115	55	1,011	435	1,616
728	1,134	299	628	2,789
62	38	21	14	135
666	1,096	278	614	2,654
66	15	21	79	181
7	6	205	63	281
739	1,117	504	756	3,116
673	1,140	587	592	2,992
108	71	486	250	915
565	1,069	101	342	2,077
132	272	279	179	862
21	22	20	12	75
5	3	2	-	10
28	5	2	35	70
751	1,371	404	568	3,094
6	1	-	7	14
(6)	(253)	100	195	36
(19)	(4)	(1)	(23)	(47)
(25)	(257)	99	172	(11)
3,450	878	1,115	5,147	10,590
2,905	836	216	3,497	7,454

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2022

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2022

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 71% מסך הפרמיות בענפים אלו
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 71% מסך הפרמיות בענפים אלו

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	ביטוח משכנתאות	ענפי חבויות אחרים**	ענפי רכוש ואחרים*	רכב רכוש	רכב חובה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3,692	(1)	1,001	1,119	953	620
1,331	-	412	881	19	19
2,361	(1)	589	238	934	601
65	(3)	17	8	11	32
2,296	2	572	230	923	569
512	9	249	28	34	192
243	-	55	182	5	1
3,051	11	876	440	962	762
3,233	(15)	1,205	441	806	796
892	-	481	370	19	22
2,341	(15)	724	71	787	774
750	-	161	245	236	108
54	1	11	14	15	13
(11)	-	(6)	-	(1)	(4)
3,134	(14)	890	330	1,037	891
40	-	21	1	3	15
(43)	25	7	111	(72)	(114)
109	-	57	3	7	42
66	25	64	114	(65)	(72)
10,794	-	5,507	1,028	760	3,499
7,272	-	3,426	188	706	2,952

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2021
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2021

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 73% מסך הפרמיות בענפים אלו

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים*	ענפי חבויות אחרים**	ביטוח משכנתאות	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
562	871	1,026	870	(3)	3,326
7	13	803	343	-	1,166
555	858	223	527	(3)	2,160
3	10	(1)	(128)	(11)	(127)
552	848	224	655	8	2,287
72	13	17	93	8	203
-	4	166	45	-	215
624	865	407	793	16	2,705
411	560	496	876	(38)	2,305
(7)	8	424	287	-	712
418	552	72	589	(38)	1,593
100	214	232	162	-	708
11	13	14	12	3	53
(9)	(2)	(1)	(11)	-	(23)
520	777	317	752	(35)	2,331
(9)	(2)	(1)	(10)	-	(22)
95	86	89	31	51	352
(10)	(2)	-	(13)	2	(23)
85	84	89	18	53	329
2,524	500	935	5,255	239	9,453
2,447	490	155	3,275	239	6,606

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
 פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות (ההכנסות)
 חלק החברה בהפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
 רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2020
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, בשייר ליום 31 בדצמבר 2020

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 73% מסך הפרמיות בענפים אלו

באור 4 - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021				לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022				
סה"כ	ביטוח חיים	פנסיה	גמל	סה"כ	ביטוח חיים	פנסיה	גמל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,887	5,887	-	-	6,504	6,504	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
187	187	-	-	213	213	-	-	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
5,700	5,700	-	-	6,291	6,291	-	-	פרמיות בשייר
9,607	9,607	-	-	(4,711)	(4,711)	-	-	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
941	916	7	18	537	513	7	17	הכנסות מדמי ניהול
39	39	-	-	56	56	-	-	הכנסות מעמלות
10	10	-	-	29	29	-	-	הכנסות אחרות
16,297	16,272	7	18	2,202	2,178	7	17	סך כל ההכנסות
14,533	14,533	-	-	1,382	1,382	-	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
123	123	-	-	136	136	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
14,410	14,410	-	-	1,246	1,246	-	-	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
806	805	1	-	904	903	1	-	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
427	408	3	16	452	434	2	16	הוצאות הנהלה וכלליות
14	14	-	-	23	23	-	-	הוצאות מימון, נטו
15,657	15,637	4	16	2,625	2,606	3	16	סך כל ההוצאות
20	20	-	-	(5)	(5)	-	-	חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
660	655	3	2	(428)	(433)	4	1	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
70	70	-	-	(382)	(380)	(1)	(1)	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה
730	725	3	2	(810)	(813)	3	-	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020			
גמל	פנסיה	ביטוח חיים	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	6,116	6,116
-	-	166	166
-	-	5,950	5,950
-	-	2,920	2,920
74	87	599	760
-	-	34	34
74	87	9,503	9,664
1	3	8,033	8,037
-	-	107	107
1	3	7,926	7,930
25	32	814	871
37	43	385	465
2	-	-	2
-	-	6	6
65	78	9,131	9,274
-	-	(3)	(3)
9	9	369	387
(2)	(4)	27	21
7	5	396	408

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק החברה בהפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
59	14	69	2,181	15	11	16	59
-	-	-	329	-	-	-	-
59	14	69	2,510	15	11	16	59
-	5	-	1,273	-	11	16	-
-	-	10	230	-	-	-	-
-	5	10	1,503	-	11	16	-
59	9	59	1,007	15	-	-	59

עלות
 יתרה ליום 1 בינואר 2022
 תוספות
 יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

הפחתות
 יתרה ליום 1 בינואר 2022
 הפחתה שהוכרה במהלך השנה
 יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
 ערך בספרים נטו ליום 31 בדצמבר 2022

* תוספות בגין תוכנות מחשב בשנת 2022 כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי שהסתכמו לסך של כ-317 מיליוני ש"ח

באור 5 - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

א. ההרכב והתנועה (המשך)

מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
סך הכל	אחר	קשרי לקוחות	תוכנות מחשב *	מותג	דמי ניהול עתידיים	הפרשים מקוריים המיוחסים לשווי תיקי ביטוח	מוניטין		
1,968	13	-	1,900	5	11	16	23		עלות
									יתרה ליום 1 בינואר 2021
299	1	-	298	-	-	-	-		תוספות
(15)	-	-	(15)	-	-	-	-		גריעות
(37)	-	-	(12)	(5)	-	-	(20)		השפעת שינוי מבנה EMI
150	-	69	10	15	-	-	56		רכישה במסגרת צירוף עסקים
<u>2,365</u>	<u>14</u>	<u>69</u>	<u>2,181</u>	<u>15</u>	<u>11</u>	<u>16</u>	<u>59</u>		יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
									הפחתות
1,141	5	-	1,104	5	11	16	-		יתרה ליום 1 בינואר 2021
189	-	-	189	-	-	-	-		הפחתה שהוכרה במהלך השנה
(9)	-	-	(9)	-	-	-	-		גריעות
(16)	-	-	(11)	(5)	-	-	-		השפעת שינוי מבנה EMI
<u>1,305</u>	<u>5</u>	<u>-</u>	<u>1,273</u>	<u>-</u>	<u>11</u>	<u>16</u>	<u>-</u>		יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
<u>1,060</u>	<u>9</u>	<u>69</u>	<u>908</u>	<u>15</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>59</u>		ערך בספרים, נטו, ליום 31 בדצמבר 2021

* תוספות בגין תוכנות מחשב בשנת 2021 כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי שהסתכמו לסך של כ-285 מיליוני ש"ח

באור 5 - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. הפחתת נכסים בלתי מוחשיים

סך ההפחתה השנתית נכללת בסעיף הוצאות אחרות.

להלן פירוט ההפחתות של נכסים בלתי מוחשיים למעט תוכנות מחשב - בהתאם ליחידות מניבות מזומנים שאליהן הנכסים משויכים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
2	-	-
-	-	10
2	-	10

יחידה מניבת מזומנים:

פעילות גמל

פעילות ביטוח כללי

בדבר אופן הפחתת הנכסים הבלתי מוחשיים ראו באור 3ז'.

ג. בחינת ירידת ערך מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר

להלן הערך בספרים של המוניטין שהוקצה לכל אחת מיחידות מניבות המזומנים להלן ושלגביהם בוצעה בחינת ירידת ערך:

מוניטין	
ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
2	2
-	56
1	1

פעילות הגמל

פעילות ביטוח כללי (1)

אחר

(1) פעילות ביטוח כללי

הסכום בר ההשבה של פעילות ביטוח כללי התבסס על שווי השימוש שלה ונקבע על ידי היוון תזרימי המזומנים העתידיים נטו ממס הצפויים מיחידה מניבת מזומנים זו, בעזרת סיוע של מעריך שווי בלתי תלוי. הנחות המפתח ששימשו לחישוב הסכום בר השבה הינן: שיעור היוון נומינלי של 11.5%; שיער צמיחה נומינלי של 2% לשנה.

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,170	1,258
871	839
275	326
<u>2,316</u>	<u>2,423</u>

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
 ביטוח בריאות
 ביטוח כללי

ב. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחסכון ארוך טווח ובביטוח בריאות

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח					
סה"כ	ביטוח בריאות	סה"כ	פנסיה וגמל*	ביטוח חיים	
מיליוני ש"ח					
1,957	881	1,076	-	1,076	יתרה ליום 1 בינואר 2021
					תוספות:
					עמלות רכישה
374	151	223	-	223	הוצאות רכישה אחרות
309	160	149	-	149	סך כל התוספות
683	311	372	-	372	הפחתה שוטפת
(369)	(240)	(129)	-	(129)	הפחתה בגין ביטולים
(230)	(81)	(149)	-	(149)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
<u>2,041</u>	<u>871</u>	<u>1,170</u>	<u>-</u>	<u>1,170</u>	תוספות:
					עמלות רכישה
352	112	240	-	240	הוצאות רכישה אחרות
347	177	170	-	170	סך כל התוספות
699	289	410	-	410	הפחתה שוטפת
(378)	(241)	(137)	-	(137)	הפחתה בגין ביטולים
(265)	(80)	(185)	-	(185)	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
<u>2,097</u>	<u>839</u>	<u>1,258</u>	<u>-</u>	<u>1,258</u>	

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

באור 7 - רכוש קבוע**א. קביעת השווי ההוגן**

נדל"ן בשימוש עצמי מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות באופן סדיר על מנת לוודא שהיתרה בדוחות הכספיים אינה שונה באופן מהותי מהערך שהיה נקבע לפי השווי ההוגן בתאריך הדוח.

השווי ההוגן מסווג לרמה 3 במדרג השווי ההוגן. השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך משולבות, לרבות, גישת ההשוואה והיוון דמי שכירות ראויים מנכסים דומים. התקבולים הראויים המתקבלים מנכסים דומים הווננו בשיעורי היוון הנעים בין 6.75% - 7.5% וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת שווי לנדל"ן מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן לשימוש עצמי לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם לסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

בתקופת הדוח שיערכה החברה נדל"ן בשימוש עצמי בסך של 21 מיליוני ש"ח לפני מס ו-18 מיליוני ש"ח לאחר מס (בשנת 2021 - 29 מיליוני ש"ח לפני מס ו-21 מיליוני ש"ח לאחר מס) בהתאם למדיניות החשבונאית של החברה המפורטת בבאור 3, השינוי בשווי ההוגן כאמור נרשם בהון במסגרת סעיף קרן הערכה מחדש ונזקף לרווח כולל אחר בתקופה.

באור 7 - רכוש קבוע (המשך)

ב. תנועה ברכוש קבוע

קרקע ובנייני משרדים*	מחשבים ותוכנה	כלי רכב	ריהוט וציוד	שיפורים במושכר	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,231	520	63	150	133	2,097	עלות
1	20	4	2	6	33	יתרה ליום 1 בינואר 2022
2	-	19	-	-	21	תוספות במשך השנה
(6)	-	-	-	-	(6)	תוספות לנכסי זכות שימוש
-	-	(1)	-	-	(1)	הערכה מחדש
(12)	-	(27)	-	-	(39)	גריעות במשך השנה
1,216	540	58	152	139	2,105	גריעות עלות נכסי זכות שימוש
						יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
						פחת נצבר
38	466	31	114	102	751	יתרה ליום 1 בינואר 2022
34	35	1	7	3	80	תוספות במשך השנה
6	-	24	-	-	30	פחת בגין נכסי זכות שימוש
(27)	-	-	-	-	(27)	הערכה מחדש
-	-	(1)	-	-	(1)	גריעות במשך השנה
(13)	-	(25)	-	-	(38)	גריעות פחת נכסי זכות שימוש
38	501	30	121	105	795	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
22	-	20	-	-	42	יתרת עלות מופחתת של נכסי זכות שימוש ליום 31 בדצמבר 2022
1,178	39	28	31	34	1,310	יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2022

* הקרקעות נמצאות בבעלות מלאה של הקבוצה. חלק מזכויות הבעלות טרם נרשמו על שם החברה או החברות הבנות במסגרת רישום המקרקעין, לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

באור 7 - רכוש קבוע (המשך)

ב. תנועה ברכוש קבוע (המשך)

קרקע ובנייני משרדים*	מחשבים ותוכנה	כלי רכב	ריהוט וציוד	שיפורים במושכר	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,218	478	56	150	131	2,033
-	41	2	1	2	46
17	-	23	-	-	40
(4)	-	-	-	-	(4)
-	-	(2)	(2)	-	(4)
-	-	(17)	-	-	(17)
-	1	1	1	-	3
1,231	520	63	150	133	2,097
30	429	26	108	99	692
33	37	1	6	3	80
7	-	22	-	-	29
(32)	-	-	-	-	(32)
-	-	(2)	-	-	(2)
-	-	(16)	-	-	(16)
38	466	31	114	102	751
25	-	27	-	-	52
1,193	54	32	36	31	1,346

עלות

יתרה ליום 1 בינואר 2021

תוספות במשך השנה

תוספות לנכסי זכות שימוש

הערכה מחדש

גריעות במשך השנה

גריעות עלות נכסי זכות שימוש

רכישה במסגרת צירוף עסקים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021

פחת נצבר

יתרה ליום 1 בינואר 2021

תוספות במשך השנה

פחת בגין נכסי זכות שימוש

הערכה מחדש

גריעות במשך השנה

גריעות פחת נכסי זכות שימוש

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021

יתרת עלות מופחתת של נכסי זכות שימוש ליום 31 בדצמבר 2021

יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2021

* הקרקעות נמצאות בבעלות מלאה של הקבוצה. חלק מזכויות הבעלות טרם נרשמו על שם החברה או החברות הבנות במסגרת רישום המקרקעין, לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות

באור 8 - השקעות בחברות מוחזקות

א. הרכב ההשקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

חברות כלולות		
ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
423	560	עלות המניות
525	448	חלק החברה ברווחים שנצברו ממועד הרכישה, נטו
(133)	(49)	חלק החברה בקרנות הון שנצברו ממועד הרכישה, נטו
815	959	
336	378	הלוואות ויתרות חובה לזמן ארוך*
1,151	1,337	

* באשר לתנאי הצמדה וריבית של הלוואות לחברות מוחזקות, ראו באור 13

לקבוצה זכויות נוספות בישויות אלו במסגרת תיק המשתתף, הנכללות תחת סעיף השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה. ההשקעה בגין הזכויות הנוספות כאמור הסתכמה לסך של כ-2,026 מיליוני ש"ח וכ-1,970 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, בהתאמה. הכנסות (הוצאות) החברה מהשקעות אלו הסתכמו לסך של כ-218 מיליוני ש"ח, כ-163 מיליוני ש"ח וכ-61 מיליוני ש"ח לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר 2022, 2021 ו-2020, בהתאמה. לחברה השקעה נוספת בסכום של כ-182 מיליוני ש"ח וכ-177 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, בהתאמה, המוחזקת על-ידי קרנות הפנסיה והגמל של החברה ואשר אינה נכללת בדוח על המצב הכספי של החברה.

ב. הרכב ההשקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני לפי פילוח גיאוגרפי ולפי סוגי ההשקעה העיקריים

1. פילוח לפי סוגי השקעה עיקריים:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
95%	90%	תחום נדל"ן
5%	10%	תחומים אחרים
100%	100%	סה"כ

תחום נדל"ן:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
76%	72%	נדל"ן למשרדים
14%	15%	נדל"ן למגורים
10%	13%	נדל"ן מסחרי
100%	100%	סה"כ

באור 8 - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ב. הרכב ההשקעה בחברות כלולות ובעסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני לפי פילוח גיאוגרפי ולפי סוגי ההשקעה העיקריים (המשך)

2. פילוח לפי מיקום גיאוגרפי:

ליום 31 בדצמבר					
2020	2021		2022		
רווח (הפסד)	רווח		רווח (הפסד)		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	באחוזים	מיליוני ש"ח	באחוזים	
(20)	46	54	(21)	54	צפון אמריקה
20	47	30	30	26	מערב אירופה
-	45	16	55	20	ישראל
-	138	100	64	100	סה"כ

3. שיעור המס החל על הרווח בגין חברות מוחזקות הינו בדומה לשיעור המס הסטטוטורי בישראל.

ג. תמצית נתונים מהדוחות הכספיים לגבי חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני שאינן מהותיות כל אחת בפני עצמה, בהתאמה לשיעורי ההחזקה בהן לתאריך הדוח

ליום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2,163	2,217	2,640	נכסים *
1,082	1,066	1,303	התחייבויות
1,081	1,151	1,337	ערך בספרים של ההשקעה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
7	138	64	חלק הקבוצה ברווח הנקי מפעילות נמשכת
(46)	(53)	122	חלק הקבוצה ברווח (בהפסד) כולל אחר
(39)	85	186	חלק הקבוצה בסך הרווח (ההפסד) הכולל
199	203	232	חלק הקבוצה בהכנסות החברות הכלולות

* כולל יתרת עודפי עלות ומוניטין

באור 8 - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

ד. תמצית נתונים מהדוחות הכספיים לגבי עסקאות משותפות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני שאינן מהותיות כל אחת בפני עצמה, בהתאמה לשיעורי החזקה בהן לתאריך הדוח

ליום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
15	-	-
15	-	-

נכסים *
ערך בספרים של ההשקעה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(7)	-	-
-	-	-
(7)	-	-
(7)	-	-

חלק הקבוצה בהפסד מפעילות נמשכת
חלק הקבוצה בהפסד כולל אחר
חלק הקבוצה בסך ההפסד הכולל
חלק הקבוצה בהכנסות (בהוצאות) העסקאות המשותפות

* כולל יתרת עודפי עלות ומוניטין

באור 9 - נדל"ן להשקעה (לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה)

א. הרכב ותנועה

נדל"ן להשקעה			
אחר		עבור חוזים תלויי תשואה	
2021	2022	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,996	2,163	1,802	1,963
15	20	36	14
5	-	-	-
20	20	36	14
-	5	-	-
-	5	-	-
172	115	125	83
(25)	-	-	-
2,163	2,293	1,963	2,060

יתרה ליום 1 בינואר
תוספות במהלך השנה
רכישות ותוספות לנכסים קיימים
רכישה במסגרת צירוף עסקים
סך כל התוספות
גריעות במהלך השנה
מימושים
סך כל הגריעות
התאמה לשווי הוגן
השפעת שינוי מבנה EMI
יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. קביעת השווי ההוגן

נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכת שווי שבוצעה על ידי מעריכי שווי חיצונים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. הערכות שווי חיצוניות מבוצעות מידי שנה, במועדים שונים עבור נכסים שונים בתיק הנדל"ן להשקעה. בשאר תקופות הדיווח מתבצעת בחינה פנימית, במטרה לוודא שלא חל שינוי מהותי בשווי הנכס בהתאם לפרמטרים שעל בסיסם נערכה הערכת השווי.

הערכות כאמור מסווגות לרמה 3 בהיררכית השווי ההוגן.

הערכת שווי הנדל"ן מתבססת על תזרימי המזומנים השנתיים נטו, המהווים בשיעור היוון המשקף את הסיכונים הספציפיים הגלומים בהם. כאשר קיימים בפועל הסכמי שכירות, אשר התשלומים בגינם שונים מדמי שכירות ראויים, מבוצעות התאמות בכדי לשקף את תשלומי השכירות בפועל בתקופת החוזה.

הערכות השווי מתחשבות בסוג הדיירים הנמצאים בפועל בנכס המושכר או האחראים למילוי התחייבויות השכירות או אלה העשויים להיות במושכר לאחר השכרת מושכר פנוי, לרבות הערכה כללית לגבי מהימנות האשראי שלהם; חלוקת האחריות בין הקבוצה והשוכר לגבי אחזקת וביטוח הנכס; ויתרת אורך החיים הכלכלי של הנכס, באותם מקומות שבהם פרמטרים אלו רלוונטיים.

השווי ההוגן נקבע בהתאם למספר מתודולוגיות שיערוך, לרבות, גישת ההשוואה, נכסים דומים והיוון תזרימי המזומנים העתידיים הנובעים מהנכס. שוויים של מרבית הנכסים נקבע בהתאם לאומדן תזרימי המזומנים ולגביהם מובאים בחשבון הסיכון המובנה שלהם. מרבית נכסי הנדל"ן המסחרי ונדל"ן המשרדים מהווים בשיעורי היוון הנעים בין 6.75% - 3.25% לנדל"ן בחו"ל ובין 7.5% - 5% לנדל"ן בישראל וזאת בהתאם לרמת הסיכון המתאימה בנכס.

הערכת השווי לנדל"ן בהקמה מבוססת על אמידת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה לאחר הקמתו, בניכוי הערך הנוכחי של אומדן עלויות ההקמה הצפויות לנבוע לצורך השלמתו ובניכוי רווח יזמי סביר כאשר רלוונטי, תוך התחשבות בשיעור ההיוון אשר מותאם בגין הסיכונים הרלוונטיים והמאפיינים של הנכס.

הנדל"ן להשקעה מורכב בעיקר מבנייני משרד ונדל"ן מסחרי.

באור 9 - נדל"ן להשקעה (לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה) (המשך)

ג. תנועה בנדל"ן להשקעה הנמדד ברמה 3

ליום 31 בדצמבר 2022								
עבור חוזים שאינם תלויי תשואה				עבור חוזים תלויי תשואה				
נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן בהקמה	סה"כ	נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן בהקמה	סה"כ	
מיליוני ש"ח				מיליוני ש"ח				
865	1,288	10	2,163	1,041	909	13	1,963	יתרה ליום 1 בינואר 2022
9	8	3	20	7	3	4	14	רכישות
-	(5)	-	(5)	-	-	-	-	מימושים
7	-	(7)	-	10	-	(10)	-	שינויים אחרים
59	59	(3)	115	78	9	(4)	83	סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו ברווח והפסד*:
940	1,350	3	2,293	1,136	921	3	2,060	שינויים בשווי הוגן
								יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

ליום 31 בדצמבר 2021								
עבור חוזים שאינם תלויי תשואה				עבור חוזים תלויי תשואה				
נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן בהקמה	סה"כ	נדל"ן מסחרי	נדל"ן משרדים	נדל"ן בהקמה	סה"כ	
מיליוני ש"ח				מיליוני ש"ח				
832	1,154	10	1,996	963	826	13	1,802	יתרה ליום 1 בינואר 2021
4	7	4	15	4	25	7	36	רכישות
(13)	(12)	-	(25)	-	-	-	-	השפעת שינוי מבנה EMI
4	-	(4)	-	7	-	(7)	-	שינויים אחרים
-	5	-	5	-	-	-	-	רכישה במסגרת צירוף עסקים
38	134	-	172	67	58	-	125	סך הרווחים (הפסדים) שהוכרו ברווח והפסד*:
865	1,288	10	2,163	1,041	909	13	1,963	שינויים בשווי הוגן
								יתרה ליום 31 בדצמבר 2021

* בסעיף רווחים מהשקעות נטו והכנסות מימון

ד. באשר להתקשרויות המתייחסות לחכירה של נדל"ן להשקעה, ראו באור 38.

באור 9 - נדל"ן להשקעה (לרבות נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה) (המשך)

ה. פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקבוצה כנדל"ן להשקעה

חלק מהמקרקעין בבעלות או בחכירה בישראל טרם נרשם על שם החברה או החברות הבנות בלשכת רישום המקרקעין לרוב בשל הסדרי רישום או בעיות טכניות.

להלן פרטים בדבר נדל"ן להשקעה שהקבוצה חוכרת מרשות מקרקעי ישראל ומגורמים אחרים:

גורם מחכיר	אופציה לתקופת חכירה נוספת	חכירה מהוננת עד לשנת	ערך בספרים ליום 31 בדצמבר*		
			2021	2022	
			מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
רשות מקרקעי ישראל	לא קיימת	2032	19	21	רחוב המרד בתל אביב
רשות מקרקעי ישראל	לקבוצה אופציה לתקופת חכירה נוספת ל- 49 שנה החל מתום תקופת החכירה	2050	308	309	רחוב התקוה באר שבע
רשות מקרקעי ישראל	לא קיימת	2041	58	69	רחוב חיים בר לב נווה סביון
רשות מקרקעי ישראל	לא קיימת	2042	98	103	מרכז מסחרי שוהם
רשות מקרקעי ישראל	לא קיימת	2039	14	15	רחוב עם ועולמו ירושלים
רשות מקרקעי ישראל	לא קיימת	2060			
עיריית תל אביב	לא קיימת	2059	421	441	רחוב יגאל אלון תל אביב
רשות מקרקעי ישראל	לקבוצה אופציה לתקופת חכירה נוספת ל- 49 שנה החל מתום תקופת החכירה	2058	136	152	רחוב ויצמן פינת הסדנא ופינת המנופים כפר סבא
רשות מקרקעי ישראל	לא קיימת	2037	192	222	שדרות גיבורי ישראל נתניה
מחכירים שונים	חכירה לדורות		24	27	רחוב תובל רמת גן
רשות מקרקעי ישראל	לא קיימת	2067	23	27	רחוב גלגלי הפלדה פינת יהלום בנימין, כפר סבא
רשות מקרקעי ישראל	לקבוצה אופציה לתקופת חכירה נוספת ל- 49 שנה החל מתום תקופת החכירה	2064	687	715	רחוב זלמן שז"ר נתניה
			<u>1,980</u>	<u>2,101</u>	סך הכל

* לרבות המבנה

א. הרכב

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
141	16
3	4
46	171
153	150
66	165
9	19
80	93
498	618
-	1
222	638
222	639
-	1
2	3
21	23
14	16
295	1,672
57	52
64	93
453	1,860
(2)	(2)
1,171	3,115

מוסדות ורשויות ממשלתיות
 חייבים בקשר לרכישת מקרקעין
 הכנסות לקבל (ראו גם באור 4138)
 דמי חכירה והוצאות מראש
 צדדים קשורים
 מקדמות לספקים
 מקדמות על חשבון עמלות לסוכני ביטוח

חברות ביטוח ותווכני ביטוח:

פיקדונות
 חשבונות אחרים
 סך כל חברות ביטוח ותווכני ביטוח

הכנסות לקבל מדמי ניהול
 השתתפות עצמית
 שיבובים ושרידים
 פיקדונות לתשלום תביעות
 חייבים בגין ניירות ערך*
 הפקדות לקופת דמי מחלה
 אחרים

בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
 סך כל חייבים ויתרות חובה

* כולל בעיקר בטחונות לנגזרים פיננסיים

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים

2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3	2
(1)	-
2	2

יתרה ליום 1 בינואר
 שינוי בהפרשה בתקופה
 יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 11 - פרמיה לגביה

א. הרכב

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,392	1,449
(19)	(14)
<u>1,373</u>	<u>1,435</u>
<u>524</u>	<u>549</u>

פרמיות לגביה*
 בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
 סה"כ פרמיה לגביה
 * כולל המחאות לגביה והוראות קבע

ב. גיול

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,090	1,141
137	144
63	84
28	28
<u>1,318</u>	<u>1,397</u>
<u>55</u>	<u>38</u>
<u>1,373</u>	<u>1,435</u>

פרמיה לגביה שערכה לא נפגם
 ללא פיגור
 בפיגור * :
 מתחת ל- 90 ימים
 בין 90 ל- 180 ימים
 מעל 180 ימים
 סה"כ פרמיה לגביה שערכה לא נפגם
 פרמיה לגביה שערכה נפגם
 סה"כ פרמיה לגביה

* כולל בעיקר חובות בפיגור במגזר ביטוח חיים. חובות אלו מגובים בעיקרם בערך הפדיון של הפוליסות. בדבר תנאי ההצמדה של הפרמיה לגביה ראו באור 35

ג. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים בגין הפרמיות לגביה

מיליוני ש"ח
16
2
18
1
<u>19</u>
<u>(5)</u>
<u>14</u>

יתרה ליום 1 בינואר 2020
 שינוי בהפרשה בתקופה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
 שינוי בהפרשה בתקופה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021
 שינוי בהפרשה בתקופה
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

באור 12 - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

א. פירוט הנכסים המוצגים בשווי הוגן

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,963	2,060	נדל"ן להשקעה
		השקעות פיננסיות
		נכסי חוב סחירים
21,155	19,962	נכסי חוב שאינם סחירים (*)
15,977	14,475	מניות
17,393	13,283	השקעות פיננסיות אחרות
19,325	19,700	סך הכל השקעות פיננסיות
73,850	67,420	מזומנים ושווי מזומנים
5,012	6,450	אחר
723	1,918	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה**
81,548	77,848	זכאים
582	184	התחייבויות פיננסיות***
61	1,113	התחייבויות פיננסיות בגין חוזים תלויי תשואה
643	1,297	
413	407	(*) מתוכם נכסי חוב שנמדדים בעלות מופחתת
485	421	שווי הוגן של נכסי חוב שנמדדים בעלות מופחתת

** כולל נכסים בסך 4,615 מיליוני ש"ח ובסך 5,153 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2021 ו-2022, בהתאמה, בגין התחייבות הנובעת מתיק סיעוד קבוצתי, בו מרבית סיכוני ההשקעה אינם מוטלים על המבטח

*** בעיקר נגזרים וחוזים עתידיים

לעניין החשיפה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה ראו באור 35

לעניין שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסים פיננסיים שאינם סחירים ראו באור 13

באור 12 - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן לצורכי גילוי בלבד בחלוקה לפי רמות

ליום 31 בדצמבר 2022			
רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
411	4	415	נכסי חוב אחרים המטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פיקדונות בבנקים
6	-	6	פיקדונות בבנקים
417	4	421	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021			
רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
458	19	477	נכסי חוב אחרים המטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פיקדונות בבנקים
8	-	8	פיקדונות בבנקים
466	19	485	סך הכל

ג. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה להלן מציגה ניתוח של הנכסים המוחזקים כנגד חוזי ביטוח וחוזי השקעה המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד :

ליום 31 בדצמבר 2022				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
17,678	2,284	-	19,962	נכסי חוב סחירים
-	13,289	779	14,068	נכסי חוב שאינם סחירים
10,484	45	2,754	13,283	מניות
10,107	30	9,563	19,700	אחרות
38,269	15,648	13,096	67,013	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
18,584	2,571	-	21,155	נכסי חוב סחירים
-	14,640	924	15,564	נכסי חוב שאינם סחירים
14,688	145	2,560	17,393	מניות
11,508	579	7,238	19,325	אחרות
44,780	17,935	10,722	73,437	סך הכל

באור 12 - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ד. נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
10,722	7,238	2,560	924
1,723	1,351	277	95
(477)	(346)	(92)	(39)
3,808	2,112	552	1,144
(1,308)	(765)	(543)	-
(1,312)	(27)	-	(1,285)
(60)	-	-	(60)
13,096	9,563	2,754	779
1,688	1,379	254	55

יתרה ליום 1 בינואר 2022

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
סה"כ	אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
8,482	4,993	2,442	1,047
1,421	1,092	296	33
(832)	(488)	(302)	(42)
3,382	2,298	462	622
(708)	(619)	(89)	-
(758)	(38)	-	(720)
(265)	-	(249)	(16)
10,722	7,238	2,560	924
1,266	1,075	185	6

יתרה ליום 1 בינואר 2021

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021

סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

* בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר 2022					
סך הכל	הלוואות וחייבים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10,020	-	-	10,020	-	נכסי חוב סחירים
13,544	13,544	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,497	-	-	1,497	-	מניות
3,736	-	-	3,459	277	אחרות
28,797	13,544	-	14,976	277	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021					
סך הכל	הלוואות וחייבים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
12,732	-	14	12,718	-	נכסי חוב סחירים
12,321	12,321	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,635	-	-	1,635	-	מניות
3,194	-	-	2,847	347	אחרות
29,882	12,321	14	17,200	347	סך הכל

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים על-פי שווים ההוגן.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים ושווי מזומנים, פרמיות לגביה, חייבים ויתרות חובה ונכסי מסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר 2022				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
10,020	-	409	9,611	נכסי חוב סחירים
1,497	498	5	994	מניות
3,736	3,216	226	294	אחרות
15,253	3,714	640	10,899	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021				
סך הכל	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
12,718	-	562	12,156	נכסי חוב סחירים
1,635	357	80	1,198	מניות
3,194	2,359	279	556	אחרות
17,547	2,716	921	13,910	סך הכל

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניית	אחרות	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
357	2,359	2,716
(1)	114	113
88	453	541
-	(129)	(129)
56	647	703
(2)	(220)	(222)
-	(8)	(8)
498	3,216	3,714
(2)	115	113

יתרה ליום 1 בינואר 2022

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022

סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניית	אחרות	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
292	1,762	2,054
46	150	196
20	167	187
(51)	(153)	(204)
93	688	781
-	(208)	(208)
-	(17)	(17)
(43)	-	(43)
-	(30)	(30)
357	2,359	2,716
42	117	159

יתרה ליום 1 בינואר 2021

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברווח והפסד

ברווח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

השפעת שינוי מבנה EMI

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021

סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

* בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ד. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,601	5,726
7,601	5,726
14	-
5,117	4,294
5,131	4,294
12,732	10,020
-	-
רמה 1	רמה 1
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14	-

אגרות חוב ממשלתיות

זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים

שאינם ניתנים להמרה

מוחזקים לפדיון (*)

זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

יתרות ירידות ערך שהוכרו ברווח והפסד בגין נכסי חוב המוצגים כזמינים למכירה

(*) השווי ההוגן של נכסי החוב הסחירים המוחזקים לפדיון

נכסי חוב אחרים :

שאינם ניתנים להמרה

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ה. נכסי חוב שאינם סחירים

שווי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2021	2022	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,023	6,217	4,779	5,031
7,023	6,217	4,779	5,031
8,353	8,437	7,346	8,318
246	214	196	195
8,599	8,651	7,542	8,513
15,622	14,868	12,321	13,544
		36	30

אגרות חוב ממשלתיות

מטופלות כהלוואות וחייבים:

אגרות חוב מיועדות

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

מטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פיקדונות בבנקים

פיקדונות בבנקים

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד

ו. נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן לצורכי גילוי בלבד בחלוקה לפי רמות

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022		
סך הכל	רמה 3	רמה 2	סך הכל	רמה 3	רמה 2
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,023	-	7,023	6,217	-	6,217
8,353	979	7,374	8,437	939	7,498
246	-	246	214	-	214
15,622	979	14,643	14,868	939	13,929

אגרות חוב מיועדות*

נכסי חוב אחרים המטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פיקדונות בבנקים

פיקדונות בבנקים

סך הכל

* השווי ההוגן של אגרות חוב מיועדות חושב על פי מועד הפירעון החוזי שלהן

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ריבית אפקטיבית		בסיס הצמדה
ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
%	%	
(1.1)	1.7	צמוד מדד
1.1	3.9	שקלי
3.1	7.1	צמוד למטבע חוץ
4.4	4.4	צמוד מדד
2.6	5.0	שקלי
4.9	8.1	צמוד למטבע חוץ

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

ח. מניות

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,278	999
357	498
<u>1,635</u>	<u>1,497</u>
<u>61</u>	<u>128</u>

מניות סחירות זמינות למכירה
 מניות שאינן סחירות זמינות למכירה
 סך הכל
 יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ט. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		סחירות
36	24	מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
517	270	זמינות למכירה
3	-	מכשירים נגזרים (ראו סעיף י' להלן)
556	294	סך הכל השקעות פיננסיות סחירות
		שאינן סחירות
28	27	מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
2,330	3,189	זמינות למכירה
280	226	מכשירים נגזרים (ראו סעיף י' להלן)
2,638	3,442	סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
3,194	3,736	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
		יתרות ירידת ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין השקעות פיננסיות אחרות שהוצגו כזמינות למכירה
171	191	
5	247	מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים. השווי ההוגן של השקעות שאינן סחירות בקרנות השקעה וקרנות גידור מבוסס בעיקרו על השווי ההוגן של נכסי הבסיס או על הערכות שווי.

לעניין התחייבות הקבוצה להשקעה בקרנות השקעה ראו באור 38.

י. מכשירים נגזרים

להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות ליום הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
166	400	מניות
3,915	3,989	מדד
(4,194)	(5,261)	מטבע זר

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

יא. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

עקום התשואה המוצג להלן והריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגים בטבלה הינם בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג.

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
% ריבית	% ריבית	
(1.3)	1.5	AA ומעלה
1.5	5.0	A
2.4	6.8	BBB
1.8	9.3	נמוך מ - BBB
2.8	5.5	לא מדורג

המקורות לרמת דירוג מקומי הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מידרוג". נתוני חברת מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. קיים שוני בין רמת הדירוג בארץ לזו של חו"ל. המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על ידי הממונה, Fitch-S&P, Moody's.

לעניין דירוג פנימי ראו באור 35.

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

יב. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים**

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח		
4,779	5,031	אגרות חוב ממשלתיות
		נכסי חוב שערכם לא נפגם
7,525	8,489	ללא פיגור
		בפיגור * :
-	-	מעל 180 ימים
7,525	8,489	סך הכל נכסי חוב שערכם לא נפגם
		נכסי חוב שערכם נפגם
32	37	נכסים שערכם נפגם, ברוטו
15	13	הפרשה להפסד
17	24	נכסי חוב שערכם נפגם, נטו
12,321	13,544	סך הכל נכסי חוב לא סחירים

* בעיקר הלוואות על פוליסות שכנגדן קיימים ערכי פדיון מלאים ו/או משכנתאות
 ** הסכומים לעיל אינם מהווים את הסכום בפיגור בפועל אלא את יתרת החוב המעורבת בפיגור

יג. גילוי הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9, מכשירים פיננסיים (ראו באור 3 יט')

- הטבלה להלן מציגה את השווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים לפי חלוקה לשתי קבוצות:
- נכסים שעומדים במבחן הקרן והריבית בלבד (לא כולל נכסים שמוחזקים למסחר או מנוהלים על בסיס שווי הוגן) (להלן: "קבוצה א");
  - כל יתר הנכסים הפיננסיים (להלן: "קבוצה ב").
- החלוקה של הנכסים הפיננסיים לקבוצה א' וקבוצה ב' כמפורט להלן מבוססת על הערכה ראשונית שביצעה החברה.

ליום 31 בדצמבר 2022		
קבוצה א'	קבוצה ב'	
מיליוני ש"ח		
407	67,013	השקעות עבור חוזים תלויי תשואה
-	1,497	השקעות פיננסיות אחרות - מניות
-	3,736	השקעות פיננסיות אחרות - אחרות
-	10,020	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב סחירים
13,544	-	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב שאינם סחירים
6,450	-	מזומנים ושווה מזומנים תלויי תשואה
1,435	-	מזומנים ושווה מזומנים אחרים
21,836	82,266	סך כל השקעות פיננסיות אחרות

באור 13 - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

יג. גילוי הנדרש בקשר לפטור הזמני מיישום IFRS 9, מכשירים פיננסיים (ראו באור 31ט') (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021		
קבוצה ב'	קבוצה א'	
מיליוני ש"ח		
73,437	413	השקעות עבור חוזים תלויי תשואה
1,635	-	השקעות פיננסיות אחרות - מניות
3,194	-	השקעות פיננסיות אחרות - אחרות
12,718	14	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב סחירים
-	12,321	השקעות פיננסיות אחרות - נכסי חוב שאינם סחירים
-	5,012	מזומנים ושווה מזומנים תלויי תשואה
-	2,209	מזומנים ושווה מזומנים אחרים
90,984	19,969	סך כל השקעות פיננסיות אחרות

באור 14 - מזומנים ושווי מזומנים

א. עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,012	6,450	מזומנים ופיקדונות למשיכה מיידי בתאגידים בנקאיים

המזומנים בתאגידים בנקאים לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021 נושאים ריבית יומית בשיעור שנתי של 2.85% ו-0.06% בהתאמה, במונחים שנתיים.

ב. אחרים

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,876	1,169	מזומנים ופיקדונות למשיכה מיידי
333	266	פיקדונות לזמן קצר
2,209	1,435	מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים בנקאים לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021 נושאים ריבית יומית בשיעור שנתי של 2.85% ו-0.06% בהתאמה, במונחים שנתיים.

פיקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפיקדונות נושאים ריבית בשיעור של 3.07% ו-0.09% במונחים שנתיים לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021, בהתאמה.

באשר לתנאי הצמדה וריבית של המזומנים ופיקדונות לזמן קצר, ראו באור 35

באור 15 - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022	
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום
104,290,785	150,000,000	104,290,785	150,000,000

מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א

ב. זכויות הנלוות למניות

זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

ג. דיבידנד

1. חלוקות דיבידנדים:

א. בחודש ינואר 2022, אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד בסך של 250 מיליוני ש"ח (2.4 ש"ח למניה). הדיבידנד שולם במזומן ביום 3 בפברואר 2022.

ב. בחודש יוני 2022, אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד בסך של 420 מיליוני ש"ח (4.03 ש"ח למניה). הדיבידנד שולם ביום 23 ביוני 2022 (סך של 380 מיליוני ש"ח שולם בניירות ערך וסך של 40 מיליוני ש"ח שולם במזומן).

ג. בחודש דצמבר 2022, אישר דירקטוריון החברה חלוקת דיבידנד בסך של 900 מיליוני ש"ח (8.63 ש"ח למניה). הדיבידנד שולם ביום 15 בפברואר 2023 (סך של 399 מיליוני ש"ח שולם בניירות ערך וסך של 501 מיליוני ש"ח שולם במזומן).

החלטות הדירקטוריון בדבר חלוקות הדיבידנדים כאמור לעיל, התקבלו לאחר שהובאו בחשבון התוצאות הכספיות של החברה, סכום העודפים הראויים לחלוקה של החברה ונבחנו עודפי ההון ועמידה בהוראות הסולבנסי. כמו כן דירקטוריון החברה בחן את עמידתה במבחן הרווח ובמבחן יכולת הפירעון הקבועים בסעיף 203 (א) לחוק החברות, ולאחר בחינה זו אישר הדירקטוריון של החברה את העמידה במבחן החלוקה.

2. מדיניות חלוקת דיבידנד:

ביום 28 בפברואר 2021 אישר דירקטוריון הראל השקעות מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה הראל השקעות תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 30% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים שלה.

בנוסף, ביום 28 בפברואר 2021, אישר דירקטוריון החברה, מדיניות חלוקת דיבידנד לפיה החברה תחלק דיבידנד בשיעור של לפחות 35% מהרווח הכולל על פי הדוחות הכספיים המאוחדים השנתיים של החברה וזאת כל עוד החברה תעמוד ביעדים מינימאליים ליחס כושר פירעון מבוסס סולבנסי 2 (יחס כושר פירעון מינימאלי נקבע על 135% בהתחשב בהוראות הפריסה ועל 105% ללא התחשבות בהוראות המעבר בתקופת הפריסה).

חלוקת הדיבידנד על ידי הראל השקעות עשויה להיות מושפעת, בין היתר, מהיכולת של החברה לחלק דיבידנד בפועל.

יובהר כי אין לראות במדיניות זו התחייבות של החברה לבצע חלוקת דיבידנד וכי כל חלוקה בפועל תהיה כפופה לאישור פרטני של הדירקטוריון לביצוע החלוקה על פי שיקול דעתו הבלעדי. הדירקטוריון יהיה רשאי להחליט לחלק בפועל שיעורים שונים (גבוהים או נמוכים יותר) של דיבידנד או שלא לחלק דיבידנד כלל. כמו כן, ביצוע כל חלוקה בפועל יהיה כפוף לעמידה בהוראות הדין החלות על חלוקת דיבידנד, בין היתר על פי חוק החברות, התשנ"ט-1999 ולהתניות הפיננסיות שנטלה על עצמה החברה ו/או שתיטול על עצמה החברה בעתיד, לקיומם של סכומים מספיקים של רווחים ראויים לחלוקה במועדים הרלבנטיים ומידת הזדקקותה של הראל השקעות למזומנים למימון פעילותה לרבות השקעה עתידית, כפי שתהיה מעת לעת, ו/או פעילותה העתידית הצפויה ו/או המתוכננת.

הדירקטוריון יהיה רשאי לבחון מעת לעת את מדיניות חלוקת דיבידנד, ולהחליט בכל עת, בהתחשב בשיקולים עסקיים ובהוראות הדין והרגולציה החלות על החברה, על שינויים במדיניות הדיבידנד, לרבות שיעור הדיבידנד שיחולק.

ד. זכויות שאינן מקנות שליטה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4	4

החלק בשווי המאזני

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

ה. רווח כולל אחר

ק"ר הון בגין נכסים זמינים למכירה	ק"ר תרגום של פעילויות חוץ	ק"ר הון בגין שיערוך רכוש קבוע	שינויים אקטואריים	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	21	-	-	21
(1,538)	-	-	-	*-	(1,538)
(173)	-	-	-	*-	(173)
75	-	-	-	-	75
-	122	-	-	-	122
-	-	-	37	-	37
563	(34)	(3)	(13)	*-	513
(1,073)	88	18	24	*-	(943)
-	-	29	-	-	29
847	-	-	-	*-	847
(439)	-	-	-	*-	(439)
49	-	-	-	-	49
-	(53)	-	-	-	(53)
(153)	18	(8)	-	*-	(143)
304	(35)	21	-	*-	290

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

ק"ר הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ מדידה מחדש של תוכנית הטבה מוגדרת הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר

סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

ק"ר הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר

סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממש

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

ה. רווח כולל אחר (המשך)

ק"ר הון בגין נכסים זמינים למכירה	ק"ר תרגום של פעילויות חוץ	ק"ר הון בגין שיערוך רכוש קבוע	שינויים אקטואריים	סך הכל	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך כל ההון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	-	34	-	34	-	34
358	-	-	-	358	*-	358
(294)	-	-	-	(294)	*-	(294)
148	-	-	-	148	-	148
-	(46)	-	-	(46)	-	(46)
-	-	-	2	2	-	2
(79)	12	(9)	(1)	(77)	*-	(77)
133	(34)	25	1	125	*-	125

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

ק"ר הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
מדידה מחדש של תוכנית הטבה מוגדרת
הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה, נטו ממס

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

ו. ניהול ודרישת הון

1. משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II על החברה חל משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II וזאת בהתאם להוראות יישום שפורסמו בחודש יוני 2017 ועודכנו בחודש אוקטובר 2020 (להלן: "הוראות משטר כושר פירעון כלכלי").

יחס כושר פירעון כלכלי:

יחס כושר פירעון כלכלי מחושב כחיס שבין ההון העצמי הכלכלי המוכר של החברה לבין ההון הנדרש לכושר פירעון (SCR).

ההון העצמי הכלכלי המוכר נקבע כסיכום ההון העולה מהמאזן הכלכלי ומכשירי חוב הכוללים מנגנונים לספיגת הפסדים (הון רובד 1 נוסף, מכשיר הון רובד 2, הון משני נחות, הון משני מורכב והון שלישוני).

סעיפי המאזן הכלכלי מחושבים לפי שווי כלכלי, כאשר ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על בסיס הערכה מיטבית של מכלול התזרימים העתידיים הצפויים מהעסקים הקיימים, ללא מרווחי שמרנות, ובתוספת מרווח סיכון (Risk Margin).

ההון הנדרש לכושר פירעון (SCR) נועד לאמוד את החשיפה של ההון העצמי הכלכלי לסדרת תרחישים שנקבעה בהוראות משטר כושר פירעון כלכלי המשקפים סיכונים ביטוחיים, סיכוני שוק ואשראי וכן סיכונים תפעוליים.

משטר כושר פירעון כלכלי כולל, בין היתר, הוראות מעבר בקשר לעמידה בדרישות ההון המאפשרות את הגדלת ההון הכלכלי באמצעות ניכוי מעתודות הביטוח של סכום המחושב בהתאם להוראות משטר כושר פירעון כלכלי (להלן: "הניכוי"). הניכוי ילך ויקטן בצורה הדרגתית, עד לשנת 2032 (להלן: "תקופת הפריסה"). בנוסף לדרישת הון מוקטנת, שתלך ותגדל באופן הדרגתי עד לשנת 2023, על סוגים מסוימים של השקעות ומגבלת הכרה מקסימלית שונה עבור הון רובד 2.

בהתאם לחוזר המאוחד ייכלל דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני 31 בדצמבר ו-30 ביוני של כל שנה במסגרת הדוח התקופתי העוקב למועד החישוב.

ביום 28 בנובמבר 2022 פרסמה החברה את דוח יחס כושר פירעון כלכלי בגין נתוני 30 ביוני 2022 באתר האינטרנט שלה (כתובת האתר: <https://www.harel-group.co.il/about/harel-group/harel/investor-relations/Pages/repayment-ability.aspx>).

בהתאם לדוח, לחברה יש עודף הון גם ללא התחשבות בהוראות המעבר. החישוב שערכה החברה ליום 30 ביוני 2022 לא בוקר ולא נסקר על ידי רואי החשבון המבקרים.

החישוב שערכה החברה בגין נתוני 31 בדצמבר 2021, נבדק בהתאם לתקן בינלאומי ISAE 3400 – בדיקה של מידע כספי עתידי. תקן זה רלבנטי לביקורת חישוב הסולבנסי ואינו מהווה חלק מתקני הביקורת החלים על דוחות כספיים. בדוח המיוחד של רואי החשבון המבקרים הודגש כי התחזיות וההנחות מבוססות בעיקרן על ניסיון העבר, כפי שעולה ממחקרים אקטואריים הנערכים מעת לעת. נוכח הרפורמות בשוק ההון, הביטוח והחיסכון והשינויים בסביבה הכלכלית, נתוני העבר אינם משקפים בהכרח את התוצאות העתידיות. המידע מתבסס לעיתים על הנחות לגבי אירועים עתידיים ופעולות ההנהלה שלא בהכרח יתממשו או שיתממשו באופן שונה מההנחות אשר שימשו בסיס למידע. כמו כן, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מהמידע, מאחר והתרחישים המשולבים של אירועים עשויים להתממש באופן שונה מהותית מההנחות במידע.

בדוח המיוחד של רואי החשבון המבקרים צוין כי הם לא בדקו את נאותות סכום הניכוי בתקופת הפריסה ליום 31 בדצמבר 2021, פרט לבדיקה כי סכום הניכוי אינו עולה על הסכום המהוון הצפוי של מרווח הסיכון וההון הנדרש לכושר פירעון בגין סיכונים ובריאות בשל עסקים קיימים במשך תקופת הפריסה בהתאם לדפוס ההתפתחות העתידי של ההון הנדרש המשפיע הן על חישוב שחרור ההון הצפוי והן על שחרור מרווח הסיכון הצפוי כמפורט בהוראות לעניין חישוב מרווח הסיכון. כמו כן, מופנית תשומת לב לאמור בדוח יחס כושר פירעון בדבר אי הודאות הנגזרת משינויים רגולטוריים וחשיפה לתלויות שלא ניתן להעריך את השפעתן על יחס כושר הפירעון.

יצוין כי למודל במתכונתו הנוכחית, רגישות גבוהה לשינויים במשתני שוק ואחרים, כגון שינויים בריבית, שינויים ברווחי השקעות, עדכוני הנחות אקטואריות ושינויים הקשורים בפעילות החברה.

באור 15 - הון ודרישות הון (המשך)

1. ניהול ודרישת הון (המשך)
2. מדיניות ניהול ההון של החברה מדיניות החברה היא להחזיק בסיס הון איתן להבטחת כושר הפירעון שלה ויכולתה לעמוד בהתחייבויותיה למבוטחים, לשמר את יכולת החברה להמשיך את פעילותה העסקית וכדי שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה. החברה כפופה לדרישות ההון והרגולציה הנקבעת לעניין חלוקת דיבידנד.

ביום 30 בנובמבר 2020 אישר דירקטוריון החברה את עדכון התוכנית לניהול הון ונקבעו בשלב זה, כללי סף לחלוקת דיבידנד, הכוללים יחס כושר פירעון כלכלי מינימאלי, בהתחשב בהוראות הפריסה ויחס כושר פירעון מינימאלי, ללא התחשבות בהוראות בתקופת הפריסה.

לפרטים בדבר מדיניות חלוקת דיבידנד שאושרה על ידי דירקטוריון הראל השקעות ודירקטוריון החברה ביום 28 בפברואר 2021, ראו באור 15ג.

3. הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA) ביום 5 בינואר 2022 פרסם הממונה תיקון להוראות החוזר המאוחד שעניינו "דיווח לממונה על שוק ההון - הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון של חברת ביטוח (ORSA)" (להלן: "התיקון"). בתיקון נקבע כי חברת ביטוח תדווח לממונה אודות הערכה עצמית של הסיכונים וכושר הפירעון (ORSA) מידי שנה, בחודש ינואר. בהתאם לתיקון, החברה תספק לממונה דיווח שיכלול את סיכום התוצאות, מצב עסקי וקשרי גומלין, חשיפה לסיכון, הערכת כושר פירעון ודרישת הון, הערכה צופה פני עתיד ותרחישים וניתוחי רגישויות. תחילתו של החוזר ביום 1 בינואר 2023. החברה דיווחה לממונה את מסמך ה- ORSA בינואר 2023 בהתאם להנחיות.

באור 16 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

ליום 31 בדצמבר							
2021		2022		2021		2022	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
11,709	12,248	124	140	11,833	12,388	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
193	168	-	-	193	168	חוזי ביטוח	
11,902	12,416	124	140	12,026	12,556	חוזי השקעה	
(73)	(70)	-	-	(73)	(70)		
11,829	12,346	124	140	11,953	12,486	בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה	
6,367	5,906	1,316	1,561	7,683	7,467	סך הכל ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
7,272	7,454	3,522	3,136	10,794	10,590	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות	
25,468	25,706	4,962	4,837	30,430	30,543	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי	
						סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	

החלוקה בין התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלוי תשואה להתחייבויות שאינן תלוי תשואה הינה בהתאם לאופן ההצמדה של זכויות המבוטחים בפוליסה.

באור 17 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

ליום 31 בדצמבר							
2021		2022		2021		2022	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
55,299	51,951	130	123	55,429	52,074	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
19,448	19,126	-	-	19,448	19,126	חוזי ביטוח	
74,747	71,077	130	123	74,877	71,200	חוזי השקעה	
(131)	(125)	-	-	(131)	(125)	בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי החברה	
74,616	70,952	130	123	74,746	71,075	סך הכל ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
5,730	5,160	56	32	5,786	5,192	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח בריאות	
80,346	76,112	186	155	80,532	76,267	סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה	

החלוקה בין התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה להתחייבויות שאינן תלויי תשואה הינה בהתאם לאופן ההצמדה של זכויות המבוטחים בפוליסה.

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

א. הרכב ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

1. לפי סוגים

ליום 31 בדצמבר							
2021		2022		2021		2022	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
456	531	194	202	650	733		
5,922	5,871	2,434	1,993	8,356	7,864		
6,378	6,402	2,628	2,195	9,006	8,597		
2,952	2,905	547	545	3,499	3,450		
516	575	385	405	901	980		
29	57	6	4	35	61		
349	420	503	532	852	952		
894	1,052	894	941	1,788	1,993		
7,272	7,454	3,522	3,136	10,794	10,590		
66	80	21	28	87	108		
117	143	71	75	188	218		
183	223	92	103	275	326		
2,927	2,869	546	540	3,473	3,409		
3,385	3,453	2,061	1,627	5,446	5,080		
777	909	823	866	1,600	1,775		
7,089	7,231	3,430	3,033	10,519	10,264		

ענפי רכב חובה וחבויות
 הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
 תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר
סך ענפי רכב חובה וחבויות (ראו סעיף ב1 להלן)
מתוך זה - סך ההתחייבויות בגין ענף רכב חובה (ראו סעיף ג3 להלן)
ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)
 הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
 הפרשה לפרמיה בחסר
 תביעות תלויות
סך ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש) (ראו סעיף ב2 להלן)
סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי
הוצאות רכישה נדחות
 ענפי רכב חובה וחבויות
 ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)
סך כל הוצאות הרכישה הנדחות
התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות
 רכב חובה
 ענפי חבויות אחרים
 ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)
סה"כ התחייבויות בחוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

א. הרכב ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

2. לפי שיטת חישוב

ליום 31 בדצמבר					
2021	2022	2021	2022	2021	2022
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,267	6,324	2,719	2,338	8,986	8,662
33	24	223	190	256	214
-	-	1	1	1	1
972	1,106	579	607	1,551	1,713
7,272	7,454	3,522	3,136	10,794	10,590

הערכות אקטואריות

מר ג'פרי כהן

הפרשות על בסיס הערכות אחרות:

הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות
 תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
 הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
 סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב. התנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות

1. ענפי רכב חובה וחבויות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2022		2021		2022	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,662	6,312	2,040	2,607	7,702	8,919
1,087	1,070	295	385	1,382	1,455
135	315	49	124	184	439
321	(417)	177	(151)	498	(568)
1,543	968	521	358	2,064	1,326
8	12	4	2	12	14
1,231	946	452	796	1,683	1,742
1,239	958	456	798	1,695	1,756
346	-	502	-	848	-
6,312	6,322	2,607	2,167	8,919	8,489

יתרה לתחילת השנה

עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת
שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד ושינוי בשער החליפין ורווח השקעתי
לפי הנחת ההיוון הגלומה בהתחייבויות

שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות (א)

סך השינוי בעלות התביעות המצטברת

תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:

בגין שנת חיתום שוטפת

בגין שנות חיתום קודמות

סך תשלומים לתקופה

שינוי עקב צירוף עסקים

יתרה לסוף השנה

(א) השינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות, בשנת הדוח, הושפע בין היתר מעלייה חדה של עקום הריבית חסרת הסיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. מנגד בשנת הדוח הקודמת השינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות הושפעה מירידה חדה של עקום ריבית חסרת סיכון ומשינויים בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים. כאשר השפעה זו קווצה בחלקה מיישום חוזר לעניין עדכון נוסחת חישוב פרמיית אי נזילות המתווספת לעקום ריבית חסרת סיכון. בנוסף, השינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות, בשנת הדוח, כולל סך של כ-86 מיליוני ש"ח בברוטו (כ-45 מיליוני ש"ח, בשייר) בגין תפוקה המשויכת לשנות חיתום קודמות אשר נרשמה בשנת הדוח (בשנת 2021 כולל סך של כ-76 מיליוני ש"ח בברוטו (כ-28 מיליוני ש"ח, בשייר) בגין תפוקה המשויכת לשנות חיתום קודמות אשר נרשמה בשנת 2021).

* יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות
 ** עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות
 *** התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב. התנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

2. ענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר							
2021		2022		2021		2022	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
775	777	725	823	1,500	1,600		
855	1,111	397	457	1,252	1,568		
(25)	30	(14)	103	(39)	133		
830	1,141	383	560	1,213	1,701		
646	804	221	258	867	1,062		
125	267	189	273	314	540		
771	1,071	410	531	1,181	1,602		
(9)	33	15	17	6	50		
29	29	6	(3)	35	26		
(77)	-	104	-	27	-		
777	909	823	866	1,600	1,775		

יתרה לתחילת השנה
 עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח
 שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח (א)
סך השינוי בעלות התביעות המצטברת
 תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה :
 בגין אירועים של שנת הדוח
 בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח
סך תשלומים לתקופה
 שינוי בעתודה לסיכונים יוצאים מהכלל ובהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות
 שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר
 שינוי עקב צירוף עסקים ויציאה מצירוף עסקים
יתרה לסוף השנה

(א) שינוי בעלות התביעות המצטברת בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח – הגידול בשנת הדוח הנוכחית נובעת בעיקר מהתפתחות שלילית בתביעות בגין שנות נזק ישנות בענף רכב רכוש ואובדן רכוש.

* יתרות הפתיחה והסגירה כוללות : תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
 ** עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
 *** התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות

1. ברוטו בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות

	ליום 31 בדצמבר 2022									
	שנת חיתום									
סה"כ	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
	במיליוני שקלים מותאמים למדד*									
	14	13	23	15	18	15	17	9	10	11
		83	91	98	98	89	86	74	71	63
			254	257	258	235	229	214	173	183
				494	497	416	423	365	336	350
					725	617	608	538	510	507
						830	806	722	681	661
							971	901	820	799
								1,121	946	938
									1,088	1,101
										1,193
										1,193
										1,191
	1,455	1,678	1,297	1,532	1,542	1,430	1,308	1,220	1,197	1,191
		1,418	1,428	1,455	1,535	1,438	1,353	1,295	1,133	1,229
			1,339	1,614	1,510	1,435	1,372	1,347	1,206	1,183
				1,603	1,672	1,431	1,375	1,325	1,222	1,228
					1,608	1,565	1,385	1,342	1,240	1,235
						1,523	1,509	1,366	1,263	1,241
							1,467	1,440	1,267	1,242
								1,471	1,336	1,268
									1,322	1,361
										1,346
	(774)	260	(42)	(71)	(66)	(93)	(159)	(251)	(189)	(163)
	6.28%	(15.49%)	3.24%	4.63%	4.28%	6.50%	12.16%	20.57%	16.68%	13.78%
	14,552	1,455	1,418	1,339	1,603	1,608	1,523	1,471	1,322	1,346
	6,773	14	83	254	494	725	830	971	1,088	1,193
	7,779	1,441	1,335	1,085	1,109	883	693	496	350	153
	710									
	8,489									
	8,597									
	108									
	8,489									

תביעות ששלמו (מצטבר) בסוף השנה (1)

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה** (1)

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

עודף (חוסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***

שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים

עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2022

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2022

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2012

סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות

סך הכל ליום 31 בדצמבר 2022

(1) נתוני השנה האחרונה והשנה שקדמה לה שנוספו לכל שנת חיתום, כוללים גם את נתוני התביעות התלויות והתביעות המשולמות של שירביט מתאריך רכישת פעילותה ביום 1 בדצמבר 2021 * הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים ** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות *** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חווי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חווי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

2. בשייר עצמי בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות

ליום 31 בדצמבר 2022											
שנת חיתום											
סה"כ	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	
במיליוני שקלים מותאמים למדד*											
	12	8	21	14	14	13	15	7	6	7	תביעות שולמו (מצטבר) בסוף השנה (1)
		61	77	80	84	76	73	54	44	41	לאחר שנה ראשונה
			208	222	227	207	196	162	114	123	לאחר שנתיים
				412	435	367	357	279	220	229	לאחר שלוש שנים
					627	542	514	406	327	332	לאחר ארבע שנים
						720	688	541	438	436	לאחר חמש שנים
							823	674	525	525	לאחר שש שנים
								841	604	610	לאחר שבע שנים
									699	722	לאחר תשע שנים
										778	לאחר עשר שנים
											אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה** (1)
	1,070	1,216	1,049	1,302	1,304	1,226	1,093	846	725	748	לאחר שנה ראשונה
		1,042	1,081	1,221	1,290	1,233	1,130	900	716	768	לאחר שנתיים
			1,004	1,292	1,276	1,234	1,160	945	762	760	לאחר שלוש שנים
				1,277	1,381	1,240	1,155	945	776	792	לאחר ארבע שנים
					1,327	1,298	1,156	956	780	800	לאחר חמש שנים
						1,258	1,225	966	781	794	לאחר שש שנים
							1,199	1,023	785	787	לאחר שבע שנים
								1,058	832	800	לאחר שמונה שנים
									828	868	לאחר תשע שנים
										866	לאחר עשר שנים
	(347)	174	45	25	(23)	(32)	(106)	(212)	(112)	(106)	עודף (חסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
	3.65%	(14.31%)	(4.29%)	(1.92%)	1.76%	2.61%	9.70%	25.06%	15.64%	13.95%	שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים
	10,929	1,070	1,042	1,277	1,327	1,258	1,199	1,058	828	866	עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2022
	5,181	12	61	412	627	720	823	841	699	778	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2022
	5,748	1,058	981	865	700	538	376	217	129	88	יתרת התביעות התלויות
	574										תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2012
	6,322										
	6,402										
	80										
	6,322										

סך כל ההתחייבויות בגין חווי ביטוח בענפי רכב חובה וחבויות בניכוי הוצאות רכישה נדחות
סך הכל ליום 31 בדצמבר 2022

(1) נתוני השנה האחרונה והשנה שקדמה לה שנוספו לכל שנת חיתום, כוללים גם את נתוני התביעות התלויות והתביעות המשולמות של שירביט מתאריך רכישת פעילותה ביום 1 בדצמבר 2021 * הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים ** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות *** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

3. ברוטו בענפי ביטוח רכב חובה

ליום 31 בדצמבר 2022										
שנת חיתום										
סה"כ	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
במיליוני שקלים מותאמים למדד*										
	7	5	7	11	11	9	10	6	6	6
		51	40	63	67	58	53	46	38	38
			148	175	183	158	142	144	105	109
				322	322	269	242	236	188	201
					442	363	323	308	254	268
						448	396	382	302	320
							458	430	348	361
								532	387	394
									431	446
										479
										487
	746	856	564	660	692	604	525	483	457	487
		711	635	597	649	591	537	517	426	484
			598	750	658	584	567	549	470	469
				784	823	612	570	566	499	508
					800	719	581	563	488	520
						696	679	563	463	500
							648	605	438	477
								641	475	460
									483	514
										521
										(52)
		145	(34)	(124)	(108)	(92)	(123)	(158)	(57)	(52)
		(16.94%)	6.03%	18.79%	15.61%	15.23%	23.43%	32.71%	13.38%	11.09%
	746	711	598	784	800	696	648	641	483	521
	3,318	51	148	322	442	448	458	532	431	479
	3,310	739	660	450	462	248	190	109	52	42
	99									
	3,409									
	3,450									
	41									
	3,409									

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה (1)

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה** (1)

לאחר שנה ראשונה

לאחר שנתיים

לאחר שלוש שנים

לאחר ארבע שנים

לאחר חמש שנים

לאחר שש שנים

לאחר שבע שנים

לאחר שמונה שנים

לאחר תשע שנים

לאחר עשר שנים

עודף (חסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***

שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה,

באחוזים

עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2022

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2022

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2021

סך כל ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בענפי רכב חובה

בניכוי הוצאות רכישה נדחות

סך הכל ליום 31 בדצמבר 2022

(1) נתוני השנה האחרונה והשנה שקדמה לה שנוספו לכל שנת חיתום, כוללים גם את נתוני התביעות התלויות והתביעות המשולמות של שירביט מתאריך רכישת פעילותה ביום 1 בדצמבר 2021

* הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים

** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות

*** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חוזה ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזה ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

4. בשייר עצמי בענפי ביטוח רכב חובה

ליום 31 בדצמבר 2022										
שנת חיתום										
סה"כ	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
במיליוני שקלים מותאמים למדד*										
	6	5	7	11	11	9	10	6	5	5
		44	39	63	67	58	53	42	32	31
			131	174	183	158	142	130	85	89
				296	321	269	242	214	152	162
					425	362	323	279	206	217
						436	394	345	244	259
							448	389	281	292
								483	314	319
									351	361
										388
										אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה** (1)
	633	674	564	660	692	604	525	436	368	393
		589	550	597	649	591	537	467	343	396
			509	665	655	584	565	496	379	378
				678	761	612	564	511	403	410
					737	662	572	509	394	419
						645	620	509	374	403
							599	553	354	385
								584	390	372
									396	416
										423
										עודף (חסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
	(284)	85	55	(18)	(45)	(41)	(74)	(148)	(53)	(45)
	5.82%	(12.61%)	(9.75%)	2.73%	6.50%	6.79%	14.10%	33.94%	15.45%	11.90%
	5,793	633	589	678	737	645	599	584	396	423
	3,008	6	44	296	425	436	448	483	351	388
	2,785	627	545	378	382	209	151	101	45	35
	84									
	2,869									
	2,905									
	36									
	2,869									

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה (1)
 לאחר שנה ראשונה
 לאחר שנתיים
 לאחר שלוש שנים
 לאחר ארבע שנים
 לאחר חמש שנים
 לאחר שש שנים
 לאחר שבע שנים
 לאחר שמונה שנים
 לאחר תשע שנים
 לאחר עשר שנים
 אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים לרבות צבירה) בסוף השנה** (1)
 לאחר שנה ראשונה
 לאחר שנתיים
 לאחר שלוש שנים
 לאחר ארבע שנים
 לאחר חמש שנים
 לאחר שש שנים
 לאחר שבע שנים
 לאחר שמונה שנים
 לאחר תשע שנים
 לאחר עשר שנים
 עודף (חסר) ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה***
 שיעור סטייה ביחס לשנה הראשונה שלא כוללת צבירה, באחוזים
 עלות תביעות מצטברות ליום 31 בדצמבר 2022
 תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2022
 יתרת התביעות התלויות
 תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2012

סך כל ההתחייבויות בגין חוזה ביטוח בענפי רכב חובה בניכוי הוצאות רכישה נדחות
סך הכל ליום 31 בדצמבר 2022

(1) נתוני השנה האחרונה והשנה שקדמה לה שנוספו לכל שנת חיתום, כוללים גם את נתוני התביעות התלויות והתביעות המשולמות של שירביט מתאריך רכישת פעילותה ביום 1 בדצמבר 2021
 * הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים
 ** אומדן התביעות המצטברות בסוף השנה הראשונה כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות
 *** הפער בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הראשונה שלא כוללת את הצבירה. להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

5. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענף ביטוח רכב חובה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:

פרמיות ברוטו

רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר

השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום

שנת חיתום						
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
מיליוני ש"ח						
475	560	652	631	555	643	846
(65)	(43)	(28)	(33)	28	9	(47)
98	99	106	85	62	35	3

6. נתונים מצטברים בדבר שנות חיתום בענפי ביטוח חבויות אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:

פרמיות ברוטו

רווח (הפסד) כולל בשייר בגין שנת החיתום מצטבר

השפעת ההכנסות מהשקעות מצטבר על הרווח הכולל המצטבר בשייר בגין שנת החיתום

שנת חיתום						
2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
מיליוני ש"ח						
858	915	966	978	888	955	973
29	51	68	43	(5)	42	28
132	134	119	97	55	28	2

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך)

7. הרכב הרווח (הפסד) כולל בענף ביטוח רכב חובה

רווח (הפסד) כולל בגין שנות חיתום קודמות	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח (הפסד) כולל בגין שנות חיתום קודמות	הפסד כולל בגין שנת חיתום שוטפת
שייר		ברוטו	
מיליוני ש"ח			
23	(47)	32	(57)
(13)	(59)	(24)	(48)
133	(48)	142	(44)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:

2022

2021

2020

8. הרכב הרווח (הפסד) כולל בענפי ביטוח חבויות אחרות

רווח (הפסד) כולל בגין שנות חיתום קודמות	רווח (הפסד) כולל בגין שנת חיתום שוטפת	רווח (הפסד) כולל בגין שנות חיתום קודמות	רווח (הפסד) כולל בגין שנת חיתום שוטפת
שייר		ברוטו	
מיליוני ש"ח			
145	28	200	88
97	(33)	(81)	(6)
79	(61)	37	(26)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר:

2022

2021

2020

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ד. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח

1. ברוטו בענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)

ליום 31 בדצמבר											
שנת נזק											
סה"כ	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	
במיליוני שקלים מותאמים למדד נובמבר 2022*											
	1,062	912	841	706	715	650	702	787	797	897	תביעות ששלמו (מצטבר) בסוף השנה:
		1,316	1,108	976	999	837	949	1,104	1,064	1,327	לאחר שנה ראשונה
			1,160	1,019	1,038	893	1,005	1,158	1,116	1,438	לאחר שנתיים
				1,061	1,045	918	1,017	1,182	1,144	1,523	לאחר שלוש שנים
					1,069	927	1,022	1,184	1,150	1,531	לאחר ארבע שנים
						932	1,024	1,184	1,156	1,533	לאחר חמש שנים
							1,023	1,185	1,156	1,534	לאחר שש שנים
								1,190	1,155	1,536	לאחר שבע שנים
									1,155	1,532	לאחר שמונה שנים
										1,539	לאחר תשע שנים
											לאחר עשר שנים
	1,568	1,404	1,189	1,068	1,111	979	1,071	1,196	1,199	1,536	תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף שנה:
		1,471	1,237	1,098	1,152	975	1,087	1,252	1,201	1,592	לאחר שנה ראשונה
			1,235	1,102	1,123	967	1,088	1,276	1,185	1,551	לאחר שנתיים
				1,111	1,122	952	1,066	1,281	1,183	1,561	לאחר שלוש שנים
					1,122	954	1,059	1,253	1,177	1,562	לאחר ארבע שנים
						953	1,041	1,245	1,170	1,557	לאחר חמש שנים
							1,053	1,238	1,167	1,551	לאחר שש שנים
								1,241	1,157	1,543	לאחר שבע שנים
									1,158	1,536	לאחר שמונה שנים
										1,540	לאחר תשע שנים
											לאחר עשר שנים
12,452	1,568	1,471	1,235	1,111	1,122	953	1,053	1,241	1,158	1,540	אומדן עלויות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2022
11,507	1,062	1,316	1,160	1,061	1,069	932	1,023	1,190	1,155	1,539	תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2022
945	506	155	75	50	53	21	30	51	3	1	יתרת התביעות התלויות
7											תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2012
952											סך הכל ליום 31 בדצמבר 2022

* אומדן התביעות לכל אחת מהשנים חושב על פי שנות נזק. הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים בנוסף נתוני השנה האחרונה והשנה שקדמה לה שנוספו לכל שנת נזק, כוללים גם את נתוני התביעות התלויות ותשלומי התביעות של שירביט מתאריך רכישת פעילותה ביום 1 בדצמבר 2021

באור 18 - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ד. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח (המשך)

2. בשייר עצמי בענפי רכוש ואחרים (לרבות רכב רכוש)

ליום 31 בדצמבר										
שנת נזק										
סה"כ	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
במיליוני שקלים מותאמים למדד נובמבר 2022*										
	804	679	564	517	485	478	474	541	531	537
		914	686	656	613	583	593	685	670	686
			699	667	626	594	609	687	695	704
				674	628	597	614	688	706	715
					632	599	616	689	708	717
						604	616	688	709	717
							616	688	709	717
								689	709	717
									709	716
										716
	1,111	956	711	668	669	652	645	721	735	752
		965	715	674	663	645	649	733	737	755
			714	682	646	624	643	720	728	740
				687	644	610	628	714	726	731
					646	608	628	699	723	733
						611	621	696	716	732
							620	693	716	726
								691	709	719
									710	717
										716
	7,471	1,111	965	714	687	646	611	620	691	710
	7,057	804	914	699	674	632	604	616	689	716
	414	307	51	15	13	14	7	4	2	1
	6									
	420									

תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:

לאחר שנה ראשונה
לאחר שנתיים
לאחר שלוש שנים
לאחר ארבע שנים
לאחר חמש שנים
לאחר שש שנים
לאחר שבע שנים
לאחר שמונה שנים
לאחר תשע שנים
לאחר עשר שנים

אומדן עלויות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2022

תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2022

יתרת התביעות התלויות

תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת החיתום 2012

סך הכל ליום 31 בדצמבר 2022

* אומדן התביעות לכל אחת מהשנים חושב על פי שנות נזק. הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים
בנוסף נתוני השנה האחרונה והשנה שקדמה לה גוּספו לכל שנת נזק, כוללים גם את נתוני התביעות התלויות ותשלומי התביעות של שירביט מתאריך רכישת פעילותה ביום 1 בדצמבר 2021

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות

נתונים ליום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004			
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת *1990
6,220	-	-	6,046	1	157	16
20,145	-	-	-	-	15,250	4,895
15,715	-	-	12,600	13	3,102	-
9,441	-	-	3,189	1,291	2,310	2,651
8,480	-	-	3,964	-	3,405	1,111
1,213	-	-	1	-	565	647
3,053	212	1,660	686	-	449	46
64,267	212	1,660	26,486	1,305	25,238	9,366
19,294	-	-	19,126	168	-	-
83,561	212	1,660	45,612	1,473	25,238	9,366
71,075	32	484	45,292	-	25,092	175
12,486	180	1,176	320	1,473	146	9,191
83,561	212	1,660	45,612	1,473	25,238	9,366

לפי חשיפה ביטוחית
 התחייבויות בגין חוזי ביטוח קצבה ללא מקדמים מובטחים קצבה עם מקדמים מובטחים : עד חודש מאי 2001 מחודש יוני 2001 קצבה בתשלום הוני (ללא אופציה לקצבה) עתודה משלימה לגמלאות ** מרכיבי סיכון אחרים סך הכל בגין חוזי ביטוח התחייבויות בגין חוזי השקעה סך הכל

לפי חשיפה פיננסית
 תלוי תשואה שאינו תלוי תשואה *** סך הכל

* המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
 ** בנוסף לעתודה משלימה לגמלאות הכלולה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, קיימת התחייבות עתידית בגובה 827 מיליוני ש"ח אשר תיזקק לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראו באור 35.
 *** התחייבויות אשר מהוות חשיפה לחברה בגין הבטחת תשואה מינימאלית.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

א. פירוט ההתחייבויות בגין חוזה ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות (המשך)

נתונים ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004			
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה	עד שנת 2003	עד שנת *1990
			מיליוני ש"ח			
6,194	-	-	6,005	1	171	17
21,219	-	-	-	-	16,519	4,700
17,122	-	-	13,700	12	3,410	-
8,784	-	-	2,910	1,309	2,237	2,328
9,583	-	-	4,320	-	4,097	1,166
1,137	-	-	-	-	529	608
3,019	243	1,518	741	-	465	52
67,058	243	1,518	27,676	1,322	27,428	8,871
19,641	-	-	19,448	193	-	-
86,699	243	1,518	47,124	1,515	27,428	8,871
74,746	37	489	46,771	-	27,257	192
11,953	206	1,029	353	1,515	171	8,679
86,699	243	1,518	47,124	1,515	27,428	8,871

לפי חשיפה ביטוחית

התחייבויות בגין חוזה ביטוח

קצבה ללא מקדמים מובטחים

קצבה עם מקדמים מובטחים :

עד חודש מאי 2001

מחודש יוני 2001

קצבה בתשלום

הוני (ללא אופציה לקצבה)

עתודה משלימה לגמלאות **

מרכיבי סיכון אחרים

סך הכל בגין חוזה ביטוח

התחייבויות בגין חוזה השקעה

סך הכל

לפי חשיפה פיננסית

תלוי תשואה

שאינו תלוי תשואה ***

סך הכל

* המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.

** בנוסף לעתודה משלימה לגמלאות הכלולה בהתחייבויות בגין חוזה ביטוח, קיימת התחייבות עתידית בגובה 887 מיליוני ש"ח אשר תיזקף לרווח והפסד לאורך חיי הפוליסה הנותרים. עד גיל הפרישה. לפירוט נוסף ראו באור 35.

*** התחייבויות אשר מהוות חשיפה לחברה בגין הבטחת תשואה מינימאלית.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה מיליוני ש"ח	שאינו תלוי תשואה		
26	-	-	-	-	17	9
4,480	-	-	3,781	-	649	50
2,008	108	1,476	210	-	200	14
6,514	108	1,476	3,991	-	866	73
(10)						
6,504						
(71)	-	-	365	(190)	147	(393)
2,826	82	787	1,836	74	(886)	933
(1,444)	-	-	(1,442)	(2)	-	-
(433)	5	(56)	(19)	43	(79)	(327)
(380)	(2)	(21)	(4)	(232)	(1)	(120)
(813)	3	(77)	(23)	(189)	(80)	(447)
5						
(2)						
(810)	-	-	-	-	-	-
3,936	-	-	3,936	-	-	-
366	-	245	121	-	-	-
2,231	-	-	2,228	-	3	-
45	-	-	45	-	-	-
3,674	-	-	3,674	-	-	-
1,111	-	-	1,111	-	-	-
2,069	-	-	1,548	-	496	25

- פרמיות ברוטו:
- מסורת/מעורב
- מרכיב החיסכון
- אחר
- סך הכל
- פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
- סך הכל
- מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)
- תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
- תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה (3)
- רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
- הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
- סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
- רווח מפנסיה וגמל
- הפסד כולל אחר מפנסיה וגמל
- סך כל ההפסד הכולל מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
- תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
- פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש (4)
- פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
- פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש (4)
- פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
- העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
- העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)

1. המוצגים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.

2. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוון של נכסים פיננסיים זמניים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשנתים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

3. השרה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין חוזי השקעה.

4. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשולמת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.

5. לא כולל ניוד פנימי.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה			
	סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה מיליוני ש"ח	שאינו תלוי תשואה		
30	-	-	-	-	19	11
3,950	-	-	*3,263	-	638	49
1,915	140	1,296	*261	-	200	18
5,895	140	1,296	3,524	-	857	78
(8)						
5,887						
1,105	-	-	370	76	542	117
12,761	108	684	6,752	47	4,490	680
1,772	-	-	1,767	5	-	-
655	25	111	33	19	404	63
70	-	3	1	55	-	11
725	25	114	34	74	404	74
5						
-						
730						
3,939	-	-	3,925	14	-	-
377	-	219	158	-	-	-
1,787	-	-	1,784	-	3	-
53	-	-	53	-	-	-
3,704	-	-	3,690	14	-	-
923	-	-	923	-	-	-
1,932	-	-	1,422	-	493	17

פרמיות ברוטו :
 מסורתי/מעורב
 מרכיב החיסכון
 אחר
 סך הכל
 פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
 סך הכל
 מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה (3)
 רווח מעסקי ביטוח חיים
 רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
 סך כל הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים
 רווח מפנסיה וגמל
 הפסד כולל אחר מפנסיה וגמל
 סך כל הרווח הכולל מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
 תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
 העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
 העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)

* מוין מחדש

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מוגבים בחלקם באגרות חוב מיועדות.
 2. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחווי תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.
 3. השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין חוזי השקעה.
 4. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשולמת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 5. לא כולל ניוד פנימי.

באור 19 - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב. פירוט התוצאות לפי סוגי הפוליסות (המשך)

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020						
פוליסות ללא מרכיב חסכון		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				
סה"כ	קבוצתי	פרט	מסגרת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990 (1)
			תלוי תשואה מיליוני ש"ח	שאינו תלוי תשואה		
36	-	-	-	-	22	14
4,251	-	-	3,552	-	647	52
1,836	150	1,192	266	-	208	20
6,123	150	1,192	3,818	-	877	86
(7)						
6,116						
704	-	-	312	20	287	85
7,634	108	581	4,675	(129)	2,028	371
399	-	-	387	12	-	-
369	25	23	-	160	104	57
27	1	6	2	(8)	1	25
396	26	29	2	152	105	82
18						
(6)						
408						
2,463	-	-	2,397	66	-	-
317	-	194	123	-	-	-
2,077	-	-	2,075	-	2	-
39	-	-	39	-	-	-
2,245	-	-	2,179	66	-	-
709	-	-	709	-	-	-
1,247	-	-	896	-	338	13

פרמיות ברוטו :
 מסורתי/מעורב
 מרכיב החיסכון
 אחר
 סך הכל
 פרמיות בגין סכומים המופקדים בחברה מאוחדת במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
 סך הכל
 מרווח פיננסי כולל דמי ניהול - במונחי רווח כולל (2)
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה (3)
 רווח מעסקי ביטוח חיים
 רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
 סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
 רווח מפנסיה וגמל
 הפסד כולל אחר מפנסיה וגמל
 סך כל הרווח הכולל מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
 תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
 פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה – עסק חדש (4)
 פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
 העברות לחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)
 העברות מהחברה בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (5)

1. המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) הם בעיקרם מבטיחי תשואה והם מוגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות.
 2. המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול השקעות. המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת, המרווח הפיננסי בגין פוליסות שאינן תלויות תשואה שהופקו החל משנת 2004 כולל עוד, את השפעת השינוי בשיעורי ההיוון המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות. לעניין זה, הכנסות מהשקעות כוללות גם את השינוי בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים זמינים למכירה שנוקף לדוח על הרווח הכולל. בחווי תלוי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.
 3. השורה "תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה" כוללת רק את סכום הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין חוזי השקעה.
 4. הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשולמת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 5. לא כולל ניוד פנימי.

באור 20 - פירוט ההתחייבויות הביטוחיות הכלולות במגזר ביטוח בריאות

א. פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי חשיפה פיננסית

נתונים ליום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,192	-	-	4,647	545	תלוי תשואה
7,467	171	1,700	1,055	4,541	אחר
12,659	171	1,700	5,702	5,086	סך הכל

נתונים ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,786	-	-	5,186	600	תלוי תשואה
7,683	171	1,575	820	5,117	אחר
13,469	171	1,575	6,006	5,717	סך הכל

ב. פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי חשיפה ביטוחית

נתונים ליום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
6,302	-	-	5,028	1,274	קצבה בתשלום
6,357	171	1,700	674	3,812	מרכיבי סיכון אחרים
12,659	171	1,700	5,702	5,086	סך הכל

נתונים ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	אחר		סיעודי		
	ז"ק	ז"א	קבוצתי	פרט	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,068	-	-	4,023	1,045	קצבה בתשלום
8,401	171	1,575	1,983	4,672	מרכיבי סיכון אחרים
13,469	171	1,575	6,006	5,717	סך הכל

הכיסויים העיקריים הכלולים בביטוח בריאות אחר זמן קצר הינם עובדים זרים, נסיעות לחו"ל, בלי"מ (ביטוח לימי מחלה), תאונות אישיות עד 12 חודשים וכד'.

הכיסויים העיקריים הכלולים בביטוח בריאות אחר זמן ארוך הינם הוצאות רפואיות, תאונות אישיות מעל 12 חודשים, מחלות קשות, שיניים וכד'.

באור 20 - פירוט ההתחייבויות הביטוחיות הכלולות במגזר ביטוח בריאות (המשך)

ג. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

סה"כ מיליוני ש"ח	אחר*		סיעודי	
	ז"ק*** מיליוני ש"ח	ז"א*** מיליוני ש"ח	קבוצתי* מיליוני ש"ח	פרט מיליוני ש"ח
5,922	534	2,846	1,756	786
3,440	343	1,905	1,510	(318)
1,201	50	53	(71)	1,169
(423)	1	(4)	(56)	(364)
778	51	49	(127)	805
128	-	128	-	-

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי
ביטוח ברוטו
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח
בריאות
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי
ביטוח בריאות
פרמיה פרט משוננת – עסק חדש

** מתוך זה פרמיות פרט בסך של כ-2,142 מיליוני ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של כ-1,238 מיליוני ש"ח

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

סה"כ מיליוני ש"ח	אחר*		סיעודי	
	ז"ק** מיליוני ש"ח	ז"א** מיליוני ש"ח	קבוצתי* מיליוני ש"ח	פרט מיליוני ש"ח
5,369	379	2,650	1,577	763
4,966	271	1,459	2,232	1,004
408	9	502	(82)	(21)
104	-	30	5	69
512	9	532	(77)	48
167	-	167	-	-

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי
ביטוח ברוטו
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
רווח כולל אחר מעסקי ביטוח בריאות
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי ביטוח
בריאות
פרמיה פרט משוננת – עסק חדש

* מתוך זה פרמיות פרט בסך של כ-1,888 מיליוני ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של כ-1,141 מיליוני ש"ח
** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ובבריאות אחר לז"ק הינו נסיעות לחו"ל.

נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

סה"כ מיליוני ש"ח	אחר**		סיעודי	
	ז"ק*** מיליוני ש"ח	ז"א*** מיליוני ש"ח	קבוצתי* מיליוני ש"ח	פרט מיליוני ש"ח
4,933	298	2,415	1,463	757
4,191	282	1,455	1,680	774
42	(43)	180	(101)	6
14	-	(7)	-	21
56	(43)	173	(101)	27
219	-	219	-	-

פרמיות ברוטו
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי
ביטוח ברוטו
רווח (הפסד) מעסקי ביטוח בריאות
רווח (הפסד) כולל אחר מעסקי ביטוח
בריאות
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל מעסקי
ביטוח בריאות
פרמיה פרט משוננת – עסק חדש

* ביום 31 בדצמבר 2017, באו לסיומן מרבית פוליסות הסיעוד הקבוצתי. המבוטחים עבורם הסתיים הביטוח הסיעודי הקבוצתי, היו זכאים להתקשר עם החברה בפוליסות סיעוד פרט, ללא חיתום (בתנאי המשכיות), תוך פרק הזמן שצוין בתנאי הביטוח. למימוש זכות המשכיות כאמור לא הייתה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של החברה בתקופה. להערכת החברה, לאור סיומו של הביטוח הסיעודי הקבוצתי, הפסדים הנובעים מתקופות קודמות צפויים להתמתן באופן משמעותי

** מתוך זה פרמיות פרט בסך של כ-1,675 מיליוני ש"ח ופרמיות קבוצתיות בסך של כ-1,038 מיליוני ש"ח
*** הכיסוי המהותי ביותר הכלול בבריאות אחר לז"א הינו הוצאות רפואיות ולז"ק הינו נסיעות לחו"ל

באור 21 - תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים תלויי תשואה ושאינם תלויי תשואה, חוזי השקעה וביטוח בריאות

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח			
ביטוח בריאות	סה"כ	חוזי השקעה	חוזי ביטוח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
12,320	76,522	16,392	60,130
1,048	9,285	1,774	7,511
(160)	8,526	3,939	4,587
-	(916)	(138)	(778)
-	(5,352)	(2,326)	(3,026)
(300)	-	-	-
561	(1,162)	-	(1,162)
13,469	86,903	19,641	67,262
(1,405)	(4,327)	(1,442)	(2,885)
(647)	8,908	3,935	4,973
-	(513)	(152)	(361)
-	(6,541)	(2,688)	(3,853)
246	352	-	352
996	(1,026)	-	(1,026)
12,659	83,756	19,294	64,462

יתרה ליום 1 בינואר 2021			
			ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)
			גידול בגין פרמיות שנוקפו להתחייבויות (2)
			קיטון בגין דמי ניהול מצבירה
			קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
			שינויים בגין שינוי בהנחות (4) (5)
			שינויים אחרים (3)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021			
			ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה (1)
			גידול בגין פרמיות שנוקפו להתחייבויות (2)
			קיטון בגין דמי ניהול מצבירה
			קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
			שינויים בגין שינוי בהנחות (4) (5)
			שינויים אחרים (3)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022			

- סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין הפרמיות לחיסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדוח.
- פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה בקבוצה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחיסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה, בניכוי דמי ניהול הנגבים כשיעור מהפרמיה. במגזר בריאות, הפרמיה כוללת את הפרמיה שנוקפה לעתודה, בניכוי עלות הסיכון.
- הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עיתיות, IBNR, קצבאות בתשלום וכדומה (על פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת). בנוסף הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי הצמדה ורווחי ההשקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חיסכון, וכן הפחתת רווחיות עתידית שיוחסה להתחייבויות הביטוחיות בגין רכישת תיק ביטוח של אליהו.
- מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח - השינויים בשנת 2022 הושפעו מיישום חוזר ביטוח שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה", מעדכון מחקר בקשר עם שיעור פרישה ושיעור מימוש גמלה ומעדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי, אשר הביאו לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-352 מיליוני ש"ח לפני מס. לפרטים נוספים ראו באור 35.
- מגזר בריאות - השינויים בשנת 2022 הושפעו:
  - בענף בריאות פרט:** מיישום חוזר ביטוח שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה"; מעדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שיעורי הביטולים והתחלואה ומעדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי; אשר הביאו לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-74 מיליוני ש"ח לפני מס;
  - בענפי סיעוד פרט וקבוצתי:** מעדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שיעורי הביטולים, התחלואה והתמותה; ומעדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי; אשר הביאו לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-320 מיליוני ש"ח לפני מס. השינויים בשנת 2021 הושפעו מהשלמת מחקר בקשר עם עלות התביעות בענף בריאות פרט אשר הביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-300 מיליוני ש"ח לפני מס. לפרטים נוספים ראו באור 35.

באור 22 - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות אחרות לטווח ארוך והטבות בגין פיטורין.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את החברה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית הפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 כמתואר להלן. התחייבויות החברה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה.

חישוב התחייבות החברה בשל הטבות לעובדים מתבצע על פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד אשר, לדעת ההנהלה, יוצרת את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על ידי הפקדות המסווגות כתוכנית הטבה מוגדרת או כתוכנית הפקדה מוגדרת כמפורט להלן:

תוכניות הפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדותיה השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פטורות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכניות הפקדה מוגדרת. ההוצאות בגין תוכניות הפקדה המוגדרת הסתכמו בשנים 2022, 2021 ו-2020 לסך של כ-46 מיליוני ש"ח, 39 מיליוני ש"ח ו-38 מיליוני ש"ח, בהתאמה ונכללו במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות.

תוכנית הטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאיננו מכוסה על ידי הפקדות בתוכניות הפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על ידי הקבוצה כתוכנית הטבה מוגדרת לפיה נרשמת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה הקבוצה מפקידה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות.

נכסי התוכנית

נכסי התוכנית כוללים נכסים המוחזקים על ידי קרן הטבות לעובד לזמן ארוך (קופ"ג לשכירים וקרנות פנסיה) וכן פוליסות ביטוח מתאימות.

א. הרכב ההתחייבות בשל הטבות לעובדים נטו

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
327	287
31	26
94	89
264	224

התחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת ממומנת
 התחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת שאיננה ממומנת - ראו סעיף ג' להלן
 בניכוי שווי הוגן של נכסי התוכנית
 סך כל ההתחייבות, נטו בגין תוכניות הטבה מוגדרות

באור 22 - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות

1. התנועה בערך הנוכחי של ההתחייבות ובשווי ההוגן של הנכסים בגין תוכנית הטבה מוגדרת

סך ההתחייבות (הנכס), נטו שהוכרו בגין תוכנית הטבה מוגדרת		שווי הוגן של נכסי תוכניות		מחויבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת		
2021	2022	2021	2022	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
226	264	84	94	310	358	יתרה ליום 1 בינואר
						הוצאות שנזקפו לרווח והפסד
						עלות הריבית
4	5	2	2	6	7	עלות שירות שוטף
20	22	-	-	20	22	תנועה במס ש"ח
2	-	-	-	2	*-	הוצאות (הכנסות) שנזקפו לרווח כולל אחר
						הפסד (רווח) אקטוארי, שנבע משינויים בהנחות פיננסיות
13	(36)	1	*-	14	(36)	רווח אקטוארי אחר
(1)	(11)	-	-	(1)	(11)	תשואה בפועל בניכוי הכנסות ריבית
7	4	8	(3)	15	1	תנועות נוספות
(21)	(19)	(3)	(6)	(24)	(25)	הטבות ששולמו
(2)	(2)	2	2	-	-	הפקדות לתוכנית על ידי המעביד
16	-	1	*-	17	-	העברות
-	(3)	(1)	-	(1)	(3)	אחר
264	224	94	89	358	313	יתרה ליום 31 בדצמבר

* קטן מ-1 מיליוני ש"ח

2. שינויים אפשריים באופן סביר בתאריך הדוח לאחת מההנחות האקטואריות בהנחה שיתר ההנחות נותרות ללא שינוי, משפיעים על המחויבות להטבה מוגדרת כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר 2022		
קיטון באחוז אחד	גידול באחוז אחד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(8)	10	שיעור עליות שכר עתידיות
3	(3)	שיעורי עזיבה
10	(8)	שיעור היוון
ליום 31 בדצמבר 2021		
קיטון באחוז אחד	גידול באחוז אחד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(12)	17	שיעור עליות שכר עתידיות
8	(6)	שיעורי עזיבה
15	(13)	שיעור היוון

באור 22 - נכסים והתחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות (המשך)

3. ההנחות האקטואריות העיקריות בקביעת ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

2020	2021	2022
%	%	%
0.49-0.78	(0.37)-0.01	2.22-2.45
2.3	2.3	2.3

שיעור ההיוון
שיעור עליית שכר צפויה (ממוצע משוקלל)

4. נתונים נוספים

א. תשואה בפועל על נכסי התוכנית בשנת 2022 הינה (2.23%) (בשנת 2021 - 13.2% ובשנת 2020 - (0.1%))

ב. אומדן הקבוצה להפקדות הצפויות בשנת 2023 בתוכנית הטבה מוגדרת ממומנת הינו בסך כ-2 מיליוני ש"ח.

ג. אומדן הקבוצה לאורך חיי התוכנית לסוף תקופת הדיווח הינו 5.73 שנים ולשנת 2021 7.31 שנים.

ג. התחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת שאינה ממומנת

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
10	8
21	18
31	26

התחייבות בגין פרישה מוקדמת
התחייבות בגין הסתגלות

באור 23 - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
105	101	עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת
194	195	הוצאות לשלם
209	200	ספקים ונותני שירותים
70	70	מוסדות ורשויות ממשלתיות
-	900	דיבידנד לשלם (ראו באור 15)
23	-	חברה האם
15	6	צדדים קשורים
92	103	חלקם של מבטחי משנה בהוצאות רכישה נדחות
55	45	התחייבויות בגין חכירה
763	1,620	
		חברות ביטוח ותוכני ביטוח:
1,948	2,245	פיקדונות של מבטחי משנה
363	434	חשבונות אחרים*
2,311	2,679	סך כל חברות הביטוח ותוכני הביטוח
		סוכני ביטוח
383	443	מבוטחים ועמיתים
245	237	השתתפות ברווחים למבוטחים
33	24	פרמיה מראש
185	199	ריבית וקרן לשלם - כתבי התחייבויות נדחים
3	2	התחייבויות בגין השקעה בניירות ערך
596	255	אחרים
80	87	
1,525	1,247	
4,599	5,546	סך כל הזכאים ויתרות הזכות

לפירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה ראו באור 35.

*כולל יתרות כנגד צדדים קשורים בסך של 62 מיליוני ש"ח ו-55 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021, בהתאמה.

באור 24 - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכונים ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 35, בדבר ניהול סיכונים.

א. פירוט ההתחייבויות הפיננסיות

שוי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2021	2022	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
408	389	359	377
5,589	4,650	5,137	4,969
-	72	-	76
5,997	5,111	5,496	5,422
66	1,361	66	1,361
66	1,361	66	1,361
6,063	6,472	5,562	6,783
	4,650	5,137	4,969

התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת

הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים *

אגרות חוב *

ערבות פיננסית

התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשוי הוגן דרך רווח והפסד

נגזרים (1)

סך כל ההתחייבויות הפיננסיות

כתבי התחייבות נדחים שהונפקו לצורך עמידה בדרישות ההון

* לרבות כתבי התחייבויות נדחים

(1) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הני"ל, סך של כ-247 מיליוני ש"ח וכ-5 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, בהתאמה, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות התשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לתנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותם בנגזרים. בהתאם לאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ-1,649 מיליוני ש"ח וכ-275 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, בהתאמה, כבטוחות לכיסוי התחייבויותיה הנובעות מפעילות זו.

ב. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השוי ההוגן

ליום 31 בדצמבר		באחוזים
2021	2022	
(0.86%)	2.10%	הלוואות
1.09%	3.84%	אגרות חוב

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)
ג. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת – פרטים נוספים

זכות לפדיון	מועד פירעון	מועדי תשלום הריבית	מועדי תשלום הקרן	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2022 (מ"ח)	ערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2022 (מ"ח)	אחוז ריבית	סוג ריבית	סחיר/לא סחיר	תנאי הצמדה	דירוג	חברה מדרגת	גורם מנפיק	ערך נקוב במועד ההנפקה (מיליוני ש"ח)	מועד הנפקה	סוג הון	סוג ההתחייבות הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים
31/03/2024	31/03/2063	רבעוני	במועד הפירעון	55	54	4.21%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	-AA	מנימי	הראל חברה לביטוח	50	31/03/2014	ראשוני מורכב	שטר הון ראשוני מורכב
15/12/2024	15/12/2063	רבעוני	במועד הפירעון	334	323	3.93%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	-AA	מנימי	הראל חברה לביטוח	300	15/12/2014	ראשוני מורכב	שטר הון ראשוני מורכב
				389	377											
31/05/2023	31/05/2025	חצי שנתי	במועד הפירעון	271	267	3.85%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	240	04/04/2012 08/05/2012 01/01/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ו'
31/05/2024	31/05/2026	חצי שנתי	במועד הפירעון	289	280	3.85%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	250	04/04/2012 01/01/2013 20/07/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ז'
30/06/2022	31/12/2028	חצי שנתי	במועד הפירעון	327	308	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה ט'
31/12/2025	31/12/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	325	305	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה י'
31/12/2026	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	298	298	4.36%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	300	02/09/2015 21/09/2015	משני מורכב	אג"ח סדרה יא'
30/06/2022	31/12/2031	חצי שנתי	במועד הפירעון	232	236	3.95%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יב'
31/12/2027	31/12/2032	חצי שנתי	במועד הפירעון	228	236	3.95%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יג'
30/06/2022	31/12/2033	חצי שנתי	במועד הפירעון	638	728	3.05%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	729	25/07/2018 05/12/2018 02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יד'
31/12/2022	31/12/2034	חצי שנתי	במועד הפירעון	592	681	3.05%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	683	25/01/2018 05/12/2018 13/12/2020	רובד 2	אג"ח סדרה טו'
31/12/2031																
30/06/2024	30/06/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	573	597	2.91%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	600	18/04/2019	רובד 2	אג"ח סדרה טז'
30/06/2026	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	308	348	1.79%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	350	02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יז'
31/12/2027	31/12/2035	חצי שנתי	במועד הפירעון	569	685	2.63%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	מעלות	הראל מימון והנפקות	694	14/12/2021	רובד 2	אג"ח סדרה יח'
31/12/2030				4,650	4,969											
01/04/2030	01/04/2037	-	-	21	22	-	משתנה	לא סחיר	שקלי	-	-	Canada Life Assurance Company	-	01/04/2022	-	ערבות פיננסית 1 קנדה לייף
01/07/2030	01/07/2037	-	-	23	25	-	משתנה	לא סחיר	שקלי	-	-	Canada Life Assurance Company	-	01/07/2022	-	ערבות פיננסית 2 קנדה לייף
כאשר התיק יגיע ליתרה של 12%	01/10/2037	-	-	28	29	-	משתנה	לא סחיר	שקלי	-	-	Canada Life Assurance Company	-	01/10/2022	-	ערבות פיננסית 3 קנדה לייף
				72	76											
				5,111	5,422											

סך ערבות פיננסית
 סה"כ

אגרות החוב כוללות תנאי לפיו רשאית הראל הנפקות לפרוע בפירעון מוקדם את אגרות החוב או חלק מהן. הפעלת זכות זו כפופה, להתקיימות אחד מהתנאים, כדלקמן: (א) קבלת אישור הממונה; או (ב) בידי החברה יהיו עודפי הון כך שההון המוכר ועמוד לאחר הפירעון על 120% מההון הנדרש; או (ג) במקביל לפירעון המוקדם תנפיק הראל הנפקות מכשיר הוני בעל איכות זהה או עדיפה.

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת – פרטים נוספים (המשך)

זכות לדיון מוקדם	מועד פירעון סופי	מועדי תשלום הריבית	מועדי תשלום הקרן	שווי הון ליום 31 בדצמבר 2021 (מ"ש"ח)	ערך בספרים ליום 31 בדצמבר 2021 (מ"ש"ח)	אחוז ריבית	סוג ריבית	סחיר/לא סחיר	תנאי הצמדה	דירוג	חברה מדרגת	גורם מנפיק	ערך נקוב במועד הנפקה (מיליוני ש"ח)	מועד הנפקה	סוג הון	סוג ההתחייבות
הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים																
31/03/2024	31/03/2023	רבעוני	במועד הפירעון	57	52	4.21%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	-AA	פנימי	הראל חברה לביטוח	50	31/03/2014	ראשוני מורכב	שטר הון ראשוני מורכב
15/12/2024	15/12/2023	רבעוני	במועד הפירעון	351	307	3.93%	קבועה	לא סחיר	שקלי צמוד	-AA	פנימי	הראל חברה לביטוח	300	15/12/2014	ראשוני מורכב	שטר הון ראשוני מורכב
				408	359											
סך הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים																
אג"ח																
31/05/2023	31/05/2025	חצי שנתי	במועד הפירעון	277	255	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	240	04/04/2012 08/05/2012 01/01/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ו'
31/05/2024	31/05/2026	חצי שנתי	במועד הפירעון	299	268	3.9%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	250	04/04/2012 01/01/2013 20/07/2013 29/01/2014 05/06/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ז'
31/05/2022	31/05/2024	חצי שנתי	במועד הפירעון	237	233	2.8%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	225	25/06/2013 29/01/2014	שלישוני מורכב	אג"ח סדרה ח'
30/06/2021 31/12/2025	31/12/2028	חצי שנתי	במועד הפירעון	348	289	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה ט'
30/06/2021 31/12/2026	31/12/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	355	287	2.4%	קבועה	סחיר	שקלי צמוד	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	295	07/01/2015 19/01/2017	משני מורכב	אג"ח סדרה י'
30/06/2021 31/12/2027	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	348	297	4.4%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	300	02/09/2015 21/09/2015	משני מורכב	אג"ח סדרה יא'
31/03/2021 31/12/2028	31/12/2031	חצי שנתי	במועד הפירעון	274	235	4.0%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יב'
31/03/2021 31/12/2029	31/12/2032	חצי שנתי	במועד הפירעון	276	235	4.0%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	240	03/04/2016 25/07/2016	משני מורכב	אג"ח סדרה יג'
31/12/2022 31/12/2030	31/12/2033	חצי שנתי	במועד הפירעון	773	729	3.1%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	729	25/01/2018 05/12/2018 02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יד'
31/12/2022 31/12/2031	31/12/2034	חצי שנתי	במועד הפירעון	718	681	3.1%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	683	25/01/2018 05/12/2018 13/12/2020	רובד 2	אג"ח סדרה טו'
30/06/2024 30/06/2026	30/06/2029	חצי שנתי	במועד הפירעון	645	596	2.9%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	600	18/04/2019	רובד 2	אג"ח סדרה טז'
31/12/2025 31/12/2027	31/12/2030	חצי שנתי	במועד הפירעון	351	347	1.8%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	350	02/12/2019	רובד 2	אג"ח סדרה יז'
31/12/2030 31/12/2032	31/12/2035	חצי שנתי	במועד הפירעון	688	685	2.63%	קבועה	סחיר	שקלי	-AA	S&P מעלות	הראל הנפקות	694	14/12/2021	רובד 2	אג"ח סדרה יח'
				5,589	5,137											
				5,997	5,496											

אגרות החוב כוללות תנאי לפיו רשאית הראל הנפקות לפרוע בפירעון מוקדם את אגרות החוב או חלק מהן. הפעלת זכות זו כפופה, להתקיימות אחד מהתנאים, כדלקמן: (א) קבלת אישור הממונה; או (ב) בידי החברה יהיו עודפי הון כך שההון המוכר יעמוד לאחר הפירעון על 120% מההון הנדרש; או (ג) במקביל לפירעון המוקדם תנפיק הראל הנפקות מכשיר הוני בעל איכות זהה או עדיפה.

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ד. התחייבויות פיננסיות שנמדדות בשווי הוגן לצרכי גילוי בלבד בחלוקה לפי רמות

ליום 31 בדצמבר 2022

סך הכל	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4,650	-	4,650	אגרות חוב
389	389	-	הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים
72	72	-	ערבות פיננסית
5,111	461	4,650	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2021

סך הכל	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
5,589	-	5,589	אגרות חוב
408	408	-	הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים
5,997	408	5,589	סך הכל

ה. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת - פרטים בדבר ריבית והצמדה

ריבית אפקטיבית

ליום 31 בדצמבר

2021	2022	
%	%	
3.5	3.6	בסיסי הצמדה
3.2	3.2	צמוד מדד
		שקלי

ו. שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד בחלוקה לרמות הטבלה שלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 – שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 – שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, במישרין או בעקיפין, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 – שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

ליום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,361	886	475	נגזרים
1,361	886	475	

ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	רמה 2	רמה 1	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
66	63	3	נגזרים
66	63	3	

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ז. התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן - שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של הנגזרים נמדד באמצעות טכניקת הערכה הכוללת את שיטת היוון תזרימי המזומנים העתידיים אשר נקבעת ע"י חברה המספרת ציטוטים של שיעורי ריבית.

ח. פרטים נוספים

1. דירוג מידרוג

א. ביום 1 בפברואר 2022, הודיעה חברת מידרוג על אשרור דירוג איתנות פיננסית של החברה Aa1.il באופן דירוג יציב ועל דירוגים של Aa2.il(hyb) לכתבי התחייבות נדחים (הון שלישוני מורכב) אג"ח סדרות ו-ח' שהונפקו על ידי הראל הנפקות, ודירוגים של Aa3.il(hyb) לכתבי התחייבות נדחים (הון משני והון רובד 2) שהונפקו על ידי הראל הנפקות במסגרת אג"ח סדרות ט-י"ח. אופק דירוג יציב.

ב. ביום 30 בינואר 2023, לאחר תקופת הדוח, הודיעה חברת מידרוג על אשרור דירוג איתנות פיננסית של החברה Aa1.il באופן דירוג יציב ועל דירוגים של Aa2.il(hyb) לכתבי התחייבות נדחים (הון שלישוני מורכב) אג"ח סדרות ו-ז' שהונפקו על ידי הראל הנפקות, ודירוגים של Aa3.il(hyb) לכתבי התחייבות נדחים (הון משני והון רובד 2) שהונפקו על ידי הראל הנפקות במסגרת אג"ח סדרות ט-י"ח. אופק דירוג יציב.

2. דירוג מעלות

ביום 29 בדצמבר 2022 הודיעה מעלות על אשרור דירוג ilAA+/ stable לחברה. במסגרת הודעת הדירוג אושרר דירוג ilAA- להון רובד 2 שהונפק על ידי הראל הנפקות במסגרת אג"ח סדרות ו-יח'. תחזית הדירוג נותרה יציבה.

3. הנפקת אג"ח (סדרה יט') של הראל הנפקות

בחודש ינואר 2023, לאחר תקופת הדוח, גייסה הראל הנפקות סך של 500 מיליוני ש"ח, במסגרת הנפקה לציבור של סדרה חדשה של אגרות חוב (סדרה יט'), על פי דוח הצעת מדף של הראל הנפקות מיום 18 בינואר 2023 שפורסם על פי תשקיף מדף של הראל הנפקות הנושא תאריך של ה-25 בפברואר 2020, כפי שהוארך ביום 21 בפברואר 2022 (להלן: "דוח הצעת המדף" ו-"תשקיף המדף", בהתאמה). בהתאם לתנאים שפורטו בתשקיף המדף ובדוח הצעת המדף - סכום הגיוס יופקד בחברה, לשימושה על פי שיקוליה ובאחריותה, והחברה מחויבת כלפי הנאמן לאגרות החוב למלא אחר תנאי התשלום של אגרות החוב. כמו כן, אגרות החוב שהונפקו הוכרו על ידי הממונה על רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון כמכשיר הון רובד 2 בידי החברה, הכל כמפורט בתשקיף המדף ובדוח הצעת המדף.

4. פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ח') של הראל הנפקות

ביום 31 במאי 2022, הראל הנפקות, שהינה חברה בת בבעלות מלאה של החברה, ביצעה ביוזמתה פדיון מוקדם מלא של אגרות החוב (סדרה ח') שהונפקו על ידה.

5. תשקיף מדף של הראל מימון והנפקות

ביום 27 בפברואר 2023, לאחר תקופת הדוח, פורסם על ידי הראל הנפקות, תשקיף מדף, הנושא את התאריך 28 בפברואר 2023. מכח תשקיף מדף זה הראל הנפקות תוכל להנפיק סוגי ניירות ערך שונים, בהתאם להוראות הדין. תשקיף מדף זה החליף תשקיף מדף קודם של הראל הנפקות מחודש פברואר 2020 שהיה בתוקף עד לחודש פברואר 2023.

ט. הוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת כתבי ההתחייבות ליום 31 בדצמבר 2022 ו-2021, הנה בניכוי הוצאות הנפקה וניכיון נטו שיתרתם מסתכמת לסך של כ-48 וכ-53 מיליוני ש"ח בהתאמה (הוצאות ההנפקה והניכיון מופחתים לפי שיטת הריבית האפקטיבית).

באור 24 - התחייבויות פיננסיות (המשך)

י. מועדי פירעון

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח		
233	268	שנה ראשונה
255	657	שנה שנייה
626	-	שנה שלישית
-	906	שנה רביעית
4,382	3,591	שנה חמישית ואילך
5,496	5,422	סה"כ

לעניין מועדי פירעון של התחייבויות פיננסיות בלתי מהוונות ראו באור 35.

באור 25 - פרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

ברוטו	משנה	שייר
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,504	213	6,291
5,922	352	5,570
4,405	1,616	2,789
16,831	2,181	14,650
(157)	(28)	(129)
16,674	2,153	14,521

פרמיות בביטוח חיים
 פרמיות בביטוח בריאות
 פרמיות בביטוח כללי
 סך כל הפרמיות
 בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
 סך כל הפרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

ברוטו	משנה	שייר
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,887	187	5,700
5,369	307	5,062
3,692	1,331	2,361
14,948	1,825	13,123
(115)	(45)	(70)
14,833	1,780	13,053

פרמיות בביטוח חיים
 פרמיות בביטוח בריאות
 פרמיות בביטוח כללי
 סך כל הפרמיות
 בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
 סך כל הפרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

ברוטו	משנה	שייר
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
6,116	166	5,950
4,933	286	4,647
3,326	1,166	2,160
14,375	1,618	12,757
85	(33)	118
14,460	1,585	12,875

פרמיות בביטוח חיים
 פרמיות בביטוח בריאות
 פרמיות בביטוח כללי
 סך כל הפרמיות
 בניכוי - שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
 סך כל הפרמיות שהורווחו

באור 26 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
63	225	203
192	820	(694)
262	652	(148)
504	4,019	(1,484)
1,729	3,789	(3,934)
(96)	(112)	282
2,654	9,393	(5,775)
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה		
נדליין להשקעה		
השקעות פיננסיות:		
נכסי חוב סחירים		
נכסי חוב שאינם סחירים		
מניות		
אחר		
מזומנים ושווי מזומנים		
סך כל הרווחים (ההפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו		
רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, הון ואחרים		
הכנסות מנדליין להשקעה		
שערוך נדליין להשקעה		
(17)	172	115
95	119	132
78	291	247
הכנסות שוטפות בגין נדליין להשקעה		
סך כל ההכנסות מנדליין להשקעה		
רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית והפרשי הצמדה,		
הפרשי שער ודיבידנד בגין:		
נכסים זמינים למכירה (א)		
281	546	186
(26)	278	(46)
(35)	19	6
220	843	146
נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד (ב)		
נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים (ג)		
סך כל הרווחים מהשקעות פיננסיות למעט ריבית והפרשי הצמדה, הפרשי שער ודיבידנד		
הכנסות ריבית ¹ והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד		
616	1,012	1,519
הוצאות ריבית הפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד		
(60)	(10)	-
110	147	(331)
רווח (הפסד) מהפרשי שער*		
26	82	60
הכנסות מדיבידנד		
3,644	11,758	(4,134)
סך כל הרווחים (ההפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון		
¹ בהכנסות הני"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסיים אשר אינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד שערכם נפגם		
1	-	-

*לעניין הפרשי שער בגין התחייבויות פיננסיות ראו באור 32.

באור 26 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים (הפסדים) נטו מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
276	568	275
5	(22)	(89)
281	546	186

רווחים נטו מניירות ערך שמומשו
עלויות (ירידות) ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
סך כל הרווחים מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

ב. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
16	82	(42)
(42)	196	(4)
(26)	278	(46)

שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח ממימוש :
בגין נכסים שיועדו בעת ההכרה הראשונית
בגין נכסים מוחזקים למסחר
סך כל הרווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים בשווי הוגן דרך
רווח או הפסד

ג. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(35)	19	6
(35)	19	6

עלויות (ירידות) ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
סך כל הרווחים (ההפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות
ויתרות חובה

ד. תנועה בקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
872	1,005	1,309
358	847	(1,538)
(294)	(439)	(173)
148	49	75
(79)	(153)	563
1,005	1,309	236

יתרת פתיחה
רווחים (הפסדים) שטרם מומשו
רווחים, נטו ממימוש ניירות ערך
הפסד מירידת ערך שנזקפה לרווח והפסד
השפעת המס
יתרת סגירה

באור 27 - הכנסות דמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
74	18	17
87	7	7
317	362	361
156	416	-
126	138	152
5	6	7
765	947	544

דמי ניהול בענף הגמל
 דמי ניהול בענף הפנסיה
 דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים
 דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים *
 דמי ניהול בגין חוזי השקעה
 דמי ניהול אחרים
סך הכל הכנסות מדמי ניהול

* בשל ירידות שחלו בשוקי ההון בתקופת הדוח, נרשמו תשואות ריאליות שליליות בפוליסות משתתפות ברווחים שנמכרו בין השנים 1991-2003. בהתאם למנגנון גביית דמי הניהול הקבוע בהסדר התחיקתי, חברת ביטוח לא תגבה דמי ניהול משתנים בגין פוליסות תלויות תשואה שנמכרו בין השנים 1991-2003 עד להשגת רווחי השקעה בגין הנכסים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, שיכסו את הפסדי ההשקעה שנצברו. בהתאם למנגנון שתואר, החברה לא רשמה דמי ניהול משתנים מתחילת שנת 2022, אלא דמי ניהול קבועים בלבד. נכון ליום 31 בדצמבר 2022, אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה הריאלית השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם בסך של כ-415 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראו באור 31ב(2)

באור 28 - הכנסות מעמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
268	302	357
7	10	10
275	312	367

עמלת ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה
 עמלת סוכנויות ביטוח
סך הכל הכנסות מעמלות

באור 29 - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,046	1,197	1,394	בגין חוזי ביטוח חיים
88	104	137	תביעות ששולמו ותלויות, מקרי מוות, נכות ואחרים
958	1,093	1,257	בניכוי ביטוח משנה
2,218	2,856	3,006	פוליסות שנפדו
220	219	201	פוליסות שמועדן תם
492	597	668	גמלאות
3,888	4,765	5,132	סך כל התביעות והתשלומים האחרים
3,768	8,010	(2,291)	גידול (קיטון) בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר
274	1,635	(1,595)	גידול (קיטון) בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה והוצאות נלוות
7,930	14,410	1,246	סך כל השינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
2,305	3,233	2,992	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:
712	892	915	ברוטו
1,593	2,341	2,077	משנה
4,191	4,966	3,440	בשייר
434	453	526	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות:
3,757	4,513	2,914	ברוטו
13,280	21,264	6,237	משנה
			בשייר
			סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

באור 30 - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
833	817	863	עמלות רכישה
564	641	747	הוצאות רכישה אחרות
(28)	(108)	(107)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
1,369	1,350	1,503	סך כל הוצאות הרכישה
1,021	1,046	1,182	עמלות שוטפות אחרות
78	57	62	הוצאות שיווק אחרות
2,468	2,453	2,747	סך כל העמלות, הוצאות השיווק והוצאות הרכישה האחרות

באור 31 - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
973	1,061	1,140	שכר עבודה ונלוות
126	132	146	הוצאות מחשוב
85	65	90	אחזקת מבנים וציוד
256	298	340	פחת והפחתות
19	18	23	הוצאות תפעול משרד
48	63	77	שיווק ופרסום
80	67	65	ייעוץ משפטי ומקצועי
68	45	43	דמי ניהול
39	41	48	הוצאות בנק
50	50	58	הוצאות תפעול בגין פוליסה קבוצתית
15	15	28	אחרות
1,759	1,855	2,058	סה"כ הוצאות הנהלה וכלליות
			בניכוי:
223	232	278	סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח
642	698	809	סכומים שסווגו בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
894	925	971	סך כל הוצאות הנהלה וכלליות
361	411	459	הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך

באור 32 - הוצאות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
148	191	226	הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין כתבי התחייבויות נדחים והתחייבויות לבנקים
20	61	109	הוצאות ריבית והפרשי הצמדה למבטחי משנה
(24)	(13)	67	הפרשי שער, נטו בגין התחייבויות*
12	22	33	הוצאות ריבית בגין התחייבות לבעלי עניין
2	1	2	הוצאות ריבית בגין התחייבויות חכירה
(1)	(1)	(1)	עמלות והוצאות מימון אחרות
157	261	436	סך כל הוצאות המימון, נטו

* לעניין הפרשי שער בגין השקעות פיננסיות ראו באור 26

באור 33 - מסים על הכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

כללי

החברה, דקלה סוכנות, EMI, החברות המנהלות של קופות גמל, החברות המנהלות של קרנות פנסיה, וחברות אחרות בקבוצה הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף התשל"ו 1975 (להלן: "חוק מס ערך מוסף").

המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח, כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף. על הכנסות החברה ויתר החברות המוחזקות חל מס חברות, כהגדרתו בפקודת מס הכנסה.

ב. הסדרי מס ייחודים לענף הביטוח

הסכם עם שלטונות המס

ביום 5 בנובמבר 2020, נחתמו ההסכמים הענפיים לשנים 2017-2019 בין התאחדות חברות הביטוח לבין רשות המסים (להלן: "ההסכמים הענפיים"). ההסכמים הענפיים הינם ללא שינוי ביחס להסכמים משנים קודמות, פרט לנושאים הקשורים להפרשות בגין יישום המלצות ועדת וינוגרד ולשינוי המדיניות החשבונאית בנושא חישוב ה-LAT, אשר הובאו בחשבון במסגרת חבויות המס לשנים 2019-2020. להסכמים אלו לא הייתה ולא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הקבוצה.

ג. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה

המסים השוטפים לתקופה המדווחת מחושבים בהתאם לשיעורי המס להלן.

שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים ובכללם על חברות הבנות של החברה שהינם מוסדות כספיים, החל משנת 2018 ואילך הינם כדלקמן: מס חברות בשיעור 23%, מס רווח בשיעור 17% דהיינו מס בשיעור משוקלל של 34.19%.

ד. שומות מס סופיות

לחברה ולחברות מאוחדות נוספות הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2018, פרט לחברות מסוימות להן הוצאה שומה סופית עד סוף שנת המס 2017 ו-2018.

ה. הפסדים מועברים לצרכי מס

לחברות מאוחדות הפסדים עסקיים לצורכי מס המועברים לשנים הבאות ומסתכמים לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021 לסך של כ-11 מיליוני ש"ח. בגין יתרות אלה לא נרשמו בדוחות הכספיים לשנים 2022 ו-2021 נכסי מסים נדחים בשל כך שאין צפי לניצולם כתוצאה מקיומה של הכנסה חייבת בעתיד.

ו. מרכיבי הוצאות (הכנסות) מסים על הכנסה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
291	323	278
(67)	77	37
(3)	(18)	(7)
221	382	308

מסים שוטפים
מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים (ראו גם סעיף ח' להלן)
מסים בגין שנים קודמות

באור 33 - מסים על הכנסה (המשך)

ז. מסים נדחים

1. ההרכב והתנועה במסים הנדחים

הוצאות רכישה נדחות	הטבות לעובדים	מכשירים פיננסיים	נכסים בלתי מוחשיים	הפסדים לצרכי מס	נדל"ן ואחרים	סה"כ
מיליוני ש"ח						
(134)	27	(461)	14	(1)	(446)	(1,001)
8	5	2	-	1	(93)	(77)
-	-	(153)	-	-	10	(143)
-	-	14	-	-	2	16
-	-	-	3	-	-	3
(126)	32	(598)	17	-	(527)	(1,202)
5	7	8	(6)	-	(51)	(37)
-	(13)	563	-	-	(5)	545
(121)	26	(27)	11	-	(583)	(694)

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר 2021

שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד

שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר

השפעת שינוי מבנה - EMI

תוספת במסגרת צירוף עסקים

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2021

שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד

שינויים אשר נזקפו לרווח כולל אחר

יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2022

באור 33 - מסים על הכנסה (המשך)

ז. מסים נדחים (המשך)

2. המסים הנדחים מוצגים בדוח על המצב הכספי כדלקמן:

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
-	1
1,202	695
(1,202)	(694)

נכסי מסים נדחים
התחייבות בגין מסים נדחים

ח. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים, לבין סכום מסים על ההכנסה שנוקף בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
758	1,315	998
34.19%	34.19%	34.19%
259	450	341
-	(3)	(4)
259	447	337
4	8	25
-	(47)	(22)
(3)	41	17
(22)	(49)	(43)
(4)	(18)	(7)
(12)	-	-
(1)	-	1
221	382	308
29.16%	29.05%	30.86%

רווח לפני מסים על ההכנסה
שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים
מס מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי
הפחתה בגין אי החלת מס רווח על חברות שאינן מוסד כספי
עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות
מסים בגין שותפויות וחברות זרות
הפרשים בבסיס המדידה
מסים שנים קודמות
קיטון בהפסדים לצרכי מס בגינם לא נזקפו מסים נדחים בעבר
אחרים
מסים על ההכנסה
שיעור מס אפקטיבי ממוצע

באור 34 - רווח למניה

חישוב הרווח הבסיסי למניה לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022, 2021 ו-2020 התבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות בסך של 690 מיליוני ש"ח, 932 מיליוני ש"ח ו-536 מיליוני ש"ח, בהתאמה, מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור – 104,291 אלפי מניות בשנת 2022, 104,291 אלפי מניות בשנת 2021 ו-104,066 אלפי מניות בשנת 2020.

באור 35 - ניהול סיכונים

כללי

פעילויות הקבוצה חושפות אותה למגוון סיכונים שהעיקריים בהם הינם: סיכונים ביטוחיים, סיכוני שוק וסיכוני אשראי. לסיכונים אלה נלווים סיכוני נזילות, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכוני מוניטין וסיכונים עסקיים ואחרים. לאירועי קטסטרופה שונים השלכות רוחביות על הסיכונים השונים.

באור זה כולל בין היתר תיאור תמציתי של מדיניות ניהול הסיכונים, תהליכי העבודה לזיהוי הסיכונים, למדידתם ולניהולם והבקורות הקיימות בקשר לסיכונים אליהם חשופה הקבוצה.

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים

מדיניות הקבוצה בתחום ניהול הסיכונים מבטיחה קיומם של תהליכים לזיהוי, הערכה, מדידה, ניהול וניטור של הסיכונים באופן יזום ומתוכנן מבעוד מועד על מנת להבטיח חשיפה מבוקרת לסיכונים אלה, תוך עמידה בדרישות הרגולטוריות ושמירה על יעדיה העסקיים של הקבוצה, על המוניטין שלה ועל איתנותה הפיננסית.

מדיניות ניהול הסיכונים בקבוצה מושתתת על:

- ממשל תאגידי הבנוי על שלושה קווי הגנה: הנהלות התחומים העסקיים, גורמי בקרה וניהול סיכונים וביקורת פנימית.
- הגדרה ברורה של חלוקת אחריות והאצלת סמכויות בנוגע לפעולות הכרוכות בנטילת סיכונים על הגורמים העסקיים בקבוצה.
- קביעת מגבלות ותקרות חשיפה לסיכונים.
- קביעת תוכנית לניהול ההון, כולל כרית בטחון מעבר לדרישות ההון.
- יישום מסגרת ניהול סיכונים הכוללת פעולות לזיהוי, מדידה, הערכה וניטור סיכונים ומוקדי סיכון חדשים.
- קיום סביבת בקרה פנימית נאותה המעוגנת בנהלים ברורים והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה על הסיכונים, המאפשרים פיזור, קיזוז ו/או העברת הסיכונים לגורם אחר והגבלתם לרמה שנקבעה מראש.
- תמיכה בתהליכי קבלת החלטות באמצעות דיווח בנוגע לפרופיל הסיכונים לגורמים הרלוונטיים.

ניהול הסיכונים בהראל נעשה בראייה קבוצתית ומנהלת הסיכונים אחראית על ניהול הסיכונים של החברה והגופים המוסדיים שבשליטתה ועל ניהול הסיכונים בהראל פיננסיים. מנהלת הסיכונים פועלת באופן עצמאי מהיחידות העסקיות, תוך ראייה אובייקטיבית של הסיכונים, ועובדת בשיתוף עם יחידות תומכות אחרות. תפקידי מנהלת הסיכונים כוללים, בין היתר, אחריות לוודא קיומם של תהליכי עבודה לזיהוי, הערכה, מדידה ודיווח של סיכונים, והתייחסות לסיכונים הגלומים בתחומי פעילות ומוצרים חדשים ובעסקאות משמעותיות.

דירקטוריון החברה והדירקטוריונים של החברות הבנות מפקחים על פעולות עסקיות המערבות נטילת סיכונים וכן על תהליכי ניהול הסיכונים באמצעות הגדרת מדיניות ואסטרטגיות בתחום ניהול הסיכונים, כולל, בין היתר, נהלים בעניין ניהול סיכונים ומגבלות חשיפה לסיכונים, וכן אופן הציות לנהלים ולגבולות החשיפה שנקבעו.

הדירקטוריון מקבל דיווחים ובוחר באופן תקופתי מידע ביחס לניהול הסיכונים בתחומים השונים. מידע זה כולל, בין היתר, סקרי סיכונים ובקורות, מצב החשיפות לסיכונים השונים מול מגבלות ושינויים מהותיים בפרופיל הסיכון של החברה. כמו כן, מקבל הדירקטוריון דיווח לגבי מדדים כמותיים של הסיכונים והערכת השפעתן הפוטנציאלית של החשיפות לסיכונים המהותיים על המצב הכספי העתידי של החברה וההון העצמי הנדרש כנגד סיכונים אלו. השפעות אלה עבור סיכונים שונים מחושבות באמצעות מודלים פנימיים, מבחני קיצון וניתוחי רגישות.

בסוף שנת 2012 הוקמה ועדת דירקטוריון קבוצתית לניהול סיכונים. במסגרת תפקידיה דנה הועדה בנושאים הקשורים לניהול סיכונים ומגבשת המלצות לדירקטוריון. החל מ-2019, בהתאם להנחיות רגולטוריות אשר אסרו קיום ישיבות משותפות בוועדת ניהול סיכונים, הוקמו ועדות ניהול סיכונים נפרדות לביטוח ולפנסיה וגמל. הועדות פועלות בהתאמה לדרישות סעיפי סימן י"א בחוזר גופים מוסדיים 2018-9-31 בנושא "דירקטוריון גוף מוסדי"

בגופים המוסדיים בקבוצה קיים תהליך דיווח רבעוני מבעלי תפקידים בתחומי הפעילות השונים בדבר שינויים מהותיים בפרופיל הסיכונים של הקבוצה למנהלת הסיכונים, להנהלה ולדירקטוריונים. השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות במדיניות ניהול הסיכונים בקבוצה, בשינויים החלים בסביבה העסקית בארץ ובעולם ובהנחיות ודרישות הרגולציה.

על חברות הביטוח בקבוצה חלות דרישות הון מתוקף משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס סולבנסי 2. במסגרת כללי סף לחלוקת דיבידנד, הדירקטוריון קבע כרית הון מעבר לדרישות ההון הרגולטוריות, על מנת לספוג הפסדים בלתי צפויים שעשויים לחול בהון ובדרישת ההון כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון המרכזיים אליהם חשופה החברה. כרית ההון נקבעה, בהתחשב במאפייני הפעילות של החברה, הניסיון שנצבר בתקופות משבר וכן בהתחשב בתרחישים שונים של הפסד.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים (המשך)

הקבוצה משקיעה באמצעים לשיפור כלי הבקרה בתחומי הסיכון השונים ותהליכי עבודה רבים בקבוצה הוסדרו באמצעות נהלים מפורטים. כמו כן, הקבוצה משקיעה משאבים נכבדים בהקצאת והכשרת כוח אדם, במחשוב ובתהליכי עבודה בתחום ניהול הסיכונים, תוך ציות לרגולציה שפורסמה והינה מחייבת ויישום מטרות ומדיניות הקבוצה בתחום ניהול הסיכונים.

להלן יתוארו מדיניות ותהליכי עבודה המתייחסים לזיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח של הסיכונים השונים להם חשופה הקבוצה.

סיכוני שוק ונזילות

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים באמצעות פיזור בין אפיקי השקעה, ענפים, מנפיקים ובין נכסים בארץ לנכסים בחו"ל, בחינה וניתוח של הנכסים טרום קבלת החלטת ההשקעה ובמהלך חיי ההשקעה ועמידה במגבלות חשיפה.

מגבלות שונות לחשיפות לסיכוני שוק, אשר נועדו לצמצם את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בשווקים, מתייחסות, בין היתר, לתקררות השקעה במניות, קרנות ונדל"ן, לחשיפה מרבית לאגרות חוב קונצרניות בהתאם לדירוג, לחשיפה מרבית להשקעה בודדת, לחשיפה למגזרי הצמדה ולחשיפה לריבית. מדיניות ניהול סיכוני השוק כפופה גם לתקנות ההשקעה.

כימות ובחינת סיכוני שוק נעשים באמצעות מערכת ממוכנת באגף ניהול סיכונים. החישובים מתייחסים לסיכוני שוק בתיקי עמיתים ובתיקי השקעות הנוסטרו של הגופים המוסדיים בקבוצה בראייה כלכלית וחשבונאית. הכלי המרכזי למדידת סיכוני השוק נעשה בעיקר באמצעות תרחישי קיצון שונים, המהווים אינדיקציה להפסד אפשרי בנוסטרו ובתיקי עמיתים. תרחישים אלה מבוססים על אירועים היסטוריים או היפותטיים וההנחות בבסיסם מתעדכנות תקופתית בהתאמה לשינויים בסביבה הכלכלית, בגורמי הסיכון ובמאפייני התיקים.

בתיקי עמיתים, נבחנים תיקי ההשקעות השונים ביחס לתיקי סמן, באמצעות מדדי סיכון שונים. סיכון הנזילות מנוהל ברמת תיק השקעות באמצעות מגבלות מותאמות לסוג וגודל התיק ומדדי נזילות הכוללים ספי התראה. בתיקי הנוסטרו קיימת התייחסות נפרדת לחשיפות הנובעות ממאפייני הנכסים לעומת ההתחייבויות (ALM). הבחינה והניהול של המתאם בין הנכסים וההתחייבויות כוללים ניתוח רגישות לתרחישי שוק שונים.

דיווחים בדבר מדדי הסיכון והחשיפות אל מול המגבלות שנקבעו מוצגים בפני ועדות ההשקעה ותומכים בתהליכי קבלת ההחלטות וניהול ההשקעות.

בנוסף, נערכות בקרות שוטפות ביחידת הבקרה בחטיבת ההשקעות, בהתייחס לעמידה בתקנות ההשקעה ובמדיניות ההשקעות של תיקי ההשקעות השונים.

מדיניות ההשקעה ומגבלות ביחס להשקעות הנוסטרו של חברות בזרוע שוק ההון והשירותים הפיננסיים המנהלים תיקי נוסטרו, נקבעת על ידי הדירקטוריונים הרלוונטיים ומפוקחת על ידי גורמי הבקרה השונים. כמו כן ביחס לחברות בזרוע שוק ההון והשירותים הפיננסיים, מדיניות ההשקעה נקבעת בהתחשב, בין היתר בזיהוי צרכי הלקוחות, רגולציה והתחייבויות תשקיפיות.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני שוק ראו סעיף ג' להלן. לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני נזילות ראו סעיף ד' להלן.

סיכונים ביטוחיים

פיזור, הקטנה או הגבלה של הסיכונים הביטוחיים מיושמים הן באמצעות נהלי חיתום, תמחור וכללים לקבלת עסקים והן באמצעות הסדרי ביטוח משנה.

תהליכי ניהול הסיכונים השונים בתחום הביטוח כוללים, בין היתר: תמחור אקטוארי והערכת התחייבויות ביטוחיות, תמחור מוצרים חדשים והסכמים קולקטיביים, נהלים ומגבלות חיתום ביחידות העסקיות השונות, נהלים לטיפול בתביעות, קביעת וניהול ביטוח משנה ומעקב אחרי רווחיות הכיסויים בפוליסות. תהליכי זיהוי ובקרה של סיכונים אקטואריים חדשים וקיימים, מבוצעים באמצעות סקרי סיכונים ודיווחים תקופתיים מהאקטוארים הממונים.

בנוסף, מתבצעים מחקרים ובדיקות תקופתיות מקיפות לבחינת חשיפת הקבוצה לסיכונים שונים כגון, רעידת אדמה בתחום ביטוח כללי, ומחקרי ניסיון לגבי סיכונים כמו תמותה, תחלואה, ביטולים וכיו"ב בתחום ביטוח חיים ובריאות.

הערכה כמותית של הסיכונים הביטוחיים מתבצעת באמצעות בחינת תרחישים לגורמי הסיכון המרכזיים להם חשופה החברה.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכונים ביטוחיים ראו סעיף ה' להלן.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים (המשך)

סיכוני אשראי

מדיניות ניהול סיכוני האשראי של החברה מתבססת על פיזור וגיוון תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר, באופן שיתרום להשגת תשואה הולמת עבור הסיכון הניטל, בהתאם למגבלות שהוגדרו, תוך הבנת פרופיל סיכון האשראי של החברה ופירוט תחומי אחריותם של הגורמים המעורבים בתהליכי זיהוי, מדידה, ניטור ובקרה של סיכון האשראי. המסגרת למתן וניהול אשראי כוללת גם נהלים ומתודולוגיות, על פיהם יש לפעול.

פעילות האשראי של חטיבת ההשקעות נעשית בכפוף לתקנות ההשקעה ולחוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי ובהתאם למדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה. תקנות ההשקעה קובעות מגבלות חשיפה ללווה בודד ולקבוצות לווים וכן מגבלות על מתן אשראי בהתאם לסוגי בטחונות וכיוצא ב"ב. חוזרי הממונה בנושא ניהול סיכוני אשראי מתווים תשתית לתמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית ומטרתם להבטיח קיומם של מנגנוני בקרה ופיקוח לניהול סיכוני אשראי להם חשוף הגוף המוסדי.

הערכה ספציפית של סיכון האשראי לגבי חוב לא סחיר מבוצעת במערך האשראי בחטיבת ההשקעות באמצעות מודל דירוג שהינו מודל מונחה מומחה המבוסס על מתודולוגיה דומה לזאת הנמצאת בשימוש חברות הדירוג. המודל אושר על ידי משרד האוצר.

בהתאם לתיקון הוראות החוזר המאוחד פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" מיום 26 בנובמבר 2020, גוף מוסדי אשר מקיים את התנאים המפורטים בהוראה, יראו את מודל הדירוג שלו כמודל דירוג פנימי שאושר ע"י הממונה, למעט סוגי אשראי לגביהם לא יוכר מודל דירוג פנימי. ההוראה מחייבת את הדירקטוריון או ועדה ייעודית שהוסמכה על ידי הדירקטוריון, לאשר את מודל הדירוג הפנימי ולפקח עליו. תוקפו של אישור למודל דירוג פנימי שניתן ע"י הממונה לפני פרסום החוזר יפקע ביום 31 בדצמבר 2022, אולם גוף מוסדי יהיה רשאי להמשיך ולדרג אשראי גם לאחר מועד זה ועד לפירעונו הסופי של אותו אשראי, ובלבד שלא שונו תנאי האשראי באופן המגדיל את סכום האשראי או מאריך את התקופה לפירעון. במהלך 2022 הושלם תהליך תיקוף חיצוני אשר אישר את עיקרי המודל לדירוג חברות תוך מספר שיפורים והתאמות, לצד ארבעה מודלים נוספים לדירוג אשראי (של פרויקטי תשתית, תחנות כוח, פרויקט ליווי נדל"ן יזמי ועבור חברת נדל"ן יזמי). המודלים השונים, נבדקו כעומדים בדרישות חוזר האוצר ואושרו ע"י ועדת אשראי אשר הוסמכה לכך ע"י הדירקטוריון.

ברמת התיק הכולל מתבצע באגף ניהול סיכונים כימות של סיכוני האשראי הגלומים בנכסי ההשקעה, באמצעות בחינת הדירוג הממוצע של החוב הלא ממשלתי בתיקים האמורים והערכת ההפסד הצפוי (Expected Loss) וההפסד הלא-צפוי (Unexpected Loss) בגין סיכוני האשראי הלא סחיר. ברמת עסקה פרטנית – מתקבלת חוות דעת ניהול סיכונים לתחומי פעילות חדשים ולעסקאות משמעותיות, גדולות או מורכבות, בהתאם לפרמטרים שהוגדרו.

קיימת הפרדה בחטיבת ההשקעות בין יחידת ניהול האשראי הלא סחיר אשר נוטלת את הסיכון ובין יחידה עצמאית המנהלת בקרה על הפעילות. תהליכי מעקב אחר יכולת הפירעון של לווים ואיכות הבטוחות מבוצעים במסגרת נהלי עבודה למתן אשראי שאושרו בדירקטוריון. לגבי אשראי סחיר, מתנהל מעקב אחר יכולת הפירעון, איכות הבטוחות וחובות בעייתיים.

בהתייחס לסיכוני אשראי בחשיפה למבטחי משנה, מדיניות החשיפה למבטחי משנה מאושרת מדי שנה על-ידי הדירקטוריונים של חברות הביטוח בקבוצה, וזאת בהתאם לחוזר הממונה בעניין זה.

לפירוט בדבר החשיפה לסיכוני אשראי ראו סעיף ו' להלן.

סיכונים תפעוליים

הסיכון התפעולי שלוב בכלל הפעילויות, המוצרים, המערכות ותהליכי העבודה המבוצעים בחברה. לפיכך, קיימת חשיבות למודעות ולניהול הסיכון התפעולי בכל הרמות.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלים בדרגות הניהול השונות בחברה, בתמיכה מקצועית של אגף ניהול סיכונים המופקד על הכוונה מתודולוגית ויישום המדיניות בראיית על. חלק מהסיכונים התפעוליים מנוהלים על-ידי גורמי בקרה נוספים, כגון מנהל אגף SOX, אכיפה וציות, אחראי אבטחת מידע ואחראי המשכיות עסקית.

החברה בוחנת באופן שוטף את החשיפה לסיכונים תפעוליים ונוקטת באמצעים להפחתת רמתם. אגף ניהול סיכונים מבצע הערכה עצמאית ובלתי תלויה של סיכונים תפעוליים, תוך שימת דגש מיוחד על סיכונים מעילות והונאות, סיכוני טכנולוגיות מידע וסייבר וסיכוני המשכיות עסקית.

מערכת מידע לניהול הסיכון התפעולי תומכת בכל תהליכי ניהול הסיכון: ניהול תהליך דיווח אירועים ותחקורם, ביצוע סקרי סיכונים בהתאם למתודולוגית הערכת סיכונים, עדכון שוטף של מפות סיכונים, ניהול תוכניות הפחתה ובקרה באמצעות דוחות.

מעבר לפעילויות בקרה שוטפות בתהליכי העבודה, פועלות בקבוצה יחידות בקרה ייעודיות, אשר בודקות עמידת הגורמים השונים בנהלים, במגבלות שהוגדרו ובהוראות הדין ומסייעות למנהלי הפעילויות למלא אחריותם בהקשר לסיכונים תפעוליים.

קיימות גם בקרות ממוכנות במערכות תפעוליות שמטרתן להגביל חשיפה לסיכון תפעולי.

אופי הפעילות, המבנה הארגוני ומדרג הסמכויות המייחדים את החברה וכן היקף הכספים המנוהלים על ידה, חושפים אותה גם לאפשרות של הונאות ומעילות מצד גורמים בתוך החברה וגורמים מחוץ לחברה. בנושא ניהול סיכוני מעילות והונאות פועלת החברה בהתאם להוראות שער 5 חלק 3 פרק 1 בחוזר המאוחד בעניין הונאות ומעילות. החברה הגדירה מדיניות הכוללת מסגרת עבודה שיטתית למניעה, איתור, דיווח ותגובה מצמצמת נזקים לאירועי מעילות והונאות. עיקרי המדיניות באים לידי ביטוי בנהלי העבודה של החברה, בתהליכי העבודה בפועל ובקוד האתי, שמטרתו להנחות את עובדי החברה בנושאי התנהגות, משמעת ואתיקה בעבודה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

א. מדיניות ותהליכים לניהול הסיכונים (המשך)

סיכונים תפעוליים (המשך)

בהתייחס לסיכונים משפטיים, כולל סיכוני ציות, היועצת המשפטית של החברה אחראית לניהול הסיכון המשפטי, מסתייעת במידת הצורך ביעוץ משפטי חיצוני ומעניקה תמיכה ומענה לכלל ההיבטים המשפטיים של פעילות החברה. במסגרת זו, ניהולו השוטף של הסיכון המשפטי מתבטא בעיקר במתן ייעוץ משפטי שוטף לאורגנים המוסמכים בחברה בנושאים השונים הכרוכים בפעילות החברה, בהכנת מסמכי התקשרות ופוליסות ביטוח, בניהול הידע המשפטי בחברה, ובכלל זה עדכון הגורמים הרלבנטיים בשינוי הוראות דין ורגולציה לסוגיהם, אשר יש להם השלכה על עבודת החברה, בהתאמת מערך ההסכמים והנהלים לשינויים אלה ובעדכוני שוטפים של מערכות ההסכמים והמסמכים שבשימוש החברה, ובריכוז התביעות הייצוגיות נגד החברה והפיקוח על הגורמים המקצועיים המטפלים בהן מטעם החברה.

על מנת לקיים את אחריות החברה למלא אחר דרישות החוק פועל בחברה ממונה על ציות ואכיפה, המסייע לעובדי החברה לקיים את אחריותם לציית להוראות הרלבנטיות להם. החברה הגדירה תוכנית אכיפה, במסגרת יישום הוראות חוק הגברת האכיפה בשוק ההון, המתקן את חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981 וחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה - 2005, ומינתה את הגורמים שיהיו אחראים על יישומה ופיקוח על ביצועה.

בהתאם להוראות צו איסור הלבנת הון וחוזר גופים מוסדיים בנושא ניהול סיכוני הלבנת הון, החברה קבעה מדיניות ניהול סיכונים בנושא ומינתה אחראי למילוי חובות, בהתאם לדרישות הרגולציה, באופן שיבטיח קיומה של תשתית ארגונית מתאימה ואמצעים להפחתת הסיכון. כמו כן, החברה גיבשה נהלים ליישום מדיניות ניהול סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, ועדכנה נהלים רלבנטיים, כך שיתייחסו, בין היתר, להליך של זיהוי והכרת הלקוח, לסיווג של חשבון בסיכון גבוה להלבנת הון ומימון טרור, לקיום בקרה שוטפת, לניהול רישומים ולדיווח. בנוסף, החברה אימצה גישה מבוססת סיכון, על מנת לזהות, להעריך ולהתמודד באפקטיביות עם סיכוני הלבנת הון ומימון טרור, במסגרתה בוצע סקר לזיהוי והערכה של סיכוני הלבנת הון ומימון הטרור בפעילויותיה השונות.

מערך טכנולוגיית המידע הוא מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של החברה. דירקטוריון החברה אישר מסמך מדיניות בנושא ניהול טכנולוגיות המידע.

בחינת סיכוני ה-IT מתבצעת באופן שוטף, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בחברה והן ברמת מערכות המידע והתשתיות. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בהראל המשמר מחשבים, בהתאם לחוזר גופים מוסדיים בנושא "ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים". אגף ניהול סיכונים בשיתוף עם הראל המשמר מחשבים מבצעים סקר סיכונים תקופתי להערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכוני טכנולוגיות המידע על תהליכי הליבה בחברה.

החברה חשופה בפעילותה לסיכון סייבר אשר עלול לנבוע משימוש לא מורשה בזהות, הפרעה לפעילות על ידי פגיעה בפעילות הרשת או השבתת שירותים, פגיעה במערכות, גניבה של נכסים דיגיטליים, החדרה של קודים או תוכנות זדוניות, חדירה למערכת או חשיפת מידע. תפיסת ההגנה של החברה בניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע בנויה על שלוש שכבות: שכבת הגנה טכנולוגית, שכבת טיפול באירועים ושכבת רגולציה, ארגון ושיטות. בנוסף להיערכות תפעולית, החברה רכשה כלי ביטוחי כנגד פשעי מחשב, בכללם אירועי סייבר. החברה פועלת בהתאם להוראת חוזר גופים מוסדיים בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים", אשר מגדיר עקרונות לניהול סיכוני סייבר בגוף מוסדי ומחייב לנהל סיכונים אלו. ההוראה מתייחסת, בין היתר, לנושאים הבאים: ממשל תאגידי- תפקידים ותחומי אחריות, הערכת סיכונים, הגנת סייבר, ניטור ובקרה, אבטחת מערכות, תקשורת ותפעול, ניהול משתמשים והרשאות, מיקור חוץ, שירותי מחשוב בענן, אבטחה פיזית וסביבתית, אבטחת ערוצי קשר עם לקוחות וגורמים חיצוניים.

בהתייחס לסיכוני אבטחת מידע וסייבר, ובהתאמה לחוזר בנושא "ניהול סיכוני סייבר בגופים מוסדיים", הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה אימצו ואישרו מדיניות בנושא ניהול סיכוני סייבר. אגף ניהול סיכונים בשיתוף עם הראל המשמר מחשבים מבצעים סקר תקופתי על חשיפות החברה לסיכוני סייבר.

בהתאמה לחוזר גופים מוסדיים בנושא "מיקור חוץ", החברה קבעה מדיניות וגיבשה נהלי עבודה, הכוללים בין היתר קווים מנחים וקריטריונים לקביעתה של פעילות כמהותית, עקרונות להתקשרות בהסכם למיקור חוץ ומנגנוני פיקוח, מעקב ובקרה אפקטיביים על פעילויות מהותיות שהוצאו למיקור חוץ.

היערכות הקבוצה להמשך פעילות בעת משבר (DRP) והמשכיות עסקית מתבצעת בשני מישורים: הערכות לנפילת מערכות המחשוב, הערכות לאירוע קטסטרופה במשרדים הראשיים והיערכות למצב של אי זמינות עובדים. בנוסף, מתבצעים תרגולים במסגרת הקבוצה לאירוע משבית (קטסטרופלי), בו מתורגלים תהליכים לוגיסטיים ועסקיים נבחרים ומופעלות תוכנות ומערכות מרכזיות מהאתר החלופי.

במשבר הקורונה החברה נערכה מבחינה מיכונית ותפעולית לאפשר המשכיות עסקית ועבודה מהבית בהיקף נרחב במצב של מגפה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ב. דרישות חוקיות

ניהול הסיכונים בקבוצה מונחה על-ידי דרישות רגולטוריות אשר פורסמו במהלך השנים האחרונות, הכוללות, בין היתר:

- הוראות החוזר המאוחד, פרק 10 - ניהול סיכונים
- הוראות חוזר גופים מוסדיים בנושא דירקטוריון גוף מוסדי הכוללות דרישה לקביעת מדיניות חשיפה לסיכונים, תקרות חשיפה, נהלים וכלים למדידת ולבקרת הסיכונים
- הוראות החוזר המאוחד בנושא ניהול סיכוני אשראי ונושא ניהול החשיפה למבטחי משנה
- הוראות משטר כושר פירעון כלכלי מבוסס Solvency II בישראל
- הוראות לעניין טיפול בקטגוריות ספציפיות של סיכונים תפעוליים: מעילות והונאות, ניהול סיכוני סייבר וסיכוני טכנולוגיות מידע, ניהול המשכיות עסקית, סיכוני ציות, הלבנת הון, מיקור חוץ ובקרה על דיווח כספי (SOX)
- הוראות שונות בתקנון הבורסה

ג. סיכוני שוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים במחירי שוק. סיכוני שוק כוללים, בין היתר, סיכונים הנובעים משינויים בשערי הריבית, בשערי מניות, במרווחי אשראי, במחירי נדל"ן, במדד מחירים לצרכן ובמטבע חוץ.

1. חוזים תלויי תשואה

התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם זכאי המוטב תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של החברה, בניכוי דמי ניהול כמפורט להלן:

- לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004 דמי ניהול קבועים וכן דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים.
- בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים.

לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין מוצרים אלו לא קיימת לחברות הביטוח חשיפה ישירה בגין שינויים בריבית, בשווי ההוגן של ההשקעות או במדד, למעט השפעה אפשרית על פקטור K בפוליסות משתתפות ברווחים. השפעה כאמור נכללה בטבלה בסעיף 2 שלהלן. השפעת התוצאות הכספיות על רווחי חברת הביטוח מצטמצמת לחשיפה הנגזרת מדמי הניהול המשתנים בהתאם לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים, וזאת רק לגבי פוליסות שהוצאו עד 2004, ומן ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של המבטח לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה.

לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.

כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית על ההשקעות במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, שהיקף ההתחייבויות בגינם ליום 31 בדצמבר 2022 הינו כ-25 מיליארדי ש"ח, משפיע על דמי הניהול בסך של כ-36 מיליוני ש"ח. השפעת שינוי כאמור על פוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך איננה מהותית.

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן ניתוח רגישות ביחס להשפעת השינוי במשתנים אלה על הרווח (הפסד) לתקופה ועל ההון. ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על השווי הכלכלי.

ניתוח הרגישות הינו ביחס לנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה, שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. ניתוח הרגישות אינו כולל כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה כמפורט לעיל. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך משמעותית או מתמשכת של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, בניתוח הרגישות לעיל, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.

ניתוח הרגישות, מביא לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.

יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

2. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022

שיעור השינוי בש"ח של המט"ח (6)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן (8)		השקעות במכשירים הוניים (4,7)		שיעורי הריבית (1,2,3)		
+10%	-10%	+1%	-1%	+10%	-10%	+1%	-1%	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
166	(166)	47	(47)	(28)	28	(1,512)	449	רווח והפסד
(54)	54	47	(47)	(423)	423	(863)	(100)	הכנסה כוללת (הון) (5)

ליום 31 בדצמבר 2021(*)

שיעור השינוי בש"ח של המט"ח (6)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן (8)		השקעות במכשירים הוניים (4,7)		שיעורי הריבית (1,2,3)		
+10%	-10%	+1%	-1%	+10%	-10%	+1%	-1%	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
100	(100)	38	(38)	(12)	12	(1,924)	980	רווח והפסד
(85)	85	38	(38)	(308)	308	(1,230)	388	הכנסה כוללת (הון) (5)

(*) הוצג מחדש

- ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה ניתוחי הרגישות הינם ביחס לערך בספרים של המכשירים וביחס למכשירים עם ריבית משתנה ניתוחי הרגישות הינם ביחס להשפעה על התוצאות הכספיות במהלך השנה השוטפת.
  - לפי הנחיית חוזר בדיקת נאותות העתודה (LAT), עקומי הריבית ששימשו בחישוב הרגישות, מתבססים על עקום ריבית חסרת סיכון לתאריך הדוח. עקום זה מבוסס תשואות לפדיון של אג"ח ממשלתיות סחירות, המפורסמות ע"י חברת מרווח הוגן, אשר זכתה במכרז לציטוט מחירים. עקומי הריבית הינם זהים למפורסם ע"י חברה זו, עד לנקודת ה- LLP בשנה ה-25. מעבר לנקודה זו, נקבעים עקומי הריבית על פי אקסטרפולציה בהתאם לשיטת Smith Wilson עד לשיעור הריבית האחרונה, UFR, שנקבעה על 60 שנה. מנקודה זו, הריבית העתידית הינה קבועה.
  - בניתוח הרגישות לשיעור ריבית נכללה גם השפעה אפשרית על ההתחייבויות הביטוחיות. ההשפעה של ירידה של 1% בשיעור הריבית על הרווח והרווח הכולל בגין התחייבויות ביטוחיות הכלולה בניתוח הרגישות מוערכת ב- 1,493 מיליוני ש"ח (1,910 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021). השפעת עלייה של 1% בשיעור הריבית על הרווח והרווח הכולל בגין התחייבויות ביטוחיות הכלולה בניתוח הרגישות מוערכת ב- 429 מיליוני ש"ח (966 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021). במסגרת חישוב ההתחייבויות הביטוחיות בוחנת החברה מעת לעת, את שיעורי הריבית המשמשים בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות וזאת ביחס למאפייני ההתחייבות, המח"מ הרלוונטי, והריבית המתאימה לכל אחת מסוגי ההתחייבויות. כמו כן, קיימת חשיפה לשינוי בשיעורי הריבית להיוון בשל בחינת נאותות העתודות הנכללת בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים ובריאות ויישום נוהג מיטבי בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי.
- בניתוח הרגישות לשינוי בשיעור הריבית נכללו השפעות השינוי בשיעורי הריבית להיוון כאמור. בניתוח הרגישות נכללו גם אגרות חוב סחירות בריבית קבועה ומשתנה, נכסי חוב לא סחירים והתחייבויות פיננסיות בריבית משתנה, מכשירים נגזרים ומוצרים מובנים. בבאור סיכון ישיר שלהלן נכללו מזומנים, נכסי חוב, התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה אחרים והתחייבויות פיננסיות.

שיעור הנכסים מותך סך הנכסים עבור חוזים שאינם תלויי תשואה שהופעל עליהם ניתוח הרגישות הינו כ-30%.

- השקעות במכשירים שאין להם תזרים קבוע, או שלחילופין, לחברה אין מידע ביחס לתזרים זה (בהתאם להגדרות ב- IFRS7 אין כוללות השקעות בחברות כלולות).
- ניתוחי הרגישות ביחס להון מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על רווח והפסד לתקופה.
- מטבע זר עיקרי הינו דולר ארה"ב, כמפורט במאזן הצמדה בסעיף י' להלן.
- לאור הנחיות האוצר בחוזר ביטוח 1-1-2011, קרנות נאמנות שמשקיעות בנכסי חוב, נכללו ברגישות להשקעות במכשירים הוניים.
- בהתאם להנחיות האוצר בחוזר ביטוח 1-1-2011, מבחן הרגישות למדד המחירים לצרכן אינו כולל את העתודה לפרמיה שטרם הורווחה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

3. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההון או בתזרים המזומנים הנובע מהנכס או ההתחייבות. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות.

להלן יוצג פירוט הנכסים וההתחייבויות לפי החשיפה לסיכוני ריבית:

ליום 31 בדצמבר 2022			
	תלוי תשואה	שאינו תלוי	
סך הכל	תלוי תשואה	(1) תשואה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
29,982	19,962	10,020	נכסים עם סיכון ריבית ישיר
			נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
			אג"ח ח"ץ
5,191	160	5,031	אחר
22,828	14,315	8,513	השקעות פיננסיות אחרות
367	113	254	מזומנים ושווי מזומנים
7,885	6,450	1,435	נכסי ביטוח משנה
4,992	155	4,837	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר
71,245	41,155	30,090	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (2)
53,060	36,693	16,367	סך הכל נכסים
124,305	77,848	46,457	
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
			התחייבויות פיננסיות
6,783	1,113	5,670	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (3)
106,810	76,267	30,543	אחרים
224	-	224	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר
113,817	77,380	36,437	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (4)
6,254	184	6,070	הון
4,234	-	4,234	סך הכל הון והתחייבויות
124,305	77,564	46,741	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות והון
-	284	(284)	סיכון חוץ מאזני
4,590	2,641	1,949	

(1) בביטוח חיים שאינו תלוי תשואה מרבית ההתחייבות הינה בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות חלקית באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על חלק מההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר 2022 כיסו אגרות החוב המיועדות כ-54.9% מכלל ההתחייבויות שאינן תלויות תשואה בביטוח חיים שהונפקו עד שנת 1990. בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים, קיימת חשיפה לשערי הריבית שישררו בעת מחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות. בגין מוצרים אלה וכן בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור ריבית תעריפית.

(2) נכסים שאין להם סיכון ריבית ישיר כוללים מניות, קרנות, רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה, הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שסיכון הריבית בגינם הינו נמוך יחסית (פרמיות לגביה, יתרות שוטפות של חברות ביטוח וחיובים ויתרות חובה).

(3) אופן קביעת ריביות ההיוון המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות הן בביטוח חיים והן בביטוח כללי מפורטות בסעיף ה' בבאור זה בחלק המתייחס להנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית.

(4) התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות עתודות למס, יתרות חובה וזכות למיניהן וכו'.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ג. סיכוני שוק (המשך)

3. סיכון ריבית ישיר (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021		
סך הכל	תלוי תשואה	שאינו תלוי
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	תשואה (1) מיליוני ש"ח
33,887	21,155	12,732
4,935	156	4,779
23,363	15,821	7,542
1,265	933	332
7,221	5,012	2,209
5,148	186	4,962
75,819	43,263	32,556
52,825	38,285	14,540
128,644	81,548	47,096
5,562	61	5,501
110,962	80,532	30,430
264	-	264
116,788	80,593	36,195
5,821	582	5,239
6,035	-	6,035
128,644	81,175	47,469
-	373	(373)
4,615	2,789	1,826

נכסים עם סיכון ריבית ישיר

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים:

אג"ח ח"ץ

אחר

השקעות פיננסיות אחרות

מזומנים ושווי מזומנים

נכסי ביטוח משנה

סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר

נכסים ללא סיכון ריבית ישיר (2)

סך הכל נכסים

התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר

התחייבויות פיננסיות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה (3)

אחרים

סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר

התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר (4)

הון

סך הכל הון והתחייבויות

סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות והון

סיכון חוץ מאזני

- בביטוח חיים שאינו תלוי תשואה מרבית ההתחייבות הינה בגין פוליסות מבטיחות תשואה המגובות חלקית באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על חלק מההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר 2021 כיסו אגרות החוב המיועדות כ- 55.3% מכלל ההתחייבויות שאינן תלויות תשואה בביטוח חיים שהונפקו עד שנת 1990.
- בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים, קיימת חשיפה לשערי הריבית שישררו בעת מחזור ההשקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות. בגין מוצרים אלה וכן בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כוש עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור ריבית תעריפית.
- נכסים שאין להם סיכון ריבית ישיר כוללים מניות, קרנות, רכוש קבוע ומקרקעין להשכרה, הוצאות רכישה נדחות ורכוש אחר וכן קבוצות מאזניות של נכסים פיננסיים שסיכון הריבית בגינם הינו נמוך יחסית (פרמיות לגביה, יתרות שוטפות של חברות ביטוח וחייבים ויתרות חובה).
- אופן קביעת ריביות ההיוון המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות הן בביטוח חיים והן בביטוח כללי מפורטות בסעיף ה' בבאור זה בחלק המתייחס להנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית.
- התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר כוללות עתודות למס, יתרות חובה וזכות למיניהן וכו'.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהחברה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש הקבוצה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד. אולם, חלק ניכר מהתחייבויותיה הביטוחיות במגזר ביטוח חיים אינן חשופות לסיכון הנזילות בשל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן. יצוין, עם זאת, כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

חוזים תלויי תשואה, בביטוח חיים – על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל את שווי ההשקעות האמורות ותו לא. לפיכך, אם ערך ההשקעות ירד מכל סיבה שהיא, תהיה במקביל ירידה זהה בגובה התחייבויות החברה. לאור האמור, הקבוצה אינה חשופה לסיכון נזילות בהקשר זה.

חוזים שאינם תלויי תשואה, בביטוח חיים – 13.2% מתיק ביטוח החיים הינו בגין חוזים שאינם תלויי תשואה אך מבטיחים תשואה מוסכמת. חוזים אלו מגובים בחלקם באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל. החברה זכאית לממש אג"ח אלו, בעת שנדרש פדיון הפוליסות האמורות.

סיכון הנזילות של הקבוצה נובע, אפוא, בעיקר מיתרת הנכסים שאינם אגרות חוב מיועדות ואינם כנגד חוזים תלויי תשואה. נכסים אלו מהווים לתאריך הדוח כ-23% (31 מיליארדי ש"ח) מכלל נכסי הקבוצה. מתוך יתרת נכסים אלו, סך של כ-6 מיליארדי ש"ח הינם נכסים סחירים, הניתנים למימוש מיידי.

1. ניהול נכסים והתחייבויות

הקבוצה מנהלת את נכסיה והתחייבויותיה בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו.

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של הקבוצה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוונים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות בדוח על המצב הכספי.

מועדי הפירעון של ההתחייבויות בביטוח חיים ובריאות נכללו בטבלאות כדלקמן :

- כספי חיסכון בהתאם למועדי הפירעון החוזיים, דהיינו גיל הפרישה, ללא הנחות ביטולים, בהנחה שכל החיסכון יימשך כסכום הוני ולא כקצבה.
- התחייבויות בגין גמלאות בתשלום, אובדן כושר עבודה בתשלום, סיעודי בתשלום ובריאות בהתאם למועדי התשלום החוזיים על בסיס אומדן אקטוארי.
- התחייבויות בגין תביעות תלויות ועתודות הסיכון בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות מדווחות בעמודה "ללא מועד פירעון מוגדר".
- מועדי הפירעון של ההתחייבויות בביטוח כללי נכללו בטבלאות בהתאם למועדי התשלום החוזיים ע"פ האומדנים האקטואריים של הקבוצה.
- התחייבויות ביטוחיות בענפי רכוש המקובצים ובענפים בהם האקטואר לא חותם, נכללו בעמודה של זמן פירעון "עד 3 שנים".
- מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהן הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של סכום, ההתחייבות נכללת על בסיס של המועד המוקדם ביותר שבו הקבוצה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות (המשך)

2. התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים* ובריאות

עד שנה	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 15 שנים	ללא מועד פירעון מוגדר	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4,106	4,854	3,179	1,474	6,420	21,054	ליום 31 בדצמבר 2022
3,603	4,597	3,127	1,510	7,120	20,965	ליום 31 בדצמבר 2021

* לא כולל תזרים בגין חוזים תלויי תשואה.

3. התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

עד 3 שנים	מעל 3 שנים ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
6,632	1,960	2,256	10,848	ליום 31 בדצמבר 2022
5,536	1,937	2,624	10,097	ליום 31 בדצמבר 2021

4. התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

עד שנה	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 15 שנים	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,291	3,163	3,423	7	7,891	ליום 31 בדצמבר 2022
19,296	-	-	-	19,296	התחייבויות פיננסיות
443	2,675	2,897	720	6,742	ליום 31 בדצמבר 2021
19,641	-	-	-	19,641	התחייבויות פיננסיות

* התחייבויות עד שנה כוללות התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה. יתרת ההתחייבויות האמורות נכון לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021 הסתכמה לסך של כ-19,126 מיליוני ש"ח וכ-19,448 מיליוני ש"ח, בהתאמה, העומדות לפירעון לפי דרישה. התחייבויות אלו סווגו כעומדות לפירעון עד שנה למרות שמועדי פירעון בפועל עשויים להיות בשנים מאוחרות יותר

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ד. סיכוני נזילות (המשך)

5. התחייבויות בגין חוזי חכירה

סה"כ	מעל 5 שנים	1-5 שנים	עד שנה	שיעור ריבית אפקטיבית ממוצע	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%	
48	4	22	22	1.4% - 1.6%	ליום 31 בדצמבר 2022 התחייבויות חכירה
58	6	27	25	1.4% - 1.6%	ליום 31 בדצמבר 2021 התחייבויות חכירה

ה. סיכונים ביטוחיים

סיכון הביטוח כולל, בין היתר:

סיכוני חיתום: הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

סיכוני רזרבה: הסיכון להערכה לא נכונה של התחייבויות הביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספקות לכיסוי כל ההתחייבויות והתביעות. המודלים האקטואריים על פיהם בין היתר מעריכה הקבוצה את התחייבויותיה הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת החברה מורכבת מהסיכונים הבאים:

1. סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחור ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות.
2. סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים ובניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של החברה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

סיכון קטסטרופה: חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון אסון טבע, טרור, נזקי טבע או רעידת אדמה, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה. אירוע הקטסטרופה המהותי אליו חשופה הקבוצה בארץ הינו רעידת אדמה.

לתאריך הדוח ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע גדול במיוחד בהסתברות נזק מרבי (MPL) של כ-2.5% הינה כ-18,266 מיליוני ש"ח ברוטו וכ-110 מיליוני ש"ח בשייר עצמי. בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים של החברה, החברה רוכשת כיסוי ביטוח משנה רחב יותר לכיסוי נזק גדול במיוחד בהסתברות נזק מרבי ובהתאם, הכיסוי בפועל עולה על הנזק המירבי המפורט לעיל.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצר למבטח חשיפה לסיכון ביטוחי, ראו פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סיכוני ביטוח בבאור ג' - נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות

א. כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר.

באופן כללי, בהתאם להוראות הממונה, ההתחייבויות הביטוחיות מחושבות על ידי אקטואר, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות ובאופן עקבי לשנה קודמת. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל ומין המבוטח, תקופת הביטוח, מועד תחילת הביטוח, סוג הביטוח, פרמיה תקופתית וסכום הביטוח.

ב. השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה":
בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חיסכון מזוהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:

– קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).

– קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מבטיחי תשואה).

בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לתוכניות ביטוח אלו (קצבה, אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת התחייבות ביטוחית בנפרד כאמור להלן.

2. תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה (תוכניות מסוג "מסורתית"):
תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה משלבות מרכיב של סכום חיסכון במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית, עם מרכיב של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית. בגין מוצרים אלה מחושבת התחייבות ביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים ו/או על הנחות שהופקו מניסיון התביעות, כולל שיעורי הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמורה או התחלואה, (ראו גם סעיף ה' 2 להלן). החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Net Premium Reserve", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין מוצרים מסורתיים תלויי תשואה מחושבת העתודה בהתאם לתשואה שהושגה בפועל בניכוי דמי ניהול.

3. התחייבויות לגמלאות בתשלום מחושבות בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים אשר נבנו לאחר בחינת ניסיון הקבוצה ובסיוע נתונים אשר פורסמו על-ידי אקטואר האוצר בחוזר הממונה. לפרטים נוספים ראו באור 33 לעיל.

4. התחייבויות בגין קצבאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל, מחושבות בהתאם להסתברות למשיכת הגמלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים. בעת עדכון לוחות התמותה נעשית הגדלה הדרגתית של ההתחייבויות לגמלא בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגיע המבוטחים למועד הפרישה בהתאם לחוזרי הממונה. ככל שמקדמי הקצבה המובטחים בפוליסות נמוכים יותר, ההגדלה הנדרשת גבוהה יותר. לפרטים נוספים ראו באור 33 לעיל.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)
- ב. השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)
5. תוכניות ביטוח חיים אחרות ותוכניות בריאות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "מסלולי השקעה" או "מסורתי". בגין תוכניות אלו מחושבת התחייבות אקטוארית. בגין חלק מהתוכניות האלה החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Gross Premium Reserve" אשר כוללת בזרם התקבולים הצפוי את כל מרכיבי הפרמיות ומנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין תביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבת התחייבות ביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור ריבית תעריפית.
- ההתחייבויות הביטוחיות בתוכנית הביטוח הסיעודי שנרכשו במסגרת עסקת רכישת פעילות אליהו מחושבת בשיטת " Net Premium Reserve" לאור המאפיינים השונים של תוכנית זו, ביחס לתוכניות הקיימות בהראל.
6. התחייבויות בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבות על בסיס הערכה פרטנית לכל תביעה המבוססת על הפרמטרים הבאים: סכום הפיצוי החודשי, תקופה המכסימלית לתשלום התביעה, ותק התביעה וסטטוס התביעה. לסכום זה מתווספת עתודה בגין IBNR המחושבת באופן סטטיסטי על בסיס ניסיון העבר.
7. ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי מורכבת מעתודה ל-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו), עתודה להמשכיות והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת.
8. התחייבויות בגין תביעות תלויות בביטוח בריאות מחושבות בהתאם לניסיון החברה.
9. ההתחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים כוללות בעיקר הפרשות לתביעות תלויות עבור מקרי מוות בהתאם לסכום בסיכון.
10. ההתחייבויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR) בביטוח חיים ובביטוח בריאות מחושבות בדרך כלל בהתאם לניסיון החברה.
11. הפרשה מיוחדת נרשמת במידה ובדיקת נאותות העתודה (Liability Adequacy Test) המתוארת בבאור 3 גי מעלה שיש צורך בכך.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

ג. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

1. שיעור ההיוון

בגין תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורתית") (ראו 'ב' לעיל) ומוצרי סיכון טהור עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

- בתוכניות ביטוח המגובות בחלקן באגרות חוב מיועדות - ריבית תעריפית בשיעורים של בין 3% ל-5% צמודה.
  - בגין מוצרים תלויי תשואה, שהונפקו בשנים 1991 ואילך - ריבית תעריפית בשיעור 2.5%, צמודה. בהתאם לתנאי התוכנית שינויים בריבית יזקפו למבוטחים.
  - בגין עתודת פעילים במוצרי בריאות וסיעוד פרט לטווח ארוך - ריבית תעריפית בשיעור 2.5% לבריאות, 3% לסיעוד, צמודה.
- שיעור ההיוון יכול להשתנות כתוצאה משינויים מהותיים בשיעור ריבית השוק לטווח ארוך.
דבר עדכון שיעורי ההיוון והשפעות על הדוחות הכספיים ראו סעיף ה.2.

2. שיעורי תמותה ותחלואה

א. שיעורי התמותה ששימשו לחישוב ההתחייבויות ביטוחיות בגין תמותה של מבוטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (כלומר לא כולל תמותה של מבוטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי אי כושר עבודה או סיעוד) זהים, בדרך כלל, לשיעורים אשר שימשו לקביעת התעריף.

ב. ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים למבוטחים המקבלים קצבה, מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים שפורסמו על ידי אקטואר האוצר. לוחות אלה משמשים גם בחישובי התמותה למבוטחים שטרם החלו לקבל קצבה החל מהמועד הצפוי לקבלת הקצבה. עד המועד הצפוי לקבלת הקצבה מבוצע שימוש בלוח תמותה עדכני המחושב על בסיס ניסיון החברה.

לוחות התמותה שפורסמו על ידי אקטואר האוצר, משמשים גם בעת ביצוע בדיקת נאותות העתודה (Liability Adequacy Test) המתוארת בבאור 3.3.

עליה בהנחה של שיעור התמותה, עקב עליה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לקיטון בהתחייבויות הביטוחיות בגין קצבאות המשולמות לכל החיים. יצוין כי בעשורים האחרונים קיימת מגמה הפוכה של הגדלת תוחלת החיים וקיטון בשיעור התמותה. הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה לוקחת בחשבון הנחה בגין גידול עתידי בתוחלת החיים.

ג. שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכיוצא"ב. שיעורים אלה נקבעו על בסיס ניסיון החברה.

ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה.

3. שיעורי לקיחת גמלא

חוזי ביטוח חיים, הכוללים מרכיב חיסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו עד שנת 2008 בשני מסלולים: מסלול הוני או מסלול קצבתי. החל משנת 2008 כל התוכניות הן לקצבה. בחלק מהחוזים המבוטח רשאי לבחור את המסלול במועד הפרישה. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני מסלולים אלו, מוטל על החברה לקבוע את שיעור תוכניות הביטוח בהן יבחרו המבוטחים במסלול הגמלא. שיעור זה נקבע על פי הנחיות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון תוך התאמה לניסיון החברה.
מעט לעת מבצעת החברה מחקר לגבי גיל פרישה ומימוש קצבה בשילוב מודל תלוי גיל. לפרטים נוספים ראו סעיף ה' להלן.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

1. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח חיים ובריאות (המשך)

ג. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

4. פקטור K

העתודה המשלימה לגמלה נצברת באופן הדרגתי בגין הכספים שנצברו בפוליסות עד לתום תקופת הדיווח, בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגעת המבוטחים לגיל פרישה.

ההפרשה ההדרגתית נעשית על ידי שימוש בפקטור K הנגזר משיעור ההכנסות העתידיות. ככל שפקטור K גבוה יותר, ההתחייבות להשלמת עתודה לקצבה שתוכר בדוח הכספי תהיה נמוכה יותר והסכום שיידחה וירשם בעתיד יהיה גבוה יותר. בהתאם להנחיות הממונה, אקטואר החברה קובע שני ערכי K נפרדים, אחד בגין התחייבויות בשל מרכיב החיסכון תלוי תשואה ושני בגין התחייבויות בשל מרכיב החיסכון מבטיח תשואה.

מדיניות החברה הינה שערך ה-K הינו קבוע וכי יש להפחית ערך זה רק במידה ולא ניתן להצדיקו. לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021, ערך ה-K עבור פוליסות מבטיחות תשואה הינו בשיעור של 0% ועבור פוליסות משתתפות ברווחים הינו בשיעור של 0.935%. יתרת העתודה להשלמת גמלא הכלולה בדוחות הכספיים לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של כ-1,213 מיליוני ש"ח וכ-1,137 מיליוני ש"ח, בהתאמה. העתודה הצפויה להיזקף לדוחות הכספיים על ידי שימוש בפקטור K לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021 הסתכמה לסך של כ-827 מיליוני ש"ח וכ-887 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

5. שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות, בגין חלק מביטוחי הבריאות וכן על קצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול היזום על ידי החברה עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיונות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון החברה והן מבוססות על סוג המוצר, משך החיים של המוצר ומגמות מכירה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

2. השפעת השינויים בהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים ובמגזר ביטוח בריאות:

2022	2021	2020	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
מגזר ביטוח חיים			
(51)	-	217	עדכון מחקר בקשר עם שיעור פרישה ושיעור מימוש גמלה (א)
(23)	-	-	עדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי (ג)
(279)	-	-	יישום חוזר בעניין עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי (ב)
(353)	-	217	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזר ביטוח חיים
מגזר ביטוח בריאות			
בריאות פרט			
28	300	(30)	עדכון הנחות בעקבות מחקרים (ה)
58	-	-	עדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי (ג)
(12)	-	-	יישום חוזר בעניין עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי (ב)
74	300	(30)	
סיעוד			
120	-	-	עדכון בקשר עם התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי (ג)
(358)	-	19	עדכון הנחות בעקבות מחקרים (ד)
(238)	-	19	
(164)	300	(11)	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזר ביטוח בריאות
(517)	300	206	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזרים חיים ובריאות לפני מס
(340)	197	136	סך הכל השפעת השינויים בהנחות העיקריות במגזרים חיים ובריאות לאחר מס

א. בתקופת הדוח, נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים בסך של כ-51 מיליוני ש"ח לפני מס בשל עדכון מחקר בקשר עם גיל פרישה ושיעור מימוש גמלה (גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-65 מיליוני ש"ח, וקטון בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-14 מיליוני ש"ח).

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

2. השפעת השינויים בהנחות העיקריות ששימשו בחישוב ההתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים ובמגזר ביטוח בריאות: (המשך)

ב. ביום 30 ביוני 2022 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה" (להלן: "החוזר").

בעקבות יישום החוזר, בשנת 2022 נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים בסך של כ-279 מיליוני ש"ח לפני מס (גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 1990 בסך של כ-80 מיליוני ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון עד שנת 2003 בסך של כ-134 מיליוני ש"ח, גידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 שאינו תלוי תשואה בסך של כ-20 מיליוני ש"ח, וגידול בהתחייבויות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון משנת 2004 תלוי תשואה בסך של כ-45 מיליוני ש"ח) וגידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר בריאות בסך של כ-12 מיליוני ש"ח לפני מס.

ג. בתקופת הדוח, עודכן קצב התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי. השפעת האמור הביאה לקטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-155 מיליוני ש"ח לפני מס (ענף סיעוד פרט – קיטון בהתחייבויות בסך של כ-120 מיליוני ש"ח, ענף בריאות פרט - קיטון בהתחייבויות בסך של כ-58 מיליוני ש"ח, ענף מחלות קשות – גידול בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-23 מיליוני ש"ח).

ד. השפעת עדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שיעורי הביטולים, התחלואה והתמותה בענף סיעוד הביאה לגידול בהתחייבויות הביטוחיות בתקופת הדוח בסך של כ-358 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-351 מיליוני ש"ח בסיעוד פרט, וסך של כ-7 מיליוני ש"ח בסיעוד קבוצתי).

ה. השפעת עדכון הנחות בעקבות מחקרים שביצעה החברה בקשר עם שיעורי הביטולים והתחלואה בענף בריאות פרט הביאה לקטון בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-28 מיליוני ש"ח לפני מס.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

3. ניתוחי רגישות בביטוח חיים ובריאות

ניתוחי הרגישות מתייחסים להנחות העומדות בבסיס חישוב ההתחייבויות הביטוחיות בספרים.

ליום 31 בדצמבר 2022

שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים והקטנות)		שיעור תחלואה		שיעור תמותה		שיעור לקיחת גמלא*	
+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+5%	-5%
מיליוני ש"ח							
57	(66)	(346)	302	739	(892)	(64)	65

רווח (הפסד)

ליום 31 בדצמבר 2021

שיעור הביטולים (פדיונות, סילוקים והקטנות)		שיעור תחלואה		שיעור תמותה		שיעור לקיחת גמלא*	
+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+5%	-5%
מיליוני ש"ח							
42	(54)	(480)	444	1,138	(1,573)	(74)	74

רווח (הפסד)

* לסכום העתודה המשלימה לגמלאות ראו באור 19א

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

4. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי

להלן תיאור מוצרי הביטוח השונים, השיטות וההנחות המשמשות לחישוב ההתחייבויות בגינם בהתאם לסוג המוצר. לקבוצה חוזי ביטוח בתחומי הביטוח הכללי בעיקר בענפי רכב חובה, חבויות, רכב קסקו וביטוח רכוש.

פוליסת ביטוח רכב חובה מכסה את בעל הפוליסה והנוהג מפני כל חבות שהם עשויים לחוב לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 בשל נזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש ברכב מנועי לנהג ברכב, לנוסעים ברכב, או להולכי רגל שנפגעו על ידי הרכב. תביעות ברכב חובה מתאפיינות ב"זנב ארוך" דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

ביטוחי חבויות מיועדים לכיסוי חבותו של מבוטח בגין נזק שהוא עלול לגרום לצד שלישי. סוגי הביטוח העיקריים הינם: ביטוח אחריות כלפי צד ג', ביטוח אחריות מעבידים, ביטוח חבויות אחרות כגון אחריות מקצועית, חבות מוצר ואחריות דירקטורים ונושאי משרה. עיתוי הגשת תביעות וסילוקן מושפע ממספר גורמים כגון סוג הכיסוי, תנאי הפוליסה, חקיקה ותקדימים משפטיים. בדרך כלל תביעות בתחום החבויות מתאפיינות ב"זנב ארוך".

פוליסה לביטוח נזקי רכב ולנזקי רכב רכוש צד ג' מעניקים למבוטח כיסוי לנזק רכוש. הכיסוי בדרך כלל מוגבל לשווי הרכב שניזוק. התעריף לביטוח רכב רכוש מחייב אישור, כמו גם אישור הפוליסה בכללותה, על ידי הממונה והינו תעריף אקטוארי ובחלקו דיפרנציאלי (שאינו אחיד לכלל המבוטחים ומותאם לסיכון). התעריף האמור מבוסס על מספר פרמטרים, הן אלה הקשורים לרכב המבוטח בפוליסה (כגון סוג הרכב, שנת ייצור, וכיו"ב) והן אלה הקשורים לאפיוני המבוטח (גיל הנהג, ניסיון תביעות וכו'). תהליך החיתום מתבצע בחלקו באמצעות התעריף עצמו ובחלקו באמצעות מערכת נהלים שנועדו לבדוק את ניסיון התביעות של המבוטח הכוללים הצגת אישור העדר תביעות ממבטח קודם במשך שלוש שנים אחרונות, הצגת אישור מיגון עדכני וכו', ומשולבים באופן ממוכן בתהליך ההפקה של הפוליסות.

במרבית המקרים, הפוליסות בביטוחי רכב רכוש מונפקות לפרק זמן של שנה. כמו כן, במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

ביטוחי רכוש מיועדים להעניק למבוטח כיסוי כנגד נזק פיזי לרכושו ואובדן רווחים עקב הנזק לרכושו.

הסיכונים העיקריים המכוסים בפוליסות רכוש הינם סיכונים אש, התפוצצות, פריצה, רעידת אדמה ונזקי טבע. ביטוחי הרכוש כוללים לעיתים כיסוי לנזקי אובדן רווחים עקב הנזק הפיזי שנגרם לרכוש. ביטוחי רכוש מהווים נדבך חשוב בביטוחי דירות, ביטוחי בתי עסק, ביטוחים הנדסיים, מטענים בהובלה (ימית, יבשתית, אווירית) וכו'. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

4. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

א. עקרונות חישוב ההערכה האקטוארית בביטוח כללי

כללי

(א) ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:

- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
- פרמיה בחסר
- תביעות תלויות
- ובניכוי - הוצאות רכישה נדחות

ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה והוצאות הרכישה הנדחות מחושבים בדרך שאינה תלויה בהנחות כל שהן ולכן אינן חשופות לסיכון הרזרבה. לעניין האופן בו מחושבות הפרשות אלה ראו באור 3 מדיניות חשבונאית.

(ב) בהתאם להוראות הממונה, בענפים המקובצים ובענפים שאינם מקובצים התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר ממונה בביטוח כללי, על-פי שיטות אקטואריות מקובלות באופן עקבי לשנה הקודמת. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח ולכל שנת אירוע/חיתום, נקבעת על סמך שיקול דעת לפי מידת ההתאמה של השיטה לענף ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. ההערכות מתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של התפתחות תשלומי התביעות ו/או התפתחות סכום התשלומים וההערכות הפרטניות. ההערכות כוללות הנחות בדבר עלות התביעה הממוצעת, עלויות הטיפול בתביעות ושכיחות התביעות. הנחות נוספות יכולות להתייחס לשינויים בשערי הריבית, ובעיתוי ביצוע התשלומים. תשלומי התביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפויות עצמיות.

(ג) השימוש בשיטות אקטואריות המבוססות על התפתחות התביעות מתאים בעיקר כאשר קיים מידע יציב ומספק בתשלומי התביעות ו/או בהערכות הפרטניות כדי להעריך את סך עלות התביעות הצפויה. כאשר המידע הקיים בניסיון התביעות בפועל אינו מספק, משתמש האקטואר לעיתים, בחישוב המשקלל בין אומדן ידוע (בחברה ו/או בענף) כגון L/R לבין התפתחות התביעות בפועל. משקל גדול יותר ניתן להערכה המבוססת על ניסיון. ככל שהזמן עובר מצטבר מידע נוסף על התביעות.

(ד) כן נכללות הערכות איכותיות ושיקול דעת באשר לאפשרות שמגמות העבר לא ימשכו בעתיד. לדוגמה: עקב אירוע חד פעמי, שינויים פנימיים, כגון שינוי בתמהיל התיק, במדיניות החיתום ונוהלי הטיפול בתביעות וכן בגין השפעת גורמים חיצוניים כגון פסיקה משפטית, חקיקה וכו'. כאשר שינויים כאמור לעיל, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין.

(ה) בענפים אחרים שבהם לא יושם מודל אקטוארי העתודה נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי החברה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

(ו) חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי /בלתי יחסי), ניסיון התביעות בפועל והפרמיה שהועברה למבטחי משנה.

(ז) הערכת התביעות התלויות עבור חלק החברה בפול, בעסקים נכנסים וביטוחים משותפים המתקבלים מחברות ביטוח אחרות (מבטחים מובילים) התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול או על ידי המבטחים האחרים.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

4. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

ב. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים

הערכות האקטואריות מבוססות בעיקרן על מסדי הנתונים בגין התביעות המשולמות וההערכות הפרטניות הכוללות גם הוצאות ישירות ליישוב תביעות, בניכוי שיבובים והשתתפות עצמית. יצוין כי בהתאם להוראות הממונה תיכללנה בהפרשות גם עלויות עקיפות ליישוב תביעות בגין כל שנות החיתום.

(א) ענף אובדן רכוש (למעט ביטוח עבודות קבלניות ונזקי טבע וטרור) ומקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות)

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים, התפתחות תשלומים ותלויות ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות עד שנתיים וחצי בתוספת זנב לתקופות התפתחות מעבר לזה. בגין תביעות פתוחות ישנות (עם שנת נזק קודמת לשנתיים וחצי), לוקחת הקבוצה את התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. קיימת התייחסות נפרדת לאירועים חריגים.

בענף מקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות) מתבצע שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

(ב) ענף רכב רכוש

(1) תאונות

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות עד שנתיים וחצי בתוספת זנב לתקופות התפתחות מעבר לזה. בגין תביעות פתוחות ישנות (עם שנת נזק קודמת לשנתיים וחצי), לוקחת הקבוצה את התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. קיימת התייחסות נפרדת לאירועים חריגים.

(2) נזק טוטלי/גניבות

לגבי תביעות ידועות, התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי.

לגבי תביעות שטרם דווחו, כמות התביעות שטרם דווחה נקבעת לפי שיטות Link Ratios, Chain Ladder. עלות התביעות נקבעת לפי שיטת הממוצעים. החישוב נעשה בברוטו לפני חלק מבטחי משנה. חלק מבטחי משנה בחוזים היחסיים מחושב בהתאם להסכמים.

בענף רכב רכוש מתבצע שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

(ג) ענף רכב חובה

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים, התפתחות תשלומים ותלויות ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות של עד 17 שנה בתוספת זנב לתקופות התפתחות מעבר לזה. עבור שנות החיתום המאוחרות משתמשת החברה בשיטת Bornhuetter - Ferguson (BF). כמו כן מחושבות סטיות תקן לפי שיטת Thomas Mack.

בגין תביעות פתוחות ישנות, לוקחת החברה את סכום התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. העתודה עבור חלק החברה בגין הסדר ביטוח שיורי (הפול) מבוססת על החישוב שבוצע ע"י הפול.

שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

4. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

ב. פירוט השיטות האקטואריות בענפי הביטוח העיקריים (המשך)

(ד) ענפי חבויות - אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד ג' (כולל תביעות פקולטיביות), אחריות מקצועית (כולל אחריות רופאים ואחריות מנהלים) ואחריות למוצרים פגומים.

המודלים בהם משתמשת הקבוצה הינם: מודל התפתחות תשלומים, התפתחות תשלומים ותלויות ומודל התפתחות כמות התביעות תוך שימוש בשיטות: Link Ratios, Chain Ladder, וממוצעים לתקופת התפתחות עד 17 שנה בתוספת זנב לתקופות התפתחות מעבר לזה. עבור שנות החיתום המאוחרות משתמשת החברה בשיטת Bornhuetter - Ferguson (BF). כמו כן מחושבות סטיות תקן לפי שיטת Thomas Mack.

בגין תביעות פתוחות ישנות, נלקח סכום התביעות התלויות כפי שהוערכו באגף התביעות בביטוח כללי. בענפי החבויות, למעט אחריות כלפי צד ג', ההפרשה בגין תביעות פקולטיביות הינה המקסימום מבין סכום התביעות התלויות שהוערכו פרטנית באגף התביעות בביטוח כללי ובין סכום התביעות התלויות לפי המודל האקטוארי הני"ל. בענף צד ג' מתבצעת ההפרשה בגין תביעות פקולטיביות בהתאם למודל אקטוארי נפרד.

החישוב נעשה בברוטו לפני חלק מבטחי משנה. חלק מבטחי משנה מחושב בהתאם להסכמים. בביטוח משנה מסוג XOL מתחשבת החברה בהערכות של התביעות הגדולות הידועות וכן בפרמיה ששולמה למבטחי משנה בשנים האחרונות.

שימוש במודל סטוכסטי להערכת הרזרבה (מודל Bootstrap) וזאת לצורך עמידה בדרישות עמדת הממונה לגבי הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי.

(ה) הפרשות על בסיס הערכות אחרות (לא אקטואריות)

בהתאם להנחיות הממונה בחנה החברה חישוב הפרשות אקטואריות גם בענפים הבאים: עבודות קבלניות, נזקי טבע, נזקי טרור וערבויים מכר, עקב העדר מובהקות סטטיסטית לא יושם מודל אקטוארי בענפים אלו. התביעות התלויות בענפים אלו נכללו על בסיס הערכות הכוללות את המרכיבים הבאים:

(1) תביעות תלויות ידועות הכוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול עד לסוף התקופה ואשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים. הפרשה זו מתבססת בעיקרה על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין ומומחי החברה שמטפלים בתביעות.

(2) הפרשה בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו לחברה (IBNR) והפרשות בגין תביעות שדווחו בחסר (IBNER) על פי ניסיון בפועל של החברה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ה. סיכונים ביטוחיים (המשך)

4. סיכון ביטוחי בחוזי ביטוח כללי (המשך)

ג. ההנחות העיקריות שנלקחו לצורך ההערכה האקטוארית

(1) המודלים האקטואריים מבוססים על נתונים מותאמים ליום הדוח תחת ההנחה הבסיסית של גידול עתידי בעלות התביעות בגובה העלייה במדד והיוון ההפרשות בהתאם להוראות הנוהג המיטבי ולפי עקום הריבית חסרת הסיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות, ובהתחשב בפער בין השווי ההוגן והערך בספרים של הנכסים הלא סחירים.

(2) נכללת תוספת בגין מרווח לסיכון בענפי החבויות המבוססת על חישוב סטיות תקן לפי שיטת Thomas Mack.

(3) זנב התפתחות התביעות - שימוש בזנב כפי שתואר לעיל.

ד. הסדר עם ביטוח לאומי לעניין פיצויים מכוח חוק הביטוח הלאומי

בחודש יולי 2021 גובש הסדר בהסכמה בין חברות הביטוח, ובכללן החברה, לבין המוסד לביטוח לאומי (להלן, בהתאמה: "ההסכם" ו-"המל"ל") בעניין יישום זכות השיבוב של המל"ל לפי סעיף 328 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן: "החוק") במקרים בהם צד שלישי מחויב בפיצויים מכוח חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפלת"ד"). ההסכם קובע כי הצדדים ימשיכו להפעיל את מנגנון ההתדיינות וההתחשבנות הקיים ביניהם, ביחס למקרים שאירעו ויתרחשו בתקופה שמיום 1 בינואר 2014 עד יום 31 בדצמבר 2022, אשר חייבו או יחייבו את המל"ל לשלם גמלה לפי החוק, ואשר משמשים גם עילה לחייב את החברה לשלם פיצויים לפי חוק הפלת"ד; וכן כל חברת ביטוח תעמיד עד ליום 31 בדצמבר 2021 מקדמה למל"ל על חשבון המקרים כאמור השווה לשיעור של כ-4.06% מדמי הביטוח שנגבו על ידה בשנים 2014 עד 2018, אשר ממנה יקוזזו תביעות המל"ל האמורות בכפוף לאמור בהסכם. בהתאם לאמור לעיל, שילמה החברה בסוף שנת 2021 מקדמה בסך של כ-140 מיליוני ש"ח (מתוך הסכום האמור סך של כ-33 מיליוני ש"ח בגין פעילות שירביט).

כמו כן, בהמשך לאמור בהסכם, נקבע במסגרת החקיקה לעניין התוכנית הכלכלית לשנות התקציב 2021 ו-2022 (להלן: "חוק ההסדרים") ביטול של חובת תשלום הסכום הגלובלי, אשר הוסדרה במקור בחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2019), התשע"ח-2018, בעד מקרים שאירעו בשנים 2014 עד 2018. כמו כן, נקבע בחוק ההסדרים שיעור קבוע מדמי הביטוח שעל כלל המבטחות להעביר למל"ל בגין תאונות דרכים שיתרחשו בשנת 2023 ואילך, וזאת חלף שיבוב פרטני של התביעות. בהתאם להוראות שנקבעו בחוק ההסדרים, השיעורים מדמי הביטוח שייגבו בכל שנה ויועברו למל"ל יהיו כדלקמן: בשנים 2023 ו-2024 – 10% מדמי הביטוח; משנת 2025 ואילך – 10.95% מדמי הביטוח. להערכת הראל השקעות, ההסדרים המפורטים לעיל ביחס לעבר, לא צפויים להשפיע מהותית על התוצאות הכספיות של הראל השקעות.

ה. עדכונים להתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי

לאור הוראות חוזר לעניין "אופן הקצאת נכסים שאינם בשווי הוגן בעת חישוב בדיקת נאותות העתודה (LAT) (ראו גם באור 33), וכן לאור העלייה החדה של עקום הריבית חסרת הסיכון והעובדה שבעקבותיה אין לחברה עתודת LAT בסיעוד, עדכנה החברה ברבעון השני של שנת 2022 את נוהל ההקצאה של הנכסים הלא סחירים. בהתאם לנוהל המעודכן, החברה יכולה לבצע העברות מעת לעת, ובהתאם לצורך, בין הנכסים המיוחסים למגזרים השונים, באופן שיביא לניצול מרבי של השווי העודף, בכפוף למגבלת הנכסים. בהתאם לחוזר, עדכון נוהל ההקצאה של הנכסים הלא סחירים טופל כשינוי אומדן בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי (IAS) מספר 8.

כמו כן, במהלך תקופת הדוח, ועם צבירת הניסיון ביישום מודל ה"נוהג המיטבי", עודכן אופן יישום המודל כך שעתודות הבסיס נמדדות בהתאם ל"נוהג המיטבי" ועודכנו ההנחות במודל האקטוארי לרבות בקשר עם הבאה בחשבון של היעדר מתאם מלא בין הענפים השונים, כפי שמתאפשר בעמדת הממונה בדבר "נוהג מיטבי".

בעקבות העדכונים האמורים, נרשם בשנת 2022 (ברבעון השני), קיטון נטו בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח כללי בסך של כ-75 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-7 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב חובה, סך של כ-13 מיליוני ש"ח לפני מס בענף רכב רכוש, וסך של כ-55 מיליוני ש"ח לפני מס בענפי חבויות אחרים). מתוך סך זה סך של כ-84 מיליוני ש"ח לפני מס נובע מתוספת עודף שווי הוגן של נכסים לא סחירים אשר הוקצו בעבר למגזר ביטוח בריאות וכעת מוקצים למגזר ביטוח כללי.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי

1. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר 2022			
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
22,569	12,949	9,620	בארץ
995	595	400	בחו"ל
23,564	13,544	10,020	סך כל נכסי החוב
ליום 31 בדצמבר 2021			
סה"כ	שאינם סחירים	סחירים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
23,952	11,751	12,201	בארץ
1,101	570	531	בחו"ל
25,053	12,321	12,732	סך כל נכסי החוב

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים

1. נכסי חוב בארץ

דירוג מקומי*					
ליום 31 בדצמבר 2022					
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	A+ עד BBB-	AA- ומעלה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					נכסי חוב בארץ
					נכסי חוב סחירים
5,726	-	-	-	5,726	אגרות חוב ממשלתיות
3,894	4	-	413	3,477	אגרות חוב קונצרניות
9,620	4	-	413	9,203	סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
					נכסי חוב שאינם סחירים
5,031	-	-	-	5,031	אגרות חוב ממשלתיות
478	-	9	10	459	אגרות חוב קונצרניות
195	-	-	-	195	פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
1,202	1,202	-	-	-	משכנתאות
10	10	-	-	-	הלוואות על פוליסות
82	-	-	40	42	הלוואות בשעבוד מניות המקנות שליטה
5,939	681	29	3,474	1,755	בטחונות אחרים
12	12	-	-	-	ללא בטחונות
12,949	1,905	38	3,524	7,482	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
22,569	1,909	38	3,937	16,685	סך הכל נכסי חוב בארץ
3,375	-	38	2,655	682	מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי**

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמה: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

** בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בקבוצה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי הקבוצה, ראו סעיף ו'3 להלן.

נכסי החוב המוצגים בטבלאות שלהלן כנכסים מדורגים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)
2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)
  1. נכסי חוב בארץ (המשך)

דירוג מקומי**				
ליום 31 בדצמבר 2021				
AA- ומעלה	A+ עד -	נמוך מ - BBB	לא מדורג	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,598	-	-	-	7,598
4,050	541	1	11	4,603
11,648	541	1	11	12,201
4,779	-	-	-	4,779
1,022	23	5	-	1,050
196	-	-	-	196
-	-	-	823	823
-	-	-	9	9
105	81	-	-	186
1,508	2,637	147	409	4,701
-	-	-	7	7
7,610	2,741	152	1,248	11,751
19,258	3,282	153	1,259	23,952
495	1,943	152	-	2,590

נכסי חוב בארץ

נכסי חוב סחירים

אגרות חוב ממשלתיות 7,598

אגרות חוב קונצרניות 4,050

סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ 11,648

נכסי חוב שאינם סחירים

אגרות חוב ממשלתיות 4,779

אגרות חוב קונצרניות 1,022

פיקדונות בבנקים ובמוסדות פיננסיים 196

נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:

משכנתאות -

הלוואות על פוליסות -

הלוואות בשעבוד מניות המקנות שליטה 105

בבטחונות אחרים 1,508

ללא בטחונות -

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ 7,610

סך הכל נכסי חוב בארץ 19,258

מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי** 495

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+.

** בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בקבוצה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי הקבוצה, ראו סעיף ו'3 להלן.

נכסי החוב המוצגים בטבלאות שלהלן כנכסים מדורגים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

2. נכסי חוב בחו"ל

דירוג בינלאומי*				
ליום 31 בדצמבר 2022				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	עד BBB BBB+	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
400	-	38	314	48
400	-	38	314	48
10	10	-	-	-
585	207	47	104	227
595	217	47	104	227
995	217	85	418	275
378	-	47	104	227

נכסי חוב בחו"ל
נכסי חוב סחירים
אגרות חוב קונצרניות
סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים
אגרות חוב קונצרניות
נכסי חוב אחרים
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
סך הכל נכסי חוב בחו"ל
מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי***

דירוג בינלאומי*				
ליום 31 בדצמבר 2021				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	עד BBB BBB+	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3	-	-	-	3
528	-	42	449	37
531	-	42	449	40
9	9	-	-	-
561	199	26	76	260
570	208	26	76	260
1,101	208	68	525	300
362	-	26	76	260

נכסי חוב בחו"ל
נכסי חוב סחירים
אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב קונצרניות
סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל

נכסי חוב שאינם סחירים
אגרות חוב קונצרניות
נכסי חוב אחרים
סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
סך הכל נכסי חוב בחו"ל
מזה- נכסי חוב בדירוג פנימי***

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Moody's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+

** בהתאם לחוזרי הממונה 15-9-2007 ו-16-9-2007 קיימת בקבוצה תשתית ארגונית וניהולית לניהול האשראי, במסגרת זו מבצעת החברה מעקב ובחינה על כל נכסי החוב בהם השקיעה. לנכסי חוב להם לא קיים דירוג חיצוני שניתן על ידי חברה מדרגת, מבוצע דירוג פנימי על ידי הקבוצה, ראו סעיף ו'3 להלן

נכסי החוב המוצגים בטבלאות שלהלן כנכסים מדורגים בדירוג פנימי הנם אלו שלהם לא קיים דירוג חיצוני כאמור.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

3. סיכון אשראי בגין נכסים אחרים בארץ

דירוג מקומי**

ליום 31 בדצמבר 2022				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ- BBB	A+ עד BBB-	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
27	27	-	-	-
2,976	1,432	-	-	1,544
1	-	-	-	1
88	-	-	-	88
1,041	877	-	-	164
1,396	-	-	49	1,347
5,529	2,336	-	49	3,144

הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני**
 חייבים ויתרות חובה (1)
 נכסי מסים נדחים
 נכסי מסים שוטפים
 השקעות פיננסיות אחרות
 מזומנים ושווי מזומנים

דירוג מקומי**

ליום 31 בדצמבר 2021				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ- BBB	A+ עד BBB-	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
28	28	-	-	-
1,124	871	-	-	253
1,027	747	-	-	280
2,114	-	-	77	2,037
4,293	1,646	-	77	2,570

הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני**
 חייבים ויתרות חובה (1)
 השקעות פיננסיות אחרות
 מזומנים ושווי מזומנים

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+
 ** כלול בסעיף השקעה בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

(1) מתוך הסכום האמור, סך של כ-1,411 מיליוני ש"ח וסך של כ-277 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, בהתאמה הינו בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

4. סיכון אשראי בגין נכסים אחרים בחו"ל

דירוג בינלאומי*

ליום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	עד BBB BBB+	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
351	351	-	-	-
139	34	-	-	105
2,695	2,605	-	-	90
39	-	-	1	38
3,224	2,990	-	1	233

הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני **
 חייבים ויתרות חובה (1)
 השקעות פיננסיות אחרות
 מזומנים ושווי מזומנים

דירוג בינלאומי*

ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	עד BBB BBB+	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
308	308	-	-	-
47	25	-	20	2
2,167	2,119	-	-	48
95	-	-	1	94
2,617	2,452	-	21	144

הלוואות לחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני **
 חייבים ויתרות חובה
 השקעות פיננסיות אחרות
 מזומנים ושווי מזומנים

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Moody's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+

** כלול בסעיף השקעה בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

(1) מתוך הסכום האמור, סך של כ-107 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022 הינו בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

5. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים בארץ

דירוג מקומי*				
ליום 31 בדצמבר 2022				
ס"כ	לא מדורג	נמוך מ- BBB	A+ עד BBB-	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,891	206	12	1,232	441
4,086	-	-	38	**4,048
<u>5,977</u>	<u>206</u>	<u>12</u>	<u>1,270</u>	<u>4,489</u>

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות***
 ערבויות שניתנו שלא מטופלות כחוזי
 ביטוח
 סך הכל חשיפת אשראי בגין ערבויות
 ומסגרות אשראי בלתי מנוצלות

דירוג מקומי*				
ליום 31 בדצמבר 2021				
ס"כ	לא מדורג	נמוך מ- BBB	A+ עד BBB-	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,727	89	19	1,147	472
47	-	-	47	-
<u>1,774</u>	<u>89</u>	<u>19</u>	<u>1,194</u>	<u>472</u>

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות***
 ערבויות שניתנו שלא מטופלות כחוזי
 ביטוח**
 סך הכל חשיפת אשראי בגין ערבויות
 ומסגרות אשראי בלתי מנוצלות

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג שאישר הממונה. נתוני הדירוג הומרו לסמלי הדירוג של S&P בהתאם למקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל בתוכו A- ועד A+

בקשר עם חשיפת אשראי חוץ מאזני יצוין כי הטבלה לעיל אינה כוללת ערבויות אשר הנפיקו תאגידיים בנקאיים, לבקשת חברות הקבוצה, לטובת צד ג', לשם קיום מחויבויותיה במסגרת מכרזים בהם השתתפו החברות ובמסגרת פעילותן השוטפת

** בגין התקשרות של הראל ביטוח בעסקאות מתן ערבות פיננסית ושירותי תפעול לתיקי משכנתאות שהועמדו על ידי מוסדות פיננסים ומבוטחים על ידי חברת ביטוח משנה זרה, ראו גם באור 4138. (ליום 31 בדצמבר 2021 אין ערבויות שהועמדו לחברות בחו"ל). החשיפה המקסימלית מגובה בנכסי נדל"ן בשיעור Loan to value של כ-50%.

*** עיקר הניירות הינם בדירוג פנימי

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

2. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

6. סיכוני אשראי בגין מכשירים חוץ מאזניים בחו"ל

דירוג בינלאומי*

ליום 31 בדצמבר 2022				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	עד BBB BBB+	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
58	6	2	37	13
58	6	2	37	13

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

דירוג בינלאומי*

ליום 31 בדצמבר 2021				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	עד A+ BBB-	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
99	16	9	49	25
99	16	9	49	25

מסגרות אשראי בלתי מנוצלות

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה Moody's, S&P ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

3. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי

1. בהמשך לאישור הממונה מיום 11 בנובמבר 2015 תוכל החברה להקצות הון בשל נכסי חוב בלתי סחירים אשר דורגו על פי המודל הפנימי לדירוג אשראי לפי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח 1998, וזאת החל מהרבעון הרביעי לשנת 2015. עוד נקבע באישור הממונה מיום 11 בנובמבר 2015 כי הדירוג הפנימי של החברה אינו תקף להערכת אשראי לא סחיר למוסדות פיננסיים רבות בנקים וחברות ביטוח; אשראי מגובה נכס בסיס; אשראי לחברות העוסקות בנדל"ן יזמי ואשראי לא סחיר למימון פרויקטים וכי בגין כל הנ"ל לא תהא רשאית החברה להפחית את הקצאת ההון העודפת. עוד נקבע באישור כי אם קיים להלוואה דירוג חיצוני, יש להקצות הון לפי הנמוך מבין הדירוגים.
2. ביום 26 בנובמבר 2020 פורסם חוזר גופים מוסדיים 2020-9-19 שעניינו תיקון הוראות החוזר המאוחד – פרק 4 לשער 5 "ניהול נכסי השקעה" – מודל דירוג פנימי (להלן: "החוזר") שעיקר תיקונו מטרם לקדם התמקצעות והתמחות בתחום דירוגי האשראי בגופים המוסדיים. במסגרת החוזר נקבע, בין היתר, כדלקמן:
  - א. כי גוף מוסדי אשר מקיים את התנאים המפורטים בנספח ג' לחוזר, יראו את מודל הדירוג שלו כמודל דירוג פנימי שאושר ע"י הממונה, למעט סוגי אשראי לגביהם לא יוכר מודל דירוג פנימי, כגון: אשראי לבנק, גוף מוסדי אחר והלוואה לעמית או למבוטח.
  - ב. להוציא את הנושאים הנוגעים למודל דירוג פנימי מתוך מדיניות ההשקעה הכוללת אותה נדרש הדירקטוריון לאשר.
  - ג. בהתאם, לאפשר לדירקטוריון להסמיך ועדה ייעודית למודל דירוג אשראי פנימי שתפקידה יהא לאשר את מודל הדירוג הפנימי ולפקח עליו. כן לקבוע את מספר העסקאות אשר ידורגו ע"י חברה מדרגת במקביל לדירוג באמצעות מודל פנימי. הדירקטוריון או הוועדה כאמור תקבע את תדירות הדיווח לעניין תהליכי התיקוף, השינויים במודל ובלבד שמועד הדיווח יהיה בסמוך לסיום הליך התיקוף המודל (זאת חלף הדיווח הקיים היום, מידי שנה). הוראות החוזר יחולו על כל הגופים המוסדיים ותחילתן ביום פרסומן. תוקפו של אישור למודל דירוג פנימי שניתן ע"י הממונה לפני פרסום החוזר יפקע ביום 31 בדצמבר 2022, אולם גוף מוסדי יהיה רשאי להמשיך ולדרג אשראי גם לאחר מועד זה ועד לפירעונו הסופי של אותו אשראי, ובלבד שלא שונו תנאי האשראי באופן המגדיל את סכום האשראי או מאריך את התקופה לפירעון. בנוסף לכך, בחינה ודירוג מחדש של דירוגי אשראי המושפעים משינויי מודל שאושרו יבוצעו בתוך 12 חודשים, במקום 6 חודשים, וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2022.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

3. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי (המשך)

3. קיים שוני בסולמות דירוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. במהלך שנת 2009 פורסם סולם המרה בין הדירוג המקומי לבין סולם הדירוג הבינלאומי על-ידי חברות הדירוג.

4. מידע בדבר סיכוני אשראי בבאור זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בבאור נפרד.

5. לעניין יתרות מבטחי משנה ראו סעיף ח' נכסי ביטוח משנה.

6. לעניין יתרות פרמיה לגבייה ראו באור 11.

4. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות נכסי חוב פיננסיים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022			
חוף מאזני	סיכון אשראי מאזני		חוף מאזני	סיכון אשראי מאזני		
מיליוני ש"ח	% מסה"ב	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	% מסה"ב	מיליוני ש"ח	
-	1.1%	281	-	1.1%	255	ענף משק
1,539	23.2%	5,806	1,668	27.4%	6,457	תעשייה
103	3.0%	750	118	3.8%	884	בינוי ונדל"ן
15	0.4%	89	30	0.3%	82	חשמל ומים
6	0.4%	99	7	0.3%	78	מסחר
12	0.6%	150	4	0.5%	114	מלונאות ותיירות
-	1.0%	246	46	0.7%	167	תחבורה ואחסנה
-	10.8%	2,712	-	7.6%	1,783	תקשורת ושרותי מחשב
50	3.2%	795	25	3.6%	845	בנקים
92	2.8%	713	51	2.7%	630	שירותים פיננסיים
-	0.5%	116	-	0.4%	101	שירותים עסקיים אחרים
-	3.6%	903	-	5.9%	1,397	שירותים ציבוריים
9	-	13	-	-	14	אנשים פרטיים
1,826	50.6%	12,673	1,949	54.3%	12,807	אחר
-	49.4%	12,380	-	45.7%	10,757	אג"ח מדינה
1,826	100%	25,053	1,949	100%	23,564	

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי (המשך)

5. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות במכשירים הונניים

ליום 31 בדצמבר 2022						ענף משק
% מסה"כ	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד המניית היתר	נסחרות במדד ת"א 125	
מיליוני ש"ח						
16.4%	245	10	85	13	137	תעשייה
23.5%	352	77	90	8	177	בינוי ונדל"ן
5.2%	78	15	-	-	63	חשמל ומים
5.1%	77	-	-	7	70	מסחר
19.8%	296	99	87	-	110	תקשורת ושרותי מחשב
18.1%	271	-	-	-	271	בנקים
4.7%	71	14	-	11	46	שירותים פיננסיים
7.2%	107	-	46	18	43	שירותים עסקיים אחרים
100%	1,497	215	308	57	917	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2021						ענף משק
% מסה"כ	סך הכל	בחו"ל	לא סחיר	נסחרות במדד המניית היתר	נסחרות במדד ת"א 125	
מיליוני ש"ח						
18.3%	299	55	58	75	111	תעשייה
21.7%	354	69	76	36	173	בינוי ונדל"ן
5.1%	84	18	-	-	66	חשמל ומים
5.6%	91	3	-	7	81	מסחר
3.5%	57	57	-	-	-	תחבורה ואחסנה
15.5%	254	81	54	-	119	תקשורת ושרותי מחשב
20.6%	337	8	-	-	329	בנקים
3.5%	58	4	-	15	39	שירותים פיננסיים
6.2%	101	-	40	15	46	שירותים עסקיים אחרים
100%	1,635	295	228	148	964	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022										
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות (*)	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ		
מיליוני ש"ח										
-	50	-	-	108	404	562	16	578	פירוט מדינות/ אזורים שהחשיפה להם עולה על 1% מסך ההשקעות:	
-	129	314	246	41	2,738	3,468	306	3,774	בריטניה	
10,757	4,457	1,004	13	2,144	9,783	28,158	2	28,160	ארה"ב	
-	146	179	11	-	6,080	6,416	94	6,510	ישראל	
10,757	4,782	1,497	270	2,293	19,005	38,604	418	39,022	אחר	
סך הכל										
ליום 31 בדצמבר 2021										
אגרות חוב ממשלתיות	אגרות חוב קונצרניות	מניות	קרנות סל	קרנות נאמנות	נדל"ן להשקעה	השקעות אחרות (*)	סה"כ חשיפה מאזנית	נגזרים במונחי דלתא	סה"כ	
מיליוני ש"ח										
-	57	-	-	1	107	398	12	575	פירוט מדינות/ אזורים שהחשיפה להם עולה על 1% מסך ההשקעות:	
-	-	64	2	2	-	939	4	1,011	בריטניה	
-	169	298	61	361	38	2,478	109	3,514	גרמניה	
12,380	5,729	1,112	-	29	2,018	9,062	16	30,346	ארה"ב	
-	235	161	14	46	-	4,788	19	5,263	ישראל	
12,380	6,190	1,635	77	439	2,163	17,665	160	40,709	אחר	
סך הכל										

* השקעות אחרות כוללות נכסי ביטוח משנה, השקעות בחברות כלולות, מזומנים והשקעות פיננסיות אחרות שלא נכללו בטורים האחרים

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ח. ביטוח משנה

1. כללי

החברה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את המבטחים הישירים מחובתם כלפי מבוטחיהם על פי פוליסות הביטוח.

החברה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי יכולת מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו. חשיפה זו מנוהלת על ידי מעקב שוטף אחר מצבו של מבטח המשנה בשוק העולמי וכן אחר קיום התחייבויותיו הכספיות.

החברה חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד, עקב מבנה שוק ביטוח המשנה והכמות המוגבלת של מבטחי משנה בעלי דירוג מספק.

בהתאם להנחיית הממונה קובע דירקטוריון החברה, מידי שנה, מסגרות חשיפה מרביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר החברה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי. חשיפות אלו מנוהלות בחברה על ידי הערכה פרטנית של כל אחד ממבטחי המשנה באופן נפרד.

כמו כן, חשיפות החברה מפוזרות בין מבטחי משנה שונים, והעיקריות שבהן הינן למבטחי משנה המדורגים בדירוגים בינלאומיים גבוהים.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ח. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

ליום 31 בדצמבר 2022

חובות בפיגור	סה"כ חשיפה	פיקדונות מבטחי משנה	נכסי ביטוח משנה				יתרות בחובה (זכות)	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2022	דירוג	
			בביטוח חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח בריאות	בביטוח חיים				
מעל שנה לשנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א) (ג)	מבטחי משנה	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	1,085	52	883	273	3	-	(22)	520	AA
-	-	524	363	79	72	240	141	355	281	AA-
-	-	136	46	172	1	-	-	9	8	AA+
-	-	43	45	61	22	3	29	(27)	69	AA+
2	1	148	402	101	128	345	66	(90)	314	אחרים
2	1	1,936	908	1,296	496	591	236	225	1,192	
-	-	92	-	92	-	-	-	-	-	A+
-	-	307	949	85	9	986	16	160	244	A+
-	-	63	65	80	90	1	-	(43)	141	A
-	-	62	-	61	-	-	-	1	-	A-
-	4	434	208	435	291	12	10	(106)	506	אחרים
-	4	958	1,222	753	390	999	26	12	891	
-	5	79	115	146	55	3	1	(11)	98	נמוך מ- BBB או לא מדורג
2	10	2,973	2,245	2,195	941	1,593	263	226	2,181	

קבוצת דירוג (ד)

AA- ומעלה

Zurich Insurance Company

Swiss Re

National Indemnity

Gen Re

אחרים

A

Lexington

Scor

Korean Re

Somers Re

אחרים

נמוך מ- BBB או לא מדורג

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו, נכסי ביטוח משנה, בניכוי הפיקדונות ובניכוי סכום כתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף
 (ב) לאחר הפחתת הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ-9.4 מיליוני ש"ח
 (ג) סך-כל ההפרשות לחובות מסופקים בתוספת הקטנת חלקם של מבטחי משנה בתביעות תלויות ובעתודות מסתכם בסך של כ-9.4 מיליוני ש"ח
 (ד) הדירוגים נקבעו בהתאם לדירוג שניתן על ידי חברות דירוג מוכרות, כגון, S&P, Moody's וכו', הדירוגים השונים הומרו לסולם הדירוג של S&P לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה
 (ה) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של כ-2.5% (MPL) הינה כ-18,156 מיליוני ש"ח, ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זו הינו 28.9%
 (ו) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2022
 (ז) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הנה כ-7 אלפי ש"ח

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ח. ביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021

חובות בפיגור בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א) (ג)	פיקדונות מבטחי משנה	נכסי ביטוח משנה				יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2021	דירוג	
			בביטוח חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח בריאות	בביטוח חיים				
-	1,098	33	899	239	3	-	(10)	465	AA -	Zurich Insurance Company
-	556	304	461	71	181	132	15	228	AA -	Swiss Re
-	153	66	204	5	-	-	10	8	AA+	National Indemnity
-	264	783	82	10	847	16	92	198	AA -	Scor
2	261	424	194	176	313	97	(95)	369		אחרים
2	2,332	1,610	1,840	501	1,344	245	12	1,268		
-	140	-	132	-	-	-	8	-	A+	Lexington
-	80	49	70	80	2	-	(23)	110	A	Korean Re
-	77	-	75	-	-	-	2	-	A-	Watford Re
-	43	1	37	15	2	-	(10)	39	A+	LLOYDS UNDERWRITER
2	338	186	327	247	21	9	(80)	355		אחרים
2	678	236	641	342	25	9	(103)	504		
5	88	102	147	51	3	-	(11)	53		
9	3,098	1,948	2,628	894	1,372	254	(102)	1,825		

קבוצת דירוג (ד)

AA- ומעלה

A

נמוך מ- BBB או לא מדורג

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו, נכסי ביטוח משנה, בניכוי הפיקדונות ובניכוי סכום כתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם. היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף
 (ב) לאחר הפחתת הפרשה לחובות מסופקים בתוספת הקטנת חלקם של מבטחי משנה בתביעות התלויות ובעתודות מסתכם בסך של כ-3.7 מיליוני ש"ח
 (ג) סך-כל ההפרשות לחובות מסופקים בתוספת הקטנת חלקם של מבטחי משנה בתביעות התלויות ובעתודות מסתכם בסך של כ-3.7 מיליוני ש"ח המהווים 0.12% מסך החשיפה
 (ד) הדירוגים נקבעו בהתאם לדירוג שניתן על ידי חברות דירוג מוכרות, כגון, S&P, Moody's וכו', הדירוגים השונים הומרו לסולם הדירוג של S&P לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה
 (ה) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של כ-2.4% (MPL) הינה כ-16,147 מיליוני ש"ח, ממנה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר בחשיפה זו הינו 27.6%
 (ו) לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר חשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה לשנת 2021
 (ז) בקבוצה הלא מדורגת נכללות יתרות בגין תביעות תלויות באמצעות ברוקרים עד וכולל שנת 2003 אשר החשיפה בגינם הנה כ-47 אלפי ש"ח

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2022

התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה		פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו ¹	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
סה"כ	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,149	-	1,149	-	-	-	נכסים
1	-	1	-	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
2,423	2	2,421	-	-	-	נכסי מיסים נדחים
1,310	-	1,310	-	-	-	הוצאות רכישה נדחות
1,337	-	1,337	-	-	-	רכוש קבוע
2,060	2,060	-	-	-	-	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
2,293	-	2,293	-	-	-	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
4,992	155	-	34	4,161	642	נדל"ן להשקעה אחר
3,115	1,522	-	514	349	730	נכסי ביטוח משנה
88	-	-	-	88	-	חייבים ויתרות חובה
1,435	239	-	33	1,163	-	נכסי מסים שוטפים
67,420	67,420	-	-	-	-	פרמיות לגבייה
						השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
						השקעות פיננסיות אחרות:
10,020	-	-	488	7,231	2,301	נכסי חוב סחירים
13,544	-	-	671	8,642	4,231	נכסי חוב שאינם סחירים
1,497	-	1,497	-	-	-	מניות
3,736	-	3,482	2	249	3	אחרות
28,797	-	4,979	1,161	16,122	6,535	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
6,450	6,450	-	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
1,435	-	-	248	-	1,187	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
124,305	77,848	13,490	1,990	21,883	9,094	סך כל הנכסים

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022						
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
4,234	-	4,234	-	-	-	סך כל ההון התחייבויות
30,543	-	-	99	28,682	1,762	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
76,267	76,267	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
695	-	695	-	-	-	התחייבויות מסים נדחים
224	-	-	-	-	224	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
5,546	184	-	403	1,828	3,131	זכאים ויתרות זכות
13	-	-	-	13	-	התחייבויות בגין מסים שוטפים
6,783	1,113	17	115	1,538	4,000	התחייבויות פיננסיות
120,071	77,564	712	617	32,061	9,117	סך כל ההתחייבויות
124,305	77,564	4,946	617	32,061	9,117	סך כל ההון וההתחייבויות
-	284	8,544	1,706	(10,511)	(23)	סך כל חשיפה מאזנית, נטו
-	-	418	(5,565)	3,764	1,383	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	284	8,962	(3,859)	(6,747)	1,360	סה"כ חשיפה

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לביסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021					
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
					נכסים
1,060	-	1,060	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
2,316	2	2,314	-	-	הוצאות רכישה נדחות
1,346	-	1,346	-	-	רכוש קבוע
1,151	-	1,151	-	-	השקעות בחברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
1,963	1,963	-	-	-	נדליין להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
2,163	-	2,163	-	-	נדליין להשקעה אחר
5,148	186	-	108	4,230	נכסי ביטוח משנה
1,171	281	-	254	34	חייבים ויתרות חובה
1,373	254	-	136	976	פרמיות לגבייה
73,850	73,850	-	-	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
					השקעות פיננסיות אחרות:
12,732	-	-	648	8,891	נכסי חוב סחירים
12,321	-	-	590	8,496	נכסי חוב שאינם סחירים
1,635	-	1,635	-	-	מניות
3,194	-	2,869	-	171	אחרות
29,882	-	4,504	1,238	17,558	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
5,012	5,012	-	-	-	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,209	-	-	339	-	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
128,644	81,548	12,538	2,075	22,798	סך כל הנכסים

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

ט. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לביסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021						
סה"כ	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	פריטים לא פיננסיים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו*	בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
6,035	-	6,035	-	-	-	סך כל ההון התחייבויות
30,430	-	-	204	28,631	1,595	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
80,532	80,532	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
1,202	-	1,202	-	-	-	התחייבויות מסים נדחים
264	-	-	-	-	264	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
4,599	582	-	**365	**1,500	**2,152	זכאים ויתרות זכות
20	-	-	-	20	-	התחייבויות בגין מסים שוטפים
5,562	61	-	3	1,691	3,807	התחייבויות פיננסיות
122,609	81,175	1,202	572	31,842	7,818	סך כל ההתחייבויות
128,644	81,175	7,237	572	31,842	7,818	סך כל ההון וההתחייבויות
-	373	5,301	1,503	(9,044)	1,867	סך כל חשיפה מאזנית, נטו
-	-	160	(4,335)	3,783	392	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	373	5,461	(2,832)	(5,261)	2,259	סה"כ חשיפה

* מרבית הביטוחים שמבצעת הקבוצה נקובים בשקלים וחשיפתה לשינויים בשערי החליפין איננה מהותית. במקום בו קיימת חשיפה לשערי חליפין היא נובעת בעיקרה מחשיפה לדולר ולאירו

** מוין מחדש

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

י. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים		בש"ח צמוד למדד	בש"ח צמוד למדד
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
2,060	2,060	-	-	-
6,450	-	1,206	-	5,244
19,962	-	2,382	11,783	5,797
14,475	-	2,144	5,298	7,033
13,283	13,283	-	-	-
19,700	19,602	6	60	32
1,918	2	-	155	1,761
77,848	34,947	5,738	17,296	19,867
-	10,094	(24,780)	253	14,433

נדל"ן להשקעה
 מזומנים ושווי מזומנים
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב בלתי סחירים
 מניות
 השקעות פיננסיות אחרות
 אחר
סך כל הנכסים
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא

ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים		בש"ח צמוד למדד	בש"ח צמוד למדד
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
1,963	1,963	-	-	-
5,012	-	1,804	-	3,208
21,155	-	2,683	10,986	7,486
15,977	-	2,142	6,194	7,641
17,393	17,393	-	-	-
19,325	18,584	1	133	607
723	2	-	186	535
81,548	37,942	6,630	17,499	19,477
-	8,967	(23,490)	274	14,249

נדל"ן להשקעה
 מזומנים ושווי מזומנים
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב בלתי סחירים
 מניות
 השקעות פיננסיות אחרות
 אחר
סך כל הנכסים
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים
נגזרים במונחי דלתא

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר 2022				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB	A+ עד - BBB	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
13,063	-	-	-	13,063
4,828	115	-	1,289	3,424
12,631	4,245	12	4,374	4,000
30,522	4,360	12	5,663	20,487
3,742	-	12	2,396	1,334

נכסי חוב בארץ :
 אגרות חוב ממשלתיות
 נכסי חוב אחרים – סחירים
 נכסי חוב אחרים – בלתי סחירים
 סך הכל נכסי חוב בארץ
 מזה – נכסי חוב בדירוג פנימי

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר 2021				
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB	A+ עד - BBB	AA- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
13,398	-	-	-	13,398
5,390	91	23	1,197	4,079
14,032	4,632	7	4,650	4,743
32,820	4,723	30	5,847	22,220
3,939	-	7	2,563	1,369

נכסי חוב בארץ :
 אגרות חוב ממשלתיות
 נכסי חוב אחרים – סחירים
 נכסי חוב אחרים – בלתי סחירים
 סך הכל נכסי חוב בארץ
 מזה – נכסי חוב בדירוג פנימי

הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.

* המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מידרוג". נתוני חברת מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

י. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

דירוג בינלאומי *

ליום 31 בדצמבר 2022

סה"כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB	BBB+ עד - BBB	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3,915	398	504	1,972	1,041
1,288	-	113	443	732

נכסי חוב בחו"ל:

סך כל נכסי החוב בחו"ל

מזה- נכסים מדורגים בדירוג פנימי

דירוג בינלאומי *

ליום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB	BBB+ עד - BBB	A- ומעלה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4,312	537	583	2,215	977
1,254	-	153	298	803

נכסי חוב בחו"ל:

סך כל נכסי החוב בחו"ל

מזה- נכסים מדורגים בדירוג פנימי

הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המרבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מרבי.

* המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי הממונה S&P, Moody's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. בעלי שליטה וחברות בנות

בעלת השליטה המלאה בחברה הינה הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ (להלן: "הראל השקעות"). במהלך העסקים הרגיל נערכות, בתנאים מסחריים רגילים, עסקאות בין החברה לבין הראל השקעות וחברות בנות שלה, ובכלל זה רכישת פוליסות ביטוח, מתן שירותי ניהול, שירותי ברוקר עבור ביטוחי משנה (באמצעות הראל UK), רכישת מוצרים פיננסיים ועוד. החברה רוכשת שירותים וטובין מאת הראל השקעות וחברות בשליטתה, ובכלל זה שכירות של משרדים, שירותי מחשוב וכיוצא ב. ככל שעסקאות אלו מהוות עסקאות זניחות בהתאם לנוהל שאימצה החברה, כקבוע בתקנה (41 א 6 א) לתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים) התש"ע 2010, הרי שאינן מתוארות בדוחות אלה.

ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה קבעו ביום 23 במרץ 2023 וביום 30 במרץ 2023, בהתאמה, כי עסקת בעל שליטה, תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

- א. היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות).
- ב. לגבי עסקאות ביטוח, חסכון ארוך טווח ופיננסיים: הן נעשו תחת אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה, כפי שאושרו ע"י דירקטוריון החברה.
- ג. סכום הביטוח בשייר עצמי של החברה בכל פוליסה אינו עולה על 10 מיליוני ש"ח, וסכום הביטוח ברוטו בכל פוליסה אינו עולה על 50 מיליוני ש"ח. המגבלה האמורה לא תחול על פוליסות חיסכון.
- ד. התקשרויות אחרות שעלותן השנתית המצטברת לקבוצה אינה עולה על 100,000 ש"ח. מובהר בזאת, כי כל עסקה למתן שירותים על ידי בעל שליטה או קרובו, לא תסווג כעסקה זניחה. עוד יובהר, כי עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות, כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות, יבחנו כעסקה אחת. עסקאות שתעמודנה בפרמטרים של זניחות כאמור לא תידרשנה לאישורים מיוחדים.

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים)

נושאי המשרה הבכירים בקבוצה זכאים בנוסף לשכר, להטבות שלא במזומן (רכב וכדומה). הקבוצה מפקידה עבורם כספים במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת ותוכנית הפקדה מוגדרת לצורך תשלומים אחר סיום העסקה.

במסגרת אישור מדיניות התגמול של החברה נקבע כי המדיניות חלה על דירקטורים המכהנים בחברה ו/או בחברות בנות שלה, כך שהם זכאים לתגמול עבור כהונתם בדירקטוריון ובוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, בהתאם לקבוע בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס – 2000 (להלן: "תקנות גמול דירקטורים") והם אינם זכאים למענקים או לתגמול נוסף. בנוסף להוצאות הקבועות בתקנות גמול דירקטורים חיצוניים המכהנים בחברה ובחברות בנות שלה, כפוף גם להוצאות הקבועות בתקנה 2 לתקנות החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), תשס"ז-2006 (להלן: "תקנות הזיקה"). לגבי דירקטורים שמכהנים בחברה ובחברות הבנות שלה ושאינם דירקטורים חיצוניים, לא חלה המגבלה הקבועה בתקנה 2 לתקנות הזיקה. במקרה שבו דירקטור ימונה לתפקיד נוסף שאינו חברות בדירקטוריון ו/או בוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, ייקבע התגמול בהתאם לאופי התפקיד ויובא לאישור האסיפה הכללית.

שכרם של הדירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים, לא יעלה על שכרם של הדירקטורים החיצוניים בחברה, למעט דירקטורים אשר הינם מבעלי השליטה בחברה ותנאי העסקתם מאושרים באסיפה הכללית של הראל השקעות, כמפורט בסעיף 3 להלן.

ביום 8 במרץ 2022 פורסמה הוראת שעה המאפשרת תשלום גמול השתתפות מלא לדירקטורים בגין ישיבות שנערכו באמצעי תקשורת במהלך תקופת משבר הקורונה (השלמה ל-100% גמול השתתפות). החברה ביצעה השלמת תשלום בגין ישיבות מזכות בהתאם לאמות מידה שנקבעו ע"י דירקטוריון החברה.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

1. מדיניות תגמול לנושאי משרה – הראל השקעות

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הראל השקעות והשינויים הרגולטוריים שחלו בנושא התגמול, ביום 12 באוקטובר 2020 אישרה האסיפה הכללית של הראל השקעות, לאחר שאישרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון של הראל השקעות, את מדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות (להלן: "מדיניות תגמול"). מדיניות התגמול עומדת במגבלות שנקבעו בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 ("חוק הגבלת השכר").

מדיניות התגמול נועדה לשמש לצורך הנעת המנהלים הבכירים והכוונתם בהתאם ליעדי החברה ותוכניתה האסטרטגית, מתוך דגש על הגברת התחרותיות בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה. כל זאת, במטרה ליצור ערך כלכלי ארוך טווח לחברה ולבעלי מניותיה. מדיניות התגמול נערכה בהתחשב, בין היתר, בגודל החברה ואופי פעילותה, בקידום מטרות החברה, האסטרטגיה, תוכנית העבודה לטווח הארוך ומדיניות ניהול הסיכונים, וכן בתנאי ההעסקה והמענקים שהיו נהוגים בחברה לנושאי המשרה בשנים קודמות, רמות שכר ותגמול מקובלות בתאגידי ביטוח ופיננסיים בישראל ובחברות גדולות אחרות במשק הישראלי, וכן על בסיס שיקולים ארגוניים נוספים.

מדיניות התגמול מתייחסת לסוגים שונים של נושאי משרה, ביניהם גם לאופן התגמול של הדירקטורים המכהנים בהראל השקעות ובחברה.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה שאינם דירקטורים ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של הקבוצה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) נקבע כי יישמר פער בין השכר של מנכ"ל הראל השקעות לשכר של יתר נושאי המשרה שכפופים למנכ"ל; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבע כי ניתן לשלם רכיב שכר קבוע שאינו מזכה בתנאים סוציאליים; (ה) נקבעו הוראות לעניין המענקים השנתיים מותני הביצועים, לרבות היקף מקסימאלי של מענקים לגבי המנכ"ל ולגבי נושאי המשרה הכפופים למנכ"ל; (ו) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ז) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם הראל השקעות; (ח) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה בהראל השקעות. (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (i) פיצויים, שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% מעבר למתחייב על פי דין, בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים. (ii) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים. (iii) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות. (iv) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות. נקבע, כי התקשרות בהסכם אי תחרות תיעשה במקרים חריגים בלבד ובכפוף לתנאים שנקבעו במדיניות התגמול.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תוכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של הראל השקעות. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

במסגרת המענק השנתי תלוי הביצועים, קיים רכיב של שיקול דעת, המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק. סכומו של רכיב זה לא יעלה על 3 משכורות חודשיות וניתן יהיה לשלמו גם במקרה שבו לא יתקיימו תנאי הסף לתשלום המענק מותנה הביצועים.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל, הראל השקעות תכבד הסכמים קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

ביום 6 באוקטובר 2021 אישרה האסיפה הכללית של הראל השקעות תיקון למדיניות התגמול של הראל השקעות לפיו, במקרה של הקצאת אופציות, מחיר המימוש לא יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן. לא חל כל שינוי ביתר הוראות מדיניות התגמול של הראל השקעות כפי שאושרה באוקטובר 2020.

במדיניות התגמול של הראל השקעות נקבע, כי היא תשמש כמדיניות מנחה (אך לא מחייבת) גם בחברות הבנות העיקריות בקבוצה. לפרטים בדבר מדיניות התגמול שאומצה בגופים המוסדיים בקבוצה, ראו סעיף 2 להלן.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

2. מדיניות תגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה

החברה וחברות נוספות בקבוצה שהינן גופים מוסדיים ("הגופים המוסדיים"), אימצו בנובמבר 2013 מדיניות תגמול המבוססת על מדיניות התגמול של הראל השקעות המפורטת בסעיף 1 לעיל. מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה עודכנה מספר פעמים לאורך השנים בהתאם להוראות רגולטוריות מעודכנות אשר פורסמו לרבות פרסומו של חוזר הממונה שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" (להלן: "החוזר"), המעדכן ומבטל את חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" וחוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים- תיקון" (להלן: "חוזר מדיניות תגמול"), ומשלבם בחוזר המאוחד, בהתאם לאסדרה רלוונטית שהתגבשה בתחום ובכלל זה בהתאם להוראות חוק הגבלת השכר ובתקנות לפיו, והוראות המפקח על הבנקים שעודכנו על רקע זה.

להלן עיקרי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים:

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה ובעלי תפקיד מרכזי ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה ובעל תפקיד מרכזי יהיה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של החברה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) התגמול יכול שיהיה מורכב ממספר רכיבים עיקריים: שכר קבוע, מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק מובטח, מענק הונני, מענקים מיוחדים וכן עלויות שיפוי וביטוח; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבעו הוראות לעניין הרכב המענק השנתי אשר מורכב מרכיב מבוסס מדידה וכן מרכיב של שיקול דעת המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק; (ה) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ו) נקבעו הוראות לעניין מענק הונני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם החברה; (ז) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ח) המדיניות כוללת הוראות לעניין אופן הפריסה והדחיה של המענק השנתי וכן הוראות לעניין השבה לחברה של סכומים ששולמו כמענקים שנתיים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי בחברה; (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (1) פיצויים- שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים (2) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים (3) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות ו- (4) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תוכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של החברה. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

בנוסף, המדיניות כוללת הוראות גם לעניין תגמול הדירקטורים בחברה וכן תגמול עובדים בחברה שאינם נושאי משרה או בעלי תפקיד מרכזי.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל החברה תכבד הסכמים ותנאי העסקה קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, בחודשים פברואר - מרץ 2023 אישרו ועדת התגמול של הגופים המוסדיים והדירקטוריונים של הגופים המוסדיים עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים. מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים מפורסמת באתר האינטרנט של הראל.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

3. תנאי העסקה - בעלי השליטה

במסגרת האסיפה הכללית של הראל השקעות אשר התקיימה ביום 12 באוקטובר 2020, אושרו מחדש תנאי העסקתם של בעלי השליטה בהראל השקעות. לאישורה של האסיפה קדמו אישורים בועדת התגמול ובדירקטוריון הראל השקעות ביום 13 באוגוסט 2020 וביום 31 באוגוסט 2020, בהתאמה. במסגרת האישור מחדש, לא בוצע כל שינוי בתנאי העסקתם של בעלי השליטה. תנאי העסקה שאושרו תואמים את מדיניות התגמול של הראל השקעות. הוראות הסכמי העסקה החדשים של בעלי השליטה יחולו החל מיום 1 בדצמבר 2020, לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, הצדדים רשאים לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 30 יום מראש.

בהתאם לדין הקיים במועד דוח זה, היא צורך באישור מחדש של ההתקשרות עם מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור בחלוף שלוש שנים ממועד תחילת ההתקשרות (1 בדצמבר 2020), וזאת בשל היותם בעלי שליטה בחברה, למעט ככל וישונה הדין ואו מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור לא ימנו על בעלי השליטה בחברה.

א. תנאי העסקה - מר יאיר המבורגר :

מר יאיר המבורגר עומד בראש קבוצת הראל ביטוח ופיננסים, מאז היווסדה. מר יאיר המבורגר מכהן כדירקטור בחברה ויו"ר דירקטוריון הראל השקעות. בנוסף, מכהן מר יאיר המבורגר בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: חבר בדירקטוריון Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר בדירקטוריון A.Turk Nippon Sigorta S בטורקיה; יו"ר דירקטוריון הראל הנפקות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל קרנות נאמנות בע"מ; חבר בועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו) של הגופים המוסדיים בקבוצה ודירקטור בחברות נוספות בקבוצה. מר יאיר המבורגר מכהן בחברה ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יאיר המבורגר: בגין כהונתו של מר יאיר המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ-160,000 ש"ח (סך של 163,993 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד מידי שנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

תנאים נלווים: מר יאיר המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 725,669 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יאיר המבורגר ביתרת העלות. מר יאיר המבורגר אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יאיר המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד). מר יאיר המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יאיר המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יאיר המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר זכאי ל 30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר אינו זכאי להשתתף בתוכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יאיר המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. מר יאיר המבורגר זכאי לכתב שיפוי, אשר הוענק לו לראשונה במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 וכפי יתר נושאי המשרה בחברה, והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

3. תנאי העסקה - בעלי השליטה (המשך)

א. תנאי העסקה - מר יאיר המבורגר: (המשך)

מענק שנתי: מר יאיר המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר יאיר המבורגר זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יאיר המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יאיר המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יאיר המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בגין תקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. אם לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יאיר המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יאיר המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ב. תנאי העסקה - מר גדעון המבורגר:

מר גדעון המבורגר מכהן בקבוצת הראל בתפקידים בכירים מאז היווסדה. מר גדעון המבורגר מכהן כיום בקבוצת הראל בתפקידים העיקריים הבאים: חבר בדירקטוריון הראל השקעות ונשיא הראל; חבר בדירקטוריון Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות. בנוסף, מר גדעון המבורגר עוסק בנושאי ביטוח משנה, וזאת הן עבור החברה והן עבור חברות הביטוח האחרות בקבוצה. מר גדעון המבורגר מכהן בהראל השקעות ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר גדעון המבורגר: בגין כהונתו של מר גדעון המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של 127,000 ש"ח (סך של 130,064 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד מידי שנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

תנאים נלווים: מר גדעון המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 725,669 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר גדעון המבורגר ביתרת העלות. מר גדעון המבורגר אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר גדעון המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד). מר גדעון המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר גדעון המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר גדעון המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר אינו זכאי להשתתף בתוכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר גדעון המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר גדעון המבורגר הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

3. תנאי העסקה - בעלי השליטה (המשך)

ב. תנאי העסקה - מר גדעון המבורגר: (המשך)

המענק השנתי: מר גדעון המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר גדעון המבורגר זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר גדעון המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר גדעון המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר גדעון המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פריסה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפריסה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבידעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר גדעון המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר גדעון המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ג. תנאי העסקה - מר יואב מנור:

מר יואב מנור מכהן בתפקידים בכירים בקבוצת הראל מאז היווסדה. מר יואב מנור מכהן בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: יו"ר פעיל של דירקטוריון הראל המשמר מחשבים בע"מ; חבר בדירקטוריון החברה; חבר בדירקטוריון הראל השקעות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות ודירקטור בחברות נוספות בקבוצה. מר יואב מנור מכהן בחברות קבוצת הראל במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יואב מנור: בגין כהונתו של מר יואב מנור בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות מיום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ-127,000 ש"ח (סך של 130,064 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד מידי שנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

תנאים נלווים: מר יואב מנור זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 725,669 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יואב מנור ביתרת העלות. מר יואב מנור אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יואב מנור זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד). מר יואב מנור זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יואב מנור זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יואב מנור החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר יואב מנור זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יואב מנור לא יהיה זכאי להשתתף בתוכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יואב מנור לא יהא זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר יואב מנור הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

המענק השנתי: מר יואב מנור אינו זכאי למענק השנתי.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

3. תנאי העסקה - בעלי השליטה (המשך)

ג. תנאי העסקה - מר יואב מנור: (המשך)

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר יואב מנור זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יואב מנור בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יואב מנור הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יואב מנור זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכלל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פריסה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפריסה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יואב מנור לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יואב מנור התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

4. תנאי העסקה של מנכ"ל הראל השקעות ויו"ר הדירקטוריון של החברה - מר מישל סיבוני

מר מישל סיבוני אשר כיהן כמנכ"ל החברה משנת 2009 וכמנכ"ל הראל השקעות במרבית התקופה האמורה, סיים בסוף חודש יוני 2021 את כהונתו כמנכ"ל החברה ומונה כיו"ר דירקטוריון החברה (במקומו של מר יאיר המבורגר אשר ממשיך לכהן כדירקטור בחברה). מר מישל סיבוני ממשיך ככהונתו כמנכ"ל הראל השקעות במקביל לכהונתו כיו"ר דירקטוריון החברה.

בחודש אוגוסט 2013 התקשרה החברה בהסכם ההעסקה עדכני עם מר מישל סיבוני, אשר אושר גם באסיפה הכללית של הראל השקעות באותו מועד. בחודש אוקטובר 2016 ("מועד העדכון") עודכן ההסכם כאמור באופן שתאם את מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה ואת הוראות חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 ("חוק תגמול נושאי משרה").

בחודשים מאי-יוני 2021 אישרו האורגנים הרלוונטיים של החברה ושל הראל השקעות את תנאי כהונתו של מר מישל סיבוני עבור התקופה שתחילתה ביום 1 ביולי 2021, בה יכהן כמנכ"ל הראל השקעות ויו"ר הדירקטוריון של החברה. תנאי הכהונה אושרו ללא שינוי לעומת התנאים הקיימים. ככלל תנאי ההעסקה הנוכחיים תואמים את מדיניות התגמול של החברה, תוך שמירה על רכיבים שקיימים בתנאי ההעסקה הקודמים.

להלן פירוט תנאי ההעסקה הנוכחיים של מר מישל סיבוני:

תקופת ההעסקה:

הוראות הסכם ההעסקה חלות לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 180 יום מראש.

שכר שוטף:

משכורתו החודשית של מר מישל סיבוני החל מינואר 2018 עומדת על סך של כ-248 אלפי ש"ח.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

4. תנאי העסקה של מנכ"ל הראל השקעות ויו"ר הדירקטוריון של החברה - מר מישל סיבוני (המשך)

תנאים נלווים:

מר מישל סיבוני זכאי להחזר הוצאות סבירות שיוצאו על ידו במסגרת מילוי תפקידו, לרבות החזקת טלפון / טלפון סלולרי, דמי חבר לאגודות מקצועיות, מנוי לעיתונים וספרות מקצועית, ביטוח אחריות מקצועית, בדיקות סקר תקופתיות, פוליסת ביטוח בריאות / שיניים קבוצתית לעובדי קבוצת הראל, פוליסת ריסק קבוצתית לבכירים בקבוצת הראל, פוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתית לעובדים בקבוצת הראל, השתתפות בהשתלמויות ונסיעות תמרוץ לסוכנים (כולל ב/ת זוג), פעילויות רווחה כמקובל בקבוצת הראל (כגון: שי לחג, נופש, ארוחות, ימי גיבוש וכיוצ"ב), רכישת מוצרי ביטוח של קבוצת הראל בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה, רכישת מוצרים פיננסיים של הראל פיננסיים בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה.

מר מישל סיבוני יהיה רשאי, בכל עת, לקבל מהראל ביטוח רכב לשימוש, כמקובל לגבי מנכ"ל החברה. במקרה שיבחר לקבל רכב כאמור לשימוש, שווי הרכב ייזקף במסגרת המשכורת השוטפת ויהווה חלק מהבסיס להפרשות לפי הוראות הסכם ההעסקה.

החברה תפריש בגין המשכורת הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה. כמו כן, מר מישל סיבוני זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו-2.5% על חשבון העובד).

מר מישל סיבוני זכאי ל-10 ימי הבראה בשנה בהתאם לתעריף המתפרסם על ידי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים. מר מישל סיבוני זכאי לחופשה בת 35 ימי עבודה בשנה. מר מישל סיבוני זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו עד לסך של 180 ימים, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה.

למר מישל סיבוני הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של הראל השקעות בחודש יולי שנת 2006 ובאסיפה הכללית שלהראל השקעות בחודש מרץ 2012.

סיום העסקה:

מר מישל סיבוני יהיה זכאי לשכר עבור 8 חודשי הסתגלות.

מר מישל סיבוני יהיה זכאי לפיצויים בגובה 200% (100% מעל הפיצויים ע"פ דין) בגין התקופה שחלה ביום 1 באוגוסט 2009 ועד למועד עדכון הסכם ההעסקה (אוקטובר 2016). בגין התקופה מתחילת העסקתו בחברה ועד ליום 31 ביולי 2009 (מועד מינויו לתפקיד מנכ"ל הראל ביטוח) יהיה מר מישל סיבוני זכאי לפיצויי פיטורים בגובה 150% (בהסכם ההעסקה הנוכחי הזכאות היא ל-100% בגין תקופה זו).

מר מישל סיבוני התחייב לאי תחרות בתום העסקתו, וזאת לתקופה של 7 שנים מתום העסקתו בחברה, תמורת מענק אי תחרות בסכום של 5,000,000 ש"ח. בהתאם להתחייבות לאי תחרות מר מישל סיבוני התחייב, כי במהלך תקופת אי התחרות הוא לא ישמש כמנכ"ל של חברת ביטוח בישראל, בין כשכיר ובין כנותן שירותים וכן התחייב שלא לעשות שימוש בידע שנצבר ושייצבר לו בחברה בתחום ביטוחי הבריאות ובהתאם לכך הוא התחייב שלא לשמש כיועץ לחברות ביטוח בתחום ביטוחי בריאות.

בהתאם למדיניות התגמול של החברה, מר מישל סיבוני יהיה זכאי, יחד עם בני משפחתו, להמשיך ולהיכלל בפוליסות הביטוח הקבוצתיות של עובדי הראל, לאחר סיום ההעסקה, תוך תשלום הפרמיות, בהתאם לסכומים שיהיו מקובלים לגבי כלל עובדי הקבוצה.

זכויות העבר של מר מישל סיבוני, שנצברו והופרשו בעבר בדוחות הכספיים של החברה, בגין סכום הפיצויים המוגדלים שיגיעו למר מישל סיבוני עד למועד העדכון וכן דמי ההסתגלות, הופקדו בנאמנות לטובת מר מישל סיבוני בפוליסות חסכון, והם ישוחררו למר מישל סיבוני בהתקיים הזכאות לקבלת הכספים כאמור בסיום העסקתו בחברה. החברה הופטרה במועד ההפקדה מכל התחייבויותיה כלפי מר מישל סיבוני בקשר עם סכומים אלו, בהגיע מועד סיום העסקתו של מר מישל סיבוני.

אופציות:

במסגרת תוכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה אשר אושרה בחודש אוגוסט 2021, הוענקו למר מישל סיבוני 180,000 אופציות, הניתנות למימוש עד 180,000 מניות רגילות של הראל השקעות בנות 0.1 ש"ח ע.נ. כל אחת, כפוף להתאמות, ללא תמורה במזומן. לפרטים נוספים ראו באור 37 להלן.

לפרטים אודות התקשרות הראל השקעות עם מר מישל סיבוני בעסקת "המצפן – שותפים לדרך בע"מ" ראו באור 36'3.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

5. תנאי העסקה של מנכ"ל החברה – ניר כהן

מר ניר כהן אשר כיהן כמנהל חטיבת המטה ומשנה למנכ"ל החברה עד חודש יוני 2021, מונה כמנכ"ל החברה החל מיום 1 ביולי 2021.

תנאי העסקתו של מר ניר כהן בתפקידו כמנכ"ל החברה אושרו ע"י האורגנים הרלוונטיים של החברה.

להלן פירוט תנאי העסקה של מר ניר כהן:

תקופת ההעסקה:

הוראות הסכם ההעסקה חלות לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 9 חודשים מראש.

שכר שוטף:

משכורתו החודשית של מר ניר כהן החל מיולי 2021 עומדת על סך של כ-222 אלפי ש"ח.

תנאים נלווים:

מר ניר כהן זכאי להחזר הוצאות סבירות שיוצאו על ידו במסגרת מילוי תפקידו, לרבות החזקת טלפון / טלפון סלולרי, דמי חבר לאגודות מקצועיות, מנוי לעיתונים וספרות מקצועית, ביטוח אחריות מקצועית, בדיקות סקר תקופתיות, פוליסת ביטוח בריאות / שיניים קבוצתית לעובדי קבוצת הראל, פוליסת ריסק קבוצתית לבכירים בקבוצת הראל, פוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתית לעובדים בקבוצת הראל, השתתפות בהשתלמויות ונסיעות תמרוץ לסוכנים (כולל בן/ת זוג), פעילויות רווחה כמקובל בקבוצת הראל (כגון: שי לחג, נופש, ארוחות, ימי גיבוש וכיוצ"ב), רכישת מוצרי ביטוח של קבוצת הראל בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה, רכישת מוצרים פיננסיים של הראל פיננסיים בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה.

מר ניר כהן יהיה רשאי, בכל עת, לקבל מהראל ביטוח רכב לשימוש, כמקובל לגבי מנכ"ל החברה. במקרה שיבחר לקבל רכב כאמור לשימוש, שווי הרכב ייזקף במסגרת המשכורת השוטפת ויהווה חלק מהבסיס להפרשות לפי הוראות הסכם ההעסקה.

החברה תפריש בגין המשכורת הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה. כמו כן, מר ניר כהן זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד).

מר ניר כהן זכאי ל-10 ימי הבראה בשנה בהתאם לתעריף המתפרסם על ידי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים.

מר ניר כהן זכאי לחופשה בת 30 ימי עבודה בשנה. מר ניר כהן זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו עד לסך של 180 ימים, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה.

למר ניר כהן הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של הראל השקעות בחודש יולי שנת 2006 ובאסיפה הכללית של הראל השקעות בחודש מרץ 2012.

סיום העסקה:

מר ניר כהן יהיה זכאי לשכר עבור 3 חודשי הסתגלות וכן חודש נוסף בגין כל שנה בה יועסק כמנכ"ל החברה. תקופת ההסתגלות לא תעלה על 5 חודשים. מובהר כי כל התשלום בגין הסתגלות מותנה בכך שההוצאה השנתית החזויה לחברה בגין ההסתגלות בשנות כהונתו כמנכ"ל תהא מותרת לתשלום בהתאם לעלות השנתית החזויה הכוללת של כלל רכיבי התגמול על פי הוראות חוק הגבלת שכר הבכירים:

מר ניר כהן יהיה זכאי לפיצויים בגובה 150% (כולל השלמת ותק עד ליום 30.6.2021). החל מיום 1 ביולי 2021, גובה הפיצויים יעמוד על 100%.

מר ניר כהן התחייב כי במהלך תקופה של שנתיים מסיום העסקתו בחברה, לא ישמש כמנכ"ל חברת ביטוח, תמורת מענק בסכום של 5,000,000 ש"ח. בתקופה של 5 שנים החל מיום 1 בינואר 2023 קיימת לחברה הזכות ושיקול הדעת האם לממש או לא לממש את הסדר הנ"ל, במידה והמנכ"ל יעזוב מרצונו את החברה במהלך תקופה זו.

בהתאם למדיניות התגמול של החברה, מר ניר כהן יהיה זכאי, יחד עם בני משפחתו, להמשיך ולהיכלל בפוליסות הביטוח הקבוצתיות של עובדי הראל, לאחר סיום ההעסקה, תוך תשלום הפרמיות, בהתאם לסכומים שיהיו מקובלים לגבי כלל עובדי הקבוצה.

אופציות:

במסגרת תוכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה אשר אושרה בחודש אוגוסט 2021, הוענקו למר ניר כהן 180,000 אופציות, הניתנות למימוש לעד 180,000 מניות רגילות של הראל השקעות בנות 0.1 ש"ח ע.ג. כל אחת, כפוף להתאמות, ללא תמורה במזומן. לפרטים נוספים ראו באור 37 להלן.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. תגמולים והטבות לאנשי מפתח ניהוליים (לרבות דירקטורים) (המשך)

6. תגמולים והטבות בגין העסקת אנשי מפתח ניהוליים (לרבות יושב ראש הדירקטוריון) כוללות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2020		2021		2022		
מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	
44	23	49	25	51	27	הטבות לעובדים לטווח קצר *
8	23	11	20	10	21	הטבות לאחר סיום העסקה
-	-	2	19	9	21	תשלומים מבוססי מניות
<u>52</u>		<u>62</u>		<u>70</u>		סה"כ עלות שכר
<u>3</u>	4	<u>3</u>	5	<u>2</u>	5	יתרות לסוף השנה של הלוואות לאנשי מפתח ניהוליים

* הנתונים לעיל, כוללים אומדן שערכה החברה למענק שישולם לאנשי מפתח עליהם חלה מדיניות התגמול עבור שנת הדוח. החישוב הסופי של סכום המענקים, עבור שנת הדוח, ייערך בחודש אפריל, לאחר שיהיו בידי החברה הנתונים ההשוואתיים של חברות אחרות (תשואה על ההון, תשואת נוסטרו וכו'). לפיכך עשוי להיות פער בין האומדן לבין החישוב הסופי של סכום המענקים

7. תגמולים והטבות בגין אנשי מפתח ניהוליים אשר הינם דירקטורים שלא מועסקים בחברה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2020		2021		2022		
מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	מיליוני ש"ח	מס' אנשים	
2	8	3	8	4	9	שכר דירקטורים*

* מתייחס לשכר דירקטורים המתקבל ישירות מהחברה בלבד.

8. החברה משתתפת (עבורה ועבור חברות הקבוצה) בביטוח דירקטורים ונושאי משרה הנרכש מהחברה

הסכום ששולם עבור החברה ועבור חברות הקבוצה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2020	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
<u>3</u>	<u>3</u>	<u>3</u>

עבור ביטוח דירקטורים ונושאי משרה

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ליום 31 בדצמבר 2022		
בעל עניין* וצדדים קשורים אחרים	בעל שליטה (החברה האם)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
165	-	חייבים ויתרות חובה
562	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		השקעות פיננסיות אחרות
394	-	נכסי חוב שאינם סחירים
		התחייבויות
5	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
43	-	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
-	378	התחייבויות פיננסיות
68	900	זכאים ויתרות זכות
ליום 31 בדצמבר 2021		
בעל עניין* וצדדים קשורים אחרים	בעל שליטה (החברה האם)	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
66	-	חייבים ויתרות חובה
670	-	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		השקעות פיננסיות אחרות
303	-	נכסי חוב שאינם סחירים
		התחייבויות
5	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
42	-	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
-	**359	התחייבויות פיננסיות
70	23	זכאים ויתרות זכות

* יתרת נכסי חוב הגבוהה ביותר במשך השנה של בעלי עניין הסתכמה לסך של כ-1,037 מיליוני ש"ח (בשנת 2021 סך של כ-972 מיליוני ש"ח)

** הוצג מחדש

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ד. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים		החברה האם	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022			
19	20		פרמיות שהורווחו ברוטו
3	-		הכנסות מדמי ניהול
31	-		רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
3	-		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
111	-		עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
97	98		הוצאות הנהלה וכלליות
-	33		הוצאות מימון, נטו
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021			
18	16		פרמיות שהורווחו ברוטו
2	-		הכנסות מדמי ניהול
17	-		רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
2	-		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
111	-		עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
88	85		הוצאות הנהלה וכלליות
-	22		הוצאות מימון, נטו
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020			
19	12		פרמיות שהורווחו ברוטו
3	-		הכנסות מדמי ניהול
10	-		רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
3	-		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
146	-		עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
71	88		הוצאות הנהלה וכלליות
-	12		הוצאות מימון, נטו

* נושאי משרה בחברה עשויים לרכוש, מידי פעם, חוזי ביטוח, חוזי השקעה או מוצרים פיננסיים אחרים שהונפקו על ידי הקבוצה וזאת בתנאי שוק ובמהלך העסקים הרגיל. ככל שעסקאות אלו נכללות בגדר "עסקאות זניחות" לא מובא לגביהן פירוט בדוחות הכספיים

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ה. התקשרויות עם בעלי שליטה ונושאי משרה

1. התקשרות עם אדריכל:

החברה התקשרה בחודש ינואר 2011 בהסכם (אשר תוקן בינואר 2016, בדצמבר 2017, בדצמבר 2018, בדצמבר 2019, בדצמבר 2020 ובדצמבר 2021) לקבלת שירותי אדריכלות מאת מר מיקי קורנהויזר, שהינו אחיה של אשתו של מר יאיר המבורגר, בעל השליטה ויו"ר דירקטוריון החברה ("ההסכם" ו/או "ההתקשרות"). במסגרת ההסכם, מעניק מר קורנהויזר שירותי אדריכלות שוטפים לחברה ולחברות בנות שלה בפרויקטים שונים של החברה.

ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה אישרו תיקון להסכם, לפיו תקופת ההתקשרות בהסכם תוארך עד ליום 31 בדצמבר 2023, והתמורה החודשית בגין שירותי האדריכלות תישאר בסך של 28,000 ש"ח.

2. מענק בגין שנת 2022 לנושאי משרה:

בחודש אפריל 2023, לאחר תקופת הדוח, יובאו לאישור ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים, מענקים לנושאי המשרה בחברה ובחברות הבנות שלה אשר נכללים בתוכנית התגמול. המענקים הכלולים בדוח זה, חושבו על בסיס נתונים בפועל וכן על בסיס אומדנים, המתייחסים בעיקר לנתונים השוואתיים לתוצאות הפעילות של חברות ביטוח אחרות הנכללות בקבוצת ההשוואה. התחשיב הסופי למענקים וכן אישורם, יבוצע עד תום אפריל 2023.

3. מענק בגין שנת 2021 לנושאי משרה:

בחודש אפריל 2022, אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל החברות הבנות שהינן גופים מוסדיים מענקים לנושאי המשרה ובעלי התפקיד בחברה ובחברות הבנות הנכללים בתוכנית התגמול. המענקים חושבו על בסיס נתונים בפועל וכן על בסיס אומדנים, המתייחסים בעיקר לנתונים השוואתיים לתוצאות הפעילות של חברות ביטוח אחרות הנכללות בקבוצת ההשוואה.

4. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה:

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בהראל השקעות וביתר חברות בקבוצת הראל, המכהנים כיום וכן שיכהנו בחברות האמורות מעת לעת (לרבות נושאי משרה בקבוצת הראל הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 31 באוקטובר 2022, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 200 מיליוני דולר ארה"ב. עלות הפרמיה השנתית בגין הכיסוי כאמור וגובה ההשתתפות העצמית הינם בהתאם לתנאי השוק, ונקבעו בהתאם להצעות שקיבלה החברה ממבטחי משנה. העלות כאמור אינה מהותית לחברה.

5. התחייבות לשיפוי נושאי משרה ודירקטורים:

ביום 29 בינואר 2012 וביום 30 בינואר 2012 אישרו ועדת הביקורת של החברה וכן דירקטוריון החברה, בהתאמה, מתן כתבי שיפוי מתוקנים לנושאי משרה ודירקטורים בחברה, לרבות דירקטורים שהינם בעלי השליטה בחברה. ביום 5 במרץ 2012 אישרה האסיפה הכללית מתן כתבי השיפוי המתוקנים לדירקטורים ונושאי משרה בחברה, לרבות לבעלי השליטה. כתבי השיפוי המתוקנים, הינם ללא שינוי בגבול האחריות של החברה, אך כוללים אפשרות שיפוי בהתאם לשיפוי המותר, לפי חוק סמכויות אכיפה מנהלית. כתבי השיפוי יינתנו לנושאי משרה בחברה המכהנים כיום וכן שיכהנו בחברה מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברה הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם). יובהר, כי ההחלטה לאישור כתבי השיפוי המתוקנים, אינה מבטלת את כתבי השיפוי הקיימים, אלא רק באה להוסיף להם.

6. סיום כהונה של היועצת המשפטית ומינוי יועץ משפטי:

הגב' נטלי משען-זכאי, אשר כיהנה כמשנה למנכ"ל החברה וכיועצת המשפטית הראשית של קבוצת הראל וכן כיו"ר הדירקטוריון של חברות הגמל והפנסיה של הקבוצה, סיימה בסוף חודש מאי 2022 את תפקידה בקבוצת הראל בתום שמונה שנות כהונה. עו"ד גלעד שפירא מונה כמשנה למנכ"ל החברה וכיועץ המשפטי הראשי של קבוצת הראל, החל מיום 1 ביוני 2022.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)**ה. התקשרויות עם בעלי שליטה ונושאי משרה (המשך)**

7. התקשרות בהסכם עם נכדו של בעל השליטה בחברה :

בהתאם להוראות תקנה 1ב(א)(4) לתקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי עניין), תש"ס-2000 (להלן: "תקנות הקלות"), בחודש אוגוסט 2020, אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, התקשרות בין החברה לבין מר עידן טמיר, נכדו של מר יאיר המבורגר, שהינו מבעלי השליטה בחברה ומכהן כדירקטור החברה, לפיה מועסק מר טמיר בתפקיד מנהל פרויקטים בחטיבת הדיגיטל של החברה החל מיום 1 בספטמבר 2020. במסגרת תפקידו כמנהל פרויקטים בחטיבת הדיגיטל, מר טמיר זכאי למשכורת חודשית בסך של 10,250 ש"ח בתוספת החזר עבור נסיעות ותנאים סוציאליים נוספים כמקובל לעובדים בדרג זה בקבוצת הראל. במסגרת אישור ההתקשרות אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון כי ההתקשרות עומדת בהוראות תקנה 1ב(א)(4) לתקנות הקלות שכן השכר החודשי המשולם למר טמיר, אינו עולה על השכר החודשי הממוצע במשק, והוא סביר בהתחשב בהיקף ההעסקה, באופי התפקיד ובכישורי מר טמיר לביצוע התפקיד.

8. שינויים בהרכב דירקטוריון החברה :

מר אפרים דרור, סיים ביום בסוף חודש מרץ 2022 תשע שנות כהונה כדירקטור חיצוני בחברה.

הגב' דבורה ויזל מונתה כדירקטורית חיצונית בחברה החל מיום 1 באוקטובר 2022.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

1. עסקאות נוספות

1. הסכמים למתן שירותים:

א. על-פי הסכם בין החברה האם לחלק מהחברות המוחזקות שלה, זכאית החברה האם לקבל דמי ניהול בשיעור של 0.5% מהפרמיה שגובות חברות הביטוח, דמי ניהול בשיעור של 3% מדמי הניהול שגובה החברה המנהלת של קופות הגמל ודמי ניהול בשיעור של 0.5% מדמי הגמולים שמתקבלים אצל קרן הפנסיה המקיפה שבניהולה של החברה המנהלת עד לתקרה של 50 מיליוני ש"ח, וזאת בתמורה לשירותי ניהול וייעוץ שמעניקה החברה האם לחברות כאמור בתחומי שיווק, פיננסים, תכנון עסקי, השתתפות בדיקטוריונים ותחומי ניהול נוספים. תוקף ההסכם מיום 1 בינואר 2009, והוא ניתן לביטול בתום כל שנה קלנדרית. בהתאם לתנאי ההסכם, דמי הניהול בשיעור שנתי של 0.5% מדמי הגמולים השנתיים לא משולמים בגין דמי גמולים שיתקבלו מצה"ל.

ב. בחודש אפריל 2013 התקשרה החברה בהסכם עם בססח - החברה הישראלית לביטוח אשראי בע"מ (להלן: "בססח"), לפיו מעניקה החברה לבססח שירותים שונים ובכללם ייעוץ משפטי, שירותי back office, ניהול סיכונים, קשרי לקוחות ועוד. עבור שירותים אלו התחייבה בססח לשלם לחברה סך של 80,000 ש"ח לחודש. ההסכם הינו לתקופה של 5 שנים, כאשר לכל צד יש זכות לבטל את ההסכם בהודעה מראש בת 90 יום. בחודש אוגוסט 2016 אושרה תוספת להסכם זה כך שיכלול גם שירותי לוגיסטיקה, הכוללים בעיקר שירותים כגון: דואר, טיפול ברכבים, ליסינג וטלפוניה בגינם ישולמו לחברה 8,000 ש"ח נוספים לחודש. בחודש ינואר 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם במסגרתה הווארד תוקפו של ההסכם לחמש שנים נוספות ונקבע כי: (1) החל מחודש נובמבר 2018 השירותים שיוענקו לבססח ע"י החברה לא יכללו עריכת פרוטוקולים, תיאום ישיבות דירקטוריון וועדותיו והפצת חומרי רקע לישיבות אלו; (2) התמורה החודשית הכוללת שתשולם על ידי בססח להראל עבור כלל השירותים המוענקים על ידי החברה 75% משרה לניהול סיכונים. בהמשך לאמור, התמורה החודשית שתשולם להסכם, במסגרתה הוקצו לבססח על ידי החברה 80,000 ש"ח. בחודש מרץ 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם, במסגרתה הוקצו לבססח על ידי החברה 75% משרה לניהול סיכונים. בהמשך לאמור, התמורה החודשית שתשולם על ידי בססח לחברה עבור כלל השירותים שיוענקו לה עודכנה לסך של 91,000 ש"ח.

ג. ביום 23 במרץ 2016 אישר דירקטוריון החברה התקשרות עם הראל פיננסים ובססח שהן חברות אחיות של החברה, לפיה תתקשר החברה עם בססח והראל פיננסים בהסכמי שכר דירה להשכרת שטחי משרד וחניות בבית המ.א.ה, נכס הנמצא בבעלות החברה.

ד. התקשרות למתן שירות סילוק תביעות

רוב הטיפול בתביעות בגין פוליסות אחריות מקצועית רפואית נעשה בעיקרו באמצעות חברת MCI, שהינה בשליטה מלאה של מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (בה מחזיקה החברה כ-25%), וזאת לאור ידע וניסיון ייחודיים שיש לחברה זו בניהול וטיפול בתביעות בתחום הרשלנות הרפואית. החל מחודש דצמבר 2015, יישוב חלק מתביעות האחריות המקצועית הרפואית בגין שנות חיתום מסוימות, נעשה על ידי חברה משותפת, וקטיס קליימס סרביס בע"מ (להלן: "וקטיס"), בבעלות הראל (5%) ומבטחי המשנה Swiss Re (75%) ו-Munich Re (20%). החל מחודש ספטמבר 2019, Swiss Re רכשה את חלקה של Munich Re בחברה כאמור, באופן שבו הראל ממשיכה להחזיק ב-5% מהחברה והיתרה מוחזקת בידי Swiss Re. ביום 31 בדצמבר 2022 נחתם הסכם בין הראל ל-Swiss Re לפיו החל מיום 1 בינואר 2023, הראל תישא באחריות מלא של רוב התביעות שנוהלו על ידי וקטיס עבור Swiss Re, והראל תמשיך לנהל את התביעות שנוהלו בוקטיס. לחברה תלות מסוימת ב-MCI ובחברה המשותפת כאמור, אולם לחברה ידע וניסיון מספקים לשם נטילת הטיפול בתביעות אלו בעצמה, בלוח זמנים קצר יחסית.

ה. התקשרות בין החברה לדקלה סוכנות לביטוח למתן שירותים

החל מיום 1 בינואר 2016, מוזגה הפעילות הביטוחית של דקלה לתוך החברה. החל מאותו מועד, חדלה דקלה מלהיות מבטח, שינתה את שמה לשם דקלה סוכנות לביטוח בע"מ והיא פועלת בהתאם לרשיון סוכנות ביטוח.

החברה התקשרה עם דקלה, בהסכם לפיו מעניקה דקלה שירותים לחברה. בהתאם להסכם ונכון למועד הדוח דקלה מעניקה לחברה את השירותים הבאים: (א) שירותי יישוב תביעות קולקטיב עובדי וגימלאי קופת חולים; (ב) שירותי צירוף מבטחים לתוכנית סיעודי מושלם. ההתקשרות אושרה על-ידי ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה. בגין שירותים אלה משלמת החברה לדקלה את עלות השירות לדקלה בתוספת מרווח. הסכם זה מוארך מאילוי לתקופות נוספות בנות 24 חודשים בכל פעם, אלא אם הודיע מי מהצדדים על אי חידוש או הפסקת ההסכם בהודעה מראש ובכתב.

באור 36 - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

1. עסקאות נוספות (המשך)

2. הסכם ביטוח משנה עם Interasco

החברה התקשרה בהסכם למתן ביטוח משנה יחסי לחברה האחות Interasco לשנים 2009 עד 2012, לגבי פעילותה של Interasco בתחום ביטוח בריאות פרט. שיעור ביטוח המשנה היחסי הינו 50%. פרמיות ביטוח המשנה שקיבלה החברה מ-Interasco מכח ההסכם האמור בשנת 2022 הסתכמו לסך של כ-1.0 מיליוני יורו, שהם כ-3.8 מיליוני ש"ח, בשנת 2021 הסתכמו לסך של כ-1.0 מיליוני יורו, שהם כ-3.9 מיליוני ש"ח ובשנת 2020 הסתכמו לסך של כ-1.0 מיליוני יורו, שהם כ-3.7 מיליוני ש"ח.

3. השקעה והתקשרות עם נושא משרה ב"המצפן- שותפים לדרך בע"מ" (להלן: "המצפן")

בחודש יולי 2022 החליט דירקטוריון המצפן, חברה בת של הראל השקעות, על הגדלת ההון העצמי של המצפן בסך כולל של 30 מיליוני ש"ח על מנת לשמור על דרישות הלימות ההון נוכח תיק האשראי הצפוי של המצפן עד לסוף שנת 2022. לפיכך, ובהתאם להוראות הסכם המייסדים של המצפן, הזרימה הראל השקעות להמצפן את חלקה בסכום זה העומד על סך של 21 מיליוני ש"ח. בנוסף, ובהתאם להוראות הסכם המייסדים העמידה הראל לבעלי המניות האחרים של המצפן, שותפות אלון ומר מישל סיבוני את חלקם היחסי בסכום הנדרש לצורך הגדלת ההון, כהלוואות Non-recourse בסך של 6 מיליוני ש"ח ו-3 מיליוני ש"ח, בהתאמה. זאת, בהתאם לתנאים הקבועים בהסכם המייסדים ביחס להלוואות אלו. על פי חוות דעת כלכלית חיצונית שקיבלה הראל השקעות, שווי ההטבה הגלום בהלוואה שקיבל מר מישל סיבוני מצוי בטווח שבין (35,621) ש"ח לבין 170,812 ש"ח. הראל השקעות העריכה את שווי ההטבה הגלום בהלוואה בסך של כ-85 אלפי ש"ח. מר מישל סיבוני נושא בעלותה של הטבה זו, באופן שמלוא עלותה הופחת מעלות שכרו הכוללת של מר מישל סיבוני. יובהר, כי ההלוואה למר מישל סיבוני, המכהן כמנכ"ל הראל השקעות וכיו"ר החברה, אושרה ע"י ועדות התגמול, ועדות הביקורת והדירקטוריונים של הראל השקעות ושל החברה.

בחודש דצמבר 2019 התקשרה המצפן החברה בהסכם לקבלת מסגרת אשראי בסך 150 מיליוני ש"ח לצורך העמדת אשראי ללקוחותיה, בחודש ספטמבר 2020 הוגדלה מסגרת האשראי ב-100 מיליוני ש"ח נוספים, בחודש נובמבר 2021 הוגדלה מסגרת האשראי ב-50 מיליוני ש"ח נוספים ובחודש דצמבר 2022 הוגדלה מסגרת האשראי ב-50 מיליוני ש"ח נוספים. כבטוחה להעמדת מסגרת אשראי זו חתמה הראל השקעות על כתב התחייבות להשקיע בהון המצפן את הסכומים הנדרשים מעת לעת על מנת שההון העצמי של המצפן לא יפחת בכל עת מ-15% מסך המאזן של המצפן. נכון ליום 31 בדצמבר 2022, יתרת האשראי שהעמידה החברה להמצפן הסתכמה לסך של כ-269 מיליוני ש"ח. נכון למועד פרסום הדוח יתרת האשראי שהעמידה החברה להמצפן הסתכמה לסך של כ-310 מיליוני ש"ח.

באור 37 - תשלום מבוסס מניות

א. ההוצאה שהוכרה בספרים

ההוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים המאוחדים בשנת 2022 בגין תשלומים מבוססי מניות הסתכמה לסך של כ-21 מיליוני ש"ח.

ב. תוכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה

בימים 23 ו-25 באוגוסט 2021 וביום 30 באוגוסט 2021 אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, בהתאמה, תוכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה, הכוללת הקצאה של עד 8,548,000 אופציות, הניתנות למימוש לעד 8,548,000 מניות רגילות של הראל השקעות, בנות 0.1 ש"ח ע.נ כל אחת, כפוף להתאמות, לא תמורה.

האופציות תבשלנה בשלוש מנות שוות, בכפוף להמשך העסקתו של הניצע בקבוצה. התוכנית אושרה במסלול מיסוי הוני, לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה.

במועד המימוש תקצה הראל השקעות את מניות המימוש לפי מספר אופציות המימוש מוכפל בהפרש שבין מחיר המניה בבורסה במועד המימוש למחיר המימוש מחולק במחיר המניה בבורסה.

האופציות כוללות מגבלות הטבה, על פיה ההטבה המקסימלית שתנבע לניצעים ממימוש כל אופציה לא יעלה על 180% ממחיר מניית הראל השקעות במועד כפי שהיה ביום המסחר שקדם למועד הענקה

השווי ההוגן למועד ההענקה חושב על פי הערכת שווי שהתקבלה ממעריך שווי חיצוני אשר השתמש במודל הבינומי.

להלן ההנחות אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של האופציות במועד ההענקה:

שיעור היוון %	סטיית תקן שנתית %	תוספת מימוש ש"ח	מחיר מניה ש"ח	שווי הוגן מיליוני ש"ח	כמות ניצעים	מספר אופציות	מועד ההענקה
0.97 - 0.65	29.91 - 28.42	33.40	36.47	59.57	138	6,437,000	27 באוקטובר 2021
1.14 - 0.87	29.76 - 28.20	36.56	36.56	7.84	32	906,000	26 בינואר 2022
2.17 - 1.98	29.84 - 28.47	40.69	40.69	0.20	1	20,000	28 באפריל 2022
2.78 - 2.69	30.58 - 29.01	33.27	33.27	2.28	7	267,000	22 ביוני 2022
2.40 - 2.31	30.76 - 29.09	34.21	34.21	1.07	2	124,000	27 ביולי 2022

א. תנודתיות צפויה במחיר המניה

התנודתיות הצפויה (סטיית התקן) התבססה על התנודתיות ההיסטורית של מחיר המניה של הראל השקעות (לפי מרווחים יומיים). התנודתיות הצפויה של מחיר המניה משקפת את ההנחה שהתנודתיות ההיסטורית של מחיר המניה מהווה אינדיקציה טובה לתנודתיות הצפויה בעתיד.

ב. שיעור ריבית חסרת סיכון

הריבית שנלקחה לצורך חישוב שווי האופציות לניצעים חושבה על בסיס עקום תשואה חסרת סיכון נומינאלית לפדיון, המבוסס על תשואת אג"ח ממשלתיות שקליות שאינן צמודות בריבית קבועה.

ג. שיעור נטישה (לאחר תקופת ההבשלה)

המודל הניח שיעור נטישה מסוים בין מועד ההבשלה לבין פקיעת האופציה של כ-7%. המודל לא הניח שיעור נטישה במהלך תקופת ההבשלה.

ד. דיבידנד

מחיר המימוש של האופציות בתוכנית מותאם דיבידנדים. על כן, חישוב שווי האופציות מתעלם מחלוקה עתידית של דיבידנדים.

באור 37 - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. תנועה במהלך השנה

להלן טבלה הכוללת את התנועה במספר האופציות למניות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2021	2022	
-	6,294,000	יתרת אופציות ליום 1 בינואר
6,437,000	1,317,000	אופציות למניות שהוענקו
(143,000)	(422,333)	אופציות למניות שחולטו
-	(63,000)	אופציות למניות שנוידו
6,294,000	7,125,667	יתרת אופציות ליום 31 בדצמבר*

*נכון ליום 31 בדצמבר 2022 לא קיימות אופציות הניתנות למימוש

ד. יתרת אורך החיים החוזי של האופציות למניות ליום 31 בדצמבר 2022 הינו 4.8 שנים.

ה. לאחר תקופת הדוח, הוקצו בפועל עוד 180,000 אופציות ל-5 מעובדי החברה במסגרת התוכנית המתוארת לעיל. מחיר המימוש של כל אופציה למועד ההענקה, הינו 34.04 ש"ח.

ו. הקצאת אופציות לנושא משרה בחברה בת פרטית

בימים 23 ו-25 באוגוסט 2021 וביום 30 באוגוסט 2021 אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון החברה, בהתאמה, תוכנית להענקה של 309 אופציות לנושא משרה בחברה הניתנות למימוש ל-309 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ כל אחת בחברה בת פרטית בקבוצה, ללא תמורה.

ביום 17 בנובמבר 2021 (להלן: "מועד ההענקה") הוקצו האופציות בפועל.

האופציות יהיו ניתנות למימוש החל מתום שנתיים ממועד הענקה ועד לתום 7 שנים ממועד ההענקה (מועד הפקיעה) בכפוף לכך ששווי חברת הבת במועד המימוש לא יפחת מסף שנקבע. התוכנית אושרה במסלול מיסוי הוני, לפי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה.

השווי ההוגן למועד ההענקה חושב על פי הערכת שווי שהתקבלה ממעריך שווי חיצוני אשר השתמש במודל מונטה קרלו. סך שווי האופציות הכולל שהוקצו נאמד באותו מועד בכ-1.2 מיליוני ש"ח.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. התחייבויות תלויות

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה ו/או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הקבוצה למבוטחיה וללקוחותיה. מורכבות הסדרים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות פרשניות ואחרות, בין היתר, עקב פערי מידע בין חברות הקבוצה לבין הצדדים האחרים לחוזה הביטוח ויתר מוצרי הקבוצה, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטוריים ובכלל זה טענות ביחס לאופן השקעת כספי מבוטחים ועמיתים. לא ניתן לצפות מראש את סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם מוצרי הקבוצה, המועלות, במסגרת הליכים משפטיים שונים, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

פרשנות חדשה לאמור בפוליסות ביטוח ובמוצרים פנסיוניים ארוכי טווח עלולה לעיתים להשפיע על הרווחיות העתידית של הקבוצה בגין התיק הקיים, זאת בנוסף לחשיפה הגלומה בדרישות לפיצוי ללקוחות בגין פעילות העבר. כמו כן קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הממונה, בחוזרים שהינם בתוקף ובטיטוטות חוזרים שעדיין מתקיימים דיונים לגביהן, וכן ב"עמדות ממונה" ו"הכרעות עקרוניות" בנושאים שונים, שחלקם בעלי השלכות תפעוליות ומשפטיות נרחבות. חשיפה זו מוגברת בתחומי החיסכון הפנסיוני והביטוח ארוך טווח, לרבות ביטוח בריאות. בתחומים אלו ההתקשרויות עם המבוטחים והלקוחות הינן לאורך שנים רבות במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. זכויות אלו מנוהלות באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומיכונית מוגברת בתחומים אלו. לחברה תוכנית אכיפה במסגרתה היא פועלת לבדיקת עמידה בהוראות רגולטוריות ותיקון ליקויים ככל שמתגלים כאלו.

במסגרת שינויים רגולטוריים אלו, בשנת 2011 פרסם הממונה חוזר שעניינו טיוב נתוני זכויות עמיתים בגופים מוסדיים. החוזר מפרט את מסגרת הפעולות שעל גוף מוסדי לבצע על מנת להבטיח שרישום זכויות עמיתים במערכות המידע יהיה מהימן, שלם, זמין וניתן לאחזור. במסגרת החוזר נקבעו שלבי ביצוע פרויקט הטיוב. סיום פרויקט הטיוב נקבע ליום 30 ביוני 2016. החברה סיימה נכון למועד האמור את פעולות הטיוב במרבית הנושאים אשר נכללו במסגרת תוכנית העבודה של הפרוייקט. יחד עם זאת, נותרו מספר נושאים אשר הטיפול בהם נמשך וימשך באופן שוטף גם לאחר המועד הקבוע לסיום הפרוייקט. בנוסף עוסקת החברה, בהתאם לדרישות החוזר, בטיוב שוטף ובשימור של פעולות הטיוב שבוצעו במסגרת הפרוייקט.

בנוסף, קיימת חשיפה כללית, הנובעת מכך שכנגד הגופים המוסדיים בקבוצה מוגשות מעת לעת תלונות לרשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון ביחס לזכויות מבוטחים על פי פוליסות ביטוח ו/או הדין. תלונות אלו מטופלות באופן שוטף על ידי אגף תלונות הציבור בחברה. הכרעות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון בתלונות אלה, אם וככל שתינתן בהן הכרעה, עלולות להינתן אף כהכרעות רוחביות, החלות על קבוצות רחבות של מבוטחים. בנוסף, לעיתים, הגורמים המתלוננים אף מאיימים כי ינקטו בהליכים ביחס לתלונתם במסגרת תביעה ייצוגית. לעת הזו, לא ניתן להעריך אם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הממונה בענין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות כתוצאה מהליכים שכאלו וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה. בנוסף, במסגרת המדיניות שמיישמת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון, להעמקת הבקורות והביקורות בגופים מוסדיים, רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון מקיימת מעת לעת ביקורות מעמיקות לגבי פעילותם של הגופים המוסדיים בקבוצה, במגוון תחומי הפעילות. בעקבות ביקורות אלו עלול משרד האוצר להטיל קנסות ו/או עיצומים כספיים וכן עלול ליתן הוראות לביצוע שינויים ביחס לפעולות שונות שנעשו, וזאת הן כלפי העתיד והן כלפי העבר. במקרים של הוראות כאמור לגבי העבר, עלולה רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון לדרוש השבת כספים או שינוי בתנאים כלפי המבוטחים באופן שעלול להטיל חביות כספיות על החברות הבנות של החברה ו/או להגדיל את החשיפה של החברות הבנות שהינן מבטח למגוון רחב יותר של אירועים ביטוחיים שיהיו מכוסים בשל ההנחיות כאמור בפוליסות שהונפקו.

במסגרת ביקורות שעורכות רשויות רגולטוריות שונות, לרבות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון התקיימו ומתקיימות בתקופת הדוח מספר ביקורות מעמיקות בנושא ביטוח בריאות, ביטוח כללי, יישוב תביעות בתחומי ביטוח חיים וביטוח סיעודי, מערכות מידע ומאגרי מידע ממוחשבים, שירות לקוחות ופניות הציבור, וכן בנושא איסוף מידע סטטיסטי (תביעות).

במסגרת השקעות חברות הקבוצה בנכסי חוב, חתומות החברות המשקיעות על כתבי שיפוי, שאינם מוגבלים בסכום, אל מול הנאמנים לנכסי החוב. בכתבי שיפוי אלו, התחייבו חברות הקבוצה (כמו גם יתר המשקיעים באותם נכסי חוב) כלפי הנאמנים, לשפות את הנאמנים בגין כל הוצאה שתושט עליהם במסגרת הטיפול בהסדרי חוב, ככל שמטופלים על ידם וככל שהוצאה כאמור, לא תשולם על ידי החברה שבעלותה מצויים הנכסים. חברות הקבוצה מחזיקות במספר נכסי חוב המצויים בהליך הסדר, החשיפה בגין כתבי השיפוי שניתנו בגין נכסי חוב אלו, אינה מהותית.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

לקראת סוף שנת 2021, בין החברה לבין גוף פיננסי, אשר החברה העמידה לו סכומים משמעותיים במסגרת השקעה בכתבי התחייבות שהנפיק הגוף הפיננסי כאמור, נתגלעה מחלוקת לעניין זכותו של הגוף הפיננסי כאמור לפדות את כתבי התחייבות בפדיון מוקדם, טרם מועד הפדיון הסופי הקבוע בכתב ההתחייבות. פירעונם המוקדם של כתבי ההתחייבות יסב לחברה נזק, בין היתר בגין אבדן הכנסות צפוי ואובדן ההזדמנות להיות מגובים בנכסים אלטרנטיביים בעלי מח"מ ארוך טווח התואמים את ההתחייבויות שכנגדן בוצעה ההשקעה. לעמדת החברה, המתבססת על התשתית העובדתית שגיבשה, לגוף הפיננסי אין זכות לפדות את כתבי ההתחייבות באופן מוקדם. עם זאת, לאור העובדה שהמרווח בין הריבית הנקובה בכתבי ההתחייבות לבין הריבית האלטרנטיבית הולך ומצטמצם עם עליית הריבית ומבלי לגרוע מעמדת הראל ביטוח כאמור, מסרה הראל ביטוח לגוף הפיננסי שלא תתנגד להעמדת הפיקדונות לפירעון מיידי לשוב המחלוקת בין הצדדים. בהתאם לסיכום בין הצדדים, במהלך חודש יוני 2022 נפדו כתבי ההתחייבות.

בקשר עם מיוזג הפעילות הביטוחית של דקלה לחברה, ובהתאם לבקשת קופת חולים כללית, אשר הינה הלקוח העיקרי של דקלה ואשר במסגרת ההתקשרות מולה, מעמידה דקלה שירותי תפעול וניהול של תוכנית השב"ן ושל התוכנית הסייעודית לחברי הקופה, אין זה יותר סביר מאשר לא ("more likely than not"), כי טענות ההגנה של החברה (או חברה בת) תידחנה ואישור התובענה כייצוגית יתקבל, או שקיימים סיכויים של 50% ומעלה כי בסופו של ההליך תתקבלנה טענותיה של החברה (או חברה בת) שסביר כי הסדר פשרה מוצע, אשר אינו כולל התחייבות מהותית לתשלום כספי יתקבל, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר מאשר לא כי טענות ההגנה של החברה עלולות להדחות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי הנהלת החברה ו/או הנהלות חברות מאוחדות. להערכת הנהלת החברה, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי החשיפה המוערכת על ידי החברה ו/או חברות מאוחדות.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית בסעיפים 34, 41, 42, 44 ו-45 להלן, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשה לאישור התובענה כייצוגית, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענות אלו.

1. בחודש ינואר 2008 הוגשה נגד החברה נגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") תובענה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית. עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גבו "תשלום גורם תת שנתיות" (תשלום אותו רשאיות חברות הביטוח לגבות כאשר תעריך הביטוח נקבע בסכום שנתי, אולם התשלום בפועל מבוצע במספר תשלומים) שלא כדין. לטענת התובעים, הנזק שנגרם לתובעים מסתכם לסך של 1,683.54 ש"ח לכל שנת ביטוח. להערכת התובעים, סכום התביעה בגין כל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד כלל הנתבעות הינו כ-2.3 מיליארדי ש"ח, מתוך זה סך של כ-307 מיליוני ש"ח כנגד החברה. ביום 1 בפברואר 2010 אישר בית המשפט בקשה להסדר דינוי בין הצדדים, לפיה התובע ימחק מהבקשה והתובענה את הטענה כי החברה גבתה שיעור תשלום גורם תת שנתיות העולה על השיעור המותר גם בגין פוליסות שהונפקו לפני 1992. בהתאם להוראת בית המשפט, התובע הגיש תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית מתוקנת. ביום 29 בדצמבר 2013 הגיש הממונה את עמדתו, התומכת בעמדת הנתבעות כי אין מניעה לגבות תת שנתיות על גורם הפוליסה, על רכיב החסכון בביטוח חיים המשולב בחסכון ועל פוליסות ריסק אחרות, לרבות סיעוד, אבדן כושר עבודה ונכות מתאונה. ביום 19 ביולי 2016 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בקשר עם גביית גורם תת שנתיות על רכיב הפרמיה המכונה גורם הפוליסה ועל רכיב החסכון בפוליסות ביטוח חיים משולבות בחסכון, וכן בקשר עם גביית גורם תת שנתיות בפוליסות בריאות, נכות, מחלות קשות, אובדן כושר עבודה וסיעוד. בחודש דצמבר 2016 הוגשה בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב. בעקבות החלטת בית המשפט העליון מחודש ינואר 2017 השיבו המשיבים לבקשה למתן רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בתל-אביב. בחודש דצמבר 2017 נעתר בית המשפט העליון לבקשה לעיכוב ביצוע שהגישו הנתבעות וקבע כי הדיון בערכאה הדינוית יעוכב עד להכרעה בבקשת רשות ערעור ובערעור. ביום 31 במאי 2018 קיבל בית המשפט העליון את בקשת רשות הערעור, דן בה כבערעור וקיבל אותו תוך ביטול פסק דינו של בית המשפט המחוזי ודחיית בקשת אישור התובענה כייצוגית. ביום 26 ביוני 2018 הומצאה לחברה בקשה לקיום דיון נוסף בפסק הדין, אשר הגישו התובעים לבית המשפט העליון. בהחלטתו מיום 2 ביולי 2019 הורה בית המשפט העליון על קיום דיון נוסף בפסק הדין בפני הרכב של שבעה שופטים. בחודש נובמבר 2019 הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו בהליך ובחודש פברואר 2020 הגיש את עמדתו לפיה, הוא תומך בקביעות פסק הדין ובמגמה המשתקפת בו לחיזוק המשקל שיש ליתן לעמדתו המקצועית של המאסדר בפרשנות הנחיותיו וכי אין לשיטתו מקום להתערב בהכרעה שנקבעה בפסק הדין נשוא ההליך באשר לאימוץ עמדתה הפרשנית של רשות שוק ההון. בחודש יולי 2020 התקיים דיון נוסף בפסק הדין בפני הרכב של שבעה שופטים וביום 4 ביולי 2021 ניתן פסק דין בדיון הנוסף, לפיו החלטתו של בית המשפט המחוזי, אשר קבעה כי בקשת האישור מתקבלת תחזור ותעמוד על כנה והתיק יוחזר לבית המשפט המחוזי לצורך דיון בתובענה הייצוגית.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

2. בחודש מאי 2011 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 3 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות גובות שלא כדין, כביכול, תשלום הקרוי "גורם פוליסה" ו/או "דמי ניהול אחרים" בשיעור נכבד מן הפרמיה המשולמת ללא הסכמתם או ידיעתם וללא קיומו של תנאי המאפשר גבייה כאמור בהוראות הפוליסות. התובעים טוענים, כי בהתאם להוראות הממונה הותר לחברות לגבות "גורם פוליסה" בתנאים מסוימים, אך לטענתם בנוסף על אישור הממונה כאמור, על הנתבעות לעגן את גביית "גורם הפוליסה" בהסכמה חוזית מול המבוטח. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה נגד כלל הנתבעות מסתכם להערכת התובעים בסכום של 2,325 מיליוני ש"ח ונגד החברה, בהתאם לחלקה בשוק בכ-386 מיליוני ש"ח. ביום 10 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה מטעם הצדדים. בית המשפט מינה בודק להסדר הפשרה. על פי הסכם הפשרה שהוצע, התחייבו הנתבעות להשיב לחברי הקבוצה סכום כולל של מאה מיליוני ש"ח, בגין גביית גורם פוליסה בעבר. חלקה של החברה בסכום האמור שווה ל-14 מיליוני ש"ח. בנוסף, כל אחת מן הנתבעות התחייבה להפחית את הגבייה העתידית מחברי קבוצה אלו, בגין גורם הפוליסה, בשיעור של 25% ביחס לסכום הגבייה בפועל. כן הסכימו הנתבעות לשאת בגמול לתובע הייצוגי ובשכר טרחת בא כוחו, בסכום שייפסק על ידי בית המשפט. בהחלטתו מיום 21 בנובמבר 2016 דחה בית המשפט את הסדר הפשרה ואשר באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גביה ללא בסיס משפטי של עמלת "גורם הפוליסה" באופן שפגע בחסכון שנצבר לטובת המבוטח החל משבע שנים קודם למועד הגשת התביעה. הסעדים שיתבעו במסגרת התובענה הייצוגית יהיו תיקון ההפרה על דרך של עדכון החסכון הצבור לטובת המבוטח בסכום החסכון הנוסף שהיה נצבר לטובתו אילו לא היה נגבה גורם הפוליסה או פיצוי המבוטח בסכום האמור, וכן הפסקת גביית גורם הפוליסה מעתה ואילך. הקבוצה שבשמה תנוה התובענה הייצוגית הינה מבוטחי הנתבעות בפוליסות ביטוח חיים משולבות חסכון שנערכו בין השנים 2003-1992, אשר החסכון שנצבר לטובתם נפגע בשל גביית גורם הפוליסה. בחודש מאי 2017, הגישו הנתבעות, לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה במסגרתה נדחה הסדר הפשרה ואושרה באופן חלקי הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש ספטמבר 2018 הוגשה תשובת היועץ המשפטי לממשלה לבקשת רשות הערעור, לפיה עמדתו של היועץ המשפטי לממשלה הינה כי צדק בית המשפט המחוזי מרכז בהחלטתו שלא לאשר את הסדר הפשרה ולאשר באופן חלקי את הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש פברואר 2019 נמחקה בקשת רשות הערעור, לאחר שהנתבעות קיבלו את המלצת בית המשפט העליון למשיכת בקשת רשות הערעור תוך שמירת מלוא טענותיהן וזכויותיהן. הצדדים מנהלים הליך גישור במקביל לניהולה של התביעה הייצוגית. ביום 23 בספטמבר 2022 ניתנה החלטה לפיה לעמדת בית המשפט הרף התחתון לצורכי פשרה צריך לעמוד על 40% ולא פחות. הצדדים מנהלים מגעים לפשרה.

3. בחודש מאי 2013 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה כי החברה נמנעת, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחיה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, החל ממועד קרות מקרה הביטוח ועד מועד תשלום תגמולי הביטוח, ולחילופין, החל מחלוף 30 יום מהגשת הדרישה לקבלת תגמולי ביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח. הנזק הנטען הכולל לכלל חברי הקבוצה מסתכם בסכומים שנעים בין כ-168 מיליוני ש"ח לכ-807 מיליוני ש"ח. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדין בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. ביום 30 באוגוסט 2015 קיבל בית המשפט המחוזי בתל-אביב באופן חלקי את בקשת האישור, באופן שניהולה של התביעה כתובענה ייצוגית אושר ביחס לטענה בדבר אי תשלום ריבית כנדרש בסעיף 28 (א) לחוק חוזה הביטוח (להלן: "החוק") והבקשה נדחתה ככל שהיא מתייחסת לטענה כי החברה אינה מצמידה את תגמולי הביטוח בהתאם להוראות סעיף 28(א) לחוק. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה ביחס לחברה על פי כתב התביעה המתוקן, מסתכם להערכת התובעים בסכום של כ-120 מיליוני ש"ח. בחודש אוקטובר 2015 הוגשה בקשת רשות ערעור על ההחלטה לאשר את הבקשה כייצוגית. בהתאם להמלצת בית המשפט משכו הנתבעות בחודש אוגוסט 2016 את בקשת רשות הערעור. ביום 28 בפברואר 2021 ניתן פסק דין חלקי בתובענה (להלן: "פסק הדין החלקי"), המאמץ את הקביעה בהחלטת האישור לפיה התובענה הייצוגית מתקבלת. הגדרת הקבוצה על פי פסק הדין החלקי הינה כל זכאי (מבוטח, מוטב או צד שלישי) אשר במהלך התקופה שתחילתה שלוש שנים קודם להגשת התובענה וסיומה ביום מתן פסק הדין החלקי, קיבל מהחברה, שלא על פי פסק דין בעניינו, תגמולי ביטוח מבלי שצורפה להם ריבית כדין. כמו כן, קבע בית המשפט כי לצורך מימוש פסק הדין, קביעת אופן ההשבה לחברי הקבוצה וחישוב ההשבה ימונה מומחה וכן קבע, כי תשולמנה הוצאות לתובעים המייצגים ושכר טרחה לבאי כוחם. בחודש מאי 2021 הגישה החברה לבית המשפט העליון, ערעור על פסק הדין החלקי. בחודש יוני 2021 קיבל בית המשפט העליון את בקשת הנתבעות לעיכוב ביצוע פסק הדין החלקי במובן זה שההליך למינוי מומחה לצורך ביצועו של פסק הדין החלקי יעוכב עד להכרעה בהליך הערעור. ביום 9 בנובמבר 2022 דחה בית המשפט העליון את הערעור על פסק הדין החלקי, בהיעדר עילה להתערבות שיפוטית בהחלטת ביניים. עוד נקבע כי המקום המתאים לבירור טענות הערעור הינן בגדר ערעור על פסק הדין הסופי.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

4. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה, בין היתר, בטענה, כי החברה משלמת למבוטחים בפוליסת ביטוח אובדן כושר עבודה וסיעוד משתתפת ברווחים מסוג "חינונית" (להלן: "הפוליסה") סכום פיצוי חודשי (המורכב מ"פיצוי חודשי" ו- "יתרת הבונוס"), המחושב, לכאורה, בניגוד להוראות הפוליסה וכן כי החברה אינה משלמת, לכאורה, למבוטחים בפוליסה את הבונוס שהצטבר להם עד למועד תשלום הפיצוי החודשי הראשון על פי הפוליסה. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג, מסתכם לסכום של כ-381 מיליוני ש"ח. בחודש מרץ 2019 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית (להלן: "ההחלטה"). הקבוצה שבשמה תנהל התובענה הייצוגית הינה כל המבוטחים בפוליסות ביטוח חיים משתתפות ברווחים המנוהלות בחברה, אשר במסגרתן תגמולי הביטוח משולמים על יסוד נוסחת Rm. ביום 17 ביולי 2019 הגישה החברה לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה. ביום 22 ביולי 2019 הומצא לחברה ערעור לבית המשפט העליון, אשר הוגש על-ידי המבקש בבקשת האישור, על חלקה של ההחלטה במסגרתה החליט בית המשפט המחוזי שלא לאשר את ניהול התביעה כייצוגית בעילת הטעיה וכן על כך שלא כלל במסגרת הגדרת הקבוצה בתובענה הייצוגית גם מבוטחי עבר לרבות מוטבים ויורשים של מבוטחים בפוליסות הביטוח לגביהן אושרה התביעה כייצוגית. בדיון, אשר התקיים בבית המשפט העליון ביום 13 בספטמבר 2021, צומצמה בהסכמה הקבוצה שבגינה אושרה התביעה כייצוגית והובהר כי היא כוללת גם מבוטחי עבר וכי תקופת ההתיישנות בגין תגמולי ביטוח הינה 3 שנים. בכפוף לכך נדחו, בהסכמת הצדדים, בקשת רשות הערעור והערעור.

5. בחודש יוני 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") (להלן: "דקלה"). עניינה של התובענה בטענה, כי בהתאם להוראות פוליסת הביטוח הסיעודי הקבוצתית לחברי שירותי בריאות כללית "סיעודי מושלם פלוס" (להלן: "הפוליסה") דקלה אינה משלמת למבוטחים, המצויים במצב סיעודי, תגמולי ביטוח בגין הימים בהם היו מאושפזים בבית חולים כללי או שיקומי וכי ימים אלו אינם נכללים במניין הימים לחישוב תקופת ההמתנה הקבועה בפוליסה, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות הממונה ולהוראות הדין. הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה מבקשת התובע לייצג, מסתכם, להערכת התובעת, לסכום של כ-35 מיליוני ש"ח. בית המשפט העביר את הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקת נשוא הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש ינואר 2016 הוגשה עמדת הממונה במסגרתה הובהר כי אין בהגדרת מקרה הביטוח בפוליסה משום הפרה של הוראות רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון וכי הפוליסה מושהה הבקשה אושרה באופן פרטני על ידי רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון. בחודש דצמבר 2018 דחה בית המשפט את הבקשה לאשר את התביעה כייצוגית בטענה כי אי תשלום תגמולי הביטוח בגין תקופת האשפוז עומדת בניגוד להוראות הממונה, אך אישר את ניהולה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת חוזר ביטוח שעניינו גילוי נאות למבוטח בעת ההצטרפות לפוליסות לביטוח בריאות. הקבוצה שבשמה תנהל התובענה הייצוגית הינה כל מבוטחי דקלה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי לאחר יום 1 באוקטובר 2001, אשר קמה להם זכות תביעה לתגמולי ביטוח בתקופה שבין 29 במאי 2011 ועד ליום 29 במאי 2014 ואשר בטופס הגילוי הנאות שצורף לפוליסה שרכשו אין ציון/הפניה לסעיף הקובע כי מועד קרות מקרה הביטוח הוא המועד שבו נכנס המבוטח לראשונה למצב מזכה, או המועד שבו שוחרר המבוטח מאשפוז בבית חולים כללי או שיקומי, לפי המאוחר מביניהם. בחודש מאי 2019 הגישה דקלה לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בחודש יוני 2019 הוגש על-ידי המבקשת בבקשת האישור ערעור לבית המשפט העליון על החלטתו של בית המשפט המחוזי שלא לאשר את ניהול התביעה כייצוגית בעילת תביעה לפיה אי תשלום תגמולי הביטוח בגין תקופת האשפוז עומד בניגוד להוראות הממונה וכן על כך שלא הכריע, לטענת המבקשת, בעילת תביעה נטענת נוספת של הפרת חוזה. בדיון, אשר התקיים בבית המשפט העליון ביום 10 במאי 2021, נדחו בקשת רשות הערעור והערעור, לאחר שהצדדים קיבלו את המלצת בית המשפט למשיכתם, תוך שמירת מלוא טענותיהם. בחודש ינואר 2022 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור.

6. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") ("דקלה") ונגד שלוש חברות ביטוח אחרות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אימצו, כביכול, עמדה פרשנית לפיה לצורך הכרה במבוטח במסגרת ברור תביעת סיעוד כמי שמתקיים לגביו מצב של "אי שליטה על סוגרים", על מצב זה להיות תוצאה של מחלה או ליקוי אורולוגיים או גסטורואנטרולוגיים בלבד. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסות הביטוח. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים אותו במאות מיליוני שקלים. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. בחודש אפריל 2020 אישר בית המשפט המחוזי במחוז מרכז את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית נגד החברה, נגד דקלה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות, בעילה של הפרת חוזה הביטוח הסיעודי שהביאה לאי תשלום תגמולי ביטוח סיעודי או לתשלום תגמולי ביטוח סיעודי בחסר, עקב אי הכרה במבוטחים כזכאים לניקוד בגין הפעולה של "שליטה על הסוגרים". הקבוצה שבשמה תנהל התובענה הייצוגית הינה כל מי שהיה מבוטח בביטוח סיעודי, שנמכר על ידי אחת מהנתבעות אשר נגדן אושר ניהול התביעה כייצוגית, וסבל מאובדן יכולתו העצמאית לשלוט על פעולת המעיים או פעולת השתן, כתוצאה משילוב של פגם בשליטה בסוגריו שאינו עולה לכדי אובדן שליטה אורגני עם מצב תפקודי ירוד, ועל אף האמור לא קיבל מהנתבעות אשר נגדן אושר ניהול התביעה כייצוגית (לפי העניין) ניקוד בגין הפעולה של "שליטה על הסוגרים" במסגרת בחינת תביעתו לקבלת תגמולי ביטוח סיעודי, באופן שהביא לפגיעה בזכויותיו לתגמולי ביטוח בתקופה שבין 8 בספטמבר 2012 לבין מועד אישור ניהול התובענה כייצוגית. הצדדים מנהלים הליך גישור.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

7. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, מבעלי פוליסת החיסכון "הראל מגוון השקעות אישי" תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבות. בכך, מפרה החברה, לטענת התובע, את הוראות הפוליסה הפרה יסודית, מפרה את חובת הנאמנות החלה עליה ומטעה את מבוטחיה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-27.8 מיליוני ש"ח. בחודש מאי 2019 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית בעילה של הפרת פוליסת הביטוח בשל גביה שלא כדין של הוצאות ניהול השקעות. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל בעלי פוליסת הראל מגוון השקעות אישי של החברה בהווה ובשבע השנים שקדמו למועד הגשת הבקשה. בחודש ספטמבר 2019 הגישה החברה לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על ההחלטה. בחודש נובמבר 2019 קבע בית המשפט העליון כי הבקשה למתן רשות ערעור מצריכה תשובה וכן הורה ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בכתב בבקשה. בחודש אוגוסט 2020 הודיע היועץ המשפטי לממשלה על התייצבותו בבקשת רשות הערעור והגיש את עמדתו בבקשת רשות הערעור, לפיה יש לתת למבקשות רשות ערעור, לקבל את בקשת רשות הערעור והערעור גופו, לבטל את ההחלטה המאשרת את ניהולה של התביעה כייצוגית ולהורות על דחיית בקשת האישור. בחודש יוני 2021 הוגשה הודעה מטעם היועץ המשפטי לממשלה, במסגרתה נמסר עדכון לפיו ביום 28 ביוני 2021 פורסמה להערות הציבור טיוטת דו"ח של הוועדה המייעצת לממונה על שוק ההון בנושא בחינת ההוצאות הישירות. היועץ המשפטי לממשלה הבהיר בהודעתו כי לגישתו, נראה כי אין לדברים השלכה על ההכרעה בהליך המשפטי ואין בהם כדי לשנות מעמדתו המשפטית והוא ביקש להגיש הודעה מטעמו במסגרתה תפורט עמדתו ביחס לאמור בדו"ח. בחודש יולי 2021 נעטר בית המשפט העליון לבקשת היועץ המשפטי לממשלה כאמור. ביום 2 בינואר 2022 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את התייחסותו להשלכות הדו"ח על ההליך המשפטי, לפיה אין באמור בדו"ח כדי להביא לשינוי בעמדתו כפי שהוגשה בהליך, לפיה דין בקשת רשות הערעור והערעור לגופו להתקבל, ודין הבקשות לאישור ניהול התובענות כייצוגיות להידחות; אין באמור בו כדי להשפיע על ההכרעה השיפוטית בהליך; והאמור בו אינו סותר באופן כלשהו את עמדתו כפי שהוגשה בהליך והדברים האמורים בו אף מחזקים אותה בהיבטים מסוימים.

8. חודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה לא גילתה, כביכול, למבוטחיה, אשר רכשו פוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה מהי הפרמיה שתיגבה מהם החל מגיל 65 וזאת עד לדיווח השנתי בגין שנת 2015 ועל אף, שלטענת התובעת, בגיל 65 מתייקרת הפרמיה בפוליסה זו במאות אחוזים. בכך, טוענת התובעת, החברה מפרה חובה חקוקה, מפרה את חובת הגילוי, מפרה הסכם, פועלת בחוסר תום לב, עושה עושר ולא במשפט ופועלת ברשלנות. עוד טוענת התובעת, כי חיוב מבוטחים בתשלום פרמיות עתידיות על פי תעריפים שאינם ידועים להם הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג כנגד החברה, אולם היא מעריכה אותו במיליוני שקלים. בחודש יולי 2017 אישר בית המשפט את בקשת התובעת לתקן את בקשת האישור כך שתתייחס גם לטענה לפיה החברה לא הציגה, לכאורה, בפני מבוטחיה טרם מועד הצטרפותם את הפרמיה שתשולם על ידם החל מגיל 65 על אף שהיא מחויבת לעשות כן על פי חוזר הממונה. בחודש אוגוסט 2017 הוגשה בקשה מתוקנת לאישור תובענה כייצוגית. עניינה של הבקשה המתוקנת בטענה כי החברה לא הציגה, לכאורה, למבוטחיה בפוליסת ביטוח סיעודי בפרמיה משתנה את הפרמיה שתשולם על ידם מגיל 65 ואילך טרם הצטרפותם לביטוח במסגרת טופס ההצטרפות ו/או במסמך התנאים הכלליים. בחודש מרץ 2019 הורה בית המשפט על העברת הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקת מושא בקשת האישור. בחודש נובמבר 2019 התקבלה עמדת הממונה לפיה, הוראות חוזר 2001/9 גילוי נאות למבוטח בעת ההצטרפות לפוליסות לביטוח בריאות (להלן: "החוזר") של הרשות כמו גם הוראות הדין, מחייבות מבטח להציג למועמד לביטוח את אופן השתנות הפרמיה במעמד רכישת הביטוח, אך אין בנוסח החוזר התייחסות לשאלה איך יש למלא חובה זו טרם ההצטרפות והאם הדרך היחידה למלא אותה היא דווקא בכתב. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. ביום 22 בפברואר 2023 הודיעו הצדדים לבית המשפט כי עלה בידיהם להגיע להסכמות עקרוניות.

9. בחודש אוקטובר 2016 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת קרן החסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן: "קחצ"ק"). עניינה של התובענה בטענה, כי קחצ"ק גובה, כביכול, מהעמיתים בקרן, הוצאות ניהול השקעות, אשר גבייתן מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתקנון הקרן המתירה לה לגבות. בכך, פועלת קחצ"ק, לטענת התובע, בניגוד להוראות הדין ולחובת הנאמנות המיוחדת החלה עליה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-30.1 מיליוני ש"ח. בחודש ינואר 2018 הוחלט לאחד את הדיון יחד עם בקשות נוספות לאישור תובענה ייצוגית תלויות ועומדות שעניינן הוצאות ישירות בקופות גמל וקרנות השתלמות. בחודש פברואר 2018 קבע בית הדין כי יש לקבל את עמדת הממונה ביחס להליך. בחודש מאי 2018 הוגשה לבית הדין עמדת הממונה התומכת בעמדת הנתבעות ולפיה גופים מוסדיים רשאים לגבות הוצאות ישירות מאת העמיתים או המבוטחים, גם אם הדבר אינו מצוין באופן מפורש בתקנון הגוף המוסדי, ובלבד שהדבר נעשה בהתאם להוראות תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הוצאות ישירות בשל ביצוע עסקאות), התשס"ח-2008 ("התקנות"). הממונה העיר במסגרת העמדה כי היא רלבנטית, בשינויים המחייבים, גם לחברות ביטוח המנהלות ביטוחים תלויי תשואה.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

10. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מגלה (לא בעצמה ולא באמצעות סוכני הביטוח מטעמה) למבוטחיה בביטוח רכב, אשר עומדים לחצות מדרגת גיל או וותק נהיגה במהלך תקופת הביטוח, כי באפשרותם לעדכן את גיל הנהג או את ותק הנהיגה ולקבל החזר פרמיה, וכי כתוצאה מכך משלמים מבוטחיה הנ"ל פרמיה ביתר נוכח העדר עדכון הפרמיה במהלך תקופת הביטוח בעקבות שינוי מדרגת הגיל או הוותק. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג לכל הפחות בכ-12.25 מיליוני ש"ח. ביום 16 בפברואר 2022 ניתן פסק דין בבית המשפט מחוזי מרכז, אשר במסגרתו נדחתה תביעה ייצוגית שהוגשה נגד חברת ביטוח אחרת בעניין דומה ("התביעה המקבילה"). בחודש מרץ 2022 הורה בית המשפט המחוזי על עיכוב ההליכים עד למתן הכרעה בערעור שיוגש בתביעה המקבילה.
11. בחודש ינואר 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חמש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, שלא כדין, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחים, לצדדי ג' ולמוטבים בגין רכיב המע"מ החל על עלות הנזקים במקרים בהם הנזקים לא תוקנו בפועל. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג נגד החברה בסך של כ-19 מיליוני ש"ח בגין כל שנה והתקופה בגינה היא מבקשת לתבוע הינה מיום 4 ביוני 2001 ולחילופין החל מ-7 שנים לפני מועד הגשת התביעה הקודמת ו/או 7 שנים לפני מועד הגשתה של בקשה זו. התובענה והבקשה לאישור הינן באותה עילה בגינה הוגשה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמות כנגד הנתבעות, אשר ביום 3 בינואר 2018 נדחה על ידי בית המשפט העליון ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 20 בפברואר 2017, במסגרתו נמחקה הבקשה. ביום 4 בינואר 2022 דחה בית המשפט המחוזי מרכז לוד את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 11 באפריל 2022 הגישה המבקשת ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט המחוזי.
12. בחודש אפריל 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת, כביכול, למבוטחים בפוליסות ניתוחים שאינן מקנות פיצוי בשיעור מחצית מההוצאות הנחסכות במקרה שהניתוח מבוצע במימון קופת חולים, אך ניתנה להם על-ידיה התחייבות לתשלום פיצוי כאמור, סכומים הנמוכים בפועל ממחצית ההוצאות שנחסכו לה עקב כך ובכך היא מפרה, כביכול, את התחייבותה כלפיהם. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג ב-7 מיליוני ש"ח. הצדדים ניהלו הליך גישור. ביום 16 בינואר 2023 הגישו הצדדים לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, כי חברי הקבוצה, בהגדרתם בהסכם הפשרה, יזכו להשלמה של הפיצוי ששולם להם בהתאם לעלות רכיביו של כל ניתוח.
13. בחודש יוני 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות מסרבות להכיר בניתוח שקיים צורך רפואי לבצעו, כמקרה ביטוח על פי תנאי פוליסות ביטוח הבריאות שלהן, בטענה שמדובר בניתוח מניעתי. התובעת אינה מעריכה את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג. בחודש ספטמבר 2020 הורה בית המשפט על קבלת עמדת הממונה בסוגיות העולות מבקשת האישור. בחודש פברואר 2021 התקבלה עמדת הממונה, לפיה בהתאם לפרשנות הראויה והמתבקשת של הגדרת המונח "ניתוח" על פי חוזר ביטוח 2004/20 שענינו הגדרות של פרוצדורות רפואיות בביטוח בריאות (להלן: "חוזר הניתוחים"), אשר יצא תחת ידו של המפקח על הביטוח, פוליסת ביטוח בריאות פרטית מקנה למבוטח רשת הגנה מפני המחלות הכלולות בפוליסה, הכוללת גם כיסוי ניתוחים אשר ימנעו התפתחותן או התפרצותן של אותן מחלות. בחודש ינואר 2022 אישר בית המשפט המחוזי בירושלים את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית הינה כל אדם שהתקשר בחוזה ביטוח בריאות עם הנתבעות, הכולל כיסוי ביטוחי לניתוחים, ותביעתו לביצוע ניתוח נדחתה מן הטעם שמדובר בניתוח "מניעתי" שלא מכוסה בפוליסה (גם אם הטעם הוצג באופן אחר במכתב הדחייה). ביום 24 במאי 2022 הגישה החברה לבית המשפט העליון, בקשת רשות ערעור על החלטתה. בחודש ינואר 2023 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור.
14. בחודש דצמבר 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "חברות הביטוח הנתבעות") ונגד ארבעה בנקים (להלן ביחד: "הבנקים הנתבעים"). עניינה של התובענה בטענה, כי חברות הביטוח הנתבעות מפיקות, כביכול, לבעלי מבנים, המשועבדים לצורך הבטחת משכנתא, פוליסות ביטוח מבנה, למרות שבעת הפקתן של הפוליסות, כבר קיימת, בין אם אצל אותה חברת ביטוח ובין אם אצל חברת ביטוח אחרת, פוליסה המבטחת את אותו המבנה ביחס לאותה תקופה. זאת, כביכול, תוך הפרה של הוראות דין מפורשות ותוך הטעייתם של מבוטחים. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג, בסך נומינלי כולל של 280 מיליוני ש"ח. הצדדים מנהלים משא ומתן לסיום ההליך בדרך של פשרה.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

15. בחודש פברואר 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה דרשה ממבוטחים בפוליסת ביטוח קבוצתית לעובדי חברת חשמל, אשר קיבלו תגמולי ביטוח שלא נוכחו מהם מסים במקור, להשיב לה את סכומי הכסף ששולמו על ידיה בגין תשלומי מס אלו. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 3 מיליוני ש"ח. בחודש יולי 2020 הגישה החברה לבית המשפט בקשה לסילוק על הסף של הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית. בחודש ספטמבר 2020 נעתר בית המשפט לבקשת החברה לסלק על הסף את הבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית והורה על מחיקת בקשת האישור על הסף. ביום 8 בנובמבר 2020 הומצא לחברה ערעור על פסק הדין, אשר הגיש התובע לבית המשפט העליון. לאחר דיון שהתקיים בפניו בחודש פברואר 2022, הורה בית המשפט העליון ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו בסוגיה עקרונית העולה מהערעור. ביום 18 בספטמבר 2022 הגישה היועצת המשפטית לממשלה את עמדתה לפיה אין מקום לאישור ניהול הגנה ייצוגית בדרך של חקיקה שיפוטית, אלא רק בדרך של חקיקה ראשית, יחד עם זאת, במקרים מתאימים ניתן לנהל תובענה ייצוגית לסעד הצהרתי. ביום 30 בינואר קיבל בית המשפט העליון את הערעור, והחזיר את הדיון לבית המשפט המחוזי מרכז, על מנת שידון בבקשה לאישור תובענה כייצוגית מבראשית.
16. בחודש יוני 2019 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, ממבוטחים בפוליסות ביטוחיים המשלבות רכיב ביטוח למקרה מוות ורכיב של חסכון (להלן: "ביטוחי מנהלים") תשלום בגין רכיב "הוצאות ניהול השקעות", אשר גבייתו מותרת על פי דין, ללא הסכמה חוזית בתנאי הפוליסה המתירה לה לגבותו. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בכ-365.3 מיליוני ש"ח.
17. בחודש יוני 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, מלשלם ריבית בגין תגמולי ביטוח למבוטחייהן, החל מתום 30 יום ממועד מסירת התביעה. תובענה ובקשה זו עוסקות באותה עילה בה עוסקת תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמת (להלן: "התביעה הראשונה") אשר אושרה לניהול כתביעה ייצוגית באופן חלקי ביום 30 באוגוסט 2015 (להלן: "החלטת האישור") על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב ואשר מתבררת כעת לגופה (ראו סעיף (א)3) לעיל), אך הן מתייחסות לתקופה שונה מזו שלגביה אושרה התביעה הראשונה והיא הוגשה לטענת המבקשים למען הזהירות ובמקביל לבקשתם להרחיב את הקבוצה המיוצגת במסגרת התביעה הראשונה גם לתקופה שממתן החלטת האישור ועד מועד מתן פסק דין. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד החברה בסכום של כ-90 מיליוני ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות בסכום של כ-264.4 מיליוני ש"ח. בחודש יולי 2020 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על עיכוב הליכים עד למתן פסק דין בתביעה הראשונה.
18. בחודש דצמבר 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה שעניינה בטענה, כי החברה גילתה, כביכול, למבוטחיה אשר רכשו פוליסת ביטוח חיים בפרמיה משתנה מסוג "מגן 1" ו/או פוליסת אובדן כושר עבודה מסוג "הראל לעתיד", במעמד רכישת הביטוח, את הפרמיה אותה ישלמו רק עבור שנים ספורות ולא עבור כל תקופת הביטוח. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אולם הוא מעריך אותו במאות מיליוני שקלים. בחודש אוקטובר 2020 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט. בחודש ספטמבר 2021 העביר בית המשפט את הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקות נשוא הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש אפריל 2022 הוגשה עמדת הממונה הקובעת כי על חברות הביטוח מוטלת חובת גילוי של המידע בדבר הפרמיות המבוטח לאורך כל תקופת הביטוח. הצדדים חידשו את הליך הגישור. בחודש אוקטובר 2022 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי החברה תשלם לחברי הקבוצה סכום פיצוי חד פעמי, על פי המנגנון הקבוע בהסכם הפשרה.
19. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בבאר שבע תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד קרנות השוטרים בישראל בע"מ. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה לא המציאה, כביכול, למבוטחיה בפוליסת ביטוח חיים קבוצתית את פוליסות הביטוח וכי לא גילתה להם, כביכול, אודות שינויים שבוצעו בפוליסה אגב חידושה. התובעים לא מכמתים את הנזק הממוני הנטען לכלל חברי הקבוצה אותן הם מבקשים לייצג אולם מעריכים את הנזק הלא ממוני הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצות בכ-400 מיליוני ש"ח. בחודש דצמבר 2020 נמחקה על הסף בקשת האישור בהתייחס לקרנות השוטרים והתובענה והבקשה מתנהלות כעת כנגד החברה בלבד. בחודש ספטמבר 2021 העביר בית המשפט את הבקשה לקבלת עמדת הממונה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש ינואר 2022 הוגשה עמדת הממונה התומכת בעמדת הנתבעות לפיה ככל שקרנות השוטרים העבירו את הפוליסות ואת דף פרטי הביטוח, באמצעות דואר אלקטרוני ודואר רגיל, בהתאם לבחירת המבוטח וכפי שעולה מכתבי הטענות, הרי שקרנות השוטרים והחברה עמדו למעשה בדרישות הרשות בעניין אופן יידוע המבוטחים לגבי כניסתה לתוקף של פוליסת ביטוח חדשה. ביום 30 במאי 2022 דחה בית המשפט המחוזי בבאר שבע את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 28 ביולי 2022 הומצא לחברה ערעור על פסק הדין, אשר הגישו המבקשים בבקשת האישור לבית המשפט העליון.
20. בחודש ינואר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות וחברת שרותי דרך (להלן ביחד: "הנתבעות") בטענה, כי הנתבעות מספקות, כביכול, ללקוחותיהן שמשות חלופיות שאינן מקוריות ואינן נושאות תו תקן, וזאת, כביכול, בניגוד להתחייבויותיהן כלפי לקוחותיהן בהסכמים עימם. התובעים לא מכמתים את הנזק הכולל הנטבע עבור כלל חברי הקבוצה אותן הם מבקשים לייצג, אך הם מעריכים כי הוא עולה במידה ניכרת על סך של 2.5 מיליוני ש"ח.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

21. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד אחת עשרה חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות אינן משיבות למבוטחייהן בביטוחי רכב חובה, מקיף וצד ג' דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה מהותית, נטענת, ברמת הסיכון אליו חשופות הנתבעות החל מחודש מרץ 2020, לאור צמצום פעילות המשק עקב התפרצות וירוס הקורונה והפחתת היקף הנסועה בעקבותיו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד החברה בסכום של כ-130 מיליוני ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות בסכום של כ-1.2 מיליארדי ש"ח. בחודש יוני 2020 הורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. בחודש אוקטובר 2021 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על עיכוב ההליכים בהליך שבפניו, וזאת עד לאחר שפסק הדין בהליך שעניינו השבת דמי ביטוח למבוטחים בפוליסות ביטוח בתי עסק, ביטוח אחריות מעבידים וביטוח צד ג' בשל הפחתה נטענת ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות עקב התפרצות וירוס הקורונה וההגבלות על פעילות המשק, במסגרתו דחה בית המשפט המחוזי בחיפה את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית נגד החברה וחברות ביטוח נוספות, יהפוך לחלוט ("פסק הדין בהליך הנוסף") או ככל שיוגש ערעור על פסק הדין בהליך הנוסף לבית המשפט העליון – עד למתן פסק דין בערעור. בחודש דצמבר 2021 הורה בית המשפט המחוזי על הסרת עיכוב ההליך, בעקבות הפיכת פסק הדין בהליך הנוסף לחלוט.
22. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד שש חברות ביטוח נוספות ונגד התאגיד המנהל של המאגר לביטוח רכב חובה ("הפוליס") (להלן ביחד: "הנתבעים"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעים אינם משיבים למבוטחייהם בביטוחי רכב חובה, מקיף וצד ג' דמי ביטוח, אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה קיצונית, נטענת, ברמת הסיכון אליה חשופים הנתבעים לאור ירידה דרמטית, לכאורה, במספר התביעות המוגשות לנתבעים בשל צמצום פעילות המשק עקב התפרצות וירוס הקורונה והפחתה נטענת של היקף התנועה בכבישים ושיעור תאונות הדרכים בישראל בעקבותיו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד החברה בסכום של כ-110 מיליוני ש"ח, ונגד כלל הנתבעים בסכום של כ-720 מיליוני ש"ח. בחודש יוני 2020 הורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. בחודש אוקטובר 2021 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על עיכוב ההליכים בהליך שבפניו, וזאת עד לאחר שפסק הדין בהליך שעניינו השבת דמי ביטוח למבוטחים בפוליסות ביטוח בתי עסק, ביטוח אחריות מעבידים וביטוח צד ג' בשל הפחתה נטענת ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות עקב התפרצות וירוס הקורונה וההגבלות על פעילות המשק, במסגרתו דחה בית המשפט המחוזי בחיפה את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית נגד החברה וחברות ביטוח נוספות, יהפוך לחלוט ("פסק הדין בהליך הנוסף") או ככל שיוגש ערעור על פסק הדין בהליך הנוסף לבית המשפט העליון – עד למתן פסק דין בערעור. בחודש דצמבר 2021 הורה בית המשפט המחוזי על הסרת עיכוב ההליך, בעקבות הפיכת פסק הדין בהליך הנוסף לחלוט.
23. בחודש יוני 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד החברה האחות, הראל פנסיה וגמל בע"מ ("הראל פנסיה וגמל") (להלן ביחד: "הנתבעות"), שעניינה בטענה, כי במסגרת הסכמי הלוואה של הנתבעות עם לקוחותיהן, בהלוואות הצמודות למדד המחירים לצרכן (להלן: "המדד"), נקבע, על פי הנתען, כי במקרה של ירידה במדד, תשלומי הקרן והריבית לא ירדו מערכם הנקוב בלוח הסילוקין של הלוואה. זאת, כביכול, בניגוד לדיון ותוך שהדבר מהווה, לטענת התובע, תנאי מקפח בחוזה אחיד. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 3 מיליוני ש"ח. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח. בחודש אוקטובר 2022 הורה בית המשפט לממונה לתת עמדתו ביחס לסוגיות שבמחלוקת. ביום 13 במרץ 2023 הוגשה עמדת הממונה לפיה ככל וייקבע כי מנגנון ההצמדה לא עמד בהוראות הדין, ותידרש השבה של הכספים שנגבו ביתר, יכול שכספים אלה יושבו מכספי קופת הגמל או מכספי המבוטחים.
24. בחודש יולי 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"), שעניינה בטענה, כי הנתבעות אינן מפחיתות, לכאורה, את פרמיות הביטוח למבוטחים שנקבעו להם החרגות בגין מצב רפואי קיים, על אף שההחרגות מפחיתות, על פי הנתען, את הסיכון הביטוחי ביחס לסיכון בפוליסות ביטוח של מבוטחים שלא נקבעו להם החרגות דומות. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד החברה בסכום של כ-760 מיליוני ש"ח, ונגד כלל הנתבעות בסכום כולל של 1.9 מיליארדי ש"ח.
25. בחודש אוגוסט 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מתנה, כביכול, בירור תביעות בגין נכות במסגרת פוליסת ביטוח תאונות אישיות בהגשת חוות דעת רפואית מטעם המבוטחים וכי היא מסרבת להשיב למבוטחים את עלות חוות הדעת, וזאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה וכן בטענה, כי החברה בוחנת, כביכול, כל אחד מרכיבי התביעה בנפרד, בניגוד להוראות הדין. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אך הם מעריכים כי הוא עולה על סך של 3 מיליוני ש"ח. הצדדים מנהלים הליך גישור.
26. בחודש ספטמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה מגלה, כביכול, למבוטחיה בביטוח נסיעות לחו"ל, כי המגבלה, במסגרת ביטוח הכבוד, ביחס לסכום הפיצוי המקסימלי בגין אובדן או גניבה של פריט, חלה גם ביחס לאובדן או גניבה של דבר ערך. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנתען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסכום כולל של כ-447 מיליוני ש"ח. בחודש דצמבר 2021 העביר בית המשפט את הבקשה לקבלת עמדת הממונה ביחס למחלוקת נשוא הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש מרץ 2022 הוגשה עמדת הממונה לפיה פרשנות הראל אינה עולה בקנה אחד עם נוסחה הפשוט של הפוליסה.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

27. בחודש מרץ 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה דוחה, כביכול, שלא כדין, תביעות של מבוטחים בפוליסות ביטוח תאונות אישיות לתשלום פיצוי בגין ימי אשפוז במרכז רפואי שאינו בית חולים כללי, בטענה ש"בית חולים" על פי הגדרתו בפוליסה הינו בית חולים כללי בלבד, וכי הפוליסה נוסחה, כביכול, באופן מטעה ובניגוד לדין, תוך הפרת חוזר המפקח על הביטוח 2001/9 שעניינו "גילוי נאות למבוטח בעת הצטרפות לפוליסה לביטוח בריאות". התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אך הוא מעריך כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח.
28. בחודש מרץ 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה דוחה, כביכול, שלא כדין, תביעות לקבלת תגמולי ביטוח בגין כיסוי אביזר רפואי, של מבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות קבוצתי לחברי הסתדרות המורים, בטענה למיצוי תקרת הכיסוי בפוליסה זאת, כביכול, על פי סעיף בפוליסה, אשר, לטענת התובעת, לא היה קיים בפוליסה המקורית והוחל, על פי הנטען, באופן רטרואקטיבי. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג אך היא מעריכה כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח. ביום 3 בינואר 2023 הגישו הצדדים לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי ישולמו לחברי הקבוצה, כהגדרתה בהסכם הפשרה, תגמולי ביטוח נוספים בגין רכישת אביזר רפואי, לולא הוחלה תקרת הביטוח.
29. בחודש מרץ 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות דוחות, על פי הנטען, תביעות של מבוטחים בביטוח בריאות, הכולל כיסוי לתרופות שאינן כלולות בסל הבריאות, בגין עלויות קנאביס רפואי, על אף שעל פי הנטען, קנאביס רפואי עונה, לכאורה, להגדרת "תרופה" בפוליסות הביטוח. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד כלל הנתבעות בסכום כולל של כ-79 מיליוני ש"ח. בחודש מאי 2022 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור.
30. בחודש אפריל 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה שיווקה, כביכול, פוליסות ביטוח תאונות אישיות באופן פסול ומטעה ובניגוד להוראות חוזרי הממונה על שוק ההון המסדירים את הליך צירוף המבוטחים לביטוח. התובעת אינה מכמתת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג אולם היא מעריכה אותו במיליוני שקלים.
31. בחודש יולי 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי בעת חישוב הגמלא החדשית המשולמת למבוטחים בפוליסות ביטוח חיים "משותפות ברווחי תיק השקעות", מנכות הנתבעות, כביכול, מהתשואה החדשית הנצברת למבוטחים, ריבית, ללא עיגון מתאים, כביכול, בתנאי הפוליסה ומבלי ששיעורה מצוין בהם. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אך הם מעריכים כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח.
32. בחודש ספטמבר 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד החברה האחות, הראל פנסיה וגמל (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות משגרות, כביכול, הודעות פרסומת במסרונים ובדואר אלקטרוני וזאת, לכאורה, מבלי לקבל את הסכמת הנמענים לקבלת דבר פרסומת, מבלי לציין שמדובר בפרסומת, מבלי לכלול הודעה לעניין הזכות לסרב לקבלת פרסומת וללא מתן אפשרות לסרב בפועל. זאת, בניגוד, כביכול, להוראות חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב – 1982. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בסך של כ-10 מיליוני ש"ח. בחודש אוגוסט 2022 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

33. בחודש אוקטובר 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות דוחות, לכאורה, שלא כדין, תביעות ביטוח של ילדים עם צרכים מיוחדים, במסגרת פוליסת ביטוח סיעודי, על אף שהם עונים, לטענת התובעים, על הגדרת "תשושי נפש" על פי הפוליסה, וזאת מבלי לבצע בדיקה האם מצבם תואם להגדרה זו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג נגד שתי הנתבעות ביחד בסך כולל של כ-2.97 מיליארדי ש"ח.
34. בחודש אוקטובר 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, בין היתר, כי החברה אינה משלמת, כביכול, למבוטחים בפוליסות ביטוח חיים משתתפות ברווחים, אשר במסגרתן תגמולי הביטוח משולמים על יסוד נוסחת R_m , את מלוא התשלומים בגין רווחי השקעות בהתאם להוראות הפוליסה וכי אינה מחשבת, כביכול, את שיעורי התשואה בהתאם להוראות הפוליסה. תובענה זו עוסקת בעילות המקבילות בחלקן לעילות בהן עוסקת תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמת - עניין בן עזרא ("התביעה הראשונה"), אשר אושרה לניהול כתביעה ייצוגית באופן חלקי ביום 27 במרץ 2019 על ידי בית המשפט המחוזי בתל-אביב ("החלטת האישור"), ואשר תחולתה צומצמה על-ידי בית המשפט העליון למספר פוליסות ספציפיות בלבד (ראו סעיף (א)(4) לעיל). לפיכך, הוגשה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית זו בהתייחס ליתר הפוליסות, אשר אינן כלולות עוד בתביעה הראשונה. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסכום של כ-1.4 מיליארדי ש"ח.
35. בחודש נובמבר 2021 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מסרבת, כביכול, ליתן למבוטחיה בפוליסת ביטוח רפואי קבוצתי כיסוי ביטוחי בגין אובדן כושר עבודה חלקי וזאת, כביכול, בניגוד להוראות הפוליסה. התובעת אינה מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג.
36. בחודש דצמבר 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בלוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מעלה, כביכול, את דמי הביטוח הנגבים ממבוטחיה בפוליסות ביטוח מנבה דירה, בעת חידושה, מבלי לקבל את הסכמתם המפורשת מראש להעלאתם. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אך הם מעריכים כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח. הצדדים ניהלו הליך גישור. הליך הגישור שהתנהל בין הצדדים לא צלח והדיון בתובענה שב להתנהל בבית המשפט.
37. בחודש דצמבר 2021 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גובה, כביכול, ממבוטחיה בפוליסות ביטוח חיים, בעת ניווד או משיכה של כספי החיסכון, סכומים בגין "קנס משיכה", וזאת, לכאורה, בניגוד להוראות הדין והפוליסה ומבלי שהתריעה על כך טרם ניווד הכספים. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסכום של כ-3.55 מיליוני ש"ח.

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח

38. בחודש פברואר 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה משלמת, כביכול, למבוטחים בפוליסת בריאות קבוצתי לחברי הסתדרות המורים, החזר חלקי של הפרש שבין הסכום המלא ששולם למומחה עבור התייעצות, לבין הסכום בו השתתפה קופת החולים בה הם חברים. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסכום של כ-12 מיליוני ש"ח.
39. בחודש מרץ 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה גבתה וגובה כביכול מהמבוטחים, שלא כדין, פרמיה עבור כיסוי ביטוחי בגין ניתוח מניעתי. התובע לא מכמת את הנזק הכולל הנטען עבור כלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג, אך הוא מעריך כי הוא עולה במידה ניכרת על סך של 2.5 מיליון ש"ח.
40. בחודש אפריל 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מפרה את חובתה לשלם הפרשי הצמדה כדין בגין תגמולי ביטוח המשולמים בענפי הביטוח הכללי, ביחס לתקופה שבין מועד קרות מקרה הביטוח לבין מועד תשלום תגמולי הביטוח. התובע לא מכמת את הנזק הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג. ביום 12 בינואר 2023 התקיים דיון במסגרתו הצדדים הודיעו לבית המשפט כי החליטו לפנות להליך גישור.
41. בחודש אוגוסט 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה מטעה, כביכול, את מבוטחיה בכך שהיא מציגה בצורה מוטעית כי מבצע שהיא עורכת הינו מבצע שתוקפו לזמן קצר בלבד, וכן, כביכול, משווקת מבצע שאינו מעניק את המוצג בפרסום. התובע מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג בסכום של כ-2.66 מיליוני ש"ח.
42. בחודש אוגוסט 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה שומרת ושולחת, לכאורה, מידע אישי של לקוחותיה, בניגוד להוראות הדין ותוך פגיעה בפרטיותם. סכום התובענה מוערך במעל ל-500 מיליוני ש"ח (אומדן בלבד עד שיתקבלו נתונים נוספים).

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. התחייבויות תלויות (המשך)

תובענות שהוגשו בתקופת הדוח (המשך)

43. בחודש ספטמבר 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד ארבע חברות ביטוח נוספות. עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות משפות רק מבטחות נשים בגין הוצאות על בדיקות לעובר ולתינוק, ובכך מפלות, לכאורה, גברים המבטחים בפוליסת הבריאות שלהן. התובע אינו מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג אולם הוא מעריך אותו בסכום של למעלה מ- 2.5 מיליוני ש"ח.

44. בחודש ספטמבר 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה משלמת, כביכול, למבוטחי פוליסת בריאות מסוג "פרפרד בונוס" (להלן: "הפוליסה") את מלוא דמי הביטוח המצטברים, בניגוד להוראות הפוליסה, וכי החברה גובה, כביכול, דמי ביטוח ביתר ממבוטחי פוליסה זו. התובע אינו מעריך את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

תובענות שהוגשו לאחר תקופת הדוח

45. בחודש פברואר 2023 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה בטענה, כי החברה אינה משלמת, כביכול, למבוטחיה בביטוח רכב ולצדדים שלישיים, את מלוא שכר טרחת השמאי, אשר ערך שומת נזק לרכב, בניגוד להוראות הפוליסה והדין. התובע אינו מכמת את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הוא מבקש לייצג.

ב. התחייבויות תלויות - שירביט

להלן פרטים על החשיפה בגין תובענות ייצוגיות ובקשות להכרה בתובענות כייצוגיות שהוגשו כנגד שירביט חברה לביטוח בע"מ ("שירביט") אשר פעילותה הביטוחית נרכשה על ידי החברה ביום 1 בדצמבר 2021.

1. בחודש ספטמבר 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד שירביט ונגד חברת ביטוח נוספת. עניינה של התובענה בטענה כי שירביט נמנעת, כביכול, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחיה, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית, בגין התקופה שממועד קרות מקרה הביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח, ולחילופין, בגין התקופה שהחל מחלוף 30 יום ממסירת תביעת הביטוח ועד למועד תשלום תגמולי הביטוח בפועל. הנזק הנטען הכולל לחברי הקבוצה כנגד שירביט הינו כ-10 מיליוני ש"ח. ביום 26 במאי 2021 קיבל בית המשפט המחוזי בתל-אביב את בקשת האישור. הגדרת הקבוצה על פי פסק הדין הינה כל זכאי (מבוטח, מוטב או צד שלישי) אשר במהלך התקופה שתחילתה שלוש שנים קודם להגשת התובענה וסיומה ביום אישורה של התובענה כייצוגית, קיבל משירביט, שלא על פי פסק דין שניתן בעניינו, תגמולי ביטוח מבלי שצורפה להם ריבית כדין. בחודש ספטמבר 2021 הגישה שירביט, יחד עם חברות ביטוח נוספות שנתבעו במספר בקשות לאישור בטענה זהה ("הנתבעות"), בקשה לעיכוב ההליכים בתובענה, עד להכרעה בערעור שהוגש לבית המשפט העליון במסגרת תובענה ייצוגית אחרת שאושרה בעניין זהה נגד חברות ביטוח אחרות, בהן החברה (ראו סעיף (א)(3) לעיל). בחודש אוקטובר 2021 דחה בית המשפט את הבקשה לעיכוב ההליכים. בחודש ינואר 2022 הגישו הנתבעות בקשה נוספת לעיכוב ההליכים. בחודש מרץ 2022 הורה בית המשפט המחוזי על עיכוב ההליכים עד למתן הכרעה בערעור שהוגש לבית המשפט העליון בתביעה המקבילה והורה על ניהול משותף של התובענה לאחר ההכרעה בערעור. בחודש נובמבר 2022 דחה בית המשפט העליון את הערעור על פסק הדין החלקי בתביעה המקבילה, בהיעדר עילה להתערבות שיפוטית בהחלטת ביניים. עוד נקבע כי המקום המתאים לבירור טענות הערעור הינן בגדר ערעור על פסק הדין הסופי.

2. בחודש ינואר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד שירביט. עניינה של התובענה בטענה, כי שירביט אינה מגלה למבוטחיה בביטוח רכב, אשר עומדים לחצות מדרגת גיל או ותק נהיגה הנהוגות אצלה, במהלך תקופת הביטוח, כי באפשרותם לעדכן את גיל הנהג או את ותק הנהיגה ולקבל פרמיה עודפת, וכי כתוצאה מכך משלמים מבטחיה אלו פרמיה ביתר נוכח העדר עדכון הפרמיה במהלך תקופת הביטוח בעקבות שינוי מדרגת הגיל או הוותק. התובעים מעריכים את הנזק שנגרם לחברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג בכ-43.31 מיליוני ש"ח. ביום 16 בפברואר 2022 ניתן פסק דין בבית המשפט מחוזי מרכז, אשר במסגרתו נדחתה תביעה ייצוגית שהוגשה נגד חברת ביטוח אחרת בעניין דומה ("התביעה המקבילה"). בחודש מרץ 2022 הורה בית המשפט המחוזי על עיכוב ההליכים עד למתן הכרעה בערעור שיוגש בתביעה המקבילה.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות – שירביט (המשך)

3. בחודש ינואר 2018 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד שירביט ונגד חמש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") בהן החברה (ראו סעיף (א)(11) לעיל). עניינה של התובענה בטענה, כי הנתבעות נמנעות, כביכול, שלא כדין, מלשלם תגמולי ביטוח למבוטחים, לצדדי ג' ולמוטבים בגין רכיב המע"מ החל על עלות הנזקים במקרים בהם הנזקים לא תוקנו בפועל. התובעת מעריכה את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה היא מבקשת לייצג נגד שירביט בסך של 4,117,591 ש"ח בגין כל שנה והתקופה בגינה היא מבקשת לתבוע הינה מיום 4 ביוני 2001 ולחילופין החל מ-7 שנים לפני מועד הגשת התביעה הקודמת ו/או 7 שנים לפני מועד הגשתה של בקשה זו. התובענה והבקשה לאישור הינן באותה עילה בגינה הוגשה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית קודמות כנגד הנתבעות, אשר ביום 3 בינואר 2018 נדחה על ידי בית המשפט העליון ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 20 בפברואר 2017, במסגרתו נמחקה הבקשה. ביום 4 בינואר 2022 דחה בית המשפט המחוזי מרכז לוד את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 11 באפריל 2022 הגישה המבקשת ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט המחוזי.

4. בחודש דצמבר 2020 הוגשו כנגד שירביט ארבע בקשות לאישור תובענות כייצוגיות (שלוש בקשות לאישור תובענות כייצוגיות הוגשו לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד ובקשה לאישור תובענה כייצוגית אחת הוגשה לבית המשפט המחוזי תל אביב), בטענה דומה לכשל באבטחת מידע על רקע אירוע פריצה לשרתי שירביט על ידי האקרים ופרסום מידע אישי השייך ללקוחות שירביט. בחודש יוני 2021 הגישו המבקשים בארבע הבקשות לאישור תובענות כייצוגיות, בקשת אישור מאוחדת מטעמם. עניינה של התובענה המאוחדת בטענה, כי מחדלי אבטחה, לכאורה, בשירביט גרמו לדליפת מידע ונתונים שהיו בידי שירביט. התובעים אינם מכמתים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג אך הם מעריכים כי הוא עולה על סך של 2.5 מיליוני ש"ח. בחודש ינואר 2022 הודיעו הצדדים לבית המשפט על הסכמתם לפנות להליך גישור.

5. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בחיפה תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד שירביט ונגד אחת עשרה חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") בהן החברה (ראו סעיף (א)(21) לעיל). עניינה של התובענה בטענה כי הנתבעות אינן משיבות למבוטחיהן בביטוחי רכב חובה, מקיף וצד ג' דמי ביטוח אשר שולמו על ידיהם, לכאורה, ביתר, נוכח הפחתה מהותית, נטענת, ברמת הסיכון אליו חשופות הנתבעות החל מחודש מרץ 2020, לאור צמצום פעילות המשק עקב התפרצות וירוס הקורונה והפחתת היקף הנסועה בעקבותיו. התובעים מעריכים את הנזק הכולל הנטען לכלל חברי הקבוצה אותה הם מבקשים לייצג כנגד שירביט בסכום של כ-38 מיליוני ש"ח, וכנגד כלל הנתבעות בסכום של כ-1.2 מיליארדי ש"ח. בחודש יוני 2020 הורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב. בחודש אוקטובר 2021 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על עיכוב ההליכים בהליך שבפניו, וזאת עד לאחר שפסק דין בהליך ששירביט איננה צד לו ושעניינו השבת דמי ביטוח למבוטחים בפוליסות ביטוח בתי עסק, ביטוח אחריות מעבידים וביטוח צד ג' בשל הפחתה נטענת ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות עקב התפרצות וירוס הקורונה וההגבלות על פעילות המשק, במסגרתו דחה בית המשפט המחוזי בחיפה את הבקשה לאישור תובענה כייצוגית שהוגשה נגד חברות ביטוח אחרות, יהפוך לחלוט ("פסק הדין בהליך הנוסף") או ככל שיוגש ערעור על פסק הדין בהליך הנוסף לבית המשפט העליון - עד למתן פסק דין בערעור. בחודש דצמבר 2021 הורה בית המשפט המחוזי על הסרת עיכוב ההליך, בעקבות הפיכת פסק הדין בהליך הנוסף לחלוט.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות – שירביט (המשך)

טבלה מסכמת:

להלן טבלה מסכמת של הסכומים הנתבעים במסגרת בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות, תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית ותביעות מהותיות אחרות נגד החברה ו/או חברות המאוחדות ו/או שירביט, כפי שצויינו על-ידי התובעים בכתבי הטענות שהוגשו מטעמם. מובהר, כי הסכום הנתבע אינו מהווה בהכרח כימות של סכום החשיפה המוערכת על-ידי החברה, שכן המדובר בהערכות מטעם התובעים אשר דינן להתברר במסגרת ההליך המשפטי.

סוג	כמות תביעות	הסכום הנתבע במיליוני ש"ח
<u>תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	7	1,267
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	0	0
לא צוין סכום התביעה	2	
<u>בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:</u>		
צוין סכום המתייחס לחברה ו/או לחברות מאוחדות	20	4,675
התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה ו/או לחברות מאוחדות	3	3,329
לא צוין סכום התביעה	18	

סכום ההפרשה הכולל בגין התביעות שהוגשו כנגד החברה וכנגד שירביט כמפורט לעיל לימים 31 בדצמבר 2022 ו-31 בדצמבר 2021 מסתכם בכ-156 מיליוני ש"ח וכ-101 מיליוני ש"ח, בהתאמה.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסימון בתקופת הדוח

1. בחודש ספטמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה אינה מגלה, כביכול, למבוטחיה בביטוח תאונות אישיות את היקף הכיסוי הביטוחי המדויק בגין ניתוח עקב פגיעה אורתופדית מתאונה בכתף, בקרסול ובברך וכי היא אינה משפה את מבוטחיה, אשר תביעתם אושרה רק לאחר פניה באמצעות עורך דין בגין ההוצאות המשפטיות, אשר נגרמו להם בגין פניה זו. ביום 13 בינואר 2022 אישר בית המשפט המחוזי מרכז לוד את בקשת המבקשת להסתלק מבקשת האישור ומהתובענה והורה על דחיית תביעתה האישית של המבקשת ועל מחיקת בקשת האישור.
2. בחודש ספטמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 12 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי במקרים בהם הנתבעות משלמות סכומים שנפסקו נגדן על ידי רשויות שיפוטיות לאחר המועד שנקבע לפירעונם, הן אינן מוסיפות להם הפרשי הצמדה, ריבית, וריבית צמודה כנדרש, כביכול, על פי הוראות סעיף 5(ב) לחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961. הצדדים מנהלים הליך גישור. בחודש מרץ 2021 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הנתבעות תתקנה את נוסח שטרי הסילוק בהם הן עושות שימוש, ככל שיש בכך צורך, כך שהמועד לתשלום יעמוד על 30 יום ממועד התקיימות התנאים לתשלום, וכן תקבלנה שטרי סילוק בהתאם למנגנון ההמצאת שטר סילוק שנקבע בהסכם הפשרה. ביום 6 בפברואר 2022 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם פשרה מתוקן, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי הנתבעות תתקנה את נוסח שטרי הסילוק בהם הן עושות שימוש, ככל שיש בכך צורך, כך שהמועד לתשלום יעמוד על פרק זמן שלא יעלה על 30 יום ממועד התקיימות התנאים לתשלום, וכן תקבלנה שטרי סילוק בהתאם למנגנון ההמצאת שטר סילוק שנקבע בהסכם הפשרה. כפי שהוסכם בהסכם הפשרה, החברה תשלם גמול לתובע הייצוגי ושכר טרחה לבאי כוחו, בסכומים לא מהותיים.
3. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד בקשה לאישור תביעה כתובענה ייצוגית נגד החברה וסטנדרד ביטוחים בע"מ וכן נגד חברת ביטוח נוספת וסוכנות ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי במקרים בהם מחזיקי כרטיסי אשראי של ישראל ואל מתקשרים למוקד המכירות של חברות הביטוח הנתבעות, על מנת להפעיל פוליסה לביטוח נסיעות לחו"ל, אותה הם זכאים לקבל ללא עלות (להלן: "הפוליסה הבסיסית"), הנתבעות משווקות להן, כביכול, "הרחבות" או "תוספות" לפוליסה הבסיסית, כאשר למעשה, נמכרות להם, כביכול, פוליסות מדף מלאות המקנות כיסוי מן השקל הראשון וכוללות כיסויים חופפים לכיסויים הכלולים בפוליסה הבסיסית. זאת, בעלות מלאה וללא הפחתת שווייה של הפוליסה הבסיסית. בכך, לטענת התובעים, בין היתר, מטעות הנתבעות, לכאורה, את המבוטחים, מפרות את חובות הגילוי, פועלות בניגוד להוראות הדין ועושות עושר ולא במשפט. בהתאם לתובענה. בחודש אוגוסט 2018 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, כי החברה תעמיד לרשות חברי הקבוצה הזכאים, כהגדרתם בהסכם הפשרה, כמות מוגדרת של ימי ביטוח נסיעות לחו"ל ללא תשלום, אשר יהיו ניתנים לניצול בהתאם להוראות הסכם הפשרה. בחודש נובמבר 2019 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה אין מקום לאשר את הסדר הפשרה במתכונתו הנוכחית וכי יש להורות על תיקונו בהתאם להערותיו. בחודש אפריל 2020 ניתנה על ידי בית המשפט החלטה בבקשה לאישור הסכם הפשרה, לפיה, בעת הזו, לאור חוסר הודאות הקיים וסגירת שמי רוב מדינות העולם, לא ניתן לומר, כי זו הדרך ההוגנת להכרעה במחלוקת, בשלב זה, מבחינתם של חברי הקבוצה. זאת, מבלי לשלול את ההסדר כשלעצמו כראוי, הוגן וסביר מבחינת חברי הקבוצה. ביום 17 בפברואר 2022 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם הפשרה, במסגרתו הוסכם, בין היתר, כי החברה תעמיד לרשות חברי הקבוצה הזכאים, כהגדרתם בהסכם הפשרה, כמות מוגדרת של ימי ביטוח נסיעות לחו"ל ללא תשלום, אשר יהיו ניתנים לניצול בהתאם להוראות הסכם הפשרה. כפי שהוסכם בהסכם הפשרה, תשלם החברה גמול לתובע הייצוגי ושכר טרחה לבא כוחו, בסכומים לא מהותיים.
4. בחודש ספטמבר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות גובות, כביכול, מן המבוטחים, פרמיות גבוהות בגין פוליסות ביטוח בריאות הכוללות כיסויים אשר למבוטחים אין, לכאורה, צורך בהם משום שהם מחזיקים בביטוח בריאות משלים של קופת החולים אליה הם משתייכים. בנוסף, טוענים התובעים, כי הנתבעות אינן מגלות למבוטחים, כי מדובר, כביכול, בכיסויים מיותרים ו/או מתנות שירות בשירות שכן הן אינן מאפשרות למבוטחים לרכוש פוליסה מצומצמת הכוללת רק כיסויים שאינם כלולים בביטוחי הבריאות המשלימים של קופת החולים, ובכך יוצרות מצב של כפל ביטוחי. בכך, טוענים התובעים, הנתבעות מפרות את חובת תום הלב המוגברת החלה עליהן, מפרות חובה חקוקה, מפרות את הוראות הדין, מפרות הסכם, מטעות את מבוטחיהן ועושות עושר ולא במשפט. בחודש אוקטובר 2020 דחה בית המשפט המחוזי בתל אביב את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. בחודש נובמבר 2020 הומצא לחברה ערעור על פסק הדין, אשר הגישו המבקשים בבקשת האישור לבית המשפט העליון. בחודש דצמבר 2020 הוגש ערעור שכנגד על ידי החברה ביחס לאי פסיקת הוצאות לטובתה בפסק הדין שניתן על ידי בית המשפט המחוזי. בדיון, אשר התקיים בבית המשפט העליון ביום 28 במרץ 2022, נדחה הערעור, לאחר שהמערערים קיבלו את המלצת בית המשפט למשיכתו.
5. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה מסרבת, כביכול, לשפות מבוטחות בפוליסות ביטוח בריאות המקנות למבוטחות זכות לשיפוי עבור הוצאות לבדיקות היריון יותר מפעם אחת בכל היריון. זאת, כביכול, בניגוד להוראות פוליסות הביטוח. ביום 28 באפריל 2022 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את בקשת ההסתלקות מבקשת האישור ומהתובענה, והורה על דחיית תביעתה האישית של המבקשת.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסימון בתקופת הדוח (המשך)

6. בחודש אוגוסט 2019 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז-לוד תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי בפוליסות ביטוח רכוש לציוד מכני הנדסי (להלן: "הציוד"), הנתבעות קובעות, לכאורה, את שווי הציוד לצורך חישוב פרמיית הביטוח ללא התחשבות בגיל הציוד ואילו במקרה של אובדן גמור לציוד הן קובעות, לכאורה, את גובה תגמולי הביטוח לפי השווי האמיתי של הציוד במועד קרות האירוע הביטוחי, תוך התחשבות בגיל הציוד. ביום 8 באוגוסט 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז לוד בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור נגד החברה ונגד הנתבעות, במסגרתה מתבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשים מבקשת האישור ולהורות על דחיית תביעתם האישית ועל מחיקת בקשת האישור. ביום 11 באוגוסט 2022 אישר בית המשפט המחוזי בלוד את בקשת ההסתלקות מבקשת האישור ומהתובענה, והורה על דחיית תביעתן האישיות של המבקשות ועל מחיקת בקשת האישור.

7. בחודש אפריל 2010 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בפתח תקווה תבונה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי במקרה של הפסקת הביטוח במהלך חודש כלשהו, לאחר שפרמיית הביטוח בגין חודש זה נגבתה על ידי הנתבעות מראש, נמנעות כביכול הנתבעות מלהחזיר למבוטחים את החלק היחסי, העודף, של פרמיית הביטוח בגין אותו חודש או לחילופין הן מחזירות, כביכול, את פרמיית הביטוח בערכים נומינליים בלבד. בחודש דצמבר 2011 הורה בית המשפט על מחיקת טענות התובעים בכל הקשור לסעיף 28 א' לחוק חוזה הביטוח ובכל הקשור למבוטחים שהפוליסה שלהם פקעה חלקית או זמנית. בחודש נובמבר 2014 הוגשה לבית המשפט עמדת הממונה, כי הוראות הפוליסה הן המחייבות לעניין אופן גביית הפרמיה לאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה וכי חוות הדעת האקטוארית שהוגשה לבית המשפט מטעם הנתבעות אינה מלאה לצורך ההוכחה כי הנתבעות תמחרו את הפרמיה באופן שמעיד שהן לקחו בחשבון את העובדה כי פרמיית הביטוח לא יוחזרו למבוטחים בגין התקופה שלאחר פטירת המבוטח או בתקופה שלאחר ביטול הפוליסה. ביום 23 ביוני 2015 אישר בית המשפט המחוזי מרכז-לוד באופן חלקי את ניהול התביעה כתובענה ייצוגית. נגד החברה אישר בית המשפט את ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, אך ורק בנושא צירוף הפרשי הצמדה וריבית בעת השבת דמי הביטוח שנגבו בחודשים שלאחר חודש ביטול חוזה הביטוח או שלאחר קרות מקרה הביטוח. בחודש ספטמבר 2016 הוגש לאישורו של בית המשפט הסכם פשרה, במסגרתו, הוסכם, בין היתר, כי החברה תתרום 60% מסכום ההחזר הכולל שלה ביחס לעילה הראשונה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה לבחינת הסכם הפשרה, ו-80% מסכום ההחזר הכולל שלה בגין העילה השנייה, כפי שהוגדרה בהסכם הפשרה ובהתאם לדוח הבודק שימונה כאמור. כמו כן, נקבעו בהסכם הפשרה הוראות ביחס להתנהלות עתידית במקרים של ביטול פוליסות נשוא התביעה. בחודש מרץ 2017 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, הכוללת הערות שונות ובהן, בין היתר, כי יש למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו וכי הוא מבקש להגיש עמדה משלימה לאחר קבלת חוות דעת הבודק ובחינתה. בחודש יוני 2017 הורה בית המשפט על מינוי בודק להסכם הפשרה. בחודש דצמבר 2019 הוגשה לבית המשפט חוות דעת הבודק ביחס לחברה ולפיה הסכם הפשרה הוא ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה. בחודש דצמבר 2020 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדה ראשונית בנוגע לדו"ח הבודק, הכוללת מספר הערות, ובהן, בין היתר, התייחסות למנגנון הפיצוי הפרטני וסוגיית איתור מבוטחים וכן בקשה להגיש את עמדתו הסופית לאחר שיתקבלו דוחות הבודק ביחס לכל המשיבות בהליך. בחודש אוגוסט 2021 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדה נוספת מטעמו בנוגע לדוחות הבודק המתייחסים לנתבעות, במסגרתה חזר על הערותיו מהעמדה הראשונית שהוגשה מטעמו בדצמבר 2020 והעיר מספר הערות נוספות. ביום 16 במאי 2022 הורה בית המשפט ליועץ המשפטי לממשלה להגיש עמדתו לעניין החלת מעשה בית דין על הקבוצות המוחרגות מהסכם הפשרה, והורה למבקשים להודיע מהי בקשתם האופרטיבית מבית המשפט. ביום 26 במאי 2022 ביקשו המבקשים מבית המשפט ליתן פסק דין ולאשר את הפשרה. ביום 28 ביולי הוגש לאישור בית המשפט הסדר פשרה מתוקן. ביום 14 באוגוסט 2022 ניתן על ידי בית המשפט המחוזי בלוד תוקף של פסק דין להסכם הפשרה המתוקן.

8. בחודש אוקטובר 2019 הוגשה לבית משפט השלום בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה דוחה, כביכול, תביעות ביטוח בביטוח נסיעות לחו"ל, שעניינן ביטול נסיעה לחו"ל או קיצורה עקב מוות או אשפוז של בן משפחה קרוב, בהתבסס על חריגים בפוליסה שאינם עונים, על פי הנטען, על הוראות חוק חוזה הביטוח, תשמ"א-1981 ואינם נכללים, על פי הנטען, ברשימת הביטוח המועברת על-ידי החברה למבוטחים. ביום 13 בנובמבר 2022 דחה בית המשפט השלום בירושלים את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

9. בחודש אוגוסט 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") (להלן: "דקלה"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי בעת יישוב תביעות בביטוח סיעודי, מפצלת דקלה, כביכול, לצורך בחינת קיומו של מקרה הביטוח, את פעולות היומיום לחלקי גוף, תוך בחינה כמותית דווקנית של יכולת המבוטח לבצע כל אחת מן הפעולות. זאת, באופן המרוקן, כביכול, מתוכן את חוזרי הממונה, אשר על פיהם עליה לבצע, כביכול, בחינה מהותית של יכולת זו, ובניגוד לעמדת הממונה בנושא זה מחודש ינואר 2015. בפסק דינו מיום 21 בינואר 2021 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על מחיקת הבקשה לאישור התביעה כייצוגית. בחודש מרץ 2021 הומצא לדקלה ערעור על פסק הדין, אשר הגישה המבקשת בבקשת האישור לבית המשפט העליון. בדיון, אשר התקיים בבית המשפט העליון ביום 23 בנובמבר 2022, נדחה הערעור, לאחר שהמערערת קיבלה את המלצת בית המשפט העליון למשיכתו.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. תביעות שהגיעו לסיומן בתקופת הדוח (המשך)

10. בחודש אפריל 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (בשמה הקודם "דקלה חברה לביטוח בע"מ") (להלן: "דקלה"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי דקלה משלמת, כביכול, את תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת ביטוח בריאות קבוצתית "מושלם לעובד גמלאים" של גמלאי קופ"ח כללית ובני משפחותיהם (להלן: "הפוליסה"), בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום בניגוד להוראות הדין (להלן: "העילה הראשונה") וכן כי דקלה העלתה, כביכול, למבוטחים בפוליסה את דמי הביטוח, כביכול, ללא כל ביסוס ובניגוד כביכול להוראות הפוליסה והדין (להלן: "העילה השנייה"). בחודש מאי 2021 הגישו הצדדים לבית המשפט בקשה לאישור הסכם פשרה במסגרתו הוסכם, כי ישולמו לחברי קבוצה, כהגדרתם בהסכם הפשרה, הפרשי מדד בגין תגמולי ביטוח בריאות שחושבו בתקופה הרלבנטית בהתאם למדד הידוע בתחילת החודש ולא לפי המדד הידוע במועד התשלום. בחודש נובמבר 2021 הגיש היועץ המשפטי לממשלה את עמדתו ביחס להסדר הפשרה, לפיה הוא אינו מתנגד להסדר הפשרה, אך העיר בנוגע למספר נושאים ובהם, בין היתר, כי יש לשקול למנות בודק אשר יבחן את הסכם הפשרה טרם אישורו. ביום 28 בנובמבר 2022 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין להסכם הפשרה.

ד. תביעות שהגיעו לסיומן לאחר תקופת הדוח

1. בחודש נובמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה אינה מאפשרת, כביכול, לבטל כתבי שירות בפוליסה בנפרד מיתר רכיבי תוכנית הביטוח וכי אינה מבצעת, כביכול, גילוי נאות טרם ההתקשרות לעניין ביטול כתבי השירות. ביום 22 בדצמבר 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשת מבקשת האישור נגד החברה, במסגרתה התבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשת מאישור ולהורות על דחיית תביעתה האישית. במסגרת בקשת ההסתלקות הסכימה החברה ליתן גילוי אודות אפשרות ביטול כתב שירות לבדו בכל עת. ביום 9 בינואר 2023 אישר בית המשפט המחוזי מרכז את בקשת ההסתלקות מבקשת האישור והורה על דחיית תביעתה האישית של המבקשת.

2. בחודש דצמבר 2017 הוגשה לבית המשפט המחוזי בירושלים תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה, נגד שתי חברות ביטוח נוספות, נגד שירותי בריאות כללית ("הכללית"), ונגד מכבי שירותי בריאות ("מכבי") (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות מסרבות, כביכול, לבטח בביטוח סיעודי אנשים המצויים על הספקטרום האוטיסטי, או שקובעות תנאים בלתי סבירים לקבלתם לביטוח, מבלי שהחלטותיהן אלו נסמכות על נתונים סטטיסטיים אקטואריים או רפואיים רלבנטיים לסיכון הביטוחי ומבלי לנמק את החלטתן, כנדרש בחוק. בחודש יוני 2019 הורה בית המשפט על העברת הבקשה לקבלת עמדת היועץ המשפטי לממשלה בשאלות העולות מבקשת האישור. בחודש ינואר 2020 הודיע היועץ המשפטי לממשלה כי עמדתו זהה לעמדה אשר הגיש בתיק מקביל ואשר תומכת בטענות החברה. ביום 6 בפברואר 2023, דחה בית המשפט המחוזי בירושלים את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

3. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד חברת ביטוח נוספת (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הנתבעות מסרבות, כביכול, להאריך את תוקף הכיסוי הביטוחי למבוטחים בביטוחי אובדן כושר עבודה, שנרכשו לפני שנת 2017, ואשר תום תקופת הביטוח בהם הינו גיל 65, ולשלם להם תגמולי ביטוח עד לגיל הפרישה שעלה בשנת 2004 לגיל 67 לשכירים ולגיל 70 לעצמאים. ביום 18 באפריל 2022 דחה בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית. ביום 31 במאי 2022 הומצא לחברה ערעור על פסק הדין, אשר הגיש המבקש בבקשת האישור לבית הדין הארצי לעבודה. ביום 12 בפברואר 2023 דחה בית הדין הארצי לעבודה את הערעור.

4. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה ונגד שתי חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות"). עניינה של התובענה בטענה, כי על הנתבעות להשיב למבוטחיהן בביטוחי רכב ודירה חלק מדמי הביטוח אשר, לכאורה, שולמו על ידיהם ביתר, נוכח הפחתה משמעותית, נטענת, בסיכון אותו נטלו על עצמן הנתבעות עת נקבעו על ידיהן דמי הביטוח בפוליסות אלו. זאת, עקב התפרצות מגפת הקורונה והגבלות התנועה והפעילות, אשר הוטלו בעקבותיה, אשר הובילו, על פי הנתען, להפחתת היקף הנסועה ולירידה משמעותית בנוקדי גוף ורכוש כתוצאה מכך. בחודש פברואר 2021 הורה בית המשפט על סילוק הבקשה בעניין ביטוחי הרכב ביחס לחברה ויתר המשיבות (פרט לחברת ביטוח אחת), וכי הבקשה תמשיך להתברר בעניין פוליסות ביטוח דירות. בית המשפט הורה כי על התובעים לשקול המשך המשך צעדיהם ביחס לאופן ניהול בקשת האישור, לאור ההחלטה. בחודש אפריל 2021 הגישו התובעים ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט המחוזי. בחודש אוקטובר 2021 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על עיכוב ההליכים בהליך שבפניו, וזאת עד לאחר שפסק הדין בהליך שעניינו השבת דמי ביטוח למבוטחים בפוליסות ביטוח בתי עסק, ביטוח אחריות מעבידים וביטוח צד ג' בשל הפחתה נטענת ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות עקב התפרצות וירוס הקורונה וההגבלות על פעילות המשק, במסגרתו דחה בית המשפט המחוזי בחיפה את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית נגד החברה וחברות ביטוח נוספות, יהפוך לחלוט ("פסק הדין בהליך הנוסף") או ככל שיוגש ערעור על פסק הדין בהליך הנוסף לבית המשפט העליון - עד למתן פסק דין בערעור. בחודש דצמבר 2021 הורה בית המשפט המחוזי על הסרת עיכוב ההליך, בעקבות הפיכת פסק הדין בהליך הנוסף לחלוט. ביום 22 בפברואר 2023 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור נגד הנתבעות, במסגרתה מתבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשים מבקשת האישור ולהורות על דחיית תביעתם האישית. ביום 27 בפברואר 2023 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את בקשת ההסתלקות מבקשת האישור והורה על דחיית תביעתם האישית של המבקשים.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ד. תביעות שהגיעו לסימון לאחר תקופת הדוח (המשך)

5. בחודש דצמבר 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה. עניינה של התובענה היה בטענה, כי החברה מצמידה, כביכול, את דמי הביטוח ואת תגמולי הביטוח למבוטחים בפוליסת הביטוח הסייעודי הקבוצתי לחברי שרותי בריאות כללית - סיעודי מושלם פלוס, למדד שגוי וזאת כביכול, בניגוד להוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח סיעודי קבוצתי לחברי קופת חולים), תשע"ו - 2015. בחודש מרץ 2022 הורה בית המשפט על העברת הסוגיות שבמחלוקת לעמדת הממונה. בחודש אוגוסט 2022 הוגשה עמדת הממונה לפיה ביחס לסוגיית הצמדת תגמולי הביטוח, ככל שבית המשפט ימצא כי אכן בוצע תשלום בחסר, יש להשיב סכומים אלו למבוטחים הזכאים. ביום 22 בפברואר 2022 הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז לוד בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור נגד החברה במסגרתה מתבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשים מבקשת האישור ולהורות על דחיית תביעתם האישית ועל מחיקת בקשת האישור. במסגרת בקשת ההסתלקות הסכימה החברה להציג את תעריפי דמי הביטוח לאחר הצמדתם למדד הרלוונטי, ולהשיב את תגמולי הביטוח ששולמו בחסר. ביום 2 במרץ 2023, אישר בית המשפט המחוזי מרכז את בקשת ההסתלקות מבקשת האישור והורה על דחיית תביעתם האישית של המבקשים.
6. בחודש יולי 2021 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד החברה הבת הראל ביטוח מימון והנפקות בע"מ ("הראל מימון והנפקות"). עניינה של התובענה היה בטענה, כי הראל מימון והנפקות אינה מנגישה, כביכול, את דיווחיה במערכות המידע האינטרנטיות המופעלות על ידי הרשות לניירות ערך ועל ידי הבורסה (מערכות המגנא והמאיה בהתאמה) ובכך מונעת או מצמצמת, כביכול, את האפשרות של אנשים עם מוגבלות לקבל מידע מדיווחים אלו. זאת, בניגוד, כביכול, להוראות חוק שוויון זכויות אנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998 ותקנות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (התאמות נגישות לשירות), תשע"ג-2013. ביום 5 במרץ 2023, דחה בית המשפט המחוזי בתל אביב את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

ה. תביעות כנגד שירביט שהגיעו לסימון לאחר תקופת הדוח

1. בחודש אפריל 2020 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית נגד שירביט ונגד שתיים עשרה חברות ביטוח נוספות (להלן ביחד: "הנתבעות") בהן החברה (ראו סעיף (ד) (4) לעיל). עניינה של התובענה היה בטענה, כי על הנתבעות להשיב למבוטחיהן בביטוחי רכב ודירה חלק מדמי הביטוח אשר, לכאורה, שולמו על ידיהם ביתר, נוכח הפחתה משמעותית, נטענת, בסיכון אותו נטלו על עצמן הנתבעות עת נקבעו על ידיהן דמי הביטוח בפוליסות אלו. זאת, עקב התפרצות מגפת הקורונה והגבלות התנועה והפעילות, אשר הוטלו בעקבותיה, אשר הובילו, על פי הנתען, להפחתת היקף הנסועה ולירידה משמעותית בנזקי גוף ורכוש כתוצאה מכך. בחודש פברואר 2021 הורה בית המשפט על סילוק הבקשה בעניין ביטוחי הרכב ביחס לשירביט ויתר המשויבות (פרט לחברת ביטוח אחת), וכי הבקשה תמשיך להתברר בעניין פוליסות ביטוח דירות. בית המשפט הורה כי על התובעים לשקול המשך צעדיהם ביחס לאופן ניהול בקשת האישור, לאור ההחלטה. בחודש אפריל 2021 הגישו התובעים ערעור לבית המשפט העליון על החלטת בית המשפט המחוזי. בחודש אוקטובר 2021 הורה בית המשפט המחוזי בתל אביב על עיכוב ההליכים בהליך שבפניו, וזאת עד לאחר שפסק דין בהליך ששירביט איננה צד לו ושעניינה השבת דמי ביטוח למבוטחים בפוליסות ביטוח בתי עסק, ביטוח אחריות מעבידים וביטוח צד ג' בשל הפחתה נטענת ברמת הסיכון אליה חשופות הנתבעות עקב התפרצות וירוס הקורונה וההגבלות על פעילות המשק, במסגרתו דחה בית המשפט המחוזי בחיפה את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית נגד חברות ביטוח אחרות, יהפוך לחלוט ("פסק הדין בהליך הנוסף") או ככל שיוגש ערעור על פסק הדין בהליך הנוסף לבית המשפט העליון - עד למתן פסק דין בערעור. בחודש דצמבר 2021 הורה בית המשפט המחוזי על הסרת עיכוב ההליך, בעקבות הפיכת פסק הדין בהליך הנוסף לחלוט. ביום 22 בפברואר 2023 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל אביב בקשה מוסכמת להסתלקות המבקשים מבקשת האישור נגד הנתבעות, במסגרתה מתבקש בית המשפט לאשר את הסתלקות המבקשים מבקשת האישור ולהורות על דחיית תביעתם האישית. ביום 27 בפברואר 2023 אישר בית המשפט המחוזי בתל אביב את בקשת ההסתלקות מבקשת האישור והורה על דחיית תביעתם האישית של המבקשים.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

1. התקשרויות

1. פוליסת סיעוד קבוצתי לחברי שירותי בריאות כללית

החברה הינה המבטחת בפוליסת הסיעוד הקבוצתית לחברה שירותי בריאות כללית. בנוסף לפוליסת הסיעוד הקבוצתית לחברה שירותי בריאות כללית, החברה מבטחת בביטוח סיעודי מספר קולקטיבים נוספים.

2. סיום התקשרויות החברה עם דקלה סוכנות לביטוח בע"מ (להלן: "דקלה")

ביום 15 בינואר 2022 הודיעה החברה לדקלה כי בכוונת החברה לסיים במהלך שנת 2022 את ההתקשרויות השונות עם דקלה בכל הנוגע לפעילויות שדקלה מבצעת עבור החברה בתחום הביטוח. הודעה על מועד סופי לסיום ההתקשרויות תימסר לדקלה לכל הפחות 14 ימים מראש.

3. התחייבות להשקעה בקרנות השקעה

לחברה ולחברות בנות של החברה התחייבות להשקעה בקרנות השקעה בסך של כ-7,678 מיליוני ש"ח, מתוכם סך של כ-5,715 מיליוני ש"ח מכספי פוליסות משתתפות ברווחים, פנסיה וגמל.

4. התקשרות בעסקאות מתן ערבות פיננסית ושירותי תפעול לתיקי משכנתאות המבוטחים על ידי צדדים שלישיים באמצעות החברה ו-EMI

במהלך תקופת הדוח התקשרה הראל בעסקאות מתן ערבות פיננסית ושירותי תפעול לתיקי משכנתאות שהועמדו על ידי מוסדות פיננסיים ומבוטחים על ידי חברת ביטוח משנה זרה. במסגרת העסקאות כאמור, החברה תעניק ערבות לחברת ביטוח המשנה בגובה של 50% מעלות התביעות, ככל שיוגשו, ותהיה זכאית לעמלה בשיעור של 50% מהפרמיה נטו שמקבלת חברת ביטוח המשנה. EMI תעניק שירותי תפעול בקשר עם התיקים המבוטחים במתכונת של TPA – Third Party Administrator.

התמורה שמקבלת EMI בגין שירותי התפעול מתקבלת מהחברה לפי מנגנון עלות פלוס 10%, כאשר בקביעת העלות תשוקלל, בין היתר, מורכבות התפעול בקשר עם התיקים החדשים מהעסקאות לעיל.

באור 38 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ז. חכירות שבהן הקבוצה היא המחכירה

דמי החכירה המינימאליים העתידיים להתקבל בגין חוזי חכירה מסחריים שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר 2022 ו-2021 הינם:

2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
204	225
519	500
244	173
967	898

שנה ראשונה
שנה שנייה עד חמש שנים
יותר מחמש שנים

ח. נושאים נוספים

לאור התוצאות המצוינות של החברה בשנת 2021, החליטה הנהלת החברה להעניק לכל עובד שוותק עבודתו בקבוצה הינו מעל שישה חודשים, מענק מיוחד בסך של 10,000 ש"ח. סך המענק המיוחד כאמור הסתכם לכ-45 מיליוני ש"ח והינו בנוסף למענקים שמשלמת החברה לעובדיה. המענק האמור אושר על ידי דירקטוריון החברה ביום 28 במרץ 2022.

באור 39 - אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

1. בהמשך לאמור בבאור 27, סמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה הריאלית השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת, הסתכם בסך של כ-438 מיליוני ש"ח.
- כמו כן, מאז תום שנת 2022 ועד בסמוך למועד פרסום הדוח נמשכה מגמת העלייה של עקום הריבית חסרת הסיכון. יצוין כי מידת ההשפעה של השינויים של עקום הריבית על הדוחות הכספיים תלויה, בין היתר, בפרמטרים שונים, לרבות מאפייני ההתחייבויות הביטוחיות, המח"מ הרלבנטי, והריבית הרלבנטית לכל אחת מסוגי ההתחייבויות ואופן המדידה שלהן.
2. לעניין אופציות שהוענקו במסגרת תכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה, ראו באור 37.
3. לעניין תשקיף מדף של הראל מימון והנפקות, ראו באור 24.
4. לעניין אשרור דירוג של מידרוג בדבר איתנות פיננסית של החברה ושל כתבי ההתחייבויות הנדחים שהונפקו על-ידי הראל הנפקות, ראו באור 24.

הראל חברה לביטוח בע"מ

נספחים לדוחות הכספיים

סומך חייקין
מגדל המילניום KPMG
רחוב הארבעה 17, תא דואר 609
תל אביב 6100601
03 684 8000

לכבוד
בעלי המניות של הראל חברה לביטוח בע"מ
רח' אבא הלל 3
רמת-גן

א.ג.נ.,

**הנדון: דוח מיוחד של רואי החשבון המבקרים על מידע כספי נפרד לפי דרישת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון
בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א - 1981**

ביקרנו את המידע הכספי הנפרד המובא לפי דרישת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 של הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברה") לימים 31 בדצמבר 2022 ו- 2021 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022 ואשר נכלל בנספח א' לדוחות הכספיים של החברה. המידע הכספי הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על המידע הכספי הנפרד בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין במידע הכספי הנפרד הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובפרטים הכלולים במידע הכספי הנפרד. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו בעריכת המידע הכספי הנפרד ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה של המידע הכספי הנפרד. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, המידע הכספי הנפרד ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם לדרישות שנקבעו על ידי הממונה של שוק ההון, ביטוח וחסכון בחוזר ביטוח 4-2010-1, על עדכוניו.

סומך חייקין
רואי חשבון

30 במרס 2023

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח

להלן נתונים כספיים על בסיס הדוחות הכספיים הנפרדים של החברה (להלן: "דוחות סולו"), הערוכים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS). המדיניות החשבונאית שפורטה בבאור 3 לעיל בדבר עיקרי המדיניות החשבונאית, יושמה בהכנת נספח זה, למעט המפורט להלן:

- א. מדידת ההשקעות בחברות מוחזקות המחושבת על בסיס שיטת השווי המאזני (אקוויטי).
- ב. זכויות במקרקעין כוללות גם זכויות במקרקעין המוחזקות באמצעות חברה מוחזקת שהחזקת זכויות אלה הוא עיסוקה היחיד.
- ג. פעילות בתחום הלוואות לכל מטרה לבני 60 ומעלה באמצעות חברה מוחזקת שזוהי פעילותה היחידה.

1. דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
1,052	1,141	נכסים בלתי מוחשיים
2,316	2,423	הוצאות רכישה נדחות
1,346	1,309	רכוש קבוע
1,194	1,379	השקעות בחברות בנות וכלולות
1,963	2,060	נדל"ן להשקעה עבור חוזים תלויי תשואה
2,163	2,293	נדל"ן להשקעה אחר
5,148	4,992	נכסי ביטוח משנה
-	88	נכסי מסים שוטפים
1,168	3,118	חייבים ויתרות חובה
1,373	1,434	פרמיה לגבייה
73,850	67,420	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		השקעות פיננסיות אחרות:
12,699	9,993	נכסי חוב סחירים
12,326	13,547	נכסי חוב שאינם סחירים
1,635	1,497	מניות
3,183	3,725	אחרות
29,843	28,762	סך כל ההשקעות הפיננסיות האחרות
5,012	6,450	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
2,202	1,425	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
128,630	124,294	סך כל הנכסים
81,548	77,848	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

המידע הנוסף המצורף למידע הכספי הנפרד מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

1. דוחות על המצב הכספי (המשך)

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		הון
869	869	הון מניות ופרמיה על מניות
1,538	593	קרנות הון
3,624	2,768	עודפים
6,031	4,230	סך כל ההון התחייבויות
		התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
30,430	30,543	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
80,532	76,267	התחייבויות בגין מסים נדחים
1,202	695	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
263	223	התחייבויות מסים שוטפים
20	13	זכאים ויתרות זכות
4,590	5,540	התחייבויות פיננסיות
5,562	6,783	סך כל ההתחייבויות
122,599	120,064	סך כל ההון וההתחייבויות
128,630	124,294	

שלומית זקייש אנגל מנהלת הכספים	אריק פרץ משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת כספים ומשאבים	ניר כהן מנהל כללי	מישל סיבוני יו"ר הדירקטוריון
-----------------------------------	--	----------------------	---------------------------------

תאריך אישור הדוחות : 30 במרץ 2023

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

2. דוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
14,452	14,831	16,674	פרמיות שהורווחו ברוטו
1,585	1,780	2,153	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
12,867	13,051	14,521	פרמיות שהורווחו בשייר
3,626	11,735	(4,184)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
632	922	520	הכנסות מדמי ניהול
265	301	356	הכנסות מעמלות
-	10	37	הכנסות אחרות
17,390	26,019	11,250	סך כל ההכנסות
14,568	22,747	7,814	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,253	1,468	1,577	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
13,315	21,279	6,237	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
2,432	2,472	2,764	הוצאות הנהלה וכלליות
801	874	924	הוצאות אחרות
2	-	10	הוצאות מימון, נטו
158	261	436	סך כל ההוצאות
16,708	24,886	10,371	
52	164	99	חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
734	1,297	978	רווח לפני מסים על ההכנסה
198	365	288	מסים על הכנסה
536	932	690	רווח לשנה

המידע הנוסף המצורף למידע הכספי הנפרד מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשד)

3. דוחות על הרווח הכולל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2020	2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
536	932	690	רווח לשנה
			פריטי רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
352	832	(1,536)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
			שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
(279)	(426)	(122)	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
143	49	75	חלק הקבוצה ברווח (בהפסד) כולל של חברות מוחזקות מטופלות לפי שיטת השווי המאזני
(3)	2	(35)	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
(46)	(53)	122	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה
(80)	(152)	545	הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים אחרים של רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
12	18	(34)	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר לשנה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
99	270	(985)	פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
			קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
34	29	21	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
2	(1)	37	מסים על הכנסה בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
(10)	(8)	(16)	רווח כולל אחר לשנה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
26	20	42	סך רווח (הפסד) כולל אחר לשנה
125	290	(943)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לשנה
661	1,222	(253)	

המידע הנוסף המצורף למידע הכספי הנפרד מהווה חלק בלתי נפרד ממנו.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות הון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשד)

4. דוחות על השינויים בהון העצמי

הון מניות ופרמיה	קרן הון בגין זמינים למכירה	קרן הון בגין תשלום מבוסס מניות	קרן תרגום של פעילות חוץ	קרן הון בגין שערוד רכוש קבוע	יתרת עודפים	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
869	1,309	45	(132)	316	3,624	6,031	יתרה ליום 1 בינואר 2022
-	-	-	-	-	690	690	סך רווח (ההפסד) הכולל לשנה רווח לתקופה
-	(1,073)	-	88	18	24	(943)	סך רווח (הפסד) כולל אחר
-	(1,073)	-	88	18	714	(253)	סך כל רווח (ההפסד) הכולל לשנה
-	-	22	-	-	-	22	תשלום מבוסס מניות
-	-	-	-	-	(1,570)	(1,570)	דיבידנדים שהוכרזו
869	236	67	(44)	334	2,768	4,230	יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
869	1,005	41	(97)	295	3,207	5,320	יתרה ליום 1 בינואר 2021
-	-	-	-	-	932	932	סך רווח (ההפסד) הכולל לשנה רווח לתקופה
-	304	-	(35)	21	-	290	סך רווח (הפסד) כולל אחר
-	304	-	(35)	21	932	1,222	סך כל רווח (ההפסד) הכולל לשנה
-	-	-	-	-	(515)	(515)	חלוקת מניות החזקות במשכנתאות בע"מ כדיבידנד בעין להראל השקעות
-	-	4	-	-	-	4	מיזוג חברת סטנדרד לתוך החברה
869	1,309	45	(132)	316	3,624	6,031	יתרה ליום 31 בדצמבר 2021

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

5. מגזרי פעילות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022					
ס"ה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
16,674	-	4,242	5,928	6,504	פרמיות שהורווחו ברוטו
2,153	-	1,588	352	213	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
14,521	-	2,654	5,576	6,291	פרמיות שהורווחו בשייר
(4,184)	393	181	(46)	(4,712)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
520	3	-	4	513	הכנסות מדמי ניהול
356	-	281	19	56	הכנסות מעמלות
37	8	-	-	29	הכנסות אחרות
11,250	404	3,116	5,553	2,177	סך כל ההכנסות
7,814	-	2,992	3,440	1,382	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
1,577	-	915	526	136	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
6,237	-	2,077	2,914	1,246	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
2,764	-	862	1,000	902	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
924	61	75	355	433	הוצאות הנהלה וכלליות
10	-	10	-	-	הוצאות אחרות
436	261	70	82	23	הוצאות מימון, נטו
10,371	322	3,094	4,351	2,604	סך כל ההוצאות
99	91	14	(1)	(5)	חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
978	173	36	1,201	(432)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(1,438)	(588)	(47)	(423)	(380)	הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
(460)	(415)	(11)	778	(812)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

5. מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

סה"כ	לא מיוחס		ביטוח חיים	
	למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח בריאות	והיסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14,831	-	3,580	5,364	5,887
1,780	-	1,286	307	187
13,051	-	2,294	5,057	5,700
11,735	528	503	1,097	9,607
922	2	-	4	916
301	-	243	19	39
10	-	-	-	10
26,019	530	3,040	6,177	16,272
22,747	-	3,248	4,966	14,533
1,468	-	892	453	123
21,279	-	2,356	4,513	14,410
2,472	-	750	917	805
874	99	53	315	407
261	213	(11)	45	14
24,886	312	3,148	5,790	15,636
164	83	40	21	20
1,297	301	(68)	408	656
432	149	109	104	70
1,729	450	41	512	726

פרמיות שהורווחו ברוטו
 פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מדמי ניהול
 הכנסות מעמלות
 הכנסות אחרות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

5. מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020

סה"כ	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח		
		ביטוח כללי	ביטוח בריאות	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14,452	-	3,383	4,953	6,116
1,585	-	1,104	315	166
12,867	-	2,279	4,638	5,950
3,626	147	195	364	2,920
632	3	-	2	627
265	-	215	16	34
17,390	150	2,689	5,020	9,531
14,568	-	2,343	4,191	8,034
1,253	-	712	434	107
13,315	-	1,631	3,757	7,927
2,432	-	708	904	820
801	55	50	296	400
2	-	-	-	2
158	161	(23)	14	6
16,708	216	2,366	4,971	9,155
52	84	(22)	(7)	(3)
734	18	301	42	373
203	187	(25)	14	27
937	205	276	56	400

פרמיות שהורווחו ברוטו

פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח לפני מסים על ההכנסה

רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

6. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022				
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *	ענפי חבויות אחרים **	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
843	1,189	1,310	1,063	4,405
115	55	1,011	435	1,616
728	1,134	299	628	2,789
62	38	21	14	135
666	1,096	278	614	2,654
66	15	21	79	181
7	6	205	63	281
739	1,117	504	756	3,116
673	1,140	587	592	2,992
108	71	486	250	915
565	1,069	101	342	2,077
132	272	279	179	862
21	22	20	12	75
5	3	2	-	10
28	5	2	35	70
751	1,371	404	568	3,094
6	1	-	7	14
(6)	(253)	100	195	36
(19)	(4)	(1)	(23)	(47)
(25)	(257)	99	172	(11)
3,450	878	1,115	5,147	10,590
2,905	836	216	3,497	7,454

פרמיות ברוטו

פרמיות ביטוח משנה

פרמיות בשייר

שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר

פרמיות שהורווחו בשייר

רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון

הכנסות מעמלות

סך כל ההכנסות

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו

חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח

תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות אחרות

הוצאות מימון, נטו

סך כל ההוצאות

חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה

הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה

סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2022

התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 31 בדצמבר 2022

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 71% מסך הפרמיות בענפים אלו

** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 71% מסך הפרמיות בענפים אלו

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

6. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש ואחרים *	ענפי חבויות אחרים **	סה"כ
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
620	953	1,119	1,001	3,693
19	19	881	412	1,331
601	934	238	589	2,362
32	11	8	17	68
569	923	230	572	2,294
192	34	28	249	503
1	5	182	55	243
762	962	440	876	3,040
796	806	441	1,205	3,248
22	19	370	481	892
774	787	71	724	2,356
108	236	245	161	750
13	15	14	11	53
(4)	(1)	-	(6)	(11)
891	1,037	330	890	3,148
15	3	1	21	40
(114)	(72)	111	7	(68)
42	7	3	57	109
(72)	(65)	114	64	41
3,499	760	1,028	5,507	10,794
2,952	706	188	3,426	7,272

פרמיות ברוטו
 פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
 שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
 רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
 הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
 חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
 תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
 עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
 הוצאות הנהלה וכלליות
 הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
 חלק החברה ברווחי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
 רווח כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2021
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 31 בדצמבר 2021

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו
 ** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 73% מסך הפרמיות בענפים אלו

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

6. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2020				
סה"כ	ענפי חבויות אחרים **	ענפי רכוש ואחרים *	רכב רכוש	רכב חובה
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
3,329	870	1,026	871	562
1,166	343	803	13	7
2,163	527	223	858	555
(116)	(128)	(1)	10	3
2,279	655	224	848	552
195	93	17	13	72
215	45	166	4	-
2,689	793	407	865	624
2,343	876	496	560	411
712	287	424	8	(7)
1,631	589	72	552	418
708	162	232	214	100
50	12	14	13	11
(23)	(11)	(1)	(2)	(9)
2,366	752	317	777	520
(22)	(10)	(1)	(2)	(9)
301	31	89	86	95
(25)	(13)	-	(2)	(10)
276	18	89	84	85
9,214	5,255	935	500	2,524
6,367	3,275	155	490	2,447

פרמיות ברוטו
פרמיות ביטוח משנה
פרמיות בשייר
שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
פרמיות שהורווחו בשייר
רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
הכנסות מעמלות
סך כל ההכנסות
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו
חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
הוצאות הנהלה וכלליות
הכנסות מימון, נטו
סך כל ההוצאות
חלק החברה בהפסדי חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
רווח לפני מסים על ההכנסה
הפסד כולל אחר לפני מסים על הכנסה
סך כל הרווח הכולל לפני מסים על הכנסה
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר 2020
התחייבויות בגין חוזי ביטוח, שייר ליום 31 בדצמבר 2020

* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אובדן רכוש ומקיף דירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו
** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר 2022				
סך הכל	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
9,993	-	9,993	-	נכסי חוב סחירים
13,547	13,547	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,497	-	1,497	-	מניות
3,725	-	3,449	276	אחרות
28,762	13,547	14,939	276	סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2021					
סך הכל	הלוואות וחייבים	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה	משוערכים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
12,699	-	14	12,685	-	נכסי חוב סחירים
12,326	12,326	-	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
1,635	-	-	1,635	-	מניות
3,183	-	-	2,837	346	אחרות
29,843	12,326	14	17,157	346	סה"כ

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

א. נכסי חוב סחירים, ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,576	5,707
7,576	5,707
14	-
5,109	4,286
5,123	4,286
12,699	9,993
-	-

אגרות חוב ממשלתיות

זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

מוחזקים לפדיון

זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין נכסי חוב המוצגים כזמינים למכירה

ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
14	-
14	-

השווי ההוגן של נכסי החוב הסחירים המוחזקים לפדיון:

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

סה"כ

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ב. נכסי חוב שאינם סחירים, ההרכב:

שווי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2021	2022	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,023	6,217	4,779	5,031
7,023	6,217	4,779	5,031
8,358	8,440	7,351	8,321
246	214	196	195
8,604	8,654	7,547	8,516
15,627	14,871	12,326	13,547
		36	30

אגרות חוב ממשלתיות

מטופלות כהלוואות וחייבים:

אגרות חוב מיועדות

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

מטופלים כהלוואות וחייבים, למעט פיקדונות בבנקים

פיקדונות בבנקים

סך כל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך כל נכסי חוב שאינם סחירים

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד

ג. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב:

ריבית אפקטיבית			
נכסי חוב שאינם סחירים		נכסי חוב סחירים	
2021	2022	2021	2022
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
4.4	4.4	(1.1)	1.7
2.6	5.0	1.1	3.9
4.9	8.1	3.1	7.1

צמוד למדד המחירים לצרכן

שקלי

צמוד מט"ח

ד. מניות, ההרכב:

ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר	
2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,278	999
357	498
1,635	1,497
59	128

סחירות

אינן סחירות

סך הכל

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין מניות המוצגות כזמינות למכירה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ה. השקעות פיננסיות אחרות, ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		סחירות
36	23	מוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
507	260	זמינות למכירה
3	-	מכשירים נגזרים
546	283	סך הכל השקעות פיננסיות סחירות
		שאינן סחירות
28	27	מסווגות כמוחזקות למסחר
2,330	3,189	זמינות למכירה
279	226	מכשירים נגזרים *
2,637	3,442	סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
3,183	3,725	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
171	191	יתרות ירידת ערך שנקפו לרווח והפסד בגין השקעות פיננסיות אחרות שהוצגו כזמינות למכירה
5	247	מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות

השקעות פיננסיות אחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות ומוצרים מובנים.

* להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
166	400	מניות
3,915	3,989	מדד
(4,194)	(5,261)	מטבע זר

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

1. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן:

ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
אחוזים	אחוזים	
(1.3)	1.5	AA ומעלה
1.5	5.0	A
2.4	6.8	BBB
1.8	9.3	נמוך מ-BBB
2.8	5.5	לא מדורג

המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מידרוג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מידרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

השווי ההוגן של נכסי החוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב שאינם סחירים, אשר מידע לגבי השווי ההוגן ניתן לצרכי גילוי בלבד, נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שיעורי ההיוון מתבססים על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפדיון של נכסי החוב וקביעת המיקום של הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. ציטוטי המחירים ושיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברת מרווח הוגן, חברה המספקת ציטוטי מחירים ושיעורי ריבית לגופים מוסדיים לשערוך נכסי חוב לא סחירים.

עקום התשואה המוצג להלן והריביות הממוצעות המשוקללות בגין כל אחת מקבוצות הדירוג המוצגים בטבלה הינם בהתאם לנכסים הכלולים בכל קבוצת דירוג.

2. שווי הוגן של נכסים בחלוקה לרמות:

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים על פי שווים ההוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.

רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.

רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים ושווי מזומנים, פרמייות לגביה, לקוחות, חייבים ויתרות חובה, נכסי מסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר 2022				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
9,584	409	-	9,993	נכסי חוב סחירים
994	5	498	1,497	מניות
283	226	3,216	3,725	אחרות
10,861	640	3,714	15,215	סך הכל

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. שווי הוגן של נכסים בחלוקה לרמות: (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021				
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
12,123	562	-	12,685	נכסי חוב סחירים
1,198	80	357	1,635	מניות
545	279	2,359	3,183	אחרות
13,866	921	2,716	17,503	סך הכל

נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3:

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה			
מניות	אחרות	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
357	2,359	2,716	יתרה ליום 1 בינואר 2022
(2)	115	113	סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:
89	453	542	ברוח והפסד
-	(129)	(129)	ברוח כולל אחר
56	646	702	תקבולי ריבית ודיבידנד
(2)	(220)	(222)	רכישות
-	(8)	(8)	מכירות
498	3,216	3,714	פדיונות
			יתרה ליום 31 בדצמבר 2022
(2)	115	113	סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

7. פירוט השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ז. שווי הוגן של נכסים בחלוקה לרמות: (המשך)

נכסים הנמדדים בשווי הוגן ברמה 3 (המשך):

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח		
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ונכסים זמינים למכירה		
מניות	אחרות	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
292	1,728	2,020
47	145	192
20	168	188
(51)	(151)	(202)
92	688	780
-	(203)	(203)
-	(16)	(16)
(43)	-	(43)
357	2,359	2,716
42	117	159

יתרה ליום 1 בינואר 2021

סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:

ברוח והפסד

ברוח כולל אחר

תקבולי ריבית ודיבידנד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות מתוך רמה 3*

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021

סך הרווחים לתקופה שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

* בעיקר בגין ניירות ערך שדירוגם השתנה

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

8. התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכוני ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 35, בדבר מכשירים פיננסיים בדוחות המאוחדים.

א. פירוט התחייבויות פיננסיות

שווי הוגן		ערך בספרים	
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
2021	2022	2021	2022
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
408	389	359	377
5,589	4,650	5,137	4,969
-	72	-	76
<u>5,997</u>	<u>5,111</u>	<u>5,496</u>	<u>5,422</u>
66	1,361	66	1,361
66	1,361	66	1,361
6,063	6,472	5,562	6,783
		5,137	4,969

התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת

הלוואות מתאגידים שאינם בנקאיים

אגרות חוב

ערבות פיננסית

התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד

(נגזרים)

סך כל ההתחייבויות הפיננסיות

כתבי התחייבות נדחים שהונפקו לצורך עמידה בדרישות ההון

(1) מכשירים נגזרים המוחזקים כנגד ההתחייבויות הביטוחיות במסגרת מדיניות ניהול נכסים מול התחייבויות ("ALM") של הקבוצה. מתוך הני"ל, סך של כ-247 מיליוני ש"ח וכ-5 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, בהתאמה, נכללים במסגרת התחייבויות שאינן תלויות תשואה והיתרה נכללת במסגרת ההתחייבויות תלויות תשואה של הקבוצה. מרבית הסכום נובע מניהול חשיפה באמצעות נגזרים למטבע חוץ ולמדד. כנגד ההתחייבויות כאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בטחונות בהתאם לנאים שנקבעו בחוזה. לגופים המוסדיים בקבוצה מסגרות אשראי מאושרות לצורך פעילותם בנגזרים. בהתאם לאמור, הפקידו הגופים המוסדיים בקבוצה סך של כ-1,649 מיליוני ש"ח וכ-275 מיליוני ש"ח לימים 31 בדצמבר 2022 ו-2021, בהתאמה, כבטוחות לכיסוי התחייבויותיה הנובעות מפעילות זו.

ב. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

ליום 31 בדצמבר		באחוזים
2021	2022	
(0.86%)	2.10%	הלוואות
1.09%	3.84%	אגרות חוב

ג. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים בדבר ריבית והצמדה

ריבית אפקטיבית		בסיסי הצמדה
ליום 31 בדצמבר		
2021	2022	
3.5%	3.6%	צמוד מדד
3.2%	3.2%	שקלי

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

8. התחייבויות פיננסיות (המשך)

ד. שווי הוגן של התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן דרך רווח והפסד בחלוקה לרמות

הטבלה דלהלן מציגה ניתוח התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.

רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.

רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על-ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של זכאים ויתרות זכות תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלה.

ליום 31 בדצמבר 2022			
רמה 1	רמה 2	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
475	886	1,361	נגזרים
<u>475</u>	<u>886</u>	<u>1,361</u>	

ליום 31 בדצמבר 2021			
רמה 1	רמה 2	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3	63	66	נגזרים
<u>3</u>	<u>63</u>	<u>66</u>	

ה. התחייבויות פיננסיות המוצגות בשווי הוגן - שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

הריבית על נגזרים פיננסיים הינה ריבית חסרת סיכון לתקופות של עד שנה.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

9. קשרים התקשרויות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות

1. הלוואות עיקריות שניתנו על ידי החברה לחברות המוחזקות

יתרה ליום 31 בדצמבר		ערך נקוב מיליוני ש"ח	מועד ההענקה	החברה הלווה
2021	2022			
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		
13	14	14	04/06/2020 08/07/2020 30/09/2020 14/10/2020 17/11/2020 16/12/2020	הראל תדהר מניבים בע"מ (3)
5	5	5	3/21/2013	וריטס בע"מ (1)
5	4	4	16/08/2020 27/12/2020	וריטס בע"מ (4)
55	49	48	12/8/2009	Harel Surry Street Company Limited (2)
235	535	535	09/08/2020 25/10/2020 25/11/2020 16/12/2020 25/01/2021 24/02/2021 28/04/2021 02/06/2021 19/07/2021 05/09/2021 09/11/2021 13/12/2021	הראל +60 בע"מ (1)

- (1) שטרי ההון אינם צמודים ואינם נושאים ריבית.
- (2) הלוואה נקובה במט"ח ונושאת ריבית קבועה.
- (3) הלוואה נושאת ריבית בנק ישראל בתוספת מרווח.
- (4) הלוואה נושאת ריבית 3 לפקודת מס הכנסה.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

9. קשרים התקשוריות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)

2. הסכמי דמי ניהול

א. ביום 23 במרץ 2016 וביום 22 במרץ 2016 אישרו הדירקטוריונים של החברה ושל הראל פנסיה, בהתאמה, את עדכון הסכם ההתקשרות שבין החברה להראל פנסיה לשירותי הניהול והתפעול שמעניקה החברה להראל פנסיה. בהתאם לעדכון ההתקשרות כאמור, דמי הניהול והתפעול יקבעו בהתבסס על הוצאות בפועל בהן עמדה החברה בגין השירותים כאמור. הסכם הניהול החדש כולל הקצאה של הוצאות ישירות והעמסה של הוצאות עקיפות בהתאם לשיעור מסוים מהיקף הנכסים המנוהלים. ההסכם יושם באופן רטרואקטיבי מחודש ינואר 2016. שינוי ההסכם כאמור מביא להקצאת הוצאות סבירה יותר עבור כל שנת התקשרות. יחד עם זאת, אין לשינוי ההסכם השפעה מהותית בטווח הארוך.

ב. בחודש אפריל 2013 התקשרה החברה בהסכם עם בססח, לפיו מעניקה החברה לבססח שירותים שונים ובכללם ייעוץ משפטי, שירותי back office, ניהול סיכונים, קשרי לקוחות ועוד. עבור שירותים אלו התחייבה בססח לשלם לחברה סך של 80,000 ש"ח לחודש. ההסכם הינו לתקופה של 5 שנים, כאשר לכל צד יש זכות לבטל את ההסכם בהודעה מראש בת 90 יום. בחודש אוגוסט 2016 אושרה תוספת להסכם זה כך שיכלול גם שירותי לוגיסטיקה, הכוללים בעיקר שירותים כגון: דואר, טיפול ברכבים, ליסינג וטלפוניה בגינם ישולמו לחברה 8,000 ש"ח נוספים לחודש. בחודש ינואר 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם במסגרתה הוארך תוקפו של ההסכם לחמש שנים נוספות ונקבע כי: (1) החל מחודש נובמבר 2018 השירותים שיוענקו לבססח ע"י החברה לא יכללו עריכת פרוטוקולים, תיאום ישיבות דירקטוריון וועדותיו והפצת חומרי רקע לשיבות אלו; (2) התמורה החודשית הכוללת שתשולם על ידי בססח להראל עבור כלל השירותים המוענקים על ידי החברה תהיה 80,000 ש"ח. בחודש מרץ 2019 אושרה תוספת נוספת להסכם, במסגרתה הוקצו לבססח על ידי החברה 75% משרה לניהול סיכונים. בהמשך לאמור, התמורה החודשית שתשולם על ידי בססח לחברה עבור כלל השירותים שיוענקו לה עודכנה לסך של 91,000 ש"ח. בחודש דצמבר 2021, נחתם ההסכם מחדש באופן התואם את הוראות חוזר גופים מוסדיים 9-35-2018 שעניינו "מיקור חוץ בגופים מוסדיים", וכיום כולל גם את השירותים המוענקים לבססח על-ידי החברה. כמו כן, בחודש מרץ 2022 עודכנה התמורה החודשית הכוללת כך שזו תעמוד על סך של 92,000 ש"ח.

ג. ביום 23 במרץ 2016 אישר דירקטוריון החברה התקשרות עם הראל פיננסים ובססח שהנן חברות אחיות של החברה, לפיה תתקשר החברה עם בססח והראל פיננסים בהסכמי שכר זירה להשכרת שטחי משרד וחניות בבית המ.א.ה, נכס הנמצא בבעלות החברה.

ד. התקשרות למתן שירותי סילוק תביעות

הטיפול בתביעות בגין פוליסות אחריות מקצועית רפואית נעשה בעיקרו באמצעות חברת MCI, שהינה בשליטה מלאה של מדנס סוכנות לביטוח בע"מ (בה מחזיקה החברה כ-25%), וזאת לאור ידע וניסיון ייחודיים שיש לחברה זו בניהול וטיפול בתביעות בתחום הרשלנות הרפואית. החל מחודש דצמבר 2015, יישב חלק מתביעות האחריות המקצועית הרפואית בגין שנות חיתום מסוימות, נעשה על ידי חברה משותפת בבעלות הראל (5%) ומבטחי המשנה Munich Re (20%) (75%). החל מחודש ספטמבר 2019 Swiss Re רכשה את חלקה של Munich Re בחברה כאמור, באופן שבו הראל ממשיכה להחזיק ב-5% מהחברה והיתרה מוחזקת בידי Swiss Re. לחברה תלות מסוימת ב-MCI ובחברה המשותפת כאמור, אולם לחברה ידע וניסיון מספקים לשם נטילת הטיפול בתביעות אלו בעצמה, בלוח זמנים קצר יחסית.

3. נושאים נוספים

א. לעניין דירוג מידרוג, ראו באור 24 בדוחות הכספיים המאוחדים.

ב. לעניין פדיון מוקדם מלא של אגרות חוב (סדרה ח') של הראל הנפקות, ראו באור 24 בדוחות הכספיים המאוחדים.

ג. לעניין חלוקת דיבידנד ע"י החברה, ראו באור 15 בדוחות הכספיים המאוחדים.

ד. לעניין סיום כהונה של היועצת המשפטית ומינוי יועץ משפטי, ראו באור 36 בדוחות הכספיים המאוחדים.

ה. לעניין העמדת אשראי לחברת המצפן, ראו באור 36 בדוחות הכספיים המאוחדים.

ו. לעניין עדכונים להתחייבויות הביטוחיות בביטוח כללי, ראו באור 35 בדוחות הכספיים המאוחדים.

ז. לעניין אומדן דמי הניהול שלא יגבו בשל התשואה הריאלית השלילית עד להשגת תשואה חיובית מצטברת נכון ליום 31 בדצמבר 2022 ובסמוך למועד פרסום הדוחות, ראו באור 27 ובאור 39 בדוחות הכספיים המאוחדים, בהתאמה.

נספח א - נתונים המתייחסים לדוחות הכספיים הנפרדים של החברה ("סולו") לצורך חישוב דרישות ההון בהתאם להנחיות הממונה על הביטוח (המשך)

9. קשרים התקשוריות ועסקאות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)

3. נושאים נוספים (המשך)

- ח. לעניין הקצאת אופציות לעובדים, ראו באור 37 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ט. לעניין התקשרות בעסקאות מתן ערבות פיננסית ושירותי תפעול לתיקי משכנתאות המבוטחים על ידי צדדים שלישיים באמצעות החברה ו-EMI, ראו באור 38 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- י. לעניין השקעה והתקשרות עם נושא משרה ב"המצפן- שותפים לדרך בע"מ", ראו באור 36 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- יא. לעניין הנפקת אגרות חוב (סדרה יט') באמצעות הראל הנפקות, ראו באור 24 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- יב. לעניין אישור פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה, ראו באור 36 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- יג. לעניין מענק מיוחד לעובדים, ראו באור 38 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- יד. לעניין הסכם ביטוח משנה עם Interasco, ראו באור 36 בדוחות הכספיים המאוחדים.

4. אירועים מהותיים לאחר תקופת הדוח

- א. לעניין דירוג מידרוג, ראו באור 24 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ב. לעניין אישור מענק בגין השנים 2021 ו-2022 לבכירים, ראו באור 36 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ג. לעניין הקצאת אופציות לעובדים, ראו באור 37 בדוחות הכספיים המאוחדים.
- ד. לעניין תשקיף מדף של הראל מימון והנפקות, ראו באור 24 בדוחות הכספיים המאוחדים.

נספח ב - מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות*

א. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר			
2021	2021	2022	2022
עלות מופחתת	ערך בספרים	עלות מופחתת	ערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
7,105	7,601	6,238	5,726
7,105	7,601	6,238	5,726
14	14	-	-
4,705	5,117	4,644	4,294
4,719	5,131	4,644	4,294
11,824	12,732	10,882	10,020
	-		-

אגרות חוב ממשלתיות

זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים

שאינם ניתנים להמרה

מוחזקים לפדיון

זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

סך הכל נכסי חוב סחירים

יתרות ירידות ערך שהוכרו ברווח והפסד בגין נכסי חוב המוצגים כזמינים למכירה

ב. מניות

ליום 31 בדצמבר			
2021	2021	2022	2022
עלות	ערך בספרים	עלות	ערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
800	1,278	895	999
260	357	312	498
1,060	1,635	1,207	1,497
	61		128

סחירות

שאינן סחירות

סך כל המניות

יתרות ירידות ערך שנזקפו לרווח והפסד בגין מניות שהוצגו כזמינות למכירה

* הנספח מתייחס להראל ביטוח סולו ולחברות מוחזקות שאינן חברות ביטוח

נספח ב - מידע נוסף אודות השקעות פיננסיות אחרות* (המשך)

ג. השקעות פיננסיות אחרות

ליום 31 בדצמבר			
2021	2021	2022	2022
עלות	ערך בספרים	עלות	ערך בספרים
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
			סחירות
			מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
34	36	24	24
511	517	264	270
-	3	-	-
			זמינות למכירה
			מכשירים נגזרים
<u>545</u>	<u>556</u>	<u>288</u>	<u>294</u>
			סך הכל השקעות פיננסיות סחירות
			שאינן סחירות
			מוצגות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
26	28	22	27
1,822	2,330	2,263	3,189
-	280	-	226
			זמינות למכירה
			מכשירים נגזרים
<u>1,848</u>	<u>2,638</u>	<u>2,285</u>	<u>3,442</u>
			סך הכל השקעות פיננסיות שאינן סחירות
<u>2,393</u>	<u>3,194</u>	<u>2,573</u>	<u>3,736</u>
			יתרות ירידת ערך בגין השקעות פיננסיות אחרות שהוצגו כזמינות למכירה
	171		191
			מכשירים נגזרים המוצגים בהתחייבויות פיננסיות
	5		247

* הנספח מתייחס להראל ביטוח סולו ולחברות מוחזקות שאינן חברות ביטוח

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 4

פרטים נוספים על החברה

תוכן עניינים

4-4	תקנה 10 א - דוחות תוצאתיים רבעוניים
4-6	תקנה 11 - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות
4-8	תקנה 12 - שינויים בהשקעות בחברות בנות ובחברות קשורות
4-8	תקנה 13 - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות החברה מהן
4-9	תקנה 20 - מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי סיבות הפסקת המסחר
4-10	תקנה 21 (א) - תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה
4-17	תקנה 21א - השליטה בתאגיד
4-17	תקנה 22 עסקאות עם בעל שליטה
4-21	תקנה 24 - מניות המוחזקות ע"י בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד
4-21	תקנה 24א - הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים
4-21	תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד
4-26	תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (מלבד דירקטורים)
4-30	תקנה 26ב - מורשה חתימה של התאגיד
4-30	תקנה 27 - רואה חשבון של התאגיד
4-30	תקנה 28 - שינויים בתזכיר ובתקנון
4-30	תקנה 29 - המלצות והחלטות דירקטוריון ואסיפה כללית מיוחדת
4-30	תקנה 29א - החלטות התאגיד

פרטים נוספים על החברה

שם החברה	:	הראל חברה לביטוח בע"מ
מספר חברה ברשם	:	52-000407-8
כתובת	:	אבא הלל 3 רמת גן
טלפון	:	03-7547575
פקס	:	03-7547100
תאריך המאזן	:	31 בדצמבר 2022
תאריך הדוח	:	30 במרץ 2023

תקנה 10 א - דוחות תוצאתיים רבעוניים
תמצית דוחות רווח והפסד רבעוניים מאוחדים לשנת 2022 (במיליוני ש"ח)

רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סה"כ 2022	
4,420	3,977	4,159	4,118	16,674	פרמיות שהורוחו ברוטו
505	530	548	570	2,153	פרמיות שהורוחו על ידי מבטחי משנה
3,915	3,447	3,611	3,548	14,521	פרמיות שהורוחו בשייר
(423)	(3,759)	(1,398)	1,446	(4,134)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
138	138	135	133	544	הכנסות מדמי ניהול
86	97	92	92	367	הכנסות מעמלות
7	8	10	12	37	הכנסות אחרות
3,723	(69)	2,450	5,231	11,335	סך הכל הכנסות
2,287	(423)	1,845	4,105	7,814	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, ברוטו
429	345	445	358	1,577	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,858	(768)	1,400	3,747	6,237	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, בשייר
671	687	689	700	2,747	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
258	223	246	244	971	הוצאות הנהלה וכלליות
2	3	2	3	10	הוצאות אחרות
97	165	97	77	436	הוצאות מימון, נטו
2,886	310	2,434	4,771	10,401	סך הכל הוצאות
55	18	(1)	(8)	64	חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
892	(361)	15	452	998	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
289	(126)	13	132	308	מסים על הכנסה (הטבת מס)
603	(235)	2	320	690	רווח (הפסד) לתקופה

תמצית דוחות על הרווח (ההפסד) הכולל מאוחדים לשנת 2022 (במיליוני ש"ח)

רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	סה"כ 2022	
603	(235)	2	320	690	רווח (הפסד) לתקופה
					פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(429)	(493)	(483)	(133)	(1,538)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה
(109)	8	(21)	(51)	(173)	שינוי נטו, בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
18	25	18	14	75	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
19	81	6	16	122	הפרשי תרגום מטבע חוץ בגין פעילות חוץ
181	159	169	54	563	הטבת מס המתייחסים לנכסים פיננסיים זמינים למכירה
(5)	(22)	(1)	(6)	(34)	מסים על הכנסה המתייחסים לרכיבים אחרים של רווח כולל אחר שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועברו או יועברו לרווח והפסד
(325)	(242)	(312)	(106)	(985)	סה"כ הפסד כולל אחר לתקופה שלאחר ההכרה לראשונה במסגרת הרווח הכולל הועבר או יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
					פריטי רווח (הפסד) כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
19	1	1	-	21	קרן הערכה מחדש לגבי פריטי רכוש קבוע
12	13	8	4	37	מדידה מחדש של תכנית הטבה מוגדרת
(7)	(4)	(3)	(2)	(16)	מסים על הכנסה בגין פריטי רווח כולל אחר שלא יועברו לרווח והפסד
24	10	6	2	42	רווח כולל אחר לתקופה שלא יועבר לרווח והפסד, נטו ממס
(301)	(232)	(306)	(104)	(943)	סך הפסד כולל אחר לתקופה
302	(467)	(304)	216	(253)	סך הרווח (הפסד) הכולל לתקופה

תקנה 11 - רשימת השקעות בחברות בת ובחברות קשורות

להלן יפורטו השקעות בחברות בנות ובחברות קשורות שערכן בדוח הכספי הנפרד ליום 31 בדצמבר 2022 הינו מעל 1 מיליוני ש"ח:

שם החברה	סוג מניה	מספר המניות (באלפים)	ע.ג. (באלפים)	ערך בדוח הכספי הנפרד (במיליוני ש"ח)	שיעור החזקה (באחוזים)
יהודה חברה לביטוח בע"מ	רג'י	4.5	0.5	14	100
אי. בי. סי. אוטומוטיב בע"מ	רג'י	0.5	0.5	28	50
הלוואה	הלוואה	-	-	2	-
שטר הון	שטר הון	-	-	0.4	-
תכנון מתקדם - סוכנות לביטוח פנסיוני (2013) בע"מ	רג'י	100	1	3	100
קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ	רג'י	44	44	16	100
לעתידי חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ	רג'י	8	8	12	79
HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)1 LMT	רג'י	0.1	0.01	21	100
HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)2 LMT	רג'י	0.1	0.01	8	100
Harel Leipzig BV	רג'י	18	324	156	100
Harel 3990 ESSEX LP	שותפות-אין מניות	-	-	9	28
Harel IDS Minneapolis	שותפות-אין מניות	-	-	56	36
Harel 200 West monroe LP	שותפות-אין מניות	-	-	17	17
Harel 230 West Monroe, LP	שותפות-אין מניות	-	-	1	17
Harel 50 Beale Street SF, LP	שותפות-אין מניות	-	-	244	60
Harel Westwood NJ, LP	שותפות-אין מניות	-	-	49	100
Harel 1515 Market, LP	שותפות-אין מניות	-	-	18	21
HGHQK 2 Sarl	רג'י	6	6	61	41
Harel 7700 Parmer LP	שותפות-אין מניות	-	-	32	10
Logistic Development Club S.C.A	רג'י	276	276	17	3
Harel Acc LP	שותפות-אין מניות	-	-	20	11
Leonardo Haymarket Ltd	רג'י	1	1	6	5
Harel LPKC	שותפות-אין מניות	-	-	35	21
Harel One Cal LP	שותפות-אין מניות	-	-	21	20
Harel Turtle Creek LP	שותפות-אין מניות	-	-	19	8
Harel Fuse 9 LP	שותפות-אין מניות	-	-	63	100

שם החברה	סוג מניה	מספר המניות (באלפים)	ע.נ. (באלפים)	ערך בדוח הכספי הנפרד (במיליוני ש"ח)	שיעור החזקה (באחוזים)
TCB co-invest Sarl	רג'י	-	-	1	8
Harel student housing corp	רג'י	0.1	0.1	10	6
Harel -20times square - General Partnership	שותפות-אין מניות	-	-	22	8
Harel MSP Portfolio Blocker LP	שותפות-אין מניות	-	-	51	4
Fattal European Partnership II LP	שותפות-אין מניות	-	-	17	3
Harel Mill Creek VAF Blocker LP	שותפות-אין מניות	-	-	20	6
Europa UK Debt LP	שותפות-אין מניות	-	-	4	4
ויתניה	רג'י	2,271	23	47	4.7
אזוריט בילו סנטר	רג'י	1	0.001	63	8
אורסט	שותפות-אין מניות	-	-	20	5
אול יו ניד בע"מ	רג'י	0.75	0.75	71	100
Harel 55 2nd LP	שותפות-אין מניות	-	-	22	17
Harel Market Center	שותפות-אין מניות	-	-	9	7
LRC RE-2	שותפות-אין מניות	-	-	18	3
Europa UK Debt II LP	שותפות-אין מניות	-	-	7	8
ק.מ. מדף 3 בע"מ	רג'י	0.2	0.2	2	2
השקעה באלמוג כ.ד.א.י בע"מ	רג'י	0.2	0.2	11	1
השקעה במניות עץ השקד נדלן	רג'י	32	32	7	1
עץ השקד דיור להשכרה שותפות מוגבלת - מיזם	שותפות-אין מניות	-	-	4	3
הראל תדהר מניבים בע"מ	רג'י	0.4	0.001	16	4
CDH UK Holdings	שותפות-אין מניות	-	-	3	4
JH&H Venture RH LP	שותפות-אין מניות	-	-	9	17
LRC RE-3	שותפות-אין מניות	-	-	20	2

תקנה 12 - שינויים בהשקעות בחברות בנות ובחברות קשורות

ראו באור 8 לדוחות הכספיים.

תקנה 13 - הכנסות של חברות בנות וקשורות והכנסות החברה מהן

להלן יפורטו (במיליוני ש"ח) רווח (הפסד), לפני ואחרי מס, דיבידנד, דמי ניהול וריבית והצמדה שקיבלה החברה או שהיא זכאית לקבל מחברות בנות וחברות קשורות שערכן בדוח הכספי הנפרד ליום 31 בדצמבר 2022 הינו מעל 1 מיליוני ש"ח:

שם החברה	רווח (הפסד) לשנה (א) לפני מס	רווח (הפסד) כולל אחר מס (א)	רווח (הפסד) כולל (א) אחרי מס	דיבידנד (ב)	דמי ניהול	ריבית והצמדה
יהודה חברה לביטוח בע"מ	147	-	141	-	-	-
אי. בי. סי. אוטומוטיב בע"מ	12	-	12	-	-	-
תכנון מתקדם - סוכנות לביטוח פנסיוני (2013) בע"מ	1	-	6	-	-	-
קרן החיסכון לצבא הקבע - חברה לניהול קופות גמל בע"מ	1	(1)	(0.1)	-	-	-
לעתיד חברה לניהול קרנות פנסיה בע"מ	4	(1)	2	1	-	-
HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)1 LMT	(1)	-	(1)	-	-	1
HAREL SURREY STREET COMPANY (Nostro)2 LMT	(0.4)	-	(0.4)	-	-	0.3
Harel Leipzig BV	43	-	43	-	-	-
Harel 3990 ESSEX LP	(3)	-	(3)	-	-	-
Harel IDS Minneapolis	11	-	11	0.01	-	2
Harel 200 West monroe LP	(14)	-	(14)	-	-	-
Harel 230 West Monroe, LP	(50)	-	(50)	-	-	-
Harel 50 Beale Street SF, LP	36	-	36	2	-	27
Harel Westwood NJ, LP	11	-	11	0.002	-	-
Harel 1515 Market, LP	1	-	1	-	-	-
HGHQK 2 Sarl	7	-	7	-	-	2
Harel 7700 Parmer LP	62	-	62	-	-	-
Logistic Development Club S.C.A	179	-	179	3	-	1
Harel Acc LP	26	-	26	-	-	0.5
Leonardo Haymarket Ltd	28	-	28	-	-	0.1
Harel LPKC	25	-	25	-	-	1
Harel One Cal LP	(10)	-	(10)	-	-	-
Harel Turtle Creek LP	28	-	28	-	-	0.3
Harel Fuse 9 LP	13	-	13	-	-	-
TCB co-invest Sarl	46	-	46	9	-	-
Harel student housing corp	44	-	44	-	-	(0.2)
Harel -20times square - General Partnership	6	-	6	-	-	-
Harel MSP Portfolio Blocker LP	289	-	289	-	-	0.2
Fattal European Partnership II LP	29	-	29	-	-	-
Harel Mill Creek VAF Blocker LP	45	-	45	-	-	0.2

ריבית והצמדה	דמי ניהול	דיבידנד (ב)	רווח (הפסד) כולל (א) אחרי מס	רווח (הפסד) כולל אחר (א) לפני מס	רווח (הפסד) לשנה (א) לפני מס	שם החברה
0.5	-	-	8	-	8	Europa UK Debt LP
-	-	3	167	-	167	ויתניה
-	-	47	86	-	86	אזוריט בילו סנטר
3	-	-	90	-	90	אורסט
-	-	1	-	-	-	אול יו ניד בע"מ
-	-	-	(23)	-	(23)	Harel 55 2nd LP
-	-	-	(15)	-	(15)	Harel Market Center
1	-	-	14	-	14	LRC RE-2
1	-	-	3	-	3	Europa UK Debt II LP
-	-	-	(15)	-	(15)	ק.מ. מדף 3 בע"מ
-	-	-	244	-	244	השקעה באלמוג כ.ד.א.י בע"מ
-	-	-	194	-	194	השקעה במניות עץ השקד נדלן
-	-	-	-	-	-	עץ השקד דיור להשכרה שותפות מוגבלת - מיזם
-	-	-	78	-	78	הראל תדהר מניבים בע"מ
-	-	-	(20)	-	(20)	CDH UK Holdings
0.5	-	-	13	-	13	JH&H Venture RH LP
-	-	-	96	-	96	LRC RE-3

(א) משקף את רווחי (הפסדי) החברה המוחזקת במלואם.
(ב) דיבידנד שחולק על ידי החברה המוחזקת ישירות לחברה.

תקנה 20 - מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי סיבות הפסקת המסחר

אין.

תקנה 21 (א) - תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

(1) גמול לנושאי משרה בכירים

ש"ס	תפקיד	פרטי מקבל התגמולים		תגמולים בעבור שירותים ^{1,2}					תגמולים אחרים	
		היקף החזקה בהון משרה התאגיד (3)	שיעור	תשלום					דמי ריבית שכירות אחר	דמי שה"כ
				מבוסס דמי מנוחה (4)	דמי ניהול ייעוץ עמלה (5)	אחר	מבוסס דמי מענק	מניות (4)		
סיבוני מישל	יו"ר דירקטוריון החברה ומנכ"ל הראל השקעות	100%		602			2,529		333	3,464
כהן ניר	מנכ"ל החברה	100%		602			2,607		220	3,429
אלירז אלון	משנה למנכ"ל החברה ומנהל חטיבת בריאות וחיים	100%		602	37		2,135		483	3,257
בבקוב סמי	משנה למנכ"ל החברה ומנהל חטיבת השקעות	100%		502	343		1,764		602	3,211
יאיר המבורגר	דירקטור בחברה ויו"ר דירקטוריון הראל השקעות	100%	19.27%				2,529		586	3,115

(2) גמול לבעלי עניין נוספים

ש"ס	תפקיד	פרטי מקבל התגמולים		תגמולים בעבור שירותים ^{1,2}					תגמולים אחרים	
		היקף החזקה בהון משרה התאגיד (3)	שיעור	תשלום					דמי ריבית שכירות אחר	דמי שה"כ
				מבוסס דמי מנוחה (4)	דמי ניהול ייעוץ עמלה (5)	אחר	מבוסס דמי מענק	מניות (4)		
יואב מנור	דירקטור בחברה, דירקטור בהראל ביטוח ויו"ר הראל המשמר מחשבים	100%	14.18%				2,071		465	2,536
גדעון המבורגר	נשיא קבוצת הראל ודירקטור בהראל השקעות	100%	14.18%				2,021		465	2,486

הערות לטבלאות

- (1) מענקים מובטחים ורכיבי תגמול קבועים אחרים נכללים במסגרת השכר.
- (2) התגמול המפורט בטבלה הינו עבור הכהונה בכלל החברות בקבוצת הראל. חלק מנושאי המשרה מקבלים שכר מחברות בנות שהינן "מוסד כספיי". הנתונים דלעיל אינם כוללים מס שכר שמשולם על-ידי המוסדות הכספיים.
- (3) ההחזקה במרביתה הינה באמצעות ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת. לפרטים נוספים ראו תקנה 21א להלן.
- (4) בהתאם לתכנית האופציות שאושרה בקבוצה, כמפורט בסעיף 9 להלן, הוענקו לעובדים ולנושאי משרה אופציות כאשר העלות החשבונאית בגין חושבה על ידי מעריך שווי חיצוני. לפרטים נוספים לגבי תכנית האופציות ראו באור 37 בדוחות הכספיים.
- (5) הסכום כולל הפרשות בגין דמי הסתגלות, פיצויי פיטורים וכולל את עלות הגדלת פקטור פיצויים שאושר למשנים למנכ"ל בהראל ביטוח בהתאם למדיניות התגמול של החברה.

מדיניות תגמול ותנאי העסקה כלליים1. מדיניות תגמול לנושאי משרה - הראל השקעות

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הראל השקעות והשינויים הרגולטוריים שחלו בנושא התגמול, ביום 12 באוקטובר 2020 אישרה האסיפה הכללית של הראל השקעות, לאחר שאישרו זאת ועדת התגמול והדירקטוריון של הראל השקעות, את מדיניות התגמול המעודכנת של הראל השקעות ("מדיניות תגמול"). מדיניות התגמול עומדת במגבלות שנקבעו בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 ("חוק הגבלת השכר").

מדיניות התגמול נועדה לשמש לצורך הנעת המנהלים הבכירים והכוונתם בהתאם ליעדי החברה ותכניתה האסטרטגית, מתוך דגש על הגברת התחרותיות בגיוס ובשימור כוח אדם איכותי בתפקידי ניהול בכירים בקבוצה. כל זאת, במטרה ליצור ערך כלכלי ארוך טווח לחברה ולבעלי מניותיה. מדיניות התגמול נערכה בהתחשב, בין היתר, בגודל החברה ואופי פעילותה, בקידום מטרות החברה, האסטרטגיה, תכנית העבודה לטווח הארוך ומדיניות ניהול הסיכונים, וכן בתנאי ההעסקה והמענקים שהיו נהוגים בחברה לנושאי המשרה בשנים קודמות, רמות שכר ותגמול מקובלות בתאגיד ביטוח ופיננסיים בישראל ובחברות גדולות אחרות במשק הישראלי, וכן על בסיס שיקולים ארגוניים נוספים.

מדיניות התגמול מתייחסת לסוגים שונים של נושאי משרה, ביניהם גם לאופן התגמול של הדירקטורים המכהנים בהראל השקעות ובחברה.

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה שאינם דירקטורים ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של הקבוצה, ובהתבסס על קבוצת ההשוואה שנקבעה; (ב) נקבע כי יישמר פער בין השכר של מנכ"ל הראל השקעות לשכר של יתר נושאי המשרה שכפופים למנכ"ל; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבע כי ניתן לשלם רכיב שכר קבוע שאינו מזכה בתנאים סוציאליים; (ה) נקבעו הוראות לעניין המענקים השנתיים מותני הביצועים, לרבות היקף מקסימאלי של מענקים לגבי המנכ"ל ולגבי נושאי המשרה הכפופים למנכ"ל; (ו) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ז) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם הראל השקעות; (ח) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה בהראל השקעות. (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (i) פיצויים, שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים. (ii) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים. (iii) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות. (iv) תגמול עבור התחייבות לאי תחרות. נקבע, כי התקשרות בהסכם אי תחרות תיעשה במקרים חריגים בלבד ובכפוף לתנאים שנקבעו במדיניות התגמול.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של הראל השקעות. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

במסגרת המענק השנתי תלוי הביצועים, קיים רכיב של שיקול דעת, המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק. סכומו של רכיב זה לא יעלה על 3 משכורות חודשיות וניתן יהיה לשלמו גם במקרה שבו לא יתקיימו תנאי הסף לתשלום המענק מותנה הביצועים.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל, הראל השקעות תכבד הסכמים קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

ביום 6 באוקטובר 2021 אישרה האסיפה הכללית של הראל השקעות תיקון למדיניות התגמול של הראל השקעות לפיו, במקרה של הקצאת אופציות, מחיר המימוש לא יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן. לא חל כל שינוי ביותר הוראות מדיניות התגמול של הראל השקעות כפי שאושרה באוקטובר 2020.

במדיניות התגמול של הראל השקעות נקבע, כי היא תשמש כמדיניות מנחה (אך לא מחייבת) גם בחברות הבנות העיקריות בקבוצה. לפרטים בדבר מדיניות התגמול שאומצה בגופים המוסדיים בקבוצה, ראו סעיף 2 להלן.

2. מדיניות תגמול בגופים המוסדיים בקבוצה

החברה והחברות הבנות של החברה, שהינן גופים מוסדיים ("הגופים המוסדיים"), אימצו בנובמבר 2013 מדיניות תגמול המבוססת על מדיניות התגמול של הראל השקעות המפורטת בסעיף 1 לעיל. מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה עודכנה מספר פעמים לאורך השנים בהתאם להוראות רגולטוריות מעודכנות אשר פורסמו לרבות פרסומו של חוזר הממונה שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד חלק 1 שער 5, פרק 5 שכותרתו "תגמול" (להלן "החוזר"), המעדכן ומבטל את חוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים" וחוזר "מדיניות תגמול בגופים מוסדיים- תיקון" (להלן "חוזר מדיניות תגמול"), ומשלם בחוזר המאוחד, בהתאם להסדרה רלוונטית שהתגבשה בתחום ובכלל זה בהתאם להוראות חוק הגבלת השכר ובתקנות לפיו, והוראות המפקח על הבנקים שעודכנו על רקע זה.

להלן עיקרי מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים:

מדיניות התגמול עוסקת במכלול תנאי ההעסקה של נושאי המשרה ובעלי תפקיד מרכזי ובכלל זה ברכיבים הבאים: (א) התגמול הקבוע שייקבע לגבי כל נושא משרה ובעל תפקיד מרכזי יהיה בהתאם לוותק, הידע, הניסיון, הכישורים שלו והתרומה שלו לתוצאות של החברה, ובהתבסס על קביעת ההשוואה שנקבעה; (ב) התגמול יכול שיהיה מורכב ממספר רכיבים עיקריים: שכר קבוע, מענק שנתי מותנה ביצועים, מענק מובטח, מענק הוני, מענקים מיוחדים וכן עלויות שיפוי וביטוח; (ג) נקבעו יחסים מינימאליים בין הרכיבים הקבועים בתנאי ההעסקה לבין סך תנאי ההעסקה; (ד) נקבעו הוראות לעניין הרכב המענק השנתי אשר מורכב מבוסס מדידה וכן מרכיב של שיקול דעת המאפשר תוספת של עד 20% מהסכום הנורמטיבי של המענק; (ה) נקבעו הוראות לעניין אפשרות לתשלום של מענקים מיוחדים, שאינם קשורים למענקים השנתיים, וזאת עבור ביצועים יוצאים מן הכלל בפרויקטים ייחודיים. מענקים מיוחדים כאמור מיועדים לנושאי משרה שאינם מנכ"ל, דירקטור או בעל שליטה והם מוגבלים בתקציב בסכום שאינו מהותי; (ו) נקבעו הוראות לעניין מענק הוני, שנועד לעודד המשך עבודת נושאי המשרה וליצור זהות אינטרסים עם החברה; (ז) נקבעו הוראות לעניין ביטוח ושיפוי לנושאי משרה ודירקטורים; (ח) המדיניות כוללת הוראות לעניין אופן הפריסה והדחיה של המענק השנתי וכן הוראות לעניין השבה לחברה של סכומים ששולמו כמענקים שנתיים; (ט) מדיניות התגמול כוללת מגבלת עלות העסקה מקסימלית של נושאי משרה ובעלי תפקיד מרכזי בחברה; (י) נקבעו הוראות לעניין סיום תנאי העסקה, הכוללות התייחסות לרכיבים הבאים: (1) פיצויים- שיהיו בשיעור מקסימאלי של עד 200% (100% מעבר למתחייב על פי דין), בכפוף להשלמת ותק ותנאים נוספים (2) תקופת הודעה מוקדמת שלא תעלה על 6 חודשים (3) מענק הסתגלות של עד 6 משכורות ו- (4) תגמול עבור התייבות לאי תחרות.

פרטים לגבי המענקים השנתיים: תכנית המענקים השנתיים מותני הביצועים תתחשב במצב הפיננסי של החברה. בהתאם, תשלום המענק השנתי יותנה בהתקיימותם של תנאי הסף המפורטים במדיניות התגמול. כמו כן, על מנת למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח, הוגבל היקף המענקים מותני התוצאות, לפי מכפלה של משכורות. בנוסף נקבע, כי המענק השנתי מותנה הביצועים יתבסס, בין היתר, על מדידת ארוכת טווח. לשם כך נקבע במדיניות התגמול, כי המדידה בחלק מהפרמטרים, כפי שייקבע מראש, תיערך הן בגין שנת המענק השוטפת (50%) והן בגין השנתיים שקדמו לה (30% שנה קודמת ו-20% השנה שלפניה).

בנוסף, המדיניות כוללת הוראות גם לעניין תגמול הדירקטורים בחברה וכן תגמול עובדים בחברה שאינם נושאי משרה או בעלי תפקיד מרכזי.

במסגרת מדיניות התגמול נקבעה הוראה, לפיה ככלל החברה תכבד הסכמים ותנאי העסקה קיימים, אפילו במקום שבו הם סוטים ממדיניות התגמול, אלא אם כן נקבעה הוראה מפורשת שונה במדיניות התגמול.

לאור ניסיון צבור עם יישום מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים, בחודשים פברואר - מרץ 2023 אישרו ועדת התגמול של הגופים המוסדיים והדירקטוריונים של הגופים המוסדיים עדכונים למדיניות התגמול של הגופים המוסדיים. מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים מפורסמת באתר האינטרנט של הראל.

3. תנאי העסקה - בעלי השליטה:

במסגרת האסיפה הכללית של הראל השקעות אשר התקיימה ביום 12 באוקטובר 2020, אושרו מחדש תנאי העסקתם של בעלי השליטה בהראל השקעות. לאישורה של האסיפה קדמו אישורים בוועדת התגמול ובדירקטוריון הראל השקעות ביום 13 באוגוסט 2020 וביום 31 באוגוסט 2020, בהתאמה. במסגרת האישור מחדש, לא בוצע כל שינוי בתנאי העסקתם של בעלי השליטה. תנאי העסקה שאושרו תואמים את מדיניות התגמול של הראל השקעות. הוראות הסכמי ההעסקה החדשים של בעלי השליטה יחולו החל מיום 1 בדצמבר 2020, לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, הצדדים רשאים לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 30 יום מראש.

בהתאם לדין הקיים במועד דוח זה, היא צורך באישור מחדש של ההתקשרות עם מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור בחלוף שלוש שנים ממועד תחילת ההתקשרות (1 בדצמבר 2020), וזאת בשל היותם בעלי שליטה בחברה, למעט ככל וישונה הדין ו/או מר יאיר המבורגר, מר גדעון המבורגר ומר יואב מנור לא ימנו על בעלי השליטה בחברה.

א. תנאי העסקה - מר יאיר המבורגר:

מר יאיר המבורגר עומד בראש קבוצת הראל ביטוח ופיננסים, מאז היווסדה. מר יאיר המבורגר מכהן כדירקטור בחברה¹ ויו"ר דירקטוריון הראל השקעות. בנוסף, מכהן מר יאיר המבורגר בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: חבר בדירקטוריון Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר בדירקטוריון A.Turk Nippon Sigorta S בטורקיה; יו"ר דירקטוריון הראל הנפקות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל קרנות נאמנות בע"מ; חבר בוועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו) של הגופים המוסדיים בקבוצה ודירקטור בחברות נוספות בקבוצה. מר יאיר המבורגר מכהן בחברה ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יאיר המבורגר: בגין כהונתו של מר יאיר המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ- 160,000 ש"ח (סך של 163,993 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

תנאים נלווים: מר יאיר המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 725,669

¹ מר המבורגר כיהן כיו"ר דירקטוריון החברה עד ליום 30.6.2021. החל מיום 1.7.2021 מר המבורגר מכהן כדירקטור בחברה.

ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יאיר המבורגר ביתרת העלות. מר יאיר המבורגר אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החדשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יאיר המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד). מר יאיר המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יאיר המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יאיר המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יאיר המבורגר אינו זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יאיר המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. מר יאיר המבורגר זכאי לכתב שיפוי, אשר הוענק לו לראשונה במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 וכפי יתר נושאי המשרה בחברה, והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

מענק שנתי: מר יאיר המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר יאיר המבורגר זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יאיר המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יאיר המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יאיר המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בגין תקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יאיר המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. אם לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יאיר המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יאיר המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ב. תנאי העסקה - מר גדעון המבורגר:

מר גדעון המבורגר מכהן בקבוצת הראל בתפקידים בכירים מאז היווסדה. מר גדעון המבורגר מכהן כיום בקבוצת הראל בתפקידים העיקריים הבאים: חבר בדירקטוריון הראל השקעות ונשיא הראל; חבר בדירקטוריון Interasco Societe Anonyme General Insurance Company S.A.G.I ביוון; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות. בנוסף, מר גדעון המבורגר עוסק בנושאי ביטוח משנה, וזאת הן עבור החברה והן עבור חברות הביטוח האחרות בקבוצה. מר גדעון המבורגר מכהן בהראל השקעות ובחברות הבנות שלה במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר גדעון המבורגר: בגין כהונתו של מר גדעון המבורגר בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות ביום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של 127,000 ש"ח (סך של 130,064 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החדשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

תנאים נלווים: מר גדעון המבורגר זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר גדעון המבורגר ביתרת העלות. מר גדעון המבורגר אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החדשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר גדעון המבורגר זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד). מר גדעון המבורגר זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר גדעון המבורגר זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר גדעון המבורגר החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו וייפדו בתום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר גדעון המבורגר אינו זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר גדעון המבורגר אינו זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר גדעון המבורגר הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחודש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

המענק השנתי: מר גדעון המבורגר אינו זכאי למענק שנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יהא מר גדעון המבורגר זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר גדעון המבורגר בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר גדעון המבורגר הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר גדעון המבורגר זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר גדעון המבורגר. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות שני התנאים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. אם לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר גדעון המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר גדעון המבורגר לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר גדעון המבורגר התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

ג. תנאי העסקה - מר יואב מנור:

מר יואב מנור מכהן בתפקידים בכירים בקבוצת הראל מאז היווסדה. מר יואב מנור מכהן בתפקידים הבאים בקבוצת הראל: יו"ר פעיל של דירקטוריון הראל המשמר מחשבים בע"מ; חבר בדירקטוריון החברה; חבר בדירקטוריון הראל השקעות; חבר דירקטוריון הראל פיננסים אחזקות בע"מ; חבר דירקטוריון הראל הנפקות ודירקטור חברות נוספות בקבוצה. מר יואב מנור מכהן בחברות קבוצת הראל במשרה מלאה, ואינו עוסק בתפקידים עסקיים אחרים מעבר לתפקידיו בקבוצת הראל.

שכרו של מר יואב מנור: בגין כהונתו של מר יואב מנור בקבוצה, הוא זכאי, על פי תנאי העסקתו שאושרו באסיפה הכללית של הראל השקעות מיום 12 באוקטובר 2020, למשכורת חודשית בסך של כ- 127,000 ש"ח (סך של 130,064 ש"ח נכון למועד הדוח). המשכורת החודשית צמודה למדד המחירים לצרכן ומעודכנת בהתאם לגובה עליית המדד אחת לשנה בגין שכר ינואר בכל שנה.

תנאים נלווים: מר יואב מנור זכאי על חשבון החברה לרכב בעלות של עד 650,000 ש"ח, צמוד למדד דצמבר 2011 (סך של 725,669 ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022). ככל שיבחר לרכוש רכב בעלות גבוהה יותר, יישא מר יואב מנור ביתרת העלות. מר יואב מנור אינו זכאי לגילום מלא של עלות החזקת רכבו. החברה מפרישה בגין המשכורת החודשית הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה או משלמת, בהתאם לבחירתו, את שווי ההפרשות הסוציאליות כאמור. כמו כן, מר יואב מנור זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד). מר יואב מנור זכאי ל-13 ימי הבראה בשנה. מר יואב מנור זכאי לחופשה בת 22 ימי עבודה בשנה. ימי חופשה שלא נוצלו, לרבות בגין תקופת העסקתו של מר יואב מנור החל ממועד העסקתו בחברה, ייצברו ויפדו בתום העסקתו בחברה. מר יואב מנור זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה. מר יואב מנור לא יהיה זכאי להשתתף בתכניות להענקת אופציות על ידי החברה. בנוסף, מובהר, כי מר יואב מנור לא יחא זכאי לתגמול נוסף בגין כהונתו כדירקטור בחברות הקבוצה. למר יואב מנור הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של החברה בחדש יולי שנת 2006 והוא כלול בביטוח נושאי המשרה ודירקטורים אשר החברה עורכת, בתנאים זהים ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה של החברה.

המענק השנתי: מר יואב מנור אינו זכאי למענק השנתי.

תנאי סיום העסקה: עם סיום יחסי עובד-מעביד מכל סיבה שהיא, יחא מר יואב מנור זכאי לפיצויים בגובה הפיצויים המגיעים על פי דין במקרה של פיטורים, בניכוי הסכומים שנצברו לטובת מר יואב מנור בגין פיצויי פיטורים בקופות הגמל/ביטוח המנהלים וכן תועבר למר יואב מנור הבעלות בקופות הגמל/ביטוח המנהלים אשר בהן נעשו ההפרשות כאמור לזכותו (להלן: "פיצויי פרישה"). מר יואב מנור זכאי במועד סיום העסקתו בחברה לכפל פיצויי פרישה, דהיינו פיצויים בשיעור של 100% נוספים (מעבר לפיצויים המחויבים על פי דין). בהתאם להוראות מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה, תבוצע פרישה של חלק מהפיצויים הנוספים (מעבר ל-100%) (להלן: "מענק הפרישה"), אשר יצברו בתקופת העסקה שלאחר 31 בדצמבר 2016, בהתאם להוראות מדיניות התגמול המעודכנת של הגופים המוסדיים בקבוצה, כאשר הפרישה תיעשה כדלקמן: שליש מהסכום שנדחה ישולם 12 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 24 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור; שליש מהסכום שנדחה ישולם 42 חודשים מתום השנה שבה יפרוש מר יואב מנור. סכומים שנדחו ישולמו במועדים הקבועים לעיל, בכפוף להתקיימות התנאים המצטברים הבאים: (1) לא התגלו טעויות בחישוב סכום המענק וכן לא התגלה שהמענק ניתן בהתבסס על רמת סיכון שבדיעבד התברר שלא שיקפה באופן מהותי את החשיפה בפועל של הגוף המוסדי או של כספי העמיתים; (2) בהתאם לדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו לפני מועד התשלום, הראל ביטוח עומדת בדרישות ההון החלות עליה; (3) הראל ביטוח הציגה רווח כולל בדוחות הכספיים האחרונים שפרסמה (רבעוני או שנתי) בטרם מועד התשלום. לא התקיים איזה מבין שני התנאים האחרונים האמורים, יידחה התשלום עד המועד בו יתקיימו שני התנאים כאמור. מובהר, כי כאמור לעיל תקופת ההודעה המוקדמת תהא 30 יום בלבד. מר יואב מנור לא יהיה זכאי לתקופת הסתגלות או לדמי הסתגלות כלשהם.

התחייבות לאי תחרות: מר יואב מנור התחייב לאי תחרות בחברה ובעסקי החברה, לרבות באמצעות העסקה או מתן שירותים לתאגיד המתחרה בעסקי החברה, וזאת לתקופה בת 36 חודשים, מתום העסקתו בחברה.

4. תנאי העסקה של יו"ר דירקטוריון החברה ומנכ"ל הראל השקעות - מר מישל סיבוני

מר מישל סיבוני אשר כיהן כמנכ"ל החברה משנת 2009 וכמנכ"ל הראל השקעות במרבית התקופה האמורה, סיים בסוף חודש יוני 2021 את כהונתו כמנכ"ל החברה ומונה כיו"ר דירקטוריון החברה (במקומו של מר יאיר המבורגר אשר ממשך לכהן כדירקטור בחברה). מר סיבוני ממשך ככהונתו כמנכ"ל הראל השקעות במקביל לכהונתו כיו"ר דירקטוריון החברה.

בחודש אוגוסט 2013 התקשרה החברה בהסכם ההעסקה עדכני עם מר סיבוני, אשר אושר גם באסיפה הכללית של הראל השקעות באותו מועד. בחודש אוקטובר 2016 ("מועד העדכון") עודכן ההסכם כאמור באופן שתאם את מדיניות התגמול של הגופים המוסדיים בקבוצה ואת הוראות חוק תגמול נושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), תשע"ו-2016 ("חוק תגמול נושאי משרה").

בחודשים מאי-יוני 2021 אישרו האורגנים הרלוונטיים של החברה ושל הראל השקעות את תנאי כהונתו של מר מישל סיבוני עבור התקופה שתחילתה ביום 1 ביולי 2021, בה יכהן כמנכ"ל הראל השקעות ויו"ר הדירקטוריון של החברה. תנאי הכהונה אושרו ללא שינוי לעומת התנאים הקיימים. ככלל תנאי ההעסקה הנוכחיים תואמים את מדיניות התגמול של החברה, תוך שמירה על רכיבים שקיימים בתנאי

ההעסקה הקודמים.

להלן פירוט תנאי ההעסקה הנוכחיים של מר מישל סיבוני:

תקופת ההעסקה

הוראות הסכם ההעסקה חלות לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 180 יום מראש.

שכר שוטף

משכורתו החודשית של מר סיבוני החל מינואר 2018 עומדת על סך של כ- 248 אלפי ש"ח.

תנאים נלווים

מר מישל סיבוני זכאי להחזר הוצאות סבירות שיוצאו על ידו במסגרת מילוי תפקידו, לרבות החזקת טלפון / טלפון סלולרי, דמי חבר לאגודות מקצועיות, מנוי לעיתונים וספרות מקצועית, ביטוח אחריות מקצועית, בדיקות סקר תקופתיות, פוליסת ביטוח בריאות / שיניים קבוצתית לעובדי קבוצת הראל, פוליסת ריסק קבוצתית לבכירים בקבוצת הראל, פוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתית לעובדים בקבוצת הראל, השתתפות בהשתלמויות ונסיעות תמרוץ לסוכנים (כולל בן/ת זוג), פעילויות רווחה כמקובל בקבוצת הראל (כגון: שי לחג, נופש, ארוחות, ימי גיבוש וכיוצ"ב), רכישת מוצרי ביטוח של קבוצת הראל בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה, רכישת מוצרים פיננסיים של הראל פיננסיים בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה.

מר מישל סיבוני יהיה רשאי, בכל עת, לקבל מהראל ביטוח רכב לשימוש, כמקובל לגבי מנכ"ל החברה. במקרה שיבחר לקבל רכב כאמור לשימוש, שווי הרכב ייזקף במסגרת המשכורת השוטפת ויהווה חלק מהבסיס להפרשות לפי הוראות הסכם ההעסקה.

החברה תפריש בגין המשכורת הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה. כמו כן, מר מישל סיבוני זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד).

מר מישל סיבוני זכאי ל-10 ימי הבראה בשנה בהתאם לתעריף המתפרסם על ידי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים.

מר מישל סיבוני זכאי לחופשה בת 35 ימי עבודה בשנה. מר מישל סיבוני זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו עד לסך של 180 ימים, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה.

למר מישל סיבוני הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של הראל השקעות בחודש יולי שנת 2006 ובאסיפה הכללית של הראל השקעות בחודש מרץ 2012.

סיום העסקה

מר סיבוני יהיה זכאי לשכר עבור 8 חודשי הסתגלות.

מר מישל סיבוני יהיה זכאי לפיצויים בגובה 200% (מעל הפיצויים ע"פ דין) בגין התקופה שחלה ביום 1 באוגוסט 2009 ועד למועד עדכון הסכם ההעסקה (אוקטובר 2016). בגין התקופה מתחילת העסקתו בחברה ועד ליום 31 ביולי 2009 (מועד מינויו לתפקיד מנכ"ל הראל ביטוח) יהיה מר סיבוני זכאי לפיצויי פיטורים בגובה 150% (בהסכם ההעסקה הנוכחי הזכאות היא ל-100% בגין תקופה זו).

מר מישל סיבוני התחייב לאי תחרות בתום העסקתו, וזאת לתקופה של 7 שנים מתום העסקתו בחברה, תמורת מענק אי תחרות בסכום של 5,000,000 ש"ח. בהתאם להתחייבות לאי תחרות מר סיבוני התחייב, כי במהלך תקופת אי התחרות הוא לא ישמש כמנכ"ל של חברת ביטוח בישראל, בין כשכיר ובין כנותן שירותים וכן התחייב שלא לעשות שימוש בידע שנצבר ושייצבר לו בחברה בתחום ביטוחי הבריאות ובהתאם לכך הוא התחייב שלא לשמש כיועץ לחברות ביטוח בתחום ביטוחי בריאות.

בהתאם למדיניות התגמול של החברה, מר סיבוני יהיה זכאי, יחד עם בני משפחתו, להמשיך ולהיכלל בפוליסות הביטוח הקבוצתיות של עובדי הראל, לאחר סיום ההעסקה, תוך תשלום הפרמיות, בהתאם לסכומים שיהיו מקובלים לגבי כלל עובדי הקבוצה.

זכויות העבר של מר סיבוני, שנצברו והופרשו בעבר בדוחות הכספיים של החברה, בגין סכום הפיצויים המוגדלים שיגיעו למר סיבוני עד למועד העדכון וכן דמי ההסתגלות, הופקדו בנאמנות לטובת מר סיבוני בפוליסות חסכון, והם ישוחררו למר סיבוני בהתקיים הזכאות לקבלת הכספים כאמור בסיום העסקתו בחברה. החברה הופטרה במועד ההפקדה מכל התחייבויותיה כלפי מר סיבוני בקשר עם סכומים אלו, בהגיע מועד סיום העסקתו של מר סיבוני.

אופציות

במסגרת תכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה אשר אושרה בחודש אוגוסט 2021, הוענקו למר סיבוני 180,000 אופציות, הניתנות למימוש לעד 180,000 מניות רגילות של הראל השקעות בנות 0.1 ש"ח ע.ג. כל אחת, כפוף להתאמות, ללא תמורה במזומן. לפרטים נוספים ראו סעיף 9 להלן.

לפרטים אודות התקשרות הראל השקעות עם מר מישל סיבוני, בהסכם, לפיו מכרה הראל השקעות למר מישל סיבוני מניות בחברת המצפן-שופים לדרך בע"מ- ראו באור 36 לדוחות הכספיים.

5. תנאי העסקה של מנכ"ל החברה – ניר כהן

מר כהן אשר כיהן כמנהל חטיבת המטה ומשנה למנכ"ל החברה עד חודש יוני 2021, מונה כמנכ"ל החברה החל מיום 1 ביולי 2021.

תנאי העסקתו של מר כהן בתפקידו כמנכ"ל החברה אושרו ע"י האורגנים הרלוונטיים של החברה.

להלן פירוט תנאי ההעסקה של מר ניר כהן:

תקופת ההעסקה:

הוראות הסכם ההעסקה חלות לתקופה בלתי קצובה. על אף האמור, כל אחד מהצדדים רשאי לסיים את ההסכם בכל עת, בהודעה מוקדמת של 9 חודשים מראש.

שכר שוטף:

משכורתו החודשית של מר כהן החל מיולי 2021 עומדת על סך של כ- 222 אלפי ש"ח.

תנאים נלווים:

מר ניר כהן זכאי להחזר הוצאות סבירות שיוצאו על ידו במסגרת מילוי תפקידו, לרבות החזקת טלפון / טלפון סלולרי, דמי חבר לאגודות מקצועיות, מנוי לעיתונים וספרות מקצועית, ביטוח אחריות מקצועית, בדיקות סקר תקופתיות, פוליסת ביטוח בריאות / שיניים קבוצתית לעובדי קבוצת הראל, פוליסת ריסק קבוצתית לבכירים בקבוצת הראל, פוליסת אובדן כושר עבודה קבוצתית לעובדים בקבוצת הראל, השתתפות בהשתלמויות ונסיעות תמרוץ לסוכנים (כולל בן/ת זוג), פעילויות רווחה כמקובל בקבוצת הראל (כגון: שי לחג, נופש, ארוחות, ימי גיבוש וכיוצא"ב), רכישת מוצרי ביטוח של קבוצת הראל בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה, רכישת מוצרים פיננסיים של הראל פיננסיים בתנאים הניתנים לעובדי הקבוצה.

מר ניר כהן יהיה רשאי, בכל עת, לקבל מהראל ביטוח רכב לשימוש, כמקובל לגבי מנכ"ל החברה. במקרה שיבחר לקבל רכב כאמור לשימוש, שווי הרכב יזקף במסגרת המשכורת השוטפת ויהווה חלק מהבסיס להפרשות לפי הוראות הסכם ההעסקה.

החברה תפריש בגין המשכורת הפרשות סוציאליות כמקובל לתגמולים, פיצויים ואובדן כושר עבודה. כמו כן, מר ניר כהן זכאי להפרשות לקרן השתלמות בגין המשכורת (7.5% מהמשכורת על חשבון המעסיק ו- 2.5% על חשבון העובד).

מר ניר כהן זכאי ל-10 ימי הבראה בשנה בהתאם לתעריף המתפרסם על ידי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים.

מר ניר כהן זכאי לחופשה בת 30 ימי עבודה בשנה. מר ניר כהן זכאי ל-30 ימי מחלה בשנה, וכן יהיה זכאי לצבור ימים אלו עד לסך של 180 ימים, אולם הוא לא יהיה זכאי לפדותם במועד סיום העסקתו בחברה.

למר ניר כהן הוענק כתב שיפוי, במסגרת החלטות החברה כפי שאושרו על ידי האסיפה הכללית של הראל השקעות בחודש יולי שנת 2006 ובאסיפה הכללית של הראל השקעות בחודש מרץ 2012.

סיום העסקה:

מר כהן יהיה זכאי לשכר עבור 3 חודשי הסתגלות וכן חודש נוסף בגין כל שנה בה יועסק כמנכ"ל החברה. תקופת ההסתגלות לא תעלה על 5 חודשים. מובהר כי כל התשלום בגין הסתגלות מותנה בכך שההוצאה השנתית החזויה לחברה בגין ההסתגלות בשנות כהונתו כמנכ"ל תהא מותרת לתשלום בהתאם לעלות השנתית החזויה הכוללת של כלל רכיבי התגמול על פי הוראות חוק הגבלת שכר הבכירים: מר ניר כהן יהיה זכאי לפיצויים בגובה 150% (כולל השלמת ותק עד ליום 30.6.2021). החל מיום 1 ביולי 2021, גובה הפיצויים יעמוד על 100%.

מר ניר כהן התחייב כי במהלך תקופה של שנתיים מסיום העסקתו בחברה, לא ישמש כמנכ"ל חברת ביטוח, תמורת מענק בסכום של 5,000,000 ש"ח. בתקופה של 5 שנים החל מיום 1 בינואר 2023 קיימת לחברה הזכות ושיקול הדעת האם לממש או לא לממש את הסדר הנ"ל, במידה והמנכ"ל יעזוב מרצונו את החברה במהלך תקופה זו.

בהתאם למדיניות התגמול של החברה, מר כהן יהיה זכאי, יחד עם בני משפחתו, להמשיך ולהיכלל בפוליסות הביטוח הקבוצתיות של עובדי הראל, לאחר סיום ההעסקה, תוך תשלום הפרמיות, בהתאם לסכומים שיהיו מקובלים לגבי כלל עובדי הקבוצה.

אופציות:

במסגרת תכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה אשר אושרה בחודש אוגוסט 2021, הוענקו למר כהן 180,000 אופציות, הניתנות למימוש לעד 180,000 מניות רגילות של הראל השקעות בנות 0.1 ש"ח ע.נ. כל אחת, כפוף להתאמות, ללא תמורה במזומן. לפרטים נוספים ראו סעיף 9 להלן.

6. נושאי משרה אחרים:**אלון אלירז**

מר אלון אלירז מכהן כמשנה למנכ"ל החברה וכמנהל חטיבת בריאות וחיים בחברה. המענק השנתי של מר אלירז, נקבע בהתאם לפרמטרים המפורטים במדיניות התגמול ועל יסוד עמידה ביעדים שונים, לרבות יעדים ארוכי טווח שפורטו במדיניות התגמול.

סמי בבקוב

מר סמי בבקוב מכהן כמשנה למנכ"ל החברה וכמנהל חטיבת ההשקעות בחברה. המענק השנתי של מר בבקוב, נקבע בהתאם לפרמטרים המפורטים במדיניות התגמול ועל יסוד עמידה ביעדים שונים, לרבות יעדים ארוכי טווח שפורטו במדיניות התגמול.

7. הסדרי אי תחרות

בהתאם לקבוע במדיניות התגמול, הסדרי אי-תחרות חדשים ייחתמו במקרים חריגים בלבד, במקרה של חשש לפגיעה עסקית בחברה. בחודש פברואר 2023, אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון של הראל ביטוח, הסדרי אי תחרות למספר נושאי משרה בהראל ביטוח, בכפוף לשמירה על תנאי אי התחרות שנקבעו.

8. שכר דירקטורים שאינם מכהנים גם כנושאי משרה

השכר הכולל ששולם לדירקטורים המכהנים בחברה בתקופת הדוח, עבור כהונתם בדירקטוריון החברה ובוועדות הדירקטוריון השונות, הסתכם לסך של כ-3.7 מיליוני ש"ח. הסכום האמור אינו כולל את התשלומים ששולמו לבעלי עניין (ה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ויואב מנור), המכהנים גם כנושאי משרה בחברה ובחברות נוספות בקבוצת הראל.

במסגרת אישור מדיניות התגמול של החברה נקבע כי המדיניות חלה על דירקטורים המכהנים בחברה ו/או בחברות בנות שלה, כך שהם זכאים לתגמול עבור כהונתם בדירקטוריון ובוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, בהתאם לקבוע בתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס – 2000 ("תקנות גמול דח"צים") והם אינם זכאים למענקים או לתגמול נוסף. בנוסף להוראות הקבועות בתקנות גמול דח"צים, התגמול לדירקטורים חיצוניים המכהנים בחברה ובחברות בנות שלה, כפוף גם להוראות הקבועות בתקנה 2 לתקנות

החברות (עניינים שאינם מהווים זיקה), תש"ז-2006 ("תקנות הזיקה"). לגבי דירקטורים שמכהנים בחברה ובחברות הבנות שלה ושאנם דירקטורים חיצוניים, לא חלה המגבלה הקבועה בתקנה 2 לתקנות הזיקה. במקרה שבו דירקטור ימונה לתפקיד נוסף שאינו חברות בדירקטוריון ו/או בוועדות שממונות על ידי הדירקטוריון, ייקבע התגמול בהתאם לאופי התפקיד ויובא לאישור האסיפה הכללית. שכרם של הדירקטורים שאינם דירקטורים חיצוניים, לא יעלה על שכרם של הדירקטורים החיצוניים בחברה, למעט דירקטורים אשר הינם בעלי השליטה בחברה ותנאי העסקתם מאושרים באסיפה הכללית של הראל השקעות, כמפורט בסעיף 3 לעיל. ביום 8 במרץ 2022 פורסמה הוראת שעה המאפשרת תשלום גמול השתתפות מלא לדירקטורים בגין ישיבות שנערכו באמצעי תקשורת במהלך תקופת משבר הקורונה (השלמה ל-100% גמול השתתפות). החברה ביצעה השלמת תשלום בגין ישיבות מזכות בהתאם לאמות מידה שנבעו ע"י דירקטוריון החברה.

9. אישור תכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה

בימים 23 ו-25 באוגוסט 2021 וביום 30 באוגוסט 2021 אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, בהתאמה, תכנית אופציות לנושאי משרה ועובדים בקבוצה, הכוללת עד 8,548,000 אופציות, הניתנות למימוש לעד 8,548,000 מניות רגילות של הראל השקעות, בנות 0.1 ש"ח ע.נ. כל אחת, כפוף להתאמות, ללא תמורה במזומן. 7,548,000 אופציות מתוך כלל האופציות הכלולות בתכנית האופציות כאמור הוצעו ל-158 עובדים. יתר האופציות שלא הוקצו לניצעים ספציפיים, יאפשרו הקצאה נוספת לנושאי משרה ועובדים נוספים בעתיד ("רזרבה"). לפרטים נוספים לגבי תכנית האופציות ראו באור 37 בדוחות הכספיים. במהלך תקופת הדוח ולאחר תקופת הדוח, אושרו לעובדים נוספים בחברה הקצאות של אופציות מתוך הרזרבה כאמור. במועד אישור דירקטוריון החברה וועדת התגמול כמפורט לעיל, אישרו ועדת התגמול ודירקטוריון החברה, לנושא משרה בחברה, הקצאת אופציות הניתנות למימוש ל-3% ממניות חברה בת פרטית. לפרטים נוספים אודות ההקצאה כאמור ראו באור 37 בדוחות הכספיים.

תקנה 21א - השליטה בתאגיד

נכון למועד פרסום הדוח, בעלת השליטה המלאה בחברה הינה הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ, חברה ציבורית אשר מניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב.

בעלי השליטה בהראל השקעות הינם ה"ה יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור ("בעלי השליטה"), מחזיקים בכ- 47.63% מזכויות ההצבעה ומהווים המניות המונפק של הראל השקעות. בעלי השליטה מחזיקים בהראל השקעות באמצעות "ג.י.ן ייעוץ כלכלי וניהול השקעות 2017 שותפות מוגבלת" אשר נמצאת בשליטתם ובעלותם המלאה, בה הם מחזיקים, כשותפים מוגבלים, באמצעות חברות פרטיות בבעלותם המלאה של כל אחד מבעלי השליטה ("השותפות ג.י.ן") וכן מחזיקים בשותף הכללי בשותפות ג.י.ן.

תקנה 22 עסקאות עם בעל שליטה

להלן פרטים, למיטב ידיעת החברה, אודות עסקאות עם בעלי השליטה בחברה או שלבעלי השליטה יש עניין אישי באישורן, אשר החברה ו/או חברות הקבוצה התקשרו בהן בשנת הדוח או במועד מאוחר לסוף שנת הדוח ועד למועד פרסום דוח זה או שאושרו קודם לתקופת הדוח והינן בתוקף בתקופת הדוח.

1. התקשרות עם אדריכל

החברה התקשרה בחודש ינואר 2011 בהסכם (אשר תוקן בינואר 2016, בדצמבר 2017, בדצמבר 2018, בדצמבר 2019, בדצמבר 2020 ובדצמבר 2021) לקבלת שירותי אדריכלות מאת מר מיקי קורנהויזר, שהינו אחיה של אשתו של מר יאיר המבורגר, בעל השליטה ודירקטור בחברה (להלן "ההסכם" ו/או "ההתקשרות"). במסגרת ההסכם, מעניק מר קורנהויזר שירותי אדריכלות שוטפים לחברה ולחברות בנות שלה בפרויקטים שונים של החברה. ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה אישרו תיקון להסכם, לפיו תקופת ההתקשרות בהסכם תוארך עד ליום 31 בדצמבר 2023, והתמורה החודשית בגין שירותי האדריכלות תישאר בסך של 28,000 ש"ח.

2. התקשרות בהסכם העסקה עם נכדו של בעל השליטה

בהתאם להוראות תקנה 1ב(א) (4) לתקנות החברות (הקלות בעסקאות עם בעלי ענין), תש"ס-2000 (להלן: "תקנות הקלות"), בחודש אוגוסט 2020, אישרו ועדות התגמול והדירקטוריונים של החברה ושל הראל השקעות, התקשרות בין החברה לבין מר עידן טמיר, נכדו של מר יאיר המבורגר, שהינו מבעלי השליטה בחברה ומכהן כדירקטור החברה, לפיה מועסק מר טמיר בתפקיד מנהל פרוייקטים בחטיבת הדיגיטל של החברה החל מיום 1 בספטמבר 2020. במסגרת תפקידו כמנהל פרוייקטים בחטיבת הדיגיטל, מר טמיר זכאי למשכורת חודשית בסך של 10,250 ש"ח בתוספת חוזר עבור נסיעות ותנאים סוציאליים נוספים כמקובל לעובדים בדרג זה בקבוצת הראל. במסגרת אישור ההתקשרות אישרו ועדת התגמול והדירקטוריון כי ההתקשרות עומדת בהוראות תקנה 1ב(א) (4) לתקנות הקלות שכן השכר החודשי המשולם למר טמיר, אינו עולה על השכר החודשי הממוצע במשק, והוא סביר בהתחשב בהיקף ההעסקה, באופי התפקיד ובכישורי מר טמיר לביצוע התפקיד.

3. עסקאות המניות בסעיף 270 (4) לחוק החברות

לפירוט אודות תנאי העסקה של בעלי השליטה ראו תקנה 21 לעיל.

3.1. ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה

פוליסת ביטוח אחריות דירקטורים חלה על נושאי משרה ודירקטורים בהראל השקעות וביתר חברות בקבוצת הראל המכהנים כיום וכן שיכהנו בחברות האמורות מעת לעת (לרבות נושאי משרה בקבוצת הראל הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם).

ועדת התגמול והדירקטוריון אישרו, בהתאם להוראות מדיניות התגמול של החברה, את חידוש פוליסת אחריות דירקטורים ונושאי משרה החל מיום 31 באוקטובר 2022, למשך שנה, כך שסכום הביטוח יעמוד על 200 מיליוני דולר ארה"ב. עלות הפרמיה השנתית בגין הכיסוי כאמור וגובה ההשתתפות העצמית הינם בהתאם לתנאי השוק, ונקבעו בהתאם להצעות שקיבלה החברה ממבטחי משנה. העלות כאמור אינה מהותית לחברה.

הנימוקים העיקריים של ועדת התגמול והדירקטוריון היו: (א) הפרמיה נקבעה לפי עלות ביטוח המשנה של הראל ביטוח, אליה מועבר הסיכון הביטוחי, ולכן בהגדרה היא משקפת תנאי שוק; (ב) רכישת הפוליסה כאמור הינה לטובת החברה, שכן היא מצמצמת את החשיפה של החברה בשל כתבי השיפוי שניתנו לדירקטורים ולנושאי המשרה והיא מאפשרת לנושאי המשרה למלא את תפקידם כראוי ולטובת החברה, בהתחשב בסיכונים הכרוכים בכך ובאחריות המוטלת עליהם על פי דין; (ג) הפוליסה, מעניקה כיסוי סביר בנסיבות העניין, בהתחשב בגודלה של החברה, היקפי ותחומי פעילותה ותכניתיה העסקיות; (ד) כיסוי ביטוחי כאמור נעשה במהלך העסקים הרגיל של החברה והינו מקובל בחברות ציבוריות בישראל בכלל ובחברות שעיסוקן בתחומי הביטוח והפיננסים בפרט; (ה) רכישת הפוליסה כאמור תואמת את מדיניות התגמול של החברה; (ו) הכיסוי ינתן לכל הדירקטורים ונושאי המשרה המכהנים בחברות הקבוצה בתנאים זהים, לרבות ביחס לבעלי השליטה וקרוביהם (ז) ההתקשרות הינה בתנאי שוק ואינה עשויה להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכושיה או התחייבויותיה.

3.2 שיפוי

ביום 31 במאי 2006 החליטה האסיפה הכללית של החברה לאשר מתן כתבי שיפוי, לרבות התחייבות לשיפוי מראש, לדירקטורים ולנושאי משרה בחברה בשל כל חבות או הוצאה שתוטל עליו עקב פעולותיו בתוקף היותו נושא משרה, בהיקף, בנסיבות ובסייגים שפורטו בכתב השיפוי. ההתחייבות לשיפוי הינה רק לאחר מיצוי הזכויות על פי פוליסת הביטוח. סכום השיפוי מוגבל ל- 20% מההון העצמי לפי הדוחות הכספיים האחרונים שיפורסמו לפני מועד תשלום השיפוי.

ביום 23 במאי 2012 אישר דירקטוריון החברה והאסיפה הכללית של החברה מתן כתבי שיפוי מתוקנים לנושאי משרה ודירקטורים בחברה. כתבי השיפוי המתוקנים, הינם ללא שינוי בגבול האחריות של החברה, אך כוללים אפשרות שיפוי בהתאם לשיפוי המותר, לפי חוק סמכויות אכיפה מנהלית. כתבי השיפוי יינתנו לנושאי משרה בחברה המכהנים כיום וכן שיכחנו בחברה מעת לעת (לרבות נושאי משרה בחברה הנחשבים לבעלי שליטה או קרוביהם וכן לרבות נושאי משרה שבעל השליטה בחברה עשוי להיחשב כבעל עניין אישי בהענקת כתבי השיפוי להם).

יובהר, כי ההחלטה לאישור כתבי השיפוי המתוקנים, אינה מבטלת את כתבי השיפוי הקודמים, אלא באה להוסיף להם. בהמשך להחלטות כאמור הוצאו לדירקטורים ונושאי משרה בחברה כתבי שיפוי, בנוסח שאושר בהתאם למפורט לעיל.

4. נהלים לאישור עסקאות עם בעלי שליטה

חוק החברות, קובע הליכי אישור של עסקאות חריגות עם בעל השליטה בחברה וכן אישור של עסקאות של נושא משרה (ובכלל דירקטור) יש בהן עניין אישי. בהתאם לכך, אושרו בהראל השקעות, בחברה ובחברות הבנות נהלי עבודה אשר מקלים על זיהוי העסקאות עם בעלי העניין כאמור וקובעים את תהליך אישורן, כמפורט להלן.

4.1 קביעת עסקאות זניחות

במהלך העסקים הרגיל שלה, החברה וחברות המוחזקות על ידה, מבצעות עסקאות עם בעלי השליטה, במסגרת אספקת שירותי החברה לבעלי השליטה ולחברות המוחזקות על ידם (כגון: ביטוחים, מוצרי חסכון ארוך טווח ושירותים פיננסיים שונים). ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה קבעו ביום 23 במרץ 2023 וביום 30 במרץ 2023, בהתאמה, כי עסקת בעל שליטה, תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

- א. היא איננה עסקה חריגה (כמשמעות המונח בחוק החברות וכמפורט בסעיף 4.2 להלן).
- ב. לגבי עסקאות ביטוח, חסכון ארוך טווח ופיננסים: הן נעשו תחת אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה, כפי שאושרו ע"י דירקטוריון החברה.
- ג. סכום הביטוח בשייר עצמי של החברה בכל פוליסה אינו עולה על 10 מל"ש, וסכום הביטוח בכל פוליסה אינו עולה על 50 מל"ש. המגבלה האמורה לא תחול על פוליסות חיסכון.
- ד. התקשרויות אחרות שעלותן השנתית המצטברת לקבוצה אינה עולה על 100,000 ש"ח. מובהר בזאת, כי כל עסקה למתן שירותים על ידי בעל שליטה או קרובו, לא תסווג כעסקה זניחה. עוד יובהר, כי עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות, כך שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות, יבחנו כעסקה אחת. עסקאות שתעמודנה בפרמטרים של זניחות כאמור לא תידרשנה לאישורים מיוחדים.

4.2 עסקאות שאינן חריגות

בהתאם להוראות סעיף 117 לחוק החברות, ועדת הביקורת של חברה ציבורית היא הגוף המוסמך להחליט בדבר סיווגן של עסקאות לפי סעיף 270 לחוק החברות, כעסקאות חריגות או כעסקאות שאינן חריגות.

ככל שוועדת הביקורת קבעה כי מדובר בעסקה שאינה חריגה, ועדת הביקורת תהיה הגורם המוסמך לאשר את ההתקשרות בעסקה כאמור.

בהתאם להוראת סעיף 117(א) לחוק החברות, רשאית ועדת הביקורת להחליט לגבי סוג של עסקאות אם הן עסקאות חריגות או עסקאות שאינן חריגות, לפי אמות מידה שתקבע אחת לשנה מראש.

בהתאם לכך קבעו ועדת הביקורת של הראל השקעות ושל החברה ביום 23 במרץ 2023 שהעסקאות המפורטות להלן עם בעל השליטה בחברה או עם תאגידים בשליטתו או עסקאות עם נושאי משרה בחברה או עם חברות שבהן נושאי משרה בחברה מכהנים כדירקטורים או נושאי משרה ("בעלי העניין"), לרבות קרוביהם של כל אחד מאלה, לא יחשבו כ"עסקה חריגה" כמשמעותו של מונח זה בחוק החברות, וזאת בכפוף לתנאים המצטברים המפורטים להלן:

4.2.1. מדובר בעסקה מבין העסקאות הבאות: (1) התקשרויות עם בעלי העניין להפקת פוליסות ביטוח, מכל סוגי הפוליסות המוצעות על ידי החברה, באמצעות חברות בנות של החברה (לרבות פוליסות ביטוח קולקטיב); (2) התקשרויות עם בעלי העניין לרכישת מוצרי חסכון ארוך טווח, לרבות קרנות פנסיה וקופות גמל ולרבות שירות ייעוץ פנסיוני המבוצע על ידי סוכנויות בבעלותה של הקבוצה; (3) פתיחת חשבונות לבעלי העניין בחברת ניהול התיקים, שהינה חלק מחברות הקבוצה; (4) השקעה בקרנות השקעה המנוהלות על ידי חברות הקבוצה; (5) התקשרות בהסכם סוכן; (6) התקשרות בהסכם ספק (ויובהר, כי לעניין ספק שהינו בעל השליטה בחברה או קרובו יידרש אישור ועדת הביקורת ודירקטוריון החברה, על אף האמור בסעיף זה); (7) העמדת הלוואות לבעלי עניין (לרבות הלוואות מסוג "משכנתא הפוכה"); (8) השכרת נכסי נדל"ן שבבעלות הקבוצה. עסקאות אלו מבוצעות במהלך עסקיה הרגיל והשוטף של החברה.

4.2.2. היקף כל עסקה כאמור לעיל אינו מהותי לחברה, וכן היקף העסקאות הכולל כאמור לעיל (למעט העסקאות הקולקטיביות) במצטבר אף הוא אינו מהותי לחברה. מובהר, כי בחישוב היקף העסקאות כאמור לעיל יובאו בחשבון כל התמורות, הפרמיות, העמלות ודמי הניהול, שישולמו לחברה בקשר עם העסקאות כאמור בשנה רלוונטית. לאור היקף עסקי החברה, אין בעסקאות כאמור לעיל כדי להשפיע באופן מהותי על רווחיות החברה, רכושה או התחייבויותיה. מובהר, כי "סכום מהותי לחברה" ייחשב עלות התקשרות שנתית בסכום של 5% מהרווח השנתי (לאחר מסים) של החברה.

בנוסף, כאשר מדובר בהתקשרויות האמורות בסעיף 4.2.1 (6) לעיל (הסכם ספק) - מדובר בהתקשרות שעלותה לחברה אינה עולה על 1 מיליון ש"ח כאשר מדובר בהתקשרות חד פעמית או בהתקשרות שעלותה לחברה אינה עולה על 5 מיליון ש"ח בשנה, כאשר מדובר בהתקשרות שוטפת. מגבלת הסכומים האמורה של 1 מיליון ש"ח או 5 מיליון ש"ח לא תחול כאשר מדובר בהתקשרות עם משרדי עורכי דין, משרדי שמאים ומשרדי חקירות.

4.2.3. העסקה תבוצע בתנאי שוק. לעניין זה תנאי שוק ייקבעו כדלקמן:

4.2.3.1. לעניין התקשרויות כאמור בסעיפים 4.2.1 (1), (2) ו-(3) לעיל (הפקת פוליסות ביטוח, מכירת מוצרי חסכון ארוך טווח, לרבות קרנות פנסיה וקופות גמל; פתיחת חשבונות לבעלי העניין בחברת ניהול התיקים וייעוץ פנסיוני) - עסקה בתנאי שוק תיחשב כעסקה שתנאיה עונים על הפרמטרים הבאים: (1) תחול אותם כללי הטבות שניתנים לכלל עובדי הקבוצה בבואם לרכוש את אותו המוצר ("תנאי עובדי הקבוצה"), או שאינם מטיבים יותר עם בעל העניין מאשר התנאים האמורים. יובהר, כי תנאי עובדי הקבוצה הינם זהים לכלל העובדים בקבוצה, וכן קיימות לקבוצה התקשרויות עם לקוחות עסקיים, אשר ההטבות הניתנות להם עולות על תנאי עובדי הקבוצה. על כן, החברה רואה את תנאי עובדי הקבוצה כתנאי שוק. התנאים מהם נהנים כל עובדי הקבוצה נקבעו בהחלטה של ועדת הביקורת, שאושרה על ידי דירקטוריון החברה; או (2) בתעריפי הספר של החברה. מובהר, כי למנהל האגף העסקי הרלוונטי סמכות לאשר סטייה של 10% מתעריפי הספר שנקבעו עבור העובדים, וזאת כמקובל במשא ומתן, ולאשר סטייה כוללת של עד 25% מתעריפי הספר, במקרה שבו קיימת הצעה נגדית של חברת ביטוח/נציג פנסיוני אחר, ובלבד שלא יינתן תעריף נמוך מההצעה הנגדית או (3) לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1 (1) לעיל שעניינן ביטוח עסקי או ביטוח רכבי יוקרה, עסקה בתנאי שוק תיחשב כעסקה שהמנהל הרלוונטי (כהגדרתו בנהל החברה) יאשר בכתב כי מדובר בתנאי שוק, דהיינו מתקיים אחד מהתנאים הבאים לפחות: (1) קיימות אצלו לפחות שתי דוגמאות לעסקאות דומות עם צדדים שאינם קשורים, באותם תנאים; או (2) קיימת הצעה מתחרה מורם אחר, בתנאים שאינם טובים יותר עבור המבטח, לעומת הצעת החברה; או (3) קיים ביטוח משנה פקולטטיבי לעסקה, בתנאים סבירים; או (4) לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1 (1) לעיל, שעניינן ביטוח קולקטיבי, עסקה בתנאי שוק תיחשב עסקה שהמנהל הרלוונטי (כהגדרתו בנהל החברה) יאשר בכתב כי מדובר בתנאי שוק, דהיינו קיימות אצלו לפחות שתי דוגמאות לעסקאות דומות עם צדדים שאינם קשורים, באותם תנאים.

4.2.3.2. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1 (4) לעיל (השקעה בקרנות השקעה המנוהלות על ידי חברות הקבוצה) - העסקאות כאמור, הן כאשר הן נעשות מול החברה המנהלת והן כאשר הן נעשות מול חברת הבת כעסקאות מתואמות במהלך המסחר בבורסה, נעשות במחירים זהים עבור בעלי העניין ועבור כל משקיע אחר. על כן, כל העסקאות כאמור תיחשבה כעסקאות בתנאי שוק.

4.2.3.3. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1 (5) לעיל (התקשרות בהסכם סוכן) - ההתקשרויות כאמור נעשות בתנאים דומים לתנאים בהם קשורים סוכנים שאינם בעלי עניין עם החברה, והמנהל הרלוונטי (כהגדרתו בנהל החברה) יאשר כי מדובר בתנאי שוק.

4.2.3.4. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1 (6) לעיל (התקשרות בהסכם ספק) - ההתקשרויות כאמור נעשות בתנאים דומים לתנאים בהם קשורה החברה עם ספקים לשירותים דומים אחרים, שאינם בעלי עניין בחברה, קיימת הצעה אחת לפחות או חוות דעת מאת צד ג', למתן השירות האמור, בתנאים שאינם טובים יותר לחברה. לעניין התקשרויות עם משרדי עורכי דין, משרדי שמאים ומשרדי חקירות לא יידרש לקבל הצעה מתחרה או חוות דעת כאמור, ויסיפק לעניין זה אישור בכתב מאת המנהל הרלוונטי (כהגדרתו בנהל החברה) כי מדובר בתנאי שוק.

4.2.3.5. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1 (7) לעיל (העמדת הלוואות לבעלי עניין (לרבות הלוואות מסוג "משכנתא הפוכה")) - העמדת הלוואות כאמור נעשית באותם תנאים בהם מועמדות הלוואות לעובדי החברה ובכפוף לכך שהמנכ"ל/מנהל החטיבה יתעד בכתב כי קיימות לפחות שתי עסקאות בתנאים דומים לגורמים שאינם בעלי עניין.

4.2.3.6. לעניין התקשרויות כאמור בסעיף 4.2.1 (8) לעיל (השכרת נכסי נדל"ן) - השכרת הנכסים כאמור נעשית באותם תנאים בהם מוזכרים נכסי נדל"ן של הקבוצה לצדדים שלישיים בלתי קשורים, בהתאם לאישור מנהל אגף הנכסים בחטיבת ההשקעות.

עסקאות אשר תבוצענה בטווח המתואר לעיל, וכן בהתאם לנהלי החברה לעניין התקשרויות עם בעלי עניין, לא תהיינה

טעונות אישורים פרטניים של האורגנים המוסמכים של החברה, וזאת לטווח זמן מוגבל של עד תום שנה ממועד אישור זה. יתר העסקאות שאינן חריגות ואינן זניחות, ידרשו אישורים פרטניים, כאמור בסעיף 4.3 להלן.

יובהר, כי כאמור בנוהל התקשרויות עם בעלי עניין של החברה: (1) תשלום מענקים בהתאם לתכנית התגמול שאושרה על ידי דירקטוריון החברה ודירקטוריון הראל השקעות, וכן עדכוני שכר שוטפים בשיעורים שלפי מדיניות התגמול של החברה אינם מצריכים אישורים מיוחדים לא יהיו עסקה חריגה ולא יצריכו אישורים מיוחדים מעבר לאישורים הנדרשים על פי מדיניות התגמול של החברה; (2) תשלום תביעה לבעל עניין מכח פוליסה קיימת בחברה שאינו חורג מתנאי הפוליסה לא ייחשב כהתקשרות עם בעל עניין ולא יצריך אישור מיוחד. תשלום תביעה לפנים משורת הדין בהתאם למקובל בעת סילוק תביעות, אינו מחייב אישור פרטני, כל עוד האישור הינו בסכום של עד 5,000 ש"ח. כל תשלום תביעה לבעל עניין שאינו בהתאם לתנאי הפוליסה והעולה על 5,000 ש"ח יובא לאישור, טרם התשלום, לוועדת ביקורת.

4.3. עסקה שאינה זניחה ואינה חריגה

בסעיף 117(א2) לחוק החברות נקבע, בין היתר, כי על ועדת הביקורת לקבוע את אופן האישור של עסקאות שאינן זניחות, ובכלל זה לקבוע סוגי עסקאות כאמור שיהיו טעונות את אישורה. לעניין זה "עסקה שאינה זניחה" היא עסקה חריגה של חברה ציבורית עם בעל שליטה בה או אדם אחר שלבעל השליטה בה יש בה עניין אישי שוועדת הביקורת החליטה לגביה, כי היא עסקה שאינה חריגה וכן סיווגה אותה כעסקה שאינה זניחה.

ועדת הביקורת של החברה קבעה ביום 23 במרץ 2023 כי התקשרויות בעסקאות בעלי שליטה, שאינן חריגות ואינן זניחות, תאושרנה על ידי ועדת הביקורת של החברה בלבד לעניין אופן האישור וההליך התחרותי שיתקיים - ראו סעיף 4.4 להלן.

מובהר, כי אין באמור כדי לגרוע מהאמור בסעיף 4.2 לעיל, לעניין עסקאות המאושרות מראש על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון, ושלגביהן אין צורך לקבל אישורים נוספים, מעבר לאישורי המסגרת השנתיים.

4.4. קיום הליך תחרותי בעסקאות עם בעל השליטה

בסעיף 117(ב1) לחוק החברות, הוטל על ועדת הביקורת לקבוע לגבי עסקאות עם בעל השליטה או שלבעל השליטה עניין אישי בהן, אף אם אינן חריגות, חובה לקיים הליך תחרותי, בפיקוח הוועדה או מי שתקבע לעניין זה ולפי אמות מידע שתקבע, או לקבוע כי יקוימו "הליכים אחרים" שתקבע ועדת הביקורת בטרם ההתקשרות בעסקה, והכל בהתאם לסוג העסקה. לעניין זה, ועדת הביקורת רשאית לקבוע אמות מידה אחת לשנה מראש.

התיקון לחוק אינו כולל הגדרת מהותו של ההליך התחרותי, ומשאיר שיקול דעת לוועדת הביקורת. גם אם הוחלט בוועדת הביקורת על קיומם של "הליכים אחרים", חובתה של ועדת הביקורת הינה לצקת אל "ההליכים האחרים" תוכן ההולם את מטרתה של החובה החדשה, שהיא קביעת מנגנון שיבטיח התקשרות בעסקה המשרתת באופן האופטימלי את טובת החברה, ובכלל זה ההכרח בבחינת האפשרויות האחרות העומדות לחברה לצד זו המוצעת על ידי בעל השליטה.

הליכי האישור שנקבעו ע"י ועדת הביקורת והדירקטוריון:

נקבע כי עסקאות של החברה עם בעלי שליטה או עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה עניין אישי, למעט עסקאות שהוגדרו כעסקאות זניחות (כאמור בסעיף 4.1 לעיל), ולמעט עסקאות שאושרו מראש כעסקאות שאינן חריגות ואינן טעונות אישורים נוספים (כאמור בסעיף 4.2 לעיל), יאושרו בהתאם למפורט להלן:

כאשר מדובר בהתקשרות שעלותה הכוללת לחברה, כולל העלות בגין תקופות אופציה או הארכה, אינה עולה על 10 מלש"ח, יחולו ההוראות הבאות:

- כאשר מדובר בשירותים או טובין בהם קיימים מספר ספקים שיכולים לספק את השירות באותה רמת שירות, זמינות ופרמטרים נוספים, ככלל, ההליך התחרותי יהיה באמצעות פניה של המחלקה הרלוונטית של הראל לשני ספקים נוספים לפחות לשם קבלת הצעות בכתב. יצוין כי הפניה תבוצע במקביל (ככל שניתן) ובאופן שיאפשר הליך נאות ויעיל לקביעת ההצעה ההתקשרות הרלוונטית.

- כאשר מדובר בשירותים או טובין אשר בשל אופיים או טיבם או בשל שיקולי איכות קיימת בעייתיות לעריכת הליך של פניה לקבלת הצעות בכתב, תיבחר אחת מבין האפשרויות הבאות:

- קבלת חוות דעת משני גורמים בלתי תלויים מומחים בתחום הרלוונטי לגבי תנאי השוק (שלא ראו קודם לכן את הצעת המחיר של בעל השליטה או קרובו).

- פניה לספקים בתחום תוך מתן משקל מראש לפרמטרים איכותיים שייקבעו לפני תחילת ההליך על ידי מנהל הכספים של החברה.

לאחר קיום ההליך כאמור יידרש אישור ועדת הביקורת לעסקה. הדיון בוועדת הביקורת יתקיים לאחר קיום ההליך התחרותי כאמור על ידי הגורם בחברה או בחברה הבת שיום את ההתקשרות.

בכל מקרה בו מדובר בהתקשרות מעל לסכום של 10 מלש"ח, יחולו ההוראות הבאות:

- יתקיים דיון מקדמי בוועדת הביקורת לשם קביעת ההליך התחרותי או ההליך האחר שייבחר על ידי ועדת הביקורת מראש, לצורך בחינת ההתקשרות.

- יבוצע ההליך התחרותי או ההליך האחר שייקבע על ידי ועדת הביקורת, והוא ינוהל על ידי מי שיוסמך לכך בהחלטת ועדת הביקורת.

- תוצאות ההליך התחרותי יובאו בפני ועדת הביקורת אשר תקיים דיון בהתקשרות על בסיס תוצאות ההליך שהתקיים.
- לאחר אישור ועדת הביקורת תובא ההתקשרות לאישור הדירקטוריון.

תקנה 24 - מניות המוחזקות ע"י בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד

שם בעל העניין	מס. חברה	שם הנייר	מס' הנייר בבורסה	ע"נ מוחזק בתאריך 30.3.2023	שיעור אחזקה
הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ	52-003398-6	מניה רגילה בת 1 ש"ח	-	104,290,785	100%

תקנה 24א - הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים

ההון הרשום של החברה הינו 150,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח. ההון המונפק של החברה הינו 104,290,785 מניות רגילות בנות 1 ש"ח. אין לחברה ניירות ערך המירים.

תקנה 26 - הדירקטורים של התאגיד

לעניין תקנה זו:

1. חברות הקבוצה - החברה וחברות מוחזקות שלה.
2. "כשירות מקצועית" ו"מומחיות חשבונאית ופיננסית", כמשמעותם בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו – 2005 ("תקנות הכשירות").

שם:	מישל סיבוני
מספר ת.ז.:	027065697
תאריך לידה:	9.4.1959
מען להמצאת כתבי בי-דין:	אוסישקין 44, תל אביב.
נתינות:	ישראלית.
חברות בוועדת דירקטוריון:	לא.
דירקטור בלתי תלוי:	לא.
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית:	כן.
האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין:	יור"ר דירקטוריון החברה, מנכ"ל הראל השקעות, יור"ר דירקטוריון ובעל מניות בהמצפן – שותפים לדרך בע"מ, דירקטור ב- INTERASCO, יור"ר דירקטוריון ב-TURK NIPPON ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
מועד תחילת כהונה:	1.7.2021 (כיהן בתפקידים אחרים בקבוצת הראל החל משנת 1993).
השכלה:	תואר ראשון במדעי הטבע - פיסיקה ואטמוספירה, האוניברסיטה העברית בירושלים.
עיסוקים בחמש שנים אחרונות:	לימודי תעודה בתחום מנהל עסקים למהנדסים, מל"ן.
תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור:	מנכ"ל הראל ביטוח (עד 6/2021), יור"ר דירקטוריון הראל פנסיה וגמל וקחצ"ק (עד 8/2021) וכהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	אין.
	לא.

דירקטוריון החברה קבע, כי מישל סיבוני הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו וניסיונו המקצועיים.

שם:	יאיר המבורג
מספר ת.ז.:	7048671
תאריך לידה:	27.6.1946
מען להמצאת כתבי בי-דין:	דרך הגנים 29, כפר שמריהו.
נתינות:	ישראלית.

<p>ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו). לא. כן. דירקטור בחברה, יו"ר דירקטוריון הראל השקעות, יו"ר דירקטוריון הראל הנפקות, דירקטור בהראל פיננסים, דירקטור בהראל קרנות נאמנות, דירקטור ב- INTERASCO, דירקטור ב- TURK NIPPON ודירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל. 03.06.1984</p>	<p>חברות בוועדת דירקטוריון : דירקטור בלתי תלוי : בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית : האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין :</p>
<p>BA בכלכלה ומדעי המדינה, האוניברסיטה העברית בירושלים. יו"ר דירקטוריון החברה (עד 6/2021) וכהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל. יו"ר קאדיד בע"מ, יו"ר קיידן בע"מ, דירקטור בקרן התזמורת הפילהרמונית, חבר נאמנים באוניברסיטת תל-אביב, חבר ועד מנהל חינוך לפסגות, סגן יו"ר קרן פורום העתיד ישראל-גרמניה, יו"ר איגוד חברות הביטוח, יו"ר התאחדות חברות לביטוח חיים ונשיא כבוד במכבי התנועה העולמית. אחיהם של גדעון המבורגר ונורית מנור, גיסו של יואב מנור.</p>	<p>מועד תחילת כהונה : השכלה : עיסוקים בחמש שנים אחרונות : תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור : האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :</p>
<p>דירקטוריון החברה קבע, כי יאיר המבורגר הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו וניסיונו המקצועיים.</p>	
<p>יואב מנור 00551168 4.1.1950 פנקס 62, תל אביב. ישראלית. לא. לא. לא. דירקטור בחברה, דירקטור בהראל השקעות, יו"ר דירקטוריון הראל המשמר מחשבים, דירקטור בהראל פיננסים, דירקטור בהראל הנפקות, דירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל. 03.06.1984 תואר בהנדסת אלקטרוניקה ומחשבים מאוניברסיטת תל אביב. כהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל. מנורים בע"מ, איי דרים ג'י אר בע"מ, כדבעי בע"מ, מצודת שמשון בע"מ, בעלה של נורית מנור, גיסם של יאיר המבורגר וגדעון המבורגר.</p>	<p>שם : מספר ת.ז. : תאריך לידה : מען להמצאת כתבי בי-דין : נתינות : חברות בוועדת דירקטוריון : דירקטור בלתי תלוי : בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית : האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין : מועד תחילת כהונה : השכלה : עיסוקים בחמש שנים אחרונות : תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור : האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :</p>
<p>בן המבורגר 032254625 14.3.1975 התקווה 13, רמת השרון. ישראלית. ועדה לניהול סיכונים וועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו). לא. כן. לא. 17.1.2017 תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב. מוסמך MBA התמחות במימון, Columbia Business School, N.Y. דירקטור בחברה, סגן יו"ר דירקטוריון בהראל השקעות, מנכ"ל חברת נדל"ן משפחתית באנגליה HLO Advisory Limited. שותף ודירקטור בחברות נדל"ן משפחתיות נוספות באנגליה.</p>	<p>שם : מספר ת.ז. : תאריך לידה : מען להמצאת כתבי בי-דין : נתינות : חברות בוועדת דירקטוריון : דירקטור בלתי תלוי : בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית : האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין : מועד תחילת כהונה : השכלה : עיסוקים בחמש שנים אחרונות : תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור : האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :</p>
<p>בנו של מר גדעון המבורגר, ואחיינם של יאיר המבורגר ונורית מנור. יאיר המבורגר, גדעון המבורגר ונורית מנור הינם בעלי השליטה בחברה.</p>	<p>האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :</p>
<p>דירקטוריון החברה קבע, כי בן המבורגר הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו וניסיונו המקצועיים.</p>	

<p>ליאורה קבורס הדר מספר ת.ז.: 55600159 תאריך לידה: 18.12.1958 מען להמצאת כתבי בי-דין: האשל 8א, הרצליה. נתינות: ישראלית. חברות בוועדת דירקטוריון: לא. דירקטורית בלתי תלויה: לא. בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן. האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: לא. מועד תחילת כהונה: 31.10.2005 השכלה: תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים. עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטורית בחברה, דירקטורית בהראל פנסיה וגמל, דירקטורית בקחצ"ק. תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: ענטל חברה לניהול וסחר בע"מ. האם בת משפחה של בעל עניין אחר: לא. בתאגיד:</p>	<p>שם: מספר ת.ז.: 55600159 תאריך לידה: 18.12.1958 מען להמצאת כתבי בי-דין: האשל 8א, הרצליה. נתינות: ישראלית. חברות בוועדת דירקטוריון: לא. דירקטורית בלתי תלויה: לא. בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית: כן. האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: לא. מועד תחילת כהונה: 31.10.2005 השכלה: תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים. עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטורית בחברה, דירקטורית בהראל פנסיה וגמל, דירקטורית בקחצ"ק. תאגידים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: ענטל חברה לניהול וסחר בע"מ. האם בת משפחה של בעל עניין אחר: לא. בתאגיד:</p>
--	---

<p>פרופ' אודי ניסן מספר ת.ז.: 012141594 תאריך לידה: 28.9.1967 מען להמצאת כתבי בי-דין: משה קול 23, ירושלים. נתינות: ישראלית. חברות בוועדת דירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת תגמול, ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו), ועדה לניהול סיכונים וועדת איתור. דירקטור בלתי תלוי: בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית: כן. האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: כן. מועד תחילת כהונה: לא. השכלה: 1.4.2017 עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תואר ראשון ושני בכלכלה ומנהל עסקים, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוקטורט בכלכלה ציבורית מהאוניברסיטה העברית בירושלים. תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: דירקטור בלתי תלוי בחברה, דירקטור חיצוני בהראל השקעות (עד 3/2020), חבר ועדת המשנה לאשראי של קבוצת הראל, פרופסור מרצה בבית הספר "פדרמן" למדיניות ציבורית באוניברסיטה העברית. תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: רקח תעשייה פרמצבטית בע"מ, טלניס בע"מ ואלביט מערכות בע"מ, חבר ועד מנהל ויושב ראש בהתנדבות של ועדת הכספים באקדמיית "בצלאל". האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא.</p>	<p>שם: מספר ת.ז.: 012141594 תאריך לידה: 28.9.1967 מען להמצאת כתבי בי-דין: משה קול 23, ירושלים. נתינות: ישראלית. חברות בוועדת דירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת תגמול, ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו), ועדה לניהול סיכונים וועדת איתור. דירקטור בלתי תלוי: בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית: כן. האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: כן. מועד תחילת כהונה: לא. השכלה: 1.4.2017 עיסוקים בחמש שנים אחרונות: תואר ראשון ושני בכלכלה ומנהל עסקים, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוקטורט בכלכלה ציבורית מהאוניברסיטה העברית בירושלים. תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: דירקטור בלתי תלוי בחברה, דירקטור חיצוני בהראל השקעות (עד 3/2020), חבר ועדת המשנה לאשראי של קבוצת הראל, פרופסור מרצה בבית הספר "פדרמן" למדיניות ציבורית באוניברסיטה העברית. תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור: רקח תעשייה פרמצבטית בע"מ, טלניס בע"מ ואלביט מערכות בע"מ, חבר ועד מנהל ויושב ראש בהתנדבות של ועדת הכספים באקדמיית "בצלאל". האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא.</p>
---	---

דירקטוריון החברה קבע, כי אודי ניסן הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתו ונסיונו המקצועיים.

<p>מירי לנט שריר מספר ת.ז.: 54075239 תאריך לידה: 28.8.1956 מען להמצאת כתבי בי-דין: אפרים קציר 2, הוד השרון. נתינות: ישראלית. חברות בוועדת דירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת תגמול. דירקטור בלתי תלוי: כן. בעלת מיומנות חשבונאית ופיננסית: כן. האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: לא. מועד תחילת כהונה: 1.1.2018 השכלה: תואר ראשון בכלכלה בהצטיינות, ותואר שני במנהל עסקים עם התמחות במימון וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב. עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטורית בלתי תלויה בחברה, דירקטורית חיצונית בהראל השקעות (עד 12/2020), דירקטורית בלתי תלויה בהראל פנסיה וגמל, קחצ"ק ובלעתי, דירקטורית באינטרגאמא חברה להשקעות בע"מ (עד</p>	<p>שם: מספר ת.ז.: 54075239 תאריך לידה: 28.8.1956 מען להמצאת כתבי בי-דין: אפרים קציר 2, הוד השרון. נתינות: ישראלית. חברות בוועדת דירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת תגמול. דירקטור בלתי תלוי: כן. בעלת מיומנות חשבונאית ופיננסית: כן. האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין: לא. מועד תחילת כהונה: 1.1.2018 השכלה: תואר ראשון בכלכלה בהצטיינות, ותואר שני במנהל עסקים עם התמחות במימון וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב. עיסוקים בחמש שנים אחרונות: דירקטורית בלתי תלויה בחברה, דירקטורית חיצונית בהראל השקעות (עד 12/2020), דירקטורית בלתי תלויה בהראל פנסיה וגמל, קחצ"ק ובלעתי, דירקטורית באינטרגאמא חברה להשקעות בע"מ (עד</p>
---	---

10/2020), דירקטורית במגה אור החזקות בע"מ (עד 11/2021).
גולד בונד בע"מ.

תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה)
בהם משמש כדירקטור:
האם בת משפחה של בעל עניין אחר
בתאגיד:

לא.

דירקטוריון החברה קבע, כי מירי לנט שריר הינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור השכלתה ונסיונה המקצועיים.

שם:

מספר ת.ז.:

תאריך לידה:

מען להמצאת כתבי בי-דין:

נתינות:

חברות בוועדת דירקטוריון:

דירקטור בלתי תלוי:

בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית:

האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה

קשורה או של בעל ענין:

מועד תחילת כהונה:

השכלה:

אלי דפס

52016631

31.7.1956

הזית 24, מזכרת בתיה.

ישראלית.

ועדת ביקורת, ועדה לניהול סיכונים וועדת איתור.

לא.

כן.

לא.

1.1.2018

תואר ראשון במדעי המדינה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מאוניברסיטת בר-אילן, תואר שני במדע המדינה/בטחון לאומי מאוניברסיטת חיפה והמכללה לבטחון לאומי צה"ל.

דירקטור בחברה, דירקטור בהראל השקעות, יו"ר דירקטוריון אל-על נתיבי ישראל בע"מ (עד 2020).

עיסוקים בחמש שנים אחרונות:

תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה)

בהם משמש כדירקטור:

האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא.

דירקטוריון החברה קבע, כי אלי דפס הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונו המקצועי.

שם:

מספר ת.ז.:

תאריך לידה:

מען להמצאת כתבי בי-דין:

נתינות:

חברות בוועדת דירקטוריון:

דירקטור בלתי תלוי:

בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית:

האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה

קשורה או של בעל ענין:

מועד תחילת כהונה:

השכלה:

מישל דהן

069961894

23.5.1958

זייד אלכסנדר 13, אשדוד.

ישראלית.

ועדת ביקורת וועדת תגמול.

כן.

כן.

לא.

3.1.2021

תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת בר-אילן, תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת תל-אביב.

דירקטור בלתי תלוי בחברה, דירקטור בלתי תלוי ב-EMI, דירקטור ב-Cornerstone Properties ודירקטור ב-Encore Properties.

אין.

עיסוקים בחמש שנים אחרונות:

תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה)

בהם משמש כדירקטור:

האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: לא.

דירקטוריון החברה קבע, כי מישל דהן הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונו המקצועי.

שם:

מספר ת.ז.:

תאריך לידה:

מען להמצאת כתבי בי-דין:

נתינות:

חברות בוועדת דירקטוריון:

דירקטור בלתי תלוי:

בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית:

יוני טל

053343331

18.6.1955

תרצה 30, רמת-גן.

ישראלית.

ועדת תגמול וועדה לניהול סיכונים.

כן.

כן.

לא.	האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין : מועד תחילת כהונה : השכלה :
3.1.2021	עיסוקים בחמש שנים אחרונות :
תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים ותואר שני בכלכלה מאוניברסיטת בר-אילן.	
דירקטור בלתי תלוי בחברה, דירקטור בלתי תלוי ב- EMI, יו"ר קרן Arion fund management LLC, מנהל השקעות ראשי בקבוצת מנורה מבטחים החזקות בע"מ (עד 2019), מנהל אגף השקעות, משנה למנכ"ל וחבר הנהלה במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (עד 2019), יו"ר ועדת אשראי פנימית במנורה מבטחים ביטוח בע"מ (עד 2020), דירקטור באמפא קפיטל בע"מ (עד 2019), דירקטור במנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (עד 2019) ודירקטור במנורה מבטחים פיננסים בע"מ (עד 2019).	
ע.י נופר אנרגי בע"מ.	תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור : האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד : לא.
	דירקטוריון החברה קבע, כי יוני טל הינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונו המקצועי.

שם :	דבורה ויזל
מספר ת.ז.	52000478
תאריך לידה :	10.5.1959
מען להמצאת כתבי בי- דין :	נחל נטיפים 1, מודיעין.
נתינות :	ישראלית.
חברות בוועדת דירקטוריון :	ועדה לניהול סיכונים, וועדת ביקורת.
דירקטור בלתי תלוי :	כן.
בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית :	כן.
האם עובד של התאגיד, חברה בת חברה קשורה או של בעל ענין :	לא.
מועד תחילת כהונה :	1.10.2022
עיסוקים בחמש שנים אחרונות :	תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת בר אילן.
תאגידים אחרים (מלבד חברות הקבוצה) בהם משמש כדירקטור :	שותפה בכירה בפירמת רואי החשבון KMPG – סומך חייקין (עד 2020) אין.
האם בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד :	לא.
	דירקטוריון החברה קבע, כי דבורה ויזל הינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית, בהתאם לתקנות הכשירות וזאת לאור ניסיונה המקצועי.

דירקטור אשר סיים כהונתו במהלך תקופת הדוח :

שם :	אפרים דרור
מספר ת.ז. :	071443444
התפקיד שהוא מילא בתאגיד, חברה בת שלו, בחברה קשורה שלו או בבעל עניין בו :	ועדת ביקורת, ועדת תגמול, ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו), ועדה לניהול סיכונים וועדת איתור
מועד תחילת כהונה	1.4.2013
מועד סיום כהונה	31.3.2022

תקנה 26 א - נושאי משרה בכירה של התאגיד (מלבד דירקטורים)

שם:	ניר כהן
מספר ת.ז.:	27969484
תאריך לידה:	17.3.1971
מועד תחילת כהונה:	1.7.2021 (מכהן בתפקידים שונים בקבוצת הראל החל משנת 2011).
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	מנכ"ל החברה ודירקטור בחברות בנות בקבוצת הראל.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון כלכלה וניהול מהמכללה למינהל, ותואר שני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת המטה (עד 7/2021), יו"ר דירקטוריון לעתיד (עד 7/2021), דירקטור בחברות נוספות בקבוצת הראל.
שם:	דודי ליידנר
מספר ת.ז.:	029423381
תאריך לידה:	19.08.1972
מועד תחילת כהונה:	1.7.2021 (כיהן בתפקידים שונים בקבוצת הראל החל משנת 2010).
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת חסכון ארוך טווח, מנכ"ל הראל פנסיה וגמל, קחצ"ק ולעתיד.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון בכלכלה ותואר שני בכלכלה ויחב"ל מהאוניברסיטה העברית.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	כהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל.
שם:	אריה וירצבורגר
מספר ת.ז.:	58613027
תאריך לידה:	14.1.1964
מועד תחילת כהונה:	31.12.2012
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל ואקטואר ראשי.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במתמטיקה ומדעי המחשב מאוניברסיטת בר אילן.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
שם:	אלון אליז
מספר ת.ז.:	028904480
תאריך לידה:	27.10.1971
מועד תחילת כהונה:	31.3.2013 (כיהן בתפקידים אחרים בקבוצת הראל החל משנת 2008).
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת בריאות וחיים.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים מהמרכז הבינתחומי הרצליה, תואר שני במנהל עסקים מהמרכז האקדמי קריית אונו.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
שם:	גלעד שפירא
מספר ת.ז.:	016843385
תאריך לידה:	31.3.1974
מועד תחילת כהונה:	1.6.2022
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל, יועץ משפטי ראשי.
האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת בר אילן.

תואר שני במנהל עסקים, מהטכניון – מוסד טכנולוגי לישראל.
יועץ משפטי של חטיבת ההשקעות בחברה (עד 5/2022)

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

רועי שקד
25279159
9.6.1973
1.7.2021 (כיהן בתפקידים אחרים בקבוצת הראל החל משנת 1995).
משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת ביטוח כללי, דירקטור ומנכ"ל דקלה סוכנות לביטוח בע"מ.
לא.

שם:
מספר ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

תואר ראשון בביטוח מהמכללה לביטוח, תואר שני במנהל עסקים הקריה האקדמית קרית אונו.
מנהל תחום תביעות ותפעול בחברה (עד 10/2018), מנהל חטיבת דקלה, תביעות סיעוד, חיים ותאונות אישיות (עד 7/2021) וכהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

אריק פרץ
031761257
22.7.1974
15.4.2017
משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת כספים ומשאבים, דירקטור בחברות בקבוצת הראל ודירקטור בהמצפן- שותפים לדרך בע"מ.
לא.

שם:
מספר ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה, תואר שני במנהל עסקים, תואר ראשון ושני במשפטים מאוניברסיטת העברית.
כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

סמי בבקוב
58378985
10.9.1963
2007
מנהל תחום השקעות בקבוצת הראל, משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת השקעות. דירקטור בחברות בקבוצת הראל.
לא.

שם:
מספר ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

מוסמך מנהל עסקים אוניברסיטת בר אילן.
בוגר כלכלה אוניברסיטת תל אביב.
כהונה בחברות קבוצת הראל כמפורט לעיל.

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

אסנת מנור זיסמן
23096233
19.11.1967
1.2.2014
משנה למנכ"ל ומבקרת הפנים בקבוצת הראל.
לא.

שם:
מספר ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:
האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:
השכלה:

תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב, מוסמכת כרואת חשבון. תואר שני במשפטים, משערי מדע ומשפט.
כהונה בחברות בקבוצת הראל כמפורט לעיל.

עיסוקים בחמש השנים האחרונות:

ארי אור
059240168
23.2.1965
1.4.2022
משנה למנכ"ל, מנהל חטיבת משאבי אנוש.

שם:
מספר ת.ז.:
תאריך לידה:
מועד תחילת כהונה:
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:

האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	לא תואר ראשון בכלכלה ומדעי המדינה מאוניברסיטת תל אביב סמנכ"ל משאבי אנוש במכבי שירותי בריאות (עד 12/2021).
שם: מספר ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	שלומית זק"ש אנגל 027433382 26.7.1974 2.8.2017 משנה למנכ"ל, מנהלת כספים בחברה, סמנכ"לית כספים בהראל הנפקות ודירקטורית בחברות בקבוצת הראל. לא. תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה, מהאוניברסיטה העברית בירושלים. כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
שם: מספר ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בת משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	אדוה ענבר 22167530 23.2.1966 30.5.2012 משנה למנכ"ל ומנהלת סיכונים בקבוצת הראל. לא. תואר ראשון ותואר שני בכלכלה מאוניברסיטת תל אביב. כהונה בקבוצת הראל כמפורט לעיל.
שם: מספר ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	שי גלילה 031689516 10.11.1978 1.10.2021 מנהל החטיבה הטכנולוגית בחברה ומנכ"ל הראל המשמר מחשבים בע"מ. לא. תואר ראשון בהנדסת תכנה ותואר שני במנהל עסקים התמחות במערכות מידע מהמכללה האקדמית רופין. מנהל אגף מערכות מידע בחברה בתפקידי סמנכ"ל וסמנכ"ל בכיר (עד 9/2021).
שם: מספר ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	אדם פולצ'ק 043368299 11.9.1981 1.1.2020 משנה למנכ"ל, מנהל חטיבת הדיגיטל והשירות. לא. תואר ראשון במנהל עסקים מהמכללה למינהל. מנכ"ל ליאו ברנט (עד 12/2019) וחבר ועד מנהל אליון בית נעם.
שם: מספר ת.ז.: תאריך לידה: מועד תחילת כהונה: התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו: האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד: השכלה: עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	יובל גולדפלאם 017045675 28.2.1975 1.7.2021 משנה למנכ"ל, מנהל חטיבת שיווק סוכנים. לא. תואר ראשון במדעי המדינה מהאוניברסיטה העברית, וקורס הכשרת דירקטורים מאוניברסיטת בר אילן. מנהל יחידה (עד 6/2021).

שם:	יניב חברוני
מספר ת.ז.:	027343862
תאריך לידה:	26.3.1974
מועד תחילת כהונה:	1.7.2021
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל ומנהל חטיבת ישירים ושת"פים.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים (התמחות במימון), המנכלל למנהל; תואר שני (EXECUTIVE MBA) במנהל עסקים (התמחות במימון) מאוניברסיטת בר אילן; קורס הכשרת דירקטורים מאוניברסיטת בר אילן.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנהל אגף משווקים פנסיונים בחברה, זרוע המכירות וזרוע השיווק הישיר.
שם:	שירלי דרחי
מספר ת.ז.:	031786254
תאריך לידה:	5.8.1974
מועד תחילת כהונה:	1.7.2021
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל, מנהלת מטה ודאטה.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית; תואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון) מאוניברסיטת בר אילן ותעודה ב- Data Science מנאיה קולג', הרצליה.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנהלת המטה והדאטה בחברה.
שם:	אליאור זוארץ
מספר ת.ז.:	034303784
תאריך לידה:	4.12.1977
מועד תחילת כהונה:	1.7.2021
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל, מנהל פיתוח עסקי.
האם בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר בתאגיד:	לא.
השכלה:	תואר ראשון במנהל עסקים (התמחות במימון), מהקריה האדמית אונו ותואר שני במנהל עסקים (התמחות בשיווק), מהמרכז הבינתחומי הרצליה.
עיסוקים בחמש השנים האחרונות:	מנכ"ל סטנדרד ביטוחים בע"מ (עד 6/2020), סמנכ"ל מכירות ורגולציה בסטנדרד בטוחים בע"מ (עד 7/2018).
<u>נושאי משרה אשר סיימו את כהונתם במהלך תקופת הדוח:</u>	
שם:	יורם אברהם
מספר ת.ז.:	53495040
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	משנה למנכ"ל, מנהל חטיבת משאבי אנוש
מועד תחילת כהונה:	3.1.2010
מועד סיום כהונה:	31.3.2022
שם:	נטלי משען-זכאי
מספר ת.ז.:	317811180
התפקיד בתאגיד, בחברה בת של התאגיד או בבעל ענין בו:	יועצת משפטית ראשית ומשנה למנכ"ל, יו"ר דירקטוריון הראל פנסיה וגמל בע"מ, קרן החיסכון לצבע הקבע- חברה לניהול קופות גמל בע"מ ולעתיד – חברה לניהול קרנות בע"מ.
מועד תחילת כהונה:	20.8.2014
מועד סיום כהונה:	31.5.2022

תקנה 26 - מורשה חתימה של התאגיד

לחברה אין מורשי חתימה עצמאיים.

תקנה 27 - רואה חשבון של התאגיד

סומך חייקין
מגדל המילניום רחוב הארבעה 17, תל אביב 64739.

תקנה 28 - שינויים בתזכיר ובתקנון

בשנת הדוח לא בוצע שינוי בתזכיר או בתקנון ההתאגדות של החברה.

תקנה 29 - המלצות והחלטות דירקטוריון ואסיפה כללית מיוחדת

- א. החלטות דירקטוריון שאינן טעונות אישור אסיפה כללית לעניין חלוקת דיבידנדים – ראו באור 15 בדוחות הכספיים.
- ב. החלטות האסיפה הכללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות הדירקטורים אין.
- ג. החלטות אסיפות כלליות מיוחדות

ביום 27 ביולי 2022 התקיימה אסיפה כללית מיוחדת של החברה אשר אישרה את מינויה של הגב' דבורה ויזל כדירקטורית בלתי תלויה בחברה (המינוי נכנס לתוקף ביום 1.10.2022).

תקנה 29א - החלטות התאגיד

החברה התקשרה בחוזה לביטוח, לפיהם מבוטחים נושאי המשרה בקבוצת הראל בביטוח דירקטורים ונושאי משרה. סכום הביטוח הוא עד ל- 200 מיליוני דולר למקרה או במצטבר לתקופת ביטוח. נכון למועד אישור הדוח, פוליסת הביטוח בתוקף עד ליום 30 באוקטובר 2023.

רמת-גן, 30 במרץ 2023

הראל חברה לביטוח בע"מ

על ידי:

מישל סיבוני, יו"ר הדירקטוריון

ניר כהן, מנכ"ל

הראל חברה לביטוח בע"מ

פרק 5

נספחים

---

1. הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי
2. הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענף ביטוח בריאות
3. הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר ביטוח חיים

נספח 1

הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל חברה לביטוח בע"מ להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן-ההפרשות) הראל חברה לביטוח בע"מ ליום 31 בדצמבר 2022, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח. אינני בעל עניין במבטח, בחברת בת שלו או בחברה קשורה ואין לי קשרים עסקיים עם המבטח, עם בעל עניין בו או עם בן משפחה של בעל עניין בו או עם חברת בת שלו או חברה קשורה אליו. כמו כן, אינני עובד או יועץ קבוע של חברת בת של המבטח או של חברה הקשורה למבטח או של גורם אחר המספק למבטח שירותים שונים.

התמניתי לתפקיד ביום 1 באוגוסט 2003.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים.
- בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדו"ח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכת ג' גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף ו' להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח משנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
  1. ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיווי (הפול) התבססה על החישוב שבוצע על ידי הפול.
  2. ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל בוצעה על ידי.
  3. לא נלקח בחשבון העדר מתאם בין הענפים השונים לצורך הפחתת סך ההפרשה הכוללת בגין תביעות תלויות עבור כל הענפים הכלולים בהערכת. בבחינת הנוהג

המיטבי, נלקח בחשבון העדר מתאם בין הענפים השונים. וזאת על פי סעיף 3 (ג) לעמדת הממונה – נוהג מיטבי לחישוב עתודות ביטוח כללי.

ו. להלן הערכת סכום ההפרשות ליום 31 בדצמבר 2022 :

ההפרשה בשייר (מיליוני ₪)	ההפרשה ברוטו (מיליוני ₪)		
		תביעות תלויות	
		ענפים שאינם מקובצים :	1.ו(א)
17	121	מקיף דירות כולל בנקים למשכנתאות	
316	337	רכב רכוש	
2,781	3,321	רכב חובה	
726	763	אחריות מעבידים	
463	1,301	אחריות כלפי צד ג'	
2,144	2,841	אחריות מקצועית (כולל אחריות רופאים ואחריות מנהלים)	
37	92	אחריות למוצרים פגומים	
6,485	8,778	סה"כ ענפים שאינם מקובצים	
6,523	9,031	סה"כ ענפים שאינם מקובצים וענפים מקובצים*	1.ו(ב)
195	195	הוצאות עקיפות בגין כל הענפים בהם עוסקת החברה בביטוח כללי	2.ו
452	625	פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות**	
		פרמיה בחסר	3.ו
***	לא נדרש להצהיר	רכב חובה	
58	לא נדרש להצהיר	רכב רכוש	
אין	לא נדרש להצהיר	מקיף דירות	
6,324	8,601	סה"כ התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי המחושבות לפי הערכה אקטוארית	

*ענפים מקובצים כוללים : אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, הנדסי, חקלאי, מטענים והובלות כלי שיט וכלי שיט.

**בענף רכב חובה ובענפי תבויות חישוב העתודה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן כולל בתוכו את מלוא החשיפה בגין כל שנות החיתום, ולכן כולל את ההפרשה בגין סיכונים שטרם חלפו, בניכוי הוצאות רכישה נדחות.

*** בענף רכב חובה, פרמיה בחסר בשייר בסך 4 מיליון ₪ כבר כלולה בתביעות התלויות.

פרק ג' – חוות הדעת

חוות דעת חיובית

אני מצהיר ומאשר כי בענפים הבאים : מקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות), רכב רכוש, רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד ג', אחריות מקצועית (כולל אחריות מנהלים ואחריות רופאים) אחריות למוצרים פגומים, אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, הנדסי, חקלאי, מטענים והובלות, כלי טייס וכלי שיט :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :
  - א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 ;
  - ב. הוראות והנחיות הממונה על שוק ההון ;
  - ג. עמדת הממונה בנושא חישוב עתודות בביטוח כללי;
  - ד. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות לתביעות תלויות המפורטות בפרק ב', בגין הענפים שאינם מקובצים, מקיף דירות (כולל בנקים למשכנתאות), רכב רכוש, רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות כלפי צד ג', אחריות מקצועית (כולל אחריות מנהלים ואחריות רופאים) ואחריות למוצרים פגומים, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות לתביעות תלויות המפורט בפרק ב', מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים המקובצים ושאינם מקובצים בכללותם, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה להוצאות עקיפות המפורטת בפרק ב', מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות לפרמיה בחסר המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הפער בין הסיכונים שטרם חלפו והפרמיה שטרם הורווחה ברמת השייר (ככל שקיים) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות, הבהרות

אי-וודאות סטטיסטית

ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנית בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, גם אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מהערכה האקטוארית, וזאת על אף שבהערכה האקטוארית נלקחו בחשבון התנודתיות והשונות של החישוב עצמו.

חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

יתרה מזאת, בעתיד יתכנו שינויים שונים, בסיכונים, בהתנהגות המבוטחים, בגורמים חברתיים וסביבתיים, בפסיקות ותקדימים בבתי-המשפט ושינויים כלכליים אשר לא ניתן לחזות אותם מראש, ואינם בשליטתו של המבטח. כל אלו עשויים להשפיע על העלות הסופית של התביעות.

אחריות מקצועית רופאים

תת-ענף זה מאופיין על ידי טיפול ממושך בתביעה והדבר מגדיל את אי-הוודאות והסטייה האפשרית הקיימים בניתוח אקטוארי. בקביעת ההפרשה להוצאות עקיפות נלקחה בחשבון גם העובדה שהטיפול בתביעות נעשה ע"י גורמים חיצוניים.

ענפים שלא נכללו בהערכה אקטוארית

הערכה אקטוארית היא תהליך סטטיסטי בו התאמת המודל הסטטיסטי כפופה לרף מסוים של נתונים היסטוריים מספקים לפי קבוצות הומוגניות. בענפי הביטוח הבאים, לא ניתן לבצע הערכה אקטוארית עקב הסיבות המפורטות:

בענף קבלנים השונות הגדולה בכסויים, בסוג ובגובה התביעות ביחס לגודל הענף לא מאפשרת חלוקה לקבוצות הומוגניות מספיק גדולות.

בענפים נזקי טבע, טרור, ערבויות מכר, סיכונים מיוחדים ועסקים נכנסים אחרים התיק קטן ואין מספיק נתונים היסטוריים לביסוס מודל אקטוארי

עמדת המפקח – נוהג המיטבי

עמדת הממונה בנושא הנוהג המיטבי לחישוב עתודות בביטוח כללי קובעת, בין היתר, כי "עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח" כפי שנדרש בפרק ג' לעיל, פירושה כי קיים סיכוי סביר למדי כי העתודה שנקבעה בשייר תספיק לכיסוי התחייבויות המבטח. בענפי ביטוח חובה ובענפי החבויות הבחינה של "סיכוי סביר למדי" תכוון לאומדן הסתברות של לפחות 75%. ריבית ההיוון המתאימה היא על פי עקום ריבית חסרת סיכון המותאם לאופיין הבלתי נזיל של ההתחייבויות. כמו כן, יש להתחשב באופן שערך הנכסים בדוחות הכספיים העומדים כנגד ההתחייבויות.

הממונה ציין כי ככל שישנן מגבלות בניתוח הסטטיסטי של גורמי הסיכון והמרווח הנדרש, יפעיל האקטואר שיקול דעת וייתכן שימוש בשיטות אקטואריות מקובלות. הממונה אף ציין כי במועד פרסום העמדה קיימת מגבלה לנתח את הסיכון הסיסטמי באופן סטטיסטי.

בהיעדר מודלים סטטיסטיים מתאימים, חישוב הסיכון הסיסטמי דורש רמה גבוהה של שיקול דעת בהתייחס לרמת ההשפעה הפוטנציאלית של גורמים העלולים להתרחש ולהשפיע בעתיד על גובה ההתחייבות מזוויות שונות. ככל שיכולתי, הפעלתי שיקול דעת בקבלת ההחלטות עבור האומדן לסיכון זה. מובן שקיימת דרגה גבוהה של סובייקטיביות בהערכתי ולפיכך, אקטואר אחר הפועל תחת אותן הנסיבות, עשוי להגיע לאומדן שונה ואף שונה מהותית עבור אותה רמת בטחון של 75%.

לאור העלייה החדה של עקום הריבית והעובדה שבעקבותיה אין לחברה עתודת LAT בסיעוד, עדכנה החברה ברבעון השני של השנה את נוהל ההקצאה של הנכסים הלא סחירים. בהתאם לנוהל המעודכן, החברה יכולה לבצע העברות מעת לעת, ובהתאם לצורך, בין הנכסים המיוחסים למגזרים השונים, באופן שיביא לניצול מרבי של השווי העודף, בכפוף למגבלת הנכסים.

בנוסף, ברבעון השני של השנה עם צבירת הניסיון ביישום מודל ה"נוהג המיטבי", עודכן אופן יישום המודל כך שעתודות הבסיס נמדדות בהתאם ל"נוהג המיטבי" ועודכנו ההנחות במודל האקטוארי לרבות בקשר עם הבאה בחשבון של היעדר מתאם מלא בין הענפים השונים, כפי שמתאפשר בעמדת הממונה בדבר "נוהג מיטבי".

בעקבות העדכונים, נרשם בתקופת הדוח (ברבעון השני), קיטון נטו בהתחייבויות הביטוחיות בסך של כ-78 מיליוני ש"ח לפני מס (סך של כ-10 מיליוני ש"ח בענף רכב חובה, סך של כ-13 מיליוני ש"ח בענף רכב רכוש, וסך של כ-55 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים). מתוך סכום זה, סך של כ-84 מיליוני ש"ח לפני מס נובע מתוספת עודף שווי הוגן של נכסים לא סחירים אשר הוקצו בעבר למגזר ביטוח בריאות וכעת מוקצים למגזר ביטוח כללי.

30 במרץ 2023

ג'פרי כהן F.I.A., F.I.I.A.A

תאריך

נספח 2

הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר בענף ביטוח בריאות

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח בריאות

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן - המבטח) להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן- ההפרשות) הראל חברה לביטוח בע"מ ליום 31 בדצמבר 2022, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח. אין לי קשרים עסקיים עם בעל עניין במבטח או עם בן משפחה של בעל עניין במבטח או חברה בת של המבטח או עם חברה קשורה למבטח. כמו כן, למעט האמור להלן, אינני עובד או יועץ קבוע של חברה בת של החברה או של חברה הקשורה לחברה או של גורם אחר המספק לחברה שירותים שונים.

את המינוי לאקטואר ממונה קיבלתי ביום 7 באפריל 2013.

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוואתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

ההפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים מחברת Interasco לא בוצעה על ידי ואיננה מהותית. ההפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים מחברת כלל חברה לביטוח בע"מ התבססה על חישוב שנתקבל מאקטואר חברת כלל.

לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה – 1984.

2. נתוני הערכה של חוות הדעת האקטוארית

א. להלן הערכת סכום ההפרשות (באלפי ₪), הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר :

הפרשות ברוטו

ענף	סוג	פרט **	קבוצתי **	סה"כ
חיים (ללא סיעוד)	תנאי חוזה הביטוח *	83,895	-	83,895
	הוצאות עקיפות	-	-	-
	תביעות תלויות כולל IBNR	124,139	-	124,139
	סה"כ חיים	208,034	-	208,034
בריאות	תנאי חוזה הביטוח *	625,666	135,271	760,937
	הוצאות עקיפות	12,645	7,838	20,483
	תביעות תלויות כולל IBNR	549,617	420,949	970,566
	סה"כ בריאות	1,187,928	564,058	1,751,986
סה"כ		1,395,962	564,058	1,960,020

הפרשות בשייר

ענף	סוג	פרט **	קבוצתי **	סה"כ
חיים (ללא סיעוד)	תנאי חוזה הביטוח *	83,895	0	83,895
	הוצאות עקיפות	0	0	0
	תביעות תלויות כולל IBNR	100,009	0	100,009
	סה"כ חיים	183,904	0	183,904
בריאות	תנאי חוזה הביטוח *	624,522	135,271	759,793
	הוצאות עקיפות	12,645	7,838	20,483
	תביעות תלויות כולל IBNR	539,883	414,687	954,570
	סה"כ בריאות	1,177,050	557,796	1,734,846
סה"כ		1,360,954	557,796	1,918,750

* כולל רווחיות עתידית אשר יוחסה להתחייבויות בעקבות רכישת תיק אליהו בשנת 2013.
** הנתונים אינם כוללים פרמיה לא מרווחת בסך כ-118 מיליון ₪ בברוטו וכ-115 מיליון ₪ בשייר.

ב. השפעת שינויים על ההפרשות

1. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס העתודות אינו מהותי עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח בריאות.

עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס העתודות אינו מהותי עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח חיים (ללא סיעוד).

2. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח בריאות: קיטון של כ- 74 מיליוני ₪ כמפורט בהמשך בפרק ד'.

עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון, סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים עבור עסקים המדווחים בעסקי ביטוח חיים (ללא סיעוד), אינו מהותי.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי ביטוח הבריאות הבאים, הוצאות רפואיות, עובדים זרים, מחלות קשות, שיניים, נסיעות לחו"ל ותאונות אישיות:

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:

א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;

ג. כללים אקטוארים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכת.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתתי ענפי ביטוח הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות, הבהרות

מגבלות סטטיסטיות

ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנת בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, גם אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מההערכה האקטוארית, וזאת על אף שבהערכה האקטוארית נלקחו בחשבון התנודתיות והשונות של החישוב עצמו.

חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

בביטוח בריאות ישנה אי-וודאות בתחזית עלות התביעות המושפעת ממספר פרמטרים שלא ניתנים לחיזוי מראש, כגון: שינוי בתמותה, שינוי בתחלואה, ביטולים, שינויים בסל הבריאות, אינפלציה רפואית, מדיניות האוצר, מדיניות מבטחי משנה וגורמים חברתיים וסביבתיים.

הרווחיות העתידית בתיק ביטוח החיים שנרכש מאליהו חברה לביטוח בע"מ הופחתה מסכום העתודה שחושבה על ידי. לא בוצעו התאמות נוספות בהתחייבויות הביטוחיות שחושבו על ידי.

השינויים המהותיים

- א. החברה עדכנה את הנחת התחלואה בענף הוצאות רפואיות. כתוצאה מכך, חל קיטון ביתרת העתודות ברוטו בסך של כ- 116 מיליוני ₪.
- ב. החברה עדכנה את הנחת הביטולים בענף הוצאות רפואיות, בעקבות ביצוע מחקר בשנת 2022. כתוצאה מכך, חל גידול ביתרת העתודות ברוטו בסך של כ- 88 מיליוני ₪.
- ג. החברה עדכנה את הנחת ההוצאות בענף הוצאות רפואיות, בעקבות ביצוע מחקר בשנת 2022. כתוצאה מכך, חל קיטון ביתרת העתודות ברוטו בסך של כ- 58 מיליוני ₪.
- ד. ביום 30 ביוני 2022 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה" (להלן: "החוזר"). החוזר כולל עדכון של הנחות ברירות המחדל המשמשות לחישוב ההתחייבויות והמקדמים בפוליסות ביטוח חיים ובקרנות הפנסיה, וכן הנחות מעודכנות של שיעורי השיפורים העתידיים בתמותה. בעקבות יישום החוזר, בתקופת הדוח נרשם גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר בבריאות בסך של כ-12 מיליוני ₪.

30 במרץ 2023
תאריך

יונתן ברודי F.I.L.A.A.

נספח 3

הראל חברה לביטוח בע"מ - הצהרת האקטואר ביטוח חיים

הצהרת האקטואר ביטוח חיים

פרק א' - זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (להלן המבטח) להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) ליום 31 בדצמבר 2022, כפי שמפורט להלן.

אני עובד שכיר של המבטח. אינני בעל עניין במבטח, בחברה בת שלו או בחברה קשורה ואין לי קשרים עסקיים עם המבטח, עם בעל עניין בו או עם בן משפחה של בעל עניין בו או עם חברת בת שלו או חברה קשורה אליה. כמו כן, אינני עובד או יועץ קבוע של חברה בת של המבטח או של חברה הקשורה למבטח או של גורם אחר המספק למבטח שירותים שונים.

מוניתי לתפקיד על ידי המבטח ביום 22 ביוני 2017.

פרק ב' - היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניין הבא:

אין למבטח עסקים נכנסים. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה – 1984.

עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל, חישוב העתודה התבסס על החישוב שבוצע על ידי האקטוארים של המבטחים המובילים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. בטפסים 12 א' ו-12 ב' המצורפים מפורטים סכומי ההפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר, כדלהלן:

(1) הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה) וללא ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח).

(2) הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות:

(א) עתודה לתכנית עם צבירה;

(ב) הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות;

(3) חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אובדן כושר עבודה והכנסה למשפחה.

(4) השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה – לאחר בדיקה הגעתי למסקנה שאין צורך בהשלמה הן בביטוח סיעוד והן בביטוח חיים.

(5) הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: חישוב העתודות לתשלום קצבה בפוליסות ביטוח חיים על פי חוזר ביטוח 2-1-2013, מיום 6 במרץ 2013.

ב. השפעת השינויים המפורטים להלן על ההפרשות, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר:

(1) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה: לא נדרשת התאמה כזאת.

(2) עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות: קיטון בסך של כ- 414 מיליוני ₪ בעתודות ברוטו כמפורט להלן בסעיף 1.4.2.

פרק ג' - חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח חיים :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :

א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א – 1981 התקנות לפיו ;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;

ג. כללים אקטוארים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' - הערות והבהרות

1. הערות והבהרות

א. הרווחיות העתידית בתיק ביטוח החיים שנרכש מאליהו חברה לביטוח בע"מ הופחתה מסכום העתודה שחושבה על ידי. לא בוצעו התאמות נוספות בהתחייבויות הביטוחיות שחושבו על ידי.

ב. פרטים אודות סוגי העתודות, שיעורי ריבית וכו' נכללים בביאורים לדוחות הכספיים.

ג. הרכב הנתונים, שמופיע בטפסים 12 א' ו-12 ב', מבוסס על הפרדת מרכיבי הפוליסות (כיסויים הנמכרים בפוליסה). הרכב זה אינו בהכרח מתאים להרכב המופיע בדוחות הכספיים של החברה ובביאורים, הואיל והרכב זה מבוסס על נתונים ברמת הפוליסה.

ד. בטפסים מוצגות סה"כ ההתחייבויות, ללא חברות בת, בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ולפני הורדת ההתחייבויות בגין ביטוח לעובדי החברה, הורדה הנדרשת בהתאם לסעיף 4 (ב), IFRS 4.

ה. מגבלות סטטיסטיות

ישנה אי-וודאות סטטיסטית מובנת בתהליך החישוב האקטוארי. לכן, גם אם אין שינוי בהתפלגות התביעות, העלות הסופית של התביעות עשויה להיות שונה מהערכה האקטוארית, וזאת על אף שנלקחו בחשבון התנודתיות והשונויות של החישוב עצמו.

1. חשיפה להתפתחויות ולשינויים עתידיים

בעתיד יתכנו התפתחויות ושינויים בכל הקשור לשוק הביטוח בישראל, עקב שינוי רגולציה, החלטות בתי דין, התפתחויות טכנולוגיות ושינויים חברתיים או סביבתיים, שלא ניתנים לחיזוי ועשויים להשפיע על ההערכה האקטוארית של ההפרשות. ישנה אי-וודאות בתחזית עלות התביעות שמושפעות מכמה פרמטרים שלא ניתן לחזות מראש כמו: שינוי בתמותה ו/או תחלואה, ביטולים, שינויים בסל הבריאות ואינפלציה רפואית, מדיניות האוצר, מדיניות מבטחי משנה, גורמים חברתיים וסביבתיים.

2. השינויים המהותיים

בתקופת הדוח התרחשו השינויים הבאים:

- א. החברה עדכנה את שיעור הריבית בחלק מהתחייבויות ענף ביטוח חיים ובהתחייבויות ענף סיעוד, בעקבות עליית הריבית במשך בשנת 2022. כתוצאה מכך, חל קיטון בעתודות הביטוח ברוטו בסך של כ- 1,086 מיליוני ₪.
- ב. החברה עדכנה את שיעורי מימוש לקיחת קצבה וכן את שיעורי הפרישה בגילאים השונים בענף ביטוח חיים. כתוצאה מכך, חל גידול בעתודות הביטוח ברוטו בסך של כ- 51 מיליוני ₪.
- ג. החברה עדכנה את קצב התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי. כתוצאה מכך חל גידול בעתודות הביטוח ברוטו של מחלות קשות בגובה של כ- 23 מיליוני ₪.
- ד. ביום 30 ביוני 2022 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון חוזר שעניינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות – עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ולקרנות הפנסיה" (להלן: "החוזר"). החוזר כולל עדכון של הנחות ברירות המחדל המשמשות לחישוב ההתחייבויות והמקדמים בפוליסות ביטוח חיים ובקרנות הפנסיה, וכן הנחות מעודכנות של שיעורי השיפורים העתידיים בתמותה. בעקבות יישום החוזר, בתקופת הדוח חל גידול בהתחייבויות הביטוחיות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בסך של כ- 279 מיליוני ₪.
- ה. החברה עדכנה את הנחת התמותה בענף סיעוד. שיפורי תמותה עודכנו בהתאם לחוזר שענינו "תיקון הוראות החוזר המאוחד לעניין מדידת התחייבויות - עדכון מערך ההנחות הדמוגרפי בביטוח חיים ועדכון מודל שיפורי תמותה לחברות ביטוח ולקרנות הפנסיה". כתוצאה מכך, חל גידול בעתודות הביטוח ברוטו בסך של כ- 236 מיליוני ₪.
- ו. החברה עדכנה את הנחת התחלואה בענף סיעוד. כתוצאה מכך, חל גידול בעתודות הביטוח ברוטו בסך של כ- 203 מיליוני ₪.
- ז. החברה עדכנה את קצב התפתחות ההוצאות במודל האקטוארי. כתוצאה מכך חל קיטון בעתודות הביטוח ברוטו של ענף הסיעוד בגובה של כ- 120 מיליוני ₪.

חתימה

יונתן ברודי F.I.L.A.A.
שם האקטואר הממונה

30/03/2023
תאריך

מצ"ב:

טופס 12 א': תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו
טופס 12 ב': תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

טופס 12א'
תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו
שם החברה: הראל חברת לביטוח בע"מ
נתונים ברוטו

31/12/22
באלפי ₪

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ		
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה			
136,535	0	0	0	72,041	139,554	79,519	5,630	5,790	16,506	455,575	1	תביעות תלויות
227,864	5,701,734	5,085,679	1,961,259	33,233	292,944	69,129,242	8,659,680	954,175	2,041,936	94,087,745	2	עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
1,117	0	0	3,269	0	2,587	156,612	4,799,110	4,562	1,132,720	6,099,977	1א2	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990
6,561	0	0	60,844	0	4,456	21,260,517	0	850,412	0	22,182,790	2א2	פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003 (לרבות נספחים) מרכיב חסכון פוליסות הכוללות
2,539	0	0	100,499	0	12,835	41,744,916	29,027	52	0	41,889,867	3א2	פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
10,216	0	0	164,611	0	19,878	63,162,046	4,828,137	855,026	1,132,720	70,172,635	4א2	סה"כ (1א2 עד 3א2)
217,647	674,197	3,811,656	113,415	33,233	272,084	0	0	0	0	5,122,233	ב2	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	5,027,536	1,274,022	1,683,233	0	981	5,416,171	3,296,170	84,564	797,483	17,580,162	3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	השתתפות ברווחים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	השלמה הנובעת מבידוק נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	551,024	535,373	14,584	111,733	1,212,715	6	אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'												
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	א8	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים
22,970	36,131	282,828	0	0	0	241,584	74,512	1,432	11,586	671,044	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8	שינויים בשיטות הבדלים בגובה הפרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8	שינויים אחרים

טופס 12

תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר
שם החברה: הראל חברה לביטוח בע"מ

נתונים בשייר

31.12.2022

באלפי ש"ח

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות במוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ		
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה			
108,604	0	0	0	72,041	131,870	79,078	5,630	5,790	15,649	418,662	1	תביעות תלויות
207,373	5,052,328	4,163,412	1,759,665	33,233	289,668	69,128,707	8,659,539	954,160	2,041,817	92,289,901	2	עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
1,117	0	0	3,269	0	2,587	156,612	4,799,110	4,562	1,132,720	6,099,977	1א2	פוליסות שהונפקו עד שנת 1990
6,561	0	0	60,844	0	4,456	21,260,517	0	850,412	0	22,182,790	2א2	פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003
2,539	0	0	100,499	0	12,835	41,744,916	29,027	52	0	41,889,867	3א2	פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
10,216	0	0	164,611	0	19,878	63,162,046	4,828,137	855,026	1,132,720	70,172,635	4א2	סה"כ (1א2 עד 3א2)
217,647	670,540	3,332,832	113,415	33,233	272,084	0	0	0	0	4,639,751	ב2	פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
-20,491	4,381,788	830,580	1,481,639	0	-2,295	5,415,636	3,296,029	84,549	797,365	16,264,801	3	חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	השתתפות ברווחים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	551,024	535,373	14,584	111,733	1,212,715	6	אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'												
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	א8	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים
22,970	7,017	231,257	0	0	0	241,584	74,512	1,432	11,586	590,360	1ב8	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8	השפעת התאמת הפרשות בגין עסקים קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8	הבדלים בגובה הפרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8	שינויים אחרים